PETRI VICTORII EX=
PLICATIONES SVARVM IN CICERO NEM CASTIGATIONVM.

VENETIIS M .D. XXXVI.

Petrus Victorius Bartholomæo Caualcanti Suo. Sal.

Veram ſemper eſſe putaui nobiliſſimi tragici ſententiam illam πόνος πόνῳ πόνον
φέρει. Nunc uero etiã expertus ſum: Poſtq̃.n.negare non potui rogãtibus ſa-
tis multis, ut quędã quæ ex antiquiſſimis exẽplaribus ſincerè (ut arbitror)
reſtituerã in epiſtolis Ciceronis diuulgarem, cupiens omni rõne, qua pote-
ram, uoluntati illoꝝ morem gerere, et eruditis hominib. ſtudium meũ pro-
bare, in magnam turbã incidi moleſtiarũ: nã & dum ea colligerẽ, non parũ
laboraui, & cum mihi uiſus eſſem nõ nihil utilitatis libris illis adtuliſſe, me
quaſi teneri arbitratus ſum, eos etiam, quibus idem auctor philoſophiã ex-
plicauit, & quibus oratoꝝ præcepta elegantiſſimè perſecutus eſt, ſi poſſem
meliores reddere. Quare multis priſcis exemplaribus comparatis id opus,
magnum ſanè & arduũ, adgreſſus ſum, & q̃accuratiſſimè potui abſolui atq;
ad exitum perduxi. Sed cum poſtea animaduerterẽ multa eſſe loca maxime
in epiſtolis, quæ niſi aperirentur, obſcura futura eſſent, cum aut hiſtoria illa-
rum rerũ à multis ignorarẽ, aut uerſus reconditi aliquoꝝ poetarum citantur,
non nulla etiã parum certa, & in uariis libris uariè ſcripta, quędam ſuſpecta,
alia aũt prorſus mendoſa, quæ omnino oporteret indicare, neceſſe eſſe duxi
quaſdam adnotationes conficere, quæ obſcura illuſtrarent, incerta & ſuſpe-
cta oſtenderent, deprauata & manca, ne quempiã nulla utilitate exerceant,
denotarent. Veꝝ in priorib. adhuc negotijs ĩplicatus aliud cõmodius tẽpus
expectare cogitabã, cum ſtatim quibuſdam impſſoꝝ impedimentis hoc ope
re intermiſſo, ſatis idoneum tempus nactus ſum, ut quæcunq; mihi declara-
tione aliqua indigere uiderentur, colligerem, & breuiter explicata in paruũ
hoc uolumen conferrem: ea autẽ ſine fucis (ut natura mea fert) expoſui: nec
enim meũ cõſilium unquã fuit, hac occaſione doctrinam aliquã (quæ in me
nulla eſt) aut multarũ rerũ ſcientiam oſtentare: tantum conatus ſum, quę in
his libris maioris alicuius momenti immutaui, tueri, rationes, quibus ductus
id fecerim, adferendo, & teſtimonia priſcoꝝ codicum adducendo: ſuſpicio-
nes etiam multas, quæ mihi occurrerunt, & aliquãtulum uiſæ ſunt poſſe ſtu-
dioſos adiuuare, libere protuli: nec in ulla re ueritus ſum ſimplicitatẽ mei
ingenij aperire, dum quęcunq; mihi in mentem ueniunt, narro: tanta cupidi
tate exarſi clariſſimum hunc ſcriptorẽ fœdiſſimis maculis inquinatum pur-
gandi. Quantum aũt in hoc profecerim alij iudicabunt: ſtudium quidẽ cer-
te & egregia quædam uoluntas non defuit: ſed quia fieri poteſt, imo potius
neceſſe eſt, ut in quibuſdam decepti ſimus, cognoſcimus.n.ingenij noſtri in-
firmitatem, & lubricam periculoſamq; harum rerum tractationem, petimus
ab eruditis, ut errores noſtros ſiquos animaduertent, non paucoꝝ locorum
non ineleganter illuſtratoꝝ meritis compenſent, nec me arrogantiæ condẽ
nent, ꝙ hoc onus minimè mearum uirium in me receperim: nec.n.id unquã
expetiui, ſed potius ab alijs mihi impoſitũ ualde cupiẽs ſubterfugere non po
tui, ut ſiquid in hoc à me peccatum ſit, facilitate potius quadã, & naturæ bo-
nitate peccatum ſit, ꝙ ea quæ iuſtè repudiare poteram, onera ſubierim: nam
(ut ſupra à me expoſitum eſt) paulatim & non uno conſilio hoc munus ſu-
ſcepi, à primo.n.ex occaſione quadam tibi nota cœpi ſummo ſtudio epiſto-
las ad Atticum ſcriptas ad meum & amicoꝝ uſum mẽdis purgare: quum.n.

domi tuæ antiquum illud ab Angelo Politiano laudatũ illarũ epiſtolarum exemplar uidiſſem, quod diſparem ſortem ab ea, quam ille ei tributam dicit, multos ſanè annos expertum ſuerat: eripueras. n. tu illud è manibus ignobi-lis grãmatici, apud quem diu latuerat, à te ſumpſi illud, & ſũma cura, quæ in eo à uulgari lectione diſcrepabant notaui: ex quo tempore cum eã iam, quę à me capi poterat, utilitatem ab eo accepiſſem, & non nihil quoq; illud ſuę dignitatis ac nominis per me recepiſſet, citò priſtinam fortunã recuperauit: in manus. n. clariſſimorum & doctiſſimorum uirorum, poſtq̃ à me exijt peruenit: Cum igitur à te ortum ſit huius mei laboris initium non uacare omnino culpa mihi uiſus eſſem, niſi paruo hoc munere tibi grati animi memoriam oſtendiſſem: quare ſemper cogitaui ad te hunc libellum, quemadmodũ nũc facio mittere: quãuis (ut uerum fatear) maiora fuerint ea, quæ me ad hoc impulerunt: cum. n. à teneris (ut aiunt) unguiculis, ætatib. noſtris non multum differentib. iocundiſſima familiaritate coniuncti inter nos fuerimus, nec unq̃ noſtræ beneuolentiæ iter interruptum ſit, ſed cotidie potius aliquid acceſſerit ad amorem, nunq̃q; ego excellens ingenium tuum, incredibilẽ doctrinã, ſuauiſſimos mores, ſingularem ꝓbitatem admirari & amare deſtiterim, cur non debui primos tibi ingenij mei fructus largiri? ſimulq; cum noſtra amicitia ciuib. noſtris notiſſima, & (ut ſpero) probatiſſima ſit, quantũ per me fieri poteſt, eniti ut externis etiam gentib. non incognita eſſet. Quod ſi multi opibus potentiaq; illuſtres perſonas quærunt quib. labores ſuos cõmendẽt, rectius ego eſſe putaui, eum cum quo familiariſſime uiuo, cunctis animi & ingenij munerib. clarum non præterire, & cui fortuna potius defuiſſe uideatur ad præclaras & honeſtas res gerendas, q̃ aut ea, quæ ipſi ſibi ſummo ſtudio & diligentia homines ad laudem & gloriam nati parare ſolent, aut illis à natura, ut ampliſſimi uiri euadant, tribui. Accipies igitur hoc, qualecunq; ẽ, læto animo munuſculum, & quæ à te ingenij tui monimenta expectant, ne patiare diutius ea ingenuis artibus deditos deſiderare. Vale.

PETRI VICTORII EXPLICATIONES SVARVM IN CICERONEM CASTIGATIONVM.

EXPONENDA primum á nobis cauſa eſt, cur titulum XVI· primorum librorum mutauerimus, qui vulgò ab omnibus Familiarium epiſtolarū appellabantur, ne forte aliquis nos id temerè feciſſe ſuſpicetur: ob idq́; malit vſitatum; & receptum iam errorem ſequi, q̃ vetus & legitimū nomē harum epiſtolaꝶ comprobare: nā cum nihil ſit in his libris immutatū cuius non poſſimus, ſi non verā, probabilem tñ aliquam cām reddere: videmur quoq; nobis huius rei argumenta & rationes nō contemnendas poſſe adducere, quæ falſo nomine has diu appellatas eſſe oſtendāt, & cōſilium noſtrū nō reprehendi ſinant, qui id induxerimus, non aūt id nouandi cupiditate capti fecimus ſed potius ſinceræ & incorruptæ vetuſtatis deſiderio moti, quā cotidie magis à nouis quibuſdam inquinari, & ludibrio haberi pati nō poſſumus: exiſtimo aūt hos vt hęc volumina ab alijs Ciceronis, & maximè ab his, quę ad Atticum ſcripta ſunt diſtinguerent, nomen illud excogitauiſſe: quod quā ſapiēter fecerint, alij maioris auctoritatis viri iudicabunt. Scimus ſanè quoddam epiſtolaꝶ genus familiare rectè appellari & dici, cuius ēt generis nōnullę hoc volumine epiſtolę continēt, non tñ ob id oēs ita appellandę, cum plurimę ſint de grauibus & magnis rebus ſūmo artificio ſcriptę: quod ſi vllis epiſtolarum voluminibus hic titulus cōueniret, verius hoc nomine appellari poſſent illę, quę ad Atticum familiariter ſcriptę ſunt: quę licet & ipſę ſępe de publicis rebus agant, remiſſiore tamē & ſolutiore genere dicēdi vtūtur, & minore arte & ſtudio ſcriptę ſunt, quomodo familiares inter ſe homines ſcribere cōſueuerunt. Hoc autem ab alijs diſertis & elegantibus viris animaduerſum eſſe (quibus merito ſemper hoc nomen ſuſpectum fuit) cōpertum habemus. Mouit aūt nos maximè vt id repudiaremus, quod in nullis manu ſcriptis paulo antiquioribus codicibus illud inuenimus, vt omnino nouum eē & nuper ortum cōfiteri neceſſe ſit: Nam in egregię & probatę vetuſtatis exēplari, quod meritò ſemper ſummæ auctoritatis apud nos fuit, nullum eſt huius vocis veſtigium: Animaduertimus ēt, quod rē penitus cōfirmare videt̃, à nullo vnquā veterū auctoꝶ, & nō ignobilium grāmaticoꝶ, qui crebro teſtimoniū harū epiſtolarū adducunt, illas familiares appellari, ſed eo quē nos reſtituimus titulo & nomine. Hi ſunt A· Gellius, Nonius Marcellus, Priſcianus, q non has ſolum, verū etiam multos alios libros epiſtolarū à M. Tullio ſcriptarū citant, qui ab eo ſemper ad quē miſſę ſunt, cognomen accipiunt. Hoc aūt tam notū vnicuiq; eſſe pōt, & tam facile ab illis, qui nō obſeruarint, pōt perſpici, vt exemplis adducendis, id cōprobari neceſſe eſſe nō putem, vnum tñ notandū fuit, cum liber ab eo, ad quem primę epiſtolę ſcriptę ſint, appelletur, cōtineatq́; ferè ſemper ad alios ēt miſſas literas, qūo illę poſteriores citandę ſint: quod ēt ab illis diligenter obſeruatū eſt, quod maximè eo loco declarat̃, qui à Nonio Mar
» cello adducitur è libro qui ante nonus appellabatur: ſed cura vt valeas, ne ego te iacente bona tua co
» medim: ſic.n. iquit Nonius: Cicero ad Varronem epiſtola Pæti: ſunt.n. hęc verba in epiſtola Pæti, ideſt quę ad Pætum miſſa eſt: epiſtolę aūt ad Pætum miſſę continentur in volumine ad Varronē, ſic appellato, quia primę eius libri epiſtolę ad M. Varronem ſcriptę ſunt, vt hoc ꝑcipuè loco, & multis ēt alijs, quę nunc ne lōgiores nulla neceſſitate ſimus, omittemus, ſcrupulum hūc quemadmodū veteres vitare ſoliti eſſent, appareat, & legitimū hunc eē titulum horum libroꝶ amplius dubitari nō debeat, cū ab optimis auctoribus ita citentur: nec debent noīe, in quo oēs cōprehendunt̃, ſublato, numeri notari libroꝶ: tunc·n· neceſſarij ſunt, cū ad eundem plures libri mittuntur, vt in multis ex his, q vetuſtate amiſſi ſunt, accidit, nā non pauci fuere, ad quos multa epiſtolaꝶ volumina ſcripſerit, vt ad Cn. Pompeiū, Cęſarem Dictatorem, Cęſarem Iuniorem: ſiquidē ex libro. IX· epiſtolaꝶ ad A. Hirtiū à Nonio Marcello Ciceronis teſtimoniū adducitur, & ex his qui reſtant. III. ad Q. Fratrem· XVI. ad T. Pomponium Atticum: in hoc ēt fidem priſcoꝶ codicum nobiſcum habemus. Iis igitur ego & rationibus & auctoritatibus motus, inueteratū & receptū iam errorem tollere non dubitaui.

È LIBRO AD P. LENTVLVM.

5 Quod cōmode facere poſſis ſic olim in prima ad Lētulū epiſtola locus hic legebat̃, emendarunt poſtea nōnulli, COMMODO REIP. non oīno ineptè aut longè à vetere lectione, nec tamen penitus cū ea concordantes, partem .n. vetuſtæ lectionis receperunt, partem reprobarunt, ſiquidem, QVOD COMMODO REM FACERE POSSIS, vetuſtiores habent: quod ſi, commodo, aptè & opportunè ſignificaret, nos hanc valdè probaremus, vt diceret, ideo quoſdam ipſi Lentulo decernere, vt regem deduceret, quod id ille maximè propter loci vicinitatem & opportunitatem cōmodè & aptè facere poſſet, nā Lentulus in ijs locis erat, vt ipſi propè in cōſpectu Aegyptus eſſet, arbitramur ·n· in hac re ſpectaſſe potius quoſdā, vt id negotiū alicui cōmitteretur, qui id cōmodè conficere poſſet, quā

vllum reip. cõmodum aut vtilitatẽ. Nõ tñ negauerimus, poſſe etiã locũ eſſe reſtitutę ab alijs lectiõi, quãuis veterem magis veram exiſtimemus, ſi modo paruo illo mẽdo purgetur, nam COMMODE potius q̃ COMMODO ſcribendum eſſe puto. Paulo etiam poſt initium huius epiſtolæ, QVI, pro QVONIAM ſcriptum eſt in cũctis veteribus exemplaribus, quod à nobis pręteritum (quamuis tenuis animaduerſio ſit) hic tñ adnotare viſum eſt. Qui tritas habent aures notandis huius auctoris verbis dijudicare poterunt, vtra ſincerior ſit, & magis huius loci propria lectio.

10 Septima ad Lentulum epiſtola reddenda à nobis rõ eſt, cur locũ, qui antea in oĩbus impreſſis codicibus nulla mendi ſuſpicione legebatur, vt mutilũ notauerimus, duabus ſubtractis dictionibus. Noſtrum cõſiliũ fuit optime lector (quod oĩbus probari cupio) vt quantũ per nos fieri poſſit, ſincerã Ciceronis ſcripturã reſtitueremus, quod ſicubi in locos mancos incidimus, tutius nobis viſum eſt, eos, vt in antiquis, & ꝓbatis exemplaribus inuenimus, ſcribere, q̃ vt à quibuſdã (mea qdem ſnĩa parũ in alienis ſcriptis modeſtis) ſuppleti ſunt, qui operã dabant, vt nullus locus eſſet, è quo non aliquis ſenſus eliceretur: putabantq́; hoc eſſe officiũ correctoris, nihil iacere pati: à quorꝫ opinione, iampridẽ à doctis viris damnata, & eiecta nos longè diſſentimus, diuerſumq́; penitus inſtitutũ ſecuti ſumus: oẽs·n. locos, qui cõtrà veterꝫ codicũ fidem à recentioribus grãmaticis ſuppleti ſunt, quos nos veteribus veſtigijs herentes corrigere nõ potuimus, in antiquã lectionẽ retraximus, ne quis verba illa pro legitimis Ciceronis accipiens fallat, & vt induſtria ſtudioſorꝫ habeat, in quo ſe exerceat; quærantúrq́; antiquiora, & integriora exemplaria, ſi vlla fortaſſe adhuc latent, quæ verã lectionẽ retineant. Hic aũt locus, de quo nũc loquimur, vt vides, legitur in melioribus codicibus: deſideretur ne aliud pręter verbũ, quo ſuperiores dictiones necti debent, doctiores diligẽtius animaduertẽt: ſcimus aũt nõnullos ꝓ, PRAEFVISTI, legere FAVISTI: quæ res auget ẽt ſuſpicionem, vel potius me in hac opinione cõfirmat, vt ea, quæ nos deleuimus verba, noua ſint, & ab aliquo ſuppleta, cum.n·non ſatis bene firma ſcriptura eſt, aliquid ferè ſemper vitij ſubeſt.

10 Eadem epiſtola: Te verò moneo cũ beneficijs tuis. Nos receptã lectionem hoc loco cõſeruauimus: veterem aũt (quãuis eã non probemus) volumus tñ teſtatam relinquere: in antiquiorib.n. & melioribus libris, beneficentiis pro beneficijs legimus. Eſt aũt apud hunc auctorem hoc nomen: verꝫ beneficẽtia potius illi eſt (niſi fallimur) aĩ virtus, & quædã bonitas naturæ, quę opibus ſuis alios iuuare, & beneficia in homines cõferre delectatur: Beneficẽtias ab eo beneficia collata appellari nõ memini me legiſſe.

12 Epiſtola nona. Qui tibi ex me fructus debent, eos vberiores, & præſtantiores p̃ſens capere potuiſſes. Veteres codices præſentiores habent, vt nos ſcripſimus: Mirum eſt q̃ multis locis hãc vocẽ PRAESENTEM in pręſtãtem mutauerint, credo, nõ putãtes latinè hoc ſignificatu dici: ſed (vt opinio mea ẽ) peccarunt, ſępe.n·eam apud hũc legimus, vt in Epiſt·ad Catonem. 228. vir cũ beneuolentia, & fide erga populum Ro. ſingulari, tum pręſenti magnitudine & animi, & conſilij: & ſi in eum ẽt locũ idem error inuaſerat, quẽ nos ſuſtulimus, vulgati.n. codices p̃ſtanti habebant: In prohemio quoq; Oratoris, & in p̃ſentibus rebus magna ſunt ea, quę ſunt optimis proxima: etſi ibi etiam vulgati, & communes codices præſtantibus. Videtur pręterea non parũ elegantiæ retinere geminatio illa eiuſdẽ dictionis, alio, & alio ſignificatu poſitę.

15 Quo in diſcrimine cum mirifica Senatus, incredibilis Italiæ totius, ſingularis bonorꝫ omniũ conſenſus: verba illa, MIRIFICA, &, CONSENSVS non cohærent inter ſe, vt patet: omnes tñ vetuſti codices hanc lectionẽ retinent, quam ẽt in impreſſis quibuſdã inuenias, & ſi in alijs, qui facilitatem, & claritatem ſecuti ſunt, CONSENSIO, repoſuerunt, pro, cõſenſus, proculdubio planam, & apertam lectionem, niſi vetuſtorꝫ codicum auctoritas repugnet. Videant igitur eruditi viri, quomodo hũc locum tueantur. Scimus nos quãdoq; veteres grãmaticos in libris Ciceronis quoſdam locos notaſſe, in quibus ſolœciſmus ineſſe videretur: in orationis·n·curſu ea qñq; vox exit, quę parum reſpõdet ſuperiori ſtructuræ: an huiuſmodi ſit hic locus, accuratè animaduertendum eſt.

15 Si ij pro me ſtante, pugna nõ deſtitiſſent: emendauimus ex vetuſtis codicibus, Si ijs pro me ſtante, pugnare licuiſſet. Quo loco Mediceus codex ille inq̃ omniũ ꝓbatiſſimus, & integerrimus liquiſſet, per q, ſcribit: ſępe.n·inuenias in antiqs exemplaribus has literas inter ſe cõmutari, & viciſſim alterã ꝓ
» altera capi, vt in hoc, ad Mẽmiũ epiſt. Q. Valerij: ſic locus ille legitur. Quare Cuſpianorꝫ omnium cõmendationis cãm hac tibi epiſtola exponendã putaui: relicuis epiſtolis tñ faciam, & cetera: Et eo
» dem libro, in Epiſtola ad Seruium. Quod relicum eſt velim augeas tua in eũ beneficia, & cetera· Eſt autem hæc omnino cõmodior, & verior lectio, non.n. pugnarunt, quãuis parati eſſent, & vellent pugnare pro ſalute Ciceronis, duces.n. defuerunt: vtitur ẽt hac eadem locutione in Libro ad Senatum,
» epiſtola ad Catonem, cũ eandem ferè ſnĩam exponeret, Mitto quod inuidiã, quod pericula, quod oẽs
» meas tempeſtates & ſubieris, & multò ẽt magis, ſi per me licuiſſet, ſubire paratiſſimus fueris.

15 Recreatis·n. bonis viris &c. Nos quia horum codicum probitatem multis modis perſpectã habemus, nihil ferè in illis inuenimus, quod penitus cõtemnamus, quæ tamẽ non tuto viſi ſumus poſſe recipere, & tamen digna putauimus, vt de his lectorem admoneremus, conſeruata priore ſcriptura huc conferemus, queãdmodum hunc locũ, ſic.n·in antiquis legitur· RECREATI ENIM BONI VIRI CONSVLATV TVO, ET CONSTANTISSIMIS, ATQVE OPTIMIS ACTIONIBVS

TVIS

TVIS EXCITATI, &c. vt poſſint alij maioris ingenij, & eruditionis viri rem diligenter, cōſiderare, quod ſi negligentiæ librarioꝝ tribuendum ſit, mirum profecto eſt accuratum alioquin hominē, qualis fuit qui librū Mediceū ſcripſit (vt alios taceam) quater in eodem tractu peccaſſe, & cū ſemper ſeptimo caſu quattuor nomina ſcribere debuiſſet, ne ſemel quidem recte reddidiſſe.

15 Primum illa furta muliebriū religionum: Nos furia legimus, non tamē in hac parte ab antiquis codicibus adiuti ſumus, eſt.n. in illo etiam probatiſſimo idem error, ſed cum ſit vnius tantū literæ faciēda parua immutatio, ſententiaq́; huius loci valde illuſtretur, cū ante nullus cōmodus ſenſus eliceretur, ſperauimus ſi peruerſionē illam correxiſſemus, in reprehenſionem non caſuros: cum.n. hic manifeſto de Clodio agatur, quem ſæpe furiam appellat digno illius flagitijs nomine, cur nō hic quoq; ita appellet? In epiſtola ad Q. Fratrem de Clodio agens ſic inquit, Aut vllū ad illam furiam verbū reſcriberet, Quod autem dicit furia religionū, vt generandi caſum hęc vox furia ſuſtineat, idē facit in oratione in L. Piſonem, cum illū furiam ſocioꝝ appellat: nam quod ſequit̃. IMPVNITATEM SCELERVM EORVM SENTENTIIS, vetuſti codices habēt: IMPVNITATEM'ST ILLORVM SENTENTIIS, pro IMPVNITATEM EST: quę ſcriptura ſemp eſt in Mediceo, vt in melioribus Plauti, & Terentij codicibus ſuppreſſa E, litera: quod cum nōnulli fortaſſe non intellexiſſent, ex illis verbis 'ST ILLORVM ſcelerum, fecerunt, de ſuoq́;, EORVM addiderunt, & alia quædam, q̄ mirifice hunc locū perturbarunt, quibus ſublatis, locoq́; omnib. maculis diligēter purgato ſentētia eius, quāuis occultior, ignota eſſe non poterit ſtudioſis, & his præcipuè qui accuratè hiſtoriam illorum tēporū & eaꝝ maximè reꝝ, q̄ ad ſe ptinebant, à Cicerone ſæpius ſcriptis ſuis explicatam didicerint.

18 Scripſi etiam carmina quædam, nam &c. Hæc duo verba, CARMINA QVAEDAM, in nullis repiūt̃ antiquis exemplaribus: in illoq́; probatiſſimo alia noua manu à recētiori aliquo, & audaci (vt puto) repoſita ſunt: qui cum longum hunc ſententię tractum non perciperet, putauit ea verba deeſſe, & parum conſiderate inculcauit, eſt autem locus κατὰ παρένθεσιν legendus ab illa dictione ETIAM vſque ad SCRIPSI, poſt quam vocem, quod ſequitur ETIAM in IGITVR cōmutandum eſt: ſicq́; nihil diſcrepabit locus ab optimis codicibus: elegantemq́; admodum ſentētiā præſeferet. Similis huic locutio eſt in vltimo libro ad Atticum: Tu vero ſapienter (nunc demum.n. reſcribo his literis, quas mihi miſiſti conuento Antonio Tyburi) ſapienter igitur, quod manus dediſti: poſſem huius ſtructuræ plura exēpla adferre, pręcipueq́; apud Ariſtotelem, quæ ſępe adeo cōturbant noſtros expoſitores, qui hæc nec diligenter curant, nec poſſunt, etiā ſi velint, cum ſint in barbaris illis interpretationibus corrupta, & confuſa, vt dolendum ſit tam bona ingenia in tam deprauatis libris eſſe verſata, quæ tñ gręci enarratores diligenter notant: Fortaſſe etiā, eum, qui hunc locum contaminare auſus eſt, feſellit vox ea MVSAS, cum non crederet ille niſi de poematibus dici, quod adeo falſum eſt, vt id longius cōfutare non oporteat: ſed quia ſemper Cicero in verſibus faciendis ſe libenter exercuit, infra narrat, qd eo tempore numeris ſcripſerit: dicit enim ſe. III. libros ſcripſiſſe de temporibus ſuis, nam illud CARMINA QVAEDAM tā otioſe dictum non dignum videbatur elegātia Ciceronis, nec tam accurata ſuarum rerum expoſitione, qua in epiſtola vtitur.

19 Si curiata lex nō eſſet, ſe paraturū cum collega: Cū hic nōnihil mendi appareret, alij alijs modis corrigere adgreſſi ſunt, quidā pro SEPARATVRVM, PARTITVR'VM legunt, nā ſæpe apud Liuiū dicunt̃ Conſules inter ſe ꝓuincias partiri: Alij SE PACTVRVM lōgius adhuc à vetere ſcriptura & audacius: Nos cū in priſcis oībus exēplaribus: SEPARATVRVM inuenerimus, diligēntius re cōſiderata, SE PARATVRVM legi debere iudicauim⁹ nulla alia re antiq̄ lectionē variātes, niſi qđ ex vna duas dictiōes fecimus, primā ſyllabā, q̄ male ſequēti heſerat, & p ſe ſtare debebat, ab illa abſcindentes, Quā frequēs ſit apud Liuiū hic modus dicendi, cū de diuiſione ꝓuinciaꝝ agit̃, ſeu de alia re, quā Senatus arbitrio conſulum permittit, nihil neceſſe eſt dicere, cum facile ſit cuilibet plurima exempla inuenire: vt tamen qui hoc non animaduertit hoc onere leuetur, ex multis quædam hic adponemus. li. xxiiij. Quo die magiſtratū inierunt Coſs. ſenatus in capitolio eſt habitus: decretūq́; oīum primū, ut Coſs. ſortirent̃, cōpararentq́; inter ſe, ut Claudius comitia pficeret. li. xxvj. inter ſe cōpararent Claudius, Fuluiusq́;, vtri obſidenda Capua, vtri ad prohibendā obſidione patriā, Romā veniendū eēt. In initio li. xxx. Cn. Seruilius Cœpio & Cn. Seruilius Geminus Coſs. Sext⁹ decimus is annus belli punici erat) quū de Rep. belloq́; & prouincijs ad Senatū retuliſſent, cenſuerūt patres vt Coſs. inter ſe cōpararent, ſortirentur ue, vter Brutios aduerſus Annibalē, vter Etruriā ac Liguriā prouinciā haberet: in eodē libro iuxta finē: patres igit̃ iurati (ita cōuenerat) cēſuerūt, vti Coſs. ꝓuincias inter ſe cōpararent, ſortirētur ue vter Italiā, vter claſſem nauiū L. haberet. Mādabat igit̃ Senatus, vt ꝓuincias Coſs. vel in ſortē cōijcerent, vel inter illos cōueniret, & ſua volūtate ipſi cōſtituerent vter vtrā hēet, vtiq́; illos ſolitos hoc verbo in ea re infinitis auctoritatibus certū eſt: Quin ēt in antiqs qbuſdā libris ita locus hic Salluſtij in Iugurt. legit̃. Poſt A. fœdus, exercitusq́; noſtri fugā fœdā Metellus & Silanus Coſs. declarati ꝓuincias inter ſe parauerāt: Metelloq́; Numidia euenerat: vt oīno SE PARATVRVM verā legitimāq́; eē hui⁹ loci lectionē putē. Quāuis āt i ſupiorib. Liuij. exēplis cōparare ſit, Cicero vero hic parare dixerit, nō tñ dubitādū ē, qn eādē rē ambo intelligāt, quā.n. ꝑpoſitionē Liuius cū verbo coniūxit, Cicero noī attribuit. Inſert.n. cū collega: vt idē ꝑfecto ſignificet, parū variato ſermone dicere Cōſules inter ſe cōparare, & Conſulē parare cum collega.

19 Ad tuam ſūmam amplitudinem,dignitatem,liberalitatem,qua te ſcio libētiſſime frui ſolere: Vetuſti codices LIBERTATEM habent:melius omnino meo iudicio;Puto autem hic libertatem ſignificare,vacare moleſtijs prouincialibus,poſſeq; pro ſuo arbitrio quicquid cōmodum fuerit agere, quod facere nequeunt,qui in oculis tot populoꝝ viuunt:quod ſi voluiſſet retinere prouinciam,nec ſucceſſori tradere,opus ei fuiſſet multis inſeruire,ad multaq; deſcendere,quæ ſeruitutis non nihil illi attuliſſent:Præterea ob hoc etiam vulgata lectio mihi diſplicet,quia frui liberalitate mihi is videť,in quem liberalitas confertur,non qui ea ſtudioſe vtitur. Vt non ſatis aptè dicere potuerit Lentulum liberalitate libentiſſimè frui ſolere,cum antea liberalitatem in eo eſſe dixiſſet:nam qui ea prēditus eſt, eam in alios exercet.

19 Facilitate quidem quid vellem:Hic locus nōnihil mendi continet:Quidā ſic caſtigarunt, FACILITATE AVTEM QVOD VELLEM,&c·hac ſententia vt puto,potuiſſes conſequi facilitate tua(qđ vellem.s.feciſſes)ne eius ordinis,quē ſemper ornaſti,rem,aut volūtatem offenderes:ideſt ſi facilis in publicanos fuiſſes,eorūq; commodis indulſiſſes,profecto non ordinē illum à te alienaſſes:Nos antiq̃ ſcripturam ſecuti ſumus,cuius elegantior eſt etiā(vt puto)ſententia:eſt autem hæc.Dolet ſanè Lentulū aliquid aduerſus cōmoda publicanoꝝ egiſſe,ſed quaſi eum excuſat:quod·n.fecerat contra illos, quaſi coactum feciſſe oſtendit,cū ſemper ante(ut ait)ordinem eū ornare cōſueſſet:caſus autem fecit, vt illoꝝ volūtatem offenderet,quem vitare non potuit:docet.n.ipſum iure feciſſe,quod in illos decreuerat,cū laudet æquitatem eius;voluiſſet aūt Cicero felicitate aliqua Lentulus cōſequi potuiſſet, ne accidiſſet,vt illoꝝ voluntas offendenda eſſet.hęc eſt noſtra huius loci opinio,& omnium melioꝝ codicū lectio:id ſequatur,quod ſibi rectum videbitur vnuſquiſq;.

19 Cur,n.tibi hoc non gratificer neſcio.Cogitandū eſt accuratius,an huius paruæ epiſtolę principiū deſit:nam videtur omnino,ſi diligenter prima verba examines,aliquid deſiderari,arguunt.n. quædam dicta eē,quibus illa reſpondeant:per ſe autem parū apta ſunt initio literarū:quod ſi nōnullis cōiecturis,quę ex paucoꝝ hoꝝ verſuum ſententijs,& aliunde etiam non importune duci poſſunt,fides habēda eſt,iudices maiorem partē eius amiſſam eſſe,& eam quæ cōſeruata eſt,magis extremo q̃ principio literarū propinquam fuiſſe,Non me tamē latet multos credere nihil deſiderari,à verboq; IVRISCONSVLTO quod in epiſtolę inſcriptione eſt:regi ſenſum & ſtructuram conſequentiū verboꝝ,vt familiariter cū eo iocetur,faceteq; hominem irrideat,qui ſe iuriſconſultū haberi & appellari vellet,cū non eſſet fortaſſe valde iuriſconſultus,quia tamē hoc mihi parum ſatiſfacit, nolui quin meam de hac re ſententiā notam facerē,prętermittere,eſt.n.opinio illa cōmenticia & nulla auctoritate,aut teſtimōio confirmata,& prima illa verba,in quibus iocus ineſſe debebat,nullam in ſe leporis rationem,aut ſpeciem habere videntur.

AD CVRIONEM.

20 Etenim quis eſt tam in ſcribendo impiger,q̃ ego?à te vero bis:ter'ue ad ſummum?Veteres codices am
» bas has dictiones SCRIBENDO & SVMMVM ſine præpoſitionibus habent,vt etiam ad Appi
» um,cōmittere,vt negligens ſcribendo fuiſſe videar·Sūmum ſæpe inuenias aduerbialiter ſine præpo
» ſitione,vt in epiſtola ad Meſcinium in bonis codicibus,excepto vno,aut ſummū altero:ad Atticum
» lib.xij.etiam in vulgatis rectè:ſcies igitur fortaſſe cras,ſummū perendie:Item lib.xiij. Expectabā ho
» die aut ſummum cras ab eo tabellarios.

20 Nempe ſtudiū non defuit,ſic ferè in omnibus excuſis libris:Alij peius adhuc, STVDIVM MEVM legunt:Quomodo,n.poteſt ſtudium ſuū in eo negotio non defuiſſe dicere,cum id ſibi non placuiſſe oſtendat,ſeq; cum alijs auctorem fuiſſe,ne fieret?Erat hic certe locus valde obſcurus:ego tamen mihi videor in antiquo Mediceo codice veram lectionē repeiſſe.Deleta erat in eo prima huius epiſtolæ dictio,vt nullum omnino veſtigiū eius ſupereſſet,aliaq; manu repoſitum NEMPE: Sed q̃a in veterib⁹ codicibus ante ſingulos libros notata ſunt initia omniū epiſtolarum,quę eo volumine continētur, cū titulis etiā,& eoꝝ,qui ſcribūt,& ad quos miſſę ſunt,vt facilius;credo,lector inuenire poſſet, quas
» vellet,indicem illū aſpexi,in quo ſic eſt.M.CICERO SAL.DICIT CVRIONI. RVPAE STV
» DIVM:Quā puto eſſe ſincerā,& incorruptā lectionem:Rupa.n.nomē eē arbitror liberti ipſius Curionis,quē ille cū mandatis Romā miſerat:quoꝝ vnum fuerat,vt declararet munera,ſuo nomine, quod cū ab eo factū non fuiſſet,excuſat illū nunc Cicero,docetq; per Rupā non ſtetiſſe,quo minus qđ imperatum erat,faceret,ſūmum.n.in illo ſtudiū fuiſſe,vt id negotiū conficeretur,ſe tamen, aliosq; ſuos conſulto impediuiſſe,vt poſtea accurate exponit.

22 In quo oīa mea ſtudia poſita eſſe decreui:Nos dictionem illā STVDIA ex vetuſtis codicibus,& re ipſa, vacare iudicauimus,ideoq; deleuimus:Dicit aūt omnia ſua ſe i Milone decręuiſſe poſita eē,ideſt omnes ſuas fortunas,& oēm vitę ſuę ſtatum ita voluiſſe in illo poſita eē,vt ex illo penderēt,quēadmodū
» in Tuſculanarū lib.v·Qui aūt poteſt eē celſus,& erectus,& ea,quę homini accidere poſſunt, omnia
» parua ducens(qualē ſapientem eē volumus)niſi omnia ſibi in ſe poſita eē cenſebit?Eadem rō eſt vo
» cis illius BENEFICIA,quā paucis ſupra verſibus nō neceſſario in oratione ſitam (intelligebať.n.) omiſimus,ſed nec ea ēt in veteribus libris erat:veꝝ multa his ſimilia, ǭ per ſe patebūt,ſiqs acute attēdere volet,tranſibimus,ne videamur ex minutis omnibus animaduerſionibus ambitioſe laudē velle aucupari,& lectorum ingenijs penitus diffidere,quorum ſperamus maiorem partem,indicata tantū

antiqua

antiqua,& incorrupta lectione,reliquã per ſe cognituram,ambarū ſaltē lectionū conlatione facta.

24 Ego voluptatē homini nimiã.Hic locus variè legitur:alij.n.pro HOMINI, HABVI legunt:alij etiam alijs modis,quos nō neceſſe eſt oēs enumerare.In antiquis exemplaribus ſanè HOMINI eſt: animi tñ legēdū puto,eſt aūt verſiculus nō tot⁹ Trabeę poetæ comici.In Tuſcul.ferè integer eſt, ſnīa certè
» eius non deſideratur,vt ille,qui voluptatē animi nimiã ſummū errorem eē arbitratur. Item lib.ij.de
» Finibus,nã & ille apud Trabeam voluptatē animi nimiã lætitiã dicit:eandem,quã ille Cæcilianus,
» qui omnibus lætitijs lætum eſſe ſe narrat:Exiſtimo aūt hoc loco verſiculum Cæcilij intelligere, quē
» Cicero in hac ipſa epiſtola integrū ponit hunc ſcilicet:Repente vero inceſſi omnibus lætitijs. Hæc
» autem tota penè verſibus epiſtola contexta eſt:nam illa ēt verba,Non ædepol quantam egeris rem,
» neq; quantum facinus fœceris,arbitror eē ex aliquo poeta,ſed quia confuſa citantur non facile numeros in illis inuenias:verba tamen ipſa diuerſa a pedeſtri ſermone videntur.

24 Vide q̃ timidè,quam ad me literę non perferantur.Quidam emendarūt,tu vide quam temere,cum ad me literę non perferantur:ſecus prorſus q̃ in antiquis,exemplaribus eſt:cū aūt lectionem illã vulgatam cōtemnerent,aliã cōmenti ſunt,vt ſibi videbantur,cōmodiorem:Nos nihil ab optimis libris declinauimus:eſt aūt in illis:tu vide quam ad me literæ nō perferanẽ,quã lectionem cenſeo ſequendam eſſe,vide quam non perferantur literę negligentia.ſ.tabellariorū,aut aliquo caſu,non.n.perſuaderi ſe poſſe dicit nullas à Cęlio literas datas,poſtq̃ ędilis declaratus eſt:docetq; interim tempus,quod ſine eius literis egit:Miratur igitur non mediocriter,cur hoc accidat,quaſiq; attentiorem, & diligentiorē uult facere Cęlium in dandis literis,cum nullę ad eum perferantur.

24 Quia quod ſperabam de nihilo.Hic locus ualde mihi ſemper obſcurus uiſus eſt,quare fieri etiã pōt,ut mendo nō uacet:id ego neq; negare,neq; affirmare auſim,cum tñ omnes ferè impreſſos codices,cunctos certè manu ſcriptos eandē lectionē retinere uideam,nolui aliquid cōtra tot librorum cōſenſum ſtatuere:alijsq; eruditioribus de hoc decernēdum relinquere ſatius eē duxi.Qui nuper Venetijs has epiſtolas ediderunt,de Hillo emēdarunt,hanc ſecuti rōnem,& coniecturam,vt puto,ut de Hirri repulſa agat,qui cū Ciceronis quōdã competitor fuiſſet,graues cum illo poſtea inimicitias geſſit, de quo eſt in epiſtolis Coelij,ut magnam lętitiã Cicero ceperit,illum etiã à Coelio uictum,& ędilitate deiectum eſſe:appelletq; nunc cū Hillum more balborū qui linguę uitio R.literam exprimere nequeunt, & pro illa .L. proferunt,quemadmodū apud Ariſtophanē Alcibiades inducitur,qui naturæ uitio in hoc peccabat:adiungit.n.ſtatim Cicero,Balbus ſum,quod non putabam:lepidū ſanè cōmentū,nec inepte excogitatum, Quibus placuerit poterunt ita intelligere,& emendare:nobis magis acutè q̃ uere expoſitum uidetur:fit.n.nimis multarū literarū immutatione,uel potius totius uocis peruerſione: Quod ſi liceret tantū ſibi in corrigendis libris permittere,nihil tam deprauatum eſſet,quod non ita poſſet concinnari,ut ex eo aliquid cōmodę ſententię eliceretur:ſed id parū tutum eſt,ſępiuſq; in malum uertit: nōnullas quoq; coniecturas,quę hanc emendationē,ut uiolentã,ita etiam non uerã eſſe arguerent, adferre poſſem,quas tñ omittam,ne uidear aliorū induſtriam uelle inſectari,cū nihil ego, quod magis ſenſum huius loci illuſtret,maculaſq;,ſiquæ ſunt abluat,adſeram.

25 Ita tumultuoſæ cōciones,ita moleſtę quinquatrijs adferebãtur:Vetuſti codices quinquatrus generandi caſu:ſi.n.QVINQVATRIIS eſſet,ſignificaret(ut puto)diem quo adlatæ eſſent ad ſe non quo geſtę illę res:intelligere autem eum diem quo conciones illę tumultuoſæ habitæ ſunt, declarat vox illa CITERIORA:dicit.n.ſe non dum audiſſe,quę poſt eum diem in urbe geſta ſunt:Preterea potius apud bonos auctores quinquatrus inuenias quàm quinquatria:ſic.n.ſemper apud Sex. Popeium,& Noniū Marcellum,qui hanc uocem diligenter interpretãtur ſcriptum eſt.Nonius etiã de for-
» ma uocabuli accuratè diſputat:nam quod apud Tacitum li.xiiij.miro tamen certamine procerum
» decernūtur,ſupplicationes apud omnia puluinaria,utq; Quinquatria,quibus apertę inſidiæ eſſent
» ludis annuis celebrarentur:Mendum eſt,nam in uetuſto codice,qui in Diui Marci bibliotheca eſt,
» Quinquatrus eſt nō Quinquatria:idem quoq; non multo ante ēt in uulgatis libris.Placuit ſolertia
» tempore ēt adiuta quando Quinquatruū feſtos dies apud Baias frequentabant.

26 Vrbē mi Ruſe cole:In antiquis exēplaribus repetita eſt uox illa VRBEM eleganter profecto,maiore eorum uerborū ui:quam figurã,cū multis locis,ea Cicero uſus ſit,imperitia librariorū ſępe ſuſtulit:alteram enim earum dictionum uacare arbitrantes,erroremq; priorum(ut putabant) corrigere ſtudētes grauiter ipſi peccarunt.

26 Quoniam κωμικὸς μάρτυς(ut opinor)accidit Phania.Eraſmus uir doctiſſimus noſtris tēporibus,& πολυγραφώτατος,locum hunc corruptū eē cenſet,corrigitq; οἰκικὸς μάρτυς uel οἴκοθεν μάρτυς.i.domeſticus teſtis,cū nullibi apud Gręcos auctores(ut uideť)hoc prouerbiū legiſſet:Nos in antiquis exēplarib⁹ grecas has uoces nulla uarietate ſcriptas animaduertimus,ſed recte admodū, & integerrimè, quod raro accidit in latinis uetuſtis codicibus:uix.n.poterãt,q linguę illius rudes eſſent,ut erãt illarū ętatū librarij,tã accuratè characteras illos effingere,ut nō aliqd peccarent:prouerbiūq; hoc apud Sudã reperimus in dictione εὐφυΐας:cū.n.locū ex hiſtoria Polybij adduceret,hęc uerba ipſius ponit: καὶ προσκατέψευσαι τ᾽ ἀνδρὸς κωμικόν τινα μάρτυρα προσεπισπασάμενος ἀνώνυμον.Nihil igiť amplius de horū uerborū integritate dubitandū eſt,cū apud Græcos ēt auctores hoc pṽerbiū inueniať:potius quęrēda ē ſnīa, & uis ipſius:etſi ex uerbis Polybij,q̃ à Suda accepimus(nec.n.integrã hiſtoriam p̃clariſſimi illius uiri

habemus)videtur de his proferri ſolitum,qui aliquod mendacium ficto aliquo teſte confirmare vo-
lebāt,nā quod alij comicum teſtem opportunum intelligunt,& in tempore aduenientem,alij autem
aliter exponunt, cum nullo hæc auctore dicant,mirari non debent,ſi paucos admodum ſuæ ſenten
tiæ comites habent.

27 Cæſari honeſtiſſimè cupio:vetuſti codices CAESAREM HONESTVM ESSE CVPIO, vt nos
emēdauimus,eadē ſnia & ſignificatione,qua Brutus,& Caſſius de Antonio in epiſtola ad eū miſſa
” dicūt: Nos in hac ſnia ſumus,vt te cupiamus in libera rep.magnū & honeſtum eſſe.

27 At quęſtorem, at nobilem adoleſcentem,at omniū ferè exemplum:Emendauimus EXEMPLO, vt eſt
” in antiquis codicibus. Ad Att.li.vij.de hac eadē re agens ſic īqt:Hoc melius,& huius rei plura exē-
” pla: Itē in eadē hac epiſtola:Poſtremo nō tam mea ſponte q̄ potentiſſimorꝫ duorꝫ exemplo:intelligit
aūt Pōpeiū,& Cæſarem,vt ex epiſtola ad Atticū ſupra citata declaratur: Pōpeius eo robore vir,his
” radicibus Q.Caſſiū ſine ſorte delegit,Cęſar Antoniū:Q𝑑 aūt hic AD QVAESTOREM, &c.in ve
tuſto codice ad q̄ſtorē, ad nobilē, ad ominū &c.legit̄,ſecundū veterē ſcripturā ꝓpter affinitatē harū
literarꝫ:ſic.n.in hoc exēplari pluribus locis reperias,vt cōtra AT ꝓ AD in epiſtola ad Salluſtiū in hoc
eodē volumine.At quē intelligebat eius belli periculū ſpectare:& alijs infinitis locis.

27 De matrimonio: Vetuſti codices oēs,de Matrinio,quā lectionē magis ꝓbo:pręter.n.vetuſtorꝫ codicū
auctoritatem,qūo pōt coniugiū inter res geſtas numerari? Quod ſi de nuptijs illius ageret,nō tā frigi
de hanc rem tetigiſſet,nā & clarius totam rem narraſſet,& quod moris erat,ei gratulatus fuiſſet:innu
it autem(vt puto)negotium ipſius quoddam:de quo,etſi tunc aliquis ſermo fuit,poſtea tamen cito
obſcuratum eſt,cum dignum non eſſet,quod in hiſtorijs traderetur.De C.Matrinio quodam equite
R.meminit Cicero in oratione.vij. in Verrem.

30 Equitibus auxiliarijs egere ſe īqt:in nullis vidi antiquis codicibus duas has dictiones EGERE SE q̄
in excuſis oībus viſunt̄:& ſane puto additas eſſe temere ab aliquo,qui non intelligeret verba eē ex epi
ſtola Bibuli ad Senatū:ex aūt totum hunc locum peruertūt,ſi accuratè,attenteq́; legas: Hęc.n.ſunt
illa verba,quibus quod ſuū erat cū Cicerone ille cōicauerat,de quo nunc Cicero querit̄:cū ſcripſiſſet
enim Bibulus POSTVLAREMVS,indicabat ſe ī eo deſiderio nō ſolū fuiſſe:vox aūt illa INQVIT,
declarat eē quę circa ſunt verba,Bibuli,quæ maioribus literis ſcripſimus,vt diſtincta à ſermone Ci-
ceronis facilius intelligerentur,nec amplius quē q̄ fallerent.

31 A me ornamenta in te proficiſcentur,elaborabo vt omnes:Nos à veteribus codicibus noſtram accepi-
mus ſcripturam,quā caſtiorem putamus ſine ELABORABO, vt ſi intellexeris quæcunq;,ideſt oia,
nullus ſcrupulus reſtet:pollicetur enim Cicero vniuerſa ſe in illum effuſurum eſſe ornamenta, ſic.n.
poſtulare,& illius,& maiorum ſuorum dignitatem.

EX LIBRO AD APPIVM PVLCHRVM.

31 Verum,quod vidi,etiam curioſus:Nos ex vetuſtis codicibus, VERVM ETIAM (QVOD IVVET)
CVRIOSVS, legimus:ſępe.n.malum ingenium indicat curioſitas:non igitur ſic curioſum Phani-
am vult accipi,ſed ea curioſitate pręditum quæ delectet,& ametur:puto autem huius erroris quaſi
anſam dediſſe antiquam ſcripturā:hic enim & ferè omnibus locis hoc verbum per vnum tantū.V.
ſcriptum eſt in veteribus his codicibus,quod cū Librarij non intelligerent,mendum ineſſe ſuſpican-
tes,locum hunc inquinarunt: legitur autem in epiſtola ad Meſcinium in Mediceo codice ſic etiā lo-
” cus ille:Iuitq́; me tibi cū ſummam humanitatem,tum etiam tuas literas profuiſſe: Item ad A. Tor-
” quatum.Nec eos quos adiuiſti:ſicq́; infinitis alijs locis,ne longior ſim,rationem hui⁹ orthographiæ
nunc nō eſt operæpretium perquirere,& fortaſſe totum hoc culpæ librariorum aſſignandum eſt, tan-
tum admonere placuit,ne ea quenquam amplius falleret,in erroréq; induceret,qui hoc non animad-
uertiſſet.Sed quod nam huius loci fatum eſt? nunc.n.vidimus in noſtro etiam,vitio librariorum cor
ruptam dictionem eē quam reſtituimus,& VIVET eius loco temere poſitum:Quis igitur poſſet am-
plius perditam horum negligentiam ferre?

32 Pro noſtra conſtantiſſima voluntate erga te:Diuerſam ab hac lectionem habent vetuſti codices:quam
ſcilicet in noſtris libris vides,elegantiorem profecto,& veriorem:neſcio enim quomodo conſtantiſſi-
mam meā voluntatem erga Appium dicere poſſit,quę magnis ſimultatibus interrupta ſit.Nam cō-
ſociatas eorum inter ſe voluntates poſt reconciliatam gratiam recte poteſt appellare: Quidam totū
hunc locum immutarunt rati fortaſſe parum latinam vocem eſſe CONSOCIATAS: qui quātum
decepti ſint,nihil attinet dicere.

34 Vtriuſque noſtrum magni intereſt,prius vti te conueniā q̄ decedas. Locus hic in antiquis omnibus,
quos vidi codicibus mancus eſt:ſic enim in illis legitur. MAGNI IN TE QVAM DECEDAS
nos tamen,quia ſatis cōmode reſtitutus eſt,(etſi fortaſſe non verè) nihil à vulgatis permutauimus:
officio tamen noſtro conuenire putauimus rem ſilentio non præterire:ſuſpiciones quibus ducti non
eē hāc legitimam huius loci lectionem putauimus(pręter antiquorum exemplariorum fidem,& au-
ctoritatē) quia minutę ſunt,ſilebimus,vnuſquiſq; in hoc ſuum iudicium ſequatur.

35 Legati Appiani mihi volumen,&c̄.Magna ſemper varietate ſcriptus eſt hic locus.cum nōnulli Apa-

meani

mi cani pro Appiani legerēt:ſed falſo',vt puto:nā & Appiani vbiq; habent veteres codices: & hos populos eē prouinciæ,cui Cicero præerat,docet Plin.lib·v·cap·xxix·his verbis:Alter cōuētus à *Synnada* accipit nomen:cōueniunt Lycaones,Appiani,Cercopeni', Doryl*ę*i,Mid*ę*i,Iulienſes,& reliq ignobiles populi.xv.Cum igitur vetuſtiſſimoꝝ codicum lectio ratione, & optimoꝝ auctoꝝ teſtimonio confirmetur,non video cur temere mutanda ſit.

36 A Pauſania Lētuli liberto,ac Cæſonio audiui:Nos ſcripſimus ACCENSO MEO: nō tamēſic penitus eſt in antiqs:nō nihil·n.mēdi hunc locū occupauit:Ibi ·n. A' PAVSANIA LENTVLI LIBERTO ACCESSO MEO ſcriptū ē:vulgata lectio oīno deprauata eſt,AC CAESONIO de vno.n.tñ loquiť,vt ex ſequētibus verbis manifeſto' colligiť: volui antiquá ſcripturá oib⁹ ꝑponere, vt ſiqs noſtrá non ꝓbaret cōminiſcať aliá ſi pōt,meliorē,nullius.n.induſtriæ inuidemus: polliceműrq; ſemper notū facturos ſiquando ab antiqua ſcriptura diſceſſerimus:cupio·n·ſi minus ingeniū,at fidem, & ingenuitatē noſtram cōmendari:Alij in acceſſu meo legunt,quod minus placet, niſi·n. Pauſanias aliquo Ciceroni miniſterio cōiunctus eſſet, vix mihi veriſimile videtur Appium cū eo tam libere queſtū eſſe de Ciceronis iniurijs:ſed quia hæ tenues cōiecturæ ſunt,totá hanc rē eruditiori iudicio relinquemus:quod aūt Accenſi,Conſules,& Prætores ſequi ſoliti eſſent in caſtra,& cur ſic appellati,quia ab antiquis grāmaticis doctè,& diligenter declaratum eſt,nihil attinet repetere.

36 Vt mihi nihil,neq; ad honorē,neq; ad gloriá acquirendam deeſſe putarē:Noſtrá lectionē magis ꝓbatū iri puto eádē cū antiqua:NIHIL ESSE ADQ VIRENDVM:ideſt me oīa iá adeptū eſſe,& cōſecutum,vt nihil amplius ad honorē,& gloriá acquirere debeam:Illis.n.aliquid ad honorem, & gloriam adhuc adquirendū eſt,qui nondū plenè & honorem,& gloriam adepti ſunt,quamuis multum in eis proceſſerint:cōmunis lectio durior,& confuſior.

36 Si paulo diligentius,& quid ſit ἰξοχὴ,quid ſit εὐγένεια intelligas &c̄.Nos noſtram lectionē à veteribus libris accepimus,ne parua quidē immutatione facta:exiſtimamus aūt hanc eſſe non paulo meliorē: certè locus planus eſt,& clarus,cū ante obſcuriſſimus plurimis mendis eſſet:vocis illius græcæ ἰξοχὴ nullū veſtigium eſt in antiquis codicibus:vſurpat eam ſanè Cicero ad Atticum lib.iiij.ἰξοχὴ in nullo eſt:pecunia oīum dignitatē exæquat,non tñ nobilitatē intelligit,dicit.n·cādidatos ita inter ſe pares,vt nulla re alij alios excedant:ſi.n.vlla erat generis in*ę*qualitas,eá pecunia ad*ę*quabat. Credebat Appius nobilitatē eſſe non poſſe,vbi nō eſſet εὐγένεια,qui familiæ ſuæ antiquitatem, & ſplendorē iactaret in contemptū Ciceronis nouitatis:Aliter ſentit Cicero,q ſibi licet obſcuris parentibus orto, poſtq̄ honorificè adeptus eſſet,& geſſiſſet ſūma imperia,nihil neq; ad honorem,neq; ad gloriá deeſſe putabat,vt nobiliſſimis hominibus par eſſet dignitate:de qua re ſi ille aliter exiſtimet,rectè facturum illum dicit,ſi paulo diligentius animaduerterit quid Athenodorus ſtoicus de his rebus iudicet, pōt ·n.aliquis εὐγένειαν habere,nec tñ nobilis eſſe,cū pleriq; ex bonis & illuſtribus parentibus nati, inertiſſimi,flagitioſiſſimiq; reperiantur,quos verè nemo nobiles appellare poſſet,qui.n.rectè intelligunt,& nō vulgi opinionibus ducunť,virtutem eſſe,quæ verá nobilitatem faciat,& nō claros natales,putát: multitudo aūt decipitur,quæ credat oēs ex clariſſimis familijs ortos debere nobiles dici,cum potius εὐγενεῖς appellādi ſint:nobiles aūt ſolū illos eſſe exiſtimandum eſt,qui egregijs ſuis factis dignitatem, gloriamq; ſibi parauiſſent,etiam ſi eoꝝ maiores ignoti fuiſſent:Meminit aūt Athenodori Sandonis Plutarchus in vita Publicolæ his verbis: πέντον δὲ ἄνδρα μόνιμον ὁ μοῦσι πάντων σχολὴν Ἀθηνόδωρος ὁ Σάνδωνος ἐν τῷ πρὸς Ὀκταβίαν τὴν Καίσαρος ἀδελφὴν καὶ ὀλίγον ὀνομάζεσθαί φησι,quem puto eundem eſſe cū hoc,de quo hic Cicero.Præterea Strabo li.xiiij. qui Athenodoros duos Tarſenſes fuiſſe tradit in Stoicorū diſciplina claros quoꝝ vnus Cordylion appellatus ſit,qui cum M.Catone vixit, domiq; eius obijt, alter vero Sandonis,quem ēt Cananitam vocatū eſſe docet à pago quodam:Hunc aūt Cæſarē Auguſtū erudiuiſſe,magnoſq; honores apud eū conſecutū eſſe:vixit aūt ad extremam vſq; ſenectutem: Plura autem de hoc narrat,quæ cum ad hunc locum nihil faciant,omittemus.

39 Limitauit aliquid poſterior annus:alij elimabit. Vetuſti hic codices non nihil mendi continent: quod tñ,vt puto facile tolli pōt:ſic.n.in illis legiť.LIMAVIT ABIT&c̄.Sūt aūt(ni fallor) quattuor vltimæ literæ bis repetitæ:cū fortaſſe librarius eandē dictionem:vt diuerſam imperitè bis ſcripſiſſet:credo.n.in aliquo exemplari LIMABIT ſcriptū fuiſſe:olim aūt(nam ſæpe. B.pro·V·ponebant, vt ex vetuſtis lapidibus colligitur)quēpiam fortaſſe,ne id aliquē falleret,putaretq; eſſe futuri tēporis ſupra extremá partē illius dictionis LIMABIT, AVIT,ſcripſiſſe,qđ librarius,qui inde deſcripſit , vt reſtitutū,& neceſſariū verbū accepit,priorēq;,dictionem integrá ſcripſit:ita nimia,& curioſa diligētia nō parū peccati admiſit.Limitauit aūt oīno puto mēdoſum eſſe:limitare.n.eſſe exiſtimo limites, & terminos collocare:limauit aūt hic minuit μεταφορικῶς oēs inutiles ſumptus quaſi conterendo.

39 In agro Moſheſtiæ·Græci hanc vrbem μόψου ἑστίαν appellant:hanc intelligit Cicero libro primo de Diuinatione.Amphilochus & Mopſus Argiuoꝝ Reges fuerunt,ſed ijdē augures:ijq; vrbes in ora maritima Ciliciæ græcas condiderunt.Appianus in Syriacis ἑστίαν μόψου appellat ἀλλὰ καὶ τόνδε φιλόσοφον ὁ αὐτόχθων τοῦ γρυποῦ παῖς ὑπεξαιρέσθαι ἔτι πρὸ βίου παρήλατο τὴν ἀρχήν. βίαιος δὲ καὶ τυραννικώτατος ὢν ἐν ἑστίᾳ μόψου τῆς Κιλικίας κατεπρήσθη κατὰ τὸ γυμνάσιον: nos quia ſcimus ſæpe Romanos græca noīa loco tñ aliquátulū diuerſe à gr*ę*ca voce appellaſſe,& cum ſic in antiqs codicibus inuenerimus;ne tantulū quidem ab illis deflectere voluimus.

40 Ego enim planè video fore neruis opus, ſapientiaq; tua. Noſtra lectio accepta eſt ex vetuſtis codicibus, quam nos longe meliorẽ putamus: id. n. vulgata verba mihi videntur ſignificare, quod non eſſe ſatis accõmodatum ſenſui arbitror: video tibi opus fore neruis ſapientiaq; tua, ideſt iudico te omne ſtudium tuũ, & laborem ponere debere, vt inimici tui doleant ſe tibi moleſtos fuiſſe, quaſi dicat, niſi. n. oĩbus viribus conarere, non eos peniteret, ideſt nõ poſſes illos vlciſci: quod nullo modo mihi placet. Nos ſic hũc locũ intelligimus. Ego planè & perſpicuè video fore vt vehementer doleãt inimici tui, ſe in te tam petulantes fuiſſe: atq; id quidem exiſtimo fretus potentia copijs & ſapiẽtia tua eos. n. in te neruos & opes video, vt poſſis dignitatem tuã tueri, & illos, quòd tibi moleſti fuerint facile ad penitentiã reducere: nã quod paulo poſt eſt: CONTESTANS DEOS OMNES, è vetuſtis pariter exemplaribus eruimus, meliore profectò ſentẽtia: metaphora à litibus ſumpta, quæ conteſtatæ dicebantur cũ verba illa pronunciata eſſent: TESTES ESTOTE: conteſtans citáſq; teſtes cunctos deos, nec. n. deos orare, ſed potius in teſtimonium vocare oportebat.

41 Ad me adire quoſdã memini (NIMIRVM EX EPICTETO) q dicerẽt: tres hę dictiones, quas nos reposuimus in oĩbus ſunt antiqs exẽplaribus, & ſi eas nõnulli conati ſunt delere linea circũducta, tãq vacent: quod ſemper nõnulli facere cõſueuerunt, vt oĩa à ſe nõ intellecta improbent, & expungãt homines parua eruditione, & nullo iudicio prędit. verba oĩno hęc & incorrupta ſunt, & ſententiã etiã Ciceronis nõ parũ adiuuant: cũ enim totã rem diligentius explicet, & locũ ẽt ipſum, vnde ad ſe venerant, narret: maiorẽ fidem verbis ſuis comparat: & cũ tam longè domo veniſſe oſtendit, arguit rẽ, de qua queſtũ venerant, non paruũ ipſis detrimẽtũ adtuliſſe, quę coegerit eos tam longè à ſuis finibus ad procõſulem adire: Eſt aũt Epictetus Phrygia minor quaſi poſterius iuſto & antiquo regno adnexa. Strabo lib. xij. φρυγίας δὲ ἡ μὲν καλεῖται μεγάλη ἧς ὁ μίδας ἐβασίλευσεν ἧς μέρος οἱ γαλάται κατέσχον ἡ δὲ μικρὰ ἡ ἐφ' ἑλλησπόντῳ καὶ ἡ περὶ ὄλυμπον ἡ καὶ ἐπίκτητος καλουμένη: quo nomine alibi ẽt idem auctor, eandem prouinciã appellat: ſed certã rem nõ oportet pluribus teſtibus confirmare.

42 Atq; hæc agimus. Ante hęc verba MVLTA DESVNT ſcripſimus: quis. n. non videat hunc locum eſſe mutilum, & decurtatũ: deſiderariq; explicationem eorũ omnium beneficiorũ, quę Cicero in appium cõtulerit, quęq; conferre inſtituiſſet? Non erimus in hoc lõgiores, ſatis enim rem ſignaſſe fuit: ſi quis nobis felicior locum hunc ex antiquiore, & minus lacero exẽplari reſtituere potuerit, is à me, & ſtudioſis omnibus magnam gratiam inierit.

È LIBRO AD SER. SVLPICIVM.

47 In tantis tenebris, & quaſi perpetuis reip. Nos emendauimus PARIETINIS: ſunt aũt parietinę
» parietum ruinę, muri ſemicõſumpti, vt in epiſtola ad C. Memmiũ. Peteremq;, vt neſcio qd illud Epi
» curi parietinarũ ſibi concederes. In tertio lib. Tuſc. Magisq; me mouerant Corinthi ſubito aſpectæ
» parietinę quam ipſos Corinthios & ſi eo quoq; loco mendoſi ſunt vulgati codices: habẽt. n. parietũ
ruinę, pro parietinę: manu tñ ſcripti antiquiores verã lectionem retinẽt. Nonius Marcellus Siſennæ
» hunc locũ adducit ex hiſt. libro tertio. Poſt villarũ macerias, ac parietinas quinq; cohortes in inſidijs
reliquit. Appellat aũt parietinas Cicero reip. μεταφορικῶς quaſi ruinas, & relliquias, quę ne videretur dura, & parũ verecunda tranſlatio, particula illa QVASI mitigat: verecundior eſt certè ea ipſa, quam protulit Seruius, qui dixit cadauera oppidum. Eſt aũt in antiquo illo, quem omniũ optimũ inuenimus PARTETINIS: vt ſi T. in. I. permutes nihil deſideretur: quia rarior eſt vox, ideo tam facilem lapſum, & tã paruũ erratum nulli hactenus animaduerterũt. Quidã aũt PARRICIDIIS reponere auſi ſunt: quam recte iudicent doctiores.

49 In epiſtola priore Sulpicij: Et ſi genus hoc conſolationis minimũ, atq; acerbũ eſt. Nos, MISERVM ſcripſimus, non nihil à vetuſto codice adiuti: ſed tñ in illo hęc vox luxata eſt: mirũ. n. legitur: nos mediam ſyllabã à librarijs relictã putamus: Hanc ẽt lectionẽ aut inuenerunt in antiquo exemplari, aut certè excogitauerunt germani: habent. n. eam illorũ codices Baſileæ anno. M. D. XXVIII. impreſſi: vt. n. ex multis lectionibus, quas in margine libri collocauerunt, unũ quoddam egregium omniũ epiſtolarũ exemplar uidenẽ illi habuiſſe, quodq; plurimis locis cũ noſtro cõcordet: & ut rem, ut ẽ exponamus à nullo ferè alio formis excuſo eo excepto ullã opem accepimus, cũ autem eius ſępe caſtigatiões cũ noſtra antiqua lectione cõgruere animaduertimus, fidentius ita emendare auſi ſumus: eo autẽ ſtudio & diligẽtia illi optimis libris perqrendis ſe multos annos dediderũt, ut è tenebris nõ paucos eruerint. eaq; liberalitate eruditos & ingenioſos uiros, quorũ opera in corrigendis libris uterenẽ, proſecuti ſunt, ut magnã utilitatẽ latinę linguę attulerint, & ſi uerũ fateri uolũt humanorũ ſtudiorũ amatores, non aliunde tñ auxilij ipſorũ ſtudijs ſuppeditatũ eſt: quicquid. n. ferè his temporibus aut emendatũ exijt, aut reconditũ latenſq; in lucẽ prodijt, inde profectum eſt. Alij DVRVM emendarunt: quod quia tam longè ab antiquis exẽplaribus diſcedit, negligimus: Noſtra lectio ualde ſnię congruit, eſt. n. miſerum ſanè, cũ ipſe conſolatiõe egeas, pariq; in luctu uerſeris, officio quaſi cogi, aliorũ lacrimas abſtergere; quod autem nos emendaueramus, CONFIERI librariorum incuria in CONFITERI turpiter cõmutauit: ſed hic, & huiuſcemodi errores quęſo, ne nobis uitio dentur: nec. n. præſentes impreſſioni adſuimus, & tãta eſt horũ operariorũ negligentia, ut nulla ſedulitas ſatis eſſe poſſit ad eorum peccata corrigenda.

50 Hem nos homunculi indignamur. Non pigebit rem parui momenti notare, vnuſquiſque vt vult, accipiat. Scias optime lector in illo Mediceo codice, quem omnium probatiſſimum iudicamus, eſſe, HOMVNICVLI: quod fortaſſe erratum librarij putaremus, niſi in alijs antiquiſſimis exemplarib. vocem hanc legi accepiſſemus: vidimus nos Terentianũ codicem Angeli Politiani, illum inquam, quem ipſe olim Venetijs cum Petri Bembi codice contulit, ſuaq́; manu accuratiſſimè emendauit, qui locũ hunc in Eun. ſic legit. Ego Homunicio non facerem? exemplar ſanè ipſum non vidi, fidẽ tamen habeo diligentię Politiani. manu. n. ſua ſũma cura, & ſtudio ſe id opus peregiſſe narrat. Mirifice autem laudat antiquitatem eius codicis Politianus, literisq́; ſimillimis earum, quibus quondam Piſanę, nunc verò Florentinę Pandectæ ſcriptę ſunt, exaratum dicit: iam tũq; optimę Bembi indoli blanditur, & fauet, quem etiam ſibi diligenter operam ſuã in ea collatione, quãuis pene puerum præſtitiſſe dicit: eaq́; de illo auguratur, quę poſtea vberrime pręſtitit: eſt. n. vir is, qui ꝓpter egregias ſuas, & admirabiles ingenij, & animi dotes, & ab omnibus laudatur, & citra vllam aſſentationis ſuſpicionem laudari poteſt: ſed non capiunt hę contractiores paginę debitas tanto viro laudes. Si igitur ſic etiam optimus ille codex habet, diligentius res animaduertenda eſt: à grãmaticis enim etiam hę res conſideratę in corruptis codicibus non inueniũtur, vt his duobus locis deleta erat hęc vox, niſi ex vetuſtis exemplaribus eruta eſſet. Sũt aũt nonnulla in hac epiſtola aliquanto antiquiora, vt CONFIERI & ſi Virg. etiam ea voce vſus eſt, & OPPIDVM pro oppidorũ: quod item ab antiquo codice acceptum eſt: & infra APISCI pro adipiſci, quam vocem ſępe & Lucretius, & Tacitus vſurpant.

51 Iis temporibus fuerunt, vt eos tũ ipſorũ dignitas conſolaret: nos emẽdauimus, EORVM LVCTVM: nec tamen hæc integra eſt lectio in antiquo exemplari, & ſi eius non parua veſtigia ſint; ſic. n. ibi ſcriptum reperias VT EORVM LVM, IPSORVM DIGNITAS CONSOLARETVR, omnino corruptè niſi eam aliquantulum adiuues. Nos hanc veram eſſe huius loci lectionem arbitrati ſumus, quia tamẽ parua quadam licẽtia vſi ſumus rectum nobis viſum eſt lectorẽ admonere, vt ſi hãc noſtram opinionem non probauerit, poſſit ipſe meliorem excogitare. Nos raro admodum tantũ nobis tribuimus, vt aliquid, quod non in vetuſtis codicibus inuenerimus reciperimus: ſiquando tamẽ id accidet, vt aliquãtulum, nõ longè tñ à vetuſtis veſtigijs diſceſſerimus, ſemper ingenue fatebimur: ſæpe autem in optimis etiam, & vetuſtiſſimis exemplaribus, dictiones nonnullę luxatę, & debilitatę reperiunt, vt infra etiã in hac ipſa epiſtola locus hic, quẽ nos nõ tñ ſoli ſic legimus. Maior mihi leuatio adferri nulla põt. prior ſyllaba dictionis illius LEVATIO defecerat, vt VATIO tñ eſſet in bonis codicibus: hincq́; fortaſſe natus erat error, vt ferè ĩ oĩbus imp̃ſſis codicib. RATIO legeret: ſed qa hæc clara exiſtimauimus; rõnemq́; oẽm noſtram, qua vſi ſumus expoſuimus, non erimus longiores.

51 Nunc autem hoc tam graui vulnere etiam illa, quæ cõſenuiſſe videbant, recrudeſcunt: Nos ſcripſimus cum antiquis exẽplaribus CONSANVISSE, quę omnino elegantior eſt locutio, vt maneat in trãſlatione vulnerum, quod facit etiam in verbo recrudeſcunt.

52 Se victos eſſe crediderũt: Nos legimus, VICTORI SESE CREDIDERVNT, alio verbi illius ſignificatu, & à grãmaticis notato, & ab optimis auctoribus uſurpato: Eſt. n. inquiunt, credere, fidei ſe cõmittere: credunt. n. ſe alicui, qui in illius poteſtatem ſe tradunt, & in ea loca deueniunt, vt in eorum arbitrio ſint; ſicut ij, qui aut in Italiam redierant, aut in ijs locis manſerant, quę Cæſaris pręſidijs tenerentur: ſimili uel eadem potius ſententia uſus eſt ad Marium ſcribens, quãuis ibi comittere, non credere dixerit. Certè nihil fuit pręterea, ſi te Victori nolles, aut non auderes cõmittere: Nam eundẽ ferè ſignificatum eſſe utriuſq; verbi hoc pręcipue Terentij loco in Eun. declaratur: Cum. n. Pythias dixiſſet de virgine uitiata, quid facerem? ita vt iuſti, ſoli credita eſt, reſpõdet Thais. Sceleſta, ouem lupo cõmiſiſti. Eſt autem hoc loco unius tantum literę peccatũ in antiquis codicibus: VICTORE. n. cum, VICTORI, legi debeat, in illis eſt, ſępe autem hę uocales immutatę in antiquis exemplaribus inueniuntur, ut nos alibi accuratius notabimus.

52 Illud tamen multum me monuiſſe. Ego nõ longe ab antiquis codicibus, pro MVLTVM uel tu ſcripſi: non. n. eſt, ne in illis quidem integra, & incorrupta hęc lectio: in una enim litera lapſus eſt librarius: duoq́; monoſyllaba in unam dictionem coniunxit, VVLTV. n. ſcripſit, cum VEL TV foret ſcribẽdum: ſed hęc minuta, quæ tamen reſtituta, in tanto ſcriptore non ingrata fore arbitror.

53 A q in bello cũ oĩum noſtrũ coniunctũ eſſet periculũ ſuo: nõnulli emẽdarũt, CONIVNCTVM ESSE PERICVLVM SVO CERNERET. Nos q̃uis hãc lectionẽ ſecuti ſimus, fatemur tñ, etſi q̃dã eius ueſtigia ſint ĩ ãtiqſſimo, & ꝓbatiſſimo illo codice, nõ tñ ſic oĩno ibi legi, ut aũt eruditi poſſint, huicne, an uulgatę magis credendũ ſit, ſtatuere: hic cũ fide antiq̃ exponemus: ſciãt igiť è duabus dictionibus, q̃ imutatę ſunt priorẽ, ESSE inq̃, ita in antiqs legi, poſteriorẽ aũt, CERNERET, nõ integrã in illis eẽ: ſed eius tñ poſtremã ſyllabã, ſcilicet: ET. debeat ne igiť ex hac ſyllaba diuinari totã illã dictionẽ deeſſe, an hãc particulã abũdare exiſtimãdũ ſit, ſuũ unuſqſq; iudiciũ cõſulat: nos, etſi hãc magis ꝓbauerimus (nec. n. illã recepiſſemus, niſi meliorẽ credidiſſemus) nõ tñ eã pertinaciter defendimus ĩ reb⁹. n. incertis, nihil ꝓ certo aſſerimus: qđ ãt ĩ antiqs ESSE legiť, nõ, ESSET, adiuuat hãc recẽtẽ lectionẽ.

54 Inſcriptio poſterioris epiſtolæ Sulpicij hæc eſt in priſco illo codice. SERVIVS CICERONI SALVTEM PLVRIBVS VERBIS. Conſiderent eruditi, & ingenioſi uiri, uacent ne hæc uerba, quæ ipſi non accepimus, & ut parui omnino momenti, & ut ſuſpecta, quia in nullis alijs epiſtolis

huiuſcemodi aliquid vidimus:adnotauimus tamen, vt ſiquis ea probarit, poſſit in ſuum codicem re
ſtituere. Quod aũt ſtatim legitur in initio epiſtolę, QVONIAM CASVS ET NATVRA (quæ
ſe rectè habent, verba, & ferè in omnibus impreſſis codẽ modo leguntur) qa nõnulli labefactare & per
uertere auſi ſunt, nõ potuimus diſſimulare: hi.n. pro NATVRA fortuna repoſuerunt, & cõtra veterũ
codicum fidẽ facientes, & nulla neceſſitate receptam lectionẽ immutantes: loquitur.n. ex opinione il
loꝝ, qui naturã nõ alicuius gratia, & certo ꝓpoſito ſibi fine, neq; quod melius ita ſit, ſed temere, & for
tuito agere putabant: quam Ariſtoteles libro. II. naturalis auſcultationis diligenter oppugnat: qui
fuerint huius opiniõis auctores, & defenſores Simplicius eo loco his verbis docet ταύτης δὲ δοκοῦσι τῆς
δόξης τῶν μὲν ἀρχαίων φυσικῶν ὅσοι τὴν ὑλικὴν ἀνάγκην αἰτίαν εἶναι τῶν γινομένων φασὶ, καὶ τῶν ὕστερον οἱ ἐπικού
" ρειοι. Sic ẽt loquitur auctor Rhetoricoꝝ ad Herenniũ quiſquis fuerit lib. iij. In vituperatione ſi erunt
" hæc corporis cõmoda, malè his vſum dicemus, quę caſu, & natura tanquã quilibet gladiator habue
" rit: & ſi illinc quoq; eam dictionẽ delere conati ſunt, & in eius locum FORTVNA ponere: verũtamẽ
in antiquis, & in Aldinis etiam codicibus NATVRA legas.

14 Supra Maias Italiam verſus. Locus hic ſemper corruptus eſt habitus, multiq; multis modis cum cor
rigere adgreſſi ſunt, nos tantopere in hac re dubij ſumus, vt nihil aſſerere audeamus, faciliusq; quid
nobis nõ placeat, q̃ quid probemus, pronũciare poſſumus: in tanta aũt obſcuritate, & veri ignoratio
ne, vulgatã lectionem retinere, tutius nobis viſum eſt, q̃ nouam aliquã, & eã parũ firmã reponere: in
omnib.n. manu ſcriptis nulla varietate ſupra Maias ſcriptum eſſe animaduertimus, quod quãuis nõ
probemus (quid.n. ſignificent ea verba, non intelligimus) tamẽ, niſi veriorẽ ſcripturã reſtitueremus,
cur mutaremus eã nõ fuit. Nõnulli nuper ita caſtigationem illã peruulgatam SVPRA MALEAS
amauerunt, vt ita ſcribere in libris, quos formis excuderunt, non dubitarint: nec eos ſanè reprehendi
mus, quãuis imitati nõ ſimus, audimus.n. doctis viris hanc emendationẽ valde probari: in eã autem
fuit, ꝙ ſingulari potius numero animaduertimus locũ illum appellari, promontoriũq; Maleę dici, &
à Gręcis, & à Latinis auctoribus: nauigationem aũt fuiſſe quãpiam valde celebrem quã ὑπὲρ μαλέας
appellabant, plures auctores tradũt: ſic aũt niſi fallor eam vocabant, quia, ſi è Piræeo, exempli cauſa,
in Italiam nauigandũ erat, duo erant curſus, vnus, quem ὑπὲρ μαλέας dicebant, quia neceſſe eſſet id
promontoriũ nauibus ſuperare, qui erat ſanè breuior ſed pericula quędam cõtinebat ꝓpter anguſti
as illas. Tunc n. dicit̃ quis ſupra promontoriũ tranſmittere, quũ nõ longinquũ ab eo curſum tenet,
ſed propè illud nauigat: Alter aũt cum per pelagus aliquis nauigat, & longè ſe remouet à terra: ſunt
aũt inſulæ quædam è regione Maleę promõtorij nõ valde ab eo diſtantes, inter quas & promõtoriũ
qui tranſibant ὑπὲρ μαλέας nauigare dicebant: quẽ curſum fortaſſe Marcellus tenere in ſua nauigatio
ne conſtituerat. Plut. in Arato valde hanc rem aperit: αὐτίκα μὲν οὖν ἀπὸ μεθώνης ὑπὲρ μαλέας ὡς τῷ διὰ
τοῦ πέρου δρόμῳ χρησόμενος πρὸς δὲ μέγα πνεῦμα καὶ πολλὴν θάλασσαν ἐκ πελάγους κατιοῦσαν ἐνδόντος τοῦ κυβερ
νήτου παρεισφερόμενος μόλις ἥψατο τῆς ἀδρίας πολεμίας οὔσης: prӕterea Plinius iunior in epiſtola ad Traia
" nũ ſic de ea nauigatione loquit̃, Nuncio tibi me Epheſũ cum omnib. meis ὑπὲρ μαλέας nauigaſſe, q̃uis
contrarijs ventis retentus. Auunculus item eius in hiſtorię naturalis lib. iiij. cap. xij. hanc eandem rẽ
" videtur innuere de inſula Cythera loquens: hęc ſita eſt à Maleę promontorio. v. mil. pas. ancipiti ꝓ
pter anguſtias ibi nauium ambitu. Cum autem latini ẽt homines gręcis verbis hanc nauigationem
appellare ſint ſoliti, quod teſtimonio Plinij in epiſtolis probatur, ſuſpicari poſſet aliquis ẽt Sulpiciũ
ὑπὲρ μαλέας ſcripſiſſe: ſed imperitos poſtea librarios locũ deprauaſſe, cum in aliquo fortaſſe exemplari
prępoſitionem illam latina voce quã ſignificat, declaratam legiſſent, vnde poſtea creditũ ſit MALE
AS numero multitudinis accuſandi caſu vt præpoſitio illa requirit dictum: & ſic locum tantopere
paulatim contaminatũ eſſe, vt nihil inquinatius fuerit: hęc aũt leuis quędam eſt coniectura: negari
non põt locum valde perturbatũ fuiſſe, ideoq; nihil ſtatuere de eo tutũ exiſtimauimus. Strabo tamen
numero multitudinis MALEAS appellat, ſed neſcio an potius vrbem aliquã in ea regione eodẽ no
mine appellatam intelligat, hæc eius è libro. viij. verba ſunt: εἶτα ὄνου γνάθος λιμένα ἔχουσα: εἶτα βοῖα πό
λις: εἶτα μαλέαι στάδιοι δ' εἰς αὐτὰς ἀπὸ τῆς ὄνου γνάθου πεντήκοντα καὶ ἑκατόν εἰσὶ δὲ καὶ ἄσωπος πόλις ἐν τῇ λακω
νικῇ prępoſitionem aũt IN. ante vocem illam ITALIAM repoſuimus, quia eã in vetuſtioribus co
dicibus inuenimus, & ita etiam locutũ Hirtiũ obſeruauimus de bello ciuili cum ſcripſit ad Cordubã
verſus: quare non mirandũ eſt etiam Sulpicium in Italiam verſus dixiſſe.

15 Et rogaret vti cogerem medicos: coegi &c. Mediceus & quiq; optimi codices COGEREM non habent,
quare cũ hanc vocem retinuerim, viſum eſt mihi nunc antiquã lectionem notam facere, ſi fortè ea me
lior eſſet, vt verbum illud potius intelligi bis debeat, q̃ ſcribi, animaduerti.n. alijs locis, cum idẽ ver
bum repetitur, quẽadmodũ hic coegi, ſemel tantũ poni, & q̃uis prior ſentẽtia ſine verbo imperfecta
videatur, tñ abſolutam eſſe, intelligi.n. idẽ verbum, quod ſequitur eo tẽpore & perſona conformatum
quod conueniat ſuperioꝝ nominũ ſtructurę: Huius ſermonis elegantis, vt arbitror, & familiaris plu
ra exempla ſuppeterent, niſi vt deminutus, mancusq; à recentiorib. improbatus eẽt, & addito, quod
deſiderari credebant, ſuppletus atq; corruptus, niſi tñ veteres libri & hic & alijs nõ paucis locis depra
uati ſunt, integer eſt ſermo & vſitatus, nã ſi ipſis fides habẽda eſt, ſic locus ille libri. xvj. epiſt. ad Att. di
" ctus fuit, De duob. primis præclarè diſſeruit, de tertio pollicetur ſe deinceps, ſed nihil ſcripſit. Nec nõ
" ille etiam in lib. xiij. Varroni ſcribis te ſimulac veneris, dati igitur iam ſunt: & non vt vulgo leguntur

in excuſis,prior.n.ita ſupplєtus eſt.De tertio pollicetur ſe deinceps ſcripturum;ſed nihil ſcripſit: alter vero ſic. Simulac venerit ei daturum,dati igitur iam ſunt. Qui hunc modum dicendi probarint, po terunt otioſam illam vocem delere,& ad fidem veterum codicum hunc etiam locum reuocare: qui re cepta lectione contenti ſunt,eam etiam in noſtro codice inuenient.

55 Tamen nihilominus eis conficior curis: Dictio illa NIHILOMINVS in antiquis diminuta eſt:pro NIHILOMINVS EIS, ibi NIHIL EIS ſcriptum:vnde ridiculè nōnulli ACHILLEIS legi de bere putarunt:nos cōmunem,& receptam lectionem ſecuti ſumus,quia meliorem ipſi ex illis verbis excogitare non potuimus:rem tamē notare placuit,vt ſiquis velit,laboret in veritate requirenda:nec miretur quare hic locus diuerſis modis legatur.

56 Vt te horter & obſecrem: Nos emendauimus OREM ET OBSECREM: ſic.n.ferè eſt in antiqs exē plaribus:& eſt hæc Ciceronis familiaris locutio.

EX LIBRO EPISTOLARVM AD Q. METELLVM, ET CETEROS.

59 Immutata eſt:Nos IMMINVTA EST; vetuſtus.n.codex imminutaſt:& hic enim, & multis locis
» prima litera huius monoſyllabi EST vocali præcedente eliditur:vt in hac ipſa epiſtola infra. Si hu
» manitas appellandaſt in aceruiſſima iniuria:vbi etiam V.pro.B.ſcriptum eſt,quod ex multis anti quorum monimentis colligit̃ ſępe priſcos vſurpaſſe,& paulo poſt,nullaſt à me vnquā ſententia.

59 In anuo magiſtratu. Nōnulli IN ALIQVO MAGISTRATV legunt. Nos cū meliores codices hoc loco corruptos inuenerimus,vulgatam lectionem immutare,etſi nobis parum ꝓbatam, noluimus. Quid.n.prodeſt,ſi non ſinceriorem,& clariorem reponas,receptam quāuis parum firmā repudiare? Vetus ille codex,quem omnium longè optimum cognouimus, IN ANIMO habet quam ſcri pturam volui hic notare,etſi proculdubio deprauatam,vt poſſint ex his veſtigijs ſtudioſi veram le ctionem indagare,& ſuo loco inuentam reponere. Vnuſquiſq; igitur nunc in veritate peruestiganda ſe exerceat:in eodem etiā codice,& altero pari ferè bonitate paulo ante hunc locū, dictio illa CREDO variata eſt,& fortaſſe corrupta:illic.n. QVOD TE AVDISSE CERTO legitur: Quare niſi deſit SCIO, aut alia vox,quę ſenſum eius loci perficiat,proculdubio peccatum fuiſſe librarij dicendū eſt; & ſi ille quōcunq; negligens fuit,aut aliquā dictionē omittendo,aut CERTO ꝓ CREDO ſcribēdo.

61 Emi eam ipſam domū millibus nummū XXXV. Nos antiquam ſcripturā repoſuimus, ſed ſuſpicamur hunc locum non vacare mendo:nec,n.eſt hoc pretium domus illius,quæ inuidiā Ciceroni faciebat, In codice qui eſt in Diui Marci bibliotheca,aliquantū ſpatij inane relictum eſt,vbi vulgares codices MILLIBVS NVMMVM habent:ille Mediceus cōtractius ſpacium habet,& anguſtius: ſed etiam dubitari poteſt,quia DOMVM eſt extrema dictio lineæ,& ſi non tam producta ſit linea illa,ut ęqua lis ſit alijs,an fortaſſe relictū ſit à librario,nō quia deſit,ſed quia numerū illum integrum locus ille nō caperet:quem cū ipſe interrumpere & frangere nollet,citius ad initiū alterius lineę properarit. Cupio hunc locū diligentius animaduerti à peritioribus:nos vt in antiquo pręcipue illo ſcriptum inueni mus ſic & ipſi locum deſcripſimus,& quęcunq; ſuſpiciones ortę ſunt ſignificamus; exiſtimamus.n. aliquam notā deeſſe,& eam aut ante,aut ſupra collocatam numerū hunc augendi vim habuiſſe: nā etiam vulgata lectio non idoneū precium illius domus ſignificat. Budeus etiam cuius iudiciū in his rebus magni apud omnes eſſe debet(is.n.hæc acutè,& perdiligenter tractauit)numerū hunc ingna tum eſſe cenſet,legiq; debere arbitrat̃ tricies qnq; ſeſtertiū:Eius opinionē cōfirmant nři vetuſtiores co dices,qui duabus illis dictionibus vacāt,in quibus maximè vitium eſſe putat,vt aliqua fortaſſe (vt diximus)nota deſideretur,quæ his numeris appoſita pecuniam eam redderet:aut per hos numeros (quod vix veriſimile eſt) ſumma illa ingens pecuniæ ſignificetur:ipſe quid ſentiat de hoc loco li.iij. De aſſe & part.expoſuit.

62 Homini ſemiſſis magna copia eſt:Et hic locus diligenter ēt conſiderandus eſt;alij legūt OMNINO SE MISSIVM. Vetuſti codices, OMNI SEMISSIBVS: Nos lectionem eam ſecuti ſumus,quæ parū à priſcis exemplaribus diſcederet,& ſentētiam eādem retineret: in SEMISSIBVS enim clari ſunt & certi vetuſti codices: Vox illa OMNINO quam reſtituimus,nō integra in illis legitur, vt non nihil ſcrupuli ēt reſtet:mentionē facit huius loci Hermolaus in.ij.editione Plinianarū caſtigationum lib. xiiij.cap.iiij.qui eandem ferè,quam nos emendationem probat:quę ſit in veterib.exēplarib.ſcriptu ra voluimus nos notum facere,cum videamus adhuc hunc locum titubare.

64 Qui tot ingenuas matres familias. Vetus omnino codex elegantiorem, & ſinceriorem lectionē habet, quam nos accepimus:non.n.ingenuas matresfamilias appellat;Matres.n.familias & probatas mu lieres,& nobiles intelligimus,ſed INGENVOS, MATRESFAMILIAS, ſeparatim de diuerſis ge
» neribus; Vt Orat.vj. In verrem: Mitto adhibitam vim ingenuis,matresfamilias violatas:pueros.n. ingenuos & honeſto loco natos nefas erat & illis ſtuprare:nam in mancipijs,& libertinis quaſi impu nè libidinem ſuam exercebant. Quod autem addit ciues Romanos, tribusq; verbis tria hæc nefa ria ſcelera exaggerat oratorie eſt,& grauiſſimè dictum:cuius tam elegantis locutionis nullum in vul gatis codicib.veſtigium inerat.

64 Simul vero ſemiſſis homo: Lōge alia eſt in antiqs codicibus lectio,quā libenter arripuimus: SIMIVS,

NON, SEMISSIS: Simiolum etiam Cicero; quē irridet appellat, & qui ſuis inimicitijs ꝑpter humi-
litatem eius & ſordes indignus eſſet. Græci quoq; quos contēnunt ita vocant, ut Ariſtophanes in
Ranis οὐ δ' ὁ πίθηκος οὗτος γ' ὁ νῦν ἐνοχλῶν κλειγένης ὁ μικρὸς; vt duobus hic modis Catilium ignominio
ſe appellet, & vocando ipſum ſimium, & ne viliſſimo quidem ꝓcio illum dignum eſſe dicendo.

65 A qua te affici non magis potuiſſe demonſtras: Quidam pro AFFICI, ALLICI legunt: quę varieta
tes oriuntur ex ambigua, & corrupta antiqua lectione; in meliorib. n. codicibus AFFECTI ſcriptū
eſt: quam vocem nos ēt diligenter conſiderauimus, cenſuimusq; tutius legi poſſe FLECTI non om
nino nimis longè à priſcorum exemplarioꝝ veſtigijs, & fortaſſe ſententia non inepta: exiſtimamus
n. vt fermè colligitur ex verbis Ciceronis, Lucceium de gratia in quodam proœmio ſuarū hiſtoriarū
ſcripſiſſe: vt ſe diceret libere, & vere hiſtoriam explicaturū: nec unq̄ potuiſſe tantū alicuius in ſe grati-
am, vt à veritate, & fide rerū geſtarū diſcederet: quāuis. n. ſæpe gratia hortata eſſet: vt amicoꝝ rōnem
haberet in rebus exponendis, ad ſeq; vocaſſet, ſe vt dixerit nō magis potuiſſe flecti, & de via recta de-
duci; q̄ Hercules à voluptatis illecebris ſibi oſtenſis, & propoſitis, flecti, & arripi potuerit. Sicui noſtra
lectio minus placebit, ipſe meliorem excogitet: ideo antiquæ lectionis oībus copiā fecimus, vt quis
iudicet, an nos coniectura feſellerit: & ſi queat ipſe meliorem inde eliciat.

66 Themiſtoclis fuga. Vetera exemplaria THEMISTOCLI, ratione veteris declinationis qua dādi ca-
» ſum in huiuſcemodi nominib. ꝑ generandi ponebant: vt Vlyſſi pro Vlyſſis, Achilli, pro Achillis: ſic
» etiam in noſtro probatiore codice epiſt. ad Att. lib. xiij. non vides ipſum illum Ariſtoteli diſcipulū,
» pro Ariſtotelis. Item ad Att. lib. ix. & Lucceı conſilia, ac Theophani perſequamur: & eodem libro ēt
» in vulgatis Ariarathes Ariobarzani filius pro Ariobarzanis: Hanc rem priſci, & recētiores grāmatici
» adnotarunt plurimis ex Virgilio, & ex oratoribus etiam, & hiſtoricis exemplis adductis.

68 Quia poſtea non fuiſti q̄ à me diſceſſeras. Sic omnes vulgati codices nulla mendi ſuſpicione ipſi anti-
quam lectionē ſecuti ſumus, quam & genuinam, & probā putamus: vt intelligat poſtq̄ Roma diſceſ
ſerat Cęſar ſcilicet, quāquā nomen Cæſaris nō ponit, nihil aūt mirum videri debet, de magnis. n. &
principibus viris ſic loquimur: Dicit igitur Lucceius Ciceronem Roma exiſſe, cum Cæſar diſceſſit,
nec poſtea redijſſe, dum Cęſar abeſſet: Poſſemus infinita exempla ex epiſtolis ad Att. citare: quæ nūc
prætermittemus: ſperamus tamē rem claram ſine tot exēploꝝ coaceruatione fore: In epiſtolis ad Var
» ronem. Eſt igitur aduentus in expectatione: ſic. n. olim locū illum ſolitū eſſe legi eo loco docebimus:
Aliqui aūt dum rem clariorē facere ſtudent conſuetū dicendi modū corrumpunt, cum. n. hanc loquē
di rōnem non alibi in veteribus auctorib. adnotaſſent, & noſtris ēt temporib. cōmunem eē non cogi-
tarent, locum Ciceronis deprauarunt: in eandemq; culpam inciderunt eodē errore decepti qui nuper
has epiſtolas Venetijs ediderunt, cū enim ante in vulgatis omnibus libris recte hic locus legeret in
» epiſtoiis ad Pætum. Cum eſſem otioſus in Tuſculano propterea quod diſcipulos obuiam miſeram,
» vt ij me q̄ maxime conciliarent familiari ſuo: (ſermo. n. proculdubio eſt de Cæſare: nec tamē nomi-
natur, ſicq; legitur in cunctis, & antiquis, & ante hunc impreſſis codicib.) hi, hic etiam CAESARI
repoſuerunt: nos cunctis his locis antiquam, & meliorem lectionē conſeruauimus.

69 Vetuſtus eſt amor, conſuetudo, ſtudia paria. In antiquis exemplaribus: vetuſtas, amor, vt nos etiā ſcri-
pſimus: hæc. n. eſt vera huius loci lectio, & ſic ipſe etiam alibi loquitur, vt in epiſt. ad D. Brutū de L.
Lamia loquens, magna vetuſtas, magna conſuetudo intercedit.

70 Nam quod allatura eſt ipſa diuturnitas, quæ maximos luctus vetuſtate tollit, id nos pręripere cōſilio,
prudentiaq; debemus. Quiddam in his verbis eſt: quod cum mutari iuſſiſſemus, in noſtros etiā co-
dices incuria librarioꝝ irrepſit: PRAECIPERE. n. non PRAERIPERE legendum eſt, ex auctori
tate, & fide priſcoꝝ exemplarioꝝ, & ratione ipſa id confirmante. Pręcipere. n. antecapere: vt nos infini
ta exempla prætereamus huius ipſius auctoris: pulcherrimum eſt in elegātiſſima illa. M. Antonij epi
ſtola, quam Cicero in Philippicis exagitat. Sin autem aliud me fatum manet, præcipio gaudia ſup-
pliciorum veſtrorum &c.

72 In poſteriore epiſtola ad Rufum. SI AD ME VENISSES. Quis non videat, ſi diligenter conſideret;
legendū eē cum antiquis codicibus: SI AD ME MISISSES: ideſt ſi mihi notum feciſſes, ſi miſiſ-
» ſes, qui mihi id nūciarent: Ad D. Brutum. Mitte ad Lupum noſtrū, vt is eas centurias cōficiat: & hu-
ius ſignificationis huius verbi plurima ſunt apud Ciceronem exempla, quę nunc in re clara non pro
» feremus. Ter. in Eunucho. Miſit porro orare, vt venirem ſerio. Si. n. Rufus ad Ciceronem veniſſet, mo
rem geſſiſſet ei Cicero nullo ſuo incōmodo. Dicit autem ſe ante laturū fuiſſe illius voluntatē ſuo cō-
modo, quare penitus conuicta vulgata lectio explodatur.

72 Non habui cui potius id negotij darem, q̄ Tullio Scribę: ſic oēs vulgati, & impreſſi: antiqui vero cūcti
codices hoc loco corrupti, & diminuti aliqua dictione ſunt: nos autem & hic, & alijs multis locis re-
ctius eē putauimus mutila, et imperfecta multa relinquere, vt in antiqs exemplaribus inueniūtur, q̄,
vt à nonnullis ſuppleta, & reſtituta ſunt, legere: pauca autem admodum, & fortaſſe nomen Tullij tan-
tum deſideratur.

72 Confectas & conſolidatas: Nos vt in antiquis CONSOLVTAS legimus. Quod autem paulo poſt
ad Voluſium trāſferri nomen: veteres codices TRAFERRI. Qua ratione ad Atticū lib. xvj. TRA
LATVM: Hunc tu tralatū in Macrocolū: nec tamē ſic in noſtro ſcripſimus, ne omnia velle immu-

tare

tate videremur,tantum rem notaſſe antiquitatis cauſa placuit. Ille etiam locus in·III. epiſtola ad Lẽtulũ in veterib.codicib.ita ſcriptus eſt. Cauſam enim frequẽti ſenatu non magna varietate magnaq; inuidia eorum,qui à te cauſam regiam alio traferebant, optinebamus:quod etiam alijs non paucis locis obſeruauimus:nam TRALATIO pro TRANSLATIO boni codices ſemper habent,in libris oratorijs: Donatus etiam accuratiſſimus Ter. interpres ſic veteres dixiſſe teſtatur, cum locum hunc in prologo Phormionis exponeret: ET TRANSDERE HOMINEM IN OTIVM Sic enim inquit Tranſdere veteres ſonãtius,quod nos lenius dicimus tradere vt tralatum ,quod nos tranſlatum è contrario. Cõſuetudinem autẽ ita pronunciandi ad ætatem vſq; M. Tullij productam eſſe veriſimile eſt:cum in vetuſtioribus cunctis eius libris ita ferè ſemper ſcriptum ſit: Nã Ciceronẽ īter veteres à Donato poni nõ mirum videri debet qui tot ſæculis poſt eum fuit:Retinuiſſe etiã quędam libenter Ciceronem ab antiquiorib. vſurpata notiſſimum eſt;vt poſtquam ita ferè vbiq; in integrioribus exemplaribus ſcriptum inuenitur ita legendum omnino cenſeam: ſi auctoribus ſermo, qeorũ ætate vigebat, cõſeruandus eſt, & nõ ad poſteriorũ normã & conſuetudinẽ conformãdus·

E73 Non inſipienter actam,ne cogitatam quidem putes. Lacera aliquantulum ſunt in his verbis antiqua exemplaria:Quare vulgatam receptamq; lectionem ſecutus ſum: Hic tamen viſum eſt diligentius hanc rem conſiderare,videreq; an ex vetere ſcriptura quãuis mutila & decurtata legitima lectio coniectura elici poſſit:maximè cum alij etiam,qui Manutiorum nomine has epiſtolas nuper Venetijs caſtigarunt,id facere tentauerint:eam igitur primo cum fide proponam:ſic autem in meliorib. cunctis legit. CVM REM À ME NON INSIPIENTER EXCOGITATAM QVIDEM PVTES: manifeſto defectu. Quod ſi licet libere ſententiam ſuam proferre,ſic ego hunc locum reſtituendũ putarim: CVM REM À ME NON INSIPIENTER EXCOGITATAM,NE COGITATAM QVIDEM PVTES:vt ſimilitudine duarũ illarum penè earundem vocum deceptus librarius incuria alteram cum monoſyllabo,quod eam præcedebat omiſerit,qui lapſus frequens eſt,& quãdoq; totius clauſulæ damno ſtetit:ſenſus ſi ita legas meo iudicio optimus erit, vt queratur Cicero, mireturq; Rufum illam rem,quę non ſolum à ſe cogitata ſit,ſed etiam acutè & ſapienter excogitata, in mentem ſibi non veniſſe,neq; à ſe cogitatã eſſe,credidiſſe:excogitare autem eſſe cogitando quod quærebatur inuenire,notiſſimum eſt:Sic autem caſtigarunt Veneti: CVM REM À ME NE INSIPIENTER QVIDEM COGITATAM PVTES· antiqua ſcriptura in duobus verbis contaminata,& frigidiore ſanè ſenſu, niſi intelligas voluiſſe Ciceronem oſtendere rem illam à ſe non tantũ cogitatam ſed perſpectam & animaduerſam fuiſſe:Quare magis iudicium Rufi reprehendit,qui ab ipſo illam ne cogitatam quidem eſſe exiſtimauerit:Oſtendit autem infra ſuo conſilio geſta eſſe omnia & à ſe initam rationem eſſe,quomodo ea rectè fieri poſſet:quam etiam ſententiam recepta lectio continet quamuis à vetere ſcriptura recedat,&(vt puto)ab aliquo ſuppleta ſit,qui ex ſuo arbitrio locũ hunc reſtituere voluerit.

73 Cum populum ſuum ſeruaret. Alij emendarunt POPVLIS. Nos vt in antiquis libris inuenimus, & vt ratio ipſa docet POPVLVS hac ſententia·putaui eſſe boni viri cum poſſem,nullo populi damno,cõmodare ciuibus,& eorũ fortunas ſuſtentare.

73 Nam de Luceio: Locus non nimiũ certus,& ſanè tota epiſtola obſcurior,& fortaſſe mendoſior: parum enim conſtans eſt ſcriptura etiam in meliorib·exemplarib. Nos vt in antiquo illo probatiore codice inuenimus,ſcripſimus. Luccei autẽ nomẽ in illo ſemper per duo. C. ſcriptũ eſt:hoc loco alij LYCEO repoſuerũt neſcio quam rectè:Locus autem qui infra eſt, QVVM DE LOGEIO PARVM GRATIOSVM EST,videndum an huic reſpondeat:fortaſſe.n·λογεῖον appellat locum vbi rationes deponuntur:Quod ſi ita ſit,dubito an hic etiam DE LOGEIO ſcribendum ſit, nihil tamen in dubia re certi aſſerimus,ſuſpiciones noſtras proponimus,quę nobis ex parum firma ſcriptura oriuntur,quas cupimus eadem animi ſinceritate,qua proferimus accipi,& examinari:totamq; rem accuratius à peritiorib. perpendi,& iudicari:Nam quod in poſteriore loco quidam legunt de Luceio parum prouiſum eſt LOGEIO habent omnes præter hunc nuper Venetijs impreſſum excuſi codices; & vulgata lectio in voce illa PROVISVM quam ipſi reſtituerunt,magis mihi placet,etſi in ea etiam dictione titubat antiquus codex:totus enim locus ſic eſt in illo melioris notæ,ne amplius lectorem ſuſpẽſum teneam:& is noſtræ heſitationi veniam det,cum videat,quot difficultatibus premamur QVOM DE LOGAEO PARVM GRAVISVM EST: ſed & antiqua ſcriptura, & ſententia etiam magis cõuenire mihi uidetur cõmuni,& uulgatæ lectioni,q̃ huic nouæ,& ab aliquo pro ſuo ingenio excogitatæ: Nos nihil quod in mediũ afferamus,certius habemus.

73 Quam tamen depoſuerat Sextius. In ueteribus codicib. Sic ferè,ut nos quoque ſcripſimus locus hic legitur: qua pecunia Pompeius eſt uſus, ut tua,quam tu depoſueras ex tuis: etſi noſtri librarij pro TV, TVM, puerſè, ut eſt negligens hominum genus ſcripſerunt. Sextius ſanè pro EX TVIS habet uetus ille codex,ſed puto eandem literam, ultimam ſcilicet antecedentis dictionis,& primam huius,ut ſæpe accidit bis inutiliter eſſe repetitam:nam Seſtius nomen uix unquam per.x.ſcriptum inuenies in antiquis exemplaribus,de quo paulo poſt:ſed tamen etſi nos antiquæ viciniorem, & no-

ſtro iudicio meliorem lectionem ſecuti ſumus, non adeo certa hæc eſſe iudicamus, vt non velimus totam rem in arbitrio eruditorum relinquere.

75 Smyrna literas eẽ allatas: Vetuſti codices omnes Myrina, quod nos rectum iudicamus: eſt autem Myri
» na vrbs in inſula Lemno Stephano, Ptolemæo, & Strabone lib. xiij. auctoribus: Plinius etiam li. iiij.
» in deſcriptione Lemni, oppida inquit habet Epheſtiam: & Myrinam in cuius forum ſolſtitio Athos eiaculatur vmbras.

EX LIBRO EPISTOLARVM M. TVLLII AD A. TORQVATVM, ET CETEROS.

76 Si enim bene ſentire, rectéq; facere ſatis eſt ad bene, beatéq; viuendum, non vereor ne eum, qui ſe optimorum conſiliorum conſcientia ſuſtentare poſſit miſerum eſſe nefas ſit dicere: Negatiuam particulam ante VEREOR vetus ille codex non habet, Quæ tamen ſi non ſit ſententiam non corrumpit, poteſt enim cum interrogatione locus legi, quaſi dixerit vereri debeo! &c. Nos nihil immutauimus: ſiquis vetere lectione magis delectatur, eam reponat.

77 Si arma valebũt, nec eos à quib. receſſeris vereri debes, nec eos quod adiuuiſti. Et ſi hic vulgatam lectionem conſeruauerimus, magis tamen antiquam probamus, quæ neſcio quomodo tunc nos ſubterfugit, pro RECESSERIS enim reciperis legendum eſt, vt intelligat nunc Cęſarianas partes: Si enim RECESSERIS legas, Pompeianas intelligas oportet, ab illis enim diſceſſerat poſt aduerſam eorũ pugnam, quod ſententiæ nullo modo quadrabit: Eędem autem erant, quas adiuuerat, & à quibus receſſerat, cum hic de ambabus loquatur: Aut enim armis inquit vrgebitur res p. ſempiternis, quo caſu nulla tua pręcipua calamitas erit, ſed vt in malis res tuæ in tuto ſunt: nec enim Cæſarianos timere debes, à quibus reciperis (præſenti autem tempore vtitur, quia non dum res confecta erat; nam vt ſupra inquit in magna varietate eius cauſa verſata eſt, de qua tamen bene ſperare licebat, propter animum Cęſaris mitigatum) nec eos quos adiuuiſti: hi autem erant Pompeiani: Durante igitur bello inquit malum à neutra parte expectare debes: Illi enim quibus fauiſti, & cum quibus in rebus gerendis fuiſti propter priſtinam ſocietatem te incolumem volent: Hi autem te recipiunt, & ſuũ iam numerant. Sæpe autem veteres codices propter variam, & aliquãtulum inquinatam ſcripturam primo ita perturbant, vt non mirum ſit, ſiquę quandoq; prętereunt: nec enim facile eſt ſiquid boni lateat perſpicere: nam parua quęq; illuſio, & labes optimam lectionem occulere poteſt: RECEPERIS autem in illis ſcriptum eſt, cum RECIPERIS eſſe deberet, quod ſi ita ſcriptum fuiſſet, non alij fortaſſe, dum verbum illud corrigere vellent, mendoſum eſſe arbitrantes, nec ſatis ſententiam huius loci intelligentes, deterius multo feciſſent, eſt autem pro. I. ſępe poſitum. E. in priſcis exemplaribus, &. I. pro
E. Quin etiam hoc ipſum verbum eadem ratione in iiſdem codicibus ſcriptũ eſt in epiſtola ad Bru
» tum non recepi à Lepido Antonium, pro recipi: Prętera quod in his verbis eſt ADIVVISTI Mediceus codex ADIVISTI facili in aliam vocem lapſu, niſi obſeruatum eſſet hoc verbũ per vnũ tãtũ V. in eo exemplari ſemper legi, & alijs etiam, quos vidi vetuſtis codicibus.

77 Aut eorum qui diſceſſerint. Quia vno membro deminuti hic ſunt omnes non ſolum veteres, ſed etiam recentiores manu ſcripti codices: ipſe meum eſſe arbitratus ſum rem notam facere, lectoresq; admonere notha eſſe hæc verba (niſi fallor) & ſuppoſiticia, Sic enim in melioribus cunctis nulla varietatę legitur. AVT EORVM QVI DISCESSERINT ALTERI DIMICANT. Puto autem librarium in particula AVT deceptum eſſe, totumq; ſuperius membrum reliquiſſe: ego vulgatam lectionẽ remouere nolui, ſiquis illa delectetur, mihi non dubium eſt, quin ab aliquo ſuppleta ſit eorũ, qui ſemper quę deſiderari credunt, pro ſuo arbitrio reponunt: quantum diſſentiã ab his, alibi dixi. Eſt autem & in ſequenti epiſtola alter locus, quem pariter mancum cum inuenerim eodem iudicio ductus, eadẽ
» nota ſignaui. Sic autem ille proculdubio lacer, & decurtatus in antiquis codicibus legitur. Equidem
» cum hæc ſcribebam, aliquid iam actum putabam: non quo, ſed quod difficilis erat cõiectura. Quot autem verbis additis reſtitutus ſit & q̃ aptis quiuis nunc videt, itaq; ſuam ſententiam ſequatur: nos in his planè diuulſis, & fractis locis nihil habemus, quod melius adferamus.

78 Ad pugnandum. Veteres codices depugnãdum: quos ſecuti ſumus: Eſt autem depugnare vna pugna, vnoq; prælio de tota re, & toto bello decernere: Ad Att. lib. vij. Neç adhuc ferè inueni, qui non concedendum putaret Cęſari quod poſtularet, potiusq̃ depugnãdum. In eodem libro: Depugnes oportet niſi concedis: ſępe & alibi Cicero, ne longiores ſimus in re aperta, hac vtitur voce.

81 Nec ex tripudijs ſoliſtimis, aut ſomnijs. Ipſe priſcam quam reſtitui vocem ex priſcis erui exemplaribus: Poſſe autem fieri arbitror, vt in Augurali diſciplina quædam tripudia ſoniuia appellata ſint: ſed hæc tam obſoleta ſunt propter vetuſtatem, & diuerſos ritus, vt penitus, incognita ſint: Vocẽ certè hanc Sex. Pompeius exponit SONIVIO inquiens ſonãti: Nam vulgata lectio proculdubio falſa, & inepta eſt: nec. n. hic de diuinatiõe per ſomnia agit, quæ & ſi ſit (de ea. n. Artemidorus Gręce copioſe ſcripſit) nõ tñ de hac intelligit, loquit. n. de Augurali diſciplina, & vt ipſe augur, & vt ad Etruſcũ hominẽ, & Etruſcæ diſciplinæ peritũ ſcribens: ego alibi hãc vocẽ nõ inueni: neç mirũ eſt rer: tã priſcarũ

ac ne unq̃

ac ne vnq̄ q̄dē vulgatarum, & communium vocabula penitus ignorari: Quod ſi etiam apud alios auctores hoc nomen fuit, fortaſſe quia non intellectum, vt deprauatum, deletum eſt: nonnullæ enim huiuſmodi voces niſi è veteribus, & non contaminatis exemplaribus reſtituantur, obliteratæ ſunt, & è finibus latinæ linguæ eiectæ, & expulſæ. Videndum tamen accuratius, an huius vocis certior vl la ratio, & ſignificatio haberi poſſit: nā quod paulo ſupra nos ſcripſimus INVOLATV pro VOLATV ex antiquo etiam codice accepimus.

84 Quod tardius q̄ eſt æquum, & q̄ ego vellem receperis fortunam & dignitatem tuam: Nos recuperas: vetus codex RECIPERAS per. I. quod fortaſſe fecit, vt receperis iam ſcriberetur. Eſt ſane & hic & ſequenti epiſtola hoc verbum in Mediceo codice per. I. ſcriptum, quid reciperaris cogitare, & ſæpe eodem modo: Quandoq; tamen, quod etiam in Pandectis Florētinis animaduertas, recuperare legas, quod hodie in vſu eſt, ſed tamen multo rarius, q̄ reciperare.

88 Simulac accepi. In antiquis exemplaribus SIMVL ſine AC. quod alibi apud Ciceronem legimus, ſi vetuſtis codicibus fides habeatur. Ad Att. libro. viij. ſimul aliquid audiero ſcribam ad te: non vt vulgati ſimulatq;. Item libro ix. in epiſtola Balbi, & Oppij ad Ciceronem: vt ſimul Romā venerit agat de reconciliatione gratiæ ſuę, & Pompeij. Quamuis hic etiam impreſſi omnes SIMVLAC: Videnda res diligentius cum enim tot probati libri ſæpe eandem diuerſis locis locutionem habeant, non facile exiſtimandum eſt corruptos eſſe, rem fortaſſe aliquorum iudicio parui momenti non neglex imus nihil enim in hoc auctore non accurate, quod ad ornatum ſermonis faciat cōſiderādum eſt, Nam quod hac ipſa epiſtola paulo inferius. De Hiſpanis noui nihil error fuit librariorum DE HISPANIIS .n. legendum eſt, & ſic habet vetus codex.

88 Aedificia mea me delectant: Nos vt in antiquis DELECTABANT ſcripſimus, longe diuerſo ſenſu, q̄ ſi pręſenti tempore legas: Adfert enim rationem cur non ſit tam peregrinator, quam antea, ob id (inquit) peregrinabar libenter, quia ędificia mea me delectabant, & otium, magnificas enim villas & ſumptuoſe ædificatas habebat, quas ipſe, ocellos Italiæ ad Atticum ſcribens appellat: nunc ea, quę quærebam in villis, domi habeo: infert enim Domus eſt quæ nulli mearum villarum cedat, otium omni deſertiſſima regione maius. Quod non quattuor integros Heſiodi verſus, ſed primi partē ſcripſimus, in hoc etiam antiquorum codicum auctoritatem ſecuti ſumus. Scimus præterea ſemp in his allegationibus Ciceronem breuem & conciſum admodum eſſe, vt trium etiam dictionū prouerbium nō integrum qñq; adducat, nedū quattuor totos verſus celebres, & vulgatiſſimos recitaret.

88 Sed tamen aliquid videbimus, in quo ſit ſpes: Nos cum antiquis exemplaribus SPECIES legimus ideſt dignitas, & honeſtas aliqua, vt ad Lentulum. Hic meę vitæ curſus offendit eos fortaſſe, qui ſplēdorem, & ſpeciem huius vitę intuentur, &c̄. Huius vocis hoc ſignificatu plurima exempla adiungerem, niſi tam obuia eſſent, vt quis perſe facile inuenire poſſet: Potius conabor hiſtoriam huius epiſtolæ ex nonnullis locis ad Atticum collectam explanare, Inſtabant hoc tempore Ludi Romani, q magnifice ſemper edi ſoliti erant: Iamq; Cęſar è bello contra liberos Cn. Pompeij geſto reuertebatur, ſcripſeratq; ad Lamiam ſe ante diem ludorum Romę futurum, nonnihilq; ſe properaturum, vt ludis ipſis intereſſet, mandaratq; vt ad ludos omnia pararent. Deſiderabat igitur Lepta ſibi horum ludorum aliquam curationem tradi: cum Oppioq;, & Balbo de ea re Ciceronem agere volebat: iamq; domum ad Balbum propter hoc negotium eum perduxerat. Rem totam ſibi diſplicere Cicero hac epiſtola ad Leptam ſcribit, nec laborandum eſſe in ea re docet: ſe tamen quoniam tam valde ille cuperet, ei nō defuturum pollicetur, operamq; daturum, vt ſi aliquid in ea curatione, quod aliquem ſplendorē habeat inueniri poſſit ab illis impetret, vt Leptæ cōmittatur: Quod autem hic de Hoſpitio loquit: Cogitabat obuiam ire Cæſari, & hoſpitia ſibi parabat: nam ēt li. xiij. ad Att. dicit ſe ad Murenam de hoſpitio ſcripſiſſe: ſed tunc Romæ erat, nunc fortaſſe iam exierat: dicit enim ſe arbitrari Aſturæ ſibi diutius cōmorādū eſſe quoad ille qñq; veniat, ille aūt Cęſar κατ' ἐξοχὴν, ſic enim de magnis, & claris uiris loqui mos eſt, ut nos ſupra adnotauimus: ille enim & ipſe pro nominib. proprijs ſumuntur, ut etiam Ariſtophanis interpres docet in Nubibus, eo loco ἀλλ' ἄπιθι ἵνα μὴ 'κεῖνος ἡμῖν ἐπιτύχῃ ſic etiam loquitur Thetis apud Homerum τίπτε μ' ἐκεῖνος ἄνωγε μέγας θεός: & apud Pythagoricos αὐτὸς ἔφα ideſt Pythagoras, ducebatur.

89 Ne illud quidem negligendum quāuis. NEGLIGENDVM in antiquis codicibus non eſt, ſed eius loco negatiua eſt particula NON, ipſi legimus, non quantiuis, hoc ſenſu, præter pericula, & moleſtias q̄ uitaris, cōmodum illud non paruum habendum eſt, ſed tale, ut magnifaciendum ſit, ſubito cum certi aliquid audieris te iſtinc poſſe proficiſci.

89 Iſtinc poſſe proficiſci: Hic ueteres codices & in fine huius epiſtolę iterum pro iſtinc ISTIM habēt, neq; hac epiſtola ſolum ſed multis etiam alijs locis, etſi nos nunquam ita ſcripſimus, ne antiquitatis nimis cupidi, & affectatores uideremur, rē tamen qn adnotaremus facere non potuimus. Sic ēt eſt ī hoc codice locus ille ad Plancū: Ita erant oīa, quæ iſtim adferebanť incerta: & ille ad Tironē: Iis. n. uentis iſtim nauigať: & alibi ēt. idem aduerbiū multis locis eſt in illo codice Epiſtolaꝝ ad Atticū, quem nos oium optimū, atq; integerrimum uidimus, ut ille locus in VII. De malis noſtris tu prius audis, q̄ ego, iſtim. n. emanant. Item ille, quę mihi iſtim adferūtur: quæ hic uideo? Item ille in. II. ualde ego te iſtim

excitarem. Nam ſecundo Aeneidos: Illi mea triſtia facta; illi pro ibi aduerbium eſſe vult Donatus
Terentij interpres: Et etiam alibi, patet iſti ianua leto, pro iſtic: quidam intelligunt: nam Petrus Bē-
bus in ſuo illo diſertiſſimo, & elegantiſſimo de Terentianis fabulis dialogo, ſic hunc verſum legit in
Phormione, Interea dum ſedemus illi, interuenit. & illum item in Hecyra, Itaq; ineptus hodie dum
illi ſedeo. vt quiſque venerat: Haec igitur quæ rara admodum, & abſurda videntur, videmus ab opti-
mis auctorib. crebro eſſe vſurpata, & frequentius etiam inueniremus, niſi à iunioribus quibuſdā ca-
ſtigatoribus tanquam menda, & errata librariorū ex omnibus ferè libris ſublata eſſent.

89 Cum Milone noſtro. Nos Chilone, vt ſit liberti nomen, Milo enim iam perierat: vetus ſanè codex Cilo
ne ſine aſpiratione, vt etiam in epiſtola Sulpitij à P. Magio Cilone. videndum igitur an ſic legi debe-
at, vt eſt in antiquo codice, Cilo enim ſine aſpiratione auctore Sex. Pompeio appellabatur, cui frons
eſſet eminentior, ac dextra, ſiniſtraq; velut reciſa videretur, ſiue Chilo, qui à magnitudine labiorū ſic
nominabatur: Alibi etiam nomina quædam, quę aſpirationem exigunt, ſine ea in illo ſcribūtur, vt
in epiſtola ad Lucceium Herculem zenopontium, & ad Pætum, Pileros tabellarius pro zenophonti-
um, & Phileros.

EX LIBRO EPISTOLARVM AD M. MARIVM, ET CETEROS.

91 Stabianum perforaſti, & pateſeciſti Scianum, quidam legunt Scianum: nos nihil immutauimus, & ſi
veteres codices SENVM: puto autem nomina eē locorū: nam Stabiæ collis celebris in agro campa
no laudatus etiam à Galeno in Therapeutica propter caſei bonitatem Stabias autem oppidū fuiſ-
ſe dicit Plinius, poſteaq; deletū in villas abijſſe, Columella ēt de eo agit in hortulo, Stabięq; vetuſtæ.

91 Grecos vero ita ames, ſic omnes vulgati: quaſi ironice dictum ſit; ſed elegantius in antiqs, ITA NON
AMES. ideſt tam infenſo odio proſequare tam longe ſis, vt φιλέλλω iure dicaris: qua & alibi locu-
” tione vtitur, vt in. ij. de finib. Atqui reperiemus aſotos: primum ita non religioſos, vt edant de pa-
” tella: Deinde mortem ita non timentes, vt illud in ore habeant &c. Tantum inquit longe es, vt Græ-
cos ames, vt omnia, quæ eius gentis nomine appellantur ferre non poſſis, adeo vt ne ad villam qdem
tuam græca via ire velis.

91 Sed quę poteſt homini eſſe Politico delectatio: Vetuſti oēs codices, vt nos ſcripſimus HOMINI ESSE
POLITO latina voce habent: frequens autem eſt apud hunc auctorem hęc, elegātes homines ſigni
” ficans elegans dictio, vt etiam apud Lucretium candidiſſimum, & facundiſſimum Romanę linguę
ſcriptorem: quāuis doctrina politos Conſtituat pariter quoſdam, tamen &c.

94 M. Furium, quem mihi cōmendas: ego caſtigaui M. Ortium: Vetus codex in hoc nomine nō nihil mē
di continet: potius enim VRFIVIVM, ibi legas: Nos & ex his veſtigijs, & ex loco in epiſtola ad
Q. Fratrem Orfium legendum eſſe cenſuimus: nam hunc eſſe apparet, quem cum literis ad Fratrem
miſit, & quem illi commendat, & Tribunum militum eſſe dicit in Cęſaris exercitu. Verba autē hæc
Cęſaris ita legūtur in omnibus antiquis exemplarib. vt nos maioribus literis, vt facilius diſtinguan-
tur, ſcripſimus.

94 Quod familiaritatem inducit: ſic omnes vulgati codices, omnino male, Ego veterem lectionē reſtitui,
FAMILIAM DVCIT. Dicitur enim familia iuriſcōſultorum, familia gladiatorum, familia phi-
” loſophorum ideſt ſecta. Ad Att. lib. ij. puto enim me Dicearcho affatim ſatis feciſſe, reſpicio nūc ad
” hanc familiam, quæ mihi non modo vt requieſcam permittit, ſed reprehendit, quia non ſemper quie
uerim. Illi autem familiam ducere dicuntur, quem ceteri eiuſdem generis ſequuntur, vt auctorem &
” ducem, vt in. v. Philippica L. quidem frater eius, vtpote qui peregre depugnauerit familiam ducit. In
iiij. de Finib. dicit ſententiam ducere familiam, quæ maiorem vim habet & maioris eſt ponderis &
” quaſi caput aliarum. Sed primum illud vide grauiſſimam illam veſtram ſententiam, quę familiā du-
” cit, Honeſtum quod ſit id eſſe ſolum bonum, honeſteq; viuere bonorum finem: cōmunem fore vobis
cum omnibus &c. Non paruæ igitur auctoritatis eſſe dicit Trebatium in iure ciuili, habereq; ſuos ſe
ctatores: Nam quod paulo ſupra erat, PRVDENTIOREM ESSE NEMINEM: ego PVDEN
TIOREM, vt in melioribus libris inueni, ſcripſi: loquitur autem & in ſecunda poſt hanc epiſtola de
pudore Trebatij: Nā & in alia ſic ait, ſępe aūt etiā, quod à te alieniſſimum eſt, ſubimpudēs videbare.

96 Sed ad eum propter eius occupationes nihil ſum auſus ſcribere: ipſe huic loco mendi notam adpoſui,
quod fortaſſe multi mirati ſunt, cum ſententia loci ſatis plana, & aperta ſit, reprehenderent etiam, ni-
ſi quid me hoc vt facerē impulerit, explicaſſem. Primo ſcire debent omnes me vocem illam OCCV-
PATIONES in nullis paulo antiquiorib. libris, nedum vetuſtiſſimis legiſſe, quod mihi originem at
tulit ſuſpicionis: Deinde cum accuratiſſime conſideraſſem, non mihi viſa eſt ſatis digna cauſa eſſe
quæ retraheret Ciceronem à ſcribendo occupationes Cæſaris: nam ſepe ad eum Cicero ſcribebat,
cum ille mirifice Ciceronis literis delectaretur, & ipſas omni ratione eliceret, nec ea tēpeſtate vllo ma-
iore negotio impediebatur, vt cauere deberet ne ob id illi moleſtus eſſet: nec tamen tantum temporis
in legendis amicorum literis collocatur vt non quiuis occupatiſſimus ſe ab illis de omnibus rebus
certiorem fieri velit: Maius igitur quiddam eſſe putaui: qđ Ciceronē ab inſtituto ſuo deduceret: & vt
libere oēm meā ſuſpicionē proferā, ſi aliqñ cōiectari datū eſt, putarim PROPTER EIVS LVCTVM

legendum

legendum eſſe: Conſtat enim hoc tempore Cæſaris filiam mortuam eſſe, quæ Pompeio nupta erat,
Iuliam ſcilicet, quod etſi valde notum ſit, tamen verba Dionis hiſtorici de hac re ponemus
ἐν δὲ τῷ αὐτῷ τούτῳ χρόνῳ καὶ ἡ τοῦ πομπηίου γυνὴ θυγάτριόν τι τεκοῦσα ἀπέθανε καὶ αὐτὴν εἴτε διαπεπραγμένων τῶν τε
ἐκείνου καὶ τῶν τοῦ καίσαρος φίλων εἴτε καὶ ἄλλως πως χαρίσασθαί τινων ἐθελησάντων συνήρπασαν ἐπειδὴ τάχιστα τῶν ἐν
τῇ ἀγορᾷ ἐπαίνων ἔτυχε, καὶ ἐν τῷ ἀρείῳ πεδίῳ ἔθαψαν καίτοι Δομιτίου αἰτιασαμένου καὶ λέγοντος ἄλλα τε καὶ ὅτι
οὐχ ὁσίως ἐν τῷ ἱερῷ τόπῳ ἄνευ τινὸς ψηφίσματος θάπτοιτο. Dicit etiam lib.iij.ad Quintum, ſe ad Cæſa-
» rem non reſcripſiſſe propter eius luctum de obitu filię intelligens. Ex Britānia Cæſar ad me Kal. Sep-
» temb. dedit literas, quas ego accepi. iiij. kal. Octob. ſatis cōmodas de Britānicis rebus, quibus ne ad-
» mirer, quod à te nullas acceperim ſcribit, ſe ſine te fuiſſe, cum ad mare acceſſerit, ad eas ego ei literas
» nihil reſcripſi, ne gratulandi quidem cauſa propter eius luctum. De hac eadem re intelligit etiam illo
» loco ad Quintum: de virtute, & grauitate Cæſaris, quam in ſummo dolore adhibuiſſet, magnam ex
» epiſtola tua accepi voluptatem: Nam & ipſe Cicero ad Dolabellam ſcribens de morte Tulliæ, nō dū
ſatis confirmatum ſe dicit ad ſcribendum, impedit. n. officia mœror & prouidi omnes homines, eos
qui in dolore, & luctu ſunt ꝓpter cariſſimarum perſonarū interitum nolunt afflictos, & perturbatos,
amplius perturbare, & in vlla re illis moleſti eſſe. Hæc eſt cauſa cur ſtellulam poſuerim, vt lector ſcili-
cet locum illum attentius, accuratiusq́; examinet: nec tamen coniecturis fretus receptam lectionē de-
lere volui, etſi eam nullo modo probo: ſi. n. vlla reponenda eſt vox, vt defectum illum ſuppleat, noſtrā
potiorem iudico: Sed tamē iudicio eruditorꝫ ſtare volo.

96 Cn. Octauius eſt tuus familiaris. Hæc verba addidimus ex vetuſtis codicibus, AN CN. CORNELIVS QVIDEM: quæ ab Angelo olim Politiano dum hunc locum citaret etiam reſtituta fuerāt cap. xviij. ſuorum Miſcellaneorꝫ: habuimus. n. & nos peruetterem illum codicem, quē Philelphi fuiſſe dicit, qui etiam nunc in bibliotheca Medicea cum multis, nobiliſſimisq́; librorꝫ voluminibus cuſtoditur: et illum item nō adeo veterem, qui in Diui Marci bibliotheca adhuc manet: Quorꝫ ille maxime auxilio nōnulla corrigit: & quibus nos quæcunq; ferè in his caſtigauimus, accepta referimus: nō ſunt autem otioſa hæc verba, oſtendunt. n. illum ſibi adeo ignotum eſſe, vt ne nomen quidem hoīs recordetur, vt ſi vellet eū proprio nomine appellare, neſciret vtro, cum diuerſa inter ſe ſint, nominaret.

96 Quem antea ne andabatam quidem &c. Nos hic cōmunem, vulgatamq́; lectionem ſecuti ſumus, nulla re ab antiqua diuerſam, alij NE ANABATA QVIDEM legendum putant, permutato vocabulo, & caſu: Nos tutius affirmare poſſumus de integritate huius verbi, q̄ de ſignificatu reſpondere: Nonius certe ſępe Varronem Andabatis citat, Eraſmus putat hic Andabatam vim prouerbij habere, quo etiam ſæpe Diuus Hieronymus vſus ſit, quos locos diligenter ille colligit, vt cum nihil amplius viderim, malim ea ab eo peti q̄ hic nulla neceſſitate deſcribere: Nec tamen vir ille eruditiſſimus potuit originem huius prouerbij aperire, fuerint. n. populi Anabarę clauſis oculis pugnare ſoliti, an gladiatores quidam, qui ſic in aduerſarium tenderent ſeu potius Luſus genus ſe non compertū habere ingenue fatetur, & ſi in vltimam ſententiā potius inclinat.

97 Non ex iure manu conſertum &c. Non totos duos hos Ennij verſus ſcripſimus, reliquum. n. poſterioris in nullis antiquis legitur: quidam minime neceſſariam partem repoſuerunt, eaq́; verba omiſerunt, q̄ & in antiquis leguntur, & ſententiā integriorem, & cōcinniorem reddunt, cum ſtatim illū interroget an & ipſe ad vim faciendam adhiberi ſoleat? qui autem hæc viderant, ij quoq; parum caſtigata ſcripſerunt, NON. n. incōmode importuneq́; de ſuo addiderunt: Nollem tamē ea cum Ennij verbis coniuncta eſſe, quod vitio librariorꝫ factum eſt in noſtris codicibus, ſeparentur igitur ab illis, cū verbiſq́; Ciceronis coniungantur. Quod etiā ſequitur, QVOD TV PRIOR VI HOMINIB. ARMATIS NON VENERIS: de quo tot diuerſę ſententię: concertationeſq́; fuerunt: ſcripſimus, vt ī Mediceo eſt, nā lectionem eius libri ſinceram, & integram eſſe credimus, ut qui immutare aliquid velint potius corrumpant, q̄ corrigant: nam verba eſſe interdicti patet: inueniuntur ea in oratione pro Cecina multis locis, & in pandectis ſæpius: Hunc autem eorꝫ ſenſum eſſe exiſtimamus, vt dicat Cicero non eſſe Trebatio pertimeſcendam exceptionem illam. qua vtuntur illi ad Prætorem, qui cum cōfeſſi ſint ſe deieciſſe, clamant tamen ſe non interdicto teneri, nec debere reſtituere, nam ſe prius ab aduerſarijs vi hominib. armatis deiectos eſſe: ſubiungit. n. ſcio te nō eſſe procacē in laceſſendo, vt iniuriarꝫ origo à te orta eſſe poſſit, nam vt timidum, & parui animi hominem taxat, & qui libēter pugnas, turbaſq́; fugeret & bello minime eēt aptus: quibus. n. valebat armis, in pręlio vti non poterat: quū aūt cum iuriſconſulto ſermo ſit, verbis iuris frequenter vtitur Cicero ioci cauſa.

98 Tu tamen mi vetule. Hæc & vulgata, & antiqua huius loci lectio eſt: nos nihil mutauimus etſi nō nullos ſcimus pro vetule βάκηλι emendare conatos, cuius tamen Gręcę vocis nullo in antiquo exemplari veſtigium vllum vidimus: ſcimus & nos βακήλους antiquo prouerbio appellatos eſſe lāguidos, & diſſoluto corpore homines, & potius mulieres, q̄ viros: non tamē recte facere exiſtimamus qui tam facile veterem ſcripturā tollunt: appellat aūt hūc varijs ſæpe cognominibus, vt teſtam etiā, quorꝫ rōnem ſi velis concriſq́;, fortaſſe non facile explicare poſſis.

98 Non minus Philoctetem &c. Magna eſt eruditorum hominum diſſenſio in huius loci declaratione, & ſcriptura: nos tn̄ opinionē noſtram inter tātos auctores libere ꝓferemus, & fortaſſe in quo illi decepti

decepti ſint, demonſtrabimus: Et primo lectionē, quā Politianus reſtituit uno tantū parum mutato verbo comprobamus: eadem.n. exemplaria ſequimur, quibus ille adiutus cōmodiorē hūc locū fecit, MINVS tantum in NIMIS facili, & frequenti admodum lapſu pmutato: Nonnihil etiam ab eo de intellectu horum verborum diſſentimus: ni fallor.n. non parū peccat ille in huius rei hiſtoria, pu- » tat.n. Trebatium in inſulam Britanniā acceſſiſſe, quod falſum eſt ex verbis his Ciceronis: Qui neq; » in oceano natare volueris, nec ſpectare eſſedarios: Item ex hoc loco confirmatur: Sin æſtiuorū timor » te debilitat, aliquid excogita, vt feciſti de Britānia: quę declarant ſcire iam Ciceronem eum in Britā- niam nō profectum, cum dicat illi, vt aliquam cauſam quęrat, ne faciat, quod non ſibi commodum ſit, vt fecerat de Britannia, quo ire noluerit excuſatione quapiam vſus: nam primo crediderat Cicero, illum eo cum Cæſare iſſe: Verba autem hęc IN BRITANNIA &c. quę (ut nos putamus) Politianum in errorem induxerunt, perſuaſeruntq; illi, vt crederet eo profectum Trebatium, illicq; valde Philotheorū fuiſſe, non eā habēt ſententiam, quā ille exiſtimauit: ſed IN BRITANNIA, ſic intelligo in expeditione, & negotio Britāniæ: quantū ad Britāniam, in nauigatione illa, quæ in Britanniam facta eſt, quo modo dicendi tam ſæpe vtitur hic auctor, vt non millies obſeruaſſe pudor ſit illis, qui aliquādo ipſum viderint: nā credere Trebatium etiā ſi in Britanniam acceſſiſſet, in theatris verſatum, ſpectationibusq; operam dediſſe fugitantem prælium, otioq; ſe aſſerētem (vt ille exponit) nimis ineptum mihi videtur, indignumq; acerrimo hominis iudicio, paucis.n. diebus, qbus i maximis periculis in inſula manſerunt, non locus erat ludis, delicijsq;: nos hic φιλοθέωρον intelligimus φιλοθεάμονα & φιλοθεωρητήν Sic.n. Greci appellant illum, qui nouas terras, nouaq; loca ſemper viſere vult, ſtudioq; peregrinationis mirifice tenetur, vt ſitum orbis terrarum ſpectet, moreſq; diuerſarum gentium, & inſtituta perdiſcat, quemadmodum Plut. in libello περὶ τῶν ἐκλελοιπότων χρηστηρίων dicit fuiſſe Cleombrotum quendam lacedemonium his verbis: Κλεόμβροτος δὲ ὁ λακεδαιμόνιος, πολλὰ μὲν ἐν αἰγύπτῳ καὶ περὶ τὴν τρωγλοδυτικὴν γῆν πεπλανημένος πόῤῥω δὲ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἀναπεπλευκὼς οὐ κατ' ἐμπορίαν ἀλλ' ἀνὴρ φιλοθεάμων καὶ φιλομαθὴς οὐσίαν δὲ ἔχων ἱκανὴν καὶ πλείονα τῆς ἱκανῆς ἔχειν οὐκ ἄξιον πολλοῦ ποιούμενος ἐχρῆτο τῇ σχολῇ πρὸς τὰ τοιαῦτα: & hanc deniq; ſententiam eſſe horum verboꝝ putamus, vt Cicero dicat ſe laudare conſilium Trebatij, quod non fuerit ex hoc hominum genere, qui omnia viſere cupiūt: multos enim illuc ſtudio videndę inſulę, quę tunc tanq̄ nouus orbis Romanis aperta erat libēter acceſſiſſe veriſimile eſt, Cū nauigatio illa multoꝝ piculoꝝ & incōmodorum plena eſſet, vt ſapientius fecisſe viderentur, qui neglecta gloria, cōtemptaq; etiā loci ſpectatione, aliquam cauſam inuenerunt, quare illuc non irent: quod feciſſe Trebatium lętatur, ſimulq; vt parum militarem virum, nec bellicę laudis auidum, clam taxat, quod etiam alijs locis ioci gratia libenter facit. Reſtat nunc, vt Crinito, qui aliter hunc locum intellexit reſpondeamus, ipſe enim contra Politiani emendationem Philoctetem tuetur, multumq; ſibi in ea expoſitione placet, cū dicat etiam Politianum cum de hac re ſermonem cum eo haberet, errorem ſuum agnouiſſe, libenterq; in ſuam ſentētiam veniſſe: quod miror virū pertinacem in tam bona cauſa tam facile manus dediſſe, & non animaduertiſſe alium intellectum habere verba illa Ciceronis, quibus nititur aduerſarius, & longe diuerſum ab eo, quem ille credidit, nec enim puto hoc Crinitum cōmentum eſſe, ſunt autem hæc verba quę Crinitus putauit pro ſe facere » ad Q. Fratrem li. ij. De rep. nimium te laborare doleo, & meliorem ciuem eſſe, quàm Philoctetā, qui » accepta iniuria, ea ſpectacula quęrebat, quę tibi acerba eſſe uideo. Hanc autem illorū ſententiā eſſe puto: Querebatur Quintus remp. eo tempore in magnis malis uerſari; valdeq; de eius miſerijs animo cruciabatur: reprehendit hominē Marcus q tantum ei publica damna dolerent, & meliorem ciuem eum eſſe dicit, q̄ Philoctetam, qui accepta iniuria à Græcis in illas eos calamitates cecidiſſe gaudebat, quas Quintus in ſua rep. eſſe moleſte ferebat: deſiderabat Philoctetes dāna & infortunia Græcis, quia ſe in inſula deſtitutum meminerat. Quintus vero etſi cum fratre graues ærumnas ob remp. perpeſſus erat, tamen cum ſciret eam multis malis conflictari, ut bonus ciuis, qui iniurias patrię oblinıſci debet, iniquo animo ferebat: Damnat igitur eius conſilium Cicero, nec debere illum ob id ſe nimis macerare oſtendit, cum poſt tot accepta beneficia nimis in ipſos ingrata Reſp. fuiſſet, ut facile ferre debeant eius naufragia, quam ſententiam perſequitur ad Atticum ſcribens libro. iiij. in epiſtola cuius eſt initium OCCVPATIONVM MEARVM; tam graues enim fuerant in Ciceronē inimicoꝝ iniurię, & tam acerba exilij memoria, ut cum ſe à rep. deſtitutum fuiſſe recordaretur, non poſſet aliquando in eam ſatis placato animo eſſe, quęrebat autem ſpectacula, intelligimus lętitiam capiebat cum videbat rem eo deductam, vt qui ſibi damnum intuliſſent, pœnas darent ſuę petulan- » tiæ, ut loquitur lib. x. ad Att. de Dionyſio, & hoī nō amico noſtra icōmoda, tāta pſertim, ſpectaculo eſſe nollem, id eſt p̄bere illi voluptatem, libenter enim qui ſe male tractatos iudicant, uident in aduerſa fortuna conſtitutos, quos ſibi mali cauſam fuiſſe arbitrantur, eamq; delectationem capiunt ex illorum infortunijs, & miſerijs, quam ex aliquo ſpectaculo capere homines conſueuerunt: Nihil igiẗ facit ad locum hunc in epiſtola Trebatij: locus ille ad Q. Fratrem: nos autem utrūq; quemadmodū intelligi debere credimus pluribus uerbis expoſuimus, ſed res de qua tanta controuerſia extiterat, nō potuit breuius explicari.

» Ego.n. renouabo cōmendationē, ſed tpe. nos quin hæc lectio, & integra, & incorrupta ſit, nō dubitam⁹,

volumus

volumus tñ antiquá quandam ſcripturam à nobis animaduerſam notare quæ fortaſſe aliquẽ, qui eã nõ obſeruaſſet pturbaret, moleſtiáq; ei nõ paruá exhiberet, vt videãt oẽs nõ poſſe quẽlibet vetera exẽplaria tractare: hoc loco vetuſtiſſimus ille Mediceus codex, & alter ẽt nõ malus, nõ æque tñ antiquus pro tempore habent TAM fractã omnino, & parũ cõmodam hoc loco vocem: ipſi vnius literæ mendum ibi eſſe exiſtimamus, deceptumq; librarium TAM, pro TEM. ſcripſiſſe: nõ ſemel autẽ in priſcis exemplarib. ſic conciſam hãc vocem reperies, vt prima ad Att. epiſtola in vetere illo noſtro codice ſic
" locus hic ſcriptus eſt: Nos initiũ prenſandi facere cogitaramus eo ipſo tem. quo tuum puerum &c. p
" tempore, vbi vulgati, codices DIE habebant ab illis, vt putamus repoſitum, qui hanc ſcribendi rõnẽ nõ animaduerterant, & quid intelligi deberet ſuo ingenio fermè perſpexerant: Itẽ ille lib. x. Quod me
" mones, de vultu, & oratione, at tem: accõmodanda, pro ad tẽpus, qui locus etiá corrupte legebatur AD REM: cum. n. nõ intelligerent poſteriores librarij, nimis temere, & indocte TE'M. IN REM conuerterunt: harũ minutarum, puſillarumq; rerũ inſcitia maximas peruerſiones, labesq; gignit in antiquis voluminibus deſcribendis: nos tam tenuem notationem aſpernatos non eſſe neminem mirari volumus: ducti. n. ſtudio iuuandi pro imbecillis noſtris viribus hunc pręclariſſimum auctorẽ ad oía, dum deſideriũ noſtrum expleamus, deſcendimus: cupimus aũt hanc noſtram diligentiã in bonã partem accipi, illos certe qui quãdoq; in hoc negotio laborarunt, ſedulitatem noſtram non contempturos credimus, & ſperam⁹: eo aũt loco, q paulo poſt ſequit̃ QVANDO VESTRAE CAVTIONES. Antiqui codices etiam illi probatiores & antiquiores CAVSATIONES pro cautiones habẽt: nos hoc erratum librarij putamus, ſed tñ non diſſimulauimus, peritiores rem ſubtilius cõſiderabunt.

100 Doctorem tñ, lumenq; deſiderant. Nos cũ fide in antiquis cunctis exemplaribus inuentam lectionẽ reſtituimus, VNVMQVE DESIDERANT, nec. n. vulgata lectio nobis valde ſatiſfaciebat, & hanc nõ ineptum ſenſum habere iudicauimus, ipſi quoq; hũc modũ dicendi vulgo fere habemus, cum aliquid vno indigere dicimus, qui regat, & inſtituat, vt hoc in loco qui lucem afferat rebus obſcuris: q̃uis. n. libri iuriſconſultoꝝ, qui ius ciuile continent, tot ſint, tamq; explicati, non tamẽ ſine doctore, & vno aliquo, qui aliquantũ in illoꝝ lectione exercitatus ſit, & quem rudes eius diſciplinæ ſequant̃, intelligi poſſunt, quaſi quiuis dum nõ oino rudis ſit, poſſit hoc munus ſuſtinere.

100 Quáq̃ illa quidem habet locũ: Nos antiquos codices in hoc etiam ſecuti ſumus, quos incorruptos eſſe cenſemus. De lotoꝝ nobilitate, & q̃ iucunda eaꝝ opacitas eſſet, q̃tiq; olim in domibus æſtimarentur Plin. docet in libri. xvij. prohemio. Polybius à ſe viſam in Attica deſcribit libro. xij. hiſtoriaꝝ, quem locum, quia nondũ integer vulgatus eſt Polybius leges apud Athæneũ δειπνοσοφιστῶν lib. xij. qui totã verbis ipſius huius arboris deſcriptionem perſequit̃, nam qui LVCVM emendarunt deceptos eẽ putamus, impiũ. n. Ciceronis cõſilium fuiſſet, cũ. n. ſacri eſſent luci nõ ſine ingenti piaculo, & ſcelere incidi poterant, domusq; priuata nõ luci erat capax, cum loti deliciarum cauſa ſũma arte in domib⁹ colerentur, aduenę aũt raram arborem viſebant, & eius iocũdo aſpectu tenebantur: propter quam rẽ iocans (vt arbitror) iubet ipſum lotum illam excindere, quia ſibi eſſet ſumptus cauſa, cum ſępe hoſpitum domus plena eſſet: nam in verbo illo proſpexeris ambiguũ ſenſum eſſe puto, videtur enim dicere ſi lotũ excideris, maius cœli ſpatium aſpicies, illa. n. ſua opacitate proſpectũ impedit, & luminib⁹ obſtruit: cum dicat rebus tuis cõſules, minores. n. ſumptus facies, non. n. cauſa erit aduenis, cur domum tuã frequentent, & oía hæc facete, & cũ ioco, vt conſueuit, ferè. n. ſemper cum eo iocatur. Aduerſat̃ ſolum antiquæ lectioni q lotũ fœminino genere alij auctores appellarunt, cũ ipſe maſculino vſurpet: quare accuratè cõſideradũ eſt, vitium ne ea parte vetus habeat, ſiue eo genere cõtra plurimoꝝ morẽ, quod vix veriſimile eſt Cicero appellare lotum voluerit.

101 Tantum ex Arpinati venerã: Nos ex veterib. exemplarib. TANTVM QVOD reſtituimus: Quod primo multos miraturos credimus, & fortaſſe non nimiũ probaturos: aliquos etiam (qui recepta lectione nõ ſolum magis delectentur, verũ etiam hanc etſi nõ nouam (non enim nunc primũ in impreſſos codices migrauit) tamẽ vt ſępius exploſam & eiectam, nec ſatis primo aſpectu elegantem abhorreant) fore qui noſtro iudicio dãnato hanc iterũ ſua ſede indigne deijcere cõentur: quod ne accidat, conabimur antiquorum exemplariorum fidem auctoritatemq; tueri, oſtendentes alibi etiam Ciceronem ſic locutum eſſe, vt libro. xv. epiſtolarum ad Att. 527. quod etiam in vulgatis libris inuiolatum permanſit: Hæc cum ſcriberem tantum quod exiſtimabam ad te orationẽ eſſe perlatam: hui q̃
" timeo, quid exiſtimes: Exiſtimamus autem nos tantũ quod idem ferè ſignificare quod commodum,
" quo frequenter vtitur Cicero vt lib. xiij. ad Att. Cõmodum diſceſſerat Hilarus librarius. iiij. Kalẽ. cui dederam literas ad te, cum venit tabellarius cum tuis literis pridie datis, & alijs infinitis locis, quod manifeſtũ fit, ſi duo hęc loca diligenter conſideres: ſed hẽo aliud etiã non paruũ teſtimoniũ: Eſt apud me Terentius ille quẽ olim Angelus Politianus cũ venerandæ vetuſtatis codice (vt ſunt eius verba) Petri Bembi contulit. ſuaq; manu nõ tantum quęcũq; in eo à vulgatis diſcrepabant, verũ etiam doctas quaſdã interpretatiões, quę in eius libri marginibus adſcriptæ erãt, accuratè perſcripſit, quæ & multæ ſunt & eruditi prorſus viri: iudicio etiã optimi & doctiſſimi viri Petri Bembi, qui libri illius dominus ſermonem elegantiſſimum de ipſius laudibus confecit, in quo declarationes etiam has, &
" probat & amplexatur, Is igit̃ liber in Phormione, eo loco. Tũ dixeras huic facinus indignũ Chreme
" ſic circuiri Dem: id cũ hoc agebam cõmodum: ſupra dictionem illam COMMODVM ſcriptum

habet, TANTVM quod nota iuxta apposita qua Politianus ſignificabat ex antiquo exemplari ſe accepiſſe:vt nunc neq; de integritate horum verborum, neq; de ſententia dubitari amplius debeat. Credimus ſi vetera exemplaria haberemus omnium librorũ M. Tullij, frequentius huius etiã aduerbij exempla reperturos nos fuiſſe,quod nunc tam raro inuenimus,quia vulgati codices contaminati ſunt:quodq; hoc loco auſus quiſpiam eſt,vt probam lectionem peruerteret, exiſtimare poſſumus, alijs etiam plurimis accidiſſe,Donatus etiam Terentij interpres COMMODVM ſemper per tantum quod,declarat.

102 Vereor ne in Catonium Cato nos.Locus valde obſcurus,nec uno modo in omnib.exẽplarib.ſcriptus. Mediceus & quinq; optimi libri pro CATO NOS, CATONINOS habent:quod non improbaui: Mendi aũt notam hic appoſui,quia in priore quoq; voce diuerſos antiquos codices iueni:nec apud me cõſtituere potui,quæ ſincerior lectio habenda eſſet,quãuis autem certam ex tã dubio & contaminato loco ſententiam vix elici poſſe putem,tñ non veritus ſum quid ſentiam exponere: per MAGISTRVM arbitror eum intelligere Cęſarem dictatorem: MANVM AVTEM DE TABVLA prouerbium eſſe exiſtimo ſumptum à pueris pictorũ,qui abſente magiſtro ſumpto penicillo aliquid & ipſi furtim in tabula pingere conantur:Quo repente ſuperueniente admonentur à ceteris vt cito manũ de tabula remoueant,ne in illos magiſter animaduertat:Monet igitur Cicero Fabium,vt appropinquante Cęſare,manum & ipſe de tabula cito auferat,ſcribebat enim Catonem,quę ſcriptio parum Cæſari grata & iucunda eſſe poterat.vt,quę inimiciſſimum illi hominẽ ſummis laudib.ornaret:Cũ aũt ſe quoq; cogitaret,quia & ipſe etiam Catonem ſcripſerat,apud eum offendiſſe,ſubiungit,vereor ne in Catonium Catoninos ideſt timeo ne Cęſar cõmotus ira ad inferos dimittat Catoni deditos, & Catonem amantes,ideſt meipſum & te,qui Catonis laudes ſcripſimus: CATONINOS,autẽ pro CATONIANOS dictum videtur,quemadmodũ ſępe veteres locutos paulo poſt oſtendam: Nã & Aulus Gellius videtur oſtendere Catoniũ pro inferis ſumi quãdoq; ſolitum,ſic.n.li.xviij.Noct.Att. cap.vij.quod cõtra Laberiũ ſcriptum eſt,inquit.Poſtq̃ oſtendit illum multa verba licenter nouaſſe.
» Neq; non obſoleta quoq; & maculantia ex ſordidiore vulgi vſu ponit,quale eſt,in ſtaminarijs,Tollet
» bona fide uos orcus in Catonium.Vbi vnum adnotandũ eſt,quod uidi priſci eius ſcriptoris & ualde probatum exemplar,quod CATOMVM non CATONIVM in eo uerſu habet, quemadmodũ in hac epiſtola in meliorib.exemplarib.ſcriptum eſt,& hęc cauſa fuit q̃ è regione eius vocis aſteriſcũ appoſui,quis.n.diiudicare poſſit impreſſis ne codicib.an potius priſcis exemplarib.maior fides habẽda ſit in dictione iam pridem obſoleta,& cuius certam rõnem nemo aſſignare poſſit! niſi illa à Græco aduerbio κάτω originem ducat,quod & ipſum inferiora & ſubterranea loca ſignificat.

103 Terra nata,quę lege excepta ſunt:Etſi nihil mendi ſit in his verbis,uolui tamen ut melius hic locus intelligatur,uerba ex Athenæo legis Fannię ſumptuariæ adponere,quæ & ipſa omnia,quę oriuntur è terra excipiebat.cum.n.alijs cibis,& dapibus modum quendam ſtatueret,olera,leguminaq;,& cuncta,quę terra fert concedebat,ſunt aũt lib. vj. δειπνοσοφιστῶν: ἐκέλευε δ᾽ ὁ νόμος τριῶν μὲν πλείονας τῶν ἔξω τῆς οἰκίας μὴ ὑποδέχεσθαι. κατὰ ἀγορὰν δὲ τῶν πέντε: τοῦτο δὲ τρὶς τοῦ μηνὸς ἐγίνετο: ὀψωνεῖν δὲ πλείονος τῶν δυοῖν δραχμῶν καὶ ἡμίσεως, οὐκ ἐπέτρεπε, κρέως δὲ καπνιστοῦ δέκα πέντε τάλαντα δαπανᾶν εἰς τὸν ἐνιαυτὸν ἐπεχώρει καὶ ὅσα γῆ φύει λάχανα καὶ ὄσπρια ἑψήματα: Quod autem ſtoicos dicit male accipere ſolitos Epicurũ,qđ fateretur ſibi ueſicę & torminum morbos ualde moleſtos eſſe:narrat hoc ipſe de ſe in epiſtola ad Idomeneum auctore Laertio,quãuis Cicero ad Hermachum miſſam dicat lib.ij.de finib.ibi.n. elegãtiſſimè illam interpretatur:Gręcam inuenies apud Laertium in vita Epicuri,quã non inutile erit cum latina conferre.Erant autem infenſiſſimi Epicuro Stoici & iniquo animo rõnem & vitam illius exagitabant:nã parciſſimi illũ uictus fuiſſe apud optimos auctores legimus:Modeſtius ſe gerit Plutarch⁹ qui ne dum ob hoc Epicurũ maledictis inceſſat excuſat potius tueturq; exẽplo tẽperantiũ ſanctorũq; virorum Pherecidis & Heracliti,qui ſũma abſtinentia corporis,uictusq; moderatione, moleſtiſſimis tamen ęgritudinibus impliciti & conflictati ſunt:atq; hoc in libello facit,quem contra illius decreta ſcripſit cui titulus eſt,NON POSSE IOCVNDE VIVI SECVNDVM EPICVRVM.

103 Miror cur me accuſes:Initium huius epiſtolę ualde mihi dubium eſt,& ſanè maior eius pars breuitate ſua obſcurior:nam mordacibus eſt amariſq; dictis referta,quę quanto magis conciſe arguteq; pronunciantur,tanto magis pungunt,perturbantq; eũ,in quem dicta ſunt:ſuſpicor uerba illa: EGO.N. TE IN CONSVLATV OBSERVARAM: non eẽ Ciceronis,ſed repetita ab eo ex epiſtola Galli:quib.Gallus ipſe ſuam in Ciceronẽ obſeruantiam illi exprobaret,cũ quereretur ſe tunc ingrate ab eo deſtitutum eſſe,cum ipſe ſemp in illum fuerit officioſiſſimus;ſolemus.n.in ira ea,quę acerbè i nos dicta ſunt,& animo noſtro ualde heſerunt cum ſtomacho ſępius pronunciare,& etiã ea quæ perſpicue falſa ſunt,& leuiter poſſumus repellere cum riſu repetere,quemadmodũ hic (ut opinor) facit:ſuſpicor aũt ea potius Galli eẽ:nam nec Gallus Cos.fuerat,ut ea de illo à Cicerone dici poſſint:nec ueriſimile eſt dicere Ciceronem ſe dum Conſul eẽt,Gallum obſeruaſſe,nec.n.rectũ eſt,nec decet ita loq eum qui in tanta dignitate fuerit,priuatum ſe hominem obſeruaſſe,niſi pro obſeruaram conſeruarã legas,tunc.n.pulchre conueniret & poſſent omnia credi eẽ Ciceronis uerba,illius.n.perſonę optime congruunt,vt ipſe Cicero potius queratur de ingrato animo Galli:quod tamen pręterq̃ quod in cũctis manu ſcriptis OBSERVARAM eſt,parũ etiam procedit,nam ex inferiorib. verbis perſpicitur

potius

potius repetere Ciceronem, quę Fabius dixiſſet, eaq́; falſa oſtendere, q̃ ipſe querelam inſtituere: Colli gitur aũt manifeſto plurib. modis initiũ feciſſe expoſtulandi Fabium & ex fine epiſtolæ intelligimus, ſi diligenter verba illa attendimus Ciceronem huius opera uſum in patefacienda coniuratiõe, quare poſſumus credere vere Fabium dixiſſe ſe illum in Conſulatu obſeruaſſe, nobis ſatis viſum eſt (nec tamen nõ neceſſario id factum videtur in tanta veri ignoratione) ſuſpiciones noſtras indicaſſe: rem vt inuenimus, ita incertam reliquimus. Paruũ omnino eſt in quo Mediceus codex ab impreſſis diſcrepat PLEBEI. n. paulo poſt non PLEBIS habet, quod tñ nos hic adnotare voluimꝰ: Nam meminimus Priſcianum dicere ſic inueniri à recto plebes genitiuum caſum, qui adducit ẽt locum hũc Sal» luſtij in primo hiſtoriarũ Plebei tribuniciam poteſtatem, quare potuit ẽt Cicero vſurpaſſe.

104 Quę nõ ſolum ſuis erga me ſed etiá: In cunctis quos vidimus manu ſcriptis paulo antiquioribus codicib. locus hic mancus, decurtatusq́; eſt: Nos tñ cum vulgata lectio cõmoda ſit, eã loco nõ mouimus: ſic aũt legitur in illis: QVAE NON SOLVM SED ETIAM À MEIS ERGA SE BENEFICIIS &c. proculdubio cum deſiderio nõnullarum dictionum.

104 Inter nos ſenes emptionales: ipſi inter ſenes coemptionalis, vt penè eſt in antiquo ſcripſimus: ſcimus autem variè hunc locum legi, ſed tñ confutare omnia nõ neceſſe eſt, neq; etiã tãtopere otio abundamus vt quæçunq; cuiuis in mentem venerint referre poſſimus: Vetus ſanè codex COMPTIONALIS vnius tantum defectu literæ: cum. n. duæ vocales cõiunguntur, ſępe in hoc codice altera perit, vt RELIQVIS pro RELIQVIIS, & ſic multis alijs locis: Quę autem ſint coemptiones, & qui coemptionales ſenes verba propria iuris, nunc penè obſoleta minutè pertractare animus non eſt, Ciceronis tantum locum in oratione pro Murena ponemus. *Sacra interire illi noluerunt, horum ingenio ſenes ad coemptiones faciendas interimendorum ſacrorum cauſa reperti ſunt*, noſtrum potius conſilium eſt maculas, quas poſſumus delere, q̃ vocabula (niſi neceſſe fuerit) interpretari, cum aũt opus fuerit, dabimus operam, vt illa etiam pro infirmitate noſtri ingenij declaremus.

105 Maximo meo beneficio affectus eſt: Sic oẽs vulgati codices habebant: in antiquioribus dictio illa AFFECTVS, non eſt, quare eam deleuimus: repoſitam aũt ab aliquo arbitramur, qui ſine ea ſentẽtiam horum verboꝝ non perciperet, quã eſſe hanc exiſtimamus, vt maximo meo beneficio eſt, par ſit huic, maximo meo beneficio viuit, ideſt, quod ſit, & viuat mihi debet, qui. n. bis erat iudicio capitis defenſus vitam cõſeruatori ſuo debebat: Non negamus latine dici poſſe affici beneficijs: ſcimus. n. ab antiquis grãmaticis obſeruatũ eſſe dici hoc verbũ de bonis, & malis: huiusq́; locutionis plura extare exẽpla, ſed illam lectionem cõcinniorẽ, veriorẽmq́; iudicamus, nam & maiorem vim habet: qui. n. ſalutẽ ab aliquo accepit, potius dicetur eſſe, & viuere beneficio illius, qui ſalutem dedit, q̃ affectus eẽ beneficio illius, hoc. n. nomẽ de minoribus cõmodis dici ſolet: Eandem quaſi vim habet (vt arbitramur) hoc verbum in epiſtola ad Q. Fratrem li. iij. cum inquit Cicero tuus, noſterq́; ſumo ſtudio eſt Pęonij ſui Rhetoris hominis opinor valde exercitati, & boni.

106 Ne pluribus legerem tuas literas: Hęc erat omnium impreſſorũ, & antiquoꝝ codicum lectio, parum tamen ſincera (ni fallor) Quidam auſi ſunt pro pluribus PERINVITVS legere, quos nõ reprehendimus, quippe quos imitati ſimus: vulgata lectione offenſi, & nulla meliore excogitata, aut inuenta.

EX LIBRO M. COELI I AD CICERONEM.

106 Epiſtolas M. Coelij exiſtimamus nos ſtudioſos animaduertiſſe q̃ in vulgatis codicibus mendoſæ, & corruptę cẽnt, cum autẽ nõ eiuſdem integritatis in his vetuſtum codicem inuenerimus, q̃ in Ciceronis epiſtolis illũ retinere vidimus, etſi multis ptibꝰ melior illis ſit, deſerti ea ope nõ potuimꝰ, ea ſanare vulnera, quę apparent: Quicqd tñ boni potuimus, fecimus, multa quæ trũca, & mutila credimus, nulla nota adpoſita reliquimus, nec. n. vnum, aut alterũ locum ſignare voluimus, reliquos nobis ſuſpectos tranſire, ne videremur illos noſtro iudicio cõfirmaſſe, & probaſſe: Quod ſi cunctis, quibus parũ confidimus locis ſignum adponere voluiſſemus, infinitũ fuiſſet, & quædã fortaſſe ꝓpter huius duriorem, & aſperiorem ſtylũ immerito à nobis damnata eſſent, quę recte ſe haberent: fatemur igitur noluiſſe nos hoc periculũ ſubire: eruditis ſuũ in hoc iudiciũ relinquimus, noſtrũ in re tam dubia, & incerta nõ interponimus: Qui à melioribus codicib. adiuti maiorem operã hic nauare potuerint, magno nos ſibi beneficio obligabunt: ipſi de quibuſdam, & ijs quidem maioris momenti eorũ q̃ immutauimus, rationem, qua ducti id fecimus, adferemus.

107 Q. Pompeiũ Baulis Schenobaticam facere. Hunc locũ alij aliter caſtigarũt, ſuum aũt quiſq; iudicium ſecutus eſt, ſuoq́; arbitrio in hoc vſus quod diuerſitas lectionum arguit, quid enim adfine habet vox EPIBATICAM cũ vulgata, & recepta! nos ne vna quidem litera à veteribus exemplaribus mutata, Baulis embæneticam facere ſcripſimus, quã verã eſſe lectionẽ cupimus, & ab eruditis probari, & corroborari: eã aũt potiorem duximus, quæ hic ſtaret ꝓpter vetuſtoꝝ codicum auctoritatem, in quibus paſſim inuenitur, & quia fortaſſe non incõmodior ſenſus ex hac elicitur, q̃ ex illis, quas iuniores ſuo ingenio excogitarunt: cũ tamẽ rarior ſit, & gręcum verbũ, niſi prius recipi à peritioribus audierimus non firmiter id tenebimus: cũ & alia ſignificet ἐμβαίνειν, non eſt dubium, quin ſignificet etiã in nauim conſcendere, ut contra ἐκβαίνειν de naui exire, vt apud Ariſtophanẽ in Ranis. ἔμβαινε ταχέως & paulo,

poſt ἔμβαινε δὴ in eadẽ comœdia ſic iubet de naui exire ἔκβαιν᾽ ἀπόδος τὸ ναῦλον: Appellari igitur potu
it ars embęnetica eo℞ qui nauicularíam facerent,cũ eſſet ipſo℞ hoc frequens,& familiare verbũ dum
crebro hortarentur in nauim aſcendere,iuberentq́; feſtinare,qui aliquo vehi volebant, quod ſordidũ
erat & vile miniſterium,vnde dicit ſe miſereri eius eſuriei,qui eò deſcenderit,vt tã turpem quæſtum
» ſequeretur:Bauli aũt locus in littore Neapolitano,de quo Tacitus.xiiij·Dehinc obuius ĩ littora nã
» Antio aduentabat,excepit manu,& amplexu,ducitq́; Baulos,id villæ nomen eſt,quę promõtorium
Miſenũ inter,& Baianum lacũ flexo mari alluitur:Aliqui fortaſſe hanc ſua diligentia lectionẽ iuua-
bunt,aut meliorem inuenient,nos tantã illi fidem habuimus quia integram,& incorruptã in cũctis
meliorib.codicib.reperimus,quo℞ cõſenſum magnifaciendum ſemper exiſtimauimus.

107 Ego incidi in competitorem nobilem,& ignobilẽ egentem,Nos veterem,& ſinceriorem,vt putamus,le
ctionem reſtituimus:is enim nobilem agit,qui cum non ſit,videri vult nobilis,agere enim aliquẽ eſt
perſonam illam imitari,& effingere.

108 Lentuli ſurę repulſi vultum nõ vidiſſe:ſic omnes impreſſi codices:Antiq quos vidimus CRVRIS. Pu-
to cum Cœlius ſciret Lentulũ illum,qui Catilinæ cõiurationis ſocius ſupplicio affectus eſt,Suram
eſſe vocatũ:cuius cognominis originem,& cãm Plut.in Ciceronis vita explicat,Lentulum alium vt
ad huius cognomen alluderet iocoſe Crurem appellaſſe,quẽ irridere vellet,vt omnes eius familiæ ab
ea corporis parte cognomen acciperent,ſed hæc cõiectura eſt:vox certe illa CRVRIS cũ in antiqs
exemplarib·ſit,nõ debuit á nobis relinqui,& negligi,de re tam parua cũ alibi nulla mentio fiat, relin-
quitur vnicuiq; liberũ ſuũ iudicium:Quod aũt nõnulli SPINTHERIS legunt nouũ eſt,& vt oẽs
nunc vident longe ab antiquo℞ codicum fide,quare melius operam poni credimus in uetere lectio-
ne confirmanda.

109 Senatus dicto audientes eſſe:Antiqua exemplaria Senatui dandi caſu habent, quemadmodũ ẽt illũ lo-
» cum in huius item epiſtola:vtrũ C.Cæſar ſenatui dicto audiens futurus nõ eſſet,an pararet,qui ſena
» tum decernere nõ pateretur.M.item Varro ſic loquitur de re ruſtica,Facilius·n·his q̃ minorib⁹ natu,
» dicto ſunt audientes.Cicero in.vij.Philippica ſcilicet legatos ad eũ miſimus,non vt pareret, & dicto
audiens eſſet huic ordini,ſed vt condiciones ferret.

110 Sanè tanquã vi quadam in Cilicia omnia adheſerũt:Nos hunc locũ valde corruptũ inuenimus in anti
quis exemplaribus:vulgati ẽt codices diuerſas inter ſe,& parum firmas lectiones habent eam igitur
ſumus ſecuti,quã probabiliorem duximus,etſi nulli ſatis cõfidimus,cũ tamen neceſſe eſſet vnã aliq̃
ex illis omnino capere(nec·n.meliorem ipſi aut inuenimus,aut excogitauimus)minus deprauatam
(niſi fallor)elegimus:ſic aũt habent antiquiores codices SANÈ TANQVAM IN QVODAM
IN CILICIA OMNIA ADHESERVNT:Quę profecto verba non parum peruerſa,& inqui-
nata ſunt:nos ea hic poſuimus,vt omnes hunc locũ ſuſpectũ habeãt,& vt ingenioſiores videãt attẽ
te,poſſint ne meliorem ex his veſtigijs lectionem elicere,aut cõminiſci.

110 Et Hercules confecta omnia fœda,& inhoneſta ſunt:Nos hũc locũ in meliorib.etiam exemplarib·miſe
rabiliter lacerũ inuenimus:Quia tamẽ varijs modis legitur,quod ferè ſemper accidit,cum veritas ex
vetuſtiſſimis libris accipi nõ poteſt,cui oẽs libenter acquieſcant,nos hic antiquã ſcripturam appo-
nemus,etſi peruerſam,& corruptã;vt poſſit,qui voluerit experiri an cõmodiorem vllam lectionem ex
ea exprimere queat,ſimulq́; videre quæ circũferunt diuerſæ huius loci lectiones q̃ pudenter,quãq; fi-
deliter ex antiquis ferè vetuſtate deletis veſtigijs deductæ ſint,eſt autẽ hæc: ET HERCVLES CON
SAEPTA OMNIA FODERA ET INHONESTA SVNT:Quidã legunt CONSCRIPTA
OMNIA FOEDERA,alij CONSILIA OMNIA,vt nihil ĩcertius ſit.

111 Metus aliqui perturbent.Vetus codex perturbet ſingulari numero:frequenter aũt in vetuſtis codicibus
ALIQVI pro aliquis inuenitur,vt in fine huius ipſius epiſtolæ,cũ qua ſit aliqui deprehẽſus, & in
principio epiſtolæ ad Mariũ ſi te dolor aliqui corporis.

111 C.Sẽproniũ Rufum &c.In meliorib.codicib.repetitũ eſt nomen illud RVFVM omnino eleganter, nõ
librario℞ vitio,vt putarunt,qui bis vocem illam deſcribere neglexerunt.

111 Siquid iniurijs ſuis eſſet quo Neſtorius teneretur:Poſſum & hic vetuſtam ſcripturam proferre,ſiquid ex
ea cõmodi elici poſſit:Locus certe varijs & ĩter ſe diuerſis modis legitur:quas tã ĩcertas lectiones quis
videre poterit:& etiã alias excogitare,nos in tãtis tenebris,cũ nihil lucis adferre queamus,vetere ſcri-
ptura propoſita,ad alia tranſibimus SI QVOD INIVRIIS SVIS ESSET,VT VESTORI-
VS TENERET.

111 Et ad extremum vt ſolent &c·Sic omnes antiqui & noui codices,vno excepto nuper Venetijs ĩmpreſſo,
habet.n.ille VT SOLET AIT REFERAM:etſi poſtea ij dem,qui librũ ipſum excudere inter va-
rietates exemplariũ quas ad finem libri adpoſuerunt,negatiua particula addita NON REFERAM
corrigunt:de qua lectione quid ſtatuendũ ſit alij viderint,ego ſanè parum illi confido,nam cum tan
topere ab antiquis veſtigijs recedat,exiſtimo quẽpiam coniectura ductum ſic perturbatum & dimi
nutum locum ſupplere voluiſſe.

112 De vi reus à quodam ſuo emiſſario eſt factus:Eſt certe miſerũ videre quot vulneribus confectus ſit hic
M.Cœlij liber,cũ preſertim ea ſint,quę vix,aut ne vix quidem ſanari queant:nos quod tutius reme-
dium viſum eſt,vbi nullam meliorem opem adferre poſſumus,veterẽ plagam nudamus;felicioriq;

medico

medico tã deſperatũ ægrotũ libẽter tradimus:vetuſti igiť codices A QVODAM SVO RVSTETIO FACTVS ſignificat aũt nota q̃dã in illis huic loco adpoſita deprauatũ eũ eſſe:quidã ex his reliquijs legunt, A QVODAM SVO EMISSARIO TVTIO EST FACTVS: Nos nec damnamus,nec probamus:vnuſquiſq; rem ante oculos ſibi poſitam attente,accurateq́; animaduertat,& ſecum quid agendum ſit deliberet,ſi modo rem dignam in quã tantus labor inſumatur, iudicarit.

113 Agit cãm liberaliter:vetuſti codices LIBERALIS p̃ liberaliter:ſi igiť liberalis accuſandi caſu itelligas, cauſas legere oportebit, vt numeros copules,vel cõtra facere:nõ eſt autem cõtẽnenda hęc lectio: quæ eſſent cauſę liberales notiſſimum eſt:Cic.ẽt pro Flacco:Atq; huic eidem nuper tres equites R. honeſti,& graues cum in cã liberali eum,qui aſſerebatur,cognatũ ſuũ eſſe diceret,nõ crediderunt.

114 Agros quos fructuarios habent ciuitates:in vetuſtis codicibus legitur HABET,quod ſuſpicionem mihi auget,nam de mendo ob alias ẽt cãs valde timeo : Quidam legunt CVBIRATE, quod diligentius cõſiderandũ eſt:eſt autem in.vj.ad Att.locus huic valde ſimilis,& affinis,de quo nõ minus male exiſtimo:Nam Cœlius libertum ad me miſit & literas accurate ſcriptas,& de pantheris, ſed à ciuitatibus reſcripſi &c. Videtur.n.& illic nõ nihil ineſſe mendi,tota res accuratius animaduertenda:nihil adhuc certi habeo quod aſſeram.

115 Sed cũ de hoſtibus ageretur,& poſſet rem impedire:Nos,DE HOSTIIS ſcripſimus cum vetuſtis codicib.Quamuis aũt ratio ipſa,& priſcoꝝ exemplarioꝝ auctoritas ſic legendum eſſe perſuadeant, nõ tamẽ(vt verũ fateamur) morem hunc numerandi hoſtias penitus cognitum habemus, nec tamen ob id ſinceram(vt putamus)lectionem cõtempſimus:nã quandoq; ſperamus inueniri poſſe hãc cõſuetudinem numerandi hoſtias:apud Græcos maxime Romanarũ hiſtoriarũ auctores,qui cũ externis gentibus ſcriberent,quę Romanos ritus ignorabant,diligentius,minutiusq́; hęc pertractarunt quæ latini ſcriptores,vt paſſim,vulgoq́; nota præteribant:Eſt autem idem error,cũ de eadem re ageret in epiſt.ad Q.Fratrem: Interim ipſo decimo die,quo ipſum oportebat hoſtiarũ numerũ, & militum renunciare &c. Sic.n.etiam eo loco habent antiquiores codices,nõ hoſtium:quomodo.n. poterat hoſtium numerũ,qui triumphũ poſtulabat renũciare,q aut diſſipati,& deleti eẽnt,aut ſi manerẽt, ferè in remotiſſimis regionib.verſarentur!Quod ſi de cęſis intelligas, oportebat.n. definitum quẽdã numerũ vno prælio cecidiſſe:cum multo ante interfecti eſſent,qũo tunc poterant numerari:aut quis rem,quæ non præſens ſit,& adſit,numerat!Multa ſunt,ne omnia recenſeamus,quę lectionem illam vulgatã coarguunt,eſt.n.omnino inepta,& noua:ſed potius operã demus,vt morem hunc, & ritum hoſtiarũ numerũ renunciandi in poſtulatione triumphi inueſtigemus:tũc.n.nihil ſcrupuli reſtabit. Non recte autem facere mihi videntur,qui ea quæ nõ aſſequuntur ſuo ingenio,ſtatim delent, exiſtimare.n.debent eẽ alios peritiores,& diligentiores:multaq́; præterea,quę abdita adhuc ſunt,cum noui cotidie Græci maxime auctores tenebris eruanť,in lucem propediem eſſeároditura.

116 Vix hoc erat prælocutus.Antiquiſſimus ille Mediceus codex POLAE LOCVTVS habet,nos nihil addimus,veterem ſcripturã tantũ ſignaſſe voluimus:Quare deliberent alij quomodo legendum ſit. Paulo autem ſupra idem codex SCANDVIT habet pro EXCANDVIT. quod ſi cõpoſitũ verbum in vſu eſt,non eſt mirandum quandoq; ſimplex,& ſi rarius inueniatur à Cœlio preſertim, vſurpatum fuiſſe.

117 Lomentum,aut vitrũ:veteres codices omnino melius NITRVM, nec.n.vitrum res eſt vilis,& nullius pretij,vt ferè nitrum,quo nõnullę gentes pro ſale vtebantur in condiendis, conſeruandiſq́; obſonijs,viriditatem etiam braſſicæ nitro reddebant,Mart.Ne tibi pallentes moueant faſtidia caules,Nitrata viridis braſſica fiet aqua.

118 Vellem quidẽ verna propugnaturus:Sic in omnib.vulgatis:Antiquiores codices multo melius,& ſi ne illi quidem penitus purgati,ſic enim habent: VENEREM PROPVGNATVS, nos emendauimus VENERE PROGNATVS, vt Cęſarem intelligat,quem ſuę ſtirpis originem à Venere duxiſſe omnibus notum eſt,vt ipſe etiam in laudatione amitæ apud Suetonium docet Amitę meæ Iuliæ maternum genus à Regib.ortum,paternum cũ dijs immortalib.coniunctum eſt:nã ab Anco Martio ſunt Martij Reges,quo nomine fuit Mater, à Venere Iulij, cuius generis familia eſt noſtra. Appianus lib.vij. τῇ ἐμφυλίῳ, θυόμενος τε νυκτὸς μέσης τὸν ἄρη κατεκάλει καὶ τὴν ἑαυτοῦ πρόγονον ἀφροδίτην, ἐκ γὰρ αἰνείου καὶ ἰούλου τοῦ αἰνείου τὸ τῶν ἰουλίων γένος παρενεχθέντος τοῦ ὀνόματος ἡγεῖτο νεών τε αὐτῇ νικηφόρῳ χαριστήριον ἐν ῥώμῃ ποιήσειν εὔχετο κατορθώσας: Dion ẽt libro.xliiij.hiſtoriarũ ταύτην τε οὖν καὶ τὸν νεὼν τὸν τῆς ἀφροδίτης ὡς καὶ ἀρχηγέτιδος τοῦ γένους αὐτοῦ οὔσης ποιήσας καθιέρωσεν εὐθὺς τότε καὶ πολλοὺς ἐπ᾽ αὐτοῖς καὶ παντοδαποὺς ἀγῶνας ἔθηκε:Hanc autem ſententiã eſſe puto & vim horũ omnium verboꝝ poſtquã inquit tam vbicunq; moleſti ſunt Domitij, Vellem Cæſar fortius ſe in veſtrum Domitiũ geſſiſſet,nec dubitaſſet facere diuina ſtirpe oriundus,quod Bellienus verna auſus eſt facere in ſuo Domitio: acerbiſſimas autem gerebat inimicitias M.Cœlius cum L.Domitio,quem Corfinij captum Cęſar dimiſerat (ne mirũ alicui videatur eum aduerſus Domitium tam male animatum fuiſſe) quod prius quarta ab hac epiſtola docuit, Cum L.Domitio(vt nũc eſt)mihi inimiciſſimo homine: Quare offenſus eſt clementia Cęſaris:quãtum poteſt autem oſtendit rectius,& honeſtius Cæſarem potuiſſe facere, quod verna cõmiſerat,illius ſtirpem extollẽdo,huius contra eleuando,dum catenatum vernam(quę peſſima eſt ſeruoꝝ conditio)appellat;Cæſarem autem Venere prognatum.

118 Iratus ſenatui exiit: ſic vulgati codices,& antiqui etiam:Nos tamẽ ſcripſimus EXIIT: Hæc.n.ipſa Cœlij epiſtola eſt etiam lib.x.ad Atticum:quo loco,etſi impreſſi EXISTIT habent,EXIIT,tamẽ retinet noſter ille probatior,& recte quidem,vt nos putamus,loquitur.n.de Cæſare,qui Roma exijt Senatui iratus,quod ea,quæ volebat ab eo impetrare non potuerit,proficiſcebatur autem in Hiſpaniam.Exire & alibi poſitũ eſt abſolute,vt,x.ad Atticum,Exeamus modo,de,ſe loquitur Cicero idest ex Italia diſcedamus:Eſt autem in omnib.codicib.quibuſdam locis aliquantulum ſuſpecta hæc epiſtola:nam quod infra in vulgatis legit̃ PARVM OPTIMATEM ESSE, in antiquis eſt PARVM ADOPTATIM ESSE,Quod etſi nõ probo, peruerſum.n.& ĩquinatum omnino eſt,nõ nihil ſcrupuli tamen relinquit,non eſſe,quã habemus genuinam lectionem,& fortaſſe aliter legendum locum illum eſſe.

119 Ac ſimulatq; hanc mihi dixit:Nos antiquam lectionem reſtituimus HAVE. Hunc autẽ ſenſum huius loci credimus eſſe,ſimulatq; Cæſar me ſalutauit:primis ſtatim verbis mihi narrauit,quæ de te audiſſet,Audierat autem Cæſar Ciceronem parare fugam,velleq; omnino ex Italia diſcedere:Quod ſi HANC legas,nullum inde cõmodũ ſenſum elicere poteris:Siquis autem,HAVE,quia aſpirate ſcriptum eſt,ſuſpectum habet,is omnino infrequens eſt in antiquorum librorum,& lapidum obſeruatiõe, in quibus paſſim ſic ſcribitur,Eſt pulcherrimis literis ita ſcriptus lapis Piſis: PARTHENI HAVE: BENE BALEAS QVI ME SALVTAS CVM SOSSIA FILIA MEA. Item plurimi Romæ ſic leguntur,raro autem admodũ aliter:harũ autem inſcriptionum cũ exempla quædam ab eo petijſſem,quo poſſem hanc ſcripturã nunc abolitam confirmare,magnam copiam mihi Roma miſit Marcellus Ceruinus iuuenis omni laude dignus propter ſummam omnium ingenuarum artium eruditionem,& candidiſſimorum morum integritatem:Nõnulla igitur ex ijs,quę illi debeo,exẽplis adferam MACEDO HAVE.BENE VALEAS QVISQVIS ES FECER. C.MODESTIVS MACEDO PATRI PIISSIMO ET FORTVNATA CONIVX. CVRANTE RVFINO COLLIBERTO. item. IPHIGENIA SVAVIS HAVE.VIX.MENSIB.OCTO. item: HAVE HYGIA ANIMA DVLCISSIMA EIDIAE SECVRISSIMAE QVAE VIX.ANN. XVI.SIT TIBI TERRA LEVIS. item Hoſtiæ hanc inſcriptionem eſſe idem mihi affirmauit IVLIAE SP.F.THA IDI:HAVE THAIS: DII TIBI BENE FACIANT.& aliam etiã ibidem,quam,ne in re tot iam teſtimonijs clara,longiores ſimus,prętcribimus:nec non Arimini plures eandem orthographiam ſeruantes:Nihil igitur dubitandum quin hęc vera ſit lectio:cum aũt in plurib.peruereribus codicibus hanc epiſtolam legerimus(quippe quę ſit etiam inter ad Atticũ) omnes concordes ſunt in hac lectione.

119 Iracundia timore ablatam,Nos, IRACVNDIA,ET AMORE, vt eſt in antiquis legimus,& ſi non ignoramus eloquentiſſimum iuuenem Chriſt.Longolium tumore ablatam hinc (vt opinor) acceptum in ſuas elegantiſſimas epiſtolas tranſtuliſſe : Queritur Cœlius ſe parum felicem in hac re fuiſſe, partes.n. Pompeij fugiſſe, ne cum inimiciſſimo eſſe cogeretur,illic.n.erat Appius, Cæſariſq; ſecutũ,illectum amicitia Curionis:Iracundia igitur,& inimicitię cum Appio à Pompeij caſtris Cœlium retraxerunt,amor,& familiaritas Curionis in Cæſaris amicitiam deduxerunt:nos quod potuimus præſtitimus in his Cœlij epiſtolis:multa pręterijſſe fatemur: Qui meliorem codicem nacti fuerint,quę reſtant non pauca vulnera ſanare facilius poterũt:Alius mihi viſus eſt in hoc libro, quam in ceteris Mediceus codex:nos ab eo deſtituti quãtum cupiebamus facere non potuimus:non enim diuinare noſtrũ conſilium eſt:Illa autem verba in fine huius epiſtolæ INRITAVI IN ME CATONEM aliter leguntur in illis,ſed adeo confuſe,& inquinate,vt pigeat meminiſſe,nam quod nonnulli INRITAVI IN ME CRABRONES,vel IN ME CAESAREM legũt,ſũt lõge à veteribus veſtigijs,& vereor,ne quanto magis corrigere volunt,tanto magis contaminent:iaceant igitur hi loci,donec ex meliorib.codicibus vera lectio eluceſcat.

E LIBRO AD M.VARRONEM,ET CETEROS.

119 Quas Atticus à te miſſas mihi legit,Quidam pro A TE,AD SE legunt Antiquus codex AD TE corrupte:& ex quo vtraq; lectio ſi aliquantulũ eam adiuues,confirmari poteſt,ego non aſpernior AD SE:Quin.n. Varronis eſſent literæ ex ijs,quæ ſubiũgit dubiũ eſſe non poteſt ,conſuetudo autem eſt dicere ad quem literæ miſſę ſint:Extrema quoq; dictio huius epiſtolę in impreſſis etiam anceps eſt,& VIDEATVR.n.& DIIVDICETVR legitur,quod ortum eſt ab incerta vetere ſcriptura:In antiquiſſimis.n.DIVIDETVR eo loco legitur,Quæ vox cum aliquantum peruerſa ſit, quidã duabus literis interiectis diiudicetur reſtituunt:Sępe.n.aliqua ſyllaba truncatę,& diminutę aliquæ dictiões reperiuntur incuria librariorum:Alij melius legi credunt VIDEATVR. Nos priorem opinionem ſecuti ſumus,quia non nimis ab antiqua lectione diſcedit.

120 Adire te placebit:Alij emendarunt,ADESSE TIBI PLACEBIT,locum explanare cupiẽtes,nos veterẽ ſcripturã(vt arbitror)ſincerã,& icõtaminatã repoſuim⁹ AD TE,ideſt apud te,& in tua villa; habuit.n.& M. Varro villã in Cumano,quod ex phemio Academicorum ad ipſum miſſorum colligitur.

Caninius

120 Caninius idem tuus,& idem noſter.Nulli antiqui codices habent TVVS, quare nos quoq; prætermiſimus,elegantius ſine ea voce locum & legi,& intelligi putantes:Nam quod paulo poſt,p, NVPER VESPERI, PERVESPERI ſcripſimus,vetuſtorũ id quoq; exemplarium auctoritati tribuimus: auget autem PER,vt ſero admodum dicat eum veniſſe,& cũ ſe mane poſtridie dixiſſet proficiſci velle,docet ſe vix tempus habuiſſe ad ſcribendam epiſtolam.

120 A quibus antea delectationem,modo ſolatium petebamus &c.Sic ante in cunctis vulgatis legebatur: Miror olim qui ab antiquis codicib.deſcripſerunt apertũ, elegantẽ admodum locũ non intellexiſſe, & maluiſſe nõnullis additis dictionib, ſententiam totam cõtaminare,& labefactare,q̃ planam, & genuinam ſequi:Noſtram lectionem tã lucidam eſſe arbitramur,vt nihil eam opus ſit amplius confirmare,illi tres voces inculcauerant,puncta ſuo loco mouerant,& vbi minime conueniebat, collocarant,ordinem duarũ dictionum mutauerant,adeoq; totum hunc locũ corruperant,vt ęgrè ferẽdum ſit,tantã eſſe imperitorũ audaciam,quæ omnia perturbet,& euertat,nam q̃ frigida ſit ſententia, quã ex illis verbis eliciebant,vix dici poteſt,optima eruditorũ ingenia facile cognoſcent:nos hic nullum alium laborem ſuſtinuimus,niſi dum accurate vnius tantũ literę peruerſio in antiquo codice,cogitamus quo modo corrigenda ſit:inſederat autẽ quicquid erat vitij in hoc vocabulo POTIVS,PATIVS·II.in mediceo,& in meliorib.legebatur:atq; hoc eo libentius admonere placuit,vt videãt eruditi lectores tam parua peruerſio in antiquis codicib.q̃ magnos errores pariat,nacti.n.eam occaſionem ſiniſtri quidam correctores,dum paruam maculam delere volunt,totas ſententias lacerant, & diuellunt:per ea autem verba, ET POTIVS LIBENTER ACCVRRERE quaſi reprehendit ſe ipſum,& quaſi caſtigat ſegnitiem verborum ſuperiorum NON DEESSE SIQVIS & cetera. dicit enim non eſſe expectandum dum vocentur, imo ſi paruam aliquã inclinationem Cæſaris ad meliorem ciuitatis ſtatum conſtituendũ viderint,debere vltro ſe offerre,& libẽter accurrere: Qui aũt vulgatam lectionem ſequebantur illud MODO pro nunc poſitum credebant,vt illi aduerbio ANTE reſponderet,nos pro tantũmodo intelligimus:Eſt autem eadem ſentẽtia iiſdem penè verbis pro
» nunciata in extrema epiſtola ad Ampium,ſed eſt vnum perfugiũ doctrina, ac literę quibus ſemper
» vſi ſumus,quę ſecundis rebus delectationem modo habere videbãtur,nunc vero etiam ſalutem.Sed vt hęc certa,& firma putamus,ſic locũ paulo infra illum NAVARE REIP. corruptum eſſe arbitramur:antiqui certe libri mendoſi ſunt ea parte,nullo·n.ſenſu habent, GRAVARE REMP. verbo autem illi GRAVARE qui locus hic eſſe poteſt?nos nihil,cui acquieſcamus excogitare potuimus:ingenioſiores videbunt attentius,an ex his veſtigijs poſſint ſinceram lectionem indagare, nos cõmunem lectionem ſuſpectam habemus,melioremq; omnino quærendam exiſtimamus. Poſtquã hęc adnotaui ſcripſit ad me Marcellus Ceruinus,de cuius eruditione & amore in me paulo ante locutus ſum,ſe vidiſſe librũ manu ſcriptũ Bernardini Maphęi nobiliſſimi & ſtudioſiſſimi iuuenis,q IVVARET REM PVBLICAM ſcriptũ haberet,quã lectionẽ nõ cõtemno,nec valde ꝓbo:quõ.n.põt aliquis in literis & libris prodeſſe reip.?agendum profecto eſt aliquid ab eo,qui velit reip.afflictæ ac pditæ vtilitatem & opem adferre.poſtq̃,vt conſtitueram ſilere non potui,ecce quomodo hunc locum legi nõ inepte poſſe putem,cõiecturam aũt ex antiquis veſtigijs duco, AT IN LITERIS ET LIBRIS(VT DOCTISSIMI VETERES FECERVNT)GVBERNARE REMP. cum inquit curia & foro excludemur:vt nullo pacto poſſimus aliquid in rep·agere,& eius,quemadmodum conſueueramus,clauũ tenere,poterimus in literis & libris remp.gerere,eam ſcilicet,quam nos fingemus, & ingenio noſtro ad optimum ſtatum conformabimus.

121 Περὶ δυνατῶν &c̃.Cum ad Varronem virũ eruditiſſimum ſcribat,queſtionẽ illam obſcuram tangit, quã περὶ δυνατῶν appellant:de qua magna erat inter philoſophos contentio precipue inter Diodorũ dialecticum,& Chryſippũ Stoicum: Quam aũt varie hęc illi acciperent oſtẽdit Cicero in libro de Fato
» cum inquit.At hoc Chryſippe minime vis,maximeq; tibi de hoc ipſo cum Diodoro certamẽ eſt: ille
» enim id ſolum fieri poſſe dicit,quod aut ſit verũ aut verum futurũ ſit,& quicquid futurum ſit, id di
» cit fieri neceſſe eſſe,& quicquid non ſit futurũ,id negat fieri poſſe: Tu & quæ non ſint futura, poſſe fie
» ri dicis, vt frangi hanc gemmam,etiam ſi id nunquam futurum ſit· De eadem hac re alibi etiam in paucis illis,quæ remãſerunt eius libri paginis loquitur.Rõnẽ Diodori diligenter Alexander Aphrodiſienſis explicat in cõmentarijs in primũ τῶν προτέρων ἀναλυτικῶν his verbis δυνατὰ λέγων καὶ περὶ τῶν δυνατῶν τοῦτο ὁ Διόδωρος λέγεται, ἤγουν ὃ ἔστιν ἢ ἔσται· τὸ γὰρ ἢ ὂν ἢ ἐσόμενον πάντως δυνατὸν μόνον ἐκεῖνος ἐτίθετο· τὸ γὰρ ἐμὲ ἐν Κορίνθῳ γενέσθαι, δυνατὸν κατ᾽ αὐτὸν εἰ ἦν ἐν Κορίνθῳ ἢ πάντως μέλλοιμι ἔσεσθαι· εἰ δὲ μὴ γενοίμην, οὐδὲ δυνατὸν ἦν· καὶ τὸ παιδίον γενέσθαι γραμματικὸν δυνατὸν εἰ ἔσοιτο &c̃.Chryſippi vero,Plutarchus in libro quem aduerſus ſtoicos edidit inſcriptum ϛωϊκῶν ἐναντιωμάτων vbi etiam idẽ de Diodoro confirmat, ea nos, ne longiores ſimus omittemus. Iocatur hic Cicero cum docto,& graui viro,docte,& grauiter:nec·n· unquã poſſunt ab artificio ſuo recedere:qui literis,& ingenuis diſciplinis delectãtur:cognitis diuerſis eorũ ſententijs de hac re quid Cicero nunc dicat manifeſtum eſt:à recepta lectione diſcrepat Mediceus codex eo loco CHRYSIPPE,A NE AN HAEC QVAM NOSTER &c. Sic.n.habet CHRYSIPPI AS HAEC QVAM NOSTER &c. Et vereor ne ex maiori pte hoc non ſine culpa librarij acciderit,eruditiores hoc cenſebũt:quę certe ſupra dixit ex opinione Diodori dixit,Chryſippi

rationem non exponit:In eo,quod conſequit̃ nomine integrior eſt idem codex, DIODOTVS enim
recte habet,cum omnes ante noſtrum mendoſe DIODORVS haberent,nec enim de Diodoro, de
quo ſupra,ſermo nunc eſt, nec eum intelligere põt,ſed de Diodoto philoſopho,qui domi Ciceronis
multos annos vixit,ob id.n.ſuum illum dicit:de quo cum multis locis agat (vt manifeſto percipia
tur alium eſſe à Diodoro dialectico) ferè ſemp id nomen in impreſſis codicibus inquinatum ẽ,& in
Diodorum imperite immutatum,neſcio an ſemel tantum illud recte in excuſis libris ſcriptum inue-
nerim,cum antiqua exemplaria contra ſemper incontaminatum conſeruarint,is eſt in·ij.lib· epiſto-
larum ad Att.Diodotus mortuus eſt,reliquit.nobis HS fortaſſe centies:De eodem lib. v. Tuſcula-
narum longius agit.

121 Eſt igitur aduentus Cæſaris in expectatione:nos arbitrati ſumus hanc dictionem CAESARIS vaca-
re,propter modum illum dicendi cõciſum,& compendioſum,quo ſępe vtitur,& quem nos antea no
tauimus:manifeſtius autem ſuperuacaneã eſſe docent vetuſtiores codices,in quibus eſt SCILICET
CESARIS,vt planè perſpiciatur fuiſſe olim expoſitionem,declarationemq́;, verbi illius ADVEN-
TVS ſuperne poſitam,poſteaq; temere à librarijs in ordinem verboꝝ Ciceronis conlatam:Sic etiam
» ad Att·loquitur plurib·locis,vt lib.x.Cum quid ſciberem planè nihil haberem: hęc autem reliqua
» eſſent,quæ ſcire cuperem,profectus'ne eſſet,quo in ſtatu vrbem reliquiſſet:loquitur.n. de Cęſare ꝓfi
ciſcente in Hiſpanias,nec tamen nominat,notiſſimum.n.erat,quem intelligeret,ita autem de Princi
pibus viris,Regibusq́; loqui mos eſt.

121 In Pomptinũ videri cõmodius eum exire poſſe.Nos Oſtię vt in antiquis inuenimus,ſcripſimus,& ſi ſa
tis negligenter noſtri librarij hunc locum impreſſerunt:punctis.n.à ſuperioribus hoc verbum diſtin
guere debebant,maioreq́; prima litera ſcribere,vt oppidi nomen ſed nos petimus à ſtudioſis veniam
horum erroꝝ,cum.n.adeſſe impreſſioni nobis non licuerit,hæc illoꝝ vitio cõmiſſa peccata corrige-
re nequiuimus.Dicitur aũt exire ſæpe nulla mentione habita loci,vnde diſceditur,ſed illius tantũ in
quem venimus aut vbi conſiſtimus,vt exire in prouinciam,& in epiſtola ad Cęſarem C.Trebatium
cogitaram quocunq; exirẽ &c.eſt hic exire,de naui deſcendere,vt ad Att.lib.vj.in Piræa cũ exiſſem:
& in.ij.Rhetoricoꝝ Ciceronis de nautis qui tempeſtate in alto iactati fuiſſent, Imprudẽtes legis cũ
» exiſſent vitulum imolauerunt:q̃q̃ exemplum ad Atticum,quod protulimus ad locum eſt,dixit enim
IN PIREAEA:hic autẽ in loco hoc verbum poſitũ eſſe videtur,& hanc ſignificationem habere,q͂a
locum tantum cõſideret,vbi terminus erat nauigationis,& vbi de naui excũdum erat,nec ſpectet vn-
de diſcedebatur,nec quo peruenire oportebat:Roma.n·vltimum eius itineris erat,cuius non fit men-
tio,nam exire etiam ſic dici poſſe,poſteriore exemplo declaratum eſt quãuis hic adiungat Hoſtiæ in
loco,vt res(niſi fallor)exigebat,nã vt dictum eſt,notare tantũ voluit vbi finis nauigationis fieri de-
bebat,ſermo.n·eſt de Cęſare nauib.ex Hiſpania redeunte,& variæ ſententię erant,vbi ille cõmodius
poſſet finem imponere nauigationi:ſic arbitror antiquã & omnium ferè manu ſcriptorum codicum
lectionem defendi & conſtitui poſſe.

123 Tibi dedi partes Antiochianas,Nos veterem ſcripturã ſecuti ſumus ANTIOCHINAS, nec enim er-
» ratum librarij putauimus,quod in multis huiuſcemodi nominib.animaduertimus , vt in primo ad
Att.noſti.n·Marinas pro Marianas,&.xiiij.de Hęreſi veſtorina pro viſtoriana:item in cunctis vetu-
ſtioribus codicib.& maxime in Mediceo.in epiſtola Pollionis,Hirtino pręlio:& in literis Caſſij,Spe-
ctra Catina:pro Catiana,& Hirtiano·Hoc idẽ vr̃ obſeruaſſe Priſcianus nõ idiligẽs grãmaticus, Cu
» ius li.ij.hęc ſunt verba. Inueniunt̃ tamẽ auctoritate veterum,vel Euphonię cauſa,& maxime in pro
» prijs quędam non ſeruantia ſupradictas regulas,vt Ligus Liguris Ligurinus , non Ligurianus,Cen-
» ſor Cenſoris Cenſorinus,non Cenſorianus.

124 Et ingentium culinarũ cum Sophia ſeptimę·Nos hunc locum valde ſuſpectum habemus,quidã corri-
gunt COCLEARVM, nos nihil immutare voluimus cum nihil certi haberemus,nec tamẽ locum
ſilentio pręterire rectum putauimus preſertim cum antiquus codex hac parte luxatus ſit non ſine no
ta illa in margine,quam mendoſis locis adponit,eſt autem in illo,vt nihil prætermittamus INGEN
TIVM CVLARVM, vt appareat vnde verbum illud,quod nunc omnes impreſſi habent CVLI-
NARVM deductum ſit·

124 Ego cetera qui animo æquo fero.Hęc erat vulgaris lectio,quę nihil à vetuſta diſcrepabat:nec tamẽ cã
veriti ſumus damnare & explodere:exiſtimamus enim aliquãtum mendi illam occupaſſe,legiq́; debe
re:EGO CETEROQVI ANIMO AEQVO FERO. Eſt.n.dura admodum ſtructura, ſi i lo mo
do legas,nec uidetur de ullis alijs rebus loqui uoluiſſe,ut uerbum illud CETERA locum hic habe-
re poſſit:tantũ de morte Syllę iocoſe(ut opinor)narrauit:hoc aũt aduerbio duobus locis uſus eſt in
» epiſtolis ad Atti cum quemadmodũ in optimis exemplaribus inuenimus,ut li·xij.Ne uiuã mi Atti-
» ce,ſi mihi non modo Tuſculanum,ubi ceteroqui ſum libenter,ſed μακάρων νῆσοι tanti ſunt , ut ſine te
» ſim totos dies:& li·xiiij.o loca ceteroqui ualde expetenda,interpellantium aũt multitudine penè fugi
» enda.Sed & in Oratore ẽt in uulgatis codicibus:Illam autem concinnitatem, quę uerboꝝ colloca-
» tionem illuminat his luminibus,quæ gręci(quaſi aliquos geſtus orationis)σχήματα appellãt,quod
» idem uerbum ab ijs etiam in ſententiarum ornamenta tranſfertur:adhibet quidẽ hic ſubtilis, quem

niſi

” niſi quod ſolum,ceteroqui rectè quidam vocant Atticum,ſed paulo parcius.& in epiſtola etiam po
ſteriore ad Leptam.Si modo tecti ſatis eſt ad comitatum noſtrũ recipiẽdum,ceteroqui is mihi locus
non diſplicet.Credimus aũt formatum eſſe hoc aduerbium quemadmodum alioqui,quod magis in
vſu eſt,& eundem penè ſignificatum habet,vt hic oſtendat ſe mortem Syllæ non moleſtè laturũ fuiſ-
ſe,niſi vereretur vnũ incõmodum tantũ quod ex eius obitu conſequi videbatur,id autẽ erat, ne haſta
Cæſaris refrixiſſet,vt taxet illum tanq̃ ſectorem & emptorem bonoꝝ ciuium,quę à Cęſare vendebã-
tur:eſt aũt facete dictum eundem etiam iocũ mouet iiſdem penè verbis in eadem perſona in epiſto-
la ad Caſſiũ:Nos hic D.Syllam patrem mortuũ habebamus,alij à latronib. alij cruditate dicebant,
” populus nõ curabat,combuſtum n.eſſe conſtabat:hoc tu pro ſapientia tua feres æquo animo, quãq̃
” πρόσωπον πόλιως amiſimus:Cęſarem putabant moleſte laturũ verentem ne haſta refrixiſſet: Vt accu-
ratius videndũ ſit,cum de eodem agi ambobus his locis manifeſtum ſit,cum priore P.appelletur,po
ſteriore vero.D.in vtro mendum ſit:vulgata ſanè lectio frigida erat & inepta meo iudicio, vnius aũt
literę correctione arbitror illam valde illuſtratam eſſe,nec mirũ eſt in voce parum frequẽti antiquio-
res etiam librarios deceptos eſſe.

25 Munuſculũ mittere volui Leuidẽſe Craſſo filio:Nos verbũ illud VOLVI in nullis antiquiorib.codicib.
inuenimus,nec tamen delere voluimus,cum aliquid omnino,ſi non ſit illud, deſideretur, vt perfecta
ſit ſentẽtia,niſi fortaſſe(quod ſuſpicor) verba illa ſint ex aliquo poeta,quę ſi tota haberemus, locum
hunc per ſe illuſtrem,& planum facerent nũc ignorata nõ paruas tenebras eidẽ offundũt,nos vt in re
incerta nihil qđ certi ꝓferamus habemus.

27 Pergratam tibi eſſe ſententiam meam:Nos maluimus hunc locum vt in vetuſtioribus reperimus trade
re mendoſum,& lacerum,q̃ vt à quibuſdam(vt opinor)ſuppletus erat:Quod ſi attentius verba illa
odoraberis,ſenties profecto ſuppoſita eſſe, tam male inter ſe coherent,& tam parũ reliquis conueni-
unt:Si noſtrũ cõſiliũ probabit,gaudebimus,ſcimus aũt eruditoꝝ multoꝝ cõſenſum in repudiandis,
expungendiſq; dictionib. ſententijſq; oĩbusquę temere intra bonorum auctorum fines irruperant.

27 Non perinde vt eſt re abſens literis &c̃. Veteres codices, VT EST REAPSE EX LITERIS, Sic.n.
” non ſolum pro re ipſa priſci illi dicebant,vt Pacuuius,ſi non eſt ingratum reapſe quod feci, ſed poſte-
” riores, & politiores etiam, vt Cicero.cuius in.v.de finib.hęc ſunt verba. Quamobrem ordiamur
ab eo,quod modo poſui,quod idem reapſe primum eſt:nõnulli autem ſunt,qui omnia in quæ non
paſſim incidunt,vt obſoleta,& rudia faſtidiant.

27 Omnes mihi Graccos,omnes Lucilios. Veteres omnes codices GRANIOS habẽt, quę vera eſt huius
loci lectio,fuit.n.Granius quidam valde facetus,ſed amaris quandoq; ſalibus dicax.Lucilius itẽ ſaty
” ras ſuas multis ſalibus,iociſq; reſperſit.De Granio meminit Cicero lib.ij.de Oratore.Qui igitur di-
” ſtinguemus à Craſſo,à Catulo,à ceteris,familiarem noſtrum Granium,aut Vargulã amicum meũ,
” non mehercule in mentẽ mihi quidem venit,ſunt.n.dicaces,Granio quidem nemo dicacior:Alijs ẽt
locis de Granio meminit vt faceto:Nam Granium,Luciliumq; & dicaciores, & humilioris fortunæ
homines cõiungit,Craſſum autem,& Lęlium,qui & nobiliores,vrbanioreſq; erant ab illis ſeparat.

28 Aut facetè dictoꝝ offenſionem fama ingenij &c.Nulli veteres codices OFFENSIONEM habent,qui-
dam eius loco alio atramento repoſitum habent OPINIONEM,nos FAMAM maluimus ſcribere,
hac coniectura ducti,quod ſępe cum duo ſint eadem ferè vocabula librarij alterum vacare arbitran-
tes relinquant:Sententia autem egregia ex hac lectione colligitur,Querebatur Cicero,quod ſępe nõ
nulla acutè,& facetè dicta ad Cæſarem adferebãtur,quę fortaſſe illum reip.ſtatum taxarent, aut ali-
qua ratione Cæſarem læderent,quoꝝ cum auctor ignoraretur,omnes aiebant à Cicerone eſſe ꝓnun
ciata,quod illi creare periculum poſſet:Dolet ſe nulla ratione poſſe id incõmodum vitare, vnã tantũ
viam ſibi dicit eſſe,vt effugiat famam acutè,& facetè dictorum(famam autem,quia vno ore omnes
oĩa ſalſè,& vrbanè dicta illi tribuebant)& hanc eſſe,famã ingenij abijcere, ideſt ex hominũ mentib.
firmã opinionẽ delere quam de ſuo ingenio habebant:ſi.n.quod fieri non poterat, famam, quæ erat
de ſuo ingenio extinxiſſet,non amplius hominum conſenſus omnia acute dicta in illum contuliſſet:
Nos in re incerta,& in qua alij etiam ſibi nõ parum permiſerint expoſita noſtri iudicij ratione nõ ni-
hil nobis indulſimus:rationẽ tamen noſtrã patefacere voluimus,vt ſicui,quod fieri poteſt, noſtrũ iu-
dicium diſplicuerit,poſſit vulgatam,cõmunemq; lectionem ſequi,nos nihil repugnabimus: Videat
tñ accurate cum vna omnino dictio ſupplenda ſit,an noſtra cõmodior,aptiorq; ſit, nã quod facilius
hanc librarius negligens omittere potuerit,multo veriſimilius eſt.

29 Quem denariũ narras:Multi locum hunc mendoſum eſſe exiſtimauerunt,uarijſq; modis corrigere ad-
greſſi ſunt,vt poſtremo Veneti QVEM OENOMAVM NARRAS,ſcribere auſi ſint, cum illi di-
ctioni nullus hic locus(niſi fallimur)eſſe poſſit:quãuis ſupra de Oenomao Accij ſermo ſit:erat enim
Oenomaus tragedię nomẽ,vt putamus ab Accio ſcriptæ,nã & Nonius Accium Oenomao ſępe ci
tat.Qui aliquid hic mutandũ cenſuerunt,omnes videntur coniecturas aliquas non ſatis firmas ſecu
ti eſſe:nos nullius induſtriam inſectamur,nec tamẽ fuit cur eos imitaremur, animaduertimus.n. in
cunctis manu ſcriptis DENARIVM legi,Quare contra tot librorum conſenſum aliquid decer-
nere nimis audax,& periculoſum viſum eſt:Quamuis autem huius lectionis certam aliquam ratio-

nem reddere nequeamus, noluimus tamen eam reijcere, multa enim eſſe ſcimus, vel infinita potius, quę à nobis ignorantur, & multis etiam quamuis eruditis obſcura ſunt, non tamē ob id deprauata, ſunt exiſtimanda, & explodenda vt putamus: eandem hanc vocem inuenies in tertia ab hac epiſtola, quo loco edulium quoddam ſignificare uidetur, quod magni apud me momenti fuit, ne nihil hic » temere mutaremus, neque ollam, inquit, denariorum implere: Nam quamuis theſaurus in ollis à ſenibus maxime condi ſoleat, vnde argumentū & titulum ſuę comoediæ Plautus accepit: arbitror tñ argutiorem quēpiam eſſe ſenſum horū verborꝫ: voluiſſeq́ꝫ Ciceronem hoc loco ludere, & materiā ioci ex ambiguitate illius dictionis traxiſſe: quod tamen non affirmo: nec.n. vllo teſtimonio aliorꝫ auctorum confirmare poſſum: Id autē quod ſuſpicati ſumus non ineptè vt puto conſideratis diligēter ambobus his locis, notū facere voluimus. Quod ſi recipitur, probaturq́ꝫ eduliū illic ſignificare, nō video cur hic quoqꝫ idem ſignificare nō poſſit, neqꝫ cur hinc vocem hanc delere tentent, cum illic eā manere ſinát, eandem.n. eius vtroqꝫ loco rōnem eſſe puto, eruditiores, hoc diligentius conſiderare poterūt, quorꝫ ego iudicio ſemper libenter acquieſcam: ſatis hic nobis fuit conſilij noſtri rōnem oſtēdere, qđ non vt cuncti ferè alij fecerunt, dictionem hanc delere voluimus.

129 Illos apud me declamitare, me apud eos cenitare. Locus hic quoqꝫ in omnib. antiqorib. & in multis ēt, quos vidi manu ſcriptis parentum noſtrorꝫ ętate, luxatus eſt & mancus, multa.n. verba deſunt Librariorum incuria in deſcribendo omiſſa, nos nihil immutauimus, etſi locum ſuppletum exiſtimemus, quia nō incōmoda omnino verba reſtituta ſunt: ſententiā aūt hanc ipſam prorſus deſiderari arbitramur: conſilij tamen noſtri memores rem ſilentio pręterire non potuimus: Sic autē quos vidimus manu ſcripti codices oēs hñt. PVTO ENIM TE AVDISSE (SI FORTE AD VOS OMNIA PERFERVNTVR) ILLOS CENITARE &c̄.

129 Tum.n. cum rem habebas quęſtiunculis te faciebam attentiorem. Peruetus ille codex Mediceus ſolus rectam lectionē ſeruat: nam qui ab eo deſcriptus videtur, quem aiunt Franciſci Petrarcæ manu exaratum, vt fit, ab illa integritate degenerat, Sic omnia fatis, in peius ruere, vt inquit prudētiſſimus poeta, QVAESTIVNCVLIS.n. legit, è quo vulgatam lectionem perfluxiſſe arbitramur: ille incorruptior QVAESTICVLIS adhuc retinet. quæ vox huic ſententię mirè quadrat: olim enim cum rē habebat dicit cōſueuiſſe ſe illum attentiorem paruis quibuſdam lucris facere: vtitur autem hac ipſa huius verbi diminutione Cicero lib. ij. de Diuinatione, aut fiſſum iecoris cum lucello meo, aut meis q̄ſticulus cum cœlo terra, rerūq́ꝫ natura.

129 Solebam.n. antea delectari oleis, & lucanicis tuis: Petrarca ſeu quis fuit, q̧ de Mediceo deſcripſit hic ēt deceptus eſt, cum enim peruetus ille DELIBITARI haberet, ſcripſit ipſe DEBILITARI: Quę cū vana eſſet lectio, & nihil ſignificans, alij DELECTARI, quod nunc in vulgatis omnibus, ſententiā ſequentes, ſuppleuerunt: non tamen antiqua lectio vno nobis quod ſciam adhuc codice imobiliter manens amplius negligenda eſt.

130 Tamen quando ego vir fortis, idemq́ꝫ philoſophus: Antiqua lectio meo iudicio melior, ingenioſiorq́ꝫ: QVVM EGO VIR FORTIS, IDEM QVOD PHILOSOPHVS: iocatur enim ferè ſemper in his epiſtolis. Si non contigerit inquit vt poſſim agros conſeruare, quod eos militibus diuidere velit Cęſar, licet hoc magnum fortunis meis detrimentum adferat, nō tamē poſſum Cęſarem nō amare, à quo vitam ſalutemq́ꝫ impetraui, quum ego vir fortis tantopere viuere pulcherrimum duxerim, quod non debebam poſt tot patrię calamitates: eratq́ꝫ honeſtius philoſopho, q̄ mihi: quod .n. viro forti turpe eſt, id nullam philoſopho reprehenſionem adfert: Feci igitur dicit vir fortis (ſibi enim vir fortis videbatur Cicero propter res à ſe fortiter in conſulatu geſtas) quod philoſophus agere debebat: Vir.n. fortis amiſſa ſua dignitate amplius in vita manere velle non debet, Philoſophus autē humanas omnes res, fortunæq́ꝫ iniurias, & iniuſtos patriæ dominatus adeo contemnit, vt Socrates etiā cum Athenis xxx. tyranni eſſent pedem porta non extulerit.

131 Cum mecum ſumptus habebas: Nos veterem ſcripturam etſi parum planam, & fortaſſe mendoſam repoſuimus, quod enim aliud faceremus in tantis tenebris non habuimus. quod ſi illam non ſatis integram eſſe eruditiores iudicabunt, nos tamen confidimus, vt minus inquinatam viciniorem eſſe verę lectioni: hanc rem in arbitrio optimorꝫ ingeniorꝫ relinquimus. Eſt ſanè & alijs locis (ni fallimur) in antiquis codicibus negligenter ſcripta hęc epiſtola GASSATRA.n. pro caſtra illi habent, qđ corruptum arbitror, & infra ARTOLAGYNI pro ARTOLAGANI, quæ vox etiā apud Athenæū eſt lib. iij. vbi etiā eius confecturam docet his verbis: ὡς δὲ τὸ καλούμενον ἀρτολάγανον ἐμβάλλεται οἰνάριον ὀλίγον καὶ πέπερι γάλα τε καὶ ἔλαιον ὀλίγον ἢ στέαρ præterea locus ille, NEC TAMEN AD HANC INSOLENTIAM: parum mihi certus videtur, quem tamē quia ſic inuenimus in cunctis melioribus, non mutauimus, & ſi ſciamus nonnullos coniectura ductos legere INDOLENTIAM: quod parū nobis probatum eſt: q̄uis meliorem vocem reponere neſciamus: atqꝫ omnia hęc in mediū propoſuiſſe non inutile exiſtimamus, & vt omnes videant, q̄tis in tenebris verſemur circa bonorꝫ auctorꝫ integritatem, & vt poſſit vnuſquiſqꝫ in tam dubia, & incerta re iudiciū ſuum ſequi.

131 Ex areis tantum habemus. Vetuſtiores codices ARTIS loco AREIS habent, ſed tamen EX præpoſitionem retinent: alij alijs modis locum reſtituerunt, vt qdā etiā auſi ſint EX ARTE COCI legere

contra

cõtra veterũ exẽplariorꝫ auctoritatẽ,ego inſtitutũ meũ ab antiq̃ ſcriptura modicè declinãdi tenẽs ET AR
TIS legi; alibi ·n·in antiqs codicib⁹,nec ſemel EX pro ET ſcriptũ obſeruaui,ſnĩa aũt,& verborꝫ ſtructura
egregiè rñdent.nã & paulo ante dixit ſe iã aliqd intelligere,& q̃uis ſero,tñ aliqd didiciſſe:nũc aũt explicat
q̃tũ in ea arte ꝑgreſſus ſit,qđ ſiqs veterẽ ſcripturã tueri velit videat an EX ARTIS dictũ eẽ poſſit, queãd-
modũ in epiſtolis ad Atticũ,ex Apollodori,vt intelligaꝭ,rõne aut ꝑceptis,ſitq̃; hæc vna earꝫ locutionũ , q̃
cõciſę ſunt,& ad imitationẽ græci ſermonis ꝓlatę,vt ad opis,ꝓ Locuſtæ & Varronis ducere,magna ẽ in
ſcapulæ celebritas:de qbus lõgius accuratiusq̃; alibi loquar.

331 Bona tua comedã· Antiqores codices priſcã,& obſoletã hac ętate vocẽ retinẽt, COMEDIM .n. & Medice⁹,
& Petrarcę liber ꝓ comedã hñt: Quã lectionẽ agnoſcit & Nonius Marcellus de ꝓprietate ſermonis: poſtq̃
.n.Plautũ in Bacchidib.vſum eẽ hac voce docuit,addit,Cicero ad Varronẽ epiſtola Petiſſet, Cura ſi me
amas &c. Vbi aĩaduertendũ eſt locũ eẽ corruptũ,legiq̃; debere ꝓ PETIS SET PAETI,SET CVRA &c.
facili,& frequenti errore eandẽ literã inutiliter repetẽdi,& duas dictiões coagmẽtãdi, & cõiũgendi : Et hoc
maximè loco cõfirmaꝭ,quõ has epiſtolas,q̃ familiares falſò,& ineptè nr̃is tpibus appellatę ſint,vocare,&
citare debeamus:cõcordãt·n.cũ vetere ipſarꝫ inſcriptiõe verba Marcelli,totus.n.liber ad Varronẽ iſcribiꝭ
& ceteros: Cũ igiꝭ dixit Cicero ad Varronẽ,librũ hũc deſignauit,in quo ẽt ſunt epiſtolę ad Pætũ , cũ aũt
epiſtola Pæti ideſt ad Pætũ miſſa certius declarauit,vbi hæc ſint verba,nã qn ita locus ille legi debeat ne
minẽ arbitror dubitaturꝫ nũc re apta,& indicata, Quid.n. vox illa PETISSET eo loco faciat? nã Periocha
illa Cicerõis à voce hac SED,nõ à CVRA icipit,quã ſi attẽte locũ leges,videbis Marcellũ nullo mõ omit
tere debuiſſe: peccarũt aũt ĩ deſcribẽdo codice Nonij,etſi plurimis ille mẽdis ſcatet,qa legitimũ titulũ ha-
rũ epiſtolarꝫ ignorabãt,pariterq̃; rõnẽ hanc nõ tenebant,qua vtebantur antiqui in citandis locis harũ epi
ſtolarũ quib.diligenter obſeruatis nõ amplius de harũ epiſtolarum inſcriptione dubitandum eſt:& locus
Nonij antea corrupt⁹,& multa offuſa caligine obſcuratus oĩ mõ purgatus luci, claritatiq̃; ſuę reſtitut⁹ ẽ.

331 Sed prius meũ: ἀπόφθεγμα: Nos vt in vetere illo Mediceo inuenimus ἀπότευγμα ſcripſimus: Mirũ aũt ẽ q̃ cõ-
poſitè,& rectè in eo exẽplari grecę dictiones ꝑſcriptę ſint: vt raro admodũ in illis aliqd deſideret: ẽ aũt hæc
" vox & alibi à Cicerone vſurpata in epiſtolis ad Atticũ li.xiij. vbi.n. ἐπίτευγμα magnũ nullũ fieri poſſit : ἀ-
" πότευγμα vel nõ magnũ,moleſtũ futurꝫ ſit: Quid opus eſt παρακινδυνεύειν cũ·n.latinã vocẽ nõ hẽt,q̃ poſſit rẽ,
quã vult exacte exprimeꝭ,græca utiꝭ ad familiares ſcribẽs: qđ.n·ſupra dixerat,ſi cõſeq nõ poſſes,nũc breui⁹
vna uoce exponit,tũc aũt ἀπότευγμα facit aliqs cũ rẽ,quã adgreſſus eſt,nõ cõſequiꝭ,& nãciſciꝭ: Quod igiꝭ
conatus erat Pætus ſtilũ Cicerõis imitari,nec ei ex animi ſnĩa ſucceſſerat,dixerat fortaſſe prius ipſe ſe ἀπό-
τευγμα feciſſe: quod aũt eſſet ἀπότευγμα à Trabea uix nunc ſciri põt tam minuta res poſt tot ſæcula.

332 Amo uerecũdiã. Quęſtio q̃ hac epiſtola lepidè ſimul & eruditè explicaꝭ,ab alijs ẽt agitata eſt, docet.n·cũ de
pulchritudine & turpitudine nominũ li.iij. Rhetorices Ariſtoteles diſſereret,rõnẽ hãc quã poſtea,vt patet
ſtoici arripuerũt(qđ turpitudo.ſ.nõ eſſet in uerbis)ſophiſticã eẽ,eiuſq̃; fallaciæ auctorẽ Bryſonẽ fuiſſe, &
queãdmodũ ea ſolui debeat,accurate ſubtiliterq̃; his uerbis diſputat: Eſt.n·(inqt)aliud alio magis ꝓpriũ
" nomẽ & magis ſimile rei,magisq̃; aptũ & accõmodatũ ad cõſtituẽdã rẽ ante oculos: ꝑterea nõ eodẽ pacto
" ſe habẽs ſignificat hãc rẽ & illã: quapp ob hoc ẽt aliud alio turpius aut honeſtius iudicãdũ eſt: ambo·n.ſa
" nẽ & honeſtũ & turpe ſignificãt,nõ tñ quatenus honeſtũ aut turpe: an hæc qdẽ! uerꝫ magis aut minus: Ex
poſitis ãt Cicero diligẽter ſtoicorꝫ argumẽtis q̃uis ad ea nõ rñdeat,ſe tñ Platonis uerecũdiã ſeq malle oſtẽ-
dit,q obſcœnas res tectis verbis ſolitus eſt ſignificare: hoc igiꝭ à doctore ſuo Ariſtoteles accepit,ſed nõ ſo-
lũ ipſe ut pudorẽ ſeruaret ab ea ſnĩa,q̃ tũc(ut uideꝭ)ua lde celebris erat,alienus fuit,ſed rõnes quaſdã,& ar
gumẽta excogitauit,q̃ eã inanẽ & falſam eẽ docerẽt: Nũc poſtq̃ qđ ꝓpoſitũ fuit hac epiſtola Ciceroni de-
claratum eſt,ad quaſdã eius partes purgandas,q̃ fœdis maculis inquatæ ſunt,ueniamus,facilius·n. iudi-
cari & ſtatui poterit de ꝓbitate & prauitate illarꝫ,tota totius epiſtolę ſentẽtia percepta & cognita: expli-
cat ẽt Cicero hanc eandẽ diſputationem cõtra uerecundiã lib.primo officiorꝫ. ſed breuius.

332 Vt ille in Trinũmo uirgo mõ: Antiqua cũcta exẽplaria,q̃ uidimus,ẽt margines Germani libri, ubi illi quaſ
dã diuerſas à uulgatis lectiones ex antiquo,ut teſtati ſunt,& mihi ſanè ꝑſuadẽt,codice poſuerũt , habent
VT ILLE IN DEMIVRGO MODO: itelligit aũt Turpiliũ comicũ,q fabulã docuit hoc titulo· Non.
Marcellus Turpiliũ citat in Demiurgo in dictione QVAESTI itẽ in dictione PORTII itẽ alibi hunc Tur
" pilij uerſum adducit in Demiurgo, apertæ ſurę,brachia autem errorẽ mihi corde exſuſcitabãt : nã uox illa
MODO ſignificat hanc comœdiã paulo ante recitatam fuiſſe : Quod uerba etiam illa NOSTI CAN-
TICVM,MEMINISTI ROSCIVM, confirmant: locum autem hunc in Trinummo apud Plautum
non inueniri omne dubium tollit,coarguitq̃; uulgatã lectionem falſam,& deprauatam eſſe.

333 Sed iã multis factũ eſt tã obſcœnũ: Nos antiq̃ lectionẽ in noſtro libro repoſuimus ſincerã,ut arbitror,& incor
ruptã,planã certe,& clarã: qđ tu in epiſtola ſuo noĩe appellas Piſo ille frugi tectius,& minus apto uocabu-
lo appellabat penẽ ſed qa multi,poſt eũ ſ·ſic appellauerũt,ut ipſe antea appellarat,cũ amplius nõ tectum
eẽt,& obſcurꝫ,factũ eſt tã obſcœnũ q̃ id uerbũ,quo uſus eſt Pætus: poſtq̃.n.nõ latuit,nec clã fuit, qd ea uo
ce ſignificareꝭ,ſtatim factũ eſt turpe,& obſcœnũ,nõ·n.intelligi ab oĩbus qd ea denotareꝭ,ipſam uerecũdio
rẽ faciebat,iõq̃; infinitis penè noĩb. apud Græcos,nec paucis ẽt apud Romanos hę hoĩs ꝑtes, q̃ honeſtæ
noĩari nõ pñt idicãꝭ : vnuſqſq recõditã vocẽ ſectaꝭ: uulgatã,& nimis aptã pp turpitudinẽ fugit & aſpnaꝭ.

333 Battuit inqt impudẽter: Eſt & hoc uerbũ ex illis,q̃ turpẽ rẽ ſignificabãt,cũ alium ẽt haberẽt nõ obſcœnum ſi
gnificatũ; nã pro uerberare frequẽter accipiebaꝭ: habemus & nos huic ſimile uerbum & noĩe & ſignificatu
.i. qđ ab hoc deductum uꝭ,& ipſum quoq; uerberaꝭ & flagello cędere ſignificat,qđ flagitioſam et nefandã

rem alio ſignificatu innuit,& eandẽ(vt puto)quã apud Romanos Battuere:q̃uis.n.Cicero impudẽtius
adhuc eẽ tradat Depſere q̃ Battuere:dicit hoc fortaſſe,qa tũc ñ tãtope deteſtabanť eas libidines, q̃ priore
verbo ſignificanť,q̃ nos nũc merito facimus:ſed licẽter illis amorib. vtebanť:ſed nõ nr̃m eſt,neq; ad hoc ĩ
ſtitutũ ptinet,qđ grauius aut leuius peccatũ ſcelus ue ſit,minute pgrere,illo certè qđ verbo Depſere inuiť,
nihil ſpurcius fœdiusq; fieri põt,veniã mihi datũ iri ſpero,qui vt huius epiſtolæ ſenſum aperirem, decla
raremq; breuiter & tecte de obſcœnis rebus aliquantulum diſputaui.
133 Depſit multo impudẽtius: Vetuſti codices, DEMPSIT. Nos literã. M. vacare putauimus ac, DEPSIT ſcri
pſimus: Non. Marcellus Varronẽ myſterijs hac voce vſum eẽ docet hoc verſu:ſed tibi fortaſſe alius molit,
& depſit: a Græco aũt(ut ei⁹ verba ſunt)magis ſignificãtiã & originẽ trahit. qđ aũt verſus Homeri ĩ Odyſ
ſea,quẽ Nonius citarat nullũ veſtigiũ ibi ẽ,vt inane illud ſpaciũ repleať,videdũ ẽ an reponi hic debeat νηὸς
γὰρ δ᾽ ἐπὶ τέτρατ᾽ μελιηδέα μή τις ἀκούσῃ. q eſt in. xij. li. cũ ſermo eẽt de Vlyſſe,q mellita cera aures ſocio₽ obtura
bat,ne cantus illi ſirenar₽ audirent. qd vero δεψῆσαι apud Grecos ſit,notiſſimũ eſt: Tãta erat priſco₽ co
mico₽ licẽtia,vt nedũ pudue it Ariſtophanẽ obſcœno noĩe ĩ comœdia vti,totã hãc rẽ ſcuriliter deſignet,
& pingat,qđ mirũ eſt,ea tpa tantã verbo₽ obſcœnitatẽ ferre in theatro potuiſſe,& tãtope riſu,iocisq; ĩſa
nire hoĩes illos ſolitos,ut patereń ſiniſtre facetos poetas,tã turpiter,ſceleſteq; bonis moribus inludere.
133 Supplere flagitiũ ẽ: Nos parua admodũ ĩmutatiõe ab autiqs exẽplaribus. SVPPEDIT legimus, nã ſic ẽt ſu
pra BATTVIT, DEPSIT, tertia pſona ſingularis numeri: res aũt clara ẽ,nõ ſolũ inqt verba,q̃ rẽ ſignificãt
ſed res ipſa ẽt,q̃ verbis illis declarať,p loci rõne mõ turpis eſt,& culpať. mõ ſi nõ honeſta,tñ concẽſſa, & nõ
reprehẽſa: Quod. n. in balneis vitio nulli dať,id alibi cõmittere flagitiũ eſt,manifeſtũ ẽ aũt qd intelligat.
134 Hoc tpe fieri poſſe: Vetuſti codices FERRI: nã qđ alij pro TEMPORE, TEPORE, legũt in nullo ĩueni an
tiquo codice: Idem dicimus de voce illa SERVITVTEM quã alij in SEVERITATEM cõmutarũt: nos
n. omnibus vetuſtis exemplarib. concordes vulgatos codices nunq̃ damnare auſi ſumus,ideoq; & hic, &
alijs locis hæc argutè ab alijs excogitata non recepimus.
135 Sed tñ Ariſtippus qdẽ ille Socraticus nõ erubuit, Nulli veteres hñt particulã illã negatiuã,quare nos cũ Ger
manico codice NE ARISTIPPVS QVIDEM ILLE SOCRATICVS ERVBVIT, ſcripſimus:
ferè autẽ ſemp QVIDEM añ ſe hẽt NE: Grçca aũt verba Ariſtippi q̃ melius viſa ſunt Ciceroni dictũ il
lud exprimere nos adferemus, vt poſſint ſtudioſi facile cũ interptatione Cicerõis cõferre, ſũt ãt apud Athe
næũ δειπνοσοφιστῶν li. xij. ὁ δὲ Ἀρίστιππος τῆς Λαΐδος ἔφη ἔχω καὶ οὐκ ἔχομαι.
135 Ibi loquor aliqd,qd in ſolũ,vt dr̃. &c. Loc⁹ obſcurus,& multis ſuſpectus: vetuſtiorib⁹ oĩb⁹ exẽplarib⁹ cũ uulga
ta lectiõe cõuẽit, verbũ tñ ALIQVID nõ hñt antiq̃,quare neq; nos recepim⁹: ut fit: alij alijs modis dũ cor
rigere uolũt locũ hũc magis deprauarũt: qdã p SOLVM, SOLATIVM reponũt cõiectura ducti,& ea ina
ni,& falſa: vtinã ãt tã certa eẽt ſnĩa,q̃ verba ſunt ĩcorrupta: puerbiũ. n. ẽ ſed rarũ admodũ,q̃ de eã par₽ pſpi
" ciť vñ ductũ ſit,à Cicerõe tñ li. j. de Natura deo₽ iter₽ vſurpatũ ẽ: abuteris ad oĩa atomo₽ regno,& licẽtia:
" hic qđcũq; ĩ ſolũ,venit(vt dr̃)effingis atq; efficis: nos nihil aliud poſſum⁹: tñ nõ temere euertẽdã eẽ hãc re
ceptã,cũ ãtiq̃ cõſentiẽtẽ lectionẽ, admonem⁹,locũq; aliũ indicauim⁹,quo Cicero hoc eodẽ puerbio vſus
eſt. Qđ aũt ijdẽ GENIVM, p GEMITVM emẽdare voluerũt,à fide ẽt in hoc antiquo₽ codicũ diſceſſere.
135 A me dixeris: Mediceus ille puetus codex A MANE vnà cũ Petrarcę libro,q̃re nos quoq; eos ſecuti ita legi
mus: ſic ẽt loquiť Plautus in Amphitrione: hæc illis pugnata eſt pugna uſq; à mane,ad veſperũ: ſic itidẽ
" Lucilius apud Firmianũ li. v. nũc vero à mane ad noctẽ feſto atq; pfeſto tot⁹ idẽ pariterq; dies populusq;
patresq; iactare: &c. Nec mihi difficile ẽ credere,ſic ẽt Ciceronẽ referẽtẽ familiarẽ Pęti ſermonẽ dixiſſe.
135 Ille vero: Nos ILLE BARO vt in ijſdẽ pbatiſſimis codicib⁹ inuenimus: quæ ſi rara ẽ vox nõ iõ repudiãda;
& delẽda: Quãtũ aũt de hac re iudicare poſſumus, ille fatuus ſignificat,& ſtultus: ſic. n. & alibi hãc vocẽ
acceptã vidimus,etſi ferè ab oĩb. ſua ſede mota,& indigne deiecta ẽ: li. ij. de Diuinatiõe añ Venetã editio
" nẽ ita in cũctis impſſis locus hic legebať: Huic eqdẽ Antichobaro inqt uictũ te eẽ nõ vides! mẽdoſe pcul
dubio,ſic ẽt in multis manu ſcriptis, & nõnullis antiqoribus vidimus: Illi quã grãm in pria voce corrigẽ
da à ſtudioſis oĩbus merito inire debebãt,amiſerũt,dũ parũ cõſiderate poſteriorẽ,q̃ integra erat,corrũpũt;
nã qđ p ANTICHO, ANTIPHO ſcripſerũt,laudẽ meruerũt: Fuit. n. Antipho Athenieſis,quẽ nũc itelli
git,cõiector ſomnio₽,& ut Grçci dicũt ὀνειροκρίτης. ſcripſit aũt q̃uo debeãt iudicari ſomnia,de quo ẽt Arte
midorus li. ij. ὀνειροκριτικῶν cap. de Sæpia loqť: μέμνηται τοῦ ὀνείρου τούτου καὶ Ἀντιφῶν ὁ Ἀθηναῖος: Quod aũt p BA
RO, TVVBRO repoſuerũt,culpã depcari nõ pñt: eſt aũt ualde ſimilis locus in Diuinatiõe,de quo nunc
locuti ſumus,huic quẽ in manibus hẽmus: Hãc eãdẽ uocẽ(ut opinor)in cũctis manu ſcriptis codicib. in
" uenies li. ij. de finib. hoc loco: Hæc cũ loq̃ris,nos barones ſtupemus,tu uidelicet tecũ ipſe rides: etſi ĩ impſ
" ſis VARRONES malè,& mẽdoſè,ſtolidos aũt quoſdã vr̃ & hic innuere: Nã qđ in epiſtolis ad Att. incon
taminata manet hęc uox locũ illũ ſatis celebrẽ citare nõ neceſſe iudicauimus,tot aũt locis inuentã, etſi ra
rã,& obſoletam uocẽ errare amplius ſua regione pulſam paſſi non ſumus: Doctiores conabuntur eã certi⁹
explicare,nos quod opera noſtra potuimus,non indiligenter fecimus.

IN LIBRVM EPISTOLARVM AD L. PLANCVM ET CETEROS.

136 Hoĩs ĩpudẽtiſſimi: Antiqua oĩa exẽplaria IMPOTENTISSIMI: Impotẽs aũt ſæpe,ut à veteribus ẽt gram
maticis notatũ ẽ,dr̃ ualde potẽs,plerũq; tñ ĩ malã ptẽ,ut impotẽs Sylla. Cicero Tuſculanarũ li. v. Qui ni
" hil metuãt,nihil agant nihil concupiſcãt,nulla impotẽtia efferanť: Eadem rõne appellauit elegantiſſimus
" poeta,freta impotentia: Cicero in epiſtola ad Lepidum: ſin iſta pax perditum hominem in poſſeſſionẽ im
" potentiſſimi dominatus reſtitutura,hoc animo cito omnes ſanos,ut mortem ſeruituti anteponant.

Victoriā pareremur: ſic oēs impſſi, nos partiremur cū vetuſtis ferè exēplarib. illi. n. vnius literę defectu, PATI
140 REMVR: Partiri āt cās hēs apud hūc auctorē: nā qd Germani in ſuo codice emēdarūt PARAREMVS, minus mihi ſatiſfacit ea lectio. parare. n: nobis potius dicimus rē cupitā, & optatam: Nulli ꝑterea codices antiqores vocē eā hñt: partiri aūt cū paucioribus. recte dictū eſt, malui inqt plures ſocios hr̄e, indeq; minorē laudem adipiſci eius victorię, q̄ cū paucis, vt maiorē gloriā, ſi recte res ceſſiſſet, cōſequerer, partiri, & diuide re victoriā, iacturā. n. potius æquo animo laudis facere volui (defendendę reip. ſocios quærens, cum pluri busq; victoriā cōmunicans) q̄ cū paucioribus. periculoſe nimis, & temerarie eā diuidere, & ſi. n. eā adeptus cū paucioribus. maiorē gloriā acqrerē: nimis magno tñ reip. dāno id feciſſem. funeſta. n. victoria fuiſſet.

142 Et tuarū literaꝝ ad me ꝑmiſſa meminiſſem: Sic oēs veteres, & noui codices, quos vidi, hñt. Cælius tñ quidā Rhodiginus homo multę lectionis, PRAEMISSA corrigit ex antiquis (vt ipſe ait) exēplaribus, intelli gitq; PRAEMISSA primitias quaſdā, ſic ēt legit locū Plinij cōtra Hermolai emendationē: oleiq;, ac vini
" ꝑmiſſa remeans ſecū tuliſſet: qd nō reprehendo: nimis tñ mihi durū videt̄, & epiſtolaꝝ claritate alienū hic ꝑmiſſa legere. eſſet. n. obſcurior, & nō parū uiolenta tranſlatio: nā q̄tū ad antiquoꝝ codicū fidē, habuimus nos miræ vetuſtatis Mediceū: Vellē aūt eos, qui antiquis exemplaribus nituntur, vbi ſint hæc egregia ve tuſtatis monimenta, notū facere: Quamuis. n. nullius eruditi viri fidem condemnemus, nihil tamē nobis non ſuſpectum eſſe debet, cum homines pleruq; omnia tentent, vt ſuis opinionibus fidem acquirant: ꝑ miſſa aūt intelligit ea, quę in ſuis literis Plancus facturum ſe eſſe promiſerat.

143 Breuia, fugacia, & caduca exiſtima: Antiquiores codices Mediceus inq̄, & qui Petrarcæ fuit, hac parte luxati ſunt, & māci, ſic. n. hñt, BREVIA FVGATO CADVCA EXISTIMA: quā rem ꝑp librorꝝ dignitatē, & probitatē nullo mō ſilentio ꝑterire potui q̄q̄ receptā lectionē rectā & verā eſſe iudico, nec video q̄uo ve terē tueri ſi velim poſſim: credendū igit̄ eſt hoc erratū fuiſſe librarij: cū raro āt accidere ſoleat, vt peccet, nō alienū mihi viſum ē, hoc ēt teſtari, ꝑter deformatā illā dictionē FVGACIA cōiūctio nō ē in antiqoribus.

145 Quàm me tueri poſſet i caſtris: Nos IVVARE ex antiquo codice, qd ēt germani adnotarūt. decepit hoc lo co (vt opinor) eos, qui ab antiquis deſcripſerunt, quod hoc verbū per vnū tatū. v. in illis eſt, aliter ac nūc ſcribimus: nā ſi IVVARE legiſſent, nunq̄ cōmiſiſſent, vt eius loco tueri ſcriberēt.

145 Quo obſide fide illius, & ſocietate in rep. adminiſtrāda vterer: Nōnulli genitiuo caſu recte fidei illius, & ſocie tatis emendarūt: vno tñ diſſentiūt ab antiqs codicibus, qd in illis fide eſt, nō fidei: vt fortaſſe eadem ratiōe
" dictū ſit, qua Virg. Libra die, ſōniq; dixit: & in Roſis Ad primi radios interitura die: Quā lectionē confir mat, quod in vulgatis omnibus FIDE ēt legebatur, etſi illi ablatiuo caſu intelligebant, ideoq; pro SOCIE TATIS, ſocietate emendarant, improbe omnino, & imperite, quia ſincerā lectionē nō intellexerunt.

145 Quid in animo habuerim cū Leernus: Quidā legunt LERNVS, vel LERINVS, nos vetuſtā ſcripturā repo
" ſuimus LAEVVS: eundēq; credimus eſſe hūc & illū, de quo ſic nō multo poſt, Læuo Ciſpio dabo pferēda.

146 Quibus ſubito impetui, ac latrocinio parricidarū reſiſtat: Nos vt in veterrimo Mediceo codice inuenimus
" IMPETV ſcripſimus, vt ēt in epiſtola ad P. Seruiliū: Vt intelligat hāc cōmēdationē ſibi magno vſu, atq; adiumento fuiſſe: ſæpe aūt ſic protuliſſe huiuſcemodi nōia tertio caſu Virgiliū notiſſimū eſt: vt in. III.
" Geor. qd nec cōcubitu indulgent: & teq; aſpectu ne ſubtrahe nro, & alijs locis: Quod diligentiſſimus uir Iohānes Pierius in ſuis Virgilianis caſtigationibus adnotat: nā qd hunc locū ut Ciceronis citat, cum ſit ex epiſtola L. Plancij μνημονικὸν ἁμάρτημα uel potius ſequit̄ nōnulloꝝ morē, q cūctas epiſtolas, q̄ his uolu minib. cōtinent̄, quia nō ualde ſtilo inter ſe diuerſæ ſunt, ut ſi Ciceronis eſſent, adducit, ne minimū ꝑbi & eruditi hōis erratū cū maxima eiuſdē laude cōiūgā, docetq; ille Cæſarē tñ tā minutaꝝ reꝝ auctorē in hu iuſcemodi nōibus. I. literā cenſuiſſe abijciēdā: dñatuq;, & ornatu, & reliqua hmōi & ſcribēdū, & pferēdū eē.

148 Vel cū ſalute recipe me poſſem: Aliq̄tū mendi hoc loco hñt antiqores codices, SALVTARI. n. legunt pro ſalutariter, ni fallimur: eſt aūt Planco familiare aduerbium ſequenti. n. epiſtola in uulgatis etiā, nedum ue teribus, & melioribus libris: Nihil. n. me non ſalutariter cogitare ſcio: & nos igitur ſalutariter ſcripſimus: uſurpauit etiam Cicero hoc aduerbium.

148 Aut ab illis furentibus latronib. Mediceus codex & Petrarcæ liber, Germanic⁹ item impreſſus, q ſępe antiq̄ lectionē in margine adpoſitā habet, oēs cōueniunt: & PFVRENTIBVS, FERVENTIBVS legūt: Nos igit̄ hūc cōſenſum ꝑbatiſſimoꝝ codicū aſpnare nō potuim⁹: nā qd paulo ſupra hac ipſa epiſtola Lepido OFFENSVS, cū antea INFENSVS legerēt ſcripſimus, ueteꝝ in hoc ēt codicū auctoritatē ſecuti ſumus.

153 Vt amplius paſſus centum ultra aciē &c. Nos paſſuum numerum in nullis manu ſcriptis inuenimus: notā igitur mendi adpoſuimus, quæ ſignificet numerum deſiderari.

155 Gladiatoribus aūt: Sic oēs uulgati, uno excepto, q nup Venetijs impſſus eſt, Gladiatorijs. n. hēt ꝑculdubio male: Nec. n. (ut puto) inuenies dici ludis gladiatorijs: gladiatorib. aūt in uſu erat. i. die illo, quo munera gladiatoꝝ dabāt̄, ut ludis ēt dicebat̄ quo die ludi cōmittebāt̄. Cicero ad Att. multis locis hoc oñdit, maxīe li. ij. de Clodio loquēs: Quin ēt cū cādidatū deducerē, is q̄rit ex me, nū cōſueſſem ſiculis locū Gladiatorib⁹
" dare. i. eo die, quo pugnarēt Gladiatores: In. ix. ēt Philippica circa finē: Circūq; eā ſtatuā locū Gladiatori bus, ludiſq; liberos, poſteroſq; eius, quaq; uerſus pedes. v. hr̄e: Itē pro P. Seſtio: Etenim tribus locis ſignifi cari maxime Populi R. iudiciū, ac uolūtas pōt cōcione, comitijs, ludoꝝ, gladiatorūq; cōſeſſu: Quod autē paulo poſt AVCTORARI SESE NOLEBAT, legūt ijdē repudiātes receptā & eandē ueterē lectionē, q eſt, AVCTORE SESE NOLEBAT: in hoc quoq; iudiciū eoꝝ nō probo: ęgre. n. tulit Balbus, qd cū añ bis ille gratis pugnaſſet, poſtea auctorē ſeſe noluit, iōq; cū multis modis excruciatū necauit: qd ſi dictio illa DEPRESSVS mutāda ſit, DEPREHENSVS malim, q̄ alit, uetuſti tñ codices uulgatā lcōnē retinēt.

155 Coniecti·n.lapides ſunt in eũ: Antiquiores nõnulli COLLECTI: Quod tamẽ erratũ puto librarij cõẽmq;
» lectionẽ potiorẽ eſſe iudico: nam & ad Att·lib.iiij·Q.Fratris domus primo fracta coniectu lapidũ ex area
» mea: niſi aliquis intelligere velit multitudinẽ lapides collegiſſe, vt in illũ conijceret, non tamen conieciſſe.
155 Vllũ finẽ: VLLAM veteres codices: ẽ.n·& poetis, & ijs, q́ proſa orõne ſcripſerũt, incerti generis hæc vox. Lu-
» cretius li·ij. Et latere ex vtroq; ſuperq́; infraq; per oẽ Nulla eſt finis. Cicero in principio ſtatim libri ad Caſ
» ſiũ in meliorib·codicib. finẽ nullã facio mihi crede Caſſi de te, & de Bruto nr̃o ideſt de tota rep. cogitandi.
156 Simularẽ planẽ neceſſe erat. Miror nullos hunc locũ, vt mẽdoſum aĩaduertiſſe, atq; notaſſe, p̃ter.n.antiq̃ ſcri-
pturã, q̃ oĩno diuerſiſſima eſt, vñ, ſi ita legas, dictio illa, SCRIBENTI pẽdet, qũo aũt altera CONCIONI
BVS regit? Vtinã tã facile poſſemus locũ ſuæ itegritati reſtituere, q̃ facile poſſum⁹ plurimis argumẽtis cor
ruptũ eũ eẽ cõuincere: q̃uis ãt nõ cõfidamus locũ nos planè inluſtraturos, nõ pœnitebit tñ, neq; igratũ for
taſſe erit ſtudioſis viris, receptã lectionẽ inanẽ p̃ſertim, & nouè ſupple tã coarguiſſe, & dãnaſſe: alij fortaſſe,
qđ nobis nõ licuit, p̃ſtabũt: apta.n. purgataq; plaga, facilius põt medicus artẽ ſuã explicare, & remedia ad-
hiber: Nõ paruã huic claritatẽ adfert, locus in prima Pollionis epiſtola eãdẽ rẽ tractãs, q̃re q eũ cũ hoc con
» tulerit, nõ paruũ hẽbit aditũ ad huius loci reſtitutionẽ: eſt aũt hic, Vnas.n.poſt idus Martias demũ à Pã-
» ſa lr̃as accepi, i q́bus hortar me, vt ſenatui ſcribã me, & exercitũ in p̃tãte eius futurũ: Qđ cũ Lepidus cõcio
» naret, atq; oĩbus ſcriberet ſe cõſentire cũ Antonio, cõtrariũ fuit: nã q́bus cõmeatib⁹ &c. Purgat ſe qđ non
Pãſę lr̃is paruerit, ſenatuiq; ſcripſerit, cõſiliũ.n.eius nõ ſapiẽs eẽ vult, reip·q; inutile, & maxĩe cõtrariũ rõni
bus eius, q ſe q̃ pollicerer ſenatui, poſſe p̃ſtare, & ad exitũ p̃ducere vellet: cũ.n.reſp. ſuo exercitu in Italia idi-
geret, Lepidusq; cũ Antonio cõſentiret, ſi ipſe Pollio tã apte ſenatui ſcripſiſſet ſe in eius fore p̃tãte, auctori-
tatẽq; eius velle defendere, nõ potuiſſet ſuas copias in Italiã p̃ Lepidi p̃uinciã traicere: nec.n.cõmeat⁹ ſup-
peditaſſet Lepidus ei, q cõtrarijs p̃tib⁹ palã auxilio veniret: cũ igir qđ Pãſa ſuadebat cõtrariũ eẽ velit, docet
ſe, recte texiſſe cõſiliũ ſuũ bonaq; mẽte ſemp̃ Lepido oñdiſſe, ſe Antonij ſalutis rõnẽ habituꝝ, vt rẽp. iuuar
poſſet, & vt Lepidũ falleret. His argumẽtis, & teſtimõijs veteꝝ codicũ ductus vulgatã lectionẽ ĩprobaui &
ieci, vetereq; q̃uis ignatã reſtitui: Qđ ãt poſtea mihi ĩ mẽtẽ vẽit, & tãtope mihi ſe ex oĩ p̃te p̃bauit, vt ni
ſi iã liber excuſus eẽt ſic vt ſcriberẽt mãdatur⁹ fueri, nũc exponã: ſuſpicor p̃ PALMARER, ĩ quo tñ verbo
mẽdoſi ſũt priſci codices PALPARER legi dẽre: p̃ua oĩno licẽtia op⁹ ẽ, vni⁹.n.tñ lr̃ę imutatiõe totus lo-
cus inluſtrar: Qđ ãt Palpare, & Palpari idifferẽter p̃ adulari, & ſubblãdiri μεταφορικῶς dicar, planũ ẽ, & a di
ligẽtiſſimis grãmaticis aĩaduerſũ, & notatũ, tertioq; caſui SCRIBENTI pulchre r̃ndet, Sic.n.& Horati⁹ li.
ij. ſermonũ, Satyra p̃ria de Cæſare Auguſto loquẽs hoc ipſo verbo vtir: Cui male ſi palpere, recalcitrat vn-
» diq; tutus, & Plaut⁹ i Amphitriõe: Obſeruatore q̃ blãde mulieri palpabir. Nã q̃n SIMILIS legẽdũ ſit, nul-
» lus (niſi fallor) reuocabit i dubiũ, dicit ãt lr̃as ſimilis, & cõſentiẽtes cõciõib⁹, q̃s hẽbat, vt loco ſupra citato
inq̃t: cũ Lepid⁹ cõciõarer, atq; oĩb⁹ ſcriberet ſe cõſentir cũ Antõio, nec.n.aliud Pollioni Lepidus ſcribebat,
aliud i cõciõib. loq̃bar, ſed ſp̃ i eadẽ mẽte ſe eẽ oſtendebat, ſibi cõuenire, ſocietatẽq; eẽ cũ Antõio, Quo ma
gis cũ tã apte id oĩbus & ſcriberet, & loq̃rer, dicit ſibi op⁹ fuiſſe Pollio, vt poſſet reip. opitulari, ſe à Lepido ñ
alienũ eſſe oſtendere, ſed illi ſubblandiri, & adulari, vt poſſet ad finẽ optimas ſuas cogitationes perducere.
156 Pontiũ Aquilam. Hic vnus eſt ex interfectoribus Cæſaris, quẽ D. Bruti legatũ hoc prælio cecidiſſe his ver-
bis narrat Dion hiſtoriaꝝ Romanaꝝ li.xlvj. ὡς οὖν ταῦτ' ἐγένετο καὶ πόντιος ἀκύλας ἔκτη τὴν σφαγίαν ὢν καὶ τῷ
δεκίμῳ ὑποστρατηγῶν. τίτον μουνάτιον πλάγκον ἀντιπολεμοῦντα αὐτῷ μάχαις ἐνίκησε &c· pauloq; infra de decretis
p̃p hãc victoriã Romę factis loquẽs inq̃t: καὶ τὸν ἀκύλαν ἀποθανόντα, ἐν τῇ μάχῃ εἰκόνι ἐτίμησαν. τά τε χρήματα ἃ
ἐς τὴν παρασκευὴν τὴν τοῦ δεκίμου στρατιωτῶν οἴκοθεν ἀναλώκει τοῖς κληρονόμοις αὐτοῦ ἀπέδωκαν.
156 Sed hr̃e eq̃tatũ: Antiq̃ exẽplaria, EQVITVM: deeſt ãt nota nũeri eq̃tũ: nã EQVITATVM oĩo male i excuſis le
gir, receſſet.n·hic nũeꝝ copiaꝝ: quẽ cũ i nullo veteri exẽplari iuenerim⁹, notã, q̃ deeſſe ſignificet, adpoſuim⁹
156 Et Pupilli Bagiẽni vnã: Nos emẽdauimus P. Bagiẽni: etſi veteres ẽt codices pupilli hñt: Sed miꝝ ẽ quã ſine
fœdè corrupti oẽs, quos vidimus in his cõpẽdij notis: vt locus ille in. II. epiſtola ad Lentulũ CVI LVPVS
TR.PL.QVOD IPSE DE POMPEIO RETVLISSET &c. in Mediceo ẽt ceteris p̃batiore, legatur,
CVI LVPVS TIRANNVS PVBLIO LENTVLO QVOD IPSE &c: & ſic quotieſcũq; impit⁹
ille, & audax q́ſq́s fuerit notas illas cõpẽdij iterp̃tari voluit: queadmodũ ſępe C. Cõſul iterp̃tar, vt eo loco
» ad Appiũ: Ego C. Põptinũ legatũ meũ Brũdiſij expectabã: hñt.n. ãtiq̃ ego Cõſul. Põptinũ & ſic i Mediceo
titulus ep̃l'aꝝ ad C. Curionẽ ẽ. INCIPIT EIVSDEM AD CONSVLEM CVRIONEM. itẽ in vltima ep̃l'a
eiuſdẽ libri C. Cœlio ſcripta loc⁹ ille: Qđ itẽ C. Virgini p̃piqu⁹ tu⁹ &c. Sic i eodẽ legir: qđ itẽ Cõſul Virgi
ni⁹ &c. Qđ tñ mẽdũ turpit oẽs ferè vulgatos codices occupauerat: q́s.n·ea tẽpeſtate Cõſul hoc noĩe extitit?
Sed q̃tũ ad Pupillũ alibi ẽt in eo codice p̃ P. pupillus deprauate legir, vt i ep̃l'a, q̃ cõmẽdat Bruto L·Titiũ
Strabonẽ his verbis: Huic i tua p̃uincia pecuniã debet pupillus Corneli⁹, cũ tñ vulgati oẽs eo loco P. Cor
nelius hẽant, quare nos tuto viſi ſum⁹ receptũ licet errorẽ reijcere, & aſpnari. rem aũt plurib. verbis explica
uimus, vt intelligãt ſtudioſi vñ hæc in p̃nominib. errata, quæ ſæpe mirificè lectorem perturbant, orta ſint.
157 Lepidus Imp. itẽ põt. max. Nos antiquã ſcripturã in Mediceo vix cõſeruatam reſtituimus: erat.n. etiã in illo
prima litera eius dictionis ITER cõtaminata i oĩbus his lepidi titulis, ſed rubrica tñ circũducta, vt prior
lectio euidẽter appareret · Petrarca vero, ſiue q́s alius, q ab eo exẽplari librum, q eſt in Diui Marci biblio-
theca deſcripſit, maiorẽ quã debuit ĩpoitunę illi caſtigationi fidem habuit, TER.n· ſemp̃ hẽt: nos vetu-
ſtiorẽ illã recepimus, & ſincerã putamus: Iter, aũt vt in antiq́s oĩbus monumẽtis p̃, iterum, ſcriptũ eẽ cre-
dimus, cõiũgitur aũt cũ priore dictiõe Impator: Nam quoties felici aliquo p̃lio facto Impatores ab exer
citu appellati eẽnt, toties ĩ memorijs, titulisq; notabãt: Quod ex nomiſmatib⁹, & lapidibus antiq́s tam
clarum

clarũ,& teſtatũ eſt,vt nõ neceſſe ſit id magis cõfirmare,nã ad ſequentẽ dignitatem nullo modo ptinet:
nõ enim acceptũ ſemel id ſacerdotiũ aliquis niſi morte amittebat: Quod in Lepido hoc manifeſtũ eſt:
cum enim cum prouincia,exercitu,omniq; dignitate ſpoliaſſet Auguſtus,nunq̃ auſus eſt põtificatum
ei eripere,quem illo mortuo ſibi ſtatim aſſumpſit.

157 Sed inermium: INERMORVM,hñt oẽs vetuſti codices,vt ẽt in Ciceronis epiſtola ad D. Brutũ eo loco,
» cũ paucis inermis,pterritis metu,fracto aĩo fugiſſe Antoniũ:& ſi eo ẽt loco vulgati codices INERMI-
BVS habeant contra omnium veterum fidem.

157 Vt ſint amplius equitum triginta milia: In nullis manu ſcriptis paulo antiquioribus hunc numerũ,aut
aliũ eqtũ Antonij iuenire potui:Qua ppter notã,q̃ illũ ſignificaret,à librarijs negligenter omiſſam,ar
bitratus ſum,eã aũt ego,quæ defectũ indicaret,adpoſui,quã etiã Mediceus codex oĩbus his locis,qbus
numerus deſideratur,& ſi non ſimilem noſtrę,ſuam tamen quandam,& ſemper eandem habet.

157 In ciuibus cõſeruãdis. Nos quã in cũctis reperimus antiquioribus exẽplaribus dictionẽ nõ neglexímus,
nõ enim temerè oẽs vno cõſenſu OBSERVANDIS legũt:nec ſemp oportet cunctas rariores,& infre-
quẽtiores voces cõdẽnare & explodere,nimis.n. anguſtè latos latinę ligue termios cõtraheremus,quos
maiores noſtri eruditiores,& meliore iudicio præditi,ſemper ſummo ſtudio proferebant.

EX LIBRO EPISTOLARVM AD M. BRVTVM ET CETEROS.

160 Progreſſus ſum ad tranſalpinos:veteres omnes codices,præterea Germanicus INALPINOS:nos etiam
longè meliorẽ hanc lectionẽ putantes INALPINOS legimus:nõ.n.alpes tranſijt Brutus,vt cũ gẽtib.
trans alpes ſitis bellũ gereret,ſed cũ feris populis alpes colentibus pugnauit , eorumq; caſtella expu-
gnauit: In vetuſtis etiã codicibus ſic ſcriptus eſt hic locus Suetonij in Auguſto: Itẽ Rhetiã,& vindeli-
cos,ac Salaſſos gẽtes inalpinas coercuit,Nec deſunt,q ita quoq; verſum hũc Tibulli legãt:Teſtis inal
pinis Epas per natus in armis:quãuis in impreſſis codicib.longè aliter legatur.

161 Cũ adhibuiſſet domi meæ Lupus me:Oẽs hic vulgati codices cũ veterib.cõcordãt,quare locum' ſilentio
præterijſſem,niſi quidã attentare auſi eſſent,& purã lectionẽ inquinare, ADIISSET, legẽdo pro, AD-
HIBVISSET, vt noſtra fert opinio,male:hic.n.adhibere ſignificat qđ alibi plenius in cõſiliũ adhibe
re;coegerat aũt familiaris D. Bruti Lupus Ciceronis domi cõſiliũ amicorũ Decimi,vt illorũ ſentẽtias de
re Bruti exquireret in qđ etiã Ciceronẽ adhibuerat,ideſt admiſerat,& receperat:ſic ad Atticũ lib.ii.De
» muro ĩperaui Philotimo,ne ĩpediret,quo minus id fieret,qđ tibi videretur,vt cẽſeo tñ adhibeas Vectiũ,
» ideſt in cõſiliũ voces,rẽ cũ ĩpo deliberes:erat.n. Vectius Cyri architecti libertus,vt qcqd de ędificando
ſtatuẽdũ eẽt optimè ṽidere poſſet:in pria epiſtola ad A. Torquatũ plenius:de te aũt ipſo Torquate tuũ
» eſt ſic agitare aĩo,vt nõ adhibeas in cõſiliũ cogitationum tuarum deſperationem,aut timorem.

161 Eo tpe Polla tua miſit ad me,vt ad te &c. Nulli veteres codices, AD ME,hñt,quare nos eorũ auctoritatem
» ſecuti eã ptẽ neglexímus:Sępe ãt miſit,notũ fecit,certiorẽ reddidit,ſignificat. Cicero ad Tironẽ:Curio
» miſi,vt medico honos hẽretur, ad Atticũ:lib.xiij.miſi equidẽ ei nũciari te quoad potuiſſes expectaſſe
» eius aduentum:et ſi hoc eodem libro inqt mitte ad Lupũ noſtrũ,vt is nobis eas cẽturias cõficiat,& ad
Att.li.iiij.id cuiuſmodi ſit,aut nunc ſi ſcies,aut,cum is Romã venerit,ad me mittas velim.

162 Si ãt hoc tpe ab his videaẽ dici eã ſimulatiõis &c. Nos hũc locũ ṁẽdoſum exiſtimamus:ſed tñ qa in vete
ribus nõ nihil ſcrupuli erat,receptã lectionẽ nõ deleuimus:adpoſita tñ nota q̃ſi dãnauimus,& non ſine
p̃iudicio quodã huc ad cãm dicendã reiecimus:ſemel iã auditis vtriuſq; rõnibus,in alterã ptẽ magis p
pẽſi ſumus,ĩpreſſa lectio oĩbus expoſita,& apta ẽ:vetus vt ẽ,huc trãsferetur: SIT AN HOC TEMPO
RE IS VIDEANTVR DICI CAVSA MALLE ME &c.nos ſi paulũ eã adiuues ſinceriorẽ vete
rẽ iudicamus:arbitramur aũt ex duabus illis dictiõibus, TEMPORE IS,vnã faciẽdã ſecũdo caſu ab
» hoc recto,tp̃s,antiq̃ nec ĩfrequẽti ſcriptura in hoc codice,vt ad Tironẽ:dei boni quãto mihi illud erit
» amabilius:& ad Placũ:Qui aut armis poſiteis pacẽ petere debẽt:retinet.n. Mediceus codex veterẽ ſcri
pturã,vt hac etiã epiſtola,qđ in iſinitis marmorib.notatũ ẽ, LIBORE, p LIVORE, poſitũ ẽ:hoc aũt
cõceſſo,vel vt hęc p hoc legas,vel cõtra ſingulariter qđ ẽ in antiquo numero multitudinis VIDEAN
TVR,oẽm hũc locũ (vt arbitror) nõ incõmodè reſtitueris. Dictiones autẽ quędã in vulgatis ſupplerę
(ni fallor) abundant, Quod ſi duriuſculus eſt huius loci ſenſus, cõciſiorq; verborum ſtructura,huius
viri ſcriptioni attribues,qui imitabatur λακωνισμόν.

162 Iniiciat nouitas: Omnes veteres codices VACVITAS omnino melius,ideſt ſpoliatam eſſe remp. Con-
ſulibus,non dum enim noui creati erant.

163 Suſtinere ſumptum: Veteres omnes ſubſiſtere ſumptui habẽt:Quã lectionẽ & recepimus,& pbauimus,
intelligimus eni ſubſiſtere ſumptui pares eẽ ſumptui,poſſe in ſumptibus,q fiũt manere,& pdurare:ita
quaſi me fortem prębere his ſumptibus,vt eos regam,nec eorum preſſu corruam.

163 Dertona Plinius ſanè lib.iij.cap.v. Dertonam coloniã his locis memorat cuius eadem & vna eſt (vtpu-
tamus) quę Decimi Derthoma:nã quantum ad eius verũ nomen Dertonam ne,an Derthoma fuerit,
maluimus nos hac parte antiquorũ codicũ fidem ſequi,quos admirandę vetuſtatis habuimus, q̃ vul-
gatos Plinij codices:Quod ſi Strabonis orthographiæ fidem habeamus recte vetera exemplaria aſpi-
rationem retinent:melius tamẽ impreſſi codices DERTONA non Dertomam habent,ab eo.n. Der-
thon appellatur ἔστι δὲ ὁ δέρθων πόλις ἀξιόλογος κειμένη κατὰ μέσην τὴν ὁδὸν τὴν ἀπὸ γενούας εἰς πλακεντίαν

ἱκετεύων ἀπήντησε ταδίους ν': nam quod nõnulli DE RHOTONIA rem claram confundunt.

164 Meq́; illæ vehemẽtes cõciones: Nos, CONTENTIONES, ſcripſimus, vt inuenimus in duobus illis maximè mihi probatis codicibus, quorum ope olim Politianus hac ipſa in epiſtola græcas voces abolitas reſtituit, eoſdem.n.habuimus, accurrateq́; ſũmo otio pertractauimus: Loca autem ab Angelo reſtituta ab omnibus nunc recepta nos quoq; mirabiliter probamus.

165 A Gabinio Conſule relegatus eſt: Hanc rem tangit hiſtoriarũ Romanarum lib.xxxviij. Dion, non tamẽ Lamiam nominat, ſunt aũt hæc eius verba ἀλλ' ἐν τοῖς τ' αὐτῆς ασιωτῶν δυνατώτερα οὕτω ὁ κλώδιος χρηματίζειν δαι τί ὑπὲρ αὐτοῦ τῷ γοννίῳ ἐπιτρέψει οὔτε γαβίνιος τὴν πρόσοδον τοῖς ἱππεῦσιν ἐς τὴν βουλὴν ἔδωκε ἀλλὰ καὶ ἵνα τινα αὐτῶν ὃς πολὺς ἐνέκειτο ἐκ τῆς πολιτείας ἐξήλατο.

166 Te pertercefacto: Vetera omnia exemplaria PERTIMEFACTO: quę vox, quia rara eſt, cum eam fortaſſe ꝑ latina nõ hęrent, nõ hinc tñ indigniſſime deiecta ẽ, ſed alijs ẽt ſuis ſedibus deturbata. Inuenimus nos in multis manu ſcriptis Lucretij codicibus in procemio ſecundi libri hanc vocem iterum eandem pœnã imerito paſſam: eo ſcilicet verſu, His tibi cũ rebus timefactę religiones, eius.n.loco in vulgatis TVMEFACTO repoſitũ eſt, priore dictiõe importunè deleta, cuius criminis culpã putamus nos Marullũ Byzantiũ ſuſtinere, vidimus.n.eius librũ, q cũ TIMEFACTAE ante ſcriptum habuiſſet in TVMEFACTO eam dictionẽ cõuerſam habebat. Fuit aũt Marullus admirabilis ingenij vir, & elegantiſſimus poeta, Lucretijq́; in primis ita ſtudioſus, & admirator, vt ferè nunq̃ è manibus dimitteret: magnã ꝑterea operã in eo cũ fœdiſſimis mendis ſcateret, purgãdo collocauit, multaq́; fœliciter reſtituit: Qñq; tñ cũ nimis ingenio ſuo indulgeret, nõnulla, quę corrigere voluit, deprauauit: parũ.n.manu ſcriptos codices, cũ tã corruptos paſſim inueniret, ſequebat̃, quæq; ſuo iudicio probaſſet, ea recta iudicans, multis locis deceptus eſt: quæ lõgius percurri ęgreferens tam bonũ poetã tot vulneribus cõciſum iacere, cũq; ab oĩbus ametur, & colatur, nullũ tñ ei tã miſere tempoꝝ iniuria manco, & detrũcato opẽ ferre, remediumue vllũ adhibere. Quã rectius aũt ibi timefactę legat̃, planũ credo futurũ oĩbus, qui accuratè totũ locũ cõſiderarint, cũ.n.ſupra docuerit, opes, nobilitatẽ, regna, nõ poſſe morbos è corpore tollere, neque ꝑturbationes ex aĩo poſſe demere, vult: tollit tñ oẽm, qua aduerſarius vti potuiſſet rõnẽ, niſi forte inquiens metus mortis, ſupſtitionesq́;, quæ animi morbi ſunt, ꝑterritæ aſpectu armorũ militũq́; in vmbratilibus pugnis cõcurſu fugiunt, animũq́; cura, ſolicitudinibuſq́; vacuũ relinquunt, Si.n.hoc accideret, tũ magnũ adferrent adiumentũ diuitiæ, & impia, verũ hoc credere ridiculũ, & ſtultũ eſt: nã metus mortis, aliæq́; animi perturbationes nõ metuunt vim militũ, cõtẽnuntq́; maieſtatẽ regũ, & imperatoꝝ, audacterq́; inter eos verſant̃, nec ſpecioſas veſtes reuerent̃, ideſt nulla res eſt, q̃ illis timorẽ incutiat: Quæ oĩa lectionẽ illã TIMEFACTAE confirmãt, nã TIBI quã vim hic habeat, puto manifeſtũ eẽ, eandem ſcilicet, quã habet eo Ciceronis loco ad Atticum. At ille tibi πολλὰ χαίρειν τῷ καλῷ dicens pergit Brundiſium: & alijs multis locis, ne longiores ſimus in re clara exempla adducendo.

170 Aiunt.n.patriã amicitię ꝑponendã eẽ. Nos veterẽ lectionẽ, q̃ multos primo aſpectu falleret, ob idq́; fortaſſe repudiata quondã eſt, ſua ſede, repoſuimus PATRIAE AMICITIAM: cũ.n. poſſumus antiquoꝝ exemplarioꝝ dignitatẽ, auctoritatẽq́; tueri libẽter facimus, ſæpius.n.q ea paruifecerũt, deceptos uidimus: hancq́; eoꝝ uerboꝝ ſniam credimus eẽ: aiunt.n.patrię amicitiã ꝑponendã eẽ.ſ.amicitię neceſſarioꝝ: duo.n.ſunt, quę quis amare ſũmo ardore debet, patria, & neceſſarij, fatet̃ hic ſe diſſentire ab illis, qui pręponendum eſſe amorẽ patrię dicebant, amori neceſſarioꝝ, & familiarium, cũ.n.nemo ſit, q non patriã diligat, & amicos ſaluos uelit, potius uter amor ꝑponendus ſit diſputãdum eſt.

EX LIBRO AD C.CASSIVM.

172 Pecunię maximę diſtribuunt̃. Nos, ut in ueteribus libris inuenimus, cõtrario ſenſu DESCRIBVNTVR legimus: eſt aũt deſcribere pecunias, frequens apud M.Tulliũ ideſt hãc huic, hãc illi pecuniæ ſummã, » quã ſoluere debeat, definire: In oratione ꝑ L.Flacco: deſcripſit aũt pecuniã ad Pompeij rõnẽ, quæ fuit accõmodata L.Syllæ deſcriptioni: Itẽ in epiſtola magna ad Q.Fratrẽ. Nomẽ aũt publicani aſpernari » nõ poſſunt q pẽdere ipſi uectigal ſine publicano nõ potuerint, quod ijs inæqualiter Sylla deſcripſerat.

173 Qui ſiue ad me referent, ſiue nõ mea tibi tñ &c. Nos cõtra hęc uerba mendi notã collocauimus, quæ huc reiecto lectore diligẽtius hunc locũ animaduertendũ eẽ admoneret: eſt.n.in antiqoribus codicib⁹ diminutus, luxatuſq́;, ut, quẽadmodũ nũc in uulgatis legit̃, à recẽtiorib⁹ ſuppletũ putẽ: alij de hoc ſuo unuſquiſq; arbitrio iudicabũt: nos antiq̃ ſcripturã in mediũ ꝑponemus: QVI SIVE AD ME REFERENT, MEA TIBI TAMEN IN BENEVOLENTIA, FIDESQ́; PRAESTABITVR, ut mẽbrũ alterũ defeciſſe exiſtimãdũ ſit, quẽ fortaſſe defectũ in ſuis ẽt codicib⁹ cũ hęrent Germani, nec aliqd deſiderari putarẽt, uerbis his aliq̃tũ ĩmutatis, ſic ꝑuerſionẽ hãc ſe poſſe corrigere opinati ſunt, SI QVAE AD ME DEFERVNT, MEA TIBI &c. ut in impreſſis. Omnino eſt locus corruptus.

175 Sin, qđ dij oẽs auertant, oppreſſus ibi erit: Tria ultima uerba in antiqs exẽplaribus nõ legunt̃, nec (ut opinor) legi debẽt, eſt.n.figura ἀποσιώπησις: itelligunt̃.n.ea, q̃ reſtituta erant verba, aut quæpiã alia q̃ parẽ vim habeant, frequẽs aũt eſt hæc figura apud hunc auctorẽ, ſed multis locis cõtaminata, in epiſtola tñ ad Terẽtiã incorrupta eſt, ſi perficitis (inquit) qđ agitis, me ad vos venire oportet, ſin aũt, ſed nihil &c.

176 Vt ſi hæc ex ſententia confecta eſſent, conſilio, atq; auctoritate tua roboraremur: In nullis paulo antiquoribus

ribus libris ROBORAREMVR legi:& ſané vacat:omnis.n.periodi ſenſus ab extremo eiꝰ verbo bis repetito pendet, & regitur:vt ſi hæc inquit ex ſententia cõfecta eſſent,conſilio,atq; auctoritate tua niteremur:ſin quid forte titubatum(vt fit in bello) exercitu tuo niteremur:ipſe ſentẽtiam, ſtructuramq; verboꝝ ſine ea voce pulcherrime poſſe ſtare exiſtimo:Quod aũt inculcauerant verbum, & ſi nõ malũ eſt,Non eſt fortaſſe hic valde aptum,certe nõ neceſſariũ:alij poſtea caſtigarunt ROBORARENTVR de rebus intelligentes,quæ quãuis ex ſententia cõfectę eſſent,eius cõſilio & auctoritate indigere videbanť,vt firmius cõſtituerenť:ego in eadẽ ſententia ꝑmaneo vt melior elegantiorq; ſit vetus lectio,nam hæc poſterior meo iudicio durior,cũ à rebus ad hoĩes,& à tertia ꝑſona ad primã importune tranſeat.

178 Vt hæc nouiſſima noſtra facta nõ ſubita,nec incõuenientia.Omnes antiqui codices et mediceus CONVENIENTIA habent:quã vocem non recepi:nec tamen viſum eſt propter libroꝝ vetuſtatem,dignitateq; cõmittere,vt ſi forte hęc melior eſſet lectio,amplius in tenebris,ſqualloreq; iaceret:nec.n.eſſe debet noſtra alicuius rei inſcientia damno huic ſcriptori:quod.n.ignoramus,alios optime callere poſſe intelligimus,& credimus:neſcio.n.(vt nihil taceam eoꝝ,quæ in mentem veniunt)an hic conuenientia caſu orta,& vt gręci dicunt,συμβιβηκότα ſignificare poſſit,nam & hunc etymon τῶν συμβιβηκότων videtur adferre Simpl.in cõmẽtario primi libri Ariſtotelis de anima,quod cum alio eãt, et vnà vadãt: Hæc aũt ſunt eius verba κατὰ συμβιβηκὸς δὲ ἴδια τὰ ἀποδεικνύμενα λέγεται κἂν συνιόντα ᾖ ὅτι ὡς ἄλλο ἄλλου κατηγορεῖται πᾶν δεικνύμενον καὶ διὰ τοῦτο μὲν συμβιβηκὸς ὡς σὺν ἄλλῳ βιβηκός; nec tamẽ memoria tenemus, alibi hanc vocem hoc ſignificatu legiſſe.Peritiores totam hanc rem diligentius animaduertẽt,nos eorum iudicio libenter ſtabimus,petimuſq;,ne ſtudium iuuandi omni ratione,qua poſſumus latinã linguam in nobis culpetur:Quid.n.hæc diligentia nocere poteſt?Dictionem autem hanc cum ſine vllo auctore probare nõ poſſemus,reliquimus,nec tamẽ adeo ſpernendam cenſuimus vt hic ſaltem de ea mentionem feciſſe nobis cõcedi non debeat.Cupidus autem laudis,& glorię C.hic Caſſius acutè, & prudenter videri volebat,q̃ tunc honeſtè geſſerat,ſimilia eſſe illis ſuis cogitationib.quarũ teſtis erat Cicero,illi.n.cogitationes ſuas aperuerat,& huius rei ab eo fidem omnib.fieri deſiderabat, ne nouiſſima ſua facta ſine conſilio,& electione facta eſſe ab hominib.exiſtimarentur:maximum aũt argumentũ eſt, ſi oſtendere velis ea,quæ rectè feceris à iudicio,& virtute ꝑfecta,& nõ à fortuna & caſu(tunc.n.nõ multum laudis adipiſcerere)proferre quę ſæpe antea ſimilia feceris,vel ſaltem cogitaris,ſi ꝑficere nõ potueris.Docet hoc Ariſtoteles li.primo Rhet.Qui vult ea quoq;,quę caſu euenerint poſſe probare auidos laudis cum cõſilio ſe feciſſe,ſi multa illis ſimilia antea ſe geſſiſſe planũ fecerit:eius verba quę hęc declarãt,& ſuſpicionẽ noſtrã nõ parũ augent,nõ importunũ viſum ẽ adponere ἐπεὶ δ᾽ ἐκ τῶν πράξεων ὁ ἔπαινος ἴδιον δὲ τοῦ σπουδαίου τὸ κατὰ προαίρεσιν, πειρατέον δεικνύναι πράττοντα κατὰ προαίρεσιν χρήσιμον δὲ τὸ πολλάκις φαίνεσθαι πεπραχότα διὸ καὶ τὰ συμπτώματα καὶ τὰ ἀπὸ τύχης ὡς ἐν προαιρέσει ληπτέον ἂν καὶ πολλὰ καὶ ὅμοια προφέρηται σημεῖον ἀρετῆς εἶναι δόξει καὶ προαιρέσεως.

178 Caſtra habet poſita cum vallo:Hæc ſunt tam inepta verba,vt nullus labor ſit inquinata ea oſtẽdere,quę .n.caſtra verè appellari poſſunt ſine vallo?cum aũt caſtra dixiſſet,nihil attinebat addere cũ vallo: Veteres codices,caſtra habet poſita ΠΑΛΤΩ quæ lectio ſincera noſtro iudicio eſt:Eſt.n.Paltos teſte Strabone lib.xvj.τῶν γεωγραφουμένων Syriæ oppidũ Laodicecę vicinum,hęc aũt eius verba τῇ δὲ λαοδικείᾳ πλησιάζει πολίχνια τό,τε ποσίδιον καὶ τὸ ἡράκλειον καὶ τὰ γάβαλα εἶτα ἤδη ἡ τῶν ἀραδίων παραλία πάλτος καὶ βαλαναία.καὶ κάρανος τὸ ἐπίνειον τῆς ἀράδου:Plin.ẽt lib.v.ca.xx.ſic de ea meminit.Hic rurſus Syria deſinẽte phœnice:oppida,Carne,Balanæa,Paltos,Gabale,Palto aũt aduerbialiter vt in epiſtola ad Senatũ, Pacorẽ Orodi Regis Parthoꝝ filium cũ permagno eq̃tatu parthico trãſiſſe Euphratẽ,& caſtra poſuiſſe Tybę, vt oĩa iã cõueniant,quo aũt πάλτῳ hic tertio caſu dixerit cõſiderandũ eſt:nã ſi latinã cõſuetudinẽ ſecutus eſſet,Palti ſm formã genitiui dixiſſet,an q̃a græce id nomẽ poſuit latinoꝝ vſum nõ ſeruauit? q̃uis græci quoq; aliã q̃dã rõnẽ habere videnť:Quod vero Laodiceæ obſeſſus Dolobella perierit magno vrbis illius detrimẽto docet Strabo li.xvj.de Laodicea loquens:ἐλύπησε δὲ οὐ μετρίως δολοβέλλας καταφυγὼν εἰς αὐτὴν καὶ ἐμπολιορκηθεὶς ὑπὸ κασσίου μέχρι θανάτου συνδιαφθείρας ἑαυτῷ καὶ τῆς πόλεως πολλὰ μέρη.

178 Ita ꝑ noſtra parte celeriter iter nobis expediri poſſe cõfidere:ſic oẽs,quos vidimus,& vulgati,& antiq codices hñt:Quis tñ nõ uideat abũdare uocẽ eã,ITER,inutiliterq; à librarijs quattuor literas antecedentis dictiõis repetitas eẽ?agiť.n.de expediẽda rep.& de uictoria parãda,nõ de itineris expeditiõe, qđ ridiculũ eſt:iubet bonã ſpẽ hrẽ Ciceronẽ,cõfidereq; ẽt ipſos poſſe bene rẽ gerere,q in Aſia reip.ptes defendebãt,ut illi in Italia geſſerãt: Videdũ potius(qđ puto)an in illis uerbis, ET VOLO BENE SPERARE, ꝑET,TE legi debeat:nã qđ ante,ET VOS,legebať,nos antiqs codicibus auctoribus deleuimus.

178 Data Id.Iun.acromani iacride:ſic oẽs uulgati codices habẽt meo qdẽ iudicio,mẽdoſè, & nullo ĩtellectu: Alij CYPRO ACROMANIA CLIDE emẽdarũt,interꝑtanturq; his uerbis caſtigationẽ ſuã,quaſi dixerit apud ſũmã Clidẽ ex Ptolemæo,Plinio & alijs:nos credere nõ poſſumus ſi ſũmã Clidẽ intelligere uoluiſſet,Acromaniã dictũrũ fuiſſe:quę(niſi fallimur)uox neq; Græcis,neq; latinis id hrẽ põt ſignificati.Clides aũt duę paruæ inſulę ſũt ex aduerſo Syriæ:cũ aũt literas datas Cypro dicat,ut certiorẽ locũ declararet ubi eſſent(eſt.n.ſatis magna inſula Cypros)locũ quẽpiã in ea inſula narrare debuit,non extra:ſi.n.extra(ut ſũt Clides)nõ Cypro datę lrę eẽnt:Nos ex uetuſtis nřis codicibus,in qbꝰ penè ĩcorruptus hic locus ẽ,legiť.n.ACROMAMYV ACRIDE una tñ abũdãte lrã,legimꝰ ACROMMYV ACRIDE:eſt aũt Cypri promontoriũ κρομμύου ἄκρα, contra Anemuriũ promontoriũ Cilicię:de quo

Strabo in fine.xiiij.libri τὴν μακρὰν ὀνομαζομένην: ἔφαμεν δέ που κατὰ τὸ ἀνεμούριον ἄκραν τῆς τραχείας κιλικίας ἀντικεῖσθαι τὸ τῶν κυπρίων ἀκρωτήριον τὴν κρομμύου ἄκραν ἐν τριακοσίοις καὶ πεντήκοντα σταδίοις: nec multo poſt iterum ὑπέρκειται δὲ ἐν μεσογαίᾳ λιμενία πόλις εἶθ᾽ ἡ κρομμύου ἄκρα. Quod autem in Ptolemei latinis codicibus CROMMION EXTREMA: appellatum eſt hoc promontorium, pudendus eſt error interpretis, qui geographum vertere aggreſſus ſit, cum neſciret grecis ἄκραν promõtorium ſignificare, nã quod ab hoc κρομμύου ἀκρὶς vocatum eſt, diminutiua forma voluiſſe appellare credimus, vt νησίδας etiam paruas inſulas eadem ratione nominant: ſi quis noſtram opinionem non recipit, ipſe meliorem inueniat: nobis ſanè ſatis certa hæc lectio videtur, & antique ſcripture (quod maximum eſt) ſimilis vel potius eadem que illa.

181 Duum milium amphorarum. Nos vt habent priſca exemplaria AMPHORVM ſcripſimus Græco aũt more à recto ἀμφορεὺς ſecundo multitudinis caſu amphorum inclinauit.

182 Ἀχημονίστερος: cuncti veteres libri ἀσχημονέστερος à verbo, quo ad Pætum ſcribens vtitur ἀσχημῶν: ſecunda collatione ideſt aliquantulum in verbis liberior, & rem ipſam nulla circũſcriptione quaſi rectis verbis deſcribens, quod cum licentiam quandam primo pre ſe ferat, nonnullis reprehendendum videtur etſi ſtoicorum erat preceptum, vt eorum ſapiens ſic loqueretur, ἀσχημονέστερος.n. ideſt deformior, & turpior, fœdam potius corporis effigiem declarat.

186 Vt Minerua noſtra cuſtos vrbis. Nullus eſt, (vt exiſtimo) qui neſciat Ciceronem anteq̃ Roma exiret expulſus à Clodio, ſimulacrum Mineruæ, quod domi ſuæ longo tempore religioſiſſime coluerat, i Capitolium detuliſſe, ibiq; dedicaſſe cum in baſi inſcripſiſſet, MINERVAE CVSTODI VRBIS: non tamen viſum eſt ſilendum, quod Dion.li.xlv.rem quã nũc Cicero tangit, prodigij loco notat, neceq; ipſi pſignificaſſe confirmat: magnã ãt vim vẽtorum extitiſſe docet, multaq; loca vrbis ea tẽpeſtate deformata καὶ πνεῦμα μέγα ἐπιγενόμενον τάς τε στήλας περὶ τὸ κρόνιον καὶ περὶ τὸν τῆς πίστεως νεὼν προσπεπηγυίας ἐξέρριψε καὶ διεσκέδασε. καὶ τὸ ἄγαλμα τὸ τῆς ἀθηνᾶς τῆς φυλακίδος ὃ πρὸ τῆς φυγῆς ὁ κικέρων ἐς τὸ καπιτώλιον ἀνέθηκε, κατέβαλε καὶ κατέθραυσε καὶ τοῦτο μὲν καὶ αὐτῷ τῷ κικέρωνι τὸν ὄλεθρον προεδήλωσεν, τοὺς δὲ ἄλλους ἐκεῖνά τε ἐξέπληξε καὶ σεισμὸς μέγας γενόμενος.

186 Sũmo gaudio, & approbatiõe minotauri ideſt clauis, & tauri. Sic omnes recepti, & vulgati codices: quã etiam lectionem in cũctis vetuſtioribus inuenimus: Quia tamen locus obſcurus eſt, nihil certi de co pferre poſſum: Germani pro CLAVIS, ET TAVRI, CALVISII TAVRI emendarũt: nos nec pbamus, nec damnamus: Verũtamen quia ſæpe cognouimus illos, antiquos codices ſequi, corum lectionem nõ ſpreuimus: nec tamen illi valde confidimus, res enim penitus nobis incerta eſt: Quod ſi eam ſequare donec vel meliorem inuenias, vel hæc comprobetur: melius fortaſſe, vt vnum hominem tantũ intelligat & deſcribat, coniunctio illa è medio duorum illorum nominum tolleretur. quãuis nullibi legimus quempiam Caluiſium Taurum appellatum.

186 Quoddam grecũ tempus ſeruitutis: ſic omnes impreſſi codices, ſed nec vetuſti meliorem, aut diuerſam ſaltem lectionẽ habent: Germani CAECVM TEMPVS legunt, vt nos arbitramur coniectura ducti in hanc lectionẽ: Alij, GRAVE TEMPVS: Nos in tot diuerſis ſententijs quid ſentiremus tacere, & occulere noluimus, EGREGIVM igitur repoſuimus, non nimis omnino longè à vetuſtis veſtigijs, & ſententia valde congruente: illis tamen, que nullius antiqui codicis auctoritate freti caſtigamus nõ firmiter nitimur Quod ſi hanc noſtram emendationẽ diſplicere ſenſerimus, nos quoq; facile illam deſeremus: ſi tñ meliorem quiſpiam vel inuenerit, vel excogitarit, verũ antiquorum codicum auxilio deſtituti quod induſtria noſtra huic loco opis adferre potuimus, libenter fecimus.

187 Senatus ſepius pro dignitate tua appellaretur, ſi &c. Nos cõmunem lectionẽ ſecuti ſumus: nec tamen tacere volumus in veteribus APPELLARET legi: vt ſenatum fortaſſe intelligat cõmotum gloria rerum à Cornificio geſtarum, & ſtudio in omnibus rebus illi cõmodandi appellaturũ fuiſſe, & per ſe à nullo etiã excitatum de rebus Cornificij acturũ ſi cogeretur: ſed cũ abſentibus conſulibus raro, aut nũquam niſi ad rem nouam cogatur, non põt quæ ſentit de eius dignitate conficere.

EX LIBRO EPISTOLARVM AD C. MEMMIVM, ET CETEROS.

189 Cum Patrone Epicureio omnia mihi cõmunia ſunt: nos COMMVNIA deleuimus vocem à nobis in nullis antiquis inuentam: Scimus aũt hanc eſſe familiarem Ciceronis locutionẽ, vt omnia cũ aliquo
" ſibi eſſe dicat, cum inter eos omnia intercedunt officia. In epiſt. ad C. Marcellum: ſi mihi tecũ minus
" eſſet, q̃ eſt cum tuis omnibus, allegarem ad te illos, à quibus intelligis me præcipue diligi: & ad Att. li.
" xiiij. Bruto certè meo nullo loco deero: idq; etiamſi mihi cum illo nihil fuiſſet, facerẽ propter eius ſingu
" larem, incredibilemq; virtutem.

191 Orcæ. Titulum epiſtolarũ ad Q. Valerium, nos ex antiquis codicibus accepimus, ne parua quidẽ re ab illis diſcrepantes: quod precipue notauimus, quia alij dixerunt veterem codicem ſemper ORTAE habere, nos autem in cunctis ORCAE legimus vno modo, & mediceo & reliquis.

194 Cuius ex familia natus eſt L. Seſtius: Sic ferè omnes impreſſi, & antiqui codices proculdubio corruptè: EX FILIA enim legendum eſt. C. autẽ hic Albinius ſenator, ſocer fuit P. Seſtij, vt in oratione pro P.
" Seſtio traditur: eo (inquit) auctore duxit honeſtiſſimi, & ſpectatiſſimi viri C. Albinij filiam ex qua hic

eſt puer

eſt puer,& nupta iam filia &c̃. Cum autem quatuor locis in hac epiſtola nomen eius ponat, ſemel tantum Albinium Mediceus codex nominat,cũ primum de eo mẽtionẽ facit·De re C. Albinij ſenatoris: poſtea ſemper ALBANIVM,mutato. I. in. A.& vna ſyllaba aucto nomine,niſi Albini ẽt pro Albinij antiqua orthographię rõne ſcriptũ ſit,vt puto,in orationibus tñ ẽt alijs caſibus hoc nomẽ triſyllabũ.

197 En hic eſt ille &c. Mediceus codex & alij veteres EM ſine aſpiratione, Vt Politiani Terentius in Adelphis Em tibi reſciuit omnẽ rem:id nunc clamat.

197 Ὡς νεφέλη ἐκάλυψε μέλαινα: Hemiſtichiũ hoc Homeri in veteribus cũctis exemplaribus poſt alterũ eiuſdem poetę verſum collocatũ eſt:hoc inquam ordine: ὥς νεφέλη ἐκάλυψε μέλαινα, Sed tamen idem me conſolatur &c· vt primo verſu narret nunquã ſibi probaſſe Pręciliũ conſiliũ ſuum,nec ſibi perſuaſiſſe, vt ſe cũ Cæſare coniũgeret:poſtea addat rõnem,cur optimũ illius conſiliũ neglexerit,audiebã·n. inquit,noſtros proceres clamitantis ἄλκιμος ἔσσ' ἵνα τίς σε καὶ ὀψιγόνων εὖ εἴπῃ: nunc cur accidere potuerit,vt pręclarũ Præcilij conſiliũ repudiarit,oſtendit,curq́; non animo ſuo ille fidẽ fecerit,quoniã inquit atra nubes ita occulebat,vt ad eũ nulla ratione penetrare potuerit·

197 Ἀλλ' ἄγε πᾶς μίμονας: Sic omnes vulgati codices deprauatẽ. Noſtri veteres hac ẽt parte incorrupti manẽt: ſunt aũt Homeri verſus. λ· χ· ab Hectore pronũciati:eoſdem ẽt in prima epiſtola. ix. libri ad Atticũ ponit Cicero:generoſa aũt & clariſſimo uiro digna ſententia his uerſibus continetur,& quę ignauũ etiã hominẽ ad gloriam excitaret,& incenderet. Horũ verſuum ſententiã vult Polybius Cleomenẽ illũ fortiſſimũ,& glorioſiſſimũ ſpartæ regem ſecutũ fuiſſe,cũ omni ſpe deſtitutus ne aliquid ſe indignũ ſuſtineret poſtremũ illud auxilium tentauit,non tam ſpe conatum illũ ad finem perducendi, q̃ pulchrã mortem obeundi:Eſt aũt locus egregie ab eo ſingulari auctore pertractatus ideoq́; nõ ineptè puto me facturũ ſi hic eius verba qb⁹ totũ negotiũ expõit,poſuero: ὡς ἂν βλέπων ἐκλελειμμένας καὶ μοχθηρὰς ἐλπίδας ἔχων ὑπὲρ τοῦ μέλλοντος παντὸς πράγματος, ἔκρινε πεῖραν λαμβάνειν· οὐχ οὕτω πεπεισμένος κατακρατήσειν τῆς προθέσεως (οὐδὲν γὰρ εἶχεν τῶν εὐλόγων πρὸς τὴν ἐπιβολήν) τὸ δὲ πλέον ἀθανατίσαι σπουδάζων καὶ μηδὲν ἀνάξιον ὑπομεῖναι τῆς πρὸ αὐτοῦ προγεγενημένης τόλμης. ἅμα δὲ καὶ λαμβάνων ἐν νῷ τὸ τοιοῦτον ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, καὶ προστιθέμενος ὅπερ εἴωθε συμβαίνειν πρὸς τοὺς μεγαλόφρονας τῶν ἀνδρῶν· μὴ μὰν ἀσπουδί γε καὶ ἀκλειῶς ἀπολοίμην ἀλλὰ μέγα ῥέξας καὶ ἐσσομένοισι πυθέσθαι.

197 Nam domi meę cũ Diodoro Stoico &c. Nos & hic,& alijs multis locis emendauimus DIODOTVM: ſępe.n. de hoc mentionẽ facit,ut in epiſtola ad Varronẽ cuius initium: περὶ δυνατῶν,eo loco: Quã noſter Diodotus non cõcoquebat:& ſi eo etiam loco impreſſi omnes Diodorus mendoſe habebant:duobus aũt his locis noſtri ueteres inuiolatam ſcripturã retinent;nec tantũ horum auctoritate Diodotus ſemper ſcripſimus,ſed nullos unq̃ uidimus Ciceronis libros manu ſcriptos,qui non hoc nomen rectè ſcriptum haberent,queadmodũ contra,nullos formis excuſos qui non contaminatum: Item in prohemio primi libri de Natura deorũ:quod & orationes declarãt refertæ philoſophorũ ſententijs, & doctiſſimorũ hominũ familiaritates,quibus ſemper domus noſtra floruit,& principes illi Diodotus,Philo,Antiochus,Poſidonius,à quibus inſtituti ſumus. Diodorus aũt dialecticus,de quo loquitur ſupra citata epiſtola ad Varronẽ,& in libello de fato,alius ab hoc eſt,& tempore antiquior.

201 Magnũ tamẽ eſſe ſperauit apud te meas literas pondus habituras;Hic tantum admonere uiſum eſt,nos hunc locũ ex antiquioribus codicibus,ut in noſtro legitur emendaſſe:Quã.n·cultior ſit,& elegantior à nobis reſtitutus ſenſus;& modus dicendi nullũ puto dubitaturũ·Cur aũt non anteponã integrã, & genuinã lectionem noue & contaminatę?

201 Heli negotiatus eſt. Nõnullis uiſum eſt rectius hic ELIDE legi,q̃ ELI:adeo ut in poſteriorũ editionũ codicibus ita ferè ſcriptũ ſit,quod miror,cũ frequenter huius urbis nomen in obliquis caſibus parẽ ſyllabarũ numerũ cum recto habeat· Plinius lib. xvj. Sunt qui fœminã Ilicem uocent,atq; ubi nõ naſcitur ilex,pro ea ſubere utuntur,ut in Carpẽtarijs præcipue fabricis,ut circa Elin,& Lacedęmonem: ſed nec multo poſt iterũ·Eadem ignorantia aliqui fortaſſe decepti ita emendarũt hunc locũ in. III· de Natura deorum Venus prima Coelo,& die nata cuius Elide delubrum uidimus:cum in ueteribus exemplaribus ibi etiam ELI legatur.

202 Illud quod ſupraſcripſi id in me recipio. Sic vulgati omnes nulla defectus ſuſpicione:nos ex vetuſtis exẽplaribus cognouimus verbũ aliquod deſiderari:nec tamẽ id auſi ſumus (quod nõ difficile fuiſſet) reſtituere:maluimus locũ qua conſueuimus nota ſignare,& ita videmur officio noſtro ſatiſfeciſſe: Qui locum mancũ eſſe ferre nõ poteſt,is PROMITTO, IN MEQVE RECIPIO legat:vt ipſe in epiſtola qua M. Varronem Bruto cõmendat loquitur:vel SPONDEO, IN MEQ́; RECIPIO:vt in ea qua Sulpicio Curium:vel vt alij locum hunc ſuppleuerunt, CONFIRMO, IN MEQ́; RECIPIO. Nos in re tam parua fidem fallere noluimus,quã dedimus ſtudioſis omnibus nunquam de noſtro aliquid, niſi certiſſimis argumentis ductos repoſituros:atq; id quidem raro admodum,nec ſine teſtificatione licentię,qua vſi erimus·

206 Hippiã Philoxeni F· Calatinũ. Veteres noſtri codices ſemper CALACTINVM habent: videtur etiam Priſcianus li· ij. oſtendere diuerſa oppida fuiſſe Calate,& Calacte à quibus Calatinus & Calactinus, vt nihil peccari poſſit ſi hic CALACTINVM legatur:in fine tamen epiſtolarũ ad Terentiam menſis Quintilis per. c. ſemper ſcriptus eſt,multę enim eo menſe ſunt datę literæ ad Terentiã, quod videtur potius culpa librarij cõmiſſum eſſe,q̃ vllam rationem habere.

207 L. Luccius meus familiariſſimus: Nos vltimã dictionẽ ĩ nullis antiqs exemplaribus inuẽtã, & ſanè abũdãtẽ negleximus, ſatis fuit. n. MEVS dixiſſe, maioremq; omnino vim habet meus p ſe, q̃ meus familiariſſimus, Q uẽadmodũ elegãtiſſimus poeta Catullus, meus Caluus dixit: Nam qđ hoc nomẽ ſemp p duo. CC. ſcripſimus dedimus hoc antiquorũ exemplariorũ fidei, q̃ cũ multis locis hoc nomen habeãt, nullibi non ſic ſcriptum habent.

208 Sũpſi hoc mihi: Aucto volunt ſcriptã fuiſſe hãc epiſtolã veteres libri, non Ariſto, ſic. n. eſt in illis eius inſcriptio CICERO S. D. AVCTO PROCOS. Nos nihil hic à vulgatis diſceſſimus, rẽ tñ licet paruã, & minutã ſilentio prçterire noluimus cum paruo noſtro labore noſtrę, & antiquorum librorum fidei rationem habere poſſimus.

209 Quot ei patriana ciuitas decreuit: nos PARIANA ſcripſimus cum antiquis codicibus, Pariõ autem ciuitas in Helleſpõto Stephano, Straboni, reliqs: Parianã coloniã his locis nominat Plinius: Miror hoc mendum tanto tempore non ſublatum eſſe, cum. n. negotia, quę in Helleſponto contraxerat commendet, quid hoc ad Patras Achaię vrbẽ pertinet? ſi vlla ratione à patris Patrianus deduci poſſet.

209 Quod in longa apparitione: omnes, quos vidimus veteres codices, Mediceus etiam APPARATIONE habent: Vt etiam lib. primo ad Q. Fratrem, locum illum antiqui itidẽ codices, Quos vero aut ex domeſticis cõiunctionibus, aut ex neceſſarijs apparationibus tecum eſſe voluiſti, &c. apparitores tamen ſemper recepti codices habent.

210 Mylaſij & Alabandenſes. Nos auctoritate vetuſtorũ codicũ Mylaſeis, & Alabãdeis ſcripſimus, ſunt autẽ greca declinatione à ſingulari recto μυλασεὺς & ἀλαβανδεὺς deducti.

213 In hominẽ tantũ, & talem: Sic omnes vulgati, & antiqui codices. Quia tamen audiui nonnullos eruditos viros aliter hunc locum legiſſe quemadmodũ illi ſubtiliter magis q̃ vere (ni fallor) corrigebãt exponam: legebant inquam illi TAM TVVM, ET TAM CALAMITOSVM, maxime (vt opinor) in hoc conſilium impulſi, quod ſupra dicit ipſum proprium clientem ipſorum familiæ, nos receptam & in cunctis veteribus, nouiſq; eandem lectionem nunq̃ reijceremus: TANTVM autem eum appellare credimus, qm̃ fuit verè ſummus vir, & maxima ingenij fama, TALEM autẽ vt ingenuos. & probatos mores intelligat: laudatur autem mirifice cunctis locis à Cicerone, Seneca quãtopere cum admiretur, & celebret omnibus notũ eſſe arbitror. Sic ẽt Balbus locutus eſt in epiſtola ad Ciceronem. Atq; hoc nõ ſolum in te tali, & tãto viro ſatis habebit, ſed etiam mihi ipſe ſua conceſſit bonitate &c.

214 Vt intelligeres me nõ vulgariter, nec ambitioſe. Omnia vetera exemplaria, VVLGARE non vulgariter Quod licet non receperimus, nec. n. alibi hoc aduerbiũ legimus: tamẽ hic adnotare rectũ putauimus: Nam alijs etiã nominibus pro aduerbijs vſos eſſe antiquos compertum eſt, vt ſublime pro ſublimiter, & recens pro recenter: Quare non mirum eſſet, ſi hic quoq; vulgare p vulgariter ſumptum eſſet.

214 Cum Tito Appio Balbo. Nos AMPIO ſcripſimus & hic, & paulo poſt, ſed alijs etiam multis locis eorundem codicum incontaminatam fidem ſecuti.

215 Cærellię neceſſarię meę. Hęc eſt Cęrelia illa, cũ qua familiaritatem habuit ſenex Cicero vt non ceſſarint aduerſarij hunc amorẽ, laſciuaſq; epiſtolas ad illã ſcriptas ei exprobare, maximeq; Q. Fuſius Calenus perpetuus Ciceronis hoſtis, ea oratiõe quã apud Dionẽ lib. xlvi. habet dũ Antoniũ defenderet, criminaq; in illum a' Cicerone conlata dilueret, cuius verba nõ importune hic ponã, cũ videãtur nõ nihil lucis rebus Ciceronis adſerre, eadem autẽ acerbitate petulãter in Ciceronem inuectus eſt Calenus, qua Cicero ante Antonij peſſima conſilia, et attrocia ſcelera ſenatui expoſuit: Sunt autem hęc verba Caleni vel Dionis potius ex libris quos Antonius contra Philippicas oratiões edidit (vt puto) collecta τίς δ' οὐκ οἶδεν ὅτι τὴν γυναῖκα τὴν προτέραν τὴν τεκοῦσάν σοι δύο τέκνα ἐξέβαλες ἑτέραν δὲ ἐπεισηγάγου παρθένον ὑπέργηρως ὢν ἵν' ἐκ τῆς οὐσίας αὐτῆς τὰ δανείσματα ἀποτίσῃς καὶ οὐδὲ ἐκείνην μέντοι κατέσχες ἵνα Κερελλίαν ἐπ' ἀδείας ἔχῃς ἣν τοσούτῳ πρεσβυτέραν σαυτοῦ οὖσαν ἐμοίχευσας ὅσῳ νεωτέραν τὴν κόρην ἔγημας πρὸς ἣν καὶ αὐτὴν τοιαύτας ἐπιστολὰς γράφεις οἵας ἂν γράψειεν ἀνὴρ σκωπτόλης ἀθυρόγλωσσος πρὸς γυναῖκα ἑβδομηκοντοῦτιν πληκτιζόμενος nã quod epiſtolas Cicero Cęrelię ſcripſerit, etiã Quintilianus lib. vi. narrat his verbis etiã illud quod

„ Cicero Cerelię ſcripſerit, reddens rationẽ cur illa C. Cęſaris tempora tam patienter toleraret, hęc aut

„ animo Catonis ferenda ſunt, aut Ciceronis ſtomacho.

EX LIB. EPISTOLARVM AD TERENTIAM VXOREM.

217 Quo neq; Hypſo veniret, nec milites: nos vulgatorum codicũ lectionẽ non mutauimus, qa nihilo meliorem in vetuſtis inuenimus, eſt autem nobis obſcurũ, quis hic Hypſo fuerit, quem fugiebat: Mediceus, & Petrarcæ codex IPSO habent pro HYPSO: eruditiores hunc locũ diligẽtius videbunt.

220 Salluſtius officio vincet oẽs ſpes. Cennius &c. nos ex duabus dictionibus vnũ nomẽ cõfecimus. ſ. Peſcẽnius magis receptę lectionis vitio offenſi, q̃ à ueterib. exẽplarib. adiuti, cũ. n. de officio, qđ erga ſe in tã aduerſa fortuna prçſtabãt amici, familiareſq; loqueretur dicit (niſi fallor) ſe ita animatũ videre Salluſtiũ, vt ſperet illũ officio ſuperaturũ eſſe reliquos amicos: Quid. n. hic SPES ſignificet? niſi ſatis ineptã meo iudicio ſententiã ex his verbis elicias, vt dicat nunq̃ de Salluſtio ſe tantum ſpei habuiſſe, q̃tũ ille oſtẽdit nũc re ipſa, & aſſiduis officijs: magis autẽ priore ſenſu delector horũ verborũ, vt facta comparatione officiorum ceterorum domeſticorum & Salluſtij pronunciet illũ reliquos officio victurum. Germanus

manus etiam codex in margine ita emendat.

221 Quod nostra tibi gratias agit. Videndus accuratius locus obſcurus:nihil ſanè à recepta diſcrepat antiqua lectio,vt mendum difficilius ineſſe credi poſſit:Quã tamen intelligat NOSTRAM non planè perſpicio,niſi Tulliã ſignificet,quod puto:de rebus autẽ domeſticis,cum vxore,ſuiſq; loquens non mirum eſt rem tantũ indicaſſe,quod etiã ſupra facit,cũ dicit,quomodo ſatiſfiat ei,nec tamen nomen ponit cui ſatisfieri cupiebat. Nam,QVOD VIDEATIS, ET SCITIS ſcripſimus,q̃ dvulgati libri vnitatis numero habebant,antiquos codices ſecuti ſumus,qui etiã hanc lectionem confirmant titulo epiſtolæ,ſic enim eſt in illis huius epiſtolę inſcriptio SVIS·S.D. Vt penè peccaſſe mihi videar,quod ab illis etiam hac parte diſceſſerim,nam dubiis tẽporibus ſcripta epiſtola videtur voluiſſe,ſi in alienas manus incidiſſet,à nullo cuius,& ad quos ſcripta eſſet,quibuſq; de rebus ageret intelligi poſſe,ideoq; non apertè,vt ſolet,ſcribit,cum tamen ad ſuos ſcribat,qui & manum eius agnoſcerent,& res, quas innueret, optimè callerent,non neceſſe fuit apertius ſcribi.

221 χολὴν ἄκρατον: Alciphron etiam χολὴν ἄκρατον appellat in epiſtola Callipidis ad Cnemonem his verbis ἴσως δέ σοι ὁ αὐτὸς οὗτος θεὸς καὶ παιδιὰν καὶ ἀπολύσει τῆς ἀκράτου χολῆς οἴνῳ σβέσας τὸ τοῦ θυμοῦ ὑπέκκαυμα: hortatur autẽ,vt triſtitiam,acerbitatemq; animi deponat,quod pulchrè faciet,ſi ludos Bacchi celebrans, dei illius muneribus vſus merã bilem diſcuſſerit:fuit autem Cnemon non minus,q̃ Timon ille Athenienſis humani generis oſor,vt ambo appellati ſint μισάνθρωποι. Ariſtoteles etiã.III.Meteororum Irim ἄκρατον appellat:quam tamen cur appellarit ἄκρατον dubitat interpres ille,qui nunc Alexander Aprodiſęus fuiſſe creditur,ſunt autem hæc eius verba συμβαίνει παρατιθέμενα. ὅταν ἡ νέφος μέλαν σφόδρα τότε μάλιστα ἄκρατον γίνεσθαι ἴριν τουτέστι μὴ παρεμφαίνουσαν ἄλλο τι χρῶμα ἀλλ' ἢ τὰ τριῶν μόνον & paulo poſt:δύναται δὲ ἄκρατον ἴριν λέγειν τὴν μάλιστα ἔχουσαν τρανὰ καὶ διηκριβωμένα τὰ προειρημένα χρώματα quæ tamen diuerſæ expoſitiones in vnam redeunt:neceſſe eſt enim vt quæ nullis alijs coloribus permixta ſit,ſed ſuos tantũ, & proprios,meros,puroſq; habet,clariores eos,apertioreſq; habeat,& magis expreſſos: ſed hoc quidẽ notauimus,vt videant omnes,quam propriè,& eleganter græco ſermone vtatur Cicero.

223 De venuſio. Mediceus codex, DE VENSINO, nos de Venuſino ſcripſimus,vnius literæ defectum illũ habere arbitrati. Petrarcæ ſanè liber de venuſino habet:nam de venuſio nullo pacto probamus:venuſia enim hæc vrbs appellatur,non venuſium neutro genere,præterea non adpoſuiſſet præpoſitionem ciuitati,vt ſupra,Dat.pr.Non.Nouẽb. Brundiſio,& alijs infinitis locis. Quod autem in hac ipſa paruula epiſtola bis deleuimus FAC tribuimus id & antiquorum codicum auctoritati, & familiaris ſermonis conſuetudini,ſæpe enim huiuſmodi voces elegantius deſiderantur,nam & facile intelligi poſſunt,& breuitatem ſermonis adiuuant:quã autem ſæpè ſic Cicero,& comici maximè loquantur(quia crebra ſunt exempla)non longior ero id oſtendendo.

EX LIBRO AD SENATVM ET CETEROS.

224 Literæ redditæ ſunt à Tarcondimoto. Dion Tarcondomotum hunc regulum appellat,nam apud alios auctores aliquantulum,hoc nomen librariorum vitio(vt puto)variatum reperias. De clementia Cęſaris loquens Dion libro XLI. ſic argumentatur τεκμήριον δὲ ὅτι σαρδάλου μὲν τοῦ θρακὸς καὶ δηιοτάρου τοῦ γαλάτου καίτοι καὶ ἐν τῇ μάχῃ γενομένων ταρκονδιμότου τε ἐν μέρει μέν τινι τῆς κιλικίας δυναστεύοντος πλεῖστα δὲ αὐτῷ πρὸς τὰ ναυτικὰ βοηθήσαντος ἐφείσατο.

226 Amicoſq; in patris eius fide,atq; iudicio probatos &c. Hoc loco veteres codices manci ſunt ad vnũ omnes,vt ſuſpicer hunc locum,vt multos alios reſtitutum eſſe,ſuppletũq; ab aliquo arbitrio ſuo potius, & coniectura,q̃ veterum,& integrorum codicum auxilio:Nos tamen nulla re uulgatam,& receptã lectionem permutauimus,ſuſpectam tamen mirum in modum habemus:nec enim valde ſincerus ſermo nobis videtur, IN PATRIS EIVS FIDE ATQVE IVDICIO PROBATOS: Quid enim facit ibi prępoſitio illa IN? nobis ſanè omnem ſenſum(ſi legitima alia verba ſint)perturbare videtur: PATRIS IVDICIO PROBATOS, optima nobis locutio videtur: FIDE non ita: videant quæſo hunc locum accuratius doctiores,elegantioreſq; viri:niſi fallor,parũ hunc ſermonẽ probabunt: ἄχυρος enim profecto eſt, & male coherens,nos tamen nihil aliud,q̃ ſuſpicionem adferimus:cum fide tantum antiquã multorum codicum ſcripturam proponemus,quæ fortaſſe,ſi diligentius animaduerſa fuerit, magno erit adiumento ad veram lectionem inueſtigandam:eſt autem hæc. AMICOSQVE IN PATRIS EIVS, ATQVE IVDICIO·PROBATO HORTATVS SVM &c.

228 Et toto ijs,qui nouari aliquid volebãt. Hæc erat vulgatorum omnium,necnon antiquorũ corrupta profecto lectio:alij alijs modis emendarunt:nonnulli ET PECVNIA PARATVS ET SOCIIS legunt: Quidam, ET PECVNIA PARATVS, ET ANIMO: Nos etiã pro viribus conati ſumus hoc mendum corrigere,& in re tam incerta,& in qua omnes laborarint,ſibiq; indulſerint, nõ nihil nobis permiſimus:abundare enim cenſuimus ex priore monoſyllabo acceptam priorem literam ſequentis dictionis,& eandem literam inter duas vocales ſitã ex.I. importune. T. factam. nam paruã illam lineam,quæ elementum id cõmutat exiſtimauimus ſupra tres illas vocales adponi debuiſſe ſic OMNINO, vt nota eſſet quæ compendioſam illam dictionem perficeret, vt OMNINO, ſignificaret,nos hac coniectura ducti auſi ſumus ita locum reſtituere:nam qui in ſententia egregia ſit,ſi ita legas,nullũ puto

contradicturum,minus etiam à priſcis veſtigijs declinauimus vt quiuis exiſtimare poteſt.

229 Intercluſi reliqui Fugeranam aũt &c. Nos hoc loco Mediceum codicem,vt probiorem, integrioremq́; ſecuti ſumus,nullum.n.meliorem,minus'ue corruptũ inuenimus:Quare cum hic noſtrum librũ legis, puta te miræ vetuſtatis exemplar ante oculos habere.Confugio ãt hic ad vetuſtatẽ,fidemq́; antiq codicis,ſunt.n.hæc tam minuta caſtella,vt vix alibi reperias nomina eoꝝ,vt poſſit alioꝝ ſcriptoꝝ teſtimonio confirmari veræ lectionis ĩtegritas. Vox illa RELIQVI. in nullis eſt antiquis, & profecto abundat:dicit.n.ſe pleroſq;,nec opinantes oppꝛ̃ſſiſſe,qui occiſi,captiq́; ſunt intercluſi fuga: Quos .n.fuga ſubito aduentu interclu ſerunt,hi occiſi,captiq́; ſunt:docet aũt quõ capi,occidiq́; potuerint:nõ .n.illis fuga patuit in caſtella obſtructis à militibus vijs. Intercludi fuga,vt intercludi cõmeatibus dictum eſt.Eranã autem vicũ,ſeu vrbem(vt vult Cicero,vt ſe magnas res geſſiſſe oſtenderet) nullibi memini me legiſſe.

231 Etſi non modo vnus,verũ etiam multi &c.Nos auctoritate veterũ codicũ,& ratione ducti NON MODO OMNES emendauimus.Si,inquit,omnes eſſent Catones in ciuitate noſtra plus me putarem aſſecutum eſſe,poſtq̃ à te laudatus ſum,q̃ ſi mihi triumphus decretus fuiſſet:ſed quid dico omnes?ſi multi eſſent Catones(minus aũt eſt multi,q̃ omnes) eiuſdem ſententiæ eſſem,vt currũ,lauream q́; præ tua laudatione contẽnerem:cum aũt nedum omnes,aut multi ſint Catones,ſed vix vnus fuerit, oportet etiã me reliquoꝝ rõnem habere,qui non rectè,incorrupteq́; res iudicant,nam eoꝝ quoq; exiſtimationẽ de me magnifacere debeo,cum velim famam & dignitatem meam Clodianis temporibus perculſam & labefactatam inſtaurare, apud quos ſi viderint me à ſenatu ornatum triumphoq́; decoratum, rurſus vt ſolebam,florebo,ſin autem eo honore indignus exiſtimabor, nunquam maculam illam delere potero. In longa autem ad ipſum epiſtola cauſam exponit,quare velit, vel cupiat potius triumphare, ad ſanandum vulnus iniuriæ ſcilicet aptiſſimum triumphum eſſe ſibi iudicans, quam etiã cauſam ” ad Atticum adfert lib.vj.His verbis. Amicoꝝ literæ me ad triumphũ vocant,rem à nobis (vt ego arbitror)ꝓpter hanc παλιγγενεσίαν noſtrã non negligendam:videbatur.n.ſibi poſt integrè adminiſtratã prouinciã quaſi exoriri,iterũq́; naſci,nec.n.cenſebat aliter poſſe ſe acceptas iniurias delere ex animis hominum,niſi ſũmis poſtea honoribus ornatus eſſet,antiquaſq́; laudes ob conſeruatam patriã ſibi merito tributas renouaſſet:Si aũt omnes,aut multi ſaltem(gratius omnino,meliuſq́; fuiſſet ſi oẽs) eo iudicio,quo Cato eſſent,non opus ſibi eſſe Cicero exiſtimaſſet nouis Senatus,populiq́; de ſua laude iudicijs:ſciret.n.in animis eoꝝ nunquam ſuam laudem imminutam eſſe,caſumq́; illum ſuũ ab ipſis reip. calamitatem erũnamq́; potius,q̃ ſuam habitum eſſe.

235 Cum hęc tertia iam epiſtola ante te oppreſſit,Nos cũ antiquis codicibus ANTE OPERIS SIT ſcripſimus,eleganti ni fallimur ſenſu,& ſi nos intelligimus eruditos viros,vt in alijs quibuſdam receptam lectionem ſecutos eodẽ modo dicendi vſos eſſe,vt qui antiquam ſcripturam nõ vidiſſent,illam.n.vt opinor,magis probaſſent.Puto te ſuppudere,inquit,cũ hæc tertia iam epiſtola ſit operis,id eſt opus,volumẽq́; penè conficere poſſit,quã tu ſchidam,aut literam:hæc.n. infra poſita nõ reſpondent numero epiſtolarũ,ſed magnitudini ſuarũ iam trium,illius ſe mirari dicit ne ſchidulam quidem habere:aut literã: Scidulam aũt vt in antiquis libris ſemper inuenimus ſcripſimus ſine aſpiratione licet a verbo σχίζω videatur deductum eſſe nomen:alia aũt ſunt nomina à græcis deriuata aſpiratam literam habẽtibus, ” ipſa tamen non retinent:Sic autem & in epiſtolis ad Atticum hoc nomen ſcriptum inuenimus libro ” primo:Enitere per amicos,clientes,hoſpites,libertos deniq; ac ſeruos tuos,vt ſcida nequa depereat: & in Plinianis vetuſtis codicibus:Alij autem ſcedam ſcribunt,vt hic omnes vulgati codices habebant, quod non tam probo.

235 κατ' εἴδωλ φαντασίας Antiqui codices aliter,nec tamen,vt putamus,incorruptè,ſed longè minore errato: κατ ἰδων φαντασίας nos duas literas in medio defeciſſe arbitrati pro ἰδων εἰδώλων,ſcripſimus:Putabant enim.Epicuræi,ut infra copioſe diſputat,nõ aliter nos de aliquo abſente cogitare,niſi ſimulachrorum, ſpectrorum'ue phantaſijs impulſi:Quod cum apertius hac epiſtola diſſeratur,planumq́; oĩbus mediocriter doctis ſit,à nobis longius non tractabitur.

235 Catius inſuper Epicureius.Sic omnes vetuſti,& impreſſi codices. Quidam nuper INSVBER emendarunt,quã nec dãnamus,nec ſequimur adhuc lectionẽ:nuſquã enim patriã eius,regionem'ue, in qua ortus eſſet inuenimus.Eſt autem Catius ille,de quo Horatius in Satyris:nam per Gargettium Epicurus intelligitur à loco vbi natus,Laertius in principio eius uitæ. ἐπίκουρος νεοκλέους καὶ χαιρεστράτης ἀθηναῖος τῶν δήμων γαργήττιος,γένους τοῦ τῶν φιλαΐδων: Statius ẽt eundem,ſenem Gargettium appellat.

235 Quod uelis ipſa currunt.Quis nõ uidet hunc locũ deprauatum eſſe,& tamẽ omnes codices ſic habent: Germanicus tantũ pro CVRRVNT, OCCVRRVNT habet:Nos uocem illã VELIS in duas diuiſimus dictiones,vt à principio fuiſſe credimus,uitioq́; poſtea librarioꝝ compactas,ut ſit, VEL IIS: ſepe autẽ,cum duę herent uocales,in antiquo codice una tantũ ſcribitur,ut alibi adnotauimus: Adfert aũt rõnẽ,q̃re difficilius credat nos de aliquo cogitare occurſu ſimulacroꝝ,q̃ eorũdẽ incurſu uidere quippiam:(uidere aũt nos διὰ τῆς τῶν εἰδώλων ἐμπτώσεως cenſebant Democritus & Epicurus:quod ĩ epiſtola ad Atticum etiã oſtendit Cicero,in qua diſputat de feneſtrarũ anguſtiis:)Quod ſi inquit his ſpectris oculos feriri poſſe conceſſerim(uix autem hoc concedit,ut ſpectra cum ſint tam ἄποια oculos ferire poſſint)ſed ſi cõceſſerim inquit,uidebor aliqua rõne facere,quod ſaltem oculis ſpectra occurrũt,vt

poſſint

poſſint τῇ ἐμπτώσει et occurſu viſionē conficere, ex excitare: Quomō aūt animus & διάνοια feriri poſſint non video, non enim ſpectra animo, vt oculis occurrunt: qua enim ratione corpus penetrare poſſent, frangerentur enim ἀπαθῆ ὄντα lib. autem primo de finibus hanc eandem rem tangit: Imagines quæ εἴδωλα nominant, quorum incurſione non ſolum videamus, ſed etiam cogitemus: Et ſi ante vulgati deprauatè INCVRSIONEM legebant: Sunt autem verba Ciceronis contra L. Torquatum, qui Epicuri diſciplinam ſectabatur diſputantis, vbi etiam minus veriſimile eſſe putat nos incurſione & ἐμπτώσει ſimulacrorum cogitare q̃ videre: De occurſu autem ſimulacrorum hac ipſa epiſtola paulo poſt: vt prorſus hanc veram eſſe credam huius loci lectionem, deprauatam autem ab aliquo, qui has Epicuri rationes (quod nunc amiſſis eius diſciplinę libris, obſcuræ ſunt) ne guſtaliet quidem. Qui tamen, vt Ciceronis infinita loca intelligat: atq; Lucretium candidiſſimum poetam legere poſſit, non penitus rudis eius diſciplinæ eſſe vult, Epicuri vitam à Laertio perſcriptam legat, vbi fere omnes illius ſententias, decretaq; ipſius verbis explicata colligit. Liber autem primus de finibus, & non parua pars ſecundi ex verbis penè Epicuri contexti ſunt, à Cicerone ſumma fide, et elegantia conuerſis.

236 Alteras habebis, has breues: Nos putamus punctis malè diſtinctas eſſe has dictiones vt longè diuerſum ſenſum præſe ferant à vero niſi fallimur: non enim alteras habebis, intelligimus, quod alias longiores, plenioresq; nunc polliceatur, ideoq; ęquiore animo velit ferre illum harum breuitatem, nam id paulo poſt largè promittit verbis illis, ſed expecta πάντα περὶ πάντων, ſed ignoſci ſibi velit, quod hæ non ſolum breues ſint, ſed alias etiam ante breues acceperit, vt hæ ſint iam ſecundæ literę ad eum ſcriptæ breues: Quo magis poſtea liberalius ſpondet, ſe copioſe omnia perſcripturum: videbatur enim ſibi non nihil culpæ admiſiſſe, qui iterum iam breues miſiſſet: vt ſi alteras has habebis breuis dixiſſet, nullus ſcrupulus fuerit: interpoſita autem vox illa HABEBIS locum obſcuriorem facit, ſed eſt elegantiſſimus modus dicendi, à Cicerone crebro vſurpatus, vt lib. x. ad Atticum tres dictiones in medium inculcauerit. Alteram tibi eodem die hanc epiſtolam dictaui: lib. autem xiij. ordine permutato, has alteras hodie literas, dixit: vt etiam lib. iiij. nam vt veni Romam, iterum nunc ſum certior factus eſſe cui darem literas: itaq; has alteras dedi, priorib. tibi declaraui &c. Vt nihil ſcrupuli reſtet, quin hic per has alteras, ſecundas ſignificet.

236 Tamen ad te ſcribam aliquid: nos hic. D. Syllam patrem &c. Omnino elegantius in antiquis codicibus, quemadmodum nos ſcripſimus, legitur hic locus: vt verba illa TAMEN AD TE SCRIBAM ALIQVID, ſint poſt duas illas dictiones, NOS HIC: cum enim ſupra dixiſſet non opus ſibi eſſe excuſatione cum Caſſio, nec debere ſe illi purgare, cum inanes ab eo veniant tabellarij, ad eumq; cum epiſtolis reuertantur, quaſi hoc loco finem epiſtolæ facere voluiſſet: imprudenter tamen addit, NOS HIC, principium narrationis, ideoq; ſtatim cognito errore infert (tamen ad te ſcribam aliquid) ſe caſtigans quod propoſitum mutauerit, quaſi dicat non tamen potui, vt decreueram; me continere, quin aliquid ad te ſciberem: Nos profecto hanc lectionem argutiorem politioremq; putauimus: inuentamq; in priſcis exemplaribus nullo pacto prætermittere debuimus: Speramus etiam eruditos ingenioſosq; multo hanc magis vulgata probaturos eſſe.

236 Si ἀχρεῖος πῖλος fueris. Nos deletis his ineptiſſimis verbis cum antiquis codicibus ἀκενόσπουδος ſcripſimus: vna tantum parum peruerſa litera, in illis clara hæc erat ſcriptura, vt mirer vnde græcas illas voces eruerint, quæ in vulgatis nihil prorſus quod hic quadraret ſignificantes, legebantur: Cicero ad Att. prima noni libri epiſtola nimiam ſuam diligentiam in rebus inanibus, & nullius momenti inueſtigandis taxans, ſed hęc fortaſſe κενόσπουδα, dixit, vt non debeat maius ſtudium in illis inquirendis poni: κενόσπουδος autem Sudae eſt qui in rebus inanibus, leuibusq; ſtudium ponit, vt quid hic κενόσπουδος ſignificet dubium non ſit, elegans prorſus verbum, & quod ſolum declaret ſententiam, quę niſi pluribus verbis latinè exprimi non poſſet.

236 Si φαιδρὸν aliquem habuiſſet: Antiqua exēplaria φλύαρον recte: φλύαρος. η. ὁ λήναφος καὶ λῆρος vt docet Sudas, quod pulchre reſpondet ſequenti græcæ dictioni. Longior inquit epiſtola fuiſſet, ſi nugas fabulaſq; habuiſſet aliquas, quas iocoſe ſcribendo pleniorem epiſtolam feciſſem: de rebus enim ſerijs vix ſine periculo agere poſſumus, quod temporum iniquitate accidebat: opponitur autem σπουδάζειν iocis, riſui, nugis, vt exprimit Ariſtophanes σκώπτειν πειρᾶ καὶ κωμῳδεῖν τοῦ σπουδάζειν ἁμιλλήσασ: vt nihil de loci huius integritate dubitari poſſit: Quod autem paulo poſt in eadem epiſtola legitur: ET QVIDEM INCVLINA MEA MOLESTA EST: uerba alicuius poetæ uidentur: nullibi tamen ea me legere memini: nos autem nihil mutauimus: inuenimus enim hoc loco antiquos codices cum uulgatis conuenire: quare tantum librorum conſenſum condemnare temerarium uiſum eſſet: ſcimus alios alijs modis emendaſſe: cum autem docuerint, quo conſilio, auctoritateq; hoc fecerint, nos ſententiæ illorum ſubſcribemus: uerum dum nihil certius adferunt, non peccare nobis uidemur (ut in malis), qui antiquorum codicum fidem ſequamur.

237 Ἡδονὴ vero & ἀοχλησία; Sic oēs habebant vulgati codices, prorſus mendoſe. Germani videntur exemplar habuiſſe, quod minus incorruptum hunc locum conſeruarit: credimus enim illos, vt teſtati ſunt: ex vetuſto codice collegiſſe, quas in marginibus collocarũt lectionũ varietates: ἀπεξία, n. legũt: Quod ſi in medio ſyllabã vnã reponas, errore librariorũ (vt puto) omiſſã rectiſſime hic locus reſtitutus erit: nec mirũ videri debet in latinis libris antiquitus exaratis Græcas voces aliquantum peruerſas eſſe, & inquinatas, cum enim ſermonem illum ignorarent, vix poterant ab erroribus cauere: videmus enim illos quaſi deſcripſiſſe, pinxiſſeq́; græcos characteres non negligenter, ſi conſideres eos, eorum quæ ſcribebant ſententiã nõ percepiſſe: Quod ſi quandoq; aliqua deſunt, aut abundãt, venia digni ſunt: ego potius miror quomodo potuerint tam integras græcas voces effingere eius linguæ rudes: ſed de hoc nimis. ἀπαραξίαν inquã facies, quã genuinam eſſe hic vocem puto, & antiquis veſtigijs propinquã, & ſententiæ ipſi optimè quadrantem: Nam diuiſerat Epicurus voluptates, vt quædã illarum in motu, quædam in ſtatu eſſent: ſed hæc verbis ipſius Epicuri, quæ apud Laertium ſunt, melius declarabuntur, ſic enim Laertius dicit: ὁ δ' ἐπίκουρος ἐν τῷ περὶ αἱρέσεων οὕτω λέγει· ἡ μὲν γὰρ ἀταραξία καὶ ἀπονία καταστηματικαί εἰσιν ἡδοναί· ἡ δὲ χαρὰ καὶ εὐφροσύνη κατὰ κίνησιν ἐνεργείᾳ βλέπονται; quam etiam diuiſionem percurrit Cicero lib. I. de finib. his verbis: Non enim hanc ſolam ſequimur, quæ ſuauitate aliqua naturam ipſam mouet, & cum iocunditate quadam percipitur ſenſibus, ſed maximam illam voluptatem habemus, quæ percipitur omni dolore detracto, &c. Sæpe autem eſt ἀταραξία in ſcriptis Epicuri: nam hoc præcipuè nomine tranquillum illum ſtatum hominis declarat, quo vacuus omni perturbatione degit, vt qui ante nos ἀναλγησίαν emendarũt, cum locum corruptum eſſe in vulgatis animaduertiſſent, nihil laborantes circa antiqua veſtigia ſententiamq́; tantum ſecuti, non penitus aberrarint: noſtra tamen lectio verior, vt quæ ex antiquis exẽplaribus eruta ſit, & nomen illud habeat, quo præcipuè vteretur ipſe Epicurus: nã qui λείαν κίνησιν emendarunt, multo audacius & improbius fecerunt: lenis enim motus, interpretatio eſt voluptatis, vt idem ſit ἡδονὴ & λεία κίνησις: voluit autem Caſſius vtrãq; voluptatem declarare, per ἡδονὴν enim hic voluptatem in motu intelligit: neceſſe igitur eſt vocem, quæ ſequitur, voluptatem eam quæ detractis perturbationibus percipitur ſignificare: Qui autem εὐεξίαν repoſuerunt conati ſunt ex corruptis illis characteribus, qui vulgo legebantur, vicinam, & ſimilem vocem elicere: ſed nimis ſe rudes rationis Epicuri oſtẽderunt: & nedum Epicuri rationem expreſſerint, vix idoneam ſentẽtiam effinxerunt, cum enim εὐεξία ſit bona corporis habitudo: Quomodo vllus vnquam proferret eam virtute, iuſtitia, dignitate, parari: cũ voluptas, ſecuritasq́; ex his virtutibus in animis hominum gignatur?

237 Catij & Amaſinij. Vetuſti codices, AMAFINII: & ſi noſter aliter operarum vitio habet; ſcilicet AMAFANII: C. enim Amafinius Epicuri diſciplinam ſectatus edidit libros qui eam rationem explicarent, nam de Catio ex Horatio præcipuè notum eſt; & ſi hi videntur fuiſſe ex illis quos legitimi Epicurei σοφιστὰς (vt ait Laertius) ſoliti eſſent appellare: degenerabant enim non nihil ab Epicuri decretis, & vt inquit Caſſius, mali erant Epicuri verborum interpretes. Amafinij multis alijs locis Cicero mentionem fecit, & ſi fere ſemper hoc nomen corruptum aliquantulum eſt; In proœmio lib. iiij. Tuſculanarum quæſtionum bis Amafanium appellat; vbi tamen manu ſcripti codices Amafinium habent: Cũ interim illis ſilentibus C. Amafinius extitit dicens: Et paulo poſt, iterum. Nos cum tot antiqui & probati codices concurrãt AMAFINIVM legi debere exiſtimamus, ſed cum hoc loco AMASINII ante in cunctis libris ſcriptum eſſet, alijs vero multis locis in Cicerone Amafanius, quis vnquam putaſſet eundem intelligi debere? Non parum igitur hæc menda, quę alioqui minuta videntur, ſæpe tenebras offundunt, vt omnia animaduertere non inutile, nec ineptum negotium eſſe videatur.

EX LIBRO EPISTOLARVM AD TIRONEM.

241 Cura te mi Tiro; Nos auxilio uetuſtorũ codicum bis CVRA ſcripſimus, nota figura & quę oſtendat maiore quodã affectu pronunciata eſſe hęc verba: Q d veriſimile eſt cum tantũ de ſalute Tironis ſolicitus eſſet. Ariſtoph. in Ranis non ſemel ſic locutus eſt πρᾶγμα πρᾶγμα γὰρ κινεῖται μέγα ἐν τοῖς νεκροῖς, καὶ στάσις πολλὴ πάνυ: item ἀργ' ἄργα μέλαιναν παῖδες ἐξενέγκατε; Sed tam frequens eſt apud poetas & oratores hęc figura, vt omnes ſciãt vim, quam habet, eiuſq́; elegantia capiantur: ſępe tamen (quod incommodè accidit) vitio librariorum deleta eſt: qui cum in exemplari eandem vocem repetitam viderent, mendum eſſe putantes ſemel tantum ſcribebant,

241 Magnę nobis eſt ſolicitudini &c. Nos ſecuti antiquorum codicum fidem, qui in hoc omnes conueniebant hanc epiſtolam Q. Ciceroni reſtituimus: nam etſi quaſdam coniecturas quę id cõfirmarent adferre poſſemus, ſatis eſſe putauimus librorum vetuſtatem, & teſtimonium, vt ſuum vnicuiq; reddatur. Quod autem in cunctis impreſſis ante legebatur Q. FRATER TIBI SAL. DIC. nos cum ijſdem codicib. ſcripſimus Q. F. TIBI SAL. DIC. F. autem filium ſignificare non fratrẽ nemo eſt qui neſciat.

241 Ad Caſſodẽ: Vetuſta exẽplaria CASSIODEM: Nos erratũ vni⁹ lrę in illis eẽ exiſtimauimus: & CASSIOPEM reſtituim⁹: de quo portu ſtrabo li. I. ἐν τούτῳ δ' ἐστὶ τῷ διαστήματι πάνορμός τι λιμὴν καὶ μέγας ἐν μέσοις τοῖς κεραυνίοις ὄρεσι καὶ μετὰ ταῦτα ὄρχιμος ἄλλος, καθ' ὃν παλιννοστικὰ ἄκρα τῆς κερκυραίας γίνεται καὶ πάλιν ἄλλος κασσιόπη ἀφ' οὗ ἐπὶ βρεντήσιον χίλιοι ἐπτακόσιοι στάδιοι· οἱ δ' ἴσοι ἐπὶ τάραντα ἀπὸ ἄλλου ἀκρωτηρίου νοτιωτέρου τῆς κασσιόπης ὃ καλοῦσι φαλακρόν;

Plinius etiam lib·iiij:cap.xij.Inſulæ autem ex aduerſo Theſprotię à Buthroto xij ∞ paſs.eadem ab Acroceraunijs L ∞ cum vrbe eiuſdem nominis Corcyra liberæ ciuitatis & oppido Caſſiope temploq; Caſſij Iouis paſs.LXXXXVII.in longitudine patens,ſed & A.Gellius in initio li.xxj· Nauigabamus à Caſſiope Brundiſium.

242 Sed mirus inuaſerat furor non ſolum improbos.Nos hic vulgatã, receptamq; lectionẽ non mutauimus: priſca tñ exemplaria ab ea diſſentiunt:quoniã lectionẽ à recentioribus Grãmaticis repudiatã fuiſſe, ob idq; hinc deletã exiſtimo: Non ſum autẽ illã ego contra hos reſtituere auſus:nec tamẽ cõmittere volui, vt huius locutionis exemplũ è latina lingua extinguatur,ſi forte doctioribus probaretur: Quare rectũ me facere putaui,ſi hic eam adnotaſſem:ſcias igitur optime lector IMPROBIS tertio multitudis caſu in illis legi:Quod quia nõ facile credas librariorũ negligentia accidiſſe,quod ſequitur eadem ratione in illis legitur:SED ETIAM HIS,non HOS accuſandi caſu vt in reliquis libris: Vix autem veriſimile eſt imperitos librarios temerè in ambobus locis lapſos:Nos tam nouam,& noſtris auribus inauditam ſtructuram verborum recipere,& probare auſi non ſumus: nec tamen culpam mereri nobis videmur, quod hanc rem,quantulacunq; eſt,admonere non piguit:Quicquid de hoc ſtatuent elegantiores, & eruditiores viri, nos libenter ſequemur.

244 Itaq; habui noctem plenam timoribus,ac miſerijs:Sic omnes vulgati libri tam magno cõſenſu,vt noſter etiam cõmunẽ culpam ſuſtineat:vt verum enim fateamur parum in hoc ipſo vidimus:Quod tamen tunc peccati cum alijs admiſimus,nunc omnino reiecimus,auctoresq; vnicuiq; ſumus,vt noſter etiam liber caſtigetur,cum antiquisq; concordare cogatur, qui rectam lectionem retinent, ſic enim legunt.
" Itaq; habui noctem plenam timoris:ac miſerius,tuis literis nihilo ſum factus certior &c. Vt meo iudi
" cio ſic prorſus legi,& intelligi debeat:duo accidiſſe,quę maximè Ciceronem cruciarint,vnum Andricũ poſtridie veniſſe,quàm expectarat,vt ſolicitus de valetudine Tironis,multaq; quæ nollet cogitans noctem, quæ interceſſit inter diem illum,quo expectabat,& illum,quo venit plenam timoris habuerit:Alterum quod,miſerius,appellat,in literis Tironis,quas Andricus attulit,non ſcriptum fuiſſe quomodo ſe haberet,ſe tamen recreatum dicit:Cognouit enim & aduentu Andrici,& ipſius literis illum viuere:quare maiorem illum metum depulit quem mora Andrici attulerat de morte ipſius:magnum tamen ei dolorem adportauit poſt ſolicitudinem,quã ea nocte habuerat,non eſſe ſe accuratè à Tirone Certiorem factum quomodo ſe haberet:Quod ipſe miſeriã quandã ſuã,& infelicitatem putat.Nolumus hic amplius cõmunẽ lectionẽ damnare,ne noſtrum iudicium vna condemnemus,qui primo tam contaminatam,& fœdam ſcripturam non animaduertimus:verę tantum & incorruptæ collatio,quam beneficio priſcorum codicum nunc promulgamus, ſatis valet ad illam cõuincendam in hac ipſa epiſtola ijdem codices Vmmium habẽt,vbi vulgati Mummium:quod nomen noſtri librarij corruperunt, quare corrigatur. Ne autem hoc nomen quia rarum eſt,amplius vt nouum repudietur, adſcribemus epitaphiũ quod Piſis in antiquo lapide vidimus:in quo valde ſimile huic & quaſi ab eo deriuatũ nomen legitur.

D.M.
VMMIDIAE CALE
FELICIO PATER
CALE MATER
MYRTILVSTATA
ET EROS CONIVX
FECER.
VIX·A XVI.M·VIII·DIEB·VIII·

245 Tibi διαφόρησιν gaudeo profuiſſe:Hęc eſt vetus & ſincera lectio:TIBI διαφόρησιν &c.Quid ſit διαφόρησις docet Galenus lib·xiiij.Therapeutices,cap.de Iecoris inflammatione his verbis τινικῶτα γοῦν ἡ μὲν ἀπὸ τῆς φλεγμονῆς ἔνδειξις τῶν ποιητέων ἐστὶ μία, καλοῦσι δ' αὐτὴν διαφόρησιν ἐκκενοῦσαν λόγῳ θεωρητοῖς πόροις τὸν ἐν τῷ φλεγμαίνοντι μορίῳ χυμόν: latini digeſtionẽ aut euaporationem dixerunt:huiuſcemodi res nõ meum eſt hic longius declarare,ſunt enim medicorum vocabula, & ad eorũ artẽ pertinet ea accuratius explicare:ſatis mihi fuit priſcã lectionẽ notam facere,& quam ea huic loco conueniat oſtendere.

245 Ἀλυπίαν:nos emendauimus ἀκοπίαν adiuti ab antiquis exemplaribus:quid enim ἀλυπία poteſt ad bonam valetudinẽ:quæ vacuitas eſt doloris:nam quod ſanitatem adiuuat lætitia animi delectatioq; paulo poſt addit, τέρψιν,dicendo: ἀκοπία autem ideſt vitatio immodicarum defatigationum, neceſſaria eſt ei, qui ſanitatem tueri vult: κόποι enim ideſt nimiæ defatigationes febrim gignunt:vt rectè ἀκοπίαν poſuerit inter ea quæ bonam valetudinem conſeruant.Simpl·in Commentarijs in Phyſica Ariſtotelis τῷ γὰρ ἰσχύος χάριν γυμναζομένῳ πλείω καὶ διὰ κόπον πυρέξαντι ἀπροαίρετον μὲν τὸ πυρέξαι οὐκ ἀπὸ τύχης μέντοι ὅτι γὰρ ἀπὸ τῶν πλείστων τῶν ἀσυμμέτρων γυμνασίων κόπος ἀπογίνεσθαι, ἀπὸ δὲ τούτου πυρετὸς:ſed tam frequens eſt hoc verbum apud medicos & alios etiam bonos auctores,vt nihil notius ſit:Remedia etiam quædam medici quæ defatigationes has ex nimijs laboribus ortas leuent ἄκοπα,appellant.

245 Helluo nequiſſimus ſeſtertia ducenta dabat &c· Vetuſti libri ſic habent, HELICO NEQVISSIMVS HS ∞ dabat:Noſter tamen hic pro nota qua veteres mille ſignificabãt,M.habet cum nondum typi illi qui à nobis renouati ſunt, fabricati eſſent:alijs autem locis ſemper vbi M.habebant vulgati codices: ∞ in cunctis priſcis exemplaribus à nobis inuentam notam, repoſuimus:neq; ſolum in his vidimus epiſtolarum antiquis libris hoc ſemper ſeruatum eſſe, ſed etiam in Liuianis quibuſdam vetuſtiſſimis exemplaribus quæ in Diui Marci bibliotheca ſeruantur:quod idem & M.Varronis in eadem bibliotheca miræ antiquitatis codex retinet,& Columellæ non negligenter ſcriptus à Nicolao Nicolo liber, quem olim Politianus viderat et laudat: ſed quid opus eſt hæc tam accuratè vel ambitioſè potius teſtimonia colligere? nullos vnquã vidi antiquiores codices,qui non ſemper loco millenarij

numeri hanc notam retinerēt,Non debuimus igitur licet omiſſam & obſoletā rem contemnere: cum noſtrum totum ſtudium fuerit ad priſcam & genuinam ſcripturam hos libros reducere:nec enim caſtigare,aut emendare receptos Ciceronis codices volumus:ſed ope priſcorum exemplariorum importunas,& ineptas quorundam audaciorum caſtigationes eiicere,& delere:ſecuti conſilium Timonis Phliaſij,qui Diogene Laertio auctore ab Arato interrogatus quomodo ſincerum,& integrum Homeri poema ſibi parare poſſet,reſpondiſſe fertur,ſi antiqua,eius exemplaria ſibi propoſuiſſet,non quę ab aliquo caſtigata iam eēnt:Cenſuit ille optimi iudicij vir,quo magis tractati eſſent,& caſtigati antiqui auctores,eo magis contaminatos,inquinatosq́; eſſe:iam tum enim vigebat hæc peſtis, quæ noſtris temporibus adeo peruagata eſt,vt omnes meliores libros fœdis maculis deturpatos habeamus,eandē igitur notam renouauimus:vt quantum à nobis fieri potuit vetuſtatem illam,& integritatem, quā ſummo noſtro labore, deprehendimus,exprimeremus:Quomodo autem hæc nota conflata fuit, quia ſcimus eruditos quoſdam viros in hoc multum laboraſſe,nec tamen rem,vt erat,inuenire potuiſſe, ex Priſciano docebimus qui in libello de ponderibus,& menſuris id aperit his verbis.Mille ſecundū Atticos per χ literā,ſed vt ſit differētia ad. x.circūſcriptis lateribus (∞):quod infra etiam tangit:Quam ſimile autem haberent latini ſuum.x.qua litera decem ſignificant χ grææ literæ declaratur maximè quia id qđ Græci χιάζεσθαι,ab hac litera formato verbo appellant,id ipſi à ſua itidem litera deſcuſſare dicunt:licet igitur hac ætate omnes mille numerum prima eius nominis litera deſcribant,cum tamē antiquos potius hac nota vſos & antiqua omnia exemplaria,& non contemnendus Grammaticus doceant: non debuimus eorum libros aliter,q̄ ipſis viſum ſit,deſcribere:nam qui in ſuis libris morem vſumq́; noſtri temporis potius ſequetur,nunquā à nobis reprehendetur,quēadmodum nos culpa digni non ſumus, ſi antiquos auctores antiqua conſuetudine,& quæ vſq; ad hæc ferè tempora durauit, ſcribimus,nam in multis etiam non ita antiquis ijſdem notis hi numeri deſignati ſunt,modeſtiores enim librarij tunc erant,& non omnia,quæ aliquem ſcrupulum habebant reiiciebant,quod poſteriores nimis audacter fecerunt:quod autem olim hanc notam non perciperent,intemperanter temereq́; aliquis pro ipſa ducenta ſcripſit,quod erratum in omnes codices inuaſit.

247 Vtriq; ad aquas ſemas:Sic omnes habebant vulgati codices:Nos his neglectis vt in veteribus libris inuenimus,ſcripſimus:ad aquas autem intelligit Baianas quemadmodum in epiſtolis ad Atticū lib. 14.
» haud amo vel hos deſignatos,qui etiam declamare me coegerunt,vt ne apud aquas quidem acquieſcere liceret: ideſt Baijs:nam quod in cunctis in fine epiſtolæ APPIAM legebatur,nos ijſdem antiquis codicibus auctorib. PAPIAM ſcripſimus.

247 De quadrimo Catone:Sic omnes & antiqui & impreſſi codices habēt.Aliquos tamen ſcimus,DE QVA PRIMO CATONE :emendaſſe:parua omnino licentia, vnius ſcilicet tantum literę conuerſione, vt cum ſuperiore ſermone cōiunctum ſit hoc membrum:de qua omnino interpoſitio
ne primo Catone diximus ſeu aliquid tale intelligētes:ſed quia nunq̄ ſcimus il
lum ſic appellaſſe librum de ſenectute,ſed ſemper Catonem maiorem
ideo receptam lectionem cōmouere auſi non ſumus:Quia
tn̄ res non oīno contēnenda viſa eſt,noluimus
pręterire,quin lectorem admoneremus,
præſertim cum ſit locus obſcuriſſi-
mus,& noſtro etiam iudicio
non vacuus mendo.

EX LIBRO EPISTOLA= RVM AD M. BRVTVM.

250 VIndici illi, quidem: veteres codices: VINDICI QVIDEM ALIENAE DOMINATIONIS &c. Quia tñ hunc locũ ſuſpectũ habemus: conſuetã notã adpoſuimus Alij vt planior ſententia eſſet, SVPPLICA, de ſuo addiderunt, leguntq́; SVPPLICA ILLI QVIDEM.

262 An hoc ipſum ea re facit: Manu ſcripti libri, CAREFACIT: etſi nouum verbum, non tamen contemnendum: Quia viſus eſt nobis valde cõſiderandus, & huic etiam loco notam adpoſuimus: & quam habent meliores libri varietatem propoſuimus: non multo ſupra in hac ipſa epiſtola locus eſt nõ minus obſcurus, & in antiquis codicibus valde perturbatus, & mãcus, quorum nos lectionem in medium proponemus, vt iudicium faciãt doctiores, ſit ne habendus & ipſe inter deprauatos: Eſt autem hic. Imo triumphus, &
» ſtipendium, & omnibus decretis hortationis: pudeat concupiſcere fortunam, cuius nomen ſuſceperit
» conſularis vt Ciceronis eſt. Nos tantopere peruerſione horum verborum, & defectu etiam conturbati ſumus, vt quid dicamus non ſuccurrat.

AD Q. FRATREM LIBRO PRIMO.

266 Aut ex domeſticis coniunctionibus. Diligenter conſiderandum an potius CONVICTIONIBVS legendum ſit: quo nomine vtitur M. Cicero filius in epiſtola ad Tironem, Tum etiam iucundiſſima cõ
» uictio: & eo etiam loco in pluribus codicibus deprauate coniunctio legebatur: Quod autem hic paulo poſt legimus, APPARITIONIBVS, vetus ille codex, APPARATIONIBVS habet quemadmo
» dum in epiſtola, qua Q. Thermo commendat M. Marcilium ſcriptum habet Mediceus codex. Ego cũ antea ſtudioſe commendabam Marcilium: tum multo nunc ſtudioſius, quod in longa apparatione ſingularem, &c. Quam tamen orthographiam neutro loco nos ſecuti ſumus.

273 Ἀλλ' αἰεί τινα φῶτα μέγαν: Hemiſtichium eſt Homeri ex, libro. x. Odyſſeæ. Pronunciatum à Polyphemo, cũ vero nomine Vlyſſis audito recordatus eſt: ſibi olim à Telemo uate hanc calamitatem pręſignificatã eſſe: quod tamen cum decepit: inſidijsq́; expoſitum reddidit, fuiſſe dicit, quod nunquam putaſſet illum Vliſſem eſſe tam paruo corpore, & tam nullis viribus præditum: ſed ſemper ſe exiſtimaſſe, magnũ quempiam virum, & formoſum illuc venturum, à quo ſibi timendum eſſet: quod Stathio pulcre conuenit: cum enim Romæ multus ſermo fuiſſet Stathium quendam eſſe, qui tantum apud Quintum poſſet, vt eius voluntate omnia in prouincia gereret: exiſtimaſſentq́; omnes hunc prudentem quempiam virum eſſe, & magni conſilij: cum poſtea ſpecioſum puerum vidiſſent, eumq́; eſſe cognouiſſent Stathium illum, cuius nutum cuncta prouincia obſeruabat, ſe tantæ ſtultitiæ damnantes in ſententiam verborum Polyphemi cadebant, pariter vt ille, decepti: quas omnes voces Quinto abſente emiſſas eſſe, omniaq́; ea confecta ante aduentum eius lætatur Cicero: magis enim timendas fuiſſe maleuolorum linguas ſi vnà ſecum illum duxiſſet: nec antea Romæ puer ille viſus eſſet: quicquid enim dici poterat, quod Q. pudorem adferret, iam exhauſtum erat: ſcimus Eraſmum aliter de hoc loco ſenſiſſe in prouerbijs: nec tamen veriti ſumus noſtram ſententiam libere contra tanti viri iudicium exponere, quia veriorem eam putamus: tam autem veritatis amici ſumus, q̃ qui maxime.

275 Ὀρθὰν τὰν ναῦν. Videtur alludere ad ſententiam illam vulgatam εὖ ἴσθι ποσειδᾶν ὅτι ὀρθὰν τὰν ναῦν καταδύσω,
» quam Seneca libro. xij. epiſtolarum latine pronunciat in illo loco Gubernator tibi non felicitatẽ pro
» miſit, ſed fidelem operam, & nauis regendę ſcientiam, hæc eo magis apparet, quo illi magis aliqua for
» tuita vis obſtitit, qui hoc potuit dicere: Neptune nunquam hanc nauem niſi rectam: arti ſatiſfecit. &c.
» Ad eandem puto ſpectare Quintilianum, cum dicit: Nam & gubernator vult ſalua naue in portũ per
» uenire, ſi tamen tempeſtate fuerit abreptus, non ideo minus erit gubernator: dicet notum illud. Dũ cla
» uum rectum teneam.

LIBRO SECVNDO AD Q. FRATREM.

280 Diem dicendo eximere cœpit: Nos vt in manuſcriptis libris inuenimus DICENDI ſcripſimus: quod etiam Germani adnotarunt in marginibus ſui codicis: Diem autem dicendi ideſt tempus: ad Att. li. iiij. Metellus calumnia dicendi tempus exemit.

283 Idem mihi aiebat ſe velle nobis placere: omnes manu ſcripti FACIEBAT pro AIEBAT habent. Quare nos exiſtimauimus vnius literę defectu locum hunc eſſe peruerſum: pro IDEM igitur FIDEM ſcripſimus, niſi fallimur longe meliore ſententia: cum enim Longilium redemptorem cohortatus eſſet:

dicit illum ita reſpondiſſe, vt fidem ſibi fecerit, ſe velle nobis placere: quod in ſermone ſuo cupere ſe ipſe maximè oſtenderat.

285 Non: Aprilib. S.C. Pompeio pecunia decreta in rem frumentariam ad HS· M.CCCC. nos notã hanc M. deleuimus nunquã à nobis in antiquis libris neq; hic, neq; alibi inuentã: Habent tamen hoc loco antiqua exemplaria ſupra numerum illum lineam, quæ augumentum Millenarij numeri ſignificat: quam nollem librarios noſtros omiſiſſe.

285 Μουσοπάταγος Nos rectius vt in aliquo libro vidimus μουσοπάτακτος legi putauimus, ideſt à muſis perculſus & vulneratus: πάταγος enim ſonus eſt, qui ex percuſſione reſultat: hanc etiam vocem videntur Germani in ſuo antiquo inueniſſe.

286 Lucretij peomata (vt ſcribis) lita ſunt multis, & cetera. Non veriti ſumus hanc licet ſatis receptam lectionem delere: In manu enim ſcriptis libris non inuenimus, & nullo modo rectam eſſe iudicamus: Nam quæ infra poſita ſunt verba MVLTAE TAMEN ARTIS neceſſe eſt, vt antecedenti ſententiæ repugnent: cum igitur artem in illis laudet veriſimile eſt aliquid prius improbatum fuiſſe: quod ſicui mirum videtur iudicatum eſſe quandoq; Lucretium elegantiſſimum, & ornatiſſimum poetã, nõ Satis multis ingenij luminibus ſua poemata ſcripſiſſe, is iudiciũ Quinti reprehendat: nam ſuſpicari poſſumus, cũ quo modo põt eum tueatur, & ornet M. Cicero, non valde, & ſi videatur illud confirmare, fratris iudicio de hac re ſtetiſſe, noluiſſe tamen iracundo homini aduerſari: qui fortaſſe, qđ ipſe quoq; verſus ſcribebat, inuidia motus verũ nõ videbat: potuit tamen ſic iudicare, quod Lucretius poema ſuum non contexuit, vt ingenium eius eluceſcat, ſed rationem ab Epicuro traditam ſumma induſtria, & artificio explicauit.

287 Secutus ille capitalis. Nos, SICVLVS ILLE, auxilio meliorum librorum reſtituimus: cum enim de Calliſthene, & Philiſto ſupra locutus eſſet, iudiciumq; ſuum de Caliſthene iam protuliſſet, nunc de Philiſto quid ſentiat exponit: quem ſiculum quaſi vafrum, & callidum appellat: ſic enim de Epicharmo quoque loquitur libro primo ad Atti. ille ſiculus inſuſurret Epicharmus, fuit enim Syracuſius Dionyſij tyranni cognatus, pro quo contra ciues ſuos pugnans, ab illis captus, & interfectus eſt.

288 Cum equis: tum viris, quoniam ſcribis poema noſtrum ab eo probari quadrigis poeticis. Omnes excuſi codices, & manu etiam ſcripti vnam, eandemq; hanc lectionem habent, ſed tñ nos eam peruerſam, & deprauatam eſſe putamus. Eraſmus pro VIRIS, VELIS legit, quod non improbamus: vt ſit prouerbium equis, veliſq; ſequi, aut fugere cum omni conatu, & totis viribus ſignificare volumus: Nos tamen pro VIRIS, VERO ſcripſimus aliquantulum, quod neceſſe erat, à veſtigijs illis corruptis declinantes: vt totum illud (quoniam ſcribis poema noſtrum ab eo probari) κατὰ παρένθεσιν dictum ſit, maneatq; in tranſlatione curſus tum equorum, tum quadrigarum, cum enim fortaſſe velis inferre vellet, aptius viſum eſt, quadrigis poeticis dicere, cum recordatus eſſet poema ſuum ab eo probari: nam ſi aliter legas, verba illa quadrigis poeticis quaſi abundare videbuntur, & cum à nullo pendeant, otioſa nimis eſſe, & inania.

288 Τοιαῦτα ἐξηράζεται: Nos hunc ſenariolum diſſolutum, & fractum in ſuos numeros reſtituimus, quos in noſtro etiam vetere codice conſeruarat: Eſt autem Euripidis verſus in Icetidibus à Theſeo pronunciatus cum Adraſto loquente: cum enim ille aduerſam ſuam fortunam lamentaretur narrans cędem fortium virorum, ducumq; in Thebana clade, dixiſſetq; οὗτοι δ' ἀπώλισ' ἄνδρας αὐγήων ἄκρους; ſubiungit Theſeus τοιαῦθ' ὁ τλήμων πόλεμος ἐξηράζεται.

289 Ambitus redit immanis, nunquam fuit par: Quintanus & cetera. Locus hic in vulgatis codicibus valde corruptus, & mancus legebatur, in noſtro multo minus deprauatus eſt, & ſi aliquid adhuc deſideretur: nos enim quæ tuto potuimus caſtigauimus (Quæ enim in antiquis libris ſententiæ optimè quadrantia inuenimus, ſi recipimus, non videmur nobis in culpam incidere poſſe: quæ autem in illis quoq; deprauata deprehendimus, vt ab illis accepimus, alijs damus) Videtur hic eandem rem exponere, quam ad Atticum ſcripſit libro quarto his verbis. Ardet ambitus σῆμα δέ τοι ἐρέω, fœnus ex triente id: Quintilibus factum erat Beſſibus: vt fortaſſe notæ hę, quas nos, vt potuimus ex antiquo noſtro libro depinximus, trientem, & beſſem ſignificent hoc ſenſu. Idib. Quint. fœnus fuit beſſibus ex triente. Hanc tamen ſuſpicionem, & coniecturam quandam eſſe fatemur, & ita accipi volumus: Notis autem quibuſdam ſolitos eſſe maiores illos ſignificare partes, & nomina libræ nemini dubium eſſe debet: nam etiam Voluſius Metianus libellum de illis compoſuit, qui extat: nec omnino his diſſimiles quaſdam habet, quibus hæc nomina ſignificari docet, et ſi veriſimile eſt, notas has vetuſtate, & incuria librariorum corruptas, deformatas eſſe: in verbis etiam, quæ ſtatim poſt has ſunt, nonnihil mendi ineſt, vt propter hoc nos ſtellulam appoſuerimus. Quod autem per MESSALA FLERET, ſcripſimus, MESSALA FLACCET, vetuſto codici tribuimus, & concordat cum illo in epiſtola ſupra citata, Meſſala languet.

289 HS, quæ in ſingulos apud M. Catonem depoſitis. Nos pro QVAE, QVINGENIS ſcripſimus vere

baq; hæc omnia κατὰ περίληψιν dicta intelligimus, & ita notauimus: Q VAE, autem pro Q. errore librariorum ſcriptum fuiſſe putauimus, per quam literam eum numerum quandoq; ſignificabant cum prima eius nominis eſſet, pro Q. etiam, cum nomen ſignificat ſæpe in antiquis libris Q VAE, legitur: hic autem in noſtro ſanè antiquiore Q. recte eſt: Eandem rem .iiij. libro ad Atticum his verbis explicat: Tribunicij candidati iurarunt ſe arbitrio Catonis petituros, apud eum HS Quingena depoſuerũt, vt qui à Catone damnatus eſſet id perderet, & competitoribus tribueretur: Quam rem & Plinius in procemio ſuorum librorum tangit: & Plut. in vita Catonis diligentiſſime narrat, qui depoſuiſſe dicit δραχμῶν ἕκαστον ἀργυρίου δέκα δύο ἥμυσι μυριάδας.

EX LIBRO TERTIO AD Q. FRATREM.

290 Vel honeſtate teſtudinis, vel valde boni. Hic locus præcipuè debuit mendi nota ſignari, eſt enim corruptiſſimus. Noſtri meliores codices nihil à vulgatis hic diſcrepant, nonnulli pro BONI, BONVM legunt nulla vtilitate vetera veſtigia licet corrupta, magis contaminantes. & peruertentes, etenim nihilominus vera ſententia latet.

290 De Fufidio HS CCCC. emeramus. Sic vulgati codices: Noſter antiquus HS CCCIↃↃↃ∞ emeramus: quæ notæ centum milia ſignificant, vt ait Priſcianus non ſpernendus grãmaticus in libello de ponderibus, & menſuris: ſeu quis magis alius verus eius libelli auctor eſt, nam à doctiſſimis viris Priſciani eſſe non creditur: noſtri librarij pro CI. in medio ET ſcripſerunt peruerſè, Quare locus emendandus eſt: ſunt autem pluribus locis hæ notæ in libris Ciceronis, quas nos ex antiquis exemplaribus reſtituimus: ſæpe tamen eadem, negligentia vſi noſtri librarij, virgulam illam, vel lineam, quæ cum his apoſtrophis C. ponitur per L literam expreſſerunt, omnino male, & contra veterum codicũ auctoritatem, in quibus I. ſemper ſcriptum eſt.

290 Seſe autem menſum pedibus aiebat CCCC. M. Longe diuerſus numerus eſt pedum in noſtro antiquo exemplari, Sic enim in illo legitur: Paſſuum. III. bus. vt paſſuum III. milibus putem legi debere. Quod autem paulo ſupra RESINERE, in excuſis libris legebatur, nos RETINERE, vna tantũ mutata litera caſtigauimus, Quod verbum, ſi diligenter locus conſiderabitur, optime quadrare, ni fallor, iudicabitur, Germani improbius, & deteriore ſignificatu RESCINDERE emendarant.

292 Honeſtè vergit in tectum inferioris porticus: Manu ſcripti VERTIT habent, Quam vocem hic nõ improbo: paulo poſt. Sed his iudicijs nihil audeo confidere: iidem libri INDICIIS habens: Nos receptã lectionem ſecuti ſumus, nec tamen veterem ſupprimere voluimus: poſſunt nunc ſtudioſi, ſi has magis probauerint, ipſi ſuo arbitrio reſtituere.

293 Ego vero nullas δευτέρας φροντίδας & cetera. Etſi nos hic nihil mutauimus, non ingratum tamen fore putamus, ſi ſententiam horum verborum aperuerimus. Prouerbium eſt, δεύτεραι φροντίδες σοφώτεραι quod illi pronunciare ſolent, qui ſe, quod ſententiam mutarint excuſant, re enim à ſe melius, & accuratius conſiderata, ſe cognouiſſe errorem, perſeuerareq; in illo noluiſſe oſtendunt: Euripides in Hippolyto Coronato ex perſona nutricis, q̃ cum Phædræ amorẽ grauiter increpuiſſet, poſtea re diligẽtius, meliusq; cogitata, & animaduerſa, cum ipſam intempeſtiuæ ſeueritatis pœniteret, ſe conſilium mutaſſe dicit his verbis νῦν δ' ἐννοοῦμαι φαῦλος οὖσα κἂν σοφοῖς αἱ δεύτεραί πως φροντίδες σοφώτεραι operamq; illi ſuam in eo amore conficiendo pollicetur: Athęneus etiam libro .xiij. Sex verſus Euripidis ex Creſſis, (quę tragœdia perijt) citat quorum primus eſt idem qui in Hippolyto αἱ δεύτεραι πῶς φροντίδες σοφώτεραι Quin etiam Cicero in .xij. Philippica hoc prouerbium interpretatur. Poſteriores enim cogitationes (ut aiunt) ſapientiores ſolent eſſe: Quare cognoſcere poſſumus, nihil aliud hic Ciceronem per hæc verba ſignificare voluiſſe, niſi ſe, quod ſemel conſilium ceperit de Cęſaris rebus, id perpetuo velle retinere, etiam ſi non nimis ſapienter feciſſet, in integrumq; reſtituere poſſet: nec. n. vllas ſe habere in illis poſteriores cogitationes, quãuis vulgato prouerbio ſapientiores haberi ſoleant.

293 De epiſtolis illis, quas in Tuſculano eius & cetera. Omnes quos vidi manu ſcripti codices hic epulis retinent, quos nos ſecuti ſumus, nec tamen ita damnamus receptam lectionem, ut prorſus eam deleamus, repudiemusq;.

294 In re hæſit ſumma in frequentia. Germani INREPSIT caſtigarunt, quam lectionem non contemno: Quia tamen in nullis inueni manu ſcriptis, eam reponere non ſum auſus, ſatis admonere lectorem viſum eſt. Quod autem paulo poſt legebatur: HOMO VNDIQ; À TVIS nullo ſenſu, caſtigauimus HOMO VNDIQ; ACTVS: Quam lectionem verba quæ ſequuntur non parum cõfirmãt: cum omnes hominem (inquit) agerent, & truderent, & cum ego eum maxime vulnerarem, ſuſtinere non potuit: quia grauiorib. & acerbiorib. verbis: q̃ ceteri in illum vſus erat, dicit ſe illũ vulneraſſe, cum illi tantum proturbarent, & de recto gradu deijcerent.

296 Ille enim & Appium Conſulem ſecum habebit. Magno fuit auxilio Appius Pomptino in hoc ſuo negotio: ſeq; ab eo magnum beneficium accepiſſe Pomptinus ſemper præ ſe tulit, gratoq; animo operã illi ſuam poſtea præſtitit, cum legatus Ciceronis in Cilicia illum à Dolabella reum factum audiſſet,

» Quod Cicero ad Appium his verbis ſcripſit. Pomptinus qui à te tractatus eſt præſtanti, ac ſingulari » fide, cuius tui beneficij ſum ego teſtis, pręſtat tibi memoriam, beneuolentiamq́; quã debet. Nõ tamen parum negotij habuit Pomptinus, vt putabat Cicero: Valde enim ipſi Tribuni plebis moleſti fuerunt, ut ſine magnis concertationibus, & cædibus illi triumphum ducere non licuerit: Cur autem tantopere illi infenſi eſſent, narrat Dion hiſtoriarum libro. xxxix. quem locum diligenter ab ipſo explicatum, quo melius tota hęc res intelligatur, hic ſcribemus κἀν τούτῳ καὶ ὁ πομπτῖνος ὁ γάϊος τὰ ἐπινίκια τῶν γαλατῶν ἔπεμψεν. ἐς γὰρ ἐκεῖνο τοῦ χρόνου μηδενός οἱ διδόντος αὐτὰ ἔξω τοῦ πωμηρίου διέμενε καὶ τότε δ' ἂν αὐτὰ οὐ μαρτεν, εἰ μὴ ὁ γάλβας ὁ σέργιος συστρατευσάμενος αὐτῷ κρύφα καὶ ὑπὸ τὴν ἕω στρατηγῶν, τὴν ψῆφον ποιήσας καίτοι οὐκ ἐξὸν ἐκ τῶν νόμων πρὶν πρώτην ὥραν γινέσθαι ἐν τῷ χρηματισθῆναι ἔδωκε καὶ διὰ τοῦτο τῶν δημάρχων τινὲς ἀπολειφθέντες τῆς ἐκκλησίας. οὐ γοῦν τῇ πομπῇ πράγματα αὐτῷ παρέσχον ὥστε καὶ σφαγὰς συμβῆναι.

297 λ̓μπωπις ad ea vero &c. Verbum Gręcum, qualecunque eſt, coniungi debet cum ſequenti clauſula, ſimulq́; ordo trium primarum vocum reſtituendus, qui peruerſus erat: quod etiam cum noſtro concordantes adnotarunt Germani in margine ſui codicis. Reſtat nunc de characteribus illis Græcis diuinare, qui non mediocriter corrupti ſunt, nos ὑποθέσεις ſcripſimus videntes ex verborum ſtructura accuſandi caſu eſſe omnino debere dictionem illam, in noſtroq́; antiquo libro formas eas literarum huic verbo viciniores, & ſimiliores inuenientes, itaque deſinentes vt caſum illum multitudinis numero pręſe ferant: Vtitur autem ſæpe hac gręca voce Cicero, eaq́; huic loco recte cõuenire videt: vel enim ὑποθέσεις appellat argumenta, ex quibus poetæ ſua poemata conficiunt, vel quas intelligit, de oratione quapiam Bruti cum Attico loquens: Ego tamen, ſi illam cauſam habuiſſem, ſcripſiſſem ardentius ὑποθέσεις: ego quod potui pręſtiti, ſiquis, qui noſtrã hãc opinionem non probarit, meliorem ipſe, certioremq́; inuenerit, me quoq; habebit ſuæ ſententiæ comitem, & defenſorem.

298 Et κλίος quęris: Eſt etiam nobis hęc dictio græca non parum ſuſpecta: non enim ex antiquo codice manifeſto comprehenditur, quomodo legenda ſit: Alij alijs modis caſtigauerunt. Nonnulli χρίος legunt. Germani πλίον: nobis immutare non tutum viſum eſt: magis enim adhuc vulgatas lectiones improbare poſſumus, quàm veram eſſe vllam ex ipſis confirmare, aut ipſi certiorem in medium adferre: huiuſcemodi ſunt veſtigia in manu ſcriptis libris, vt qui πλέος legerent, non longe ab illis diſcederent: primum enim eius dictionis elementum, potius. π. Græco ſimile eſt, quàm κ. literæ: λ. autem, & α. tam ſimiles ſunt, vt altera pro altera paſſim ſumatur: ſed quę idonea ſententia eliceretur? Nos rẽ incertam relinquimus, cupimusq́; integriorem aliquem codicem in lucem venire, qui hanc litem dirimat: nam etiã minutæ quædã peruerſiones tantã caliginem offundunt, vt vix, aut ne vix quidem, veritas poſſit pulſis tenebris apparere.

298 Sed & iſtam, & Erigonã: Germani putantes de duabus tragoedijs ſupra ſermonem habitum eſſe, iſtas corrigunt: Nos vt in cunctis & excuſis, & manu ſcriptis inuenimus ISTAM retinuimus: Potius ſuſpicamur ſupra vitium eſſe in illis verbis, Electram, & Troada: nec enim Troas proprium nomen vnde appellata ſit tragoedia: & in noſtro antiquiore non legimus TROADA, ſed CRODA omnino deprauate, & deformiter, non nego: ſed tamen vt ſuſpicionem noſtram augeat, de vna tantum tragoedia intelligere, vocemq́; hanc cum antecedente copula coniunctam, Electræ fortaſſe cognomen quoddam debere ſignificare: nunc tamen nihil habemus, quod certius proferamus: ſcripturam, quã inuenimus, eam conſeruauimus: Quod tamen iudicij habuerim de hac re non potui ſilentio præterire: quod ſtudio iuuandi hos libros ea, qua poſſumus ingenuitate facimus: petimus ne in nobis culpetur: Confidimus autem eos, qui hunc locum accuratius conſiderarint, non penitus hanc noſtram ſuſpicionem coniecturamq́; contempturos.

298 Cadit enim in abſolutionem Garrini. Sic iam excuſi codices habebant: Nos cum de Gabinio manifeſto agatur: Gabini emendauimus: & tamen noſter melior codex GARIRNI retinet, ſeu fuerit hoc librarij vitium, quod puto, ſeu aliquod illius obſcurum cognomen, poſt quod nomen duos Homeri verſus reſtituimus, qui a Germanis quoq; inuenti, & ſuo loco repoſiti fuerant, qui ſuperiores duos conſequuntur, quibus iudicium facit, quid immodici illi imbres portendant: ſunt autem omnes ἐν τῷ π. λ.

298 Cum eſſes ſane mentis. Nos cum eſſes Sami reſtituimus (ni fallimur) recte, ab antiquo noſtro codice fere nihil, aut nihil potius diſcedentes: tantum aliquantulum uox illa SAMI diuulſa erat, ſed tamen, vt nullum eius membrum deeſſet, extrema ſolum pars eius importune ſequenti dictioni implicita erat, vt poſſit integra iterum componi: intelligit autem, vt putamus, tempus, quo Aſiam regebat.

299 Qui Ludos HS. CCC. Vereor, ne hi numeri, qui ſumptum, quem Milo in ludis faciebat, indicant, corrupti ſint: nam cum ſupra in alia (vt arbitror) epiſtola, quæ tamen in omnib. impreſſis cum hac cohæſit, dixerit. Ludos apparat magnificentiſſimos, ſic inquam, ut nemo ſumptuoſiores: & cætera. Non mihi videtur hæc ſumma pecuniæ talis eſſe, quæ profuſa rem poſſet eius familiarem euertere, & quæ omnes impenſas quæ vnquam in ludis factæ eſſent, ſuperaret: multo enim maiores ſumptus erant, qui paſſim in huiuſcemodi rebus ab eis fiebant: unde ſæpe multi fortunarum ſuarum naufragia faciebãt: Tradit autem Plinius tot milia æris alieni Milonem debuiſſe, ut ad illã ſummam hæc nõ magna pecuniæ portio ſit: Quod autem mihi ſuſpicionem auget, & rem (vt arbitror) manifeſtiorem

manifeſtiorem facit,eſt,quod in ueterib. exemplaribus poſt tres illos CCC eſt alius quidam chara-
cter,qui fortaſſe ſummam eam maiorem reddit,cuius ego certam rationem adferre non poſſum, eſt
enim deformatus & non parum contaminatus, ut puto: Non eſt autem uirgula illa, quę ſolet figu-
ras has rectas ab apoſtrophis diſtinguere, ſed potius apoſtrophus Ↄ : ſed neque hæc etiam com-
poſita, & bene formata: nec tamen fruſtra ibi eam deſcriptam eſſe exiſtimandum eſt: non eſt mi-
rum harum notarum imperitos librarios omnia confudiſſe & commaculaſſe: nullam certiorem de
hac re coniecturam & ſcientiam adferre poſſum,rem totam doctiores cognoſcent, & quicquid eis vi-
ſum fuerit ſtatuent.

299 Cuius in hoc vno conſiderantiam.Ego hunc locum corruptum puto:verbum enim hoc barbarum eſt:
quod ſi latinum ſit,& elegans,ſententiæ tamen admodum repugnat & contrarium eſt:erat enim teme
ritas,& inſania potius quædam rem ſuam familiarem effundere in ludorum apparatione: oſtendit au
tem verbis Homeri nunc illum tantopere inſanire,vt non amplius ſuſtineri poſſit:vt quod de illo Pli.
» libro.xxxvj.cap.xv.tradit,cum hoc loco conueniat:itaq; & ipſum Milonē HS ſeptuaginta milia æris
» alieni debuiſſe inter prodigia humani animi iudico:Nos contra hoc verbum ſtellulam adponi voleba
mus:Librarij vero è regione Grȩcorum verborum importunè ſtatuerūt,quæ & integra ſunt,& plana:
huiuſcemodi tamen errata præſtare non debemus:nec.n.præſentes eorꝫ negligenriam corrigere potui-
mus,quę ſanè tanta eſt,vt à nullo regi,& refrenari queat.

300 Q d ego nactus.Locus corruptus,& lacer:Germani ſic ī margine ſui codicis ſcripſerūt.NE ACCIPIAT
QVOD ERIGONAE TVAE QVOD SOLI CAESARE &c. Vt ſi cōiecturis locus ſit,putē legi
nō incōmode poſſe: SED QVAERO LOCVPLETEM TABELLARIVM, NE ACCIDAT
QVOD ERIGONAE TVAE,CVI SOLI CAESARE IMPERATORE ITER EX GAL-
LIA TVTVM NON FVIT: vt intelligamus Q.Cicerōem M.Fratri ex Gallia Erigonam tragœdi
am miſiſſe:quæ tamē in itinere amiſſa ſit,vel aliquem caſum paſſa,vt ſalua non venerit,timens igitur
ne idem ſuo accidat poemati M.Cicero,ſe locupletem tabellarium quærere dicit,qui illud ad Cæſarē
portet:Parua nobis omnino licentia videtur poſſè ſatis aptè locus hic deprauatiſſimus reſtitui, ſi teſti-
monio Germanorum fides habeatur:qui omnia ſe è vetere codice,quę in marginibus adnotarunt ac-
cepiſſe teſtati ſunt:Quod ſi noſter antiquus liber cum Germanico penitus concordaſſet, nō veriti for-
taſſe eſſemus aliq̄tulū nobis indulgētes locū,vt ſupra ſcripſimus,reſtituere:ſed paulo ille vulgatis hoc
loco melior eſt: ERGO tantum habet,vbi excuſi, EGO,vt tamen & ipſe Erigonȩ veſtigium aliquod
retineat:ſed tamen cum ſtatim tam abrupte in ſermonem de ȩdificijs veniat neceſſario cogimur locū
hunc mancum,& decurtatum eſſe credere.

300 Imagines enim iſtæ & palȩſtra,& piſcina,& in his.Nos ex melioribus libris, ET NILVS, ſcripſimus:
Quis enim non vidiſſet ante IN HIS corruptè legi?nec tamen ſine antiquorum librorum ope pote-
rat locus reſtitui:Vox enim hȩc rara admodum eſt:& ex illis maximè, quæ, quia raro inueniebantur,
» ferè è latinæ linguæ finibus eiectæ ſunt:Cicero libro.ij.de Legib.Ductus verò aquarum,quos iſti Ni-
» los & Euripos vocant,quis non cum hæc videat irriſerit?ex quo loco integritas huius vocis oſtendi-
tur,& ſignificatus aperitur:& ſi illinc etiam penè deiecta eſt:plures enim excuſi codices, & hi etiam,qui
meliores putantur, TVBOS habent:cum tamē omnes manu ſcripti Nilos retineant: videndū quoq;
eſt accuratius an è loco etiam quodam Plinij,qui eſt lib.xxxij.cap.ij.eadem vox indigniſſime detur-
bata ſit:Sic enim in omnibus impreſſis ſcriptum eſt:E manu veſcuntur piſces in plurib⁹. quidem Cæ-
ſaris villis. Cum(vt opinor)Cȩſaris Nilis ſcribendum ſit:nam & antiqua exemplaria NILLIS ha
bent:& vulgaris illa lectio parum apta & propria mihi videtur:Quis enim qui propriè loqui vellet,vn
quam diceret piſces in villis viuere & non potius in ſtagnis,piſcinis,& aquis omnino,vbi illi aluntur,
& extra quas degere non poſſunt:non enim villȩ ſemper piſcinas habere intelliguntur:ſed non tā facile
huius lectionis incōcinnitas & ruſticitas refelli poteſt,quàm veræ ſinceritas & probitas ab vnoquoq;
cognoſci: Non ignotum fuit hoc nomen erudito & diligenti viro,vt tempora illa ferebant, Blondo
Foroliuiēſi:Sic enim lib.ix.Romæ triumphantis cum de Pegaſo loqueretur,quod inſtrumentū quod-
dam in domibus vult fuiſſe à Pegaſo equo,quem poetæ fingunt,denominatum,ſuper quo ueſtes ſu-
» ſpenderētur,inquit. De qua duriore forſan tranſlatione minus mirabitur,qui infra videbit Euripos,Ni
los à ſimilitudine dicta fuiſſe parua in domib.aquarum canalia:adducit autem non multo poſt,cum
iterum de hoc ageret locum Ciceronis è .II.de legib.emendatum:non dum enim ea quæ poſtea per
omnes libros diu impune graſſata eſt tempeſtas inuaſerat,è quo ſignificatum eius vt puto elicuit. Idē
fatum fuit etiam latinæ,& elegantiſſimæ vocis,eandemq; penè rem ſignificantis SILANVS: Vt
cum paucis admodum locis inueniretur,illinc ferè ſemper ab his,qui ſe corrigere libros putant, cum
verius inquinent,& corrumpant ſublata ſit:ut ex libro ſexto Lucretij,vbi atrocem illam peſtilentiā de-
ſcribit,quæ Athenas uaſtauit,uel potius ex.ij.lib. Thucididis interpretatur,à quo accuratiſſimè nar-
» rata eſt.Multa ſiti proſtrata uiā per proq; uoluta corpora Silanos ad aquarum ſtrata iacebant: Inter-
cluſa anima nimia dulcedine aquai.quod Thucidides his uerbis expreſſerat καὶ περὶ τὰς κρήνας ἀπώσαντο μιθήνης τῇ τοῦ ὕδατος ἐπιθυμίᾳ. Quem locum in cunctis ante ſe & excuſis & manu ſcriptis codi-

cibus integrum Marullus Byzantius vitiauit: SIC AMNIS pro SILANOS emendando: Quod
etiam nuper candidiſſimo auctori Cornelio Celſo accidit,cum enim dixiſſet lib.ſecũdo confert etiam
» aliquid ad ſomnum Silanus iuxta cadens:Quidam contra veterum codicum auctoritatem: Soleuos
» grecam vocem reponere pro illa auſi ſunt,Silani autem nominãtur etiam à Sex. Pompeio in dictione
Tullij. Tullios alij dixere eſſe Silanos,alij riuos &c.

300 Quædam in epiſtola ad Octauium ex veteribus exemplaribus caſtigauimus:quę quia ſatis firma ſunt, & per ſe plana,omittemus,properantes ad epiſtolas ad Atticum in quibus multus ſe nobis offert labor:quem tamen non fugiemus,ut fidem noſtram ſoluamus:argumenta, & rationes adferentes, qbus ducti maioris momenti locos(nam omnia,quæ mutauimus infinitum eſſet retractare) reſtituerimus: Hanc autem epiſtolam non pauci docti,& ingenioſi viri minime Ciceronis eſſe arbitrantur,falſoq; illi attributam eſſe iudicant,ſcriptam autem ab aliquo,qui non ſolum perſonam illius, & conſilia exprimere vellet,ſed ſtilum etiam imitari:Quod ſanè,ſi ita eſt,vt hi opinantur,egregie,quicunq; ille fuit,qđ voluit conſecutus eſt:nam quin ſententiæ ipſius conueniat,& ſtomacho, quem extremis illis temporib.contra Octauianum habuit,cum ſe ab eo deluſum ſenſit,& remp.(ſcelerata regni ſocietate ab eo cum Antonio & Lepido inita)deletã,dubitari nõ poteſt:cũ cogitaſſe etiam eum ..dat Plutarchus audita nefaria illa proſcriptione domum Cęſaris iunioris clam ingredi,ibiq; ſe in penetralib. domus iugulare,maneſq; ſuos iratos qui eum ſemper excogitarent,ita in illum,domumq; eius immittere: vt facile credi poſſit voluiſſe quoq; Ciceronẽ hac acerbiſſima epiſtola dolorẽ aĩ ſui effundere,Octauianoq;, cum aliter non poſſet,his conuicijs,& maledictis dolorem adferre:Nobis igitur nec verbis nec ſententijs,videtur valde ab illo diſcrepare:Nunc ſuum qſq; iudicium conſulat, & quod ei rectũ vr̃ id ſequaẽ.

È PRIMO AD ATTICVM.

303 Meridie non lucere:Nos non liquere emendauimus:dedit autem huius erroris occaſionem quod in antiquis libris hoc verbum hoc loco per C.non per Q.ſcriptum eſt:Quod tamen & frequens eſt, & ſæpe obſeruatum,vt in codice Mediceo in epiſtola ad Lentulum ſic locus ille legitur.Eſſe & tuæ & noſtri imperij dignitatis Ptolemaide aut alico propinquo loco,De iudicijs autem quę exercebantur meridie.
» Cicero ad Q.Fratrem meminit:Ego eodem die poſt meridiẽ Vatinium aderam defenſurus:Et auctor
Rhetoricorum ad Heren·libro primo rem vbi pagunt,oratione pagunt in comitio,aut in foro añ meridiem cauſam conijcito:Quando autem iudices nõ liquere pronunciarẽt,& quę vis eſſet hoꝝ verborũ,& qđ hoc tempore Catilina reus eſſet,oĩa ab Aſconio Pædiano diligenter tradita,ſi voles, accipies.

303 Quoniam videtur in ſuffragijs multum poſſe Galba: Nos ex vetuſtis codicibus GALLIA emendauimus:Quis enim neſcit multos Gallię Ciſalpinę populos ius ferendorum ſuffragiorum habuiſſe: quo ſe Cicero excurrere velle dicit,vt illorum animos ſibi conciliaret,cum Romæ à iudicijs forum refrixerit,multos enim defenſionum ſibi beneficio obligabat,vt nollet,dum poſſet forenſi labore,& induſtria
» amicos ſibi,fautoreſq; parare,eam occaſionem amittere:li.ij.ad Quintum.Sed magna manus ex Pice
» no,& Gallia expectatur·Hirtius in Comment.vlt.de bello Gallico.T.Labienum Togatæ Galliæ præ
» fecit,quo maiore cõmendatione conciliaretur ad Conſulatus petitionem.Cic.etiam in·II.Philippica
» Ex omnium omnibus flagitijs nullum turpius vidi,nullum audiui,q̃ quod,qui magiſter equitum fu
» iſſe tibi viderere,in proximum annum conſulatum peteres,vel potius rogares,is per municipia, colo
niaſq; Gallię à qua,cum conſulatus noſter petebatur non rogabatur:petere conſulatum ſolebamus, cum Gallicis,ac lacerna cucurriſti.

303 Negant me ei iratum fore,&c.NEGA habent veteres libri;quam lectionem recepi:nam & veriorem & elegantiorem eſſe iudicaui:Hanc autem ex toto hoc loco ſententiam elicio,vt,cum paulo ſupra inquit: Illam manum tu mihi cura vt pręſtes,intellexerit manum Pompeij,ideſt non paruam hominum multitudinem,in quibus Pompeius ita regnabat,vt eos poſſet,quibus voluiſſet conciliare: Hoc autem auctoritate vir ille ampliſſimus & egregijs ſuis meritis conſecutus erat;ſed cum Pompeius tam longe abeſſet(gerebat.n.hoc tempore bellum aduerſus Mithridatem,& Aſiæ reges) Atticus autem, quãuis & ipſe quoq; abeſſet,quia tñ propius Roma aberat quã Pompeius,petit ab eo,vt ſũma diligentia, tanq̃ familiariſſimus Pompeij totam illam illius manum ſibi conciliet: poſtea autem iocatur cum Attico familiariter:vult enim ipſum Pompeio ſignificare,Ciceronem non ei iratum fore ſi ad ſua comitia nõ venerit:nec velle ſe vllo pacto Pompeiũ nunc relictis omnibus rebus Romam properare,ut tẽpori ſuo ſeruiat,ſeq; illi hoc officiũ remittere:verba aũt illa(qm̃ propius abes)per παρένθεσιν dicta ſunt. Abeſſe
» aũt propius ab aliquo loco frequens eſt Ciceronis locutio,vt li·primo Tuſcul.Et primum omniũ anti
» quitate,quę quo propius aberat ab ortu & diuina progenie,hoc melius ea fortaſſe quę erant infra cer
» nebat:& in libello de ſenectute.Equidẽ nõ video cur qđ ipſe ſentiã de morte,nõ audeã vobis dicere,qđ eã melius cernere mihi uidear,ꝙ ab ea ꝓpius abſũ,Poſterior tñ hic locus in vulgarib.libris antea mẽdoſe legebatur:Quia aũt propius aberat,ideo poterat hoc cõmodius uel literis uel aduẽtu ſuo pſtare Atticus:nã ẽt ſeq̃nti epiſtola rogat eũ accurate,ut Romã ueniat,illiuſq; aduẽtu docet ſibi opus eẽ maturo ad volũtatẽ nobiliũ cõciliãdã,quos audiuerat honori ſuo aduerſarios fore:Ex priſtina lectiõe nullus

neq;

neq; urbanus neq; ſatis commodus ſenſus meo iudicio elici poterat: quare meliore (ut arbitror) inuenta, illam repudiaui.

304 Θέων τῆς ἀγαθὸν ἡ τιμή: Sic quondam legebant deprauatè: Cum enim literas Græcas, quæ in manu ſcriptis exemplaribus aliquantum confuſæ, & deformatæ eſſent, non intelligerent, eam repoſuerunt ſententiam, quæ illorum iudicio huic loco quadrare uidebatur: ſed mirum eſt quanto magis illuſtrent verba Homeri, quæ Germani etiam reſtituerant, & nos magno noſtro labore ex antiquo noſtro libro erueramus: ea ſunt in. χ. λ. cum de Achille loquitur, qui Hectorem fugientem ſequebatur effuſo curſu: Quem locum Virg. Aeneidos lib. xij. accurate expreſſit, vt ſic hoꝶ verboꝶ ſententiã reddiderit: Neq;.n. leuia, aut Ludicra petunẽ Pręmia. Celeriter (inquit) & magna feſtinatione currebant: neq;.n. eorum curſus erat pro adipiſcendis pręmijs, quæ curſoribus proponi ſolẽt, Verum de vita, & morte Hectoris. Cum autem Homeri locum oſtẽderimus, ſatis officio noſtro feciſſe putamus: non erimus in verbis illis explicandis longiores, quę & aperta ſunt, & nunc paſſim (magna ſæculi huius felicitate cum græca lingua tantopere perdiſcitur, & tanta Gręcoꝶ librorũ copia in lucem venit) omnibus nota, & expoſita: Quod ſiquis nimis obſtinate vulgatam illam lectionem adhuc amplexaretur, conſideret verba Ciceronis, quæ ſequuntur: VIDES ENIM IN QVO CVRSV SVMVS, Quæ omnem ſcrupulum tollunt: ſuũ.n. honoꝶ curſum, vt illoꝶ verũ curſum, non eſſe de leui re docet, ſed pro adipiſcendo cõſulatu: Talem aũt eſſe, & tam iuſtam illam ambitionem, vt etiam ſi illa occecatus in aliqua re lapſus fuerit, ſibi ignoſcendum ſit.

304 Vt totum Gymnaſiũ ἑρμάθηνα eſſe videatur. Nos in noſtro antiquo ἡλίου ἀνάθημα inuenimus, quod etiã Germani in ſuo codice modica omnino peruerſione ſe reperiſſe teſtati ſunt. Quare non paſſi ſumꝰ amplius veram lectionem (vt putamus) iacere: Quis enim conſenſum tam bonorum, & veterum exemplariorum audeat repudiare?

304 De meis ad te rationibus. Non mutauimus hic receptam lectionem: Admonemus tamen lectorem, meliorem noſtrũ codicem DE MEIS DETRACTIONIBVS habere, ſiquis hãc magis probat, is eam ſuo arbitrio ſequatur: Vulgata lectio & defendi poteſt, & veriorem fortaſſe ſententiam retinet: Nos epiſtolam, in qua hęc verba ſunt à ſuperiore ſeiunximus, nam importune illi adheſerat: quod multis argumentis (quę vnuſquiſq; qui diligenter attenderit, videbit) cognoſci poteſt.

306 Si qua ornamenta gymnaſio reperire poteris. Antiquus noſter liber: GYMNASIO DE REPERIRE POTERIS. Nos ſyllabam illam DE arbitrati ſumus cõiungi debere cum antecedente dictione: quemadmodum eo etiã loco, quod retinet idem codex: Quæ gymnaſiode maxime ſunt: cum vulgati ibi etiã deprauati ſint: γυμνασιώδη q; in ambobus locis ſcripſimus, ea intelligentes ornamenta γυμνασιώδη, quæ gymnaſij ſint, illiq; loco pręcipue conueniant, quod ẽt inquit in epiſtola ad Fabiũ Gallum: Ea.n. ſigna ego emere ſoleo, quę ad ſimilitudinẽ gymnaſioꝶ exornent mihi in palęſtra locum.

307 Εὐμολπιδῶν πατρίδα: πάτρια ferè omnes excuſi, quemadmodum eſt in antiquis habent, vt intelligat ritus patrios, & inſtitutiones illius ſacræ familię, & auguſta myſteria vt inquit Cicero. II. de legib. Cupiebat igitur Chilius ſibi mitti ab Attico Eumolpidarum ſacra, fortaſſe vt poematibus ſuis includeret, erat.n. poeta. vt ex illo loco colligitur: Epigrammatis tuis, quę in Amalthea poſuiſti contenti erimus, preſertim cũ & Chilius nos reliquerit, & Archias nihil de me ſcripſerit. nihil tamẽ illius ad nos peruenit, vt Archię, cuius quędam legimus: epigrãma ſanè illud de quattuor Græciæ certaminibus ipſum auctorem habet: πάτρια σύρων appellat Atheneus lib. viij. δειπνοσοφιστῶν leges & ritus quoſdã Syroꝶ: καὶ τοιαῦτα μὲν ἔφη ὁ Δημόκριτος καὶ αὐτὸς ὑμῖν προσοτάνησιν οὐκ ὀψοφαγήσων παρῆλθον διὰ τὴν πάντα ἀρίστην εὐλπίαν ὃς διὰ τὰ σύρων πάτρια καὶ ἡμᾶς τὴν ἰχθύων ἀπεσόμενον ἵν' ἐξ ὀστρείων παρεισφέρων.

307 Et ſi quid aliud ὤνιον eius loci &c. Præter antiqui codicis fidem, quędã etiã argumenta habuimus, quæ fecerunt vt οἰκεῖον ſcriberemus: non paruum illud, quod animaduertimus, nunquam ferè Ciceronem græca voce vti, cum latinam habet, quæ egregiè, quod vult exprimat: tam autem plenè ſignificat VENALE latinis, & tam receptum eſt, q̃ græcis ὤνιον quod non accidit de alia voce, quam reſtituimus: nec.n. latini vllum habent verbum, quo plenè οἰκεῖον dicant: Itaq; Cicero in Lucullo græcam dictiõem ponit, cuius antea vim complexus fuerat, vt manifeſtius faceret, quid ſuperioribus verbis intelligere voluiſſet: Nam quomodo non poteſt animal vllum non appetere id, quod accommodatum ad naturã appareat: Gręci id οἰκεῖον appellant: &c. Vt quod illi vno nomine dicunt, vix ipſe duobus exprimat, & in eodem libro, idq; initium eſſe naturę accommodatum: pro οἰκεῖον dixit: ut hic etiam οἰκεῖον eius loci, ideſt illi maximè aptum & accõmodatum ſignificet, quod ſupra dixit ornamentum academiæ proprium meę: & tamen nũc expreſſius dicit οἰκεῖον ideſt ſuum & ualde adpoſitum: paulo autem ante HERMERACLAS ſcripſimus ex antiquo illo codice ubi HERMEROTAS prius erat ex Mercurij & Herculis formis compactis ſtatuis.

307 Typos tibi mando. Scimus Hermolaum in ſui Corollarij libro primo cap. xxxiiij. Rhypos potius legere q̃ emendare, ſic enim dicit. Sed & apud Ciceronem in epiſtolis ad Atticum Rhypos ſcriptum eſt, pro ceris ſiue formis unde ſigilla fingebantur, fortaſſe à ſitu vetuſtatis appellatas: &c. Quod tamen in nullo vnq̃ uidimus neq; excuſo neq; manu ſcripto: Noſter ſanè antiquior LYPOS habet: Nos adhuc magis receptam lectionẽ ſecuti ſumus, & magis antiquę uicinam, cũ certius aliquid ipſi inuenerimus, aut ab alijs docti erimus, tunc hanc delebimus, ac meliorem reponemus.

307 Plutealia Sigilla. *Sic aiunt olim emendaſſe Beroaldum:* quod in quoſdam etiã propter uiri auctoritatẽ excuſos libros manauit: nobis non tanti ea fuit, vt non magis veteribus libris crederemus, quorũ mirificã concordiã in hoc perſpeximus: nec tamen iudicium illius contemnimus: lectio certè ab eo conformata plana & expedita eſt, poterit vnusquiſq; ſeruata antiqua ſuo loco ſcriptura, q̃d magis probabit eligere: ſcyphos ſigillatos nominat Cicero in Verrinis, Accurrit Venerius, iubet me ſcyphos ſigillatos ad prætorem ſtatim adferre.

307 Sin aũt eũ & offendes: Quãuis hic notã, quæ mendũ indicet, nõ adpoſuerimus, tñ locũ deprauatũ ẽẽ exiſtimamus, cũ aũt ab antiquo codice adiuti nõ ſimus, vulgatã lectionẽ magis, q̃ ẽ cõtamiare noluimus

308 Teucris illa: Nos ante hec verba, MVLTA DESVNT ſcripſimus, plurimis argumẽtis in hãc opinionẽ ducti: Cũ.n. paulo ſupra adhuc ſe cãdidatũ ẽẽ fateaẽ, q̃ ex hoc loco tradunẽ poſt peractũ cõſulatum geſta ſunt, paulo.n. iſra de ꝑdromis Põpeianis agit, & de voluntate Põpeij (q iã ex ſua expeditiõe reuertebaẽ) q apertè agere cogitabat Antonio ſuccedi oportere, is ãt poſt peractũ cõſulatũ (collega.n. fuit Ciceronis) in Macedoniã cũ iperio ꝓfectus erat. Manifeſto etiã colligiẽ ex plurib. locis Põponiũ Atticum Romã veniſſe, vt ex illo ſequẽtis epiſtolæ: ſunt, aũt poſt diſceſſum à me tuũ, &c. Vt nullo mõ coherere potuerint, q̃ poſt ſpatiũ ſaltẽ duorũ annorũ ſcripta ſint, deeſſe ãt q̃dã hic ꝑcipuè iudicauimus: nõ enim TEVCRIS ILLA idoneũ epiſtolæ principiũ videẽ, nã intermiſſionẽ ẽt ſcribẽdi factã cũ Romæ mãſerit Põponius nemo põt īficiari. Pluribus aũt locis iſra de Teucride hac loq̃tur, cum ſupra nunq̃ de hoc negotio mẽtionẽ fecerit: hæc autẽ ſufficiãt: Qui vero attẽtius cõſiderarint, plures etiã cõiecturas videbunt, quas nos ſciẽtes omiſimus: nemo autẽ miretur nos īterdũ mãcos, & decurtatos ẽẽ hos libros credere, apud optimos.n. auctores īuenimus citatos ẽẽ locos ex epiſtolis ad Atticum, q nuſq̃ in his reperiuntur, vt Suetonium; cuius in Cæſare hæc ſunt verba. De hac ſignificare videtur & Cicero in quadam ad Atticum epiſtola, referens Cæſarem in conſulatu confirmaſſe regnũ, de quo ædilis cogitarat. Poſſemus & alia non infirmiora teſtimonia proferre; quæ nunc omittemus.

308 Teucri *Syllani*: Nos moti auctoritate vetuſti codicis ita emẽdauimus: Teucris illa lẽtũ &c. Qui ſemp ſic ſcriptũ hẽt: iſra.n. de hoc negotio bis agit: cũ ãt obſcurè ſcripſerit, & δι' αἰνιγμάτων, vix poſſumus q̃d intelligere voluerit, diuinare: in extremo ſcdæ ab hac epiſtolæ ferè hoc nomẽ in vulgatis ẽt rectè ſcriptũ erat, cũ dixit τεῦκρις ꝓmiſſa patrauit, q̃a ãt ignotis hoib. has lr̃as dabat, parum in illis liberè loquebatur: nã ſequenti epiſtola cum dicit, tuus autem ille amicus &c. Credimus nos eum Põpeium intelligere: quod ex vltima huius voluminis epiſtola manifeſtius colligitur, ijsdem enim penè verbis idem de illo iudicium facit: ſuppreſſo tamen nomine, ſed ita certis indicijs, vt dubitari non poſſit.

308 Nihil ego illa īpudẽtius, nihil aſtutius, nihil lẽtius vidi: Sic nos emẽdauimus ex vetuſto codice: illa autẽ, Teucride itelligimus: lẽtius vero, q̃a ſemp hoc eius negotiũ lẽtũ ẽẽ dicit: ad hũc ãt locũ: NAM A CAECILIO PROPINQVI &c. Alludit Seneca epiſtolarũ lib. xxj. his verbis. Quã durus ſit fœnerator Cęcilius, à quo minoris cẽteſimis ꝓpinq̃s numus moueri nõ poſſit: in q̃bus nõ nihil mẽdi ineſt: vt ſi q̃s cũ hoc loco cõcordare velit ꝓpoſitione tñ addita facile poſſit, A PROPINQVIS legendo: nã ꝓpinquis moueri ꝑ à ꝓpinq̃s intelligere, nimis durũ videtur: aliter quomodo locus ille intelligi debeat, nõ video.

308 Tito mãdaui σκήψεις. Hoc græcũ nomen in nr̃o antiquo latinis literis SCEPSIS ſcriptum eſt, vt græcum quõdã σκήψεις fuiſſe exiſtimem: Sunt ãt σκήψεις excuſationes & προκαλύμματα quæ excogitamus, & fingimus, cũ alicui negotio adeſſe noluimus: Sophocles ἀλλ' ἄσθμα μὴ σκῆψιν οὐκ οὖσαν τίθεις Ariſtophanes etiã πλούτῳ ſycophãtẽ cũ iterrogatus eẽt, an mercaturæ operã daret, rñdẽtẽ īducit, ναὶ, σκήπτομαι ὅταν τύχω. i. cũ mihi cõmodũ eſt, fingo me mercatorẽ ẽẽ, vt fugiã officia ac munera, q̃bus illi ſoluti ſunt: vtor hac excuſatiõe, & ꝓtextu quodã, vt vacatiõibus illorũ fruar. Deniq; Cicero lib. xvj. harũ epiſtolarũ, cũ crebris eũ literis Octauianus rogaret, vt in cãm ſuã deſcẽderet, inq̃t: ille vrget, ego ãt σκήπτομαι nõ cõfido ætati, &c. ideſt ſimulo aliquid īpedimenti mihi ortum eſſe, & ꝓtextum aliquẽ inuenio, quare id facere nõ poſſim: ἀναβολὴ autem procraſtinatio, & in alium diem dilatio: Mandarat igitur Cicero Tito, vt ſe excuſaret, & negotium illud in aliud tempus reijceret.

308 Sed neſcio an ταὐτόματον: Sic quõdã ĩ excuſis ẽt legebaẽ, poſtea ταὐτομάτου ἡμῶν ſcribeẽ cœpeẽt, ãtiq̃or ẽt nr̃ ἡμῶν ταὐτόματον hẽbat: ἡμῶν ãt alia manu poſtea repoſitũ fuit, ex quo nõnulli (vt puto) ἡμῶν fecerẽt: Nos vulgatã nũc lectionẽ (etſi nõ ꝓbemus) ſecuti ſumus, ſed q̃a locus obſcurus ẽ, cũ nihil certi adferre poſſemus, eũ intactũ reliq̃mus: potius tñ ſuſpicamur, ταὐτόματον legẽdũ ẽẽ, hac ſententia, vt dicat ſe ꝓfectò T. mãdaſſe σκήψεις atq; ἀναβολὰς quæ tñ fortaſſe nõ neceſſariæ erunt, res.n. ταὐτόματον. i. ſponte ſua quem opto exitũ habebit: poſtea addit rõnem, quare nõ opus fore excuſatiõibus, & dilatiõe putet, nam (inq̃t) mihi Põpeiani ꝓdromi nunciarunt &c. Nos in re dubia ſuſpicionẽ ẽt: quã hẽmus reticere noluimus, ſimulq; īnuere quã veriorẽ, & caſtiorẽ lcõnẽ ẽẽ putem⁹: doctiorũ tñ iudicio virorũ de hac re ſtare volumus.

308 Per manus ſeruulæ ſeruatũ, & eductum. Sic etiã nos ſcripſimus, cum tñ Germani ex antiquo codice, SEPRVLLAE in margine ſui codicis pro SERVVLAE ſcribant: & nos in noſtro etiam meliore, & antiquiore SEPRVLAE ſcriptum inuenerimus: noluimus rem ſilentio præterire: quin noſtrum iudiciũ de ea proferremus, & antiquam lectionem teſtatã relinqueremus, ſiquid fortaſſe lateret, quod nos ignoraremus. Cicero tamen in oratione de Aruſpicum reſponſis receptam lectionem confirmat, cũ inquit de C odio loquens. Niſi ex eo loco, quo eum adire fas non fuerat, ancillarum beneficio emiſſus eſſet: & Plutarchus in vita Ciceronis eidem adſtipulatur.

Quomodo

§10 Quomodo ἐνεπερπερευσάμην ſic ferè omnes vulgati codices deprauatiſſime,quod etiam ita negligenter interpretati ſunt,vt nullam rationem habuiſſe videantur,neq; huius loci ſententiæ,neq; grecæ etiã ſcripturæ:Nos ἐνεπερπερευσάμην legimus ex noſtro meliore libro,ideſt me oſtẽtaui,& quaſi iuueniliter iactaui, omnibus adhibitis fucis,& ornamentis orationi meę tanq̃ exultaui,& placere illi ſtudui: hinc autem colligere poſſumus quàm perfecte Grecum ſermonem calleret Cicero,qui tam propriè,& aptè abſtruſioribus etiam verbis eius linguæ vtatur,originem & rõnem huius vocis ex Suda accipies:& alijs quorum ſtudium eſt hęc minute explicare:ea autem non vna eſt:cum tamẽ omnes in ſignificatu conſentiant,nouum autem auditorem Pompeium appellat,quia tunc ab illa feliciſſima expeditiõe cõtra Aſię reges redierat.

§10 Si vnq̃ mihi περίοδοι καμπαὶ ſuppeditauerunt·Nos ex vetere noſtro libro noſtram lectionẽ accepimus:quam etiam Germani ex vetuſto codice adnotarant:vt conſentientibus tam remotis teſtibus, fides omnino illis haberi debeat:ẽ autem hæc lectio vehemẽtior,& illo animi ardore,quo hęc pronũciabat Cicero dignior,multas vno ſpiritu argumentorum ſpecies,& orationis ornamẽta nominare.Quid autem καμπαὶ hoc loco ſint ,fatemur nos non compertũ habere,in quo etiã dubitarunt Germani,cum multa apud Grecos hoc nomẽ ſignificare ſciamus,nunquam inuenimus hoc ſignificatu , quo hic videtur Cicero ponere,niſi mendum fortaſſe ſit eo loco in his veteribus codicib.quod tamen alijs iudicandum relinquimus:Reprehendit Ariſtoteles lib.iij.Rhetorices inane Studium eorum,qui nimis curioſe nomina quibuſcunq; reb.imponerent:& maxime Lycimnium quendam rhetorem,qui multa huiuſcemodi vocabula finxerat:taxat:ἐπέξοδον, ἀποπλάνησιν, ὄζους,vt fortaſſe ab eodem quoq; hæc vox καμπαὶ excogitata fuerit:Si.n.quaſdam orationis partes ille μεταφορικῶς ramos appellauit,cur non credi poteſt eundẽ nõnullas alias ab eadem re tranſlato nomine fructus appellaſſe? Verum hęc leuis coniectura eſt, quam tñ non ſpreuimus,ſi forte noſtro indicio poſſit aliqñ certior quædã rõ huius nominis aſſignari.

§11 Fuſius circũceſſit·Hic locus varijs modis legitur:cum.n.omnes corruptum eſſe exiſtimarint , quiſq; pro ſuo ingenio ſuppleuit.Germani corrigunt FVSIVS TERT· CONSVL CESSIT:quod inane , & falſum puto:Noſter antiquior. FVSIVS TERTIVM CONCESSIT quod nos recepimus:in tantis.n.tenebris quid potius faceremus non habuimus,q̃ vt libri illius,quem infinitis locis fidelem experti ſumus,non certam ẽt lectionem ſequeremur:eſt autem hic Q.Fuſius Calenus perpetuus inimicorum Ciceronis defenſor,qui cauſam Clodianã acerrime defendebat,ſi autẽ noſtrã lectionem probes intelligere potes,cum ante bis conceſſiſſet,tertium nunc conſenſu optimatiũ victus,coactus ẽ cõcedere.

§12 Tribuni non tam ęrarij,q̃ vt appellanẽ ærati.Contra in noſtro antiqore libro. TRIBVNI NON TAM AERATI, QVAM VT APPELLANTVR AERARII.Appellabantur ſanè ęrarij tribuni à tribuendo ære auctore feſto,vnuſquiſq;,quę commodior lectio viſa fuerit,eam ſequatur.

§12 Ἔσπετε νῦν μοι μοῦσαι ὀλύμπια δώματ᾽ ἔχουσαι: Germani videntur in ſuo antiquo codice non parua veſtigia veræ lectionis inueniſſe:nec tñ plenè locum reſtituerunt,eadem nos,& paulo fortaſſe integriora in noſtro probatiore habemus:quãuis neſcio cuius culpa cum Germanico exemplari noſtrum etiã impreſſum aliquantum inquinatum ſit:nũc tamen omne vitium eius detrahemus: Eſt ſępe apud Homerũ (vt omnes ſciunt) verſus ille,qui totus ante in cũctis impreſſis legebatur: ἔσπετε νῦν μοι μοῦσαι ὀλύμπια δώματ᾽ ἔχουσαι quãdo auxilium muſarũ implorat aliquã nouam narrationem exordiens: In·XVI. autẽ Iliadis cum in naues Grecorum Troiani faces inijcere cœpiſſent,vt claſſem incẽderent,nouum noue rei principiũ faciens eũdẽ verſum repetit,ſtatimq; infert ὅππως δὴ πρῶτον πῦρ ἔμπεσε νηυσὶν ἀχαιῶν. Quare Cicero hic rem admirabilem exponere volens loco illo Homeri eleganter,& accõmodate vtitur,poſtremam partem prioris verſus,ut nõ neceſſariam omittens,& tantũ poſterioris adſumens , quantum ſibi ad declarãdum,quod volebat,utile erat:& ſanè rectè in antiquo totum id ſcriptum eſt:quia tamen aliqua ſemper dictio aliquãtulum peruerſa eſt,fit ut non parũ perturbationis adferant Græci hi loci, niſi intelligas cuius auctoris ſint,& literas illas cum integris,& incorruptis verbis ſcriptoris illius cõferas: tunc omnia,quæ prius diuulſa erãt verboꝝ membra componuntur,nã elementa ipſa nunquã ferè deſunt,etſi deformata aliqua parte ſint:Quare ne longiores ſimus,ſic ex vetere ſcriptura,& ratione ipſa locus hic legendus eſt ἔσπετε νῦν μοι μοῦσαι:ὅππως δὴ πρῶτον πῦρ ἔμπεσε: ut nõ tãtum opem muſarum inuocet,ſed exponat etiã in qua re narrãda velit illas ſibi auxilio eſſe.Plato etiã.viij.libro Polit. hoc eodẽ Homeri principio vtitur,cum tradere vellet,quibus motibus ſua ciuitas perturbari poſſet,quoq; ſeditiones oriri inter ſocios,& eos,qui remp.regerent:Cum autem ſermo Platoni futurus eſſet de ſeditionibus,& diſcordijs,vbi Homerus ignis,ille ſeditio excitata eſt,inquit.Hęc illius verba ſunt: πῶς οὖν δὴ ὦ γλαύκων ἡ πόλις ἡμῶν κινηθήσεται·καὶ πῆ στασιάσουσιν οἱ ἐπίκουροι καὶ οἱ ἄρχοντες πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς αὑτούς ἢ βούλει ὥσπερ ὅμηρος εὐχώμεθα ταῖς μούσαις εἰπεῖν ἡμῖν ὅπως δὴ πρῶτον στάσις ἔμπεσε καὶ φῶμεν αὐτὰς τραγικῶς ὡς πρὸς παῖδας ἡμᾶς παιζούσας καὶ ἐρεσχηλούσας ὡς δὴ σπουδῇ λεγούσας ὑψηλολογουμένας λέγειν:quę eo libentius poſui,vt viderent omnes quomodo grauiſſimi ſcriptores ijſdẽ Homeri locis unuſquiſque pro ſuo cõmodo vterentur.

§13 Ne aut ignorãdo ſtultiſſimi iudicaremur.Nos hic mendi notam adpoſuimus:manifeſto enim deeſt quiddam:cum·n·duas propoſuiſſet,vni tãtum parti reſpondet:non nulli (ut puto) coniectura ducti ſic locum ſuppleuerunt:NE AVT IGNORANDO STVLTISSIMI,AVT METVENDO IGNAVISSIMI IVDICAREMVR: qui integriorem codicem nactus erit, hic tuto poterit omnes hos

verborum defectus reſtituere:noſtrum ſemper conſilium fuit hæc mutila,& decurtata loca,vt in veteri
bus libris inuenimus potius dare,q̃ aut nos ſupplere,aut vt ab alijs ſuppleta ſunt,tradere.

314 Comeſatores.Nos cõmiſſatores ſcripſimus,vt hic noſter vetus codex habet:& in epiſtolis ad P.Lentulũ,
mediceus:vbi verſus Terentij citat:Phædriam intromittamus cõmiſſatum.In noſtro ſanè Terentio,
quem olim Politianus cum vetuſtiſſimo illo Petri Bembi accuratiſſimè contulit,ſemper ita in illo qui-
dem vetere,hoc verbum ſcriptum eſſe Politiani manu adnotatum eſt.

314 Itaq; & ludentes Gladiatoribus:Nos ex noſtro antiquiore exemplari ET LVDIS ET GLADIATO-
RIBVS ſcripſimus:quã eſſe legitimã,& veram huius loci lectionem nõ dubitamus:ſed ne hic iterũ ea-
dem repetamus,videnda ea,quę adnotauimus ſupra locum illum in epiſtola Aſinij: GLADIATO-
RIBVS AVTEM FADIVM QVENDAM,&c. ἐπισημασίας,autem hic intelligit: quas lib. 1.ad
Q.Fratrem ſignificationes appellat eo loco de Aſia loquens,vt theatro μεταφορικῶς:natura autẽ ita re-
» ſonans,vt vſq; Romam ſignificationes,vocesq; referantur: item Liuius Deinde ex dignitate magis
» viſum ſcribere eum de quibus videretur,quã præſentem aut referendis ſuis in ciuitatem beneficijs eru-
» beſcere,aut ſignificationibus,acclamationibusq; multitudinis aſſentatione ĩmodica pudorẽ oneran-
» tis &c.Polybius etiam lib.iij. πάντων δὲ ἐπισημηναμένων ὡς δίκαια λέγοντος τοῦ σκίρωνος &c.i.plauſu,& cla-
» more ſignum ſuæ mentis,voluntatisq; dantibus:In his etiam epiſtolis lib.xiiij.Tu ſiquid pragmati-
con habes,ſcribes,ſi minus,populi ἐπισημασίας,& mimorũ dicta perſcribito: non enim hic dicit ſe ab-
ſtuliſſe mirandas ἐπισημασίας gladiatoribus:eſſet enim ineptum:ſed populo ludorum gladiatorũq; con
ſeſſu:tunc enim propter multitudinem,quæ ſimul coit,populi R.iudicium,ac voluntas ſignificatur.

314 In comitiorum cauſa.Hæc poſtrema dictio in noſtro antiquo non eſt,vt fortaſſe dictum ſit quemadmo-
» dum lib.xij. Maxima eſt in Scapulę celebritas,propinquitas:& lib.xiij.cum video in Libonis præto-
rem,vt enim ſupra hortis,ſic hic annalibus intelligendum eſt,videntur enim hæ locutiones ſimiles illi
eſſe,qua vſus eſt Cicero ad Q.Fratrem de aquæductu ſcribens:Preſertim cum tu neq; per Locuſtę,neq;
per Varronis velles ducere:de qua doctiſſimus vir Budeus eruditè diſſeruit:qui alias quoq; huic cõſimi
les apud Ciceronẽ eſſe docet,& oẽs à græco ſermone originem ducere:illis autem receptis & probatis,
cur non huic quoq; pari locus eſſe poteſt?ſed omnia vt puto imperiti librarij contaminarunt.

314 Vt quoad viuat ſingulis tribubus HS.ccccxxxv.debeat:Nos numerũ HS.quem in antiquo codice ijſdẽ
etiam notis perſcriptum inuenimus,repoſuimus:Quid autem per notas illas ſignificetur iam declara
tum eſt:Germani pro TRIBVBVS: TRIBVLIBVS legunt:Nos tamen receptam lectionem,quam
etiam in cunctis manu ſcriptis vidimus,retinuimus,& ſi illam non improbemus.

314 Fabam mimum:Adeo perturbatus eſt & obſcurus hic locus, vt quid de eo ſtatuendum ſit,mihi non con
ſtet,quicunq; manu ſcripti meliores ſunt,FABA MINIMVM primo habebant:ex quib.tam depra-
uatis vocibus factum poſtea fuerat FABAM MIMVM ab ijsdem,qui libros illos ſcripſerãt:eã igitur
caſtigationem recepi:non q͏ illi valde confiderem,ſed quia meliorem,& certiorem nõ habui:quid enim
in tantis tenebris aliud facerem,q̃ à priſcis exemplaribus vt optimis ducibus ne tantulum quidem de-
clinare?Qui integriores codices nactus erit,is poterit ex hoc loco hanc quaſi fuliginem abſtergere, aut
eruditiores fortaſſe aliqui veterem veram & ingenuam eſſe lectionem probabunt:nec meliorẽ quæren-
dam eſſe oſtendent.Alij FABAM NVMVM legunt,non minus dubia & incerta mihi lectione: Sen-
tentia huius loci perſpicua eſt:queritur Cicero conſulatum illum ſuum quem antea optimus & clariſ-
ſimus vir ſummis laudibus in cœlum tollere ſolitus erat,ſi indigniſſimæ perſonæ honorem illum adi-
piſcentur(quod accidet ſi L.Afranius Cos.factus erit)omnem dignitatem amiſſurum,& rem vilem &
abiectam euaſurum:quare laudat conſilium Attici,qui ſe literis & ſapientiæ ſtudijs dediderit,& hono
res omnes,magiſtratusq; neglexerit.

314 Nonne ἰλλαχφυνίον:Antiquior noſter,& omnes manu ſcripti FLOCIFACTEON prima tantum litera ali-
quatenus peruerſa,ſed errore ſatis frequenti:multis.n.locis(quod ſæpe magnas peruerſiões produxit)
E,pro F.ſcriptum eſt:credo ſimilitudine,quam inter ſe in antiqua illa ſcriptura hæ literę habebãt,quæ
maioribus literis conſtabat:ut ex lapidib.& multis etiam peruetenbus libris deprehenditur:latinũ aũt
uerbum Gręcorum more inflexit:alludit.n.ad uocem illam φιλοσοφιτέον,quam paulo ante poſuit:nam
ut alibi formauit ſullaturit, Lentulitates & Appietates,ſic(ut opinor)in hoc loco floccifacteon dixit,
non q͏ eadem omnino ſit ratio huius & illarum formationum,ſed quia conſimilem quandam habẽt
licentiam diſcedentis aliquo modo ab uſu,& conſuetudine latini ſermonis,ut aptius quod uolebat,ef
fingeret,& uno uerbo exprimeret:& iſtos conſulatus nõ floccifacteon,ideſt non debemus facere flocci,
& dignos exiſtimare,in quibus aſſequendis tantũ ſtudij,& laboris ponamus.

317 Vt anniuerſaria ſacra iuuentuti non committerentur:Meliores codices rectam lectionem retinent: IV-
VENTVTIS:non enim dicit ſacra anniuerſaria non eſſe cõmiſſa iuuentuti, ut iuuentus illis exclu-
ſa intelligatur:Sed ſacra iuuentutis:que ſcilicet pro iuuenib.ſunt inſtituta auctore Feſto (ſingulis aũt
annis redibant)non eſſe commiſſa dicit eodem ſignificatu,quo committere ludos, & commiſſionem
ludorum dicit.

317 Memmius ſuis ſacris uitiauit:Nos in cunctis manu ſcriptis INITIAVIT legimus. Germani quoq; in
margine ſui codicis ſic ſcribunt:Credimus omnino intelligere Ciceronem Luculli uxorem à Mẽmio
uitiatam,& ſtupratam eſſe:ſed cum ſuis ſacris id flagitium cõmiſerit,cum ioco initiauit dixiſſe; mos

eſt.n.

eſt enim in ſacris mulieres initiare,& non ſtuprare:vt rem igitur turpem honeſto nomine proferret:ſi-
mulq; ſiniſtrum morem initiandi,quo Memmius vſus erat,taxaret,pro vitiauit initiauit dixiſſe:Quæ
autem ſacra Memmij intelligat conſiderandum:Multa argentea nomiſmata viſuntur, quæ in auerſa
fronte Cereris imaginem habeant cum hac inſcriptione, MEMMIVS AED.CVR.CERIALIA
PREIMVS FECIT. Quam rem etiam Politianus animaduerterat,& tradit Miſcellaneorum capi-
te LXXXV.fortaſſe igitur Cerialibus intelligit:cum enim ea primus fecerit, rectè eius ſacra appella-
ri poſſunt:vel quibuſdam ſuæ genti,& familię proprijs ſacris.

317 Auet filius:Nos in manu ſcriptis AVLI AVTEM FILIVS legimus. Vt L.Afranium intelligat Me-
telli collegam in conſulatu:cum enim ſupra de Metello, quid ei videatur expoſuerit: nune iudicium
» ſuum de altero conſule profert: ſic enim ſupra etiam Afranium appellat: omnibus inuitis trudit no-
ſter magnus Auli filium.

319 Νῆφε καὶ μέμνησο: Hæc verba gręca corruptè antea legebantur, nam & pro ἄρθρα φρενῶν: Scriptum erat,
& alijs mendis fęda erant:Nos ex noſtro codice illa reſtituimus. Sudas etiā in dictione πρόχειρος locum
Polybij adducit, vbi dictū hoc Epicarmi celebrat: ἀλλ' ἔστιν αἴτιον τοῦ μὴ πρόχειρον ὑπάρχειν, τὸ παρ' Ἐπιχάρμῳ
καλῶς εἰρημένον νῆφε καὶ μέμνησο ἀπιστεῖν: ἄρθρα ταῦτα φρενῶν: quā rectam eſſe lectionem confirmat Q. Cice-
» ro qui in libello de petitione conſulatus ſic ea interpretatur:Quamobrem Ἐπιχάρμειον illud teneto:ner-
» uos,atq; artus eſſe ſapientiæ non temerè credere.

319 Barbara quædam,& obſoleta:Meliores codices, quos nos ſecuti ſumus σόλοικα habent tam certè & huic
loco accommodatè vt nullo opus ſit argumento ad hanc lectionem confirmandam.

320 Nam vt ait Rhinton. Poeta hic comicus fuit patria Tarentinus. Athenęus lib. iij. δειπνοσοφιστῶν: ipſum
citat in comœdia Amphitrŏie:ad hunc Rhintonis ſenariolum vice prouerbij iactatum puto M. Var
» ronem lib.iij.de re ruſtica alludere cum inquit. Quis contra nunc Rhinton nō dicit ſua nihil intereſſe,
» vtrum his piſcibus ſtagnum habeat plenum,an ranis:Noſtri librarij ſecundam vocem huius verſus
deprauarunt pro μὲν enim μετὰ ſcripſerunt turpi,ſed manifeſto errato.

EX LIBRO II. AD ATTICVM.

321 Vt σεμνοπρεπής τις & πολιτικώτερος videretur. Quamuis hic receptam lectionem conſeruauerim & antiquā
contempſerim fortaſſe non ſine culpa:volo nunc ipſam mea opera in lucem prodire nec enim eam ita
prauam iudico,vt penitus repudiari debeat: ne σεμνοπρεπής τις &c. habent priſca exemplaria,quod prima
ſpecie valde abſonum videtur,cum NE, pro,vt non,poni ſoleat:perſpicuū autem ſit Philippicas ora-
tiones ſcripſiſſe Demoſthenem, & ſe à iudiciali genere abiunxiſſe, vt ea res ſibi honorem dignitatēq;
adſerret,& vt grauior grandiorq; orator haberetur, id enim eſt σεμνότερος quod ex Cicerone colligitur,
qui in oratore ſic verba hæc Ariſtotelis in tertio Rhetorices interpretatur ὁ μὲν ἡρῷος σεμνὸς καὶ λεκτικὸς καὶ
ἁρμονίας δεόμενος, ὁ δ' ἴαμβος αὐτή ἐστιν ἡ λέξις ἡ τῶν πολλῶν: διὸ μάλιστα πάντων τῶν μέτρων ἰαμβεῖα φθέγγονται λέ-
» γοντες: δεῖ δὲ σεμνοτέραν γενέσθαι καὶ ἐκστῆσαι:quod longè Ariſtoteli videtur ſecus,qui iudicat heroū nume-
» rum grandiorem q̄ deſideret ſoluta oratio: Iambum autem nimis è vulgari eſſe ſermone: itaq; neq; hu-
» milem nec abiectam orationem,nec nimis altam & exaggeratam probat:plenam tamen eam vult eſſe
grauitatis,vt eos,qui audient,ad maiorem admirationem poſſit traducere. Alibi σεμνὸς diuinus à Ci-
» cerone dicitur,vt opinor:nam cum dixit in prooemio ſecundi libri de oratore,ſed hæc tragica atq; di-
uina:puto illum hoc verbum exprimere voluiſſe:nam Ariſto.lib.ij. Meteororum cum ferè eandem ſen
tentiam proferre vellet, ita locutus eſt τραγικώτερον γὰρ οὕτω καὶ σεμνότερον ὑπέλαβον ἴσως εἶναι τὸ λεγόμενον:
Quamuis autem huius verbi ſignificatus notiſſimus eſſet,non malum tamen fuiſſe puto hæc è tam
claris auctoribus diſſeruiſſe:ſi igitur NE, ſemper VT NON ſignificet, videtur omnino ſententiæ repu-
gnare,& nullo modo antiqua lectio probari poſſe:ſed alibi mihi legiſſe videor(niſi fallor)NE pro VT,
» affirmatiuè poſitum eſſe, vt in Oratore. Tantumq; abeſt,ne,quod ij,qui hoc aut magiſtrorum inopia
» aut ingenij tarditate aut laboris fuga non ſunt aſſecuti,ſolent dicere,eneruetur oratio cōpoſitione ver-
» borum,vt aliter in ea nec impetus vllus,nec vis eſſe poſſit. Sunt autem omnes:qui illo volumine con-
tinentur Ciceronis libri(meo iudicio)minus q̄ ceteri contaminati:nam hæc cum in ea incidunt,con
ſueuerunt iuniores quidam ſine vlla dubitatione peruertere:quod fortaſſe etiam fecerunt hoc loco,quē
in manibus habemus,quo fit,vt huius locutionis pauciora exempla adferre poſſimus: Nihil autem
nunc aliud mihi occurrit,quo poſſim antiquam lectionem magis confirmare:eruditiores hoc diligen
tius conſiderabunt:& ſi videbitur,ipſi priſcam hic vocem quamuis rariorem reſtituent:Contra autem
VT pro NE ab optimis auctoribus frequenter vſurpatum eſt,& à doctis viris accuratè animaduerſum
nos etiam id pluribus locis temeritate quorūdā ſiniſtrorum correctorum ſublatum in ſuā ſedē reſtituimus.

322 Cum in Sicilia ædilitatem ſæpe dictitaſſet:Quia hic locus obſcurus eſt,non verebor antiquam lectionē
(etſi corruptam,& ineptam) proponere,nam quum tam variè in melioribus legatur,auget mihi ſuſpi
tionem,locum non carere mendo:Elegantiores homines,ſinceræq; M.Tullij locutionis amatores dili-
gentius hunc locum conſiderabunt:mihi enim difficilis admodum videtur:quod ſi commentitijs fa-
bulis contenti eſſe volumus,omnia erunt plana,& aperta:ſed illas nec aures eruditorum delectare arbi
tror,nec animum alere: ſic ſcriptum eſt in antiquioribus CVM IN SICILIA HEREDITATEM

SAEPE HEREDITASSET NEQVE MAGNOPERE, &c. Hæc videant ſtudioſi: quid enim nocere poſſunt hic notata? Saltem vt conſiderent quantum etiam antiqua exemplaria aliquibus locis deprauata ſunt.

322 Sed ſoror, quæ tantum habeat conſularis loci. Munera gladiatorum in foro dabantur: Conſules autem, & alij magiſtratus gerentes, pro magiſtratus dignitate ſpatiū habebant, vbi ſpectare poſſent, ſiue amicis, familiaribusq́; ad ſpectandum dare. Virgines item veſtales ſuum locum gladiatorium habebant, & conſulum vxores: qui magiſtratus petebant, ſoliti erant à propinquis, & neceſſarijs vel precario, vel mercede magnam vim horum locorum impetrare, & hac liberalitate cādidati multorum animos ſibi conciliabant: Cum nonnulli etiam nobiles viri in circo totas tabernas tribulium cauſa compararent: Decreto autem M. Tullij, liberi, poſteriq; Seruij Sulpitij circū eam ſtatuā, quæ illi, quod ob remp. mortem obijſſet in roſtris erecta eſt locum Gladiatoribus, ludisq; habebant quaq; verſus pedes quinq;. Cū igitur Clodius candidatus eſſet, petierat à ſorore Clodia Metello Celeri nupta, quæ multum haberet loci conſularis, vt ſibi aliquantum concederet, illa autem parum liberaliter ei viſa eſt reſpondere cum vnum tantum pedem promiſiſſet, de quo cum Cicerone queſtus reſponſum tulit iniuria illum de ſororis vno pede queri, poſſe enim, cum ei cōmodum eſſet etiam alterum pedē tollere, acerbo, ſed laſciuo nimis dicto & parū grauitate, dignitateq́; Ciceronis digno: putabatur eni Clodius tres ſorores ſtupraſſe: Tollere aūt pedē figurā quandā veneris deſignat de qua Martialis intellexit, cū dixit ſuſtulit ille pedes ſuſtulit hic tunicā: ſed & lib. xj. Tolluntur q; pedes, o medicina grauis: locus igitur Ciceronis iam planus eſt. ſed cur primā vocē poſterioris epigrāmatis Martialis, quod adduxi meo iudicio deprauatā nō corrigā? præſertim cum, ſi rectè cogites, omnē vim illius & elegantiā perturbet; nec enim HICTERICAM legi debet, Quis enim vnquā audiuit, Hictericos eo modo curari? falſum hoc profecto eſt, & à nullo vnquā traditū, ſed HYSTERICAM: Sic eni appellantur mulieres, quæ vuluæ ſuffocationibus laborant, quas venere curari notiſſimū eſt. Galenus lib. vj. de locis affectis ἐγὼ δὲ διασάμενος πολλὰς γυναῖκας ὑστερικὰς ὡς αὐταί τε σφᾶς αὐτὰς ὀνομάζουσι, καὶ ἰατρίναι πρότεραι παρ' ὧν εἰκός ἐστιν ἐκμαθεῖν ἀκηκόασι τοὔνομα. &c. narrat autē in hoc epigrāmate malitiā Lędæ, quæ finxit ſe hyſtericā eſſe, ut non modo lubente, ſed etiam iubente marito poſſet libidinē ſuā explere, exclamatq́; in tam facilē & ſuauē medicinā: Si autem hictericā legas, cum regius morbus nullo modo ea curatione indigeat, falſa & inepta totius epigrāmatis ſententia erit, nec enim ea ratione potuiſſet Læda vetulo marito imponere, & quod volebat, hoc artificio aſtutè ab illo extorquere.

323 Neq; te in Decuriōibus habebā. Sic vulgati habebāt: manu ſcripti TOCVLIONIBVS queadmodum & nos etiam ſcripſimus deprauatè oino (vt puto) ſed tū tali rectæ, & ſincerę lectionis veſtigio, vt nunc poſſit vel intelligi obſcura, & inaudita vox, vel induſtria ſtudioſo⁊ reſtitui, nos ſanè nihil de illa cōpertū habemus: quiddā de vſuris præ ſe ferre videtur, quas Græci τόκους appellant, putamus tū quæ nobis ignota ſunt, ea doctioribus hominibus, & qui plura legerint percepta eſſe, quare noluimus cōmittere, vt noſtra huius rei ignoratio alijs noceret: miramur tū non eſſe contra ipſam adpoſitū aſteriſcū: ſtatueramus enim donec alicuius eruditioris opera & ingenio magis declararetur, notā illi hanc adpoſitā eſſe vt ſuſpectæ, & inquinatæ: vulgatā lectionē exiſtimamus nos falſam eſſe & ab aliquo ſupple tā eo⁊, qui oēs obſcuriores voces tanquā ſcopulum fugiunt: dumq́; oia Ciceronis vulnera occulere ſtudent, faciunt, vt nequeant ea remedia adhiberi, quibus acri iudicio viri poſſent has quandoq; Ciceronis plagas ſanare, nobis certū eſt hos nullo pacto imitari. Decuriones tenuiſſimus in Italiæ municipijs magiſtratus erat: Quid igitur hoc ad Atticū? videt potius, vt ſuſpiciones oēs nr̄as ingenuè ꝓferamus, tale eius negotiū innuere, qđ parū honeſtū & igenuū eēt, ſed de tota hac re alijs doctioribus ſtatuēdū relinqmus.

324 Gyrus agebatur viridio⁊ αὐ διαφάσεις &c. Sic locus hic antea corruptiſſimè legebatur: Nos auxilio noſtri antiqui codicis illum emendaſſe nobis videmur: CYRVS AIEBAT RADIORVM διαφάσεις: hoc ſenſu: cum idem mihi quoq; quod tibi videretur, rem cū Cyro contuli, ille autē affirmabat radiorum διαφάσεις latis luminibus nō tā eſſe ſuauis: Qua de cauſa nō poſſunt reprehendi feneſtrarum anguſtię: Erat autē Cyrus architectus, quod etiā ex epiſtola ad Trebatium manifeſtò colligitur: ait enim Chry-
» ſippus vettius Cyri architecti libertus, fecit vt te non imemorē putarē mei: Ratione igitur ductus Cyrus anguſtas feneſtras fecerat: cū enim videre noſtrū fieri κατὰ τὴν ἀκτίνων ἔκχυσιν καὶ πρόπτωσιν crederet, iudicabat radio⁊ ipſo⁊ exitus, & trāſparentias (vt vulgo appellāt) ꝑ anguſtas feneſtras magis ſuauis eſſe, in quo non fallebatur, ſiquidem cum ſemper ſe radij magis aperirent, & in laxius ſpatium ex anguſtis meatib. effunderētur, tanquā recreabātur, & ita iocundiorē aſpectum efficiebāt: Lumina autē appellat feneſtras, & oia foramina, per quæ lux domum ingreditur: Atticus autē qui putabat διὰ τῆς τῶν εἰδώλων ἐμπτώσεως viſionē noſtrā effici, delectabatur enim ratione, & ſententijs Epicuri, recte putabat erratū eē in feneſtratum anguſtijs: videbat enim ſimulacra, quæ à rebus à nobis viſis diſcedunt, ad oculoſq́; noſtros perueniunt, ſi per anguſta lumina tranſirēt, neceſſario laboratura in anguſtijs illis, idq́; nobis inſuauiorē illarum rerum aſpectū efficere debere, ideoq́; illas iprobabat. Laudandus igitur eſſet an vituperandus Cyrus ex eo pendebat, vtra verior eſſet ratio, & opinio de origine, ac cauſa noſtræ viſionis: nam ſi Democriti & Epicuri ſententia recta eſſet, non poterat ille culpam effugere: Si autē Academicorum
» opinio, nihil peccauerat. Cicero autē quaſi opinionē Democriti confutauerit, inquit, nunc fit lepide illa ἔκχυσις radiorum: Sic autem & Ariſtoteles loqtur, poſtq̄ opinionē aliquā alicuius falſam eē docuit:

nam

nam quaſi ſenſui illam repugnare oſtendere volens infert & ipſe NVNC: Quaſi manifeſtum iam ſit rem illo modo ſe habere non poſſe,& abſurdum eſſe,& conuictam opinionem illam:lib.iij.de anima: διὸ οὐδὲ μεμίχθαι εὔλογον αὐτὸν τῷ σώματι, ποιὸς γὰρ ἄν τις γίγνοιτο θερμὸς ἢ ψυχρὸς κἂν ὄργανόν τι ἂν ὥσπερ τῷ αἰσθητι/κῷ· νῦν δὲ οὐδέν ἐστιν:& lib.primo περὶ οὐρανοῦ, ἀλλὰ μὴν οὐδ' ὑπ' ἄλλου φέρεται αὐτῶν τὸ μὲν ἄνω, τὸ δὲ κάτω· οὐδὲ βίᾳ ὥσπερ τινές φασιν τῇ ἐκθλίψει· βραδύτερον γὰρ ἂν ἐκινεῖτο τὸ πλεῖον πῦρ ἄνω καὶ ἡ πλείων γῆ κάτω· νῦν δὲ τοὐναντίον. Eodem dicendi modo,vtitur perſæpe Lucretius vt lib.1.cum incommoda oſtendiſſet, quæ ſequerentur,ſi res è nihilo orirētur:ſubiecit. At nunc ſeminibus quia certis quæq; creātur &c. & eodem lib. At nunc per Maria ac terras ſublimaq; cœli,&c.

324 In qua συγκριτικῶς εἰς ἑκάτερον Cum græca vox hic deſideraretur poſt aduerbium illud συγκριτικῶς excuſi omnes ne ſpatium quidem habebant,quo ipſa recipi poſſet:ſtulto omnino conſilio illorū,qui id commiſerant:dum enim ſe omnes maculas deleuiſſe ambitioſè oſtendere volunt,omniaq; manca loca ſuppleſſe,membra illa,quæ vitiata ſunt,occulunt,aut reſecant,cum melius meo iudicio facerēt,ſi quę ipſi vulnera ſanare nequeunt,non tangerent:aut peritiores medicos in conſilium adhiberent. Magis prudenter,& ingenuè ſe in hoc germani geſſerunt,qui antiquā ſcripturam maioribus quidem illam conſcriptam literis depinxerunt,vt in priſcis exemplarib.inuenerant,quibus characteribus nos valde ſimiles,vel potius æquales in noſtro antiquiore libro inuenimus:ijs autē diligenter,ſæpiusq; conſideratis putauimus nihil aliud poſſe ſignificare q̃ εἰς ἑκάτερον vel aliquis ea accuratius veſtigia examinet: nos eo animo ſumus,vt meliori ſemper iudicio acquieſcamus:hanc autem eſſe exiſtimo huius loci ſententiam:in qua πολιτείᾳ noſtra more Socraticorum in vtrāq; partē copioſè diſſerui,deinde ad extremum τὴν ἀρέσκουσαν.i.ſententiā,quā magis probabā,cōfirmaui ſcilicet:& ſecutus ſum: Sic etiam fecit Cicero cum ſententiæ in Lentulum,& reliquos coniuratos dicerentur:poſt enim ſententiā à C. Cæſare dictā, inquit Plutarchus Ciceronē multa verba feciſſe,partim ſententiam D. Syllani reliquorumq;,qui eū ſecuti fuerant,confirmans,partim vltimam C. Cæſaris:quo etiam loco ſic loquitur Plutarchus, vt nos hic emendauimus,vt idem locus exēplū nobis ſit morē hūc habuiſſe Ciceronē etiā in ſenatu in vtrāq; partē diſſerēdi,& modi illius dicendi,cum etiā illo græci,cū hoc exprimere volūt vtanē. Eſt autem hic: οὕτως δὲ τῆς γνώμης ἐπιεικοῦς καὶ τοῦ λέγοντος ἀπάντων δυνατωτάτου τούτου ῥοπὴν ὁ κικέρων προσέθηκεν οὐ μικρὰν· αὐτός τε γὰρ ἀνασὰς ἐπεχείρησεν εἰς ἑκάτερον, τὰ μὲν τῇ προτέρᾳ τὰ δὲ τῇ γνώμῃ καίσαρος συνειπών.

324 Θεοφράστου περὶ φιλομαθίας affer mihi de libris Q. Fratris. Titulus libri Theophraſti in antiquo noſtro codice deminutus eſt: Sic enim in eo legitur ΠΕΡΙΦΙΑΟΤΕΙΑΣ vt alij alijs modis emendauerint: vt cuiq; enim videre licet parua permutatiōe varijs modis reſtitui poteſt,ſed omnino diuinare aliquan tulum oportet: Nos περὶ φιλοτιμίας ſcripſimus:ſcimus enim ex ipſius vita illum hoc titulo librum ediδiſſe,nec tamen id affirmamus,ſed in malis,quod magis veriſimile viſum eſt,id ſecuti ſumus.

324 Velim Syrpiæ conditione:olim excuſi libri ſic ſcriptum habebant, alij SCIRE CONDICIONES caſtigarunt,neſcio q̃ benè: Nos SYRPIAE CONDITIONE: quod & in cunctis manu ſcriptis inuenimus,& Germani etiā adnotarunt: Cum tamen locum corruptum eſſe arbitrer (mihi certè ignotus eſt) ideo contra eum notā,qua deprauatos locos indicamus adponi volebamus,quæ vitio librariorū duobus verſibus ante poſita eſt:doctiores hūc locū accuratius videbūt,qa antiquiorē ſcripturā minus inquinatā eē putauimus,faciliuſq; ea duce in ſincerā lectionē peruenīri poſſe cōfidimus, iō eā retinuimus.

324 Et iſte ſacerdos bonæ deæ cuiuſmodi futurus ſit,ſciri poſſit: Longè diuerſam habet lectionē antiquus noſter codex:duę enim poſtremæ voces in eo non legūtur:ſed melius oīno eſt antiquā ſcripturam qualis qualis eſt hic deſcribere,vt poſſint doctiores videre an hic locus rectè ſuppletus ſit, vel ipſi his veſtigijs ducti fidelius illum reſtituere:eſt autē hęc. ET ISTE SACERDOS BENE DE TE CVIVSMODI FVTVRVS SCIVS SIT: INTEREA QVIDEM:&c. Etſi hęc valde mendoſa appareat, cū tñ à vulgata tā diuerſa ſit,nō peccaſſe nos arbitror,q hanc antequā penitus intereat,teſtatā relinquere voluerimus:receptā tñ in noſtro libro nulla varietate ſcripſimus,q̃q̃ ea nobis non parū ſuſpecta eſt.

325 Cato ille noſter. Nos ante hæc verba verſum Homeri reſtituimus,quē inuenimus in antiquis exemplaribus:eſt autē λ.χ. Pronunciatus ab Hectore,cum ſecum cogitaret ignominiam, quā ſubiret, ſi pugnā cū Achille detrectaſſet:maximè enim veretur ille Polydamantem hunc fratrem ſuum ſapientiſſimū,& optimū virū qui,vt rediret cum exercitu intra vrbem,conſilium ei dederat:cui cū non paruiſſet,reprehenſionē illius ſe ſuſtinere nō poſſe iudicat,niſi forti animo cū Achille pugnarit:hunc etiā verſum adducit Ariſtoteles in libris de moribus,cum de hac fortitudine loquitur: quæ oritur ex infamiæ metu: δοκοῦσι γὰρ ὑπομένειν κινδύνους οἱ πολῖται διὰ τὰ ἐκ τῶν νόμων ἐπιτίμια καὶ τὰ ὀνείδη καὶ διὰ τὰς τιμὰς καὶ διὰ τοῦτο ἀνδρειότατοι δοκοῦσιν εἶναι παρ' οἷς οἱ δειλοὶ ἄτιμοι οἱ δὲ ἀνδρεῖοι ἔντιμοι, τοιούτους δὲ καὶ ὅμηρος ποιεῖ οἷον διομήδη καὶ τὸν ἕκτορα πουλυδάμας μοι πρῶτος ἐλεγχείην ἀναθήσει:&c. eē āt ſibi dicit Catonē, q̃d Hectori Polydamātē.

326 Qui quēquā ex vigintiuiris vnum eſſe ſaluum velit: Et hoc etiam loco noſter antiquus valde deformatus eſt:eodem tamen conſilio,quo paulo ante vſi ſumus,nos hic etiam antiquam ſcripturam ſtudioſis omnibus proponemus,vt diligentius animaduertant,an poſſit ex ea aliquid boni erui,vt ille faciebat qui ſe ex ſtercore Ennij aurum colligere dicebat:ſic enim eſt in illo. QVI QVEMQVAM EX VIGINTIVIRIS VIVVM EST SAEGIVM VELIT, vt fortaſſe viuum,& ſaluū velit,legere oporteat:ſed opus eſt rem totam diligentius conſiderare.

326 Piſautenſis nebuloni Vatinio reſeruatur: Antiquus noſter codex: PISAVRENSI A' NEPTILONI VATINIO RESERVATVR: Nonnulli etiam excuſi ſic penè habebant: Nos hunc locum non vno hoc tantum nomine peruerſum arbitramur, ſed alijs etiam, neq; eũ noſtro labore, & induſtria illuſtrare potuimus: quare, quod ſupererat, illum, vt corruptum ſignauimus: Qui meliorem codicẽ nactus erit, is poterit has facile maculas delere: aliter vix poſſe puto tam deprauatum locum reſtitui.

327 Κἂν ὑπὸ στέγῃ: &c. Locus hic ante deprauatiſſimè legebatur, in noſtro antiquo penè integer eſt, ita tamẽ ſcriptus, vt vix intelligi queat: paruæ enim etiam peruerſiones adeo lectorem turbãt, ante quã verum inuenerit, vt vix poſſe videatur ex tam cõtaminatis veſtigijs vera lectio indagari. Laborauit valde Eraſmus doctiſſimus, & ſtudioſiſſimus ſenex, vt hunc locum reſtitueret, nec tamen conſequi potuit, quod omni conatu tentauit. Quod autem quoſdam codices ψάκαλος habere dicit, ſeq; tñ quid id ſit ignorare fatetur: noſter antiquus liber minus deprauatam eam vocem habet, eſt enim in illo ΨΑΚΑΔΟΣ, vt ſi ſecundã literã ex A, in E, cõmutes ψεκάδος facias, quod tũc rectè ſe habebit ſecundo caſu à recto ψεκὰς quæ gutta, & imber eſt: nec eſt verſus trochaicus catalecticus, vt credidit ille, ſed pene dimidius, & integer ſenarius: Deeſt tamen in vulgatis, & excuſis libris tota dictio πυκνᾶς quæ ex illa ψεκάδος pendet, nec cũ acris iudicij virũ ſiuit numeros inueſtigare, vt ſic totus locus legi debeat καὶ ὑπὸ στέγῃ πυκνᾶς ἀκοῦσαι ψεκάδος εὑδούσῃ φρενί: inuenimus primum integrum, cuius hic extrema pars adducta eſt, & qui illũ etiã ordine præcedebat apud Iohannẽ Stobæum περὶ ναυτιλίας καὶ ναυαγίων λόγῳ. ιζ Nomine etiã Sophoclis, vt ſententia tota plana ſit, & pulcherrimus ſenſus elegantiſſimi poetæ totus intelligatur, diciq; non poſſit, q̃ egregiè hic quadret: miram enim ſecuritatem declarat τί τούτου χάρμα μεῖζον ἂν λάβοις ποτὲ τοῦ γῆς ἐπιψαύσαντα καὶ ὑπὸ στέγῃ πυκνῆς ἀκοῦσαι ψεκάδος εὑδούσῃ φρενί: cũq; ſupra ſe alior: naufragia è terra Cicero intueri cupere dixiſſet, his nunc Sophoclis verbis maiorem animi tranquillitatem exprimit, cum affirmet, ſe maximè deſiderare domi ſuæ quietum ſecuros, & profundos ſomnos capere: vt oſtendat ſe penitus à gerendis rebus abhorrere, quæ rereq; omnia, quæ in vita otioſa grata eſſe ſolent: imber autem: et
» denſæ guttæ ſomnos ſuauiores conciliant: quod etiam Tibullus candidiſſimus poeta tangit, Aut ge-
» lidas hibernus aquas cum fuderit auſter, Securum ſomnos imbre iuuante ſequi. RECEPTIS AVTEM GVBERNACVLIS ſcripſimus, auctoribus melioribus libris, non EREPTIS, vt vulgati habebãt: nã, etſi coactus erat exire de naui, non tamẽ abiecerat gubernacula, ſed receperat, vt poſſet poſtq̃ aliorum naufragia vidiſſet, ipſe accurrere, & nauem conſeruare: artem enim benè regendæ nauis ſecum exportauerat. Numeros quoq; qui infra ſunt, antea corruptos ex antiquo noſtro codice reſtituimus.

328 Deniq; etiam vatinij ſtrumam ſacerdotij διβάφῳ veſtiant. Credo his verbis ſignificari rem, quam copioſè explicat in Oratione contra Vatinium: in Augurũ enim collegium ſe ſperauit Vatinius poſſe cooptari Cæſare conſule, nonnulliſq; alijs enixè adiuuantibus: quod quidem cogitaſſe illum, prodigij ſimile Ciceroni videbatur, qui non ceſſauit de hoc etiam ipſum in ea oratione acerbiſſimis verbis interrogare: totamq; hanc eius cupiditatem irridere & exagitare: quã autem id indignum ei videatur, his etiã verbis breuiter innuit: Dibaphon autem purpuram eſſe bis tinctã nemini iam ignotum eſt ex Plinio, Tibullo, & alijs auctoribus, vt putem idem etiam intelligi loco illo ex epiſtola quadã ad Cœlium, cũ
» inquit: ſed tamen togam prætextam texi Appio, puto te audiſſe, nam Curtius noſter dibaphum cogi-
» tat, quod ipſe etiam Curtius voluerit fieri augur: atq; id ab inſigni hoc eius ſacerdotij Cicero indicet, quod qui eo honore fungerentur, purpura hac vterentur. Sed cur locum Plinij poſtquã in purpuræ ſermonem incidi, non corrigam qui turpiter deprauatus eſt? preſertim cum omnes omni ſtudio & induſtria egregium illum ſcriptorem conentur purgare, & meliorem facere qui tam valde olim mendoſus erat vt non minore auxilio ei opus fuerit in ſuis vulneribus curandis quã quod præbitum eſt omnium
» ſtudioſorum conſpiratione in eo fouendo, & ſanando: is eſt lib. ix. cap. xxxviij. cum de purpuris agens
» inquit. Capi eas poſt canis ortum, aut ante vernum tempus vtiliſſimum, quoniam cum fœtificauere, fluxos habent ſucos, &c. Quomodo enim FOETIFICAVERE, rectè ſcriptum eſſe poteſt cum conſtet purpuras è purpuris non gigni? ſed auctore etiam Ariſtotele cum ipſas, tum reliqua teſtis incluſa è Limo, & è materia putreſcente oriri? Legendum igitur quemadmodum eſt in veteribus libris CERIFICAVERE, pro fœtificauere: Finxit enim (vt arbitror) hoc nomen Plinius, vt Græcum verbũ quo Ariſtoteles pluribus locis dum hiſtoriam earum tradit vtitur, exprimeret: ideſt κηριάζειν: Nam & ſententiam etiam ipſam ab Ariſtotele accepit, qui ĩquit ὅταν δὲ κηριάζωσιν αἱ πορφύραι τότε χείριστον ἔχουσιν αὐτὰς & non multo antea ἁλίσκονται δὲ τοῦ ἔαρος ὅταν κηριάζωσιν ὑπὸ κύνα δὲ οὐχ ἁλίσκονται: nec fortaſſe neceſſe erat Theodoro aliud verbum formare, ſi integros Plinianos codices nactus eſſet, cur enim auctoritatẽ Plinij in nominibus fingendis non ſequeretur? ille autem fauificare dixit, niſi fortaſſe cum vitium in verbo fœtificauere eſſe animaduertiſſet, putauit erratum hoc fuiſſe librarij, & pro fœtificauere, fauificauere à Plinio ſcriptum fuiſſe, in quo iudicium hominis non valde reprehendendum eſſet, qui labem illam & maculam perſpexiſſet, & coniectura duce non incommodè locum reſtituiſſet: quãuis dum variare orationem vult, vt copiam, & elegantiam oſtendat, idem nomen quandoq; etiam duobus uerbis interpretatur, ut ordiri fauos, & extruere fauos, Plin. autem cap. xxxvj. eandem rem his verbis videtur expoſuiſſe: Congregantur verno tempore, mutuoq; attritu lentorem cuiuſdam ceræ ſaliuant: Sic enim videtur verba hæc Ariſtotelis reddere voluiſſe ἀφιᾶσι δὲ ἀρχόμεναι κηριάζειν γλισχρότητα μυξώδη, ἐξ ὧν τὰ κηρίδια

πυρίωδιν σωϊσαυταί: quid autem κηριάζειν eſſet, ipſe Ariſtoteles libro·v. de hiſtoria animalium, vnde etiã ſuperiora exempla accepimus, diligenter narrat his verbis: αἱ μὲν οὖν πορφύραι τοῦ ἔαρος συναθροιζόμεναι εἰς ταὐτὸ ποιοῦσι τὴν καλουμένην μελίκηραν. τοῦτο δ' ἐστὶν οἷον κηρίον πλὴν οὐχ οὕτω γλαφυρὸν ἀλλ' ὥσπερ ἂν εἰ ἐκ λεπυρίων τῶν ἐρεβίνθων λευκῶν πολλὰ συμπλακείη· οὐκ ἔχει δὲ ἀνεῳγμένον πόρον οὐδὲν τούτων, οὐδὲ γίνονται ἐκ τούτων αἱ πορφύραι ἀλλὰ φύονται καὶ αὗται καὶ τὰ ἄλλα ἐκ τῆς σύψεως καὶ τῆς ἰλύος ὀστρακόδερμα· τοῦτο δὲ συμβαίνει ὥσπερ ἀποκάθαρμα καὶ ταύταις καὶ τοῖς κήρυξι κηριάζουσι γὰρ καὶ οἱ κήρυκες: q̃ q latina habere vult is laudatã illã Theodori interpretationem adeat: ibi enim omnia accurate & eleganter expreſſa leget: quam uis autem κηρίον vnde κηριάζειν deductum eſt, fauum potius, quam ceram ſignificet (κηρὸς enim cera dicitur non κηρίον) nemo tamen miretur Plinium cerificare dixiſſe: nam & latini fauos ipſos ceras appellarunt · vt Virgilius, & Columella multis locis & græcum nomẽ quo fauos illi nominãt a cera deriuatum eſt & hos pręcipue purpurarum fauos ceras appellare non alienum fuit, qui figuram tantum fauorum habẽt, melle vacui ſunt: quare omnino hanc eſſe duco genuinam Plinij lectionem, nec quenq̃ elegãtius puto, aptiusq; potuiſſe græcum verbum exprimere quàm Plinius fecerit.

329 Conuiuijs tuis ἀσιτίζονς: Nos ſcripſimus, CONVIVII ISTIVS ἀσυλγοὺς ex noſtro codice quemadmodum etiam Germani in margine adnotarant: quæ profecto vera eſt huius loci lectio: Quid.n. hic Aſtyages Rex? nam ſi fabulas audire volumus, nihil tam abſurdum eſt, quòd non poſſit aliquo figmento, concinnari: Eandem hanc rem in principio ſecundæ ab hac epiſtolæ indicat: quantam etiam (.ſ. expectationẽ) moues de illo delicato conuiuio, vt nihil de ſinceritate horꝶ verborꝶ dubitari ampliꝰ poſſit.

329 Terentia affectata eſt tuis literis: Sic olim omnes excuſi habebant: Germani ea dictione (vt puto) offenſi AFFECTA EST emendarunt: quos nonnulli poſtea ſecuti ſunt, ita enim locum legunt, citãtq;: Nos DELECTATA ſcripſimus: quam ingenuam eſſe lectionem exiſtimamus: ea enim ſunt eius veſtigia in noſtro codice, vt ſi ex.F. facias E, nihilq; amplius addas, omnes maculas, quæ hanc vocem fœdauerant, ablueris: eamq; purgatam, & nitidam reddideris: Eſt autem, vt ante etiam teſtati ſumus, frequens in eo libro harum literarũ inter ſe permutatio: ſed hac tantũ indicata lectione ſine alijs argumentis ſperamus nos, omnes eius integritatem cognituros.

330 In Formiano te præſtoler: Nos auctoritatem ſecuti noſtri antiqui codicis, TIBI PRAESTOLER ſcripſimus: in quo nequis nos reprehendat (quod hodie cum accuſandi caſu conſtruatur hoc verbũ) verba Aelij Donati adducemus, qui miratur Terentium in Eunucho: quem præſtolare dixiſſe: ſunt autem
» hęc: Nouè, non cui pręſtolare ſed quem dixit: aliter Tullius, qui tibi ad forum Aurelium pręſtolaretur: Præſtolari eſt præſto eſſe, & parere, hoc eſt obſequi: Non male igitur fecimus, quod veteri exemplari fidem habentes conſuetam Ciceroni locutiõem reſtituimus: Quod autẽ paulo infra PVBLICANIS PENDIS, omnes quos vidimus, manu ſcripti, PVBLICANOS habent: quod etiam Germani adnotarunt: Nos q̃q̃ receptam lectionem ſecuti ſumus, veterẽ tñ teſtatã relinquere voluimus.

332 Velim ex Theophane reſpicere. Noſter antiquus EXSPICERE: quã etiã lectionem in margine ſui libri Germani adnotarunt. Nos ſuſpicati ſumus vnius literæ in antiqua ſcriptura defectum eſſe, vel potius literam illam non deeſſe, ſed non ſuo loco poſitam fuiſſe librarioꝶ incuria: ac Expiſcere ſcripſimus, ideſt diligenter quæras, et perſcruteris. Arabarchem autem intelligo hic Cn. Pompeium, quem nominibus appellat Reguloꝶ, dynaſtarũq; illorum, quos aut deuicerat, aut ſocios habuerat contra Mithridatem, vt interim rationem adferamus cur ſemper ſampſiceramum, nõ vt ante legebatur, ſcripſerimus, tribuimus id quidem maxime antiquo exemplari: ſed etiam hoc nomen apud Strabonem inuenimus libro xvj. Geographię: ait enim. ἀλλ δὲ οἱ πλησιαίτεροι τοῖς σύροις ἡμερώτεροι καὶ ἧττον ἄραβες καὶ σκηνῖται ἡγεμονίας ἔχοντες συντεταγμένας μᾶλλον καθάπερ ἡ σαμψικεράμου ἀρέθουσα καὶ ἡ γαμβάρου: nã quin per Sampſiceramũ Pompeiũ intelligat, vix dubitari poteſt ex illo maxime loco: Nunc vero Sampſicerame quid dices? Vectigal
» te nobis in monte Antilibano cõſtituiſſe, agri Campani ademiſſe? Theophanẽ autem hunc familiariſſimũ Pompeij extitiſſe, magnæq; apud ipſum auctoritatis, plures auctores tradunt: Tacitus autẽ his
» & ipſe verbis manifeſtũ facit. Datum erat crimini quod Theophanẽ Mytilenæũ proauũ eoꝶ Cn. ma
» gnus inter intimos habuiſſet, quodq; defuncto Theophani cœleſtis honores Græca adulatio tribuerat: vt cum Theophanes maxiẽ Pompeij cõſilia cognita haberet, per ipſum vellet indagare M. Cicero, quo ille erga ſe animo eſſet,

332 Nec meũ imperiũ, ac mitto impiũ &c. Verba hæc ſunt Terẽtij ex Phormione, cũ queritur Demipho filiũ
» ſe abſente, & inſcio duxiſſe vxorẽ: Itáne tandẽ vxorem duxit Antipho iniuſſu meo: nec meũ imperium,
» ac mitto imperiũ, non ſimultatẽ meã Reuereri ſaltẽ, non pudere? Quod ideo hic adnotaui, quia noſtri librarij notulis (quibus mos eſt) vt conſtituerã, ſignare hunc locũ neglexerunt.

336 Sed res eſt (vt ſpero) non tam exitu moleſta, quàm auditu: NOS ADITV ſcripſimus, vt reſpondeat verbo illi EXITV: rem illam, & periculum, quod intendebatur, non tam exitum difficilem habere confidebat, q̃ moleſtum aditum, vt μεταφορικῶς aditum principium appellet, quemadmodum exitum finem, & extremum.

337 Et C· Cæpio hic Brutus. Sic quondam omnes excuſi libri habebant. Alii, dum corrigere volunt, verius deprauarunt, importune inculcata copula, quę Cæpionem à Bruto diſtingueret, qui vnus, & idẽ eſt, quod pluribus teſtimonij s oſtendemus. Cicero in Philippica x· cum de M. Bruti literis ad

ſenatum loquitur, S.q. C. quibus verbis fieri velit complectitur: ſic inquit. Quod Panſa Conſul verba fecit de literis, quæ à Q. Cœpione Bruto Proconſule allatę, & huic ordini recitatę ſunt: ea de re ita cenſeo: cum Q. Cœpionis Bruti Proconſulis opera, conſilio, &c. in quo S.C. Pluribus locis ſic illum appellat. Appianus etiá lib. ἐμφυλίων. Μάρκος τε Βροῦτος ὁ καὶ Καιπίων ἐπίκλην Βρούτου τε τοῦ κατὰ Σύλλαν ἀνῃρημένου παῖς, αὐτῷ τε Καίσαρι προσφυγὼν ἐκ τοῦ κατὰ φάρσαλον ἀτυχήματος; &c. Dion etiam in fine. xlj. libri. ἀμέλει καὶ τὰ γράμματα ἀπόθετα ἐν τοῖς τοῦ πομπηίου κιβωτίοις εὑρεθέντα ὅσα τινῶν τινὰ πρὸς ἐκεῖνον εὔνοιαν καὶ τὴν πρὸς ἑαυτὸν δύσνοιαν ἤλεγχεν οὔτ' ἀνέγνω οὔτε ἐξεγράψατο ἀλλ' εὐθὺς κατέφλεξεν ὅπως μηδὲν ἀπ' αὐτῶν δεινὸν ἀναγκασθῇ δρᾶσαι ὥστε τινὰ καὶ διὰ ταῦτα τοὺς ἐπιβουλεύοντας αὐτῷ μισῆσαι, τοῦτο δὲ οὐκ ἄλλως ἤπερ ἀλλ' ὅτι καὶ ὁ καιπίων ὁ βροῦτος ὁ μάρκος ὁ μετὰ τοῦτο αὐτὸν ἀποκτείνας καὶ ἑάλω ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἐσώθη.

338 τὰς τῶν κρατούντων; Initiū verſus Euripidis valde celebris: integer eſt τὰς τῶν κρατούντων ἀμαθίας φέρειν χρεών: eſt autem in Phęniſſis prohūciatus à Polynice, cum miſerias, calamitateſq́; quas ſuſtinent, qui in exilio viuunt, matri exponeret: inter alia. n. mala hoc eſſe narrat quod illi coguntur Regum demētias, ac ſiniſtra conſilia ferre, & ſequi: quorum ope ſperant ſe quandoq; in patriam poſſe redire. Hanc ſententiam, cum ad eā in ſuo poemate alluderet, mortis cauſam ciui R. fuiſſe ab immiti principe Dion tradit: Quē ego locū ita interpretatus ſum: M. autem Aemilius ſcaurus, qui nullam prouinciam imperio rexerat, neq; repetundarum accuſatus erat, cōdemnatus eſt propter tragœdiā: in acerbioremq́; caſum incidit, q̄ ille erat, quem ſcripſerat. Atreus erat poema, ſuadebatq́; cuipiam eorum, quibus imperabat ſecundum Euripidem vt regum ſtultitiam ęquo animo ferret: cum hoc audiſſet Tiberius, in ſe verſum illum pronunciatum eſſe dixit, exiſtimans ſe Atreum, quia multos crudeliter necaſſet, eſſe appellatum: ſubiungenſq́;: Ego vero ipſū, Aiacem faciam: neceſſitatem illi attulit, vt ſe ipſe ſuis manib. conficeret: non tamen hoc nomine in iudicium vocatus eſt, ſed quod cū Liuilla adulterium commiſiſſet.

E LIBRO III. AD ATTICVM.

340 Nam Phętolibeū nō vidit: Nos, PHAETO LIB. EVM NON VIDIT. Nulla aūt noſtra in hec induſtria fuit, niſi tres voces importunè compactas ſeiungere, & diſtinguere: miſerat autem hunc cum literis ad Q. Fratrem: quod etiam inuenies in vltima primi libri epiſtola ad Q. Fratrem, inquit. n. ſed de hoc ſcripſi ad te in ea epiſtola, quam Phaetonti dedi.

340 Thryphonem Cęcilium non vidi. Cum noſtri manu ſcripti eandem, quam excuſi, lectionem habeant, nihil immutauimus: Germani tamen (quod vnde hauſerint neſcio) TRYPHONEM CECILIVM NON VISENDVM VIDI, ſcripſerunt.

341 Quod optimo tempore facere non licuit: Nos receptam lectionem retinuimus: Noſter tamen antiquus, quod, etiam Germani adnotarunt, OPTIMO GENERE. habet; ſed etiam codices harum epiſtolarum, qui primis illis temporibus excuſi ſunt: vt non negligendus ſit tot librorū conſenſus: Inuenimus etiam in antiquis exemplarib. lib. primo officiorum ſic ſcriptum locum hunc: Quid ad hanc manſuetudinem addi poteſt? eum qui cum bella geras tam molli genere appellare, vbi vulgati tam molli nomine habent; res tota diligenter conſideranda.

341 Quod vnus tu facere maxime potuiſti victores & cetera. Omnes quos vidimus manu ſcripti libri ante dictionem illam victores, AVT, habent: quare ſuſpicari poſſemus mancū eſſe locum, alterumq́; membrum vitio librariorū defeciſſe: cum tamen in margine eius libri, quem nos omnium optimum habuimus, repoſitum ſit, AVT OCCVBVISSE HONESTE: nos quoq; ita locum ſuppleuimus, nihil de noſtro addentes: putamus enim accidere potuiſſe, vt ea verba (vt ſit) errore librarij, dum librum exararet, relicta: cum poſtea erratū agnoſceret vel ipſe, vel alius, vbi nunc ſunt, poſita fuerint; Quod ſiquis illa ſuſpecta habet, ſciat ſaltem aliqua deſiderari, quę ſententiā perficiant.

344 Hic mihi primum non modo conſilium defuit, ſed etiā obfuit, Nos pro, non modo MEVM ſcripſimus antiquo exemplari fidem habentes: Quod & hic, & alijs multis locis SED ETIAM habet, cum ante NON MODO in eo ſcriptum non ſit: confirmat. n. & auget rem antedictam: omnibus tamen locis hūc modum dicendi in vulgatis excuſiſq́; libris corruptū inuenimus: quod ab illis commiſ
» ſum eſt, qui omnia temere, quę ipſi nō intelligunt, improbant, atq; peruertunt: Ad Att. lib. iiij. Amiſi-
» mus mi Pomponi omnem ſucum: ac ſanguinem, ſed etiam faciem priſtinam ciuitatis: quem tamen
» locum omnes vulgati eadem peruerſione deprauatum habent: Item lib. x. Tu quoniam quartana ca
» res, & nouum morbum remouiſti, ſed etiam grauedinē. vbi excuſi pro, NOVVM, NEDVM habe-
bant. Auctor etiam Rhetorices ad Herennium: Traductio eſt, quę facit vt cum idem verbum crebrius
» ponatur non offendat animū, ſed ēt cōcinniorē orationē reddat: ſic. n. habent antiquiores codices, nam
vulgati idē mendū retinent, In. xiij. Philippica ēt manu ſcripti purgati, incorruptiq; ſunt, cū excuſi pari
» ter oēs inquinati ſint. Brundiſij in ſinu auariſſimę ſed ēt crudeliſſimę vxoris delectos Martię legionis centuriones trucidauit: Eſt autem modus dicendi à Gręcis ſumptus; Ariſtoteles lib. iij. Phyſicorum ἢ τὰ ἄτοπον τὸ, δύο κινήσεις ἅμα κινεῖσθαι τινὲς γὰρ ἔσονται ἀλλοιώσεις δύο τοῦ ἑνὸς καὶ εἰς ἓν δύο ἀλλ' ἀδύνατον: cū. n. vt ex Simplicij commētarijs accepimus Alexander hunc locum varijs modis exponeret: vna erat declaratio talis, ut oporteret illud, ἀλλὰ, pro ſed etiā accipi, cū tamē in verbis Ariſtotelis ante nō eſſet οὐ μόνον quod

ipſe

ipſe dum ſenſum magis planũ, apertumq́; facere vellet, in explanatione illius loci poſuit: videtur autem Alexandro hæc ipſa Ariſtotelis clara & facilis locutio: nam modum dicendi hunc, vt cõmunem, conſuetumq́; græcis auctorib. non adnotat, ſũt autem hæc eius verba à Simplicio repetita δυνατὸν δὲ φασὶ καὶ ὑπερβιβάσαι τὰς σαφὲς ἡμῖν τὴν λέξιν ποιῆσαι οὕτως· εἴπερ ἄτοπον τὸ δύο κινήσεις ἅμα κινεῖσθαι καὶ εἰς ἓν εἶδος καὶ οὐ μόνον ἄτοπον ἀλλὰ καὶ ἀδύνατον τοῦτο, εἴπερ ἐπὶ τούτοις τὸ, τίνος γὰρ ἔσονται ἀλλοιώσεις τοῦ ἑνὸς &c. Budeus etiã eruditiſſimus, & accuratiſſimus vir hunc modum dicendi in Græco ſermone notat, cum propter librorũ peruerſiões (vt puto) apud latinos auctores eius exempla nõ adferat: inq̃t enim in ſuis commentarijs: ἀλλὰ δὴ pro atq; etiam, & quinimo ponitur, citatq́; hunc locũ Libanij οὗτοι διὰ τὴν οἰκείαν τέχνην ἄδειαν ἔχουσιν ἀπιέναι ὅπου ἂν βούλωνται, ἀλλὰ δὴ καὶ πρὸς πολεμίους. fuimus in hoc longiores: cum enim in omnib⁹ excuſis libris aliter legantur cuncti hi loci, verebamur nequis nos hoc finxiſſe putaret: qui vero libros manu ſcriptos viderint, cognoſcent nos ſumma fide vſos: rem autem tam inauditam multorũ aurib⁹, & primo, quod neceſſe eſt, nouitate ſua ſuſpectam, oportuit grauioribus teſtibus confirmare. Animaduertimus poſtea libro ſecũdo de Oratore hunc modũ dicẽdi in vulgaribus etiã libris inueniri: illi enim minus q̃ ceteri cõtaminati ſunt: ſic. n. loquitur. Inuident autẽ homines maxime paribus aut inferioribus, cum ſe relictos ſentiũt: illos autem dolent euolaſſe: ſed ẽt ſuperioribus inuidetur. Quare firmiores habendæ ſunt ſuperiores noſtræ caſtigationes.

344 Vtinam modo agatur aliquid. Poſt hæc verba, ſic ſcriptũ erat in excuſis: IN QVOD IPSA IVBEAT: quod neglexîmus: in noſtro. n. antiquo eius loco tantũ erat QVO IPSA atq; id quidem deletũ, & eiectum: quare nos quoq; mancam, vel potius inanem, & vacantem clauſulam repudiauimus.

345 In me ipſo ſatis eſſe conſilij decreueras: Nos DECRERAS κατὰ συγκοπὴν ſcripſimus: queãdmodũ lib. iiij. Cũ pontifices decreſſent ita, pro decreuiſſent: Item ad Att. li. vj. Decrerã. n. cũ eo valde familiariter viuere, ferè autem ſemper in bonis codicibus ſic ſcriptum reperies hoc verbum.

345 Eo autem die Leiuinus M. Reguli libertus: Sic habet noſter liber, cum ante valde hic locus peruerſus eẽt. Germani qui & ipſi hanc ex antiquo exemplari lectionem in margine poſuerũt. M. nomen reliquerũt: quod noſter antiquus retinet. Cicero in epiſtola ad C. Numatium, qua hunc ipſum ei cõmẽdat L. Reguli, non M. hunc libertũ fuiſſe dicit: quare videndum an nomen illud, in noſtro antiquo vacet: exiſtimo aũt eoſdem eſſe illum & hunc de quo hic loquit̃ (etſi ibi L. Liuineius appellatur) quia in ea epiſtola teſtat̃ ſũma ei⁹ erga ſe officia extitiſſe his calamitoſiſſimis tp̃ibus: qđ hoc loco verũ eſſe confirmat̃. In antiq̃oribus ãt libris, qđ etiam Germani oñdunt pro LIBERTVS L. tantũmodo hic ſcriptum eſt.

345 Et eo magis, quod Appij quæſtio eſt. Noſter antiquior liber APPI SPECTIO habet: quam nos verã eſſe, & ſinceram huius loci lectiõem putamus: eſt autem ſpectio verbum augurum diſciplinæ propriũ: fuiſſe autẽ Augurem Appium hũc Claudium notiſſimũ eſt, cuius ſpectionem, vt inimici Cicero iure formidabat: Interceſſiſſe quoque inimicitias inter hunc, & Ciceronem perſpicuum eſt ex epiſtolis Ciceronis ad illum ſcriptis. M. Varro. libro. vj. de lingua latina, vt priſci codices habent, nam qui nũc primus eſt in illis eſt quintus. Spectare (inquit) dictũ ab antiquo, quo etiam Ennius vſus, vos epulo poſtquam ſpexit, & quod in auſpicijs diſtributum eſt: qui habent ſpectionem, qui non habeant: & quod in augurijs etiam nunc augures dicunt auem ſpecere conſuetudo communis quæ cum prouerbijs coniuncta fuerunt, etiam nunc ſeruat, vt aſpicio, conſpicio, &c. quid autem ſpectio in auſpicijs eſſet, cum ea diſciplina ita perierit, vt nullum eius veſtigium reliquum ſit, vix nunc puto ſciri poſſe. Eandem rem videtur tangere Cicero in ſecũda Philippica, q̃q̃ illic inſpectio ſcriptum eſt, ſed librariorũ fortaſſe culpa. Iſtuc quod te ſacerdotij iure facere poſſe dixiſti, ſi augur non eſſes, & Conſul eſſes, minus facere potuiſſes, vide ẽt ne facilius, nos. n. nunciationẽ ſolum habemus, Cõſules & reliq̃ magiſtratus ẽt inſpectionẽ.

346 Q. Cęcilio Q. F. Pomponiano Attico. Anteq̃ teſtamẽto adoptatus eſſet, à Q. Cæcilio auunculo ſuo T. Pomponius vocabatur: poſtea Q. Cæcilius appellatus eſt: vt Varro de re ruſtica li. ij. docet. Oportebat autem qui adoptabatur reliquam appellationem ab eo ſumere, qui adoptaſſet: vnum tantũ nomẽ ex prioribus, atq; id ẽt rõne quadam cõformatũ cõſeruare: vt à Põponius quod vetus erat nomen Põponianus, ab Octauius Octauianus: qđ declarat Dion hiſtoricus de Octauiano, q poſtea Auguſtus appellatus eſt, loquẽs, cũ Iulij Cæſaris hereditatẽ adijt: καὶ οὕτως ἐξ ἐκείνου γάιος ἰούλιος καῖσαρ ὀκταβιανὸς ἐπεκλήθη· νενόμισται γὰρ αὐτοῖς εἰσποιηθέντι τὴν μὲν ἄλλην αὐτοῦ πρόσρησιν ἀπὸ τοῦ ποιησαμένου λαμβάνειν ἓν δέ τι τῶν προτέρων ὀνομάτων σχηματισθέν πως τηρεῖν: meliores aũt hic libri Põponianus recte, queãdmodũ ẽt nos ſcripſimus.

347 Quomodo ſunt ſcribas. Nos hic emẽdauimus, CVI CVIMODI SVNT: qđ in manuſcriptis exẽplaribus inuenimus: quoq; Priſcianus vſum eẽ Ciceronẽ pro CVIVS CVIVSMODI docet: q locũ ẽt ex

» Oratiõe ꝓ Sex. Roſcio hũc citat. Vereor. n. cuicuimodi eſt Roſci, ne ita hũc videar ſeruare, ut tibi non pepercerim. Alibi ẽt hãc vocẽ apud Ciceronẽ inuenimus in antiq̃s codicibus: nã excuſi oẽs uarijs peruerſionibus vbicũq; ea eẽ debebat cõtaminati ſunt: nõnulli. n. (vt puto) cũ corruptã eẽ exiſtimarẽt, ſemꝑ

» ipſi deprauarũt: In fine. iij. libri Tuſc. Quęſt. ſupeẽſt. n. nobis hoc cuicuimodi ẽ otiũ: Itẽ in extrema pte

» v. libri. Vbi. n. melius vti poſſumus hoc cuicuimodi eſt, otio: In libro ẽt ſecũdo de Legibus: Nam neq;

» medicorũ præcepta dici uere poſſent, ſi quæ inſcij, imperitiq; pro ſalutaribus mortifera conſcripſerint:

» neq; in populo lex cuicuimodi fuerit illa etiãſi perniciofum aliquid populus acceperit: Qui locus ĩ his etiam, qui meliores habentur, fœde inquinatus eſt.

348 Aut nimium, aut ceteros fugerit inueſtiges velim. Quis non videat hunc locum corruptum eſſe, voceq́;

illam NIMIVM nomen proprium eſſe debere? Germani NVMIVM caſtigarunt, nec tamen recte. NINNIVM enim quemadmodum nos ſcripſimus, legendum eſt: Intelligit autem L. Ninniũ Quadratum: qui tunc Trib. pl. fuit, enixeq́; cauſam Ciceronis adiuuit contra Clodij furorem: qui tamen ab illo quemadmodum & Cicero deluſus eſt: Dion ſępe hunc nominat, vt eo loco καὶ ἐπειδὴ ἐκεῖνος συνιεὶς τὸ λεγόμενον λούκιον νίννιον κουάδρατον δημαρχοῦντα ἐνας τεθῆναι πᾶσι σφίσι αὐτὸ παρεσκεύαζεν ἔδεισε μὴ καὶ θόρυβος ἐκ τούτου καὶ διατριβή τις γίνηται, καὶ ὑπῆλθεν αὐτὸν ἀπατήσας, προδιομολογησάμενος τῷ αὐτῷ μηδ᾽ ὁτιοῦν, ἂν μηδὲν τῶν νομοθετουμένων ἐμποδίσῃ κατ᾽ αὐτοῦ γράψειν ἔπειτα τὴν ἡσυχίαν καὶ ἐκείνου καὶ τοῦ νιννίου ἄγοντος διενομοθέτησεν αὐτά, καὶ μετὰ τοῦτο καὶ τῷ κικέρωνι ἐπεχείρησεν li. ẽt. x. harum epiſtolarum de eodem meminit Cicero. Hæc mecũ Ninnius noſter velle eos mihi ſe, & oppidum tradere.

E LIBRO IIII. AD ATTICVM.

350 Et brunduſinę colonię & tuæ vicinę ſalutis. Alij pro ſalutis SEDIS legunt: alij alijs modis corrigũt. Nos communem lectioiiem, etſi nobis nõ parum ſuſpectam retinuimus: eadem enim in noſtro vetere exemplari, & omnibus manu ſcriptis à nobis inuenta eſt: cum autem nihil certi haberemus: quid opus fuit veterem ſcripturã delere? quæ ſi non recta eſt, & integra, neceſſe eſt, quo minus contaminata eſt, magis propinqua ſit verę, & ſincerę lectioni.

351 Pręter Meſſalam, & Cerãnium: noſter antiquior liber AERANIVM habet: Quod ſi. E. literam in. F. cõmutes, in qua ſępe hic librarius peccauit: pro F. illam ponendo, vt iam teſtati ſumus, omne mendum ſuſtuleris. L. autem Afranium cum Q. Metello Conſulem fuiſſe ex primo libro harum epiſtolarũ colligitur: Idem erratum erat in penultima huius libri epiſtola in illo loco: Monumentum illud, quod tu tollere laudibus ſolebas, vt forum laxaremus, & vſq; ad atriũ Libertatis explicaremus &c. nam & in antiquis, & in excuſis libris pro FORVM, EORVM ſcriptum erat.

352 Itaq; oratio iubet, vt in noſtrę fortunę caſu quod debere &c. Conſidera quæſo optime lector, quot maculis reſperſus, fœdatuſq; fuerat hic locus: Quod enim nonnulli non intellexerant hanc ſiue ſcripturam, ſiue locutionem: multis additis parum aptis dictionibus adeo hunc locum peruerterant, vt ſine bonorum librorũ auxilio nullo modo emendari potuiſſet: Nec tamen negamus eſſe etiam in illis aliquantulum importunè diſſolutam fractamq́; hanc vocem IVVENTVTI, ſic enim eſt in antiquis ITAQVE ORATIO IVBENT VTI NOSTRAE DEBERE NON POTEST. Quod ſi verbũ illud ſtulte diſſectum iterum componas, nullus ſcrupulus reſtabit: quã. n. paſſim. B. pro. V. capi ſolitũ eſſet, omnibus iam notum eſt: non debere autem orationem iuuentuti intelligit: quia tam perfectam illam eſſe ſciebat, vt iuuentus nihil aliud deſiderare poſſet: Quæ enim ſcribebat, iuuentutis ſtudio incenſus ſcribebat, vt ipſe alibi inquit: Qui autem, quod à ſe expectatur poſtulaturq́; exacte pręſtat, is non amplius debet: Quod ſi DEBERI NON POTEST, ſcriberes, hic eſſet ſenſus longe melior meo iudicio, Ciceroniq́; magis familiari, & conſueta locutione, oratio non poteſt deberi iuuentuti: ideſt, nos cogimur orationem ipſam edere, iuuentutiq́; noſtræ, vt ſit vnde diſcat deſcribẽdam dare. Cic. in extremo lib. Tuſculanarũ quæſtionum. Sed tibi hoc video nõ poſſe deberi: Itẽ li. iij. de oratore. An me tã impudentem eſſe exiſtimatis vt vobis hoc preſertim munus putem diutius poſſe debere? & de legib. li. ij. Præclare exigis Quinte, at ego effugiſſe arbitrabar, & tibi horum nihil deberi poteſt.

353 Propè omnium fanorũ, ac ſacrorũ locorũ: Hic locus imminutus decurtatuſq́; eſt in manu ſcriptis codicibus, quẽ tamen, vt in vulgatis eſt conſeruauimus: in illis autem ſic ſcriptum eſt: PROPE OMNIVM FANORVM LOCORVM.

353 Cum ſacra via deſcenderem. Hęc eſt omnium antiquorũ, excuſorumq́; codicum lectio, Aldino excepto, q DISCEDEREM habet: Fuit ille quidem in huius voluminis editione ſui diſſimilis: domus Cicerõis in Palatio fuit: deſcendebat igitur, cũ in forum ſacra via iret, quod etiam Horatius in Epodo tãgit, Intactus aut Britãnus, vt deſcenderet ſacra cathenatus via. Aſconius itẽ hoc oſtendit pro M. Scauro. Demonſtraſſe vobis memini me hanc domũ in ea parte palatij eſſe, quæ cũ ab ſacra via deſcẽderis, & perpximum &c. Plutarchus etiam in vita Ciceronis προσελθὼν δὲ ὁ κικέρων ἐκάλει τὴν σύγκλητον εἰς τὸ στησίου διὸς ἱερὸν ὃν στάτορα ῥωμαῖοι καλοῦσι ἱδρυμένον ἐν ἀρχῇ τῆς ἱερᾶς ὁδοῦ πρὸς τὸ παλάτιον ἀνιόντων: Templum igit̃ Iouis ſtatoris in principio ſacrę vię poſitum eſſe docet illis, qui ad palatium aſcendunt.

353 Trudi videret. Nos q̃uis variatum, vel potius deprauatũ hunc locũ in cunctis manu ſcriptis inuenerimꝰ, tñ nihil permutauimus. Verũ quia non ſine cã tot melioris notæ codices à vulgatis diſſentire exiſtimãdum eſt, pretermittere noluimus, quin ueterẽ ſcripturã, etſi deformatã, notã, teſtatamq́; relinqueremꝰ: Acrioris iudicij viri diligenter conſiderabunt, an genuina ſit vulgata lectio, ſimulq́; an verior, & ſincerior ex hac vetere ſcriptura elici poſſit, quæ hic interim notata nemini moleſta erit: eſt autem hęc: SED AD SVPPLICIVM PRAESENS VIDERI VIDERET.

353 Sed ille ſe in interiorẽ partẽ ædiũ abdidit Sulla in ſenatu. Et hunc locũ mancũ inuenimꝰ, diminutũq́; ĩ antiq̃s exẽplaribus: q multis poſtea additis verbis ſuppletꝰ fuit: nobis rectius viſum eſt, ſublatis quęcũq; adcreuerat, legitimas tñ Ciceronis uoces relinq̃re: Sic. n. facilius puto poſſe uerã lectionẽ inueſtigari.

353 Veriſſimæ lĩe Seſtij fuere: Manu ſcripti codices, SESTIVS FVRERE, ut ſit furere pro furebat, quod frequens eſt: debebant tamen à ſuperiori periodo hæc duo uerba punctis diſtingui: non poterat ullo pacto inquit hæc ferre Seſtius, ideoq́; fremebat: nec tamen huius lectionis aliud teſtimonium habemus, quãm veterum codicum auctoritatem: quare qui vulgatam ſequi mauult, ſuo arbitrio, me

non

non repugnante faciat.

355 Pauci pannoſi ſine laterna. Neſcio an hic locus corruptus ſit, nō parū certè timeo: Vetus nr̄ codex ſic habet, PAVCIS PANNOSI SINE ALANTERNA: vt nihil relinquamus corū, quæ in illo diuerſa fuit, maximeq́; vbi mendi ſuſpicio eſt: vt aliorū induſtria, quum nobis non licuit, aliquando poſſit præclarus hic auctor hac etiam parte iuuari, & purgari.

354 Publium reum &c. Nos (niſi fallimur) auctoritate meliorū codicum moti melius hūc locum reſtituimus: tranſpoſitę erant dictiones: puncta perperam collocata: quædam etiam vox temere inculcata: Non. n. primo dicit, niſi ante occiſus erit à Milone, ſed reum Publium fore à Milone puto: κατὰ παρένθεσιν autē niſi ante occiſus erit: Reum autem à Milone, ideſt Milone accuſatore, non autem primo pronunciat à quo occidi debeat, ſed indefinite (niſi ante occiſus erit) inquit, à pluribus enim periculum mortis Clodio impendebat, ſiquidem tam ſeditioſè ſe gerebat, vt ſingulis diebus mors ei inſtaret: quod etiam ſupra hac epiſtola dixit: ipſe occidi potuit. M. etiam Antonius Clodium interficere voluit, cū gladio ſtri" cto eum inſecutus eſt, negotiumq́; tranſegiſſet (vt inquit Cicero in. II. Philippica niſi ille ſe ſub ſcalas tabernæ librariæ coniecciſſet, ijsq́; oppilatis impetum Antonij compreſſiſſet: ariolatur autem à Milone occiſum iri, ſi ſe interim ei obuiam obtulerit, ideſt antequam ī iudicium ab eo vocatus ſit. Eſt autem aliquan tum peruerſionis in hac altera parte: vnde nōnulli ex re geſta ITVRO LANVVIVM reſtituerunt. Nos parcius (vetere ſcriptura diligenter conſiderata) SI SE INTERIM OBVIAM OBTVLERIT ſcripſimus: Quia tamen falſa noſtra coniectura eſſe poteſt: veterem ſcripturam hic oībus diſcutiendam proponimus: vt ſicui noſtrū iudicium diſplicuerit, ipſe habeat, vbi ingenium ſuū exercere poſſit: eſt autem hęc: SI SENTITVR VEIAM OBTVLERIT.

355 An tu me exiſtimas. Vetus codex habet, quod nos recepimus: AIN TV? AN EXISTIMAS cum interrogatione pronūciatum, quaſi familiariter, & amicè corrigat, quod id ſuſpicatus ſit: lib. xij. Venio " ad Tirannionem, ain tu? Verum hoc fuit? ſine me, &c. Lenis eſt autem iocundaq́; reprehenſio, quaſi di" cat ita'ne facere oportet. Sape etiam, ain tandem? pari ſignificatu dicit, vt lib. vj. Ain tādem Attice lau" dator integritatis, & elegantiæ noſtrę: Item in epiſtola ad Pætum: Ain tādem? inſanire tibi videris, qd' imitere meorum verborum (vt ſcribis) fulmina.

355 Et ij ſubrogentur. Nos ex cunctis melioribus libris SVBRINGENTVR, ſcripſimus: Ringi autem iraſci, & ſtomachari: Horatius lib. ij. epiſtolarum: quā ſape, & ringi: Eſt autem notiſſimum, & elegantiſſimum verbum, licet de eius etymologia pugnent inter ſe Grammatici.

355 Aſt num geram manū fuiſſet. Nos quod etiam in Germanici libri margine adnotatū eſt: GERMANVM ſcripſimus, ideſt priſtinis noſtris actionibus congruens & cōſentaneum Græci ἀδελφὸν dicunt. Iſocrates in Panegyrico καλὰ μὲν οὖν ταῦτα καὶ πρέποντα τοῖς περὶ ἡγεμονίας ἀμφισβητοῦσιν, ἀδελφὰ δὲ τῶν εἰρημένων: Plato lib. iij. de legib⁹: σώμασιν ἀδελφοῖς ὢν τοῖς γενομένοις ... πρὸς τὸν δυστυχῶς πλουτήσαντα ἱππόλυτον: Sed & Græcę, & latinæ vocis plura exempla adfert Gulielmus Budeus in ſuis doctiſſimis commentarijs: vt qui vtrūq; nomen exacte intelligere velit, illuc eum reijciamus: vnde enim hæc melius diſci poſſunt: q̄ ab illo, qui vtriuſq; linguę theſaurum ita vno libro complexus eſt: ut alijs facultatem quicquā in tali genere ſcribendi eripuerit? quāuis locum hunc in oratione contra L. Piſonem non oportere pu" to, quemadmodum ille iubet, corrigi: Illud verum geminum conſilijs Catilinæ & Lentuli, quod me do" mo mea expuliſti, nam geminum eandem vim & ſignificatum quam germanū habere duco: & in cunctis exemplaribus nulla varietate ita legitur: Pręterea in partitionibus GEMINA, non GERMANA, vt ipſe legit, omnes codices habent: vt eo exemplo recepta potius Ciceronis in Piſonem lectio q̄ illius caſtigatio probari, & corroborari videatur.

355 Bibliothecam mihi tui pinxerunt cōſtructione, & ſi ſcribis. Noſter antiqor codex, ET SIT TYBISEOS habet: ſupra quas voces alia noua manu vulgata lectio perſcripta fuerat: vnde in excuſos omnes codices (vt puto) fluxit: Nullum mendum eſt in antiqua ſcriptura, niſi quod librarij vitio, vna dictio diuulſa fuit, cuius fractæ partes cum vicinis dictionibus cohæſerunt: vt ſi eas iterum cōiungas, nihil ſcrupuli reſtet: Sic igitur legēdum eſt, CONSTRVCTIONE ET SYTTIBIS: ſunt autem Heſychio. σιττύβαι, δερμάτινα στολαί. μικρὰ ἱματίδια: ut fortaſſe hic Syttibas appellet, quas antecedente epiſtola membranulas vocat: Quàm falſa autem, & inepta eſſet vulgata lectio, unuſquiſq; iam facile pſpicere pōt.

355 Ergo erimus ὁπλῖται, qui togati eſſe voluimus. Noſter melior liber, & integrior ERGO ERIMVS OΠΛΟΙ QVI TAΓOI ESSE NOLVIMVS. Nos ita ſcripſimus, Ergo erimus ὀπαδοὶ &c. defectum vnius literæ in antiqua ſcriptura eſſe arbitrati. Queritur Cicero ſibi non licere in otio viuere: ſed cogi in bellum, & in caſtra alios ſequi, cum ſemper ciuilia bella deteſtatus ſit, & fugerit: atque hoc etiam id indignius putat, quod nunc ſi ad arma ueniendum erit, ipſe alios cogetur duces habere, & illorum conſilio, & quaſi iuſſu res gerere: cum olim ſi pugnare uoluiſſet, ipſe dux eſſe potuerit, & alijs imperare, & quid faciendum fuerit mandare: nec tamen uoluit: ſignificat autem tempus, quo magnas copias paratas habuit pro ſe pugnare contra vim, & furorem Clodij, ut eum in ciuitate retinerent: quando ipſe, quia à cæde ciuium abhorrebat, potius cedere uoluit, & illis ſua ſtudia, & ardores animi remiſit: hanc ſententiam præſe ferre Græca verba notiſſimum eſt: quare non erimus in illis declarandis longiores. Amazonas appellatas eſſe ὀπαδοὺς Martis propter robur, & animi præſtantiam in rebus bellicis tradit Proclus in commentarijs in Politiam Platonis his uerbis

ἀμαζόνας λέγω τὰς διὰ τὴν ῥώμην καὶ ἀγρίως εἶναι ἐνθεῖσας ὅπαιδους καὶ πημήνασας μετὰ τὴν ἥβαν.

355 Quibus melius Lētulo eſſe ſcriptum erat: Scripſimus nos ex antiquiore noſtro codice meliſcule: Quo diminuto aduerbio utitur etiam in prima epiſtola ad Tironem: Volebā ad te Marionē remittere, quem cum meliuſcule tibi eſſet, ad me mitteres: errorē aūt fortaſſe fecerat, qđ in ea uoce Q. pro C. ſcriptū eſt: alibi aūt oſtendimus q̄ ſępe has literas nullo diſcrimine permutarent.

355 Nos uero ferrei: emendauimus SERVI nō parū adiuti ab antiquo exemplari: etſi ne in illo quidē integra eſt hæc dictio: nā in una litera aliquātulum peccati eſt: ſed maxime rōne ducti: iterū.n. ſuperiorum uerboꝝ ſniam (ut ipſe ēt teſtatur) breui perſequit̄: ſupra āt benè cū Lentulo actū putat, quod morte, illoꝝ tempoꝝ iniquitatē fugerit: ſe & Atticum, qui uiuunt, potius miſeros appellandos: pręcipuè tamen ſe, nā nullā habere Atticum propriā ſeruitutem, cōi tantū nomine ſeruū eſſe: cum.n. oēs ſint, neq; ipſe excipitur, ſed alioꝝ fortunæ comes eſſe itelligitur: explicat aūt multis uerbis, quare ipſe præter alios ſeruus ſit: ex quibus oībus manifeſto cōprehenditur, hic SERVI, non FERREI legendū eſſe: nā locū ēt illum emendauimus, q corruptiſſime pro SERVITVTEM, VIRTVTEM, ante habebat,

356 ἠκεσιῶ φθιμένοισιν: Vetus codex οὐχ ὁσίη φθιμένοισιν quę uera eſt, & caſta lectio huius loci: eſt autem hemiſtichium Homeri. οὐχ ὁσίη φθιμένοισιν ἐπ᾽ ἀνδράσιν εὐχετάασθαι: raro autem Cicero integra prouerbia citat: prima tantū uerba ponit, Satis.n. illi eſt loca indicaſſe: quoniam erant tunc in ore ferè omnium. Non fas aūt eſſe dicit aduerſus mortuos ſe iactare: de mortuo aūt loquitur, ut ipſius uerbis declarat̄ ſimile eſt hoc prouerbium illi: Cum mortuis non niſi laruas luctari.

356 ὁ δ᾽ οὐκ ἐστὶ μύθοις: Nos ſcripſimus ὁ δ᾽ οὐκ ἐμπάζετο μύθων quæ ſunt idem uerba Homeri hoc ſenſu. Hic uero nihil curabat de ſermonibus, & fabulis illis: Eſt aūt hæc epiſtola obſcurior ſua breuitate: tantū.n. res indicat, & nō longiore ſermone, vt ei mos eſt explicat: vt uideat̄ ſtudio, & iduſtria cū de rebus domeſticis agat, voluiſſe eē obſcurior. Videndū aūt, an pro PRAESIDIA, PRAEDIA, in hac ipſa epiſtola legendum ſit: quod ego ſanè puto: prædia enim locantur, non præſidia: Quid autem nunc de præſidijs agat? & ſanè frequenter inuenies in hoc peccaſſe etiam antiquos librarios, cum alteram pro altera ponerēt harum vocum: quemadmodum in Aldinis etiā codicibus in libello de ſenectute, prędio, pro pręſidio ſcriptū eſt: vetatq; Pythagoras iniuſſu imperatoris, ideſt dei de prædio & ſtatione vitę decedere: cum pręſidio proculdubio legēdum ſit. qui opinionem noſtrā probant, PRAEDIA LOCABIS leget: nos tamē in antiquis, & excuſis ſimul libris inuentam uocē ueriti ſumus nr̄a auctoritate delere.

356 Sed nihil magis q̄ patina Cyrotari: cenā &c. Hic locus flagitioſè corruptus ē: nam Beroaldus, qui corrigere voluit, magis deprauauit: nos ſincerā lectionē reſtituimꝰ ex vetuſtis codicibus: quos ſi diligēter ſtudioſi inſpicerēt, nō tantis vulneribus optimi auctores cōfecti eſſent. Nulla prorſus erat in noſtro meliore libro niſi vnius literæ peruerſio PE enim pro DE ſcriptū erat eo loco: Nā de Rauduſculo, qui errores æquiore aio ferri poſſunt, & ſine impudentiæ crimine tolli: De tyrotaricho aūt in epiſtolis ad Pętū. Tu vero (volo.n. abſtergere animi tui metū) ad Tyrotarichū antiquū redi. In eadem aūt epiſtola: Quē denariū narras, quā Tyrotarichi patinā. Quid aūt per Rauduſculū intelligat, non planè mihi notū eſt. li. xiiij. Nec me hercule me Rauduſculū mouet, ſed homines beniuolos, qualeſcunq; ſunt, graue eſt inſequi cōtumelia: Sic.n. in noſtris exemplaribus legimus, nō Rāduſculus: de porta Rauduſcula meminit M. Varro de lingua latina, ſic appellata, qđ ærata fuit ab ære raudo: & Valerius Maximus li. v. cap. v. de pietate: nā Sex. Pompeius, Rodus, vel Raudus ſignificare rem rudē, vel imperfectam tradit.

356 Μήπω μέγα εἴπῃς: &c. Nos hunc Sophoclis ſenariū repoſuimus tā integra, & tam certa vetere ſcriptura, vt nihil fermè in ea deſideretur: ſed hæc poſtea cū in verā lectionem incideris, cognoſci poſſunt: ante enim vnius literulæ peruerſio: vel defectus tantā gignit obſcuritatē, vt nihil moleſtius ſit, q̄ ex his ita ſcriptis characteribus velle verā lectionē elicere: Inuenimus hunc verſiculum apud Iohannem Stobæū λόγῳ ργ. ὅτι ἀβέβαιος ἡ εὐπραξία ſub nomine Sophoclis μήπω μέγας εἴπῃς πρὶν τελευτήσαντ᾽ ἴδῃς explicat aūt ferè Solonis ſententiā, qui neminem beatū ante, q̄ obijſſet, dici volebat.

356 Nihil alſius, nihil amænius. Poſt hæc verba inuenimus in noſtro antiquo exēplari quaſdam gręcas voces, quas nō potuimus intelligere oī diligentia adhibita. Quod reſtabat, conati ſumus, characteres illos imitari, & effingere, vt alioꝝ labore & induſtria aliqñ hic locus reſtituatur: ſnīa valde cōuenit, (& extrema ēt verba nō parū ſimilia ſunt) cū loco illo in. xv. lib. Hęc loca venuſta ſunt, abdita certe, & ſiquid ſcribere velis, ab arbitris libera: ſed neſcio quō, οἶκος φίλος: multū tñ diſcrepāt priores partes: quare melius & certius quiddā quærendū eſt: ſunt autem uerba illa gręca ex fabula æſopi de teſtudine.

356 De Domitio οὐδὲν οὕτω ὁμοιοῦται νῦν εἴδωλον: Nos (niſi fallimur) hunc ēt locum reſtituimus, à nullo alio quā ab antiquo codice adiuti, qui incorruptā ſeruat adhuc (ut nos putamus) ſcripturā: eſt ſanè integer, ſenarius, & dimidius, cuius aūt dicere non poſſumus: nuſq̄.n. alibi hæc uerba legimus: credimus comici alicuius eſſe: de ficorum aūt inter ſe ſimilitudine prouerbium hoc græci habebant σῦκον ὁμοιότερος. Plutarchus etiam in cōmentario de cōmunibus notionibus aduerſus ſtoicos, ἢ μήτε φάττα φάττῃ, μήτε μέλιττα μελίττῃ, μήτε πυρὸς πυρῷ ἢ σῦκον, τὸ τοῦ λόγου σύκῳ ἐν τῷ παντὶ χρόνῳ γέγονεν ἀπαράλλακτον.

357 Et in eo γραμμὴν teneam. Vetus codex: & τὴν ἕω γραμμὴν teneam: quāuis autem falſam hanc lectionem putem, & ſanè repudiauerim, volui tamē eam hic proponere: Quid.n. quod hic quadret ἡ ἕω γραμμὴ ideſt matutina linea ſignificare poteſt? Si.n. τὴν ἄνω γραμμὴν habuiſſet, ſupremam lineam ſignificaſſet, qđ fortaſſe potuiſſet defendi; dixit enim etiam Euripides ſummam lineā malorum, cum extremū terminū miſeriarum

ſeriatum intelligere vellet: Hæc eius verba ἐπ' ἄκραν ἥκομεν γραμμὴν τῶν κακῶν: hic autem tenere lineã arbitror ſignificare in eo negotio ita ſegerere, vt à recto & tuto tramite ne digitum quidem recedatur: ideo autem nõ penitus eam contempſi quia miratus ſum rudem græcarũ literarum librariũ cũ rectam ſcripturam cõſeruare nõ potuiſſet, ita peccaſſe, vt aliquem tñ ſenſum illæ literę retinerent.

357 In nos verò ſuauiſſime hercule & effuſus: Nos SVAVIS MEHERCVLE, ET EFFVSVS ſcripſimus: Quam lectionẽ veriorem, & elegantiorem viſum iri putamus: Locum aũt illum, ET VOLVPTATIBVS PROPTER REMP. &c. valde ſuſpectum habemus: nam in manu ſcriptis VOLVPTATVM legimus, non VOLVPTATIBVS: & monoſyllabum illud SIC non intelligimus cui parti reſpondeat: Eruditiores accuratius hæc conſiderabunt, vtinã noſtra ſuſpicio manis ſit, & curioſa.

357 Noſtram ambulationẽ, & Laconicũ eaq; quæ circa ſint. Nos veterem ſcripturã reſtituimus: cum enim de ędificijs agat Cyrea intelligimus, ea quæ à Cyro architecto, quo in ſuis ædificationibus plurimũ vtebatur, fabricata ſint: magni aũt hic nominis ea tempeſtate fuit: Meminit illius Cicero plurib. locis, vt ſępe in oratione pro Milone, ſemel aũt his verbis: ſed ſubito ei eſſe nunciatũ Cyrũ architectũ eſſe mortuum: itaq; Romam repente conſtituiſſe proficiſci.

358 Nec metuo tamen ne mihi ſermo ſit abſte, quo magnopere delector. Sic quondã legebatur ſed aut nulla, aut admodũ frigida erat (niſi fallor) ſententia eorũ verborũ: alij poſtea reliquis eius partib. conſeruatis pro SIT, DESIT, ſcripſerũt, quemadmodum eſt in antiquis libris: Quod ſi facili quadam & plana lectione contentus eſſe vis, & veterem ſcripturam non curas, hãc potes eligere & tenere, apertus. n. ſenſus eius eſt: antiqua autem valde diuerſa eſt, habetq; nõ parũ difficultatis & obſcuritatis: quã tñ in mediũ propoſui vt accuratius à diſertis viris cõſiderari poſſit: nec. n. arbitror ſine cauſa antiquos oẽs libros ab impreſſis tãtopere diſſentire, exiſtimoq; nõnullos eius obſcuritate offenſos illam repudiaſſe, & duab⁹ intenectis dictionib. apertiorẽ & clariorem lectionẽ facere voluiſſe: qđ ſi verũ eſſet, non me pœniteret veterem potius q̃uis ſuſpectã & duram reſtituiſſe quã ab illis concinatã & factam: nunq̃. n. ratio illa corrigendi libros mihi placuit: Aduerbiũ illud opere nõ alias, vt puto, ab hoc auctore ſimplex vſurpatum eſt, niſi fuerit illinc ẽt ſublatum, vbi eſſe debebat, quemadmodũ hic ei fortaſſe acciderat, cum alia voce, nec vna tantũ, complicatum frequens eſt, vt magnopere ſummopere, & alijs: ſignificaret autem hic valde, ſi proba et fidelis hæc lectio eſt. Liuius tamen nõ ſemel eo vſus eſt, etſi opere apud eum aliud videtur ſignificare libro primo. Quæ longo effata carmine nõ opere eſt referre, & v. etiã. Poſtquam audiuit aruſpicem eſſe haud intacti religione animi, cauſatus de priuati portenti procuratione, ſi opere illi eſſet cõſulere velle ad colloquiũ vatem elicit: ideſt ſi cõmodum ei eſſet, & nullo maiore negotio impediretur. Vtuntur & alij nõ incelebres auctores hoc aduerbio. De ſinceritate loci Ciceronis quid iudicandũ ſit, eruditi & ingenioſi viri ſtatuẽt. Cum aũt in hac epiſtola de duob⁹ Demetrijs agat, qui fuerit ille, de quo ſermo eſt in extrema eius parte dubiũ non eſt, ipſe enim aperit: de quo aũt Demetrio loquatur, cũ in prima parte epiſtolæ dixit. Potes à Demetrio, nõ tam perſpicuũ eſt. Puto autem intelligi Demetriũ quendam libertũ Cn. Pompeij, qui magnã apud eum auctoritatẽ habuit, & omniũ ipſius cõſiliorum particeps fuit: vnde Cicero cupiens ſcire vim & ſenſum ſermonis Pompeij quẽ habuerat cũ Craſſo, hortatur Atticũ vt inde quærat: facile enĩ ex eo oẽm rem intelligi poſſe Plin. lib. xxxv. cap. xviij. cũ numeraret eos quos è ſeruili cõditione fortuna in altũ euexiſſet, quia eos patroni valde dilexerãt, nõ ꝑtermiſit hũc ſic. n. inquit. Sed quid hos refero aliquo literarũ honore cõmendatos, talẽ in cataſta videre Chryſogonum Syllę, Amphionẽ Q. Catuli, Heronẽ L. Luculli, Demetriũ Pompeij, Tradit ẽt Dion, cũ de Theatro Pompeij in hiſtoria ſua loqueret̃, ſe audiuiſſe illud nõ Pompeiũ ædificaſſe, ſed Demetriũ quẽdam eius libertũ è pecunia quã ſibi parauerat in cunctis expeditiõibus cũ patrono uerſatus: Qua de cauſa merito ei operis illius cognomẽ attribuit, ne Pompeius ipſe male audiret, ꝙ eius libertus tã multã pecuniã coegiſſet, ut hmõi ſumptus facere poſſet: Mira ẽt quędam de huius potẽtia & opibus Plutarch⁹ narrat, qui hortos ẽt illos magnificos eũ ædificaſſe tradit, qui horti Demetrij ſunt poſtea appellati.

358 Macroni vix uideor pręſto eſſe. Idibus. n. auctionẽ Larini &c. Diuerſam inuenimus lectionẽ in manu ſcriptis exẽplaribus, nec tñ receptam, & cõem reiecimus: hic igitur illã teſtatã relinquemus: nos ſanè in antiqua nõ nihil uitij putamus eſſe: quin etiã uulgatã mendo uacare non arbitramur: Quid igitur in tãtis tenebris aliud gerere potuimus, aut quod tutius cõſilium capere, q̃ doctiorũ iudiciũ expectare, copia illis antiquę lectiõis facta? Sic ergo melioris notę liber habet. MACRONI VIX VIDEOR PRAESTO ESSE ENIM AVCTIONEM LARINI VIDEO ET IDVVM PRAETEREA.

358 Ergo & ſi rata fuiſſe me in altercationibus &c. Locus manifeſto corruptus: Nos conati ſumus dũ melior lectio indagetur, ita locũ caſtigare, ut probabilis aliqua ſñia eliciat̃, nec tñ ualde illi confidimus: Veterẽ aũt ſcripturã hic cõſtituemus, ut poſſint igenioſiores uidere, an ſuo labore, & induſtria maculæ, labeſq; ex hoc loco tolli queãt: eſt aũt hęc cũ fide huc trãſlata. ERGO ET SI IRATA FVISSE ME &c.

358 Hunc ὄχλον: Nos σκυλμὸν ut in antiquo exẽplari inuenimus, ſcripſimus. i. ꝑturbationẽ. & tẽpeſtatẽ ciuitatis: σκυλμὸς. n. ταραχὴ καὶ ὄχλος: Artemidorus onirocriticõn li. ij. ἀσυνομεῖν δὲ παιδονομεῖν ἢ γυναικονομεῖν φροντίδας καὶ σκυλμοὺς ὑποτίθησι τῷ ἰδόντι διὰ δημόσια ἢ διὰ παιδία καὶ διὰ γυναῖκας paulopoſt συνεγμάτων δὲ ἢ οἰκίας ἄρχειν καὶ ἐπιτροπεύειν πᾶσι σκυλμοὺς καὶ ἀηδίας βιωτικὰς προτίθησιν: intelligit aũt altercationes quas in Senatu factas audierat.

358 Soles enim tu hæc feſtinè odorari. Videant eruditi an rectius quod manu ſcripti adhuc retinent libri: &

Germani in margine ſui codicis adnotarũt. feſtiuè legat: ideſt elegãter, & ſuauibus qbuſdã blanditijs.

359 Deditus Græcis literis, ac pituanijs. Nos cum locum hũc puerſum eſſe liquido credamus, veterem ſcripturam, qualis qualis eſt, repoſuimus: putantes omnino illam minus deprauatam, & contaminatam eẽ: notam autem, quæ mendum indicaret propè eam adpoſuimus: Præterea vidẽdum eſt, an pro, PRAETOR CLODIVS, P. Clodius legi debeat: nam ſæpe inuenimus, quod ante teſtati ſumus, veteres ẽt libros, & alijs partibus probatiſſimos, in his prænominibus turpiter deformatos: Quod accidit librariorum imperitia: Cum. n. per notas prænomina ſcribere moris eſſet, hi autem interpretari vellent, ſæpe voces riſu dignas ſcribebant, quod fortaſſe etiam hic accidit.

359 Dedi ac multis quidem de rebus ἡμερολογικῶν perſcripta omnia: Noſter antiquus, & Germanicus etiã codex ἡμερολεγδὸν vt ſit aduerbium, ideſt prout ſingulis diebus geſta ſunt: Hanc vocem ſuo loco apud Sudam reperies, etſi illam non exponit, vt puto, quia ſatis nota, & vulgata erat. Paulo poſt vbi QVONIAM NON MIHI VIDERIS ſcriptum ante erat, ſcripſimus QVONIAM MIHI VERO ex vetuſto noſtro exemplari, Conijcitatur Cicero Attico non redditas eſſe literas, quia diutius mãſit in Epiro, quàm dixerat: cum aũt pp iter Aſiaticum, quod ab illo ſuſceptum erat exiſtimaret Cicero Atticum iam in via eſſe, in alia loca epiſtolam illam, quo venturum ipſum putabat, miſerat: cum igiẽ videat illum diu in Epiro moratum, conijcit literas eas non redditas.

359 Procilius condemnatus: Noſter antiquus liber COMMENDATVR: Non tamen receptam lectionem repudiauimus.

359 Eratini me ad ſua tempora: Caſtigauimus ex vetere codice. REATINI ME AD SVA ΤΕΜΠΗ: Habet autem idem codex: CONTRA INAMNATIS: non, INTER AMNATIS vna ſyllaba ſuppreſſa: nam apud Strabonem etiam interamna appellatur: Sic autem hunc locum legi debere confir-
" mãt etiam verba illa Varronis libro. iij. de agricultura. Axius Appio ſubridẽs, recipe nos inquit in tuũ
" Ornithona, vbi ſedes inter aues: Ille ego vero inquit, te preſertim cuius aues hoſpitales etiam nunc ru-
" ctor: quas appoſuiſti paucis ante diebus in villa Reatina ad lacum Velini eunti de controuerſijs inte-
" ramnatium, & Reatinorum cognituro: Dionyſius Alicarnaſſeus libro primo ῥωμαϊκῆς ἀρχαιολογίας cũ loqueretur de vrbibus in quibus primo Aborigines habitarunt (erant autem hæ in Reatina regione) mentionem fecit etiam ſeu oppidi, ſeu pagi ſeptem aquæ appellati, paucas autem admodum illarum ſua tempeſtate manere dicit plurimas vero bello & alijs iniurijs dirutas, & euerſas, habitatoribus vacuas relictas eſſe.

359 Defluit in Cumanum: Loco horum verborum: ROSIAE VIXI CVM AXIO: habent manu ſcripti codices: rectè profectò, & vere: Roſia autem ſeu villa, ſeu ager in his locis. M. Varro de Agricultura. Cæſar Vopiſcus Aedilicius cauſam cum ageret apud cenſores campos Roſiæ Italiæ dixit eſſe ſumẽ in quo relicta pertica poſtridie non appareret propter herbam. Virgilius Roſea rura Velini appellat. Axium autem hunc eſſe credo, de quo meminit M. Varro in ſuperiore à nobis citato loco, q agros ea regione poſſidebat: Viuere autem cum aliquo, frequens eſt ſermo Ciceronis: libro. xiiij. Cum Panſa vixi in Pompeiano, & alijs plurimis locis.

359 In Andromacha tamen maior fuit, q̃ Aſtyanacte: emendauimus q̃ Aſtyanax vt ſint ambo hiſtrionũ nomina. Vetus codex ſic habet QVAM ASTIA NAM IN CETERIS. Nos particulam illam NAM coniungendam eſſe putauimus cum præcedente dictione, vltimamq́; eius literam in. x. eſſe vertendam. Qua coniectura etiam paulo ante vbi erat OPERAM MISERAT, caſtigauimus. DEINDE ANTIPHONTI OPERAM, IS ERAT ANTE &c. Vt importune litera illa m. bis repetita eſſet, ex duabusq́; vocibus vna facta: vt cum Antiphontẽ ſupra valde contempſerit, in Andromacha tamen illum dicat maiorem fuiſſe, q̃ Aſtyanax qui & ipſe tragœdus erat: multi decepti ſũt qui Aſtyanactem tragœdiæ nomen eſſe crediderunt.

359 Non quo animus deſit, aut amicis careat. Vetus noſter codex extremam hanc dictionem non hẽt: quare exiſtimaui vltimã antecedentis literã, cum ea quę ſequitur ab eadem litera, qua illa deſinit, incipiat, vacare, & AMICI legi debere: vt ſit, NON QVO AVT ANIMVS DESIT AVT AMICI, ſcilicet deſint: hanc aũt ita certam, & ingenuã caſtigationẽ putaui, vt ſic in meo libro ſcripſerim.

359 Ex comitiatis puto fore vt ducantur Tribunitij. Hæc eſt vulgata lectio: pro COMITIATIS manu ſcripti omnes COMICIA. Nam verbum illud Tribunicij cum ſequenti periodo coniungi debet: vt ex ſecundo etiã lib. epiſtolarum ad Q. Fratrem colligitur: vbi eandem hanc rem iiſdem penè verbis narrat: Debuit aũt explicare qui candidati: fuere. n. tribunicij candidati, & non conſulares, qui pecunia apud Catonem depoſita compromiſerunt ſe illius arbitrio petituros, Ducere aũt comicia, differre ſignificat. Reſtat tñ accuratiꝰ cogitare quõ uox il'a EX ꝓrſus mẽdoſa corrigi debeat: nos SED COMITIA ſcripſimus. Qui verius hũc locũ aut meliores codices nacti, aut feliciore cõiectura vſi reſtituere poterũt, hi nobis rẽ gratam faciẽt: quia tñ in ſuperioribus verbis nõ nihil diſcrepãt ab excuſis manu ſcripti codices, hic veterem lectionẽ cum fide, & diligentia deſcribemus. SED COICIO CONSVLIS POMPEIVS APSVNT EX COMICIA PVTO FORE VT DVCANTVR.

360 Nam cum Cæſari legarat Appius. Noſter antiquus LEGERAT habet, non LEGARAT: quod etiam Germani adnotarunt in margine ſui libri: In illo etiam loco libro. x. Vbi alij habebant LEGARER, nr̃i codices, LEGERER retinẽt: me legatũ iri nõ arbitror: cuiꝰ adhuc (vt optaui) mẽtio facta nulla ſit,

eo minus

” eo minus habeo neceſſe ſcribere,aut etiam cogitare quid ſim facturus,ſi acciderit, ut legerer: Quod ſi
recipiatur,ut nos fecimus,illum etiam locum in oratione pro Seſtio corrigere oportebit: Ne iſti qdem
” quos legatos non modo nullo. S. C. Sed etiam repugnante ſenatu tibi tute legaſti: in nullis autem
uidimus manu ſcriptis libris eam orationem: excuſi autem omnes contaminati ſunt: credimus autẽ
legi legatum,quemadmodũ legi iudicem dici:nam quin Senatus officium eſſet legatos legere dubium
eſſe non debet:Colligitur hoc optimè ex oratiõe in Vatinium,vbi idem erratum eſſe,quod alijs locis
credendum eſt:Sed hoc etiã planius confirmatur,quia infra deligere dixit cum eandẽ rem magis expla/
naret,vt crimen Vatinij augeret,qui cõtra morem maiorꝝ,quos ſibi viſum erat ipſe legerat: ibi autem
” nõ tam facile potuit vt primo loco peccare librarius,quia verbum prępoſitionem habebat: Verba Ci
” ceronis hæc ſunt:Ne hæc quidem ſenatui relinquebas,quę nemo vnquam ademit,vt legati ex eius or
” dinis auctoritate legarentur:adeo'ne tibi ſordidum cõſilium publicũ viſum eſt:adeo afflictus ſenatus,
” adeo miſera,& proſtrata reſp. vt non nuncios pacis,ac belli,nõ curatores,non interpretes,nõ bellici cõ/
” ſilij auctores,non miniſtros muneris prouincialis ſenatus more maiorꝝ deligere poſſet.

60 Huic ioculatoriæ diſputationi ſenem illũ. Hic locus ante corruptiſſimus erat:Nos veram ex antiquis co/
dicibus lectionem reſtituimus. Reddit rationẽ cur in ſermone de Oratore,tribus libris ad Q. Fratrem
miſſis,expoſito Sceuolę perſonam ex poſterioribus duobus dimouerit,exemploq; Platonis oſtendit ſe
” nõ temere feciſſe: curq; in primo libro loquẽtem inducat docet:Nam primi libri(inquit)ſermo nõ alie/
” nus erat à Sceuolę ſtudijs:reliqui libri τεχνολογίαν habent,id eſt rationẽ & præcepta artis rhetoricæ:cui
ſermoni,& diſputationi graui.ſ.& ſeriæ ioculatorem ſenem illum intereſſe rectum mihi viſum non eſt:
Nec.n.tam curioſam,& ſubtilem diſputationẽ ille ferre potuiſſet: Primo ãt libro late de arte locuti ſũt:
in quo ſermone ſæpe de legibus(quod ſtudiũ proprium erat Sceuolæ)loqui accidit:Quare non incõ
mode,nec grauate in primo illo ſermone verſatus eſt.

61 Etſi vberior liberalitatis huiuſce ratio. Nos auxilio antiquorꝝ librorꝝ hunc locum fœde inquinatum pur/
gauimus vt in noſtro ſcriptum eſt:Dicit autem:quãuis Scauri liberalitas vberior ſit:gratiorem tamen
videri liberalitatem illorꝝ,qui occuparant,ideſt qui præuenerant hunc.& animos,beneuolentiãq; mul
titudinis ſibi præconciliarãt,intelligit aũt Meſſalam,& Domitium:Supra in hac ipſa epiſtola: Meſſa/
” la noſter,& eius Domitius cõpetitor liberalis in populo valde fuit:nihil gratius: certi erant Coſs. Qui
locus & ipſe non parum ante mendoſus erat.

61 Iam.n.tibi luciſci loqueretur:Cõmutata ſeries duarum dictionũ pulcherrimũ ſenſum diu latere fecit: in
noſtro.n.antiquiore poſt illam dictionem LVCISCI eſt TIBI non ante vt in vulgatis:Quod ſi pri/
mam huius TIBI, literã cum antecedente dictione cõiungas,luciſcit,feceris:incipit aũt iam genuina
lectio apparere:reliqua vt nos in noſtro libro ſcripſimus ex vetuſtioribus exemplaribus colligunt: ani/
maduertant igitur ſtudioſi tam parua peruerſio q̃tas tenebras offundat:quãq; elegantes ſenſus pertur/
bet. Luciſcit aũt per.I,non luceſcit ſemper in antiquis libris ſcriptũ obſeruauimus:quod etiam in Te/
rentio illo Politianus adnotat,de quo alibi diximus:nec nõ omni laude & honore dignus Petrus Bem
” bus in ſuo dialogo de fabulis Terentij in illo loco. Luciſcit:hoc iam cur ceſſo pultare oſtiũ?tã puſillã,&
tã tenuẽ ἀκρίβειαν tã magnus & tam grauis uir nõ eſt aſpernatus,Nos ẽt in codice Mediceo animaduerti
” mus ita locũ illũ in epiſtola ad Catonẽ ſcriptum eſſe.Expedito exercitu ita noctu iter feci vt ad.III.idus
octobr.cum luciſceret in Amanũ aſcenderẽ:Dicit aũt hic Cicero iam enim luciſcit, quia cum ante lu/
cem epiſtolã ſcriberet,ſupraq; dixiſſet ſe hæc pridie Kal.ſcripſiſſe,cum iam lux appropinquaret, oporte
retq; diem notare quo ſenatus fuerat futurus,hodie ſcribit:Ne autem (quia ſupra prid.Kal. ſe ſcripſiſſe
dixerat) deciperetur Atticus apertius diem exponit,hodiè dicens ideſt Kalen.Octob. ne tamen con/
trarium eſſet illi,quod paulo ante ſcripſerat,docet,quia iam luciſcit ſe poſſe Kal.Octobr.iam vere dice
re: IBI autem in Senatu intelligimus.

61 Non feciſſe videntur. Sic modeſtiæ gratia ſententias iudices pronũciabant,nihil temere affirmantes Cic.
oratione.vij.in Verrem.Comprehendi iuſſit:quis non pertimeſcat?cauſam dicere dominos:Quid ſer
uis tam formidoloſum?feciſſe videri pronunciauit. Itẽ in Lucullo. Quęq; iurati iudices cognouiſſent,
vt ea non eſſe facta,ſed vt videri pronunciarentur.

61 Quos ſtudio laudas: QVOS TV DILAVDAS emendauimus. Quo verbo alibi vtitur ut lib.ſexto.
” Et ego audebo legere unquam,aut attingere eos libros,quos tu dilaudas ſi tale quid fecero? Qui locus
” in excuſis etiam integer eſt: Item ſequenti epiſtola in eodem libro:Digna ijs libris, quos tu dilaudas:
Vbi tamen vulgati codices contaminati ſunt.Dilaudas autem,ualde laudas:ut Diuendere in prima
” oratione contra Rullum de lege Agraria: Vt in qua velint ſolitudine bona populi R.poſſint diuende/
” re:& Dilargiri effuſè largiri,& diſſipare,in eadem oratione.Nec L.Sylla,qui omnia ſine ulla religione,q/
” bus uoluit eſt dilargitus,agrum campanum attingere auſus eſt.

61 Omnino accuſatorum &c. Inter has dictiones quoſdam Gręcos characteres à nobis non intellectos, vt
in antiquo codice inuenimus,conſtituimus:ijdem autem ſunt ne dum ſimiles illis,quos ante eodem
conſilio uſi Germani ex uetuſto codice deſcripſerunt. Idem accidit nobis in altero etiam loco in eadem
hac epiſtola, quẽ etiam pari diligentia effinximus:poterunt doctiores viri, quod nobis non licuit, his
accurate literis conſideratis hos fortaſſe locos reſtituere,ob idq; nos veteres has lr̃as hic collocauimus:
cui hoc contigerit,ille non parum hanc epiſtolam illuſtrabit.

§62 Concaluit vt digerat multa cruda facilius: Omnia hæc corrupta: nam CONCALLVIT pro CONCALVIT legendum eſt, auctore etiam Nonio Marcello, qui & hic, & lib. iij. de Nat. deorum concaluit legit: quæ autẽ ſequuntur verba credimus nos interpretationẽ eſſe illius vocis CONCALVIT: cum enim non viderent, quid aliud ibi calor facere poſſet, putarunt ob id concaluiſſe ſtomachum ſibi Ciceronem dicere, vt facilius concoqueret: quod poſtea temere ab imperitis librarijs in ordinem verborum Ciceronis traductum eſt. In nullis autem antiquis inueniuntur, & ſanè ſunt verba Cicerone indigna, ſi diligenter attenderis, ſtomachum autem iram hic intelligimus, & iuſtam indignationem: ſi aũt concalluit legas, & verbum ipſum elegans erit, & ſententia egregia, & plana: Alter autem locus citatus à Nonio de Natura deorũ eſt, quem hic poſuimus, quia propter ſententię ſimilitudinẽ non nihil hanc lectionem confirmare videtur: quorũ tanquam manus opere, ſic animus vſu cõcalluit: Infra autem rectè INDICIA CALENT: Quod in excuſis, vulgatiſq́; exemplaribus CALLENT: adeo omnia peruerſa ſunt, & inquinata eodem ſignificatu, quo dixit ad Trebatium. Quan uã vos iſtic ſatis calere audio INDICIA autẽ, non IVDICIA ex antiquis libris legimus: ab indicibus, qui aliquid occultum crimen detegunt, & eius auctorem in iudicium vocant.

§62 Solidis petitoribus: Nos quia hunc locum vald obſcurũ eſſe cognouimus, & fortaſſe mendoſum, veterem ſcripturam, nulla parte immutatã hic poſuimus: quare pro PETITORIBVS, vt in antiquis libris inuenimus, ſcripſimus PICTORIBVS, & pro LAESAE MAIESTATIS LEGE MAIESTATIS. quod ſi verba illa græca intelligeremus, niſi ſpe fallimur, etiam aliquid certius de his varietatibus dicere poſſemus, & omnis fortaſſe hic locus illuſtraretur: quare danda opera eſt, vt ex veſtigiis. quæ nos oſtendimus ſtudioſis omnibus, vera lectio, quæ latet, indagetur.

§62 Recordans ſuperioris tuæ tranſmiſſionis: videbatur ſanè ponere debuiſſe Cicero locum, vnde tunc Atticus tranſmiſerat, quare ΔΕΡΡΙΣ inuentam à me vocem in antiquis exemplaribus non neglexi, non certa tamẽ mihi eius ratio eſt, nec video qũo ſic loqui potuerit. Derra vrbs eſt de qua ſic Plinius lib. iiij. cap. x. In Thermaico ſinu oppida Dicæa, Pydna Derra, Scione. Derris eadem appellatur à Ptolemęo. Eſt ẽt Derris promontorium. Dicemus igitur veterem codicem veſtigia potius quædam, ac ea quidem valde perturbata veræ lectionis q̃ eam integram nobis conſeruaſſe.

§63 Niſi tres augures dediſſent: Cum omnes antiqui, & impreſſi codices NISI habeant, miror non parum, vllos tam temere contrario ſenſu SI caſtigaſſe, vel potius deprauaſſe: Nos receptam lectionẽ verã eẽ, & ingenuã non dubitamus hoc ſenſu: quod candidati pactionem fecerint cum conſulibus, vt cõſuliũ opibus, & gratia vterentur in ſuffragijs: quod ſi Conſules declarati eẽnt, ipſi pro merito, & pro accepto beneficio Conſulibus ſpoponderunt ſe inuenturos, & daturos tris augures, qui ſe adfuiſſe dicerẽt cum lex Curiata ferretur, & duos cõſulares, qui ſe dicerent in ornandis prouincijs cõſularibus ſcribendo adfuiſſe: quod ſi poſtea præſtare nõ potuiſſent, tunc ipſi darẽt Conſulibus HS Quadragena pro pœna: quod promiſſa nõ perfeciſſent, quemadmodũ aũt candidati valde cupiebant conſulatũ adipiſci, ſic ẽt cõſules legem curiatã ferri, & conſulares prouincias ornari nõ minore deſiderio flagrabãt: ideo ſuorum omnes cõmodorũ gratia tam turpem pactionem fecerant: Quin autẽ infra DIREMPTA COITIONE INVITO CALVINO, legendum ſit, nõ CONCIONE, nemini dubium eſſe debet: Coitiones candidatorũ quæ ſint, nunc omnibus notum: inuito autem Caluino, quia ſuo conſilio contra Domitij voluntatem eã pactionem in ſenatu recitarat.

§63 Et eo magis nũc cõcitare dictaturã, fauere iuſtitio: &c. Hic antiquus codex valde diuerſus eſt: ſed tamẽ mirum in modum inquinatus, & lacer: vt nulla ferè ex parte nos iuuerit: tantũ fecit nobis vulgatã lectionẽ per ſe parũ probatã, magis ſuſpectã: nec. n. temere putamus illũ tantopere ab excuſis diſſentire. Nec nobis compertum eſt an CONCITARE DICTATVRAM eo ſenſu, quẽ hic præ ſefert, ſatis eleganter dictũ eſſe poſſit, receptã lectionẽ ſuſpicamur ab aliquo ꝓ ſuo arbitrio reſtitutã eſſe illorũ, qui hoc negotium olim habebant, vt nihil relinquerent in auctoribus, quos ſibi emendare videbãtur, ẽ quo non aliq̃s ſenſus, cuicuimodi eſſet, eliceretur: eſt aũt hæc antiqua ſcriptura. ET EO MAGIS NVNC COCIACE DICTATVRAM. FLVERE IVSTICIO ET OMNIVM RERVM LICENTIA. Quã quæſo ſtudioſiores accurate videant, vt ſua opera, & induſtria locus hic maculis quandoq́; purgetur.

§64 Et contemptionẽ Seleucianę prouinciæ. Nihil differũt ab excuſis omnes, quos vidimus manu ſcripti codices. Germani tamen in margine ſui codicis SELICIANAE VNCIAE ſcripſerunt: Nos nec probamus, nec damnamus: Alij doctiores hoc iudicabũt, nobis hic omnia caliginis plena ſunt.

§64 Si me amas: Nos ex veteribus exemplaribus VT repoſuimus: vt itelligatur FAC vel aliquod huiuſmodi verbum, quod ſępe in huiuſcemodi familiari ſermone deſideratur: ſic bis locutus eſt in parua quadam epiſtola ad Terentiã vxorem: quod etiã ibi adnotauimus: ibi vt ſint omnia parata: Item labrũ ſi in balineo non eſt, vt ſit: intelligitur. n. fac, aut videbis.

EX LIBRO V. AD ATTICVM.

§64 Et maximè quod CCC. aperuiſti: nos numerũ auximus: vt cũ alijs locis in hoc libro concordet, vbi de hoc nomine agitur: & ſanè. DCCC. habet noſter antiquior codex: Verbum tamen, vt erat, conſeruauimus: Quãuis Germani pro APERVISTI. ADPROMISISTI legant, nullã. n. varietatẽ in manu

ſcriptis

ſcriptis libris inuenimus:in tertia ab hac epiſtola ſic de hac re loquitur.De oppio bene curaſti, quod ei DCCC.expoſuiſti.Nos ambobus locis receptam lectionem retinuimus,quę eadem eſt,cum antiqua: Quid.n.aliud in re dubia nos facere oportuit?omnem diligentiá,& cautionem adhibebimus, ne,vbi hunc librum meliorem facere non poſſumus,eum deteriorem faciamus.

364 Ex ratione ſumpta offenſio:Eandem inuenimus lectionem in cunctis manu ſcriptis libris quare nihil mutare viſum eſt·Germani tamen in margine ſui libri EX RATIONE SVMPTVS adnotarunt.

364 Vt prandium nobis pręberet:Nos cum antiquis exemplaribus VIDERET ſcripſimus, melius(niſi fallimur),& elegantius. Videre enim curare,parare,& prouidere ſignificat:ad Trebatiũ: Mea negotia videbis,meq́ꝫ ante brumá expectabis:in Lucullo Tribunum aliquẽ cenſeo videant, à me iſtam exceptionem nunquá impetrabũt: in procemio.iij.libri de oratore.Quẽ dixiſſe conſtabat, videndum ſibi aliud eſſe conſilium:illo ſenatu ſe remp.gerere non poſſe·lib.xiiij.Quare talaria videamus: vbi tamen mendum erat,quod nos ſuſtulimus: INDVAMVS enim ſcriptum erat.

365 Cumq́ꝫ expenſè ſua villa:Nos: CVM ME SPECTANS È SVA VILLA caſtigauimus: putamus autem hunc errorẽ ſic ortum eſſe,vt librarius vna ſyllaba relicta EXPENS pro EXPECTANS ſcripſiſſet:Quá ſæpe ãt ſpectare,& expectare inter ſe cõfundantur,dici vix poſſet. teſtes nobis erunt, qui in priſcorum exemplariorum lectione verſati ſunt,Qui poſtea error(vt fit)ita auctus eſt,vt ineptiſſimus tandem ſenſus ex tam contaminatis verbis eliceretur.

365 Eos iuſſu illius viros creare:Ex veteribus libris ſcripſimus: EOS IVSSOS IIII VIROS CREARE. IIII viri autẽ magiſtratus erat in municipijs:quem alibi etiam ijſdem notis ſcriptum offendimus:vt in epiſtolæ illius titulo qua commendat municipibus ſuis·C·Valgium Hippianum ſic enim vt nos quoq́ꝫ ſcripſimus,habẽt optimi illi, quibus vſi ſumus codices·M·Cicero IIII. viris & decurionibus S.D.Cœlius hanc rem taugit(niſi fallor)illis verbis:Rumores de comitijs Tranſpadanorum.

366 Lentulum ponam tecum in gratiam. Noſter antiquior codex: PONAM TE, non TECVM: quare arbitrati ſumus præpoſitionẽ deeſſe:ſcripſimuſq́ꝫ APVD LENTVLVM: &c. ſic enim multis locis loqui Ciceronẽ animaduertimus,vt lib·vj. Lepta tua epiſtola gaudio exultat: etenim ſcripta bellè eſt: meq́ꝫ apud eum magna in gratia poſuit:eodem libro.At te apud eum,dij boni,quãta in gratia poſui: eiq́ꝫ legi literas non tuas,ſed librarij tui.Deniq́ꝫ hoc etiam libro non multo poſt.Apud Patronem et reliquos barones te in maxima gratia poſui: Quibus locis diligẽter animaduerſis videbimus lõgè aliud eſſe ponere quempiam in gratia apud aliquẽ:ab illo:ponere aliquos inter ſe in gratia:ſi ſic bonis auctoribus loqui moris eſt: hic enim apud Lentulum poná te in gratia ſignificat,commodum illud quod in Lentulum conferre debeo faciam,vt à te profectũ eſſe credat: ſeq́ꝫ ob id tibi valde obligatum putet:niſi enim tua gratia interceſſiſſet, à me ſe id non impetraturũ fuiſſe: Quod ſi, vt antea legebatur ſcriptum ſit,ſignificaret,vt exiſtimo,vos inter vos recõciliabo.Quod quá verum ſit,& eruditũ, videant ſtudioſi.

367 Qui nos pręfectos delaturum nouos·Quá inuenimus in noſtro antiquiore libro ſcripturam hic reſtituimus,eandem fermè cum illa,quam etiam Germani ex vetuſto codice(vt ferunt)acceptam in margine adnotarunt. Videbunt eruditi,an hic locus mutilus,decurtatuſq́ꝫ ſit: Quinos autem præfectos prorſus legendum credimus, non diremptа dictione QVI NOS: nam antea inquit de quinq́ꝫ pręfectis, quid Pompeius facturus ſit.

368 Epulati eſſemus hilarem in modũ:Noſter antiquior: ESSEMVS ALIA. REM IN MODVM Nos coniecimus importunè diſſectam eſſe dictionem hanc: ſimulq́ꝫ vltimá antecedentis vocis literam bis ſcribi debuiſſe,vt ſaliarem in modũ tandem conficiatur· cenę autem, & epulæ ſaliares appellabantur, quę ſumptuoſæ eẽnt,& ſuauiſſimis cibis refertæ.Sex.Pompeius cũ de ſalijs ageret inquit.Quibus per omnes dies vbicunq́ꝫ manerent, quia amplæ ponebantur cenæ,ſiquæ aliæ magnę cenę ſunt, ſaliares appellantur.eadem ratione dixit Horatius dapes ſaliares opimas,& abundantes: nec me mouet quod Plinius Iunior hilare accepti ſumus dixit:neq́ꝫ ob id vulgata lectio minus diſplicet:habet ſanè illa oratio non malum ſenſum:Quaſi enim ex aduerſo reſpondet ſermoni illi Terentiano,Inuitat triſtis. Verum hic potius indicare velle Cicero videtur copiam, & ſuauitatem dapium,q̃ hilarem,& lętum animum accipientis:nam ſi diligenter attenderis,intelliges potius illos ex muneribus ab Attici familiaribus miſſis amplè,& opipare in illis locis, vbi tunc erant epulatos eſſe, q̃ ab eiſdem Attici domi ſplendidè,& hilari vultu acceptos.

368 O,illum verũ· Cũ antea inane ſpatiũ relictum eſſet nõnulli γραφία inculcarũt,adeoq́ꝫ abſurdè, & ineptè interpretati ſunt,vt nihil dici poſſit ſupra.Quos tamen omnes poſtea ſecuti ſunt: in cũctiſq́ꝫ nũc excuſis libris ea dictio cum ſua illa falſa, & inani declaratione inuenitur: Noſter antiquior liber ſic habet CPΔOITIC Quod ſi ex prima litera, E. facias ideſt ſi ſemicirculũ illũ trãſuerſa linea ſeces (vides autem quam facile,& nullo periculo facere poſſis) nihil amplius deſiderabitur:locumq́ꝫ totum illuſtraueris: eſt enim prouerbialis ſenarius ἔρδοι τις ἣν ἕκαστος εἰδείη τέχνην valde notus, & celebris. Cicero ipſe in prima Tuſculana latinũ fecit:bene enim illo græcorum prouerbio pręcipitur,quã quiſq́ꝫ nouit artem in ea ſe exerceat:Memini cum ab hinc.x.annos domi meę de caſtigatione hac Benedictũ Lampridium elegantiſſimũ poetam conſulerem, librumq́ꝫ illi veterem, cuius auxilio hoc conſecutus eram, oſtenderem,noſtrũ illum de hac re iudicium probaſſe, vehementerq́ꝫ emendatione hac delectatũ eſſe,& magnopere mihi auctorem fuiſſe,vt annotationes has conficerẽ;ſtudioſis omnibus eas admodum gra

tas fore confirmando, qui tot horrũ voluminum peruerſionibus offenſi, & territi vix vnquam ea in manus ſumerent: Cuius conſilium, cũ eſſet magni apud me ponderis, ſemper mihi hęſit in pectore: ſed varijs poſtea caſibus, & occupationibus interruptũ, ac penitus relictum fuit, donec tandem precibus amicorum adductus nũc poſt tantum temporis ſpaciũ ad id iterum animum appuleram: nec etiá idem ceſſauit, cũ Florentiam ſe nuper priuatorum negotiorum cauſa contuliſſet, me, vt id quáprimum facerem cohortari: Cuius pręcipue voluntatẽ, auctoritatẽq; ſecutus multo citius, q̃ cogitaram (nactus vacuũ tempus à Philoſophiæ ſtudijs) in hoc incubui. Mirũ autem nemini videri debet, ſi huius iudicium tãti facio, nullũ enim inueni, qui mihi melius ſuadere poſſet, & vellet, q̃ ipſum: ſumma enim erga me beneuolentia cũ optimo ingenio in eo cõiuncta eſt: ſed nihil opus eſt hic eius mores, ingeniũ, doctrinam celebrare: Nec enim qui alijs, quibus vult, famã, gloriamq; ſuis carminibus cotidie dat, indiget aliorũ pręconio in ſuis laudibus declarãdis: dum enim illuſtriũ, fortiumq; virorũ res geſtas, laudesq; ad aſtra tollit, magnum ſibi ipſe decus peperit, ſuumq; nomẽ immortalitati commendauit. Sed hactenus: ſummus autem amor, quo illum proſequor, vel incredibilium potius virtutum admiratio me longius: quàm volebam prouexit.

368 Sed quia δυσακίνητα ſunt. Qui primis illis temporibus excuſi ſunt libri, vacuũ hic ſpatium habebant: poſteriores gręcam hanc dictionem reſtituerunt, difficilia mitigatu exponentes: nos non negligenter vetuſtas literas gręcas conſiderauimus, rectiuſq;, & fidelius arbitrati ſumus ex illis veſtigijs δυσέκκλητα ſcribi poſſe, vt ſignificet talia ſunt, vt nequeãt in iudiciũ vocari, quędam enim res, etſi te offendant, nõ tamen tantũ criminis habent, vt de ipſis iudicium exerceri poſſit. Nos antiquam ſcripturã cõfirmare volentes hanc excogitauimus ſententiam (niſi fallimur) non ineptã: verumtamẽ quia volumus omnia facere, vt hę maculę tollantur: ſi fortè nos non verè antiquã illam ſcripturam reddiderimus, cũctis hic eam ſtudioſis proponemus: vt ipſi etiam ſi noſtram non probarint, ex illis meliorem lectionem conentur eruere. Sunt omnino (vt puto) aliquantulum græca hæc elementa corrupta: ΔΥCCΕΚΙΑΑΗΤΑ igitur eſt antiqua lectio.

369 Marcellus ſedendi comes: Nos hunc locũ mancum, diminutũq; eſſe putamus, vt omnino ſine meliorum librorum copia, nullo pacto corrigi, reſtituiq; poſſit: Quia tamẽ quacũq; ratione poſſumus, volumus his libris opem ad ferre, opinionem noſtram proferemus, non de verborũ reſtitutione (vix enim id puto poſſe fieri) ſed de re, quam credimus hic tractari, quę tamen etiã verbis aliquid lucis adferet: Niſi fallimur, exponit hiſtoriam quandam de Comẽſe à Marcello virgis cęſo in ludibriũ Cæſaris: cum enim ei ciuitati ius latij Cęſar dediſſit, quicunq; in ea magiſtratũ gerebãt, ſtatim fiebant ciues R. Comenſem igitur quendam, qui magiſtratum in ſua patria geſſerat, ob idq; ciuis R. eſſe exiſtimabatur, Marcellus Conſul Romæ cecidit, vt beneficia Cæſaris rata non eſſe oſtenderet, non enim ea pœna afficiebantur ciues R. iuſſitq; odio, & acerbitate ductus qua in Cęſarem ferebatur, eum plagas illas Cęſari oſtendere, quę peregrinum eum, non ciuem eſſe coarguebãt: Que res nocere reip. viſa eſt: quales enim aduerſus illum eius inimici futuri eſſent, ſi priuatus redijſſet, declarauit: animũq; Cęſaris ad noua conſilia capiẽda exacuit: hanc autẽ rem diligenter Appianus narrat.

369 Et aliquid ἐπίκωπον: de Parthis &c. Sic ſcripſimus ex vetuſto noſtro libro: quia tamen diuinare aliquantulum oportuit, voluimus vetera veſtigia nota facere, vt ſicui noſtrũ iudicium diſplicuerit, habeat & ipſe vbi ingeniũ ſuum exerceat: ẽ aũt ſic hic locus ſcriptus ĩ antiquiore noſtro libro ET ALIQVID ΕΠΙΚΟΝ ΔΕΙ: DE PARTHIS. Nos arbitrati ſumus ſyllabã in media gręcę dictionis vitio librarij defeciſſe: vtitur autẽ alibi in his epiſtolis hac voce: tres aũt vltimas literas abũdare exiſtimauimus: quaſiq; ſequens monoſyllabũ ineptè, & incommodè bis repetitũ eſſe: non autem hic tantum gręcis characteribus latinas voces ſcriptas habet hic codex: Germani ferè eandem lectionẽ, quam nos, videntur inueniſſe (ſi fideliter illã reddiderũt) in antiquo ſuo libro, quę tamẽ mutilata eſt, indigetq; aliquo auxilio.

369 οἵαπερ ἡ δέσποινα: Hęc eſt antiqui noſtri exemplaris lectio: Raro autẽ Cicero integrũ prouerbium adducit: Prima tantum verba, quæ totum indicent, ponit. Idem hoc prouerbium Plato in. viij. Politiæ deminutum pronunciat ἀτεχνῶς γὰρ αἵ τε κύνες κατὰ τὴν παροιμίαν οἷαίπερ αἱ δέσποιναι γίγνονταί τε δὴ καὶ ἵπποι καὶ ὄνοι πάνυ ἐλευθέρως καὶ σεμνῶς εἰθισμένοι πορεύεσθαι.

370 Ananius autẽ &c. Noſter antiquior ſanè liber habet MANIVS: Sic et alij manu ſcripti, ſic Germanorum codex: nos tamen MEMMIVS emendauimus: intelligit aũt epiſtolam illam, quæ prima eſt eius voluminis, in quo oẽs, quibus aliquos aliquibus commẽdat, collectę ſunt, qui ante erat liber. xiij. ibi autem totam hanc rem diligenter narrat: quare, quin Memmius ſcribendum ſit, dubitari non poteſt: nam cum ędificandi conſilium abieciſſe, in illa etiam traditur, cum inquit. Nũc vero ſi audierit te ędificationem depoſuiſſe & cetera. Cum ſuperiore autem coniunximus, quia multis, & euidentibus argumentis iudicauimus, importunè diſſectam fuiſſe.

370 Ad. VIII. ID. ad Ceocũ vicum: Deinde &c. Emẽdauimus ex manu ſcriptis AB CEO IVCVNDE: Narrat enim quas faciles, & iocũdas, quas moleſtas, & difficiles nauigationes habuerit: tot enĩ diebus vnã tantum tranquillã nauigatiõem habuit, reliquas odioſas & multorum incommodorum plenas.

370 Συνηγωνιζόμην: Veteres codices συνηγωνίων prima pręteriti imperfecti perſona à verbo ἀγωνιῶ: quod metuere, & mœrore confici ſignificat: cui quidem valde συνηγωνίων ideſt vnà cum illo mœrore, cruciatuq; afficiebar de incommodis maliſq; quę illi acciderant: incertum autem de qua re intelligat: Sudas hæc

Polibij

Polybij verba citat ἐνδείᾳ δὲ τοὺς στρατιώτας μὴ ἐπιλείπῃ τὰ σιτία idest, mœrore autem milites afficiebat timor ne deficerent cibaria.

370 De ſtrue ſalinarum planè rogo: Nos receptam lectionem cōſeruauimus: non tamen viſum eſt alienum in obſcura, & incerta re veterem lectionem teſtatam relinquere maxime cum tam diuerſa ſit, etſi nos nihil ex ea, quod veriſimilius ſit elicere potuimus: eſt aūt hæc DESTRVES ALTERVM PLANE ROGO: deprauata omnino & manca: ſed propter exemplaris auctoritatem, & huius negotij obſcuritatem: quæ nullo pacto omitti debuerit.

370 Philogenē, & Seium Rhodiū &c. ex vetere noſtro libro lectionē noſtram hauſimus. Tradere autem quē piam alicui, eſt conſtituere ipſum apud illum, & quaſi pręſentem in manus porrigere, & dare. Vt Cicero in Epiſtola, qua commendat C. Cęſari Trebatium. Totum deniq; hominem tibi ita trado: de manu (vt aiunt) in manum tuam iſtam & victoria, & fide pręſtantem: Erat autem Philogenes libertus Attici, vt ex verbis illis colligitur, quę ſunt in .vj. libro. Cum Phylogenes libertus tuus Laodiceam ad me ſalutandi cauſa veniſſet.

371 Ex ea die ſi meas &c. Diu manſit hic inane ſpatiū: cum omnis gręcæ literę quomodo reponi deberent, neſciret. Germani παραγγέλματα ἐνιαύσιον reſtituerunt: quos ipſi ſecuti ſumus, quoniā ſimiles valde characteras in noſtro antiquiore inuenimus: rectius tamen eſſe putauimus antiquā hic ſcripturā collocare, maximè cū locus obſcurus ſit, & fortaſſe lacer: eſt autē hęc ΠΑΓΓΕΑΜΑ ΕΝΙΑΥCΙΟΝ. videtur autem eandem rem, quam in principio ſequentis epiſtolæ exponit, hic tractare, vbi quędam verba nos ex antiquis exemplaribus reſtituimus: de quibus paulo poſt agemus: erant autem & latina verba hic parū integra: quę nos auxilio meliorum codicum caſtigauimus: Omnis autē noſtra ſuſpicio eſt in primo illo greco nomine: nihil tamen certi, quod in medium adferamus habemus.

371 In primis quid illud οὐ ὁμιλίᾳ &c. Ipſi hanc ſcripturam inuenimus in antiquo ΕΝΟΜΥΧΟΝ. Quare vnam literā tantum addentes ἐνδόμυχον ſcripſimus: ſignificat autē ἐνδόμυχον, occultum, & abditū, quaſi in domus penetralibus reconditū: Eſt autem idem hoc verbū in fine huius libri in eodem codice ſincerè ſcriptum: De ἐνδομύχῳ probo idem, quod tu: vbi etiā in vulgatis deprauatū erat: eandem enim rem paucis verbis & illic tangit: innuit autē, ſi diuinare licet, ideſt non certis omnino coniecturis fidem habere, Tulliæ nuptias, quę hoc tēpore Dolabellę nupſit: eſt enim omnino domeſticum quoddam negotium, quod ipſi magnę curę erat: nam quid aliud eſſe poterat, quod ille tātopere celaret, & ſæpe tam accurate commendaret? arbitramur etiam eandem hanc rem tangi verbis illis, quæ in ſuperiore epiſtola ſcripta ſunt. Deinde exhauri meā mandata: maxime quæſo quid poteſt de illo domeſtico &c. vt fortaſſe domeſticū illic appellet, quod poſtea ἐνδόμυχον. Item illis, quę in tertia ab hac epiſtola ſunt: Seſtius ad me ſcripſit, quę tecū eſſet de mea domeſtica, & maxima cura locutus, & quid tibi eſſet viſum, &c.

371 Ex hoc die clauum commouebis: Nos ex noſtro illo antiquiore repoſuimus hęc verba, quæ negligenter (niſi fallimur) relicta erāt: Clauis autem numeros annorū antiquitus ſignari ſolitos, ex T. Liuio cōpertum habemus, vt alludat nūc Cicero ad priſcū illum morem, poſt eum enim diem annuū tempus iam minui incipiebat: valde autē cupiebat Cicero, vt ex multis locis manifeſtum eſt, annuū ſibi hoc negotium nō prorogari: magnopere ſanè huic loco cum ſuperiore illo cōuenit, ex ea die &c. Quare nos magis, magisq; ſuſpicamur in voce illa gręca mendum, & peruerſionem quampiam eſſe, vt potius ea aliquod, quod cum clauo aliquam ſimilitudinem habeat, ſignificari debeat: quod tamē nos nō videmus in extrema harum etiam dictionum, quas hic reſtituimus, aliqua peruerſio eſt in antiquo codice: quā tamen nos quam parua fieri potuit mutatione correximus.

372 Plura ſcribam tarde tibi redditurо. Nos hūc locum corruptū eſſe exiſtimamus: nec potuimus antiquorū codicū auxilio, qui & ipſi nō minus deprauati ſunt aliquid opis adferre. Germani qui ALIAS TARDE emendarunt, nō fecerunt hoc (vt putamus) vetuſtorum exēplariorum auctoritate ducti: in nullis enim manu ſcriptis ALIAS inuenimus, ſed omnes omniū emendationes illi in vnum congeſſerunt: quod ſi quę tātum in priſco illo exemplari inuenerunt, adnotaſſent, nec cū illis violentas quasdam caſtigationes cōmiſcuiſſent, melius profecto ſtudioſorū vtilitati, ſuęq; fidei conſuluiſſent: nobis etiā inuitis vox illa ALIAS neſcio quo caſu in noſtrum codicē irrepſit, ſed difficile eſt, cum deprauatiſſimū librum in manibus habeas, quē caſtigandum ſuſceperis, poſſe ita oēs maculas ex eo delere, vt non aliquando parua aliqua nota inhereat, quę oculos ſubterfugerit.

372 Omnes poſſeſſiones omnium: in cūctis manu ſcriptis, ΟΝΑΣ OMNIVM VENDITAS, legimus: quare gręcis literis ὠνὰς ſcripſimus: duas autē has dictiones gręcas quibus hic vtitur Cicero pluribus verbis exprimit in epiſtola quadā ad Appium. Atq; hoc tamen te ſcire volo, me de iſto ſumptu legationum aut minuēdo, aut remittendo, decreuiſſe nihil, niſi quod principes ciuitatū me poſtulaſſent, ne in venditionē tributorum, & illam acerbiſſimam exactionem, quam tu non ignoras capitum, atq; oſtiorum inducerentur ſumptus minimè neceſſarij: cū enim dicit venditionem tributorum, puto τὰς ὠνὰς eum intelligere: deinde per acerbiſſimam exactionem capitum, τὰ ἐπικεφάλια; vtiť āt in his ipſis epiſtolis Cicero prima voce, cum de bonis Milonis à Timotheo emptis obſcurē gręco ſermone cum Attico loquitur προφυλάξαι τὰς ψήφους ἐκ τῆς ὠνῆς τῶν ὑπαρχόντων τοῦ κροτωνιάτου τυραννοκτόνου; locus nunc tam clarus eſt, vt nulla eum amplius indigere putem declaratione.

372 Bibulus nunciabatur quidem: Antiquior noſter liber NEGOTIABAT QVIDEM: Nos caſtigaui-

mus NE COGITABAT QVIDEM, parua omnino peruerſione ſi conſideres ſępe antiquos librarios G. pro C. ſcripſiſſe, & contra: Prima autē particula NE, q̄ neceſſaria ſit, multis argumentis oſtendi poteſt: non paruū ducitur ex particula illa, QVIDEM, quę ferè ſemper ante ſe habet NE. ſic etiā loquitur Cicero de ſe in .vj. libro. Non. Maijs in Ciliciam cogitabam.

374 Cum ſubito applicuit tabellarius. Nos auxilio antiquioris noſtri codicis, APPII TABELLARIVS ſcripſimus. Putamus autem huius erroris anſam dediſſe, quod APPEII in priſcis exemplaribus ſcriptum fuiſſet, tanta ex tam paruo initio labes ſępe oritur. Quod autem paulo poſt, antea deprauatè legebatur IVIT TAM MIHI LONGE, eadem librariorū imperitia commiſſum arbitramur, legendū q́; eſſe κατὰ παρένθεσιν (hui tam longe) vt queratur ingematq́; ſe tāto loci ſpatio Roma abeſſe, vbi eē valde cupiebat: nā alias ſic ēt ingemiſcit, vt hoc ipſo in libro hui totiēs ne me literas dediſſe Romā &c.

374 Quę de Tarētinis &c. Nihil diſcrepāt hoc loco noſtri manu ſcripti codices ab excuſis: quare ab illis deſtituti cōmunem, vulgatamq́; lectionē conſeruauimus, etſi valde dubiam, & obſcurā. Audiuimus acutos quoſdā viros ſic hunc locum corrigere QVAE DE PARIETINIS À MEMMIO IMPETRAVI: Cum enim ſupra de Epicureis loquatur, crediderunt rem illam hic tractari, de qua & hoc libro, & in epiſtola ad C. Memmiū longius egit: in qua cum hæc verba ponat. Peteremq́; vt neſcio quid illud Epicuri parietinarum ſibi concederes: &c. illi exiſtimauerunt pro TARENTINIS, PARIETINIS eſſe legendum: Nobis nimis dura, & violenta hęc videtur emēdatio: nec video, cur hic parietinas cum Attico loquēs Epicuri domicilium appellare debeat, quod cū Memmio loquens nō ſine cauſa fecit: vt ipſe quaſi cū eo cōſentire videretur: nō debere Patronem tantopere laborare de re leui, & parui momēti: atq; hoc vt facilius ab eo, quod vellet, impetraret: cum infra rem, & cauſam Patronis augeat omni ratione, qua poteſt: cū exponat illum dicere honorem, officium, teſtamentorū ius, Epicuri auctoritatem, Phedri obteſtationē, ſedem, domicilium, veſtigia ſummorū virorum ſibi tuenda eſſe. Quod ſi receptā lectionē retineamus, videndum eſt cur ſtatim, cū ad huc de Epicureis loqueretur, de Tarētinis verba faciat: Quid enim eſt Tarentinis cū Epicureis? Eſt tamen locus in epiſtola ad Trebatiū, vbi cū de Epicureorū diſciplina iocaretur Tarēti meminit, tanquā ibi ea doceretur: Indicauit mihi Panſa meus te Epicureum eſſe factum, o caſtra pręclara, quid tu feciſſes, ſi te Tarentū, & nō Samarobriuam miſiſſem? qui non mihi parum argumenti eſt poſſe & hic vulgatā lectionem ſinceram eſſe, nihil tamen affirmamus, nam nondum certi aliquid habemus, quod omnes ſcrupulos eximat: nec tamen Tarentum intelligimus, ideſt in locum, vbi delicatè, luxurioſeq́; viueretur.

374 Quod   dein Apameę Nos hic inane ſpatiū reliquimus: exiſtimamus enim verbū aliquod græcum deeſſe: nā & ſentētia imperfecta eſt: & priſca etiā exemplaria ſedem vnius dictionis vacuā habent:

374 Qui Syriam à Cilicia aquarū diuortio. Cuncti quos vidimus manu ſcripti codices IN AQVARVM DIVORTIO habent: nullus tamen excuſus prępoſitionem IN retinet: nos quoq; illam omiſimus: nec tamen voluimus hanc varietatem, etſi paruam tacere.

375 Oſates dux Parthorū. Noſter antiquior liber rectè Oſaces habet: hoc enim verum nomen huius Parthorum ducis fuit: quod autē magna auctoritate eū fuiſſe dicit Cicero: idem cōfirmatur à Dione lib. xxxx. his verbis πακόρου μὲν ὀνόματι ἔργῳ δὲ (παῖς γὰρ ἔτι ἐκεῖνος ἦν) ὀσάκου ἡγουμένου σφίσιν ἐστράτευσαν καὶ μέχρι τῆς ἀντιοχείας ἦλθον. Hoc autem Caſſij ſtratagema idem accurate narrat: Quem locum, quia nondum vulgatus eſt hic auctor, aut in latinam linguam cōuerſus hic adſcribemus: eſt autem eodem in libro, quo ſuperiora eius verba, nec multo poſt, illa: ἁμαρτόντες δὲ τῆς ἀντιοχείας ὅτι γὰρ κάσσιος ἰσχυρῶς αὐτοὺς ἀπεκρούσατο καὶ ἐκεῖνοι ἀδύνατοι πολιορκῆσαι ἦσαν ἐπ' ἀντιγονείας ἐτράποντο καὶ ἐπειδὴ τό τε προάστειον αὐτῆς σύμφυτον ἦν καὶ οὐκ ἐθάρσησαν ἀλλ' οὐκ ἐδυνήθησαν ἐς αὐτὸ ἐσελάσαι. ἐπεχείρησαν μὲν τά τε δένδρα κόψαι καὶ τὸ χωρίον πᾶν ψιλῶσαι ὅπως καὶ θαρσοῦντες καὶ ἀσφαλῶς τῇ πόλει προσμίξωσι μὴ δυνηθέντες δὲ ὅτι γὰρ πόνος πολὺς ἐγίγνετο καὶ ὁ χρόνος ἄλλως ἀνηλοῦτο ὅτι κάσσιος τοὺς ἀποσκεδαννυμένους σφῶν ἐλύπει, ἐπανέστησαν ὡς καὶ ἐπ' ἄλλο τι στρατεύσοντες κἀν τούτῳ ὁ κάσσιος ἔστη τὴν ὁδὸν δι' ἧς ἀποπορεύεσθαι ἔμελλον ἐλόχισε κἀνταῦθα ὑποφανεὶς σφίσι μετ' ὀλίγων ἔστε δίωξιν αὐτοὺς ὑπηγάγετο καὶ περιστοιχισάμενος ἄλλους τε καὶ τὸν ὀσάκην ἀπέκτεινε. τελευτήσαντος δὲ ἐκείνου πᾶσαν τὴν συρίαν ὁ πάκορος ἐξέλιπε.

375 Saturnalibus certis: Nos ex vetere noſtro libro, TERTIIS emendauimus: Appellat autem in vltima xiij. lib. epiſtola, in qua Attico narrat, quomodo Cæſarē hoſpitio acceperit, ſecūda, & tertia ſaturnalia, inquit enim, Ille tertijs ſaturnalibus apud Philippum ad H. VII.

375 Facere poſſem rectè: nihil eſt præclarius: Nos in medio harū dictionum apud vetus noſtrum exemplar, gręcam vocē inuenimus, quam πεφυσίωμαι, reddidimus, accuratè enim characteribus illis animaduerſis nihil cogitare potuimus, quod minus à veteribus veſtigijs diſcederet, magisq́; ſententię quadraret: eſt enim πεφυσίωμαι, ἐπήρμαι, ὤγκωμαι: ideſt his tam præclaris rebus merito animo ſublatus ſum, & inflatus. Germani qui vidēt & ipſi eaſdē, aut valde ſimiles lr̄as in vetere ſuo codice inueniſſe πέφασμαι ſcripſerunt: Doctiores hunc locum accuratius animaduertent, videbuntq́; noſtrum ne, an illorum iudicium magis probandum ſit. Si, quam in noſtro exemplari ſcripturam inuenimus, conſideres, magis illi, quàm nos diuinarunt: ſententiam tamen præcipuè ſpectandam cenſeo: Noſtra autem (niſi fallimur) verior, & accōmodatior eſt: in verbis etiam illis latinis FVIT TANTI nōnihil mendi putamus eſſe: quod tamen non confidimus poſſe tuto tollere: quare communem lectionem, quæ eadem eſt in manu ſcriptis ſuo loco non mouimus.

Ἀπερίσιτον

375 Α'πρόσιτον me,non modo ἀδιαφόρητον. Hanc vltimam gręcam dictionem in nullis manu ſcriptis inueni mus:quare putamus ab aliquo ſuppletam eſſe: etſi Germani quoq; eam acceperũt: ſed illi potius,quæ deficerent,addere voluerunt,quàm quę abundarent,tollere.

375 Togam puram iubebo dari· Manu ſcripti codices IVBEOR DARE. Quã lectionem & ſecuti ſumus, & meliorem exiſtimamus:ſcimus enim mandaſſe Q.Ciceronẽ fratri,vt Q.Filio togam purã daret: ſequenti libro:Q.Togã puram liberalibus cogitabã dare, mandauit enim pater: Huius autem rei nunc Atticũ certiorem facit:dicit etiam ſe illi moderaturũ eſſe,erat enim puer ferocis ingenij,vel malefici potius:& iã tum apparebant in eo ſigna peſſimi animi,vt illum ſumma cura regere oporteret: non multo autem poſt in nefaria ſcelera prorupit,quę ſuis omnibus magnarũ moleſtiarum,mœrorisq; cauſa fuerunt:M.q; Ciceroni exprobatũ poſtea fuit illum de patris,& patrui cęde cogitaſſe:Hoc ipſo libro Cice » ro de eo ſic loquitur.Quid ſiquid filius puer,& puer benè ſibi fidens,qui eſſet dolor:&c. Sic etiã de Hor tenſio filio loquitur:qui & corruptus erat, & aliquo rectore indigebat nequid flagitij committeret ; ſin » fuerit meus comes,moderabor ita nequid eum offendam,quem minimè volo.

375 Deiotarus cuius magnis auxilijs &c·Deiotari nomẽ in nullo manu ſcripto inuenitur:quin autẽ Deiotarum intelligat,nemo dubitare debet:huius enim tantũ magnis auxilijs vſus eſt: ſupraq; dixit Deiotarum filium,ſecũ in regnum Cicerones pueros duxiſſe: Videndũ potius an rectius ſine nomine DEIOTARVS legatur:volueritq; Cicero illũ deſignare,& indicare his verbis CVIVS AVXILIIS MAGNIS VSVS SVM: Quod ita puto eſſe,vt iocetur cũ Attico,quod ſępe facit, vt cum ſupra in fine antecedentis epiſtolę ſe ipſum deſcribit his verbis· Quod ſcribis libenter repulſam tuliſſe eum, qui cũ ſororis tuę filij patruo certarit.Per patruũ enim filij ſororis Attici ſe ipſum intelligit:tangit autẽ repulſam Hirri,quã paſſus erat cum Ædilitatem cum M.Cœlio peteret:quã rem Cœlius ipſe in epiſtola ad Ciceronem explicat. Si enim DEIOTARVS, dixiſſet, quid attinebat verba illa addere, CVIVS AVXILIIS MAGNIS VSVS SVM: Satis enim erat Deiotari nomen,nihilq; neceſſe erat ea ſubiungere:nunc autem cum Deiotari nomen reticuerit,ea neceſſario ponuntur,quæ illum declarent:Huiuſmodi iocis,eleganijtsq; plenus eſt hic liber:Quare meo iudicio vox illa,quę contra noſtram ſententiam in noſtrum librum irrepſit delebitur.

376 Phameo queritur κέρας: Nos PHEMIO caſtigauimus,qui cantoris nomen apud Homerũ eſt in Odyſſea:De quo etiã meminit Plutarchus in libro de muſica:qui tradit ipſum reditũ Gręcorũ,qui cũ Agamẽnone à Troia tranſmiſerunt verſibus cecinisſe: κέρας autem inſtrumentũ muſicum eſſe nemini dubium eſt:libro.vj.de hac re iterum agit,vbi in vulgatis etiã exemplaribus rectè omnia ſcripta ſunt:declaraturq; hic locus mirificè,inquit enim: Κέρας Phemio mãdatum eſt, reperietur modo aliquid quod illo dignum canat:ante enim ſe Phemio cornu,quo canere poſſet,quærere dixit, nunc eo inuento & illi mandato,ſe quæſiturũ aliquod argumentum quod illo canere poſſit. Phemius autẽ pro omni muſico & cãtore ponebatur,quẽadmodum et apud Ouidiũ:Quid iuuet ad ſurdas ſi cãtet Phemius aures:quẽ autẽ per Phemium intelligat obſcurum eſt: nos id curioſius nõ quæremus contenti locum emendaſſe.

376 Angunt me dubitationes tuę· PVNGVNT caſtigauimus,auxilio antiquioris codicis vt lib.ij. Quid quęris?primo ita me pupugit,vt ſomnũ mihi ademerit:verbũ aũt Græcũ , quod paulo ſupra eſt,amatorũ propriũ eſt,& illorũ pturbationibus exprimẽdis accõmodatũ:eorũ.n.voluptates,delectationesq; doloribus,ęgritudinib.q; permixtę ſunt quod ẽt Plutarchus in.v. libro· συμποσιακῶν cap. vij.his verbis docet. Διὸ καὶ θαυμάσιον αὐτὸς οἶμαι μάλιστα τῶν πάσχειν μὲν καὶ κακοῦσθαι τὸν ἄνθρωπον διὰ τῆς ὄψεως οἰομένων οὐκ ἔτι δὲ δρᾶν καὶ βλάπτειν· αἱ γὰρ ἀντιβλέψεις τῶν ἐν ὥρᾳ καὶ τὸ διὰ τῶν ὀμμάτων ἐκπίπτον εἴτε αὐγὴ φῶς εἴτε ῥεῦμα τοὺς ἐρῶντας ἐκτήκει καὶ ἀπόλλυσι μεθ' ἡδονῆς ἀλγηδόνι μεμιγμένης ἣν αὐτοὶ γλυκύπικρον ὀνομάζουσιν.

377 Pręterquam in L·Tullium legatum in ceteros qui· Nos eam hic ſcripturam reſtituimus,quam in noſtro antiquiore inuenimus,exiſtimamus autem illam ſinceram, & incorruptam eſſe:nam hoc aduerbio ali » bi vtitur Cicero:vt lib.xiiij.harum epiſtolarum.O loca ceteroqui valde expetenda,interpellantium autem multitudine penè fugienda:ante de hoc diligentius locuti ſumus.

377 Statuas prohibeo. Inter has duas dictiones & latinã,& Gręcã vocem antiquiores codices habent:quarũ Græca certa eſt : τέθριππα enĩ manifeſto legitur id eſt quadrigas: Latina vero inquinata EANA enim ante τέθριππα nos AENEA arbitrati ſumus legi debere:vt ſit epithetõ τῶν τεθρίππων, verũ quia aliquãtulum hoc loco noſtrę opinioni indulſimus:non nihilq; à priſcis literis diſceſſi mus,id omnino indicare voluimus:vt ſi forte,quod fieri poteſt,decepti ſimus,nõ culpetur in hoc,minorq; fiat vetuſtorũ librorum auctoritas : ſimulq; vt qui noſtram coniecturam non probarint , poſſint antiqua ſcriptura duce veriorem lectionem inueſtigare.

377 Cum ſemio diſpiciam κέρατα omniũ.Pro SEMIO, PHEMIO ſcripſimus eodem,quo ſupra errore à librarijs peccatũ eſſe credẽtes:nam κέρας AONIVM veteres codices adhuc ſeruãt:nec vlla opus fuit induſtria in his verbis corrigẽdis:In Aonia autẽ,quę poſtea Bœotia appellata eſt,Helicon mons erat ſedes muſarum. Virg.etiã in Bucolicis cum de muſis loqueretur,quę in Helicona montẽ Gallum duxe » runt,inquit· Tum canit errantẽ Permeſſi ad flumina Gallũ Aonas in montes vt duxerit vna ſororum.
» Quãuis credam hic aonium potius cornu,ipſius excellẽtiam,q̃ regionem illam ſignificare:longe enim tunc ab his locis erat Cicero:Eſt autem ſemper hęc res breuiter, obſcureq; tractata : vt nihil certi affirmari poſſit:ſtudioſi tres hos locos(nam toties de eadem re agit)diligentius animaduertẽt vt nos ſen-

tentiam,& huius negotij hiſtoriam explanare non poſſumus:ita videmur de vera,& à nobis conſtituta ſcriptura fidenter,aſſerere poſſe.

378 Hortatus ſum demũ etiã: Locus deprauatus: antiquior noſter codex DETIVI habet corruptè prorſus: ex quo tamẽ facilè legitima lectio(niſi fallimur)exculpi poteſt:cõuerſa enim prima litera deorſum verſus fiet: PETIVI: Quo facto omnis locus inluſtratus erit:non tãtum inquit hortatus ſum,ſed petiui pro meis in ciuitatẽ beneficijs,vt negotium conficerẽt: vt oſtendat quãtopere Bruti cauſa laborarit cum eo etiã deſcenderit,vt beneficij loco ſe hoc ab illis acceptorum dixerit.

378 Ille ex ſyngrapha poſtulabat illo:Nos IIII. ideſt quaternas ſcripſimus:vt intelligat centeſimas: Nam in
» fra hac epiſtola: nam aut bono nomine centeſimis contentus erat, aut nõ bono quaternas centeſimas
» ſperabat: Item lib.vj.cum de hoc eodẽ negotio loqueretur: inquit. Tu qui ais Brutum cupere aliquid
» perdere,quaternas habebat in Syngrapha:& eadem epiſtola infra. Niſi forte id volumus armis efficere
» vt fœnus quaternis centeſimis ducant.

378 De ἐνδόμῳ: vetuſtior noſter codex:de ἐνδομύχῳ ideſt de noſtro illo domeſtico,& occulto negotio: ſupra ãt longius de hoc ipſo loco diſſeruimus: vbi aũt paulo poſt POMELIA legebatur,nos PONTIDIA ex vetuſti codicis auctoritate ſcripſimus. Preterea idem nomẽ in lõga ſequẽtis libri epiſtola reperies,nõ multo poſt,q̃ de Tullia egerat,cũ inquit.Multo enim malo hũc à Pontidia,quàm illũ à Seruilia.

EX LIBRO.VI.AD ATTICVM.

379 Ad quintũ miliare laodiceę:Nos hic vulgarẽ, & communem lectionẽ retinuimus,noſter tamẽ antiquior TERMILIA pro MILIARE habet:Germani vero i ſui codicis margine TERMINALIA emẽdarũt:qua propter videãt doctiores in quibus libris vitiũ ſit, & qui ſinceriorẽ ſcripturam conſeruarint.

379 Iis igitur reſpõdebo. Nos iudicauimus gręcã vocẽ deeſſe,quę doceret modũ quo vellet ſibi Atticus reſpõderi:ideoq; inane ſpatiũ reliquimus, vt ſi ĩ itegriore aliquo libro inueniret,reponi poſſit:Pręterea ne fallat aliquẽ imperfectam eſſe ſentẽtiam huius loci:Nec enim veriſimile eſt poſtulaſſe Atticũ à Cicerone, vt tantum reſponderet:ſed potius illi quomodo vellet ſibi reſponderi, mandaſſe. Quia epiſtola Attici confuſior,perturbatiorq; erat,illa inquam,cui hęc reſpondet: ſcripſerat enim quicquid ſibi ex tempore in mẽtem veniſſet: poteſt fieri,vt a Cicerone petierit,vt ipſe quoq; αὐτοχιδίως ſcriberet: ſed hoc magis poteſt aliquis ſuſpicari,aut hariolari,quàm confirmare,aut credere:infra autẽ dicit. Sed enim οἰκονομία
» ſi perturbatior eſt,tibi aſſignato:te enim ſequor σχεδιάζοντα.

379 Quã meam βαθύτητα:&c. Vetus noſter liber: QVOD MEAM: Pauloq; poſt vbi antea PROBARI: idem PROBO habet:quę nos accepimus:eam enim ſinceram eſſe putauimus lectionem: hac ſententia,& ordine:vehementer gaudeo,quod probo tibi meam &c. veteres tamen codices LIBERALITATEM: quod fortaſſe nõ adeo contẽnendum erat,vt eijceret: videbatur enim ſibi fuiſſe in Bruto liberalis,quod illius negotium omni cura,& diligentia conficere voluerit:nec tamen penitus, LIBERTATEM, improbo:vt intelligas,qua vſus eſt erga Brutum,ea,quę parum honeſta eſſent,ei fortiter negãdo:quã parum probatũ iri ab Attico rebatur:quem omni ratione velle putabat Bruto cõmodari.

379 Enectam,& προσανατετριμμένην Hinc duo magna mẽda ſuſtulimus:nec enim copula eſſe debet: & προσανατετριφομένην legendum eſt:quod ex veteribus libris,& ratione,ſentẽtiaq; verborũ animaduertimus:loquitur enim verbis medicorũ:& vſq; ad finem clauſulę manet in eadem tranſlatione: tanquam enim ęgrotum,qui repletione laboraret,prouinciã curaſſe Appium dicit,miſſione ſanguinis, inedia, exinanitionũq; omni genere,omnibusq; detractis quę poſſet, extenuatam, & quaſi enectam tot purgationibus prouinciã Ciceroni tanquã alteri medico tradidiſſe: cum eam autẽ ipſe idoneis cibis vellet refocillare, & priſtinas ei vires reddere,ęgre tulit Appius: ἀνατρέφειν autẽ eſt ęgrotum ex diutino morbo curationibusq; valentibus imbecillũ,& macilentum,reficere:ſic loquitur apud Ariſtophanẽ in Ranis Euripides μεταφορικῶς de tragœdia,quã à ſe primo purgationibus,detractionibusq; extenuatã dicit: poſteaq; recuratam,& refocillatã:quem locum(nam huic valdè ſimilis eſt)nõ importunum fore arbitror hic ſcribere. ἴσχνανα μὲν πρώτιστον αὐτὴν καὶ τὸ βάρος ἀφεῖλον ἐπυλλίοις καὶ περιπάτοις καὶ τευτλίοισι μικροῖς χυλὸν διδοὺς στωμυλμάτων ἀπὸ βιβλίων ἀπηθῶν εἶτ᾽ ἀνέτρεφον μονῳδίαις τὴν κηφισοφῶντα μιγνύς:Gręcam autem hanc dictionem προσανατετριφομένην cum ſequentibus verbis coniungi puto debere:non enim tradiderat illam προσανατετριφομένην: nam potius moleſtè tulit cum vidit illam recreari ex tam graui morbo: Primas autem voces poſt illam græcam quẽadmodum Germani legimus: nec ferè aliter in noſtro antiquiore leguntur: quę ſi probentur,recipianturq;,alia omnibus auctoritatibus firma ſunt.

379 Quam vt mandatis tuis ſatisfacerem: Noſtri libri ſcriptura ex antiquiore noſtro exemplari accepta eſt: quam valde probauimus:quia Brutum fuiſſe,qui,quæ fieri vellet mandarat,non Atticum,vt ipſe ſtatim infert,animaduertimus.

380 Dum ne negociarentur:Nos: DVM NE NEGOTIATORI, ſcripſimus:ita enim veteres codices habent,& ſic oĩno melius:nõ multo item poſt,id vero per te exceperamus negotiatori:vbi etiã PRAEFECTVRAS, erat antea,nos PRAETEREA ex iiſdem libris reſtituimus,vt duas ſe ei pręfecturas dediſſe dicat,pręter illas duas,quas ei ꝓmiſerat rogatus ab Attico:quas M.Scaptio L.Gauio detulerat.

380 In T.Lemnio:Nos IN TVO LENIO. ſcripſimus:nam ſic habent veteres libri;& libro.v.legimus quid dicam

dicam Torquato, de M. Lenio tuo? nam & ex illo loco M. prænomen illi fuiſſe non T. cognoſcimus: & cum LENIO TVO legatur illic, rectè etiam hic IN TVO LENIO ſcriptum eſſe credere poſſumus: Item in hoc ipſo volumine iterum: non C. Vennonio meo familiari: non tuo M. Lenio: quibus in locis etiam vulgati libri omnes ſine mẽdo ſunt.

381 Tũ in burſa: ſcripſimus Burſa maiore prima litera, vt declaretur eſſe proprium nomẽ: fuit autem hic Ciceronis inimicus, qui in iudicium vocatus à quodam Ciceronis amico condemnatus eſt: ipſe hoc
” docet in epiſtola ad Marium: de Burſa te gaudere certo ſcio, ſed nimis verecundè mihi gratularis: pu-
” tas enim vt ſcribis propter hominis ſordes minus me magnam illam lętitiam putare: credas mihi ve-
” lim: magis me iudicio hoc quàm morte inimici lętatũ: &c. lõgius enim de hoc in ea epiſtola loquitur.

381 In moribus eſt: Nos IN AMORIBVS caſtigauimus: quemadmodũ locutus eſt in epiſtola ad Volũni
” um: id cum ipſius cauſa (eſt mihi vt ſcis in amoribus) tum me hercule etiã reip. In amoribus enim di-
” ctum eſſe credimus, vt ĩ delicijs, & noſtri amores, vt noſtrę delicię li. ij. harũ epiſtolarum Pompeius no
” ſtri amores (quod mihi ſummo dolori eſt) ipſe ſe adflixit lib. autẽ. xvj. & amoribus, & delicijs dixit. Piliæ ſalutem dices, & Atticę delicijs, atq; amoribus meis.

381 Eum furẽter iraſci: Nos SE, vt in melioribus cũctis libris inuenimus ſcripſimus: SE aũt pro IPSVM
” vt alijs locis, dictum eſſe à Cicerone hic credimus vt ſecunda. iiij. libri epiſtola. Ille noctem ſibi poſtu
” lauit, non concedebant: reminiſcebantur enim Kalẽ. Ianua. vix tamen ſibi de mea volũtate conceſſum eſt: ſecundũ enim SIBI pro EI poſitũ eſt: Poſſem huius rei plura exempla apud hunc auctorẽ adferre: ſed quia de hoc à doctiſſimo, & optimi iudicij viro Budęo in cõmentarijs copioſe & eruditè contra vallam diſputatũ eſt: nõ neceſſarium eſſe arbitror conſtitutã iam rem plurimis clariſſimorũ auctorum teſtimonijs, & ſummi viri patrocinio, & auctoritate, nũc nouis argumẽtis, & exemplis corroborare.

382 Noſtra armatura. XXX. ęque erit ad ſuſtentandum: Nos pro his corruptis verbis veterem ſcripturã reſtituimus, nulla mutatione facta, vt notas etiã illas deſcripſerimus, quæ nũc in vſu non erant: in cunctis autem veteribus inueniuntur, vbi mille numerum per notam illis ſignare commodum erat.

382 Sed rectiorem ex Q. Municipi P. F. Nos caſtigauimus, Q. MVCII. Quis enim non videat nomen propriũ illud eſſe debere? rexerat aũt hic Aſiã admirabili iuſtitię & innocẽtiæ fama: qđ Cicero ẽt teſtať li. v. his verbis: Et ſimul hanc gloriã iuſtitię, & abſtinentię fore iuſtiorem ſpero ſi cito deceſſerimus, id quod Sceuolę contigit, qui ſolos nouẽ mẽſes Aſię pręfuit: ſed nihil huius laude clarius ex hac prouincię iuſta adminiſtratione parta: Ne autẽ paruã rem negligamus ſemper in antiquis libris hoc nomẽ per. C. Scriptum notauim⁹, quod etiã in gręcis exemplaribus inuenies: vt doleã nõ ſemper hoc obſeruaſſe noſtros librarios: Videndũ adhuc eſt de verbo illo RECTIOREM: Noſter enim antiquior TECTIOREM habet: quod fortaſſe melius, ſinceriusq; eſt, vt cum exceptionem Bibuli culpet, quia nimis graui erat pręiudicio in equeſtrem ordinem: quamuis iuſta eſſet: ſe dicat habere exceptionem, quę par illi ſit vi, & robore, ſed tectiorem, & occultiorem, vt non poſſit equeſter ordo de illa queri: cupiebat enim Cicero quod in illa boni erat, & honeſti, non omittere: & tamen ſui ordinis offenſiõem verebatur, quare tectius occultiusq; ęqua exceptione vſus eſt.

382 In illa autem, quę eſt ad πόδας ἡρακλέους: auxilio noſtri antiquioris libri ad πολυδεύκους ſcripſimus, parum enim in illo deſideratur, vt hęc ibi dictio ĩtegra ſit: Ad pollucis autem, vt paulo ſupra, ad opis: & infinitis locis, vt intelligatur, aut ſacellum aut templum: nemo autem miretur, cur πολυδεύκους gręcè ſcripſerit, cum latine Pollucis dicere poſſet: Nam et alibi quędam nomina gręcè ſcribit, cum nihil vetaret ea latinis literis, & romano ſermone pronunciare, vt libro. ij. Quare ſiquid θεοφάνης tecũ fortè contulerit: & lib. iiij. vt ἀρισοτέλης in his, quos ἐξωτερικοὺς vocat: & alijs etiã locis, ne longiores ſimus.

383 Αἴδεσθεν μὲν &c. Homeri uerſus in. vij. Iliadis ex poetæ perſona pronunciatus: cum Hector fortiſſimum quemq; ex exercitu Gręcorum ad pugnam prouocaſſet: inter illos autem diu ſilentium fuit: etenim ut ait ipſe αἴδεσθεν μὲν ἀνήνασθαι δεῖσαν δ᾽ ὑποδέχθαι: huius autem verſus ſententiam ni fallor, Liuius exprimere voluit libro. vij. ubi de Gallo, qui in põtem Anienis proceſſit, magnaq; uoce fortiſſimum virum Romanorum ad pugnã uocauit, inquit: diu inter primores iuuenum Romanorum ſilẽtium fuit, cum & abnuere certamen uererentur, & pręcipuam ſortem periculi petere nollent.

383 Et heus tu genuarios: Nos omnium excuſorum ferè codicum lectionem, certè cunctorum manu ſcriptorum retinuimus, etſi corruptam, & mendoſam: quid enim aliud faceremus in tam peruerſa ſcriptura? poſſe autem fieri putamus, ut his conſeruatis ueſtigijs quandoq; uera lectio indagetur: quod ſi hæc quoq; perturbata, & deformata fuerint, omnis ſpes amiſſa erit poſſe vllo tempore ſinceram lectionẽ inueniri, & ſuo loco reponi: è regione tñ huius loci mendi notam adpoſuimus.

384 Vidi illum ibi. Caſtigauimus apud Pompeium Vindullum: quam lectionem magis probatum iri putamus: nec enim ſe illũ Vindulli domi vidiſſe dicit Cicero: ſed cum ibi diuerſatũ eſſe, ibiq; ſua depoſuiſſe cum ad ſe profectus eſt, tradit. Vindullus autem hic Pompeius, quia fortaſſe eius libertus erat, appellabatur, qua de cauſa etiam illius res ad Pompeium pertinere exiſtimabatur.

384 Quinq; laguneulæ matronarum. Manu ſcripti libri LANGVNCVLAE habent: vt fortaſſe cum non integra ſit hæc dictio, legi debeat imagunculæ: quod tamen non adfirmo: etſi vt tenuem ſuſpicionem quandam proponere excutiendam accuratius, non dubitarim.

384 Num in Epiro fuerimus: Sic oẽs manu ſcripti libri habent, mendoſè profectò (niſi valde fallimur): Nos,

NVM INEPTI FVERIMVS, ſcripſimus:aiunt autem ſic olim Beroaldum hunc locū emendaſſe: libenter autem in hoc eum ſecuti ſumus,quia animaduertimus alibi etiam Ciceronē ſic loqui: vt hoc ipſo volumine cum de triumpho ageret,ad quem amicorum literis vocabatur,ait: quare tu quoq; mi Attice incipe id cupere,quo nos minus inepti videamur: non nihil enim ineptiarum,& uanitatis habet hac inani gloria delectari.

384 Id conſilium probari·De iſto autē &c.Hic locus valde corruptus erat:nos, ope antiquioris noſtri codicis eum emendauimus:eſt autem ἀποσιώπησις plena indignationis,& ſtomachi:Audierat Atticus ut puto Q.Ciceronē de repudianda uxore cogitarē,quę ipſi ſoror erat: Cinciusq; ſcripſerat ad eū Statium libertum Q.Ciceronis,dicere id cōſiliū à M·Cicerone ꝓbari:de quo nūc ſe purgat:circa finē ſequētis ep̄lę de eadem re iterū loquitur: Item tertio in eodem hoc libro his verbis. Cicero Q.Filius piè ſanè,me quidem certè multū hortante ſed currentem,animum patris ſui ſorori tuę reconciliauit.

385 Vetabat autē Alexius.Nullum hic aliud erat mendum:niſi quod ex tribus uerbis unum conflauerant negligenter nimis,& imperitè librarij:intelligit autem A.Gabinij legem,ut ipſe paulo ante dicit,Pręnomina uero nō integra ſolitos eſſe ſcribere Romanos,ſed primis tantum literis denotare docet accuratè Plutarchus in quęſtionibus Romanis ubi de Spurio diſſerit his verbis ἀλλ' ἔστιν σπόριος τῶν πρώτων ὀνομάτων ὡς ὁ σέξτος καὶ ὁ δέκιμος καὶ ὁ γάϊος. τὰ δὲ πρῶτα τῶν ὀνομάτων οὐχ ὁλογραφοῦσιν ἀλλ' ἢ δι' ἑνὸς γράμματος ὡς τὸν τίτον καὶ τὸν λούκιον καὶ τὸν μάρκον ἢ διὰ δυοῖν ὡς τὸν βέῤῥιον καὶ τὸν γναῖον ἢ διὰ τριῶν ὡς τὸν σέξτον καὶ τὸν σέρουϊον &c.

386 Sumptum iam ne poſſe uadit Scaptius:Nos ex noſtro antiquiore codice noſtram collegimus lectionem: minus enim illic perturbata,q̄ in impreſſis eſt: quam tamen nonnulli poſtea longè peius corruperant, dum corrigere parum cōſiderate aggrediuntur:quod ſi, SVMPTV, ut in antiquis eſt, nō ſumptum accuſandi caſu,excuſi etiā habuiſſent:diligēs uir,& qui aliquid induſtrię, & exercitationis habuiſſet in libris corrigēdis, parum laboraſſet,in hoc loco inluſtrādo:nihil enim ferè aliud opus erat,q̄ malè diſſectas literas cōponere:miratur Cicero cur turmas equitū potius uelit Scaptius,q̄ peditū cohortes:cū in illis alendis maiores ſumptus facere oporteat,quaſiq; iocans dicit(ut putamus)ſumptu iam nepos euadet Scaptius,cū primum auarus ut fœnerator à nobis haberetur,nūc repēte prodigus & ſumptuoſus factus eſt.hác etiam lectionem uidentur perſpexiſſe Germani·

387 Liberius eſt Brutus:omnes profectò & excuſi, & manu ſcripti cōueniunt in hac uoce LIBERIVS. Videndum tamen accuratè an liberalius potius legendum ſit,quod ſanè puto:contra tamen tot exemplariorum auctoritatem nihil auſus ſum decernere.

388 Τῆς δάμαρτός μου Grēcis his verbis loquitur obſcurè de re ſua familiari, maximeq;, de emptione illa bonorum Milonis:nam vt libro quinto apertè narrat, Philotimus ſocius erat in bonis Milonis:de quo Milo querebatur:quod Cicero ſe voluiſſe oſtendit illius commodi gratia,vt ibi accuratè ſe purgās, docet libertus autē hic Terentię,Ciceroni ſuſpectus erat corrupiſſe,perturbaſſeq; rationes emptionis eorum bonorū:mandatq; Attico,vt id diligenter obſeruet.Res tota ἐν αἰνιγμοῖς narratur, ut nihil certi tradi poſſit;putamus tamen nos hanc eſſe ſummam: τὰ ὑπάρχοντα τοῦ κροτωνιάτου τυραννοκτόνου, bona Milonis appellat:alludens ad Milonē illum Crotoniatam pugilem,cum vellet Anniū Milonem ſignificare, quem τυραννοκτόνον appellat, quia Clodium ſeditioſum, & turbulentū ciuem occiderat: vbi autē ante διεφθαρκέναι legebatur: πεφυρακέναι caſtigauimus ex uetere libro:Nam vbi ultima huius voluminis epiſtola inquit παραφύλαξον (ſi me amas) τὴν τοῦ φυράτου φιλοτιμίαν credimus nos ad hoc verbū Ciceronem alludere,appellareq; φυράτην illum,qui perturbarat,permiſcueratq; calculos, quem quia ſcimus Philotimū fuiſſe(ſic enim appellabatur Cononis Athenienſis Imperatoris pater,cui hūc dicit ὁμώνυμον fuiſſe) ſuſpicamur per vocē illam φιλοτιμίας eum Philotimū ſignificare, vt iubeat Atticū diligenter obſeruare Philotimum perturbatorē illorum calculorū: hæc tame icerta ſunt:itaq; accipi volumus: potiuſq; veniā precamur, quod de his verbū facere audeamus:cum Cicero ipſe ſe fateatur ἐν αἰνιγμοῖς ſcripſiſſe, quàm petamus nobis omnino credi oportere,cōtendamusq; ita eſſe:ne longiores ſimus,quædā in his grecis verſibus emendauimus: quædam à nobis non ſatis intellecta, vt in antiquis libris inuenimus, deſcripſimus: magnus profectò labor eſt ex his Græcis characteribus velle ſinceram lectionem eruere, tam deprauati ſunt,& tam parua quęq; peruerſio moleſta,& odioſa eſt·

389 Ἐξ ἄστεως ἑπταλόφου: Credimus his verbis eum Romam indicare: ſic & Propertius ſeptem vrbs alta iugis: quin etiam hoc ipſo nomine eam Plutarchus à ſeptem collibus appellat in problematib⁹ Romanis: cum inquit: τὸ δὲ σεπτιμόντιον ἄγουσιν ὑπὲρ τοῦ τὸν ἕβδομον λόφον τῇ πόλει προσκατανεμηθῆναι καὶ τὴν ῥώμην ἑπτάλοφον γενέσθαι.

389 Καί τινας προνομήσας:reſtituimus κληρονομήσας,ſtatimq; ex his antiquis libris numeros pecuniæ ſcripſimus, quæ ex eis hereditatibus venerat: pro quibus Germani κλήρων, ni fallimur,longius à veterū librorum fide,& rei veritate,intellexerunt.

389 Πυρσοὺς ὡς δῆμον: Credimus hoc prouerbium fuiſſe in eos dictum, qui frumentum populo diuiderent: exiſtimabantur enim illi multorum exemplis adipiſcendę tyrannidis gratia id facere: vt cum plebem ea liberalitate ſibi cōciliaſſent eius auxilio ciuium libertati imponerent:cū igitur audiſſet Cicero Atticum vniuerſos Athenienſes frumento donaſſe,vt à Cornelio etiá nepote traditur,iocatur cum eo,quaſi ille velit ibi his artibus Tyrannidem occupare:quod tamen(poſtquā de hoc eum leuiter caſtigauit) ipſe egregiè tuetur:negatq; contra ſuos ſex libros de Rep.id factum eſſe:bene enim conſtituta reſp.lar-

gitigonem

gitionem in ciues prohibere debet, non tamen impedire liberalitatem, & munificentiã in hoſpites, vbi nullum periculum eſt attentatę libertatis: Attici autem fuerat potius liberalitas in hoſpites, q̃ largitio in ciues: Quod ſi Romæ id cõmiſiſſet, non culpa vacaſſet.

390 Expectare iuſſi: Nos, MISI, ex omnibus manu ſcriptis caſtigauimus: antea aũt de hoc egimus: tria vero quæ ſequebantur verba, eorũdem auctoritate expũximus: & ſanè inania, & parũ hic apta erant.

390 Eſeę reliquiſſem. Manu ſcripti codices, ESSE. Qui Patris emendant, grauiter meo iudicio peccãt: Quõ .n. ſe nunc eum Patris reliquiſſe dicere poteſt Cicero, qui adhuc in Aſia erat? vt ẽt ex ſequenti epiſtola colligitur: Neceſſe igitur eſt locũ eſſe in Aſia, vbi relictus fuit Tiro: cũ tñ poſtea ille ex morbo alleuatus Ciceronẽ aſſecutus eſſet, iterum Patris relictus eſt Achaię vrbe, vt ex multis locis perſpicuũ eſt: oportet igitur videre (ſi hæc vox integra eſt) quæ nam ſit vrbs, vel oppidum Eſea appellatum.

391 Qui dum vnus hoſpes. Lib. vj. vbi eandem hanc rem iiſdem penè verbis narrat, vnus hoſtis inquit, vt ſic etiam hic fortaſſe legendum ſit: manu tñ ſcripti, & excuſi omnes vno cõſenſu hoſpes, vt veritus ſim aliter & ipſe ſcribere: Videndum autem an cum paulo poſt dicit: pedem porta non plus extulit, q̃ domo ſua, alludat ad tempus illud cum Bibulus in Conſulatu octo menſes ita ſe domi continuit, vt nunquã foris viſus ſit.

391 Hãc quæ mehercule &c. Statim poſt Grçca verba icœpit loqui de hereditate Præciana: quare nos ita orationẽ pupugimus: eſt aũt orationis ſtructura (duabus κατὰ παρένθεσιν ſententijs interpoſitis) obſcurior moroſiorq́; ſic aũt legi, & intelligi debere oſtendũt præterea hæc verba in epiſtola ad Terentiã: De here›› ditate Præciana, quæ quidem mihi magno dolori eſt, valde .n. illũ amaui &c.

391 Ἔπαινα vt ſcribebas: nos ἐπέχειν TER caſtigauimus, maxime quidẽ ex antiquo exemplari: non minus tñ, ›› vt conſentiret cum illo loco: nam quas multo ante acceperã literas, in quibus ἐπέχειν ter ſcripſeras: eſt ſanè ambobus locis nõ nihil obſcuritatis: doctiores hæc accuratius cõſiderabũt: ἐπέχειν erat philoſophis illis, qui ab hoc verbo ἐφεκτικοὶ appellati ſunt, ſuſtinere aſſenſionem: primus autem Pyrrhon eius ſectę conditor nomina hæc ἀκαταληψίαν & ἐποχὴν excogitarat: vt ẽt multis verbis docet Hãmonius Henneus in procemio cõmentariorum in prędicamenta Ariſtotelis.

391 Τοῦτο μόνον ὀνείρωξας. Auxilio antiquioris noſtri exẽplaris, vt ſcriptum eſſe in noſtro codice vides, emẽdauimus: eſt aũt prouerbiũ, quod valde quadrat huic loco: meũ mihi ſomniũ narras, ideſt rem, quam ego melius te noui, mihi explicas: gaudet ſe conſentire cum Attico de Q. Cicerone pucro, admonerią; ſe, ne illum in prouincia relinquat, quod ipſe ante fecerat: quod ſi ante de hoc ſimul cõſilium cepiſſent, nõ aliter factum eſſet: prouerbium ab Eraſmo exponitur: Sudęq;, & Platonis teſtimonio frequẽs apud Græcos auctores fuiſſe declaratur.

391 De Cenſoribus, maximeq́; de ſignis, & tabulis: Diligentius in hiſtoria quærendum eſt, quæ eẽt Cenſorum actio ad ſigna, tabulasq́; pertinens: magni enim momenti rem fuiſſe planum eſt: Cœlius etiam in epiſtolis de hoc ipſo negotio, & eodem hoc tempore loquens inquit: ſcis Appium Cenſorem hic oſtenta facere de ſignis, & tabulis: & cetera. & in eadem epiſtola: Appium de tabulis, & ſignis agere: fuere autem cenſores Appius Claudius, & L. Piſo: vt Dion etiam libro. xxxx. narrat καίτοι τιμηταὶ τὸν χρόνον τοῦτον ὅ τε κλαύδιος ὁ ἄππιος καὶ ὁ πίσων καίτοι μὴ βουληθέντες ἐγένοντο καὶ οὗτος μὲν διὰ τὴν συγγένειαν ὑπῆρχε τῷ καίσαρι ὁ δὲ δὴ κλαύδιος ἠναντιοῦτο μὲν αὐτῷ, τὰ γὰρ τοῦ πομπηίου ᾑρεῖτο οὐκ ἐλάχιστα δὲ καὶ ἄκων ὠφέλησε πλείστους γὰρ καὶ τῶν ἱππέων καὶ τῶν βουλευτῶν διέγραψεν ἐκβιασάμενος τὸν συνάρχοντα κἀκ τούτου πάντας αὐτοὺς τὰ τοῦ καίσαρος φρονεῖν ἐποίησεν ὁ γὰρ πίσων οὔτ' ἄλλως πρᾶγμα ἔχειν ἐθέλων καὶ πρὸς τὴν τοῦ γαμβροῦ χάριν πολλοὺς θεραπεύων αὐτὸς μὲν οὐδὲν τοιοῦτον ἐποίησεν ἐκείνῳ δὲ οὐκ ἀντέπραξεν.

391 Macte ſcribas Athenis: Locus erat valde deprauatus: Nos ope melior᷑ codicum IN ARCE ATHENIS STATIO MEA NVNC PLACET: emendauimus: Cum .n. videret remp. in maximis periculis: omniaq́; in Italia crudeli bello euerſum iri: quid futurum ſit timet: tutiusq́; ſibi eſſet putat, dũ hęc aliquẽ exitũ inueniant, in arce Athenis extra omne periculũ manere: iocatur aũt: vt conſueuit: cetera ſpero ita nota eſſe, vt nihil amplius de illis loqui oporteat: Noſtri librarij vellem non punctũ ante verbum illud Athenis, tam importune collocauiſſent: quare deleas neceſſe eſt: id .n. oẽm ſñiam perturbat.

EX LIB. VII. EPIST. AD ATTICVM.

393 Ἐπίπλαστα fuerunt. Sic in cũctis manu ſcriptis codicibus inuenimus: qui ἐπίκτητα legunt, cõtra fidem omnium librorũ faciunt: & deteriorem ſen᷑ẽtiã (vera, & eleganti, aut neglecta, aut non ſatis intellecta) inducunt: ἐπίπλαστα appellauit, cum cito fluxerint, & euanuerint ea, in quibus ille, vt perpetuam gloriam ſibi adferrent, laborauerat: citoq́; ſe cognouiſſe ait, quàm deceptus ſit, qui ea diutius ſtare poſſe putauit.

393 Alter iratus Hircius. Nos & hic, & paulo infra duobus locis, HIRRVS, emendauimus, ſic enim habent meliores codices: & intelligit C. Hirrum, qui Ciceronis ante competitor fuerat, grauesq́; cum eo inimicitias geſſerat: de hoc Cœlius in epiſtola, cuius initium eſt, SIC TV INQVIS HIRRVM TRACTASTI: multum loquitur: vnde illum ſibi iratum appellat: & infra agit diligenter cum Attico, vt eũ ſibi placet: docetq́; quos adhibere debeat. quum gratiæ reconciliationem eam facere vult.

392 Ita puto ἄμεμπτα fore: Olim nulli excuſi hic græcam vocem habebant: poſtea ἄμεμπτα reſtitutum eſt: noſtro etiam iudicio recte, & antiquis characteribus valde congruenter: quare miror Germanos ea voce deleta ἀμυνα repoſuiſſe: ideſt debilia & imbecilla, & omnino ſine robore: nam id parum ſententiæ huius loci quadrat: ἄμεμπτα autem hic intelligo: quę culpari & reprehendi nō poſſint: cum.n. triũphi apparatum ex priuata ſua pecunia conficere cogitet: vere exiſtimat omnes voces, accuſationesq; maleuolorum ſe hac ratione eſſe euitaturum.

393 Auſter mitis: Nos ita ſcripſimus: qui.n. non multis ab hinc annis excuſi ſunt, ſic fere habent: cum primæ impreſſionis omnes ANCHES, pro AVSTER haberent: quę vox in cunctis etiam manu ſcriptis reperitur: quod teſtari voluimus: & ſi illam, vt nobis ignotam, & deprauatam reliquimus: nam recepta lectio non incōmoda eſſet, ſi maneret copula illa inter AVSTER, &, MITIS, quam deleuimus, quia in antiquis libris à nobis viſa non eſt, & quia omnem ſententiam perturbat huius loci: nam corrũpit verſum ſpondaicum, qui à prçterito illo FLAVIT, incipit: & verbo illo MITIS terminaţ: de quo poſtea iocans infert: hunc σπονδειάζοντα ſicui voles &c. id eſt me ipſum, qui ſpondeum carmen inter ſcribēdum effundo: credimus enim forte illũ verſum ipſum ſcripſiſſe, quæ poſtea ioci occaſio fuit: ſtatim enim cognouit Cicero ſe ſpondaicũ in orationis tractu pronũciaſſe: accidit autē quandoq;, vt nolentes verſus edant, maximeq; ſenarios, vt qui proſæ orationi ſint ſimiliores: qui autem hanc rem nō animaduerterant σπουδάζοντα ſcripſerant, nullo ſatis idoneo ſenſu, & contra antiquoꝶ codicum fidem: nos, vt ad ſupiora redeamus: verba illa AVSTER MITIS: mendo vacare non putamus: nec tamen omni diligentia adhibita, cōſultis eruditis, & īgenioſis hominibus, qd ANCHES MITIS ſignificet, quomodo ue corrigi poſſit, vnq̃ intelligere potuimus: quare quibus licuit mendis hinc ſublatis, reliquũ quod eſt doctioribus viris emendandum tradimus.

394 Fecit palam te ex libella, me ex teruncia: Locus valde inquinatus: Nos nihil à vulgatis mutauimus: hic autem antiquam ſcripturam etſi (vt arbitror) fœde & ipſam deturpatam conſtituemus: eſt autē hęc: TE EX LIBERTV ME EX TARVACVS, ipſi ex tã deformata lectione deſperauimus aliquid ſincerũ elicere. & exculpere poſſe.

394 Corcyræ Alexiō &c. Nos, i ACTIO, repoſuim⁹ aũ CORCYRAE ex vetere illo libro q hic minus lacer, deprauatusq; erat: ſane Actium regio eſt Acarnaniæ, & promontorium, quod ſinum facit eodem nomine & ipſum appellatum: erat autem vt putamus in inſula Corcyra, quę contra hęc loca iacet, ager aliquis ſic etiam vocatus: habebat enim illis in inſulis Atticus fundos, vt ex lib. v. colligitur: vbi inquit:
" cum quidem & Corcyræ, & Sybotis muneribus tuis, quæ & Areus, & meus amicus Eutychides opi-
" pare, & φιλοπροσηνέστατα nobis conceſſerant, epulati eſſemus ſaliarem in modum.

394 Et probari tibi φυσικὴν eſſe τὴν πρὸς τὰ τέκνα, ita ſcripſimus cum antiquis libris: hancq; putamus eſſe ſinceram lectionem, articulumq; illum accuſandi caſu, quem nos eorum auctoritatē ſecuti reſtituimus, credimus indicare verbum στοργὴν quod potius ex eo intelligi debeat, quam ſupra eſſe & legi: ſententię huius auctores fuerunt Xenocrates, & Ariſtoteles: vt Cicero etiam docet lib. iiij. de finib. cum inquit: Primiq; ex oībus phis à natura tributũ eſſe docuerũt, vt hi q procreati eſſent, à pcreatoribus amarentur.

394 Sed tamen prudentius: Nos PVDENTIVS caſtigauimus, ideſt minus flagitioſe, & turpiter: per Lucium autem credimus intelligere L. Torquatum: quem Epicuri rationem tuentem inducit in libris de finib. De Patrone autem Epicureo multis locis mentio facta eſt.

394 Quicq̃ alterius cauſa fieri putent? Ita lego cum interrogatione ex antiquo noſtro libro: quaſi non eſt hoc ab illis expectandum. Atticus, qui Epicuri diſciplinę valde deditus erat (quod & multis locis declaratur, & Epicureorum etiam hominum conſuetudines quibus delectatus eſt ſignificant) cœperat orta ſibi filia, magis Peripateticorum opinionem probare, quam & Stoici ſecuti ſunt: amorem erga liberos eē naturalem: cognouit.n. ſe natura tantum cogente, non quod vllum inde cōmodum expectaret, filiam ſuam diligere: hoc laudat Cicero: gaudetq; illum re doctum ſententiam mutaſſe: percurritq; breuiter, quam falſo, impudenterq; reliqui ab hac opinione diſſentiant.

394 Sed nihil neceſſe, Seſtiam.n. Abundat ſyllaba SE, negligentia, & imperitia librarioꝶ: vt olim ſic legereť (ut puto) NECESSE'ST: ſic.n. ſemp id verbũ ſcriptũ inueni in priſcis exēplaribus, ut alibi ēt adnotaui, q̃ puerſio magni erroris cã extitit: ſequēs.n. vox cũ hac īportune cōiũcta eſt adeoq; creſcente labe & malo locus cōtaminatus eſt, ut nō nihil induſtriæ neceſſarium fuerit ad eũ purgandum: non putat neceſſe eē ad omnes epiſtolas reſcribere, cum eum cito viſurus ſit.

395 Etſi cupidiſſime expreſſum, & expeditũ. Locus antea ualde deformatus erat ſincera tamen adhuc lectio in antiquiore noſtro cōſeruať: expetitũ aũt deſideratũ, & omnibus uotis, pcibusq; poſtulatũ: frequēs hoc uerbũ hoc ſignificatu apud Terentiũ: quin & à Cicerone crebro eſt uſurpatũ, ut non multo poſt: quid multa non modo nō expetere pacem iſtam, ſed etiam timerę viſus eſt.

396 Sed quid eſt quod cuncti Luccis ſint addicti. Nos, QVOD EI VICI LVCCEI, ex uetere noſtro codice caſtigauimus: non quod omnino ita in eo legatur: talis tamē eſt in eo ſcriptura, ut ſi eam paulũ adiuues ſatis clare inde hanc lectionem elicias: quia tamen aliquantum coniectura in hoc uſi ſumus, placuit id notum facere: de negotio autem hoc, nihil amplius legimus.

396 Nomen rebatur oppidi eſſe Piræa. Lego cum antiquiore noſtro codice: NON REBATVR OPPIDVM ESSE: Quod ſi, ut Dionyſius, & Nicias grāmatici putant: non eſt oppidum Piræus nihil

peccauit

peccauit Cicero, qui ΙΝ præpoſitionem addiderit, & ſi aliter etiam ſe tueri poſſit: vulgata ante lectio falſa, & contraria erat: ſi.n. nomen oppidi fuiſſe Piræum grãmatici illi cenſuiſſent, ægrius ſtructuram ſuam tueri Cicero poterat: nõ.n. oppidis prępoſitiones addi debẽt: reſtabat igitur, vt ſe auctoritate veterum comicorũ defenderet, qui ſic locuti ſunt.

597 Mihi exeunti vrbe: Poſtremã dictionem deleui: non .n. in manu ſcriptis libris eſt, & ſententiam huius loci corrumpit: quod ſi declarandum erat vnde exiret, ſenatu potius dicendum erat, quod patebit illi, q dili genter ſuperiora verba conſideraret: dixit enim puto ſi quãdo pręclarè in ſenatu pro rep. dixero Tarteſſi um iſtum tuũ mihi exeunti dicturum, &c. vt qui offenſus ſit, quod libere ibi ſententiam dixerim ſtatim cum me exeũtem videbit, vt curem ſibi pecuniam, quã Cęſari debeo poſtulabit: erat autem Cicero Cęſaris debitor, vt non multo poſt his verbis aperte narrat: Mihi autem illud moleſtiſſimum eſt, quod ſoluendi ſunt numi Cęſari, & inſtrumentum triumphi eo conferendum, eſt.n. ἄμορφον ἀντιπολιτευόμενον χρεωφειλέτην εἶναι: per Tarteſſium autem arbitror eum Cornelium Balbum intelligere, qui Gaditanus erat, & negotia Cæſaris curabat.

597 Etſi mirabilis, vtilitatis fructum mihi præbet. Ego lego vnà cum manu ſcriptis codicibus, MIRABILIS VTILITATES: quę profecto ſincera eſt lectio: ſæpe vtitur Cicero hac voce multitudinis numero, vt pro Milone: Magnam ſpem in Milonis morte propoſitam: magnas vtilitates fuiſſe: in libris de finibus etiã plurimis locis: ſed non opus eſt tam planam, & tam elegantem vocem, tam multis teſtimonijs, nõ indignam eſſe Cicerone probare.

597 De Luſgenio: Ego hic nihil mutaui, etſi aliquid omnino mendi, & peruerſionis ineſſe putem: quia nihil, quod tuto reponi poſſet, inueni: antiqui certe libri, nihil hic à nouis, vulgaribusq; diſcrepant: audiui quoſdã non ineruditos viros DE EIVS INGENIO legere, nõ me hercule inſulſe: vt de Tirone ſermo adhuc ſit: Philogenes autem libertus erat Attici, de quo fit ſæpe mentio: viſendum tñ accuratius: ne tñ locum hũc ſuſpectum, vel maculoſum potius ſilentio præterirem (cũ nihil ipſe melius habuerim) aliorum ingenio excogitatam lectionem, notam facere volui.

398 οὐ μὲν δὴ τόδε μεῖζον ἔπι κακόν: ſententia Homerica eiſdem ferè verbis pronunciata ab Vlyſſe, dum exhortaretur ſocios ad ſuſtinenda fortiter pericula, quæ ſubire debebant in tranſeundo freto Scyllæ, & Charybdis ὦ φίλοι οὐ γάρ πω τι κακῶν ἀδαήμονές εἰμεν οὐ μέντοι τόδε μεῖζον ἔπι κακὸν ἢ ὅτε κύκλωψ εἴλει ἐνὶ σπῆι γλαφυρῷ κρατερῆφι βίηφι.

398 Tua λῆψις: Lego cum antiqiore noſtro libro tua λῆψις, vt de quartana agat: qua Atticus laborabat, vt antea ex multis locis didicimus: λῆψις autem febris acceſſio eſt, vt nos etiam vulgo loquimur: qui febrim nos cepiſſe, cum illa acceſſerit, dicimus. Ariſtoteles in problematis, ſegmento primo τὰ ταρταίους πυρετοὺς διὰ μὴ λεπτύνειν ἀλλὰ πῦρ ἐν τοῖς σώμασιν ἐμποιεῖν ἀνάγοντα, δεῖ δὲ καὶ τοῖς γυμνασίοις χρῆσθαι. ἡ δὲ ἡμέρα ἡ λῆψις λουσάμενον ὕπνον μὴ ζητεῖν: prætera idem ὅπως ἁρμόττει ἡ πρὸ τοῦ τὴν λῆψιν εἶναι: tribus autem locis hoc nomẽ in his epiſtolis eſt, ſemperq; in vetuſtiore noſtro libro integrum, & ſincerum: in vulgatis autem deprauatum, & varijs modis inquinatum. lib. enim. viij. bis inuenitur, & ſi ſemel διάληψιν quod tamen idẽ eſt: vt ibi: tamen ad eam ipſam breuem quam. iij. Nonas ὑπὸ τὴν διάληψιν dediſti, reſcribendum putaui: & poſtea λῆψιν: eo inquam loco. Deinde. iiij. Non. Mart. ὑπὸ τὴν λῆψιν cum breuiter ſcriberes &c. Cum igitũ diem neſciret Cicero, quo febris redibat, timet, ne illi moleſtus ſit: ſi forte eo ipſo die ad vrbem veniret, in quem febricula incidebat: vix.n. putat illum ſibi temperaturũ, ne ad ſe ſtatim veniat: quare petit ab eo, ne ſe incõmodo valetudinis ſuę cõmoueat: vt omnino de morbo, & ægritudine aliqua ſermo ſit: ſequenti autem epiſtola quod antea neſciebat, dicit ſe ex eius epiſtola notaſſe, & intellexiſſe, diem ſcilicet illius, ideſt eum in quem λῆψις incurrerat. Non me latet Eraſmum aliter hunc locum declaraſſe, quàm recte alij potius iudicabunt.

400 Etſi mihi crebro ὕπνος νώνυμος: Duo hęc græca verba nullam hic ſententiã habebant: vt valde mirer illos, q ea poſuerunt, nã prorſus huc nihil pertinebant: nos ex noſtro antiquiore codice ξυνὸς ἐνυάλιος reſtituimus, quæ vera, & huic loco germana lectio eſt: cum.n. ſupra ſermonem Pompeij recitaſſet: qui pericula ſimulatæ pacis expoſuerat, bonumq; ſe animum habere oſtenderat, ſi ad arma ventum eſſet: fore, vt Cęſar vinceret, ualdè.n. cõfidebat ſuis, & reip. copijs: quis igitur inquit ſcirem Martem cõmunem eẽ, idq; mihi crebro prouerbium occurreret, uarioſq; caſus belli mẽte agitarem, qui imparatioribus ſępe victoriam adferunt: tamen cura metuq; leuabar audiens uirũ fortem, & peritũ, magnæq; auctoritatis ducem differentem de ſimulatæ pacis periculis, & tantopere aduerſarij copias contẽnentem. Ariſtoteles lib. ij. Rhetoricorũ χρῆσθαι δὲ δεῖ καὶ ταῖς τεθρυλλημέναις γνώμαις κοιναῖς διὰ γὰρ τὸ εἶναι κοινὰς ὡς ὁμολογούντων ἁπάντων ὀρθῶς ἔχειν δοκοῦσιν οἷον παρακαλοῦντι εἰς τὸ κινδυνεύειν μὴ θυσαμένοις, εἷς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης καὶ τῷ τὸ ἥττους ὄντας ξυνὸς ἐνυάλιος: idemq; prouerbiũ copijs, & reliquo belli apparatu inferiores, bene ſperare iubet: eiſq; animũ addit: contraq; eis, qui numero militũ, & virtute ducũ ſuperiores ſunt timorẽ incutit, cum affirmet belli deum communem eſſe, ſæpeq; cum imparatioribus ſe coniungere. Cicero in Oratione pro P. Seſtio latinis verbis enunciat. Hic ego quid prædicem, quibus hic rebus Conſulem ad rem gerendam excitarit, quot ſtimulos admouerit: homini fortaſſe ſtudioſo victoriæ, ſed tamen nimium, cõmunem Martem, bellíq; caſum intuenti: reſpexiſſe.n. puto Ciceronẽ ad duo prouerbia, quorũ vnum hoc eſt: alterũ autem ante in his epiſtolis verbis pariter græcis protulit, cum inquit. Direpto, & vaſtato Amano inde diſceſſimus: ſcis enim dici quædam πανικά: Dici item τὰ κενὰ τοῦ πολέμου

ad eandem hanc ſententiam alluſit lib. vij. in verrem, cum eum nauali crimine premeret, inquit. n. In illa autem calamitate non Martem fuiſſe cõmunem, ſed Venerem poſſumus dicere: eſt autem Homeri Hemiſtichium pronunciatum ab Hectore. λ. σ. Sic etiam Germani in ſui libri margine adnotarunt.

400 Ex illa autem ſententia ira relinquendę verbis &c. Ni fallimur hic locus corruptus eſt: nullus. n. certus, & elegans ſenſus ex his verbis elici poteſt: nos tamen nihil mutauimus: antiquior noſter codex vno tantũ verbo diuerſus eſt: pro IRA enim habet IN. Quod pariter deprauatum eſt.

401 Pręterijt tempus legitimum. Nos ope noſtri vetuſtioris codicis (quod etiam à Germanis adnotatũ eſt) integram hic lectionem reſtituimus, cum ante in vulgatis libris deminute, peruerſeq́; hic locus legeretur: tam aperta aũt verba ſunt, vt nulla declaratione indigeant.

401 Niſi ego inſanio ſtulte omnia, & incaute agi video: Nos poſtremas duas dictiões deleuimus: in nullis. n. manu ſcriptis libris inueniuntur: & declarationem quandam eſſe putandum eſt ab imperito quopiã librario importune additam: concitatus. n. ſermo, qualis hic eſt, ſæpe figuram ἔλλειψιν patitur: qd aũt deſideretur planum eſt.

401 Τὴν θεῶν μεγίστην. Senarius Euripidis in Phœniſſis pronũciatus ab Eteocle: quum ſe regnum fratri negaret redditurum, ſic. n. inquit. ἄστρων ἂν ἔλθοιμ' ἡλίου πρὸς ἀνατολὰς καὶ γῆς ἔνερθε δυνατὸς ὢν δρᾶσαι τάδε; τὴν θεῶν μεγίστην ὥστ' ἔχειν τυραννίδα.

401 Libenter. n. in his moleſtijs ἐνσχολάζω: Nos ſcripſimus cum antiquiore noſtro exemplari ἐνσχολάζω σοι: ideſt explico tibi ſcholam: vt antea in his epiſtolis dixit ἐμπολιτεύομαί σοι: ſcholam autem Gręci appellabant de aliqua certa re, & materia cõtinuam & abſolutam diſputationem: eſt autem hoc verbum frequens apud Ciceronem: vt in. ij. de Finibus Primum inquã deprecor, ne me tanquã philoſophũ putetis ſcholam vobis aliquã explicaturum. In epiſtola ad Pætum: ὁ σοφὸς εὐθυῤῥημονήσει habes ſcholam ſtoicã. in. iij. lib. Tuſculanarum. Separatim aũt certæ ſcholæ de exilio, de interitu patriæ, de ſeruitute, de debilitate, de cecitate, & de omni caſu in quo nomen poni ſolet calamitatis: has Græci in ſingulas ſcholas, & in ſingulos libros diſponunt: Plut. etiam in cõmentario περὶ τοῦ ἀκούειν: τὴν γενομένην μοι σχολὴν περὶ τοῦ ἀκούειν ὦ Νίκανδρε ἀπέσταλκά σοι γράψας. verſus etiam Alexidis hos legimus ex comœdia Olympiodoro i vita Platonis: in quibus hoc ſignificatu ſcholam ponit: irridet autem Platonem σῶμα μὲν ἐμοῦ τὸ θνητὸν ἄνθρωπος ἐγένετο τὸ δ' ἀθάνατον ἐξῆρε πρὸς τὸν ἀέρα ταῦτ' οὐ σχολὴ Πλάτωνος.

401 Οὕτω που τῶν πρόσθεν: Hic verſus in multis non erat: in alijs corrupte legebatur: eſt carmen Homeri. λ. ι. pronunciatum à Phœnice vno ex Agamẽnonis ad Achillem oratoribus: miſſis ab eo, vt eum ſibi reconciliarent: conatur autem illi perſuadere veterum exemplo vt iniuriam ſibi inlatam obliuiſcatur: illos. n. docet acceptis muneribus nunquam ſolitos eſſe non placari: ſicq́; laudes inquit priſcorum virorũ audiebamus celebrari: Eſt autem penè prouerbialis hic verſus, cum volumus oſtendere à maioribus nos multum degeneraſſe: Hunc etiam Syneſius in quadam epiſtola adducit.

401 Exitium habiturũ: EXITVM antiquis libris conſentienbus legimus: nunc pro Pompeij parte diſputat, iudicatq́; ex dolore, ſermonibusq́; municipalium hominũ, qui Pompeij fugam ęquo animo ferre non poterant, vehementerq́; Cęſari irati erant Pompeij cõſilium, rationemq́; belli gerendi poſſe explicari, & nõ incõmode cõcludi: Sic etiam li. ix. loquitur. Quid illa, dic M. Tulli quem exitum habebunt? &c.

402 Quæ ſit ora vię Cæſaris. auxilio noſtri antiquioris codicis caſtigaui, QVAE SIT ὁρμή: etſi in illo latinis literis, gręca dictio ſcripta erat: quod erroris fortaſſe occaſionem dedit: quam inepta autẽ foret vulgata lectio, omnes, qui attente animaduerterint, cognituros puto: ὁρμὴ autem de animi motibus dicitur. Cicero in Lucullo: nam aliter appetitio (eam. n. eſſe volumus ὁρμήν, qua ad agẽdum impellimur, & id appetimus, quod eſt viſum) moueri non poteſt. Polybius etiam apud Sudam ἐνίοτε δὲ τῆς ὁρμῆς τῷ σκηπαίωνι καὶ διχοτομήσεις ἢ δεῖ συμβαλεῖν καὶ μονομαχῆσαι πρὸς τὸν βάρβαρον: dicitur etiam impreſſio, & vehemens impetus exercitus in hoſtes inrumpentis: Idem hiſtorię prudentiſſimus ſcriptor: τῶν δὲ ἱππέων οὐ δεξαμένων τὴν ὁρμὴν ἀλλ' ἐξ ἀποφασίας τραπέντων ἀπέκτεινον μὲν αὐτῶν εἰς τριακοσίους: Dion de Pompeio loquens, eodem quo hic Cicero ſignificatu, cum eandem ferè rem ageret, capit, inquit enim καὶ πρέσβεις πρὸς τὸν Καίσαρα Λούκιόν τε Καίσαρα συγγενῆ αὐτῷ ὄντα, καὶ Λούκιον Ῥώσκιον στρατηγοῦντα αὐτεπαγγέλτους ἀπέστειλεν εἴπως τὴν ὁρμὴν αὐτοῦ ἐκφυγὼν ἔπειτα ἐπὶ μετρίοις τισὶ συμβαίη: quare cenſeo noſtram lectionem ſinceram, & germanam eſſe.

402 Ecquod Pompeij deſiderium, ec quę Cęſaris iniuria apparet: Emendaui & hic auxilio mei probatioris codicis. ECQVAE CAESARIS INVIDIA. Quęrit. n. an iam quæ geſſit Cęſari inuidiam faciãt, & quis eſſet de omnibus rebus ſenſus populi: non enim quęrendum erat an aliqua Cęſaris iniuria appareret: plurimę enim graues, & nefariæ erant: ab omnibusq́; manifeſto perſpiciebãtur. D. autem Brutus in ſua ad Brutum, & Caſſium epiſtola dicit, ſe poſtulaſſe à contrariarum partium ducibus, vt liceret Cęſaris interfectoribus Romę eẽ publico pſidio, vt inuidiã illis faceret: ſperabat Cicero magnum Romę eẽ deſideriũ Põpeij, magnãq́; Cæſari iuidiã facere illiꝰ miſerabilẽ fugã, & inſectationẽ Cæſaris.

403 Labienũ ἥρωα iudico: Sic emẽdaui ex eodẽ codice: excuſi formis aut gręcã vocẽ nõ habebãt, aut τρῶα legebãt mẽdoſe. ἥρωα. n. hic Cicero Labienũ, quo fortiſſimos viros nomine decorare cõſueuit, appellat: vt li. xiiij. nr̃i aũt ἥρωας qd̃ p ipſos cõfici potuit gl'ioſiſſime, & magnificẽtiſſime geſſerũt: & eodẽ. lib. de Dolabella loquẽs, eiuſq; pclaro illo facinore, qd̃ ſp ſũmis laudibꝰ in cœlũ fert, inqt. Magnã ἀναθεώρησιν res hẽt de ſaxo in crucẽ, colũnã tollere, locũ illũ ſternendũ locare: quid quęris? ἡρωϊκά. Qui autẽ τρῶα legunt

putantes

peccauit Cicero,qui IN præpoſitionem addiderit,& ſi aliter etiam ſe tueri poſſit: vulgata ante lectio falſa,& contraria erat:ſi.n.nomen oppidi fuiſſe Piręeum grãmatici illi cenſuiſſent, ægrius ſtructuram ſuam tueri Cicero poterat:nõ.n.oppidis prępoſitiones addi debẽt:reſtabat igitur,vt ſe auctoritate ve/ terum comicorum defenderet,qui ſic locuti ſunt.

397 Mihi exeunti vrbe:Poſtremã dictionem deleui:non.n.in manu ſcriptis libris eſt,& ſententiam huius loci corrumpit:quod ſi declarandum erat vnde exiret,ſenatu potius dicendum erat,quod patebit illi,q dili/ genter ſuperiora verba conſideraret:dixit enim puto ſi quãdo pręclarè in ſenatu pro rep. dixero Tarteſſi um iſtum tuũ mihi exeunti dicturum,&c.vt qui offenſus ſit,quod libere ibi ſententiam dixerim ſtatim cum me exeũtem videbit,vt curem ſibi pecuniam,quã Cęſari debeo poſtulabit:erat autem Cicero Cę ſaris debitor,vt non multo poſt his verbis aperte narrat:Mihi autem illud moleſtiſſimum eſt, quod ſol uendi ſunt numi Cęſari,& inſtrumentum triumphi eo conferendum,eſt.n.ἄμορφον ἀντιπολιτευόμενον χρεω φειλέτην ἦναι:per Tarteſſium autem arbitror eum Cornelium Balbum intelligere,qui Gaditanus erat,& negotia Cæſaris curabat.

397 Etſi mirabilis,vtilitatis fructum mihi præbet.Ego lego vnà cum manu ſcriptis codicibus,MIRABILIS VTILITATES:quę profecto ſincera eſt lectio:ſæpe vtitur Cicero hac voce multitudinis numero , vt pro Milone:Magnam ſpem in Milonis morte propoſitam:magnas vtilitates fuiſſe:in libris de finibus etiã plurimis locis:ſed non opus eſt tam planam,& tam elegantem vocem,tam multis teſtimonijs, nõ indignam eſſe Cicerone probare.

397 De Luſgenio:Ego hic nihil mutaui,etſi aliquid omnino mendi,& peruerſionis ineſſe putem.: quia nihil, quod tuto reponi poſſet,inueni:antiqui certe libri,nihil hic à nouis , vulgaribuſq; diſcrepant: audiui quoſdã non ineruditos viros DE EIVS INGENIO legere,nõ me hercule inſulſe:vt de Tirone ſermo adhuc ſit:Philogenes autem libertus erat Attici,de quo fit ſæpe mentio:viſendum tñ accuratius:ne tñ locum hũc ſuſpectum,vel maculoſum potius ſilentio præterirem(cũ nihil ipſe melius habuerim)alio rum ingenio excogitatam lectionem,notam facere volui.

398 Οὐ γὰρ τόδε μεῖζον ἔπει κακόν: ſententia Homerica eiſdem ferè verbis pronunciata ab Vlyſſe,dum exhor/ taretur ſocios ad ſuſtinenda fortiter pericula,quæ ſubire debebant in tranſeundo freto Scyllæ,& Cha/ rybdis ὦ φίλοι οὐ γάρ πω τι κακῶν ἀδαήμονές εἰμεν οὐ μέν τοι τόδε μεῖζον ἔπει κακὸν ἢ ὅτε κύκλωψ εἴλει ἐνὶ σπῆϊ γλαφυρῷ κρατερῆφι βίηφι.

398 Tua λῆψις: Lego cum antiqore noſtro libro tua λῆψις,vt de quartana agat:qua Atticus laborabat , vt an/ tea ex multis locis didicimus: λῆψις autem febris acceſſio eſt,vt nos etiam vulgo loquimur:qui febrim nos cepiſſe,cum illa acceſſerit,dicimus.Ariſtoteles in problematis,ſegmento primo τεταρταίοις πυρετοῖς δεῖ μὴ λιπαίνειν ἀλλὰ πῦρ ἐν τοῖς σώμασιν ἐμποιεῖν ἀνάγοντα,δεῖ δὲ καὶ τοῖς γυμνασίοις χρῆσθαι.ἐν δὲ ἡμέρᾳ ἡ λῆψις λον σάμενον ὕπνον μὴ ζητεῖν:prætera idem ὅπως θερμότεροι ἦ πρὸ τοῦ τὴν λῆψιν εἶναι: tribus autem locis hoc nomẽ in his epiſtolis eſt,ſemperq; in vetuſtiore noſtro libro integrum,& ſincerum:in vulgatis autem deprauatum,& varijs modis inquinatum.lib.enim.viij.bis inuenitur,& ſi ſemel διάληψιν quod tamen idẽ eſt: vt ibi:tamen ad eam ipſam breuem quam.iij.Nonas ὑπὸ τὴν διάληψιν dediſti, reſcribendum putaui: & poſtea λῆψιν:eo inquam loco.Deinde.iiij.Non.Mart. ὑπὸ τὴν λῆψιν cum breuiter ſcriberes &c. Cum igitũ diem neſciret Cicero,quo febris redibat,timet,ne illi moleſtus ſit:ſi forte eo ipſo die ad vrbem veniret, in quem febricula incidebat:vix.n.putat illum ſibi temperaturũ,ne ad ſe ſtatim veniat: quare petit ab eo,ne ſe incõmodo valetudinis ſuę cõmoueat:vt omnino de morbo,& ægritudine aliqua ſermo ſit: ſe/ quenti autem epiſtola quod antea neſciebat,dicit ſe ex eius epiſtola notaſſe, & intellexiſſe, diem ſcilicet illius,ideſt eum in quem λῆψις incurrerat.Non me latet Eraſmum aliter hunc locum declaraſſe, quàm recte alij potius iudicabunt.

400 Etſi mihi crebro ὕπνος νήδυμος: Duo hęc græca verba nullam hic ſententiã habebant:vt valde mirer illos, q ea poſuerunt,nã prorſus huc nihil pertinebant:nos ex noſtro antiquiore codice ξυνὸς ἐνυάλιος reſtitui/ mus,quæ vera,& huic loco germana lectio eſt:cum.n.ſupra ſermonem Pompeij recitaſſet:qui pericula ſimulatæ pacis expoſuerat,bonumq; ſe animum habere oſtenderat,ſi ad arma ventum eſſet:fore,vt Cę ſar vinceret,ualdè.n.cõfidebat ſuis,& reip.copijs:quis igitur inquit ſcirem Martem cõmunem eẽ , idq; mihi crebro prouerbium occurreret,uarioſq; caſus belli mẽte agitarem,qui imparatioribus ſępe victo riam adferunt:tamen cura metuq; leuabar audiens uirũ fortem,& peritũ,magnæq; auctoritatis ducem diſſerentem de ſimulatæ pacis periculis,& tantopere aduerſarij copias contẽnentem . Ariſtoteles lib.ij. Rhetoricorum χρῆσθαι δὲ δεῖ καὶ ταῖς τεθρυλλημέναις γνώμαις κοιναῖς διὰ γὰρ τὸ εἶναι κοινὰς ὡς ὁμολογούντων ἁπάντων ὀρθῶς ἔχειν δοκοῦσιν οἷον παρακαλοῦντι ἐς τὸ κινδυνεύειν μὴ θυσαμένοις,ὡς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης καὶ ἐπὶ τὸ ἥττους ὄντας ξυνὸς ἐνυάλιος:idemq; prouerbiũ copijs,& reliquo belli apparatu inferiores,bene ſperare iu/ bet:eiſq; animũ addit:contraq; eis,qui numero militũ,& virtute ducũ ſuperiores ſunt timorẽ incutit, cum affirmet belli deum communem eſſe,ſæpeq; cum imparatioribus ſe coniungẽre . Cicero in Ora/ tione pro P. Seſtio latinis verbis enunciat.Hic ego quid prædicem,quibus hic rebus Conſulem ad rem gerendam excitarit , quot ſtimulos admouerit : homini fortaſſe ſtudioſo victoriæ , ſed tamen ni/ mium,cõmunem Martem,belliq; caſum intuenti:reſpexiſſe.n.puto Ciceronẽ ad duo prouerbia, quo/ rũ vnum hoc eſt:alterũ autem ante in his epiſtolis verbis pariter græcis protulit,cum inquit. Direpto, & vaſtato Amano inde diſceſſimus: ſcis enim dici quædam πανικά: Dici item τὰ κενὰ τοῦ πολέμου

ad eandem hanc ſententiam alluſit lib·vij.in verrem,cum eum nauali crimine premeret,inquit.n. In illa autem calamitate non Martem fuiſſe cōmunem,ſed Venerem poſſumus dicere:eſt autem Homeri Hemiſtichium pronunciatum ab Hectore.λ.σ.Sic etiam Germani in ſui libri margine adnotarunt.

400 Ex illa autem ſententia ira relinquendę verbis &c.Ni fallimur hic locus corruptus eſt:nullus·n. certus, & elegans ſenſus ex his verbis elici poteſt:nos tamen nihil mutauimus:antiquior noſter codex vno tantū verbo diuerſus eſt:pro IRA enim habet IN.Quod pariter deprauatum eſt.

401 Pręterijt tempus legitimum.Nos ope noſtri vetuſtioris codicis(quod etiam à Germanis adnotatū eſt) integram hic lectionem reſtituimus,cum ante in vulgatis libris deminute,peruerſeq́; hic locus legeretur:tam aperta aūt verba ſunt,vt nulla declaratione indigeant.

401 Niſi ego inſanio ſtulte omnia,& incaute agi video:Nos poſtremas duas dictiōes deleuimus:in nullis.n. manu ſcriptis libris inueniuntur: & declarationem quandam eſſe putandum eſt ab imperito quopiā librario importune additam:concitatus.n.ſermo,qualis hic eſt,ſæpe figuram ἔλλειψιν patitur: qd aūt deſideretur planum eſt.

401 τὴν θεῶν μεγίστην. Senarius Euripidis in Phœniſſis pronūciatus ab Eteocle:quum ſe regnum fratri negaret redditurum,ſic.n.inquit. ἄστρων ἂν ἔλθοιμ᾽ ἡλίου πρὸς ἀντολὰς καὶ γῆς ἔνερθε δυνατὸς ὢν δρᾶσαι τάδε· τὴν θεῶν μεγίστην ὥστ᾽ ἔχειν τυραννίδα.

401 Libenter.n.in his moleſtijs ἐνσχολάζω:Nos ſcripſimus cum antiquiore noſtro exemplari ἐνσχολάζω σοι: ideſt explico tibi ſcholam:vt antea in his epiſtolis dixit ἐμπολιτεύομαί σοι: ſcholam autem Gręci appellabant de aliqua certa re,& materia cōtinuam & abſolutam diſputationem:eſt autem hoc verbum frequens apud Ciceronem:vt in·ij.de Finibus·Primum inquā deprecor,ne me tanquā philoſophū puteris ſcholam vobis aliquā explicaturum. In epiſtola ad Pætum:ὁ σοφὸς εὐδαιμονικὸς habes ſcholam ſtoicā·in.iij.
» lib. Tuſculanarum.Separatim aūt certæ ſcholæ de exilio,de interitu patriæ,de ſeruitute, de debilitate,
» de cecitate,& de omni caſu in quo nomen poni ſolet calamitatis:has Græci in ſingulas ſcholas, & in ſingulos libros diſponunt:Plut·etiam in cōmentario περὶ τοῦ ἀκούειν: τὴν γενομένην μοι σχολὴν περὶ τοῦ ἀκούειν ὦ νίκανδρε ἀπέσταλκά σοι γράψας.verſus etiam Alexidis hos legimus ex comœdia Olympiodoro ī vita Platonis:in quibus hoc ſignificatu ſcholam ponit:inridet autem Platonem σῶμα μὲν ἐμοῦ τὸ θνητὸν ἄνθρωπος ἐγένετο τὸ δ᾽ ἀθάνατον ἐξῆρε πρὸς τὸν ἀέρα ταῦτ᾽ οὐ σχολὴ πλάτωνος.

401 Οὕτω που τῶν πρόσθεν: Hic verſus in multis non erat:in alijs corrupte legebatur:eſt carmen Homeri.λ.ι. pronunciatum à Phœnice vno ex Agamēnonis ad Achillem oratoribus:miſſis ab eo,vt eum ſibi reconciliarent;conatur autem illi perſuadere veterum exemplo vt iniuriam ſibi inlatam obliuiſcatur: illos.n. docet acceptis muneribus nunquam ſolitos eſſe non placari:ſicq́; laudes inquit priſcorum virorū audiebamus celebrari:Eſt autem penè prouerbialis hic verſus,cum volumus oſtendere à maioribus nos multum degeneraſſe:Hunc etiam Syneſius in quadam epiſtola adducit.

401 Exitium habiturū: EXITVM antiquis libris conſentienbus legimus: nunc pro Pompeij parte diſputat, iudicatq́; ex dolore,ſermonibusq́; municipalium hominū,qui Pompeij fugam ęquo animo ferre non poterant,vehementerq́; Cęſari irati erant Pompeij cōſilium,rationemq́; belli gerendi poſſe explicari,&
» nō incōmode cōcludi:Sic etiam li.ix.loquitur·Quid illa,dic M.Tulli quem exitum habebunt?&c.

402 Quæ ſit ora vię Cæſaris.auxilio noſtri antiquioris codicis caſtigaui,QVAE SIT ὁρμή: etſi in illo latinis literis,gręca dictio ſcripta erat:quod erroris fortaſſe occaſionem dedit:quam inepta autē foret vulgata lectio,omnes,qui attente animaduerterint,cognituros puto: ὁρμὴ autem de animi motibus dicitur·Cicero in Lucullo:nam aliter appetitio (eam.n.eſſe volumus ὁρμὴν, qua ad agēdum impellimur, & id appetimus,quod eſt viſum)moueri non poteſt. Polybius etiam apud Sudam ἐνίπτοι δέ τις ὁρμὴ τῶ σκιπίωνι καὶ διχοθεῖς ἐν δέει συμβαλεῖν καὶ μονομαχῆσαι πρὸς τὸν βάρβαρον: dicitur etiam impreſſio, & vehemens impetus exercitus in hoſtes inrumpentis:Idem hiſtorię prudentiſſimus ſcriptor: τῶν δ᾽ ἱππέων οὐ δεξαμένων τὴν ὁρμὴν ἀλλ᾽ ἐξ ἀποφασίας τραπέντων ἀπέκτεινον μὲν αὐτῶν ὡς τριακοσίους: Dion de Pompeio loquens,eodem quo hic Cicero ſignificatu,cum eandem ferè rem ageret,capit, inquit enim καὶ πρέσβεις πρὸς τὸν καίσαρα λούκιον τε καίσαρα συγγενῆ αὐτῷ ὄντα,καὶ λούκιον ῥώσκιον στρατηγοῦντα ἀπέστειλεν ὅπως τὴν ὁρμὴν αὐτοῦ ἐκφυγὼν ἔπειτα ἐπὶ μετρίοις τισὶ συμβαίη: quare cenſeo noſtram lectionem ſinceram, & germanam eſſe.

402 Ecquod Pompeij deſiderium,ec quę Cęſaris iniuria apparet:Emendaui & hic auxilio mei probatioris codicis·ECQVAE CAESARIS INVIDIA·Quęrit·n.an iam quæ geſſit Cęſari inuidiam faciāt: & quis eſſet de omnibus rebus ſenſus populi:non enim quęrendum erat an aliqua Cęſaris iniuria appareret:plurimę enim graues,& nefariæ erant:ab omnibusq́; manifeſto perſpiciebātur.D.autem Brutus in ſua ad Brutum,& Caſſium epiſtola dicit, ſe poſtulaſſe à contrariarum partium ducibus,vt liceret Cęſaris interfectoribus Romę eē publico p̄ſidio,vt inuidiā illis faceret:ſperabat Cicero magnum Romę eē deſideriū Pōpeij,magnāq́; Cæſari īuidiā facere illi⁹ miſerabilē fugā,& inſectationē Cæſaris.

403 Labienū ἥρωα iudico: Sic emēdaui ex eodē codice:excuſi formis aut gręcā vocē nō habebāt, aut τρῶα legebāt mēdoſe.ἥρωα.n.hic Cicero Labienū,quo fortiſſimos viros nomine decorare cōſueuit, appellat:vt li. xiiij.nr̄i aūt ἥρωες qd̄ p ipſos cōfici potuit gl'ioſiſſime,& magnificētiſſime geſſerūt:& eodē,lib·de Dolabella loquēs,eiuſq; p̄claro illo facinore,qd̄ ſp ſūmis laudib⁹ in cœlū fert,inqt.Magnā ἀναθεώρησιν res hēt: de ſaxo in crucē,colūnā tollere,locū illū ſternendū locare:quid quęris? ἡρωϊκά. Qui autē τρῶα legunt

putantes

putantes Ciceronem ſic appellare Pompeianarum partium ſectatores, in magno errore uerſantur: quãuis enim antecedente epiſtola dicat αἰδέομαι τρῶας non magis intelligit Pompeianos quàm cũctos bonos viros, & ciues: dicit enim ſe pudore deterreri, ne ſe det, & coniungat cum illis, qui tenent oĩa: Nam 11. etiam libro harum epiſtolarum eodem verſu vtitur: nulli tamen tunc erant Pompeiani: ſed eam vim habent ea Homeri verba, vt ſi dixiſſet facerem, niſi ignominiam, vituperiumq́; vererer, vt ſe metu infamiæ ab eo conſilio deterreri oſtendat: ſæpe enim vitæ, ſecuritatiq́; noſtrę conſulentes ea caperemus conſilia, quæ omni periculo vacua eſſent, niſi ea ignominiam ſecum ferrent: quã boni viri valde fugiũt: eſt enim nõ contẽnenda pars fortitudinis rectè, honeſteq́; facere, vt infamiam, vituperiumq́; fugiamus.

403 Quã autem ſine conſilio res ſtet. Omnes & manu ſcripti, & impreſſi codices cõſentiunt: quare nihil mutauimus: noſtram tamen ſuſpicionẽ proferre quid nocebit? non parum timeo, ne in extremis dictionibus mendum inſit: cum enim de Pompeio diſſerat, ſupraq́; dixerit quàm ille omnis imperatoriæ diſciplinę expers ſit ſe credere Atticum quoq; animaduertere, cauſamq́; addiderit cur ita ſentiat: quippe cui ne Picena quidem nota ſint. De Pompeio item loquẽs infert. Quàm autem ſine conſilio: vt poſt hęc verba, punctum meo iudicio ponendũ ſit: vt deinde exponat, quod ſit quod declaret, & aperiat illum ſine conſilio eẽ vt ante fecerat, cum eum ἀστρατήγητον eſſe pronunciauerat, tunc enim adeo id certum eſſe, vt Atticus quoq; animaduertere poſſet dixerat: nec enim (niſi fallimur) de re ipſa, ideſt de toto negotio Ciceroni nunc ſermo eſt: ſed de natura Pompeij, eiuſq́; culpa, & peccatis: quod etiam ex inferioribus verbis egregiè declaratur: tota enim hac epiſtola iudicium facit de rebus geſtis Põpeij, multaq́; eius nõ ſapientia conſilia liberè accuſat.

403 Μάντις δ᾽ ἄριστος: Huiuſcemodi verſus, & dicta, quę prouerbij vim haberent adeo nota tunc erant, & vulgata: vt tantũ qui ſententiam illorum adferre vellet, prima verba pronunciaret: reliqua enim intelligebãtur: noſtris temporibus, cum multi poetæ vetuſtate perierint, quoq; ſcripta in theatris frequenter recitabantur, id multo difficilius eſt, vt nonulla inueniantur deminute pronunciata prouerbia, quorum ſenſus vix, aut ne vix quidem, intelligi poteſt: nos tamen integrum hunc verſiculum reperimus in extrema margine ſecundi libri τῆς ἐμφυλίων Appiani: cũ de morte Cæſaris ageret: ſic enim inquit τὸ δ᾽ αὐτὸ καὶ ἀλεξάνδρῳ συνέπεσεν ἐπανιόντι γὰρ ἐξ ἰνδῶν ἐς βαβυλῶνα μετὰ τοῦ στρατοῦ καὶ πλησιάζοντι ἤδη παρῄνουν οἱ χαλδαῖοι τὴν ἐσοδον ἐπισχεῖν ἐν τῷ παρόντι τοῦ δὲ τὸ ἰαμβεῖον εἰπόντος ὅτι μάντις ἄριστος ὅστις εἰκάζει καλῶς, δεύτερα γοῦν οἱ χαλδαῖοι &c. itẽ apud Plutarchũ in cõmẽtario περὶ τῶν ἐκλελοιπότων χρηστηρίων q Euripidis verſũ eẽ dicit hęc eius verba: οὐ γὰρ ὡς εὐριπίδης φασὶ μάντις ἄριστος ὅστις εἰκάζει καλῶς: & cetera: nec non in eo cui titulus eſt περὶ τοῦ μὴ χρᾶν ἔμμετρα νῦν τὴν πυθίαν etſi ibi nõnihil in excuſis deſideratur. Cicero hunc ſenarium latinum fecit lib. ij de diuinatione: Eſt quidam Græcus verſus in hanc ſententiam. Bene qui conijciet, vatem hunc perhibeto optimum: vt tot exemplis certum nunc factum ſit, quam hoc loco hæc græca verba vim habeant.

403 Oppios enim. de Velia ſanctones. Cũ vulgata verba nullam certam ſignificationem habeãt, eſſetq́; oĩno locus obſcuriſſimus, & qui uix his tẽporibus intelligi poſſit, nos cum fide veterem ſcripturam reddidimus, quæ veri ſimile eſt aut ſincera ſit, & incorrupta, aut ſincerę propinquior.

404 Scutorum in ludo M. fuerũt: Nos SECVTORVM, ſcripſimus, quod alios etiam animaduertiſſe ſcimus: hanc. n. putauimus non paruis argumentis eſſe huius loci rectam lectionem. Cęſar ipſe in commentarijs de bello ciuili. Gladiatoresq́;, quos ibi Cæſar in ludo habebat ad forum productos Lẽtulus libertati confirmat, atq; ijs equos attribuit, & ſe ſequi iuſſit: quos poſtea monitus à ſuis quod ea res omniũ iudicio reprehendebatur, circum familiares conuentus campaniæ, cuſtodiæ cauſa diſtribuit. Scripſit etiam Cæſar ad Ciceronem de hoc negotio, vt ex ſecunda. viij. libri epiſtola colligimus. Nam quin ſecutores Gladiatores ſint dubium eſſe non debet, ex Iuuenale, & Artemidoro de ſomnijs, qui lib. ij. cap. περὶ μονομαχίας uaria genera gladiatorum nominat, omniaq́; uarijs nominibus appellat. de ſecutorib. autem ſic ὁ δὲ σεκούτορι σύμφορον μὲν λέγεται (loquitur autem de nuptijs & vxore ducenda) γυναῖκα καὶ πλουσίαν μεγάλα δὲ φρονοῦσαν ἐπὶ τῇ οὐσίᾳ καὶ διὰ τοῦτο καταφρονοῦσαν τοῦ ἀνδρὸς. καὶ κακῶν πολλῶν αἰτίαν ἐσομένην ἀεὶ γὰρ διώκει; numerus autem longe maior eſt in noſtro libro, quem ex ueteri exemplari accepimus: ſic autem de his notis Priſcianus in libello de ponderibus, & menſuris. Quinque milia per I, & duas à dextra parte apoſtrophos. I Ɔ Ɔ. etſi noſtri librarij pro uirgula illa primam literam ex quattuor, quæ permutationem non patiuntur imperitè poſuerunt, in quod peccatum ſæpe propter ſimilitudinem characterum lapſi ſunt: Tu igitur humaniſſime lector huiuſmodi menda, quæ uix caueri poſſunt æquo animo ferto, & corrigito.

406 Quæ quidem ille ſi repudiarit, tacebis: Scripſimus ex noſtro antiquiore codice, IACEBIT hãc autem ſententiam inde elicimus ſi: Cæſar reſpõſa Pompeij repudiarit, iacebit, ideſt omnium amorem, beneuolentiamq́; amittet, & peſſime rebus ſuis conſulet: cum enim ea ſint grata populo, & probata concioni, non poteſt ea Cæſar repudiare, quin in omnium odium ueniat: frequẽs autem eſt hoc verbũ apud hunc auctorẽ vt libro. x. ad Atticum: iacere Cęſarem putans offenſione populari: quæ autem ſequuntur verba SI ACCEPERIT cum interrogatione legenda ſunt: quaſi dicat quid erit: non minus. n. ab illo mali inſtat, ſi eas condiciones acceperit: fractis enim ſemel inimicis ſuis intolerabilis in rep. erit, ut incertum ſit, quid magis ſit optandum; eſt autem ἀποσιώπησις figura: non enim exponit, quid futurum ſit ſed reticet.

406 Ne ſit moleſtiſſimus, inuitusq́; &c. Legimus cum uetere noſtro codice, NE MOLESTI SIMVS INVITO, & cetera. Si contigerit inquit ut Romam nobis redeundum ſit, tunc enim conſtituerat acceſſendum eſſe: vide ne moleſti ſimus inuito: ideſt ſi inuitus ad vos venit, noli eum vrgere: nec.n. volumus ei moleſti eſſe: vulgata lectio (niſi fallimur) non tam venuſta, & elegans eſt. Poſtrema tria verba, hęc inquam: CVRA VT VALEAS, in his non reperiuntur: quare ea deleuimus.

407 Legionum vicinarũ. Nos legimus eodem maxime exemplari auctore, LEGIONVM ACTINARVM: Antea hoc ipſo volumine: Pompeius ad legiones Actianas eſt profectus. hic autẽ Actinas ſcripſimus credentes. ab Actio Actinus poſſe deduci: vt à Mario Marinus, & ab Hirtio Hirtinus: quod alibi etiam adnotauimus.

408 Recte ſic cenſeo cedendum &c. legimus cum manu ſcriptis. RECTE SIT: vt ſit votum quoddam: Cũ enim cędes & proſcriptio formidetur, vtinam inquit proſpere omnia cedant: fruſtraq́; nos hæc mala
" timuerimus: vt ſimilis ſit illi hæc locutio quę eſt in. ij. lib. harum epiſtolarum. patria propitia ſit, habet
" à nobis etiam ſi non pluſquã debitum eſt, plus certe quam poſtulatum eſt. Demoſthenes etiam in fine primę Olynthiacę χρηστὰ δ' ἂν παντὸς εἵνεκα dixit eadem, qua Cicero hoc loco ratione dicendi.

409 Manebo igitur, & ſi viuere nõ liceat: Nos poſtrema duo verba deleuimus, nulli.n. manu ſcripti habebãt: Credimus autem addita fuiſſe ab aliquo, qui figuram hanc dicendi (eſt.n. ἀποσιώπησις) non animaduerterat: quod igitur ille deſiderari putauit, imperite, & fidenter de ſuo adpoſuit: nos potius intelligi debere arbitramur, tędet, vel turpe eſt.

408 Ecce poſtridie Caſſij literæ. Nos, AD CASSIVM, caſtigauimus: non.n. Caſſius eas literas ſcripſerat, ſed ad eum miſſæ erant (ut ſtatim infert) à Lucretio familiari eius: erat autem hoc tempore Caſſius cum Cicerone in Formiano: niſi intelligas Caſſij literas ſecundo caſu non ab eo ſcriptas, ſed ad illũ miſſas, quemadmodum Non. Marcellus appellat epiſtolam Peti, quæ ad Petum à Cicerone miſſa eſt: cum locum citaret ex libro ad Varronem: ſi vera eſt noſtra illa valde probabilis emendatio, de qua eo loco diximus: Et ſanè (vt verũ cõfiteamur) in nullis manu ſcriptis AD CASSIVM: vidimus: ſed in cũctis CASSII LITERAE: Quare accuratius animaduertẽdũ, an alibi ſic loquať Cicero: nos certe in nr̃o ſermone ſæpe ita conſueuimus loqui.

409 Si te ſecundo lumine. Hunc ſenarium ſeparatim ſcripſimus, ne quẽquam amplius falleret: adducitur aũt à Cicerone, vt exemplum Regiorum imperiorum: eſt autem verſus Ennij (ut putamus) is.n. Euripidis Medeam latinam fecit: credimusq́; hunc Euripidis locũ interpretari, qui eſt in ea tragœdia, vbi Creon Medeæ minatur, interdicitq́; illi ne longiore ſpacio temporis Corinthi, vbi imperabat maneat: εἴ σ' ἡπιοῦσα λαμπὰς ὄψεται θεοῦ, καὶ παῖδας ἐντὸς τῆσδε τερμόνων χθονὸς θανῇ, λέλεκται μῦθος οὐ ψευδὴς ὅδε multi autem citantur ab antiquis auctoribus Ennij verſus ex ea fabula: Hunc etiam verſum cum idem exprimere
" vellet, Cicero in oratione pro Rabirio Poſthumo poſuit: Regum autem imperia hęc ſũt. Animaduerte,
" & dicto pare: & præter rogitatum ſi querare: & illę minæ: ſi te ſecundo lumine hic offendero, Moriere: quę non vt delectemur ſolum legere, & ſpectare debemus, ſed vt cauere ẽt, & effugere diſcamus.

409 Planè eum quin noſter &c. Locus hic fœdis maculis deformatus erat: Ego auxilio meliorum codicũ (vt mihi videor) eum purgaui: Eadem ſententia libro. viij. explicatur iiſdem ferè verbis, quę hic ſubiun-
" gam: Me eſſe vnum, qui ſi offendiſſem eius animum, cui tum, cum iam in armis eſſemus, cõſulatus ta-
" men alter, & triumphus ampliſſimus deferebatur, &c. & clarius ſequenti epiſtola: Caui ne animũ eius
" offenderẽ, cui Pompeius iam armatus, armato conſulatum, triumphumq́; deferret. Magnam aũt huic errori occaſionem dedit quod QVI pro, CVI in antiquis exemplaribus, propter earum literarum affinitatem ſcriptum fuerat: id tamen frequens eſt & à nobis alibi adnotatum: Alia autem in hac epiſtola emendaui, quę quia & plana ſunt, & minoris omnino momenti, prętéribo.

IN LIBRVM. VIII. AD ATTICVM.

411 Non in ipſa vrbe &c. Quis non videat hunc locum deprauatum eſſe? Nam vt ſuppletus etiam eſt, nõ bene intelligitur, nec certum aliquẽ, aut planum ſenſum habet: quare nos iudicauimus rectius eſſe antiq̃ ſcripturam reſtituere, ipſiq́; notam, quę mendum, & defectum indicaret adponere.

411 Animaduertito locum illum vbi erit diple. Diligentiores erant antiqui in libris ſcribẽdis, quàm nos nũc ſumus, nam ſigna quædam in marginibus eorum collocabant, quibus tantum inſpectis, perſpici poterat, qui ſenſus eo loco ſcriptoris fuiſſet, aut orationis ornatus, vel vitium. Hoc ipſorum inſtitutũ maxime obſeruatũ eſſe in libris Platonis, docet Laertius Diogenes in vita diuini illius viri exponenda his verbis: ἐπεὶ δὲ καὶ σημεῖα τινὰ τοῖς βιβλίοις αὐτοῦ παρατίθενται φέρε καὶ περὶ τούτων τι εἴπωμεν, χ. λαμβάνεται πρὸς τὰς λέξεις καὶ τὰ σχήματα καὶ ὅλως τὴν πλατωνικὴν συνήθειαν. διπλῆ πρὸς τὰ δόγματα τὰ ἀρέσκοντα τῷ πλάτωνι. χ. περιεστιγμένον πρὸς τὰς ἐκλογὰς καλλιγραφίας. διπλῆ περιεστιγμένη πρὸς τὰς ἐνίων διορθώσεις. ὀβελὸς περιεστιγμένος πρὸς τὰς εἰκαίους ἀθετήσεις: ἀντίσιγμα περιεστιγμένον πρὸς τὰς διττὰς χρήσεις καὶ μεταθέσεις τῶν γραφῶν: κεραύνιον πρὸς τὴν ἀγωγὴν τῆς φιλοσοφίας. ἀστερίσκος πρὸς τὴν συμφωνίαν τῶν δογμάτων: ὀβελὸς πρὸς τὴν ἀθέτησιν, τὰ μὲν σημεῖα ταῦτα: Quis neget autem (ſi manſiſſet hic mos) multam lucem adlaturas fuiſſe has notas antiquorum ſcriptis? Diplam autem quomodo fingerent, habes apud Ariſtophanem ab Aldo ſatis accurate impreſſum: nam reliquę editiones eas notas non recte omiſerunt, licet interpres

ferè

ferè ſemper de illis loquatur,& vbi adponendæ ſint doceat:duas aũt ponit ille diplas,vnam intra, alteram extra declinãtem:Hephestion quoq; in libello de metris vno capite egit de huiuſcemodi notis verum mẽdoſe apud eum in impreſſo codice illæ deſcriptæ ſunt:quę.n.ἔξω νενευκυῖα διπλῆ appellari debet.eſt in eo ἡ ἔσω νενευκυῖα,hęc autem,quam hic pinximus < ſi in fine verſus collocata fuerit ἔσω νενευκυῖα appellanda eſt:ſi vero contra ſic illam formabis > ἔξω νενευκυῖα erit,ideſt dicetur declinaſſe ab ea parte, quæ extra eſt: νεύειν enim,ideſt declinare dicuntur auctore Philopono in commentarijs in primum τῶν ὑστέρων ἀναλυτικῶν rectæ lineę,quæ ſi productæ fuerint ad vnum ſignum concurrunt, quemadmodum dimetiens ſe habet cum latere:& hæc igitur ea ratione,quæ ab exteriore parte coniungitur ἔξω νενευκυῖα iure appellabitur:& altera huic aduerſa ἔσω νενευκυῖα. Eſt etiã in Ariſtophanis illo codice: paragraphus alia nota,quę hac figura —— ſignabatur:vt putẽ diplã ſic appellatã,quod ex duabus paragraphis cõſtaret,ideſt paruis quibuſdam rectis lineis,ex altera parte in ſe inclinatis.& ad vnum punctum concurrentibus:eſt & coronis,& eius figura diligenter ibi expreſſa.animaduertit idem,vbi relictæ ſint notę hę à librarijs,& cur deſiderẽtur,& eſſe debeant,vt in nubibus cũ dixiſſet poeta: ὦ θεώμενοι κατερῶ πρὸς ὑμᾶς ἐλευθέρως ſubiungit ille,ἐχρῆν τὴν λέξιν ὑπὸ τοῦ χ σημειῶσθαι ἐχρήσατο γὰρ μετοχῇ ἀντὶ ὀνόματος: &ſic de reliquis notis:non igitur dubitandum eſt,quin hæc ſit ſincera lectio:neq; ob aliud hoc adnotaui,niſi quia nõnulli conati ſunt hanc vocem,vt mendoſam peruertere:ſententia aũt huius loci clara,& plana admodum eſt:cum.n.Attico miſiſſet Pompeij literas Cicero,hanc notam loco illi adpoſuerat,vt cũ diligentius Atticus animaduerteret:putabat.n.ex eo,ſi acutè ſubtiliterq; conſideraretur poſſe cognoſci, quid exiſtimaret,ſentiretq; Vibullius de Cn.Pompeio:nos etiam conſueuimus,cum accidit,vt aliquid accuratius vel à nobis ipſis alias,vel ab alijs animaduerti velimus in libris,& epiſtolis etiam aliqd ſignũ ponere,quod doceat non nihil ibi eſſe animaduerſione dignum:ſed id caſu,& pro ſua quiſq; libidine facit,non certas aliquas notas obſeruans quæ diuerſæ diuerſas etiam res arguant,& declarent:quod aũt ex Põpeij literis dicit,credimus nos literas illas à Vibullio ſcriptas fuiſſe,ad Pompeiũq; miſſas, ideoq; Pompeij nunc à Cicerone appellatas:cum.n.ex illis iuberet Cicero Atticum animaduertere,quid Vibullius de Pompeio exiſtimaret:neceſſe eſt,à Vibullio ſcriptas fuiſſe:eadem autem ratione nunc ſecũdo caſu Pompeij appellatas eſſe, qua pauloante oſtendimus poſſe intelligi & defendi receptã lectionẽ
» eius loci.Ecce poſtridie Caſſij literæ Capua à Lucretio familiari eius.&c.

411 Si de pace ageretur, profectus:ſi de bello,quid erit.Locus aliquantulum perturbatus,& corruptus:à manu ſcriptis codicibus nulla ferè varietate:nos lectionem,quã probauimus,accepimus:videndũ an paruo lapſu AGETVR futuro tempore pro ageretur,legẽdum ſit: exiſtimabat Cicero cum ad Põpeium veniſſet,ſi de pace ageretur,ſe præfectum fore μεταφορικῶς ideſt eius negotij principẽ:valde enim aptã ad ea conſilia perſonã ſuam iudicabat,contra,ſi de bello inquit ageretur,quid ero:cum parum idoneũ ſe ſciat ad belli munia:quod etiam ingenue fateť his verbis ex.xiiij.libro: Et neſcio quo pacto tibi ego poſſim,mihi tu dicere τέκνον ἐμὸν οὔ σοι δέδοται πολεμήϊα ἔργα, ἀλλὰ σύ γ' ἱμερόεντα μετέρχεο ἔργα λόγοιο: aliter .n.cum alijs,aliter cum Attico loquebatur.

411 Maximis,& miſerrimis rebus perturbatus ſum:&c.Non parum deprauatus erat & hic locus: ope tamen meliorum codicum facilè eum reſtituimus:ſi diligenter animaduertes,videbis nullam quaſi idoneã,& ſibi conuenientem ſententiã ex ea,quã condemnauimus lectione colligi poſſe:ex ea autem,quã probauimus & elegantem,& planam.

412 Et quanta ei fides ſit adhibenda:Nos HABENDA legimus,vt in cunctis manu ſcriptis inuenimus: & ſanè habere fidem frequens eſt apud optimos auctores. Adhibere neſcio an à Cicerone hoc ſignificatu vſurpatum ſit,nam adhibere fidem in aliquo negotio vt adhibere ſtudium,induſtriã,artem, vſitatum eſt atq; eleganter dictũ Cic. pro A.Cluentio,vt quam ipſe adhibere conſueuit in amicorum periculis fidem & diligentiam,cum vim animi libertatemq; dicendi in hac mihi concedat &c.Eadẽ peruerſio erat in ſecũdo libro de diuinatione,nam in impreſſis codicibus,& his etiam qui meliores putantur, ita locus hic legebatur:qđ ſi inſanorũ viſis fides non eſt adhibenda,quod falſa ſunt:&c.Cum vetuſtiores omnes (habuimus enim & illorum librorum non contemnenda exemplaria) fides non eſt habenda,retineant:vt facile quemuis etiam diligentem,& peritum virum hæ labes in errorem inducere potuerint. Scio clariſſimos noſtrę ætatis viros,& qui ſcriptis ſuis Ciceronem exprimere,ac reddere ſummo ſtudio,& admirabili induſtria conati ſunt,adhibere fidem,pro habere,dixiſſe:nollem eos his auctoritatibus nixos id pronunciare:nam tot optimorum codicum conſenſu,& teſtimonio deprauata eſſe ea loca conuincitur:ſed puto illos prudentiſſimos,& accuratiſſimos viros alia etiam exempla proferre poſſe,vt latinitatem ſuam tueantur.

412 Non futurus ſit ſui iuris: Nihil ſanè hic mutauimus, cum tamen omnes codices antiquiores diuerſos inueniamus: non viſum eſt committere, vt aliquis nos id negligentia putet prætermiſiſſe: Eſt igitur in illis hic locus mancus, decurtatuſq;: tres enim poſtremæ dictiones ibi non leguntur, oratioq; omnino imperfecta eſt: reſtat nunc diligenter conſiderare, an quod poſt dictionem FVTVRVS, ſequitur, fuerit ab aliquo ſuppletum eorum, qui operæ precium ſe facere exiſtimabant, cum veterum ſcripta vetuſtate dilapſa,& lacera, ipſi ſuo ingenio aliqua excogitata veriſimili ſententia replebãt. Nos totam hanc rem à doctioribus (ſi ſuo ingenio dignam exiſtimauerint) volumus iudicari: tantum quam inuenimus varietatem oſtendere,& teſtificari voluimus.

412 Ille legibus ſerui mei contra auſpicia ferendis auctor: Hic locus cõtinet vetera peccata Pompeij, qui Cæſari omnia tribuit, eamq; illi potentiam, auctoritatemq; comparauit, ac poſtea confirmauit, vt nefariũ patrię bellum inferre potuerit: duarum autem literarum non magna peruerſiõe adeo deprauatus erat, vt nihil fœdius dici, cogitariq; poſſet: Nos PER VIM ET CONTRA AVSPICIA caſtigauim⁹, quæ lectio tam clara eſt, vt nullos dubitaturos credamus, quin ita legendũ ſit, ſæpe ãt Cicero ſic loqt.

412 M. q; Marcello conſuli finienti prouincias Gallias Kal. Mart. reſtitit. Hanc rem diligenter narrat Appianus lib. ij. τῶν ἐμφυλίων his verbis ἠπείγετο δ᾽ ἤδη (loquitur autem de Marcello) καὶ διαδόχους αὐτῷ πέμπειν ἐπὶ τὰ ἔθνη προαφαιρῶν τοῦ χρόνου ἀλλὰ διεκώλυσεν ὁ πομπήϊος εὐπρεπῆ τι λόγου καὶ εὐνοίας ὑποκρίσει· μὴ δεῖν ἄνδρα λαμπρὸν καὶ ἐς πολλὰ χρήσιμον τῇ πατρίδι γενόμενον ὑβρίζειν βραχεῖ διαστήματι χρόνου καὶ δῆλον ἐποίησεν ὅτι χρὴ μετὰ τὸν χρόνον παραλύειν τῆς ἀρχῆς αὐτίκα τὸν καίσαρα: Cœlius quoq; de hoc ipſo certiorem fecit Ciceronem,
» qui in Cilicia eo tempore cum imperio erat, inquit. n. Illa præterea Cn. Pompeij ſunt animaduerſa, q̃
» maxime confidentiã attulerunt hominibus, vt diceret ſe ante Kal. Mart. non poſſe ſine iniuria de prouin-
» cijs Cæſaris ſtatuere: poſt Kal. Mart. ſe non dubitaturum.

413 Ego autem paraui. Nos ſcripſimus EGO NAVEM PARAVI: quod ẽt Germani adnotarunt, Quæ ſequuntur aũt verba cum ſequenti ſententia legi debent, quãuis, inquit, nauem pararim, citoq; me nauigaturum putem, tñ expecto tuas literas, quibus reſpondeas conſultationi meę.

414 πολλὰ μαθὼν: Hęc gręca verba corrupta erant: nec. n. μαθὼν vt diſcere ſignificet, ſed μάτην vt fruſtra, in veteribus ſcriptum eſt: Nos quę potuimus tuto emendare, ea caſtigauimus, reliqua quam maxima potuimus fide, & ſedulitate deſcripſimus, vt ſiquis in hæc verba ab aliquo gręco auctore, vel enunciata, vel citata incidat, poſſit locum nullo labore reſtituere, conferens cum ijs priſcis veſtigijs: credimus enim ea omnino ex aliquo poeta eſſe, ſed cum tam multi perierint, vt hęc etiã (ſeu tragœdia, ſeu aliud poema erat) temporis iniuria amiſſa ſit, difficile admodum eſt, ſeu magna potius felicitas in hęc incidere: ex his autem characteribus vix poſſe puto ſinceram lectiõem elici: quod aũt ἑαθυμῶν pro ἑαθυμῶν ſcriptum in noſtro libro vides, vitio librarioꝝ factum eſt.

414 Sed mea manſuetudine, Meliores codices, MEAM MANSVETVDINEM, habent, vt ſit exclamatio: admiratur. n. & ipſe tantam ſuam eſſe manſuetudinem, vt poſt tot flagitia, & graues Dionyſij iniurias ne animum illius offendat, iubeat ad ſe referri epiſtolam, quam ad illum miſerat, arbitror autem eã accuſationẽ Dionyſij continuiſſe, expoſtulationemq; iniuriarum ſibi inlatarꝫ: quare ne leuem, & iratũ hominem magis exaſperaret, ſummũ ſtudiũ ponit, ne ea in illius manus perueniat.

414 Faſciculum, qui eſt M. Decurioni ſcriptus. Scripſimus ferè hunc locũ quemadmodum ſcriptus eſt in vetuſtis codicibus, monoſyllabum tantum. DE. neglexímus, quod neſcio quomodo huc inrepſerat, ſic. n. in antiquiore noſtro legitur TV FASCICVLVM QVI EST DE MARCO CVRIO INSCRIPTVS. Hic eſt aũt Curius ille, qui Patris viuebat, cui cõmendarat Tironem ægrotum, & in cuius diligentia omnem ſpem eius ſalutis habebat, tres autem ad hunc ſcriptæ epiſtolę in volumine ad M. Marium leguntur.

414 Spero etiam, quoniam adhuc nihil nobis obfuit, nihil mutaſſet: Locus hic miſerabiliter lacer, & diuulſus eſt: antiquior noſter codex (vt omnẽ, quam poſſumus ſtudioſis opem feramus, etſi hunc ego pro deſperato habeo) pro MVTASSET, VNITASSET, habet: reliqua ei cum vulgatis cõueniunt, oportet omnino hic ſtellulam, quę mẽdum coarguat adponere: nam quod paulo ſupra vacuum ſpatium reliquimus, exiſtimamus vocem aliquam græcam deeſſe: cuius cum nullum veſtigium in manu ſcriptis ſit, nihil aliud nobis faciendum fuit, niſi ſedem ſuam illi conſeruare, vt ſi quãdo in integriore aliquo codice inuenta fuerit: illinc in noſtrum etiam transferri poſſit.

414 Deſeret igitur talem ciuem! & eos vna quos is ſecum habeat: Nos multa hinc menda ſuſtulimus, vel potius totum locum alium reddidimus, ex mẽdoſo ſcilicet, & obſcuro clarum, & integrum facientes, atq; id beneficio antiquioris noſtri codicis: qui diligenter noſtram lectionem conſiderarit ſpero, iudicium noſtrum probabit. Fingit aliquem mirari ſuam ſentẽtiam, nec poſſe credere hoc vnquam Pompeium commiſſurũ: diligenterq; ſe interrogare, quomodo putet fieri poſſe, ut talem ciuem deſerat, & quos vna ſciat eſſe: cum habeat preſertim ipſe cohortes. XXX. cui ipſe DESERET: reſpõdet, additq; cauſam cur ita credat: tanto enim timore perculſum illum tãtopereq; de ſua ſalute ſollicitum eſſe dicit, vt nihil ſpectet aliud, niſi fugam. Cum aũt aliquid vehementer affeueramus, de quo interrogati ſimus, eodem vtimur verbo, quo vſus fuerat, qui cum admiratione, & indignatione aliqua nos interrogauerat: vt eſt
» ẽt in illo eleganti epigrãmate quod eſt in libello, qui continet luſus in Priapum. Fur abeas: pœnã licet indignere, ferãq; Propter olus, dicas, hoc ego? propter olus. Sic. n. legimus eos verſus: non vt in melioribus ẽt editionibus ſcripti ſunt: quod ẽt declarat gręcum epigrãma: vnde hoc expreſſum eſt, antea enim gręcum factum eſſe putamus, poſteaq; latine non ineleganter redditum: hi autem vltimi duo verſus ἀλλ᾽ ὡς ἀντίπαμαι φὼρ ἴμβλετε· τοῦτο δ᾽ ἐρωτᾷς τῶν ὀλίγων λαχάνων εἵνεκα; τῶν ὀλίγων, quod SI EX IPSO: ideſt ipſius Pompeij intellexiſſet, falſum eſſet, & contra hiſtoriam: nam Pompeius in epiſtola ad Coſs. hoc ipſo in volumine illum habere tradit. XIX. cohortis, quę ſuę ſint. XII. autem ipſius proprias: quę numerum ferè conficiunt. XXX. cohortium, quas Domitius habebat: ſupraq; narrat ſe ad illum ſcripſiſſe: primum vti ipſe cum omni copia ad ſe veniret, ſi de ſe dubitaret vt cohortes. XIX. quæ ex Piceno ad ſe iter habebant, mitteret.

Quod

414 Quod.n.tu meũ conſiliũ laudas:nos, CONSILIVM deleuimus,in nullis.n.manu ſcriptis vidimus:& niſi hoc me fallit,vacare puto,vel potius elegantiorẽ ſenſum fœdare:meũ enim ſcilicet dictũ,& ἀπόφθεγμα intelligo:ſic enim quod ſubiũgit,vocari debet non conſiliũ:multis autem locis ſic loquitur Cicero.

415 Qui patriã reliqt:Italiã deſeruit:Antiq libri melius,ITALIAM RELINQVIT: nondum.n. ex Italia fugerat:quanq̃ id facere cogitabat:omneſq; videbant eam ipſum omnino relinquere velle.

415 πρὸς ταῦθ' ὅτι χρή:&c. Hęc verba gręca,quę ante deprauata legebãtur,ex antiquo noſtro exẽplari accepimus citãtur autẽ à Suda in dictione παλαμᾶσθαι non memini me alibi ea reppeiſſe:quãuis eorum ſententia nõ obſcura ſit:recteq; intelligatur,quam vim hoc loco habeant:eſſet tamẽ nõ inutile ſcire, cuius aucto ris eſſent:clariorem enim hũc locum faceret,videre,à quo,& qua occaſione pronũciata eſſent.

415 Quo ad te plura ſcribam non habeo. Veterem hic etiam lectionẽ repoſuimus,vt intercludor dolore, prohibeor ſignificet,ne ad te plura ſcribã:non ſinit inquit dolor,quo premor,me ad te plura ſcribere: nimis autem(ſi accuratè animaduertas)frigida,& inepta erat ſententia vulgatę lectionis.

415 Ex Italia exire ullo modo,&c.Locus erat valde deprauatus:Nos ex manu ſcriptis noſtram lectionem ſatis planam,& veram,ut arbitror collegimus:hoc ipſo uolumine hos iterum coniunxit: pariq; conſilio vti
» uelle oſtendit.De Lepido,& Tullio quid queris? illi vero non dubitant, quin Cæſari præſto futuri, in
» ſenatumq; venturi ſint:erat autem hic M.Tullius Ciceronis noſtri neceſſarius,quem ad Atticum non multo poſt dicit ſe miſiſſe.

416 Occultauit occurrens ad Lentulum &c. Hęc verba aliquid omnino mendi cõtinebant : neſcio an recte id ſuſtulerim:Parum hic adiutus à manu ſcriptis codicibus nihil habeo,quod affirmẽ: currens autem in
» telligo,magna celeritate iter faciens,ut lib.xix.uix dum epiſtolam tuã legeram , cum ad me, currens ad illum Poſthumus Curtius venit:nec multo poſt,in initio ſcilicet ſequẽtis epiſtolę. Domitij filius tran ſijt Formias.viij.id. currens ad matrẽ Neapolim.Quod ſi occultaui te legas:exiſtimare poſſumus il
» lum ante de hac re Atticum certiorem facere noluiſſe,uel tu aliquid melius excogita: MISSV autem ſcripſimus,vbi antea IVSSV legebatur,auctoritate ueterum codicum nixi.

416 In ſtudijs,ac literis noſtris conſumo omne tempus:Elegantiorẽ, & ueriorem lectionem retinent antiqua exemplaria,quam in noſtro libro ſcripſimus:nõ enim ſe dicit conſumere omne tempus in ſtudijs,ac literis,nam falſum id fuiſſet: nec ſatis honeſtum illi in tantis reip. perturbationibus, tantoq; belli motu officio boni ciuis deeſſe: ſed loquitur de lamẽtationibus,& querelis,in quibus totos dies uerſabatur:dicit enim ſe vereri,ne cũ nihil proficiat,dedecori ſit ſtudijs,& literis ſuis:qui enim philoſophię operã dedit,eiuſq; pręſidijs munitus eſt,debet fortiore animo fortunę caſus ſuſtinere: conſumere autẽ ſe omne tempus in pręclaris,& egregio ciue dignis cogitationibus:conſiderabat enim quanta vis eſſet illius viri &c.in cũctis vulgatis codicibus pręter pũcta , quę peruerſè cõlocata erãt IN prepoſitio abũdabat: deeratq; IGITVR poſt verbum CONSVMO, quę caſtigata planã,& ſinceram ſcripturã relinquũt.

417 Iamq; maiora magno tumultu : Antiqua lectio omni penè mendo vacua eſt vna tantum litera in noſtro abundat : pro MARI enim MARIA in eo legitur: Eſt autem initiũ carminis ea tempeſtate notiſſimi:quo Caſſandra futura mala Troianis denũciat: Id eſt apud Ciceronem lib.primo de diuinatione: Iamq; mari magno claſſis cita.Texitur,exitiũ examẽ rapit : Aduenit & fera veliuolãtibus Nauibus cõpleuit manus littora:quod autẽ pronunciatũ ſit à Caſſandra paulo ante declaratur,inquit enim Deus incluſus corpore humano,nõ iam Caſſandra loquitur:quę autem nunc nobis tam obſcura ſunt,& incerta ea tunc plana,& nota omnibus erant : Ilias autem malorum ideſt infinita quędam vis,& multitudo,prouerbium eſt,de quo Euſthatius in procemio in Homerum mentionem fecit καὶ παροιμίᾳ μέντοι κακῶν ἰλιάδα φησὶν αὕτη δὲ καλῶν παντὸς ἰλιάς ἐστιν.

417 Conculcari inquã miſeram Italiã videbis proxima ęſtate,aut vtriuſq; mancipijs:Hęc uerba mendo vacare nõ puto:nã & antiquę ſcripturę diuerſitas id arguit,& monoſyllabũ AVT, quod cũ diſiungendi naturam habeat,ſemel tantum poni nõ ſolet.Nos primo cum fide veterem lectionẽ proponemus,deinde quid leuiter ſuſpicemur explicabimus:PROXIMA AESTATE QAVT VTRIVSQVE IN MANCIPIIS: videndũ an ex QAVT recte QVATI fieri poſſit,vt priori verbo ſimile,& ferè par ſecundum ponat,cõculcari inquam,& quati:quatere autem infeſtare ſignificat auctore Nonio Marcello,qui id cõfirmat teſtimonio Virgilij in.viij.libro.Aut raſtris terram domat,aut quatit oppida bello. ſed hęc incerta ſunt,& tenuibus quibuſdam tantũ coniecturis nixa:Animaduertimus autẽ hanc epiſtolam fœdis multis maculis reſperſam eſſe: & à librarijs vndiq; peſſimè acceptam.

417 Nec tam inruptio pertimeſcẽda.Nos arbitrati ſumus legi debere PROSCRIPTIO: in antiquo enim codice IPTIO & nõ multo poſt: CONFLIGENDO vbi OBLIGANDO ante legebatur : cuius etiam caſtigatiõis non paruũ in eodem libro veſtigiũ inuenitur,& ne vllã rem,quę poſſit aliquid opis adferre ad ingenuam lectionẽ indagandam,vel ad loci vitium,& peruerſionẽ animaduertendam,relinquamus, ſic in illo hic locus ſcript⁹ eſt. MVLTIS SERMONIBVS DENVNCIATA EST IGITVR QVAM VNIVERSAM INTERITVS:Hoc autem omiſimus,nec enim potuimus ex tam confuſis dictionibus aliquid boni eruere.

417 C.Hircium cum.v.cohortibus ſubſequi. caſtigauimus Hirrum,putamus autem intelligere Hirrũ illum inimicum Ciceronis,olimq; eius competitorem,de quo ante lõgius locuti ſumus : rem parui omnino momenti adnotare non pigebit:hoc inquam nomen .n. litera terminari in antiquiore noſtro codice:

etiam ſenſum habebat,noluimus aliquid temere facere: nec enim nobis tantũ tribuimus, vt quicquid viſum ſemel ſit,ilico rectum eſſe ſtatuamus:rem autem qualis qualis eſt, attentius conſiderandam pro ponimus: quodſi hunc Poſthumum à Cicerone quãdoq; defenſum inuenerimus, omnia fermè, quæ adhuc non parum ſcrupuli habent,certa & aperta erunt.

429 Sicut res ſcilicet ipſa cogebat,quo vti conſilio poſſem. Hic locus deminutus eſt, & mutilus in noſtro antiquiore codice, ſic enim in eo ſcriptum eſt: SICVT RES SCILICET IPSA CVM CONSILIO POSSEM: in alijs autem manu ſcriptis verbum illud cogebat legimus:Germani integriorem codicem hoc loco videntur habuiſſe:eam enim lectionem reſtituerunt,quã nos hic aptam,& accõmodatam iudicantes probauimus,in noſtrumq; codicem tranſtulimus.

429 οὐδέ μοι ἦτορ ἔμπεδον ἀλλ' ἀλάλυκται: Legimus ex antiquiore noſtro libro, & ex Homeri emendatis codicibus ἀλαλύκτημαι, prima perſona:verba ſunt Homeri λ.κ.pronunciata ab Agamẽnone cum Neſtore loquẽte:ἀλαλύκτημαι: autem mente conturbor ſignificat,& ἀδημονῶ: Diſſentiunt de hoc verbo grãmatici:quidam enim prȩteritũ perfectum,quidam vero prȩſens tempus eſſe volunt:ſed hȩc nunc curioſe tractare neceſſe nõ eſt,qui volet quicquid de huiuſcemodi rebus ſenſerint diligentiores grammatici,ſcire,is eos auctores adeat,quibus has quȩſtiones explicare operȩ pretiũ eſt.qui nec pauci ſunt,nec ignoti.

430 Qua facta volebã vt populari &c. Hic locus valdè mendoſus eſt, veteribus codicibus nullũ mihi auxiliũ adferentibus,quid facerem aliud nõ habui,q̃ vt ad hunc verſum nota adponerem,quȩ peruerſum eſſe, & deminutũ doceret:ea tñ aliter, ac nos ſtatueramus aliquãtulo inferius negligẽtia librariorũ lapſa eſt.

430 Quæ mihi quiddam quo ſtarem inſtillarunt: Et hunc etiam locum deprauatum eſſe cenſuimus ſcripturam autem noſtri melioris codicis hic ponemus, vt quàm inquinatus ſit, omnes videre queant: & vt alij etiam quã poſſunt opem ei adferre conentur: eſt aũt hȩc. QVAE MIHI QVIDDAM QVA STANT MVTA EST ILLI ARVNT.

431 εἰδότι λέγω: Scripſimus εἰδώς σοι λέγω ex antiquis exemplaribus: quã lectionem Germani etiam agnoſcunt: vt dicat, niſi hoc rectè ſcirem, non tantopere affirmarem, non erat autem facile hoc perſpexiſſe cum eſſet natura tectus Pompeius,ſoleretq; aliud ſentire, aliud loqui:ex priore etiam lectione egregius ſenſus elicitur:dicerem melior,niſi me pudor vetaret,dignitati veterum monimentorum,& quaſi mihi ipſi,qui illis tantũ tribuerim,contradicere: eſt enim prouerbiũ ſatis frequens εἰδότι λέγειν ideſt rem quãpiam alicui narrare,qui eam optimè ſciat,quaſi hoc Atticus(cũ nõ,vt ſolebat, res ſuas Pompeius, ita hoc quoq; obſcurè tuliſſet)animaduertiſſe & ipſe potuerit.

431 Ὁ πως ὡραῖος: Vetuſta lectio ὁ πλοῦς ὡραῖος ideſt idonea,& bella nauigatio:infra autem inquit: abeamus igitur inde qualibet nauigatione, ideſt etiam fœda & μὴ ὡραία: etſi enim idonea tempeſtas nõ obrepſerit, abeamus tamen ne diutius horum ſcelera,& inſaniam videre cogamur, videtur autẽ ſe corrigere,quod ſupra ſe opportunam,& bonam nauigatiõem quaſi expectaturum eſſe dixerat:vtitur autẽ & in.xv.lib.
» harum epiſtolarum hac grȩca voce,cum inquit,Hic autẽ quantus πλοῦς, ſed videbimus.

431 Senatorum nullos: Emendaui auctoritate eorundem librorum, & ratione ipſa motus SENATORES MVLTOS: magis enim mirandum erat multos eius ordinis eſſe Romæ cum ferè omnes à Pompeio relicta vrbe diſceſſiſſent: ſed poſtea rebus ipſius aduerſis animo fracti: demum illo Italia pulſo in vrbem redibant. Supra etiam pro, PAVLVS: AVLVS ſcripſi, qui manifeſtus erat error in cunctis vulgatis. A. autem hunc Torquatum conſolatur ſuis literis Cicero, qui poſt victoriam Cæſaris diu Athenis manſit.

433 Feſtiuo enim ſimillimus decurro:Hunc locũ non paruis argumentis cenſui deprauatum eſſe:quare antiquam ſcripturã etſi inquinatam,& corruptã in noſtrum librum trãſtuli: vt poſſint vires ingenij ſui doctiores in ea purganda experiri: Eſt etiã non multo ſupra in hac epiſtola alter locus nõ parum mihi ſuſpectus,quẽ tamen nõ variaui.non alienũ autẽ puto eſſe hic docere quã diuerſam in noſtro meliore,pro
» batioreq; exẽplari lectionẽ habeamus:ſic in vulgatis:& iã de ſupero mari perlabor,vt antea ad te ſcripſi: in eo autem, PLABOQVE, vbi illi PERLABOR: priſca igitur lectio deformata non parum eſt: Eſt autem accuratè videndum,an hoc etiã,quod receptum eſt PERLABOR, ſubdititium ſit,& ſuppletũ à quopiam,vt aliquis ſenſus qualis qualis eſſet,illinc eliceretur:magis enim moleſtos,& periculoſos eos errores puto,qui tecti ſunt,& prima ſpecie multos cum mundi integriq; appareant, fallere poſſunt:de his tamen quiſq; pro ſuo ingenio iudicet.

434 Ad quam veniet iratus:Nos, AT QVAM &c.caſtigauimus, vt cũ admiratione pronunciatũ ſit, vt in II.Philippica. At quam paratus venerat,cum in villa Metelli &c. & paulo poſt,vbi ante, QVI EVM MAXIMÈ SALVVM: QVI EAM MAXIMÈ SALVAM ſcripſimus: intelligit autem Italiã vt dicat Pompeium maximè iratũ eſſe illis,qui Italiã ſaluam vellent:cũ enim eã deſerere cogitaſſet, nõ poterat illis amicus eſſe,qui conſiliũ hoc ſuum improbabant,& eam omnibus viribus tueri volebant.

434 Vt ais epiſtola tertia expectabas:Emendauimus ex antiquis libris VT ALIIS: vt ſit hȩc ſententia horum verborũ:vt alijs epiſtolis,ſic etiam tertia Philotimũ expectabas: nondum venerat Philotimus,cũ tertiã epiſtolam ad me dediſti,expectabas autẽ illum,vt prioribus etiam literis faciebas.

434 De Lanuino ſtatim vt audiui:Hic totus locus multis maculis,(vt putamus)deturpatus eſt: Nos conati ſumus in tantis anguſtijs veterẽ ſcripturã reddere: quaſdã tamẽ,quas tuto viſi ſumus poſſe nõ paruas omnino notas deleuimus:nõ minores autem reſtant,quas tollere,& abluere non paruum negotiũ erit:

eſt nõ multo poſt,hoc ipſo in volumine alter locus, qui eandem rem iterum tractat,& ipſe quoq; lacer, & inquinatus, & eandem obſcuritatem retinens: In fine autem huius epiſtolæ D. Liberalibus ſcripſimus: ſignificat enim diem,quo hæc epiſtola data eſt: quæ verba impreſſi oẽs codices in principio ſequẽtis epiſtolę pudendo errore habebant,ortus autem ille erat,vt puto,quia in manu ſcriptis libris nõ eſt ſeparata ab hac,inferior epiſtola:Cũ autem malè hærentem diſiungere vellent,ſuperioris extremam partem,inferiori non bene attribuerunt.

435 Sicut ἐν τοῖς ἐρωτικοῖς, alienatur immundę inſulis nudę decore. In antiquis libris hic locus valde deformatus eſt:nos eam lectionem ſecuti ſumus, quæ magis ſimilis antiquę ſcripturę viſa eſt,& magis pura,& ingenua: nec tamen ei tantum confidimus,vt hanc germanam eſſe,& veram contendamus, vt autem facilius certior,firmiorq; indagari poſſit,vetus hic à nobis ſcriptura,qualis qualis eſt, adpoſita eſt. Si" cut ἐν τοῖς ἐρωτικοῖς alienantur immunde inſulis vnde decore fit, ſic me illius fugæ, negligentiæq; deformitas auertit ab amore.

435 Tanquam auis illa mare proſpecto,euolare cupio: Alludit ad locũ Platonis in epiſtola.vij.ad Dionis propinquos,cuius hęc ſunt verba τὸ δὲ μετὰ ταῦτα ἐζῶμεν ἐγὼ καὶ Διονύσιος, ἐγὼ μὲν βλέπων ἔξω καθάπερ ὄρνις ποθῶν πόθεν ἀναπτέσθαι, ὁ δὲ μηχανώμενος τινὶ τρόπῳ με ἀνασοβήσοι: habitabat enim tũc Plato in horto,qui Regiæ domui coniunctus erat, vnde exire eum ianitor niſi iuſſu, mandatoq; Dionyſij non ſiuiſſet, ideoq; dicit ſe ſpectare extra tanquam auem,cauea ſcilicet incluſam: Accipit igitur ſententiã Platonis, eamq; latinè pronunciat, & rebus ſuis accommodat: dicit autem ſe mare proſpectare Cicero, quia animus erat in curſu,& nauigatione.

435 Quæ norã etiam viris bonis. Alij alijs modis hunc locũ corrigere tentarunt: quorum opiniones vtinam tam eſſent probatę, q̃ ſunt notę: antiquior ſanè noſter codex NOMINA habet, pro NORAM, ſi nõ rectè,vt nos credimus,tamẽ ſincerę lectioni vicinius:Nos ex NOMINA ETIAM, NOMINATIM fecimus:quã emendationem eruditis viris probauimus,ideoq; eam nulla dubitatione eiectis, explosiſq; ceteris ſecuti ſumus:putamus autẽ ἀπὸ κοινοῦ ſumendũ eſſe MINAE: vt ſit, quę minę nominatim viris bonis:quę deniq; (vt iterum minę intelligatur)omnibus,qui remanſiſſent.

436 Fuga quã tu peregrinationẽ ὑποκορίζων appellas. Sincerius, elegantiusq; antiqui codices quã tu peregrinationẽ ὑποκορίζῃ habent ſecũda perſona præſenti à verbo ὑποκορίζομαι quod eſt rem turpem, & deformẽ honeſtiore,tolerabilioreq; nomine appellãdo velo & minuo. Plato lib.viij. πολιτείας· τὸ μετὰ τοῦτο ἤδη ὕβριν καὶ ἀναρχίαν καὶ ἀσωτίαν καὶ ἀναίδειαν λαμπρὰς μετὰ πολλοῦ χοροῦ κατάγουσιν ἐστεφανωμένας ἐγκωμιάζοντες καὶ ὑποκοριζόμενοι ὕβριν μὲν παίδευσιν καλοῦντες. ἀναρχίαν δὲ ἐλευθερίαν, ἀσωτίαν καὶ μεγαλοπρέπειαν, ἀναίδειαν δὲ ἀνδρείαν: Athenęus lib.xiij. de Omphale Regina lydorum loquẽs, quæ ante quàm regnũ occuparet vnà cum alijs multis & virginibus,& matronis certo quodam loco à Lydis contumeliã paſſa eſt:gens enim illa quondam luxu,& intemperantia admodũ perdita erat:poſtquã autem ipſa regnũ adepta eſt, veteris iniurię memor,& ipſa quoq; intemperans vlciſci ſtatuit eos,à quibus antea paſſa eſſet ludibria:ſeruis igitur,qui in vrbe erant virgines heriles filias tradidit:in eumq; locũ,vbi vim,contumeliaſq; omnes perpeſſa erat,coactis mulieribus,vi inuitas heras cũ ſeruis vnà clauſit: ὅθεν (inquit) Λυδοὶ τὸ πικρὸν τῆς πράξεως ὑποκοριζόμενοι, τὸν τόπον καλοῦσι γυναικῶν ἀγῶνα γλυκὺν ἀγῶνα: eadem igitur ratione, vt culpam Pompeij minueret Atticus quæ fuga appellanda erat,peregrinationem nominauit: animaduertit tamen Cicero conſilium illius.

436 Fugam ne fidam an moram deferendam. Contra hunc locum ſtellulam adpoſuimus: deprauatus enim omnino nobis videtur:nonnulli in antiquiore noſtro verbum FIDAM in FEDAM mutare tentarunt:nam vbi vulgati DESERENDAM, ille DEFENDAM habet. Nonnullas aliquorum emendationes recitare piget:nec tamen ipſi quod firmius ſit,inuenimus.

436 Cum tu ad me quędam ἀξιωτικώτερον ſcripſiſſes: ſcripſimus γενικώτερον nam ita vetuſtiores codices habẽt: primo autem libro Ad Atticum γενικῶς dixit: vulgata lectio,nõ vt inepta & falſa à nobis repudiata eſt, ſed hęc vt verior,& certior magis probata.

436 Hanc νέκυιαν: Valde ante in vulgatis corruptũ verbum Gręcum erat: quod integrum ferè in antiquis adhuc conſeruatur: νέκυια enim erat Attici verbum,quo turpem comitatum Cęſaris ſignificabat, & flagi" tioſam turbã improborum,quam ille ſecum ducebat,ſequẽti epiſtola quam ille hęc non probare mihi" quidem viſus eſt,quam illam νέκυιαν (vt tu appellas) timere! Alludebat autem Atticus (vt puto) ad librum.xj. Odyſſeę,in quo Vlyſſes narrat quomodo iuſſu Circes ad inferos peruenit,vt Tireſiam uatem de reditu in patriã,& de ſua ſociorumq; ſalute conſuleret, eam enim eius poematis partem appellarunt antiqui νέκυιαν: quod ibi de mortuis agatur, & q̃ fingat Homerus ſimulacra & vmbras heroum & illuſtrium fœminarũ ad Vlyſſem confluere,& ſermonem cum eo habere: Non viſa eſt autem quibuſdam hæc de mortuis narratio eam habere grauitatem quam reliqua illius diuini poematis membra: quod etiam ipſum Homerum animaduertiſſe argumentantur:nam verſum illum quo iubet mater Vlyſſem ea diligenter perdiſcere, vt poſſit poſtea vxori exponere de hac potiſſimum νέκυια dixit: vt qui perſpiciebat auſcultationem eam mulieribus potius quã viris aptam & accommodatam eſſe.

435 Deinde. IIII. Non. Mart. ἐν ἀπολογίᾳ τινί, cũ breuiter ſcriberes: ter iam eandem vocem reſtituimus, quæ aut omnino deeſſet, aut falſò repoſita eſſet:legimus autem, ut hic etiam priſcũ habet exemplar ferè ſincerè, ὑπὸ τὴν λῆψιν: ideſt cũ approp inquaret acceſſus quartanę febris;intelligit autem epiſtolam, de qua meminit

etiam ſenſum habebat,noluimus aliquid temere facere: nec enim nobis tantũ tribuimus, vt quicquid viſum ſemel ſit,ilico rectum eſſe ſtatuamus :rem autem qualis qualis eſt, attentius conſiderandam pro ponimus: quod ſi hunc Poſthumum á Cicerone quãdoq; defenſum inuenerimus, omnia fermè, quæ adhuc non parum ſcrupuli habent,certa & aperta erunt.

429 Sicut res ſcilicet ipſa cogebat,quo vti conſilio poſſem. Hic locus deminutus eſt, & mutilus in noſtro antiquiore codice, ſic enim in eo ſcriptum eſt: SICVT RES SCILICET IPSA CVM CONSILIO POSSEM: in alijs autem manu ſcriptis verbum illud cogebat legimus:Germani integriorem codicem hoc loco videntur habuiſſe:eam enim lectionem reſtituerunt,quã nos hic aptam,& accõmodatam iudicantes probauimus,in noſtrumq; codicem tranſtulimus.

429 οὐδέ μοι ἦτορ ἔμπεδον ἀλλ' ἀλάλυκται: Legimus ex antiquiore noſtro libro , & ex Homeri emendatis codicibus ἀλαλύκτημαι, prima perſona:verba ſunt Homeri λ.κ.pronunciata ab Agamẽnone cum Neſtore loquẽte:ἀλαλύκτημαι: autem mente conturbor ſignificat,& ἀδημονῶ: Diſſentiunt de hoc verbo grãmatici:quidam enim pręteritũ perfectum,quidam vero pręſens tempus eſſe volunt:ſed hęc nunc curioſè tractare neceſſe nõ eſt,qui volet quicquid de huiuſcemodi rebus ſenſerint diligentiores grammatici,ſcire,is eos auctores adeat,quibus has quęſtiones explicare operę pretiũ eſt.qui nec pauci ſunt,nec ignoti.

430 Qua facta volebã vt populari &c. Hic locus valdè mendoſus eſt, veteribus codicibus nullũ mihi auxiliũ adferentibus,quid facerem aliud nõ habui,q̃ vt ad hunc verſum nota adponerem,quę peruerſum eſſe, & deminutũ doceret:ea tñ aliter, ac nos ſtatueramus aliquãtulo inferius negligẽtia librariorũ lapſa eſt.

430 Quæ mihi quiddam quo ſtarem inſtillarunt: Et hunc etiam locum deprauatum eſſe cenſuimus ſcripturam autem noſtri melioris codicis hic ponemus, vt quàm inquinatus ſit, omnes videre queant : & vt alij etiam quã poſſunt opem ei adferre conentur: eſt aũt hęc. QVAE MIHI QVIDDAM QVA STANT MVTA EST ILLI ARVNT.

431 Εἰδότι λέγω: Scripſimus εἰδὼς σοι λέγω ex antiquis exemplaribus : quã lectionem Germani etiam agnoſcunt: vt dicat, niſi hoc rectè ſcirem, non tantopere affirmarem , non erat autem facile hoc perſpexiſſe cum eſſet natura tectus Pompeius,ſoleretq; aliud ſentire, aliud loqui:ex priore etiam lectione egregius ſenſus elicitur:dicerem melior,niſi me pudor vetaret,dignitati veterum monimentorum,& quaſi mihi ipſi,qui illis tantũ tribuerim,contradicere: eſt enim prouerbiũ ſatis frequens εἰδότι λέγειν ideſt rem quãpiam alicui narrare,qui eam optimè ſciat,quaſi hoc Atticus(cũ nõ,vt ſolebat, res ſuas Pompeius, ita hoc quoq; obſcurè tuliſſet)animaduertiſſe & ipſe potuerit.

431 Ὅπως ὡραῖος: Vetuſta lectio ὁ πλοῦς ὡραῖος ideſt idonea,& bella nauigatio:infra autem inquit: abeamus igitur inde qualibet nauigatione, ideſt etiam fœda & μὴ ὡραίᾳ: etſi enim idonea tempeſtas nõ obrepſerit, abeamus tamen ne diutius horum ſcelera,& inſaniam videre cogamur, videtur autẽ ſe corrigere,quod ſupra ſe opport unam,& bonam nauigatiõem quaſi expectaturum eſſe dixerat:vtitur autẽ & in.xv.lib. harum epiſtolarum hac gręca voce,cum inquit,Hic autẽ quantus πλοῦς, ſed videbimus.

431 Senatorum nullos : Emendaui auctoritate eorundem librorum , & ratione ipſa motus SENATORES MVLTOS: magis enim mirandum erat multos eius ordinis eſſe Romæ cum ferè omnes à Pompeio relicta vrbe diſceſſiſſent : ſed poſtea rebus ipſius aduerſis animo fracti : demum illo Italia pulſo in vrbem redibant. Supra etiam pro, PAVLVS: AVLVS ſcripſi, qui manifeſtus erat error in cunctis vulgatis. A. autem hunc Torquatum conſolatur ſuis literis Cicero, qui poſt victoriam Cæſaris diu Athenis manſit.

433 Feſtiuo enim ſimillimus decurro:Hunc locũ non paruis argumentis cenſui deprauatum eſſe:quare antiquam ſcripturã etſi inquinatam,& corruptã in noſtrum librum trãſtuli: vt poſſint vires ingenij ſui doctiores in ea purganda experiri : Eſt etiã non multo ſupra in hac epiſtola alter locus nõ parum mihi ſuſpectus,quẽ tamen nõ variaui.non alienũ autẽ puto eſſe hic docere quã diuerſam in noſtro meliore,probatioreq; exẽplari lectionẽ habeamus:ſic in vulgatis:& iã de ſupero mari perlabor,vt antea ad te ſcripſi: in eo autem, PLABOQVE, vbi illi PERLABOR: priſca igitur lectio deformata non parum eſt: Eſt autem accuratè videndum,an hoc etiã,quod receptum eſt PERLABOR, ſubdititium ſit,& ſuppletũ à quopiam,vt aliquis ſenſus qualis qualis eſſet,il'inc eliceretur:magis enim moleſtos,& periculoſos eos errores puto,qui tecti ſunt,& prima ſpecie multos cum mundi integriq; appareant, fallere poſſunt:de his tamen quiſq; pro ſuo ingenio iudicet.

434 Ad quam veniet iratus:Nos, AT QVAM &c.caſtigauimus, vt cũ admiratione pronunciatũ ſit, vt in II.Philippica. At quam paratus venerat,cum in villa Metelli &c. & paulo poſt,vbi ante, QVI EVM MAXIMÈ SALVVM: QVI EAM MAXIMÈ SALVAM ſcripſimus: intelligit autem Italiã vt dicat Pompeium maximè iratũ eſſe illis,qui Italiã ſaluam vellent:cũ enim eã deſerere cogitaſſet, nõ poterat illis amicus eſſe,qui conſiliũ hoc ſuum improbabant,& eam omnibus viribus tueri volebant.

434 Vt ais epiſtola tertia expectabas:Emendauimus ex antiquis libris VT ALIIS: vt ſit hęc ſententia horum verborũ:vt alijs epiſtolis,ſic etiam tertia Philotimũ expectabas: nondum venerat Philotimus,cũ tertiã epiſtolam ad me dediſti,expectabas autẽ illum,vt prioribus etiam literis faciebas.

434 De Lanuino ſtatim vt audiui:Hic totus locus multis maculis,(vt putamus)deturpatus eſt : Nos conati ſumus in tantis anguſtijs veterẽ ſcripturã reddere: quaſdã tamẽ,quas tuto viſi ſumus poſſe nõ paruas omnino notas deleuimus;nõ minores autem reſtant,quas tollere,& abluere non paruum negotiũ erit:

eſt nõ multo poſt, hoc ipſo in volumine alter locus, qui eandem rem iterum tractat, & ipſe queq; lacer, & inquinatus, & eandem obſcuritatem retinens: In fine autem huius epiſtolæ D. Liberalibus ſcripſimus: ſignificat enim diem, quo hæc epiſtola data eſt: quæ verba impreſſi oẽs codices in principio ſequẽtis epiſtolę pudendo errore habebant, ortus autem ille erat, vt puto, quia in manu ſcriptis libris nõ eſt ſeparata ab hac, inferior epiſtola: Cũ autem malè herentem diſiungere vellent, ſuperioris extremam partem, inferiori non bene attribuerunt.

435 Sicut ἐν τοῖς ἐρωτικοῖς, alienatur immundę inſulis nudę decore. In antiquis libris hic locus valde deformatus eſt: nos eam lectionem ſecuti ſumus, quæ magis ſimilis antiquę ſcripturę viſa eſt, & magis pura, & ingenua: nec tamen ei tantum confidimus, vt hanc germanam eſſe, & veram contendamus, vt autem facilius certior, firmiorq; indagari poſſit, vetus hic à nobis ſcriptura, qualis qualis eſt, adpoſita eſt. Si» cut ἐν τοῖς ἐρωτικοῖς alienantur immunde inſulis vnde decore fit, ſic me illius fugæ, negligentiæq; deformitas auertit ab amore.

435 Tanquam auis illa mare proſpecto, euolare cupio: Alludit ad locũ Platonis in epiſtola. vij. ad Dionis propinquos, cuius hęc ſunt verba τὸ δὲ μετὰ ταῦτα ἐζῶμεν ἐγὼ καὶ Διονύσιος, ἐγὼ μὲν βλέπων ἔξω καθάπερ ὄρνις ποθῶν πόθεν ἀναπτέσθαι, ὁ δὲ μηχανώμενος τινὶ τρόπῳ με ἀνασοβήσοι: habitabat enim tũc Plato in horto, qui Regiæ domui coniunctus erat, vnde exire eum ianitor niſi iuſſu, mandatoq; Dionyſij non ſiuiſſet, ideoq; dicit ſe ſpectare extra tanquam auem, cauea ſcilicet incluſam: Accipit igitur ſententiã Platonis, eamq; latinè pronunciat, & rebus ſuis accommodat: dicit autem ſe mare proſpectare Cicero, quia animus erat in curſu, & nauigatione.

435 Quæ norã etiam viris bonis. Alij alijs modis hunc locũ corrigere tentarunt: quorum opiniones vtinam tam eſſent probatę, q̃ ſunt notę: antiquior ſanè noſter codex NOMINA habet, pro NORAM, ſi nõ rectè, vt nos credimus, tamẽ ſincerę lectioni vicinius: Nos ex NOMINA ETIAM, NOMINATIM fecimus: quã emendationem eruditis viris probauimus, ideoq; eam nulla dubitatione eiectis, exploſisq; ceteris ſecuti ſumus: putamus autẽ ἀπὸ κοινοῦ ſumendũ eſſe MINAE: vt ſit, quę minę nominatim viris bonis: quę deniq; (vt iterum minę intelligatur) omnibus, qui remanſiſſent.

436 Fuga quã tu peregrinationẽ ὑποκορίζων appellas. Sincerius, elegantiusq; antiqui codices quã tu peregrinationẽ ὑποκορίζῃ habent ſecũda perſona pręſenti à verbo ὑποκορίζομαι quod eſt rem turpem, & deformẽ honeſtiore, tolerabilioreq; nomine appellãdo velo & minuo. Plato lib. viij. πολιτείας. τὸ μετὰ τοῦτο ἤδη ὕβριν καὶ ἀναρχίαν καὶ ἀσωτίαν καὶ ἀναίδειαν λαμπρὰς μετὰ πολλοῦ χοροῦ κατάγουσιν ἐστεφανωμένας ἐγκωμιάζοντες καὶ ὑποκοριζόμενοι ὕβριν μὲν παιδείαν καλοῦντες, ἀναρχίαν δὲ ἐλευθερίαν, ἀσωτίαν καὶ μεγαλοπρέπειαν, ἀναίδειαν δὲ ἀνδρείαν: Athenęus lib. xiij. de Omphale Regina lydorum loquẽs, quæ ante quàm regnũ occuparet vnà cum alijs multis & virginibus, & matronis certo quodam loco à Lydis contumeliã paſſa eſt: gens enim illa quondam luxu, & intemperantia admodũ perdita erat: poſtquã autem ipſa regnũ adepta eſt, veteris iniurię memor, & ipſa quoq; intemperans vlciſci ſtatuit eos, à quibus antea paſſa eſſet ludibria: ſeruis igitur, qui in vrbe erant virgines heriles filias tradidit: in eumq; locũ, vbi vim, contumeliaſq; omnes perpeſſa erat, coactis mulieribus, vi inuitas heras cũ ſeruis vnà clauſit: ὅθεν (inquit) λυδοὶ τὸ πικρὸν τῆς πράξεως ὑποκοριζόμενοι, τὸν τόπον καλοῦσιν γλυκὺν ἀγκῶνα γλυκὺν ἀγῶνα: eadem igitur ratione, vt culpam Pompeij minueret Atticus quæ fuga appellanda erat, peregrinationem nominauit: animaduertit tamen Cicero conſilium illius.

436 Fugam ne fidam an moram deſerendam. Contra hunc locum ſtellulam adpoſuimus: deprauatus enim omnino nobis videtur: nonnulli in antiquiore noſtro verbum FIDAM in FEDAM mutare tentarunt: nam vbi vulgati DESERENDAM, ille DEFENDAM habet. Nonnullas aliquorum emendationes recitare piget: nec tamen ipſi quod firmius ſit, inuenimus.

436 Cum tu ad me quędam ἀρρενικώτερον ſcripſiſſes: ſcripſimus γυνικώτερον nam ita vetuſtiores codices habẽt: primo autem libro Ad Atticum γυνικῶς dixit: vulgata lectio, nõ vt inepta & falſa à nobis repudiata eſt, ſed hęc vt verior, & certior magis probata.

435 Hanc νέκυιαν: Valde ante in vulgatis corruptũ verbum Gręcum erat: quod integrum ferè in antiquis adhuc conſeruatur: νέκυια enim erat Attici verbum, quo turpem comitatum Cęſaris ſignificabat, & flagi» tioſam turbã improborum, quam ille ſecum ducebat, ſequẽti epiſtola quam ille hęc non probare mihi» quidem viſus eſt, quam illam νέκυιαν (vt tu appellas) timere! Alludebat autem Atticus (vt puto) ad librum. xj. Odyſſeę, in quo Vlyſſes narrat quomodo iuſſu Circes ad inferos peruenit, vt Tireſiam uatem de reditu in patriã, & de ſua ſociorumq; ſalute conſuleret, eam enim eius poematis partem appellarunt antiqui νέκυιαν: quod ibi de mortuis agatur, & ꝙ fingat Homerus ſimulacra & vmbras heroum & illuſtrium fœminarũ ad Vlyſſem confluere, & ſermonem cum eo habere: Non viſa eſt autem quibuſdam hæc de mortuis narratio eam habere grauitatem quam reliqua illius diuini poematis membra: quod etiam ipſum Homerum animaduertiſſe argumentantur: nam verſum illum quo iubet mater Vlyſſem ea diligenter perdiſcere, vt poſſit poſtea vxori exponere de hac potiſſimum νέκυια dixit: vt qui perſpiciebat auſcultationem eam mulieribus potius quã viris aptam & accommodatam eſſe.

435 Deinde. IIII. Non. Mart. ἐν ἀπολογίᾳ τινί, cũ breuiter ſcriberes: ter iam eandem vocem reſtituimus, quæ aut omnino deeſſet, aut falſò repoſita eſſet: legimus autem, ut hic etiam priſcũ habet exemplar fere ſincerè, ὑπὸ τὴν λῆψιν; idest cũ approp inquaret acceſſus quartanę febris: intelligit autem epiſtolam, de qua

meminit

meminit etiam ante hoc ipſo in volumine his verbis, Tamen ad eam ipſam breuiem, quã . III. Non. ὑπὸ τὴν διάλυσιν dediſti, reſcribendum.

437 Conſcius ego alijs: locus valde obſcurus, & fortaſſe corruptus: manu ſcripti libri nihil ab excuſis diſcrepant. Germani conſcijs alijs etiã legunt: videãt quęſo doctiores, quod de hac re ſtatuendum ſit: nobis vtraq; lectio ſuſpecta eſt, cũ autem nihil certi haberemus, vulgatã lectionẽ retinuimus.

437 Exiſtimatus quidẽ eſt ſemper auctor otij: Quãuis receptam lectionẽ nõ improbem, tamẽ quia antiquior noſter codex aliquantũ ab ea diſcrepat, non veritus ſum (licet ingratã) illius ſcripturã notã, ac teſtatã facere: pro AVCTOR OTII igitur, AVCTORITATI ille habet: iudicet nũc de hoc quiſq; pro ſuo ingenio: auctorem hunc pacis, vel potius non ſuſcipiendi belli grauiſſimum Cicero in epiſtola ad ipſum ſcripta appellat: quare cũ hominis natura receptę lectioni reſpondeat, & ſermo Ciceroni familiaris ſit (nam quoſdã etiam lib. xiiij. auctores latrocinij appellat) rectè mihi videor hic antiquo codici fidem nõ habuiſſe: cũ tamen raro ſoleat ille peccare, non malũ fuit peruerſiones etiã illius adnotare.

438 Qui prudentia potius attendere: Locus peruerſus, & deminutus: Antiqui codices cum vulgatis conſentiunt: quare nos eorum auxilio deſtituti, nihil nouare auſi ſumus: cum nihil quod melius eſſet aut ipſi excogitare potuerimus, aut ab alijs excogitatũ ſciamus.

438 Quid enim tu illuc Scipionẽ quid Emagiũ: Nos QVID FAVSTVM, ex antiquis libris emẽdauimus: mentionẽ ante de hoc fecit in prima hui⁹ voluminis epiſtola, cũ catalogũ faceret eorũ, qui Cn. Magnũ in Gręciã ſecuti erant: ingt enim & tamẽ pręter hunc, & C. Caſſium reliqui legati, Fauſtus proquęſtor.

438 Quã vero μακροψυχίαν nec noſtri eſſe: nunciant Ægyptũ &c. Cõſentiunt cũ vulgatis codicibus antiquiores hoc loco: Nos tamẽ ex NEC Cn. fecimus, ideſt Cnei noſtri, vt Pompeius intelligatur, quẽ ſæpe in
„ his epiſtolis ſic appellat, vt nõ multo poſt, cui Cn. noſter locũ, vbi hortos edificaret dedit: nam de eo ſermonem eſſe, nulli dubiũ eſſe debet: quę ſequũtur autem verba id manifeſtè coarguũt: exiſtimabatur autem Pompeius in Hiſpanias prouinciã ſuam, vbi & legati ipſius, & exercitus erãt, nauigaturus, & omnino ad occidentem ſpectare: cũ decimo libro Cicero perſuaſum in Italia multis fuiſſe dicat Pompeiũ cum magnis copijs iter in Germaniã per Illyricũ feciſſe: miratur autẽ μακροψυχίαν Pompeij, qui in tam remotas terras proficiſci cogitaret, & tam longinquã fugam pararet: quod etiã in vltima huius volumi
„ nis epiſtola tangit: In Ægyptum nos abdimus, exercitu pares eſſe nõ poſſumus, pacis fides nulla eſt: eodem autẽ ſignificatu quo μακροψυχίαν hic Cicero: ſtrabo μακροθυμίαν dixit loquens de illis, qui Caſilini ab Annibale obſeſſi erant in quinto libro his verbis ἰδὼν δὲ αὐτοὺς πλησίον τοῦ τείχους σπείροντας γογγύλην ἐθαύμαζεν, ὡς ἔοικεν ὁ Ἀννίβας τῆς μακροθυμίας εἰ ἐλπίζειν τέως ἀνθέξειν ὡς τελεσφορῆσαι τὴν γογγύλην: vtroq; autem vocabulo longanimitas, ſi latinũ verbum gręco par fingere velis, ſignificatur, & infinita quędam, & obſtinata ratio obſiſtẽdi.

439 Et quidem eſt tui conſilij ad finem huius miſerrimæ vitę: Locus obſcurus, & fortaſſe deprauatus: quidam ADFINIS emendãt, vt eſt etiam in nõnullis manu ſcriptis, quos puto à noſtro antiquiore deſcriptos eſſe: in eo enim ADFINES legi, ſupraq; vltimam vocalem, quę ſequitur ordine vocalis, ſcripta eſt: vt ADFINIS fiat: nulla tamen ex his lectio ita mihi perſpicua eſt, vt nõ valde adhuc de ſinceritate huius loci dubitem: quod autẽ paulo poſt ex QVIDEM, QVIBVSDAM feci, habui huius animaduerſionis auctores antiquos libros: torquebatur mirificè Cicero: quod nõnullis ſapiens, aut felix fuiſſe videbatur, quia in Italia mãſiſſet: tanquã nullius rei rationẽ habere debuiſſet, niſi ſuę ſalutis, & vtilitatis: ſapiens, ſi id conſilio feciſſet, felix, ſi caſu hoc accidiſſet, ille vero, qui ſe omnia honeſta conſilia cautioribus pręponere videri volebat, ęgre ferebat, homines ita de ſe exiſtimare.

439 Nec interim poteſt nõ modo ſtatui, ſed ne cogitari quidẽ: Nos ex antiquo noſtro codice reſtituimus locutionẽ ſimilem illi, & penè eandem, quę lib. ij. harũ epiſtolarũ adnotata eſt: ea autẽ (niſi fallimur) deleta erat ab aliquo eorũ, qui eam latinã eſſe, & à Gręco ſermone fluxiſſe, neſcirent.

439 Quod ab ijſdem dilecti ſumus: Antiquior idem codex ILLECTI habet: ego tamen receptam lectionẽ conſeruaui, videbunt nunc doctiores vtra caſtior, veriorq; ſit.

440 Sed ſit hoc ψευτοπιόδιον quã inconſideratè hic poſitũ eſſet hoc verbum Grecũ dici non poteſt, qui πλάσμα emendarunt coniecturã magis ſecuti ſunt, q̃ auctoritatẽ veterum exemplariorũ, id enim verbum ſuppleuerunt, quod ſententiã tantum impleret: ſi Germani accurate ſuum veterẽ librum perſpexiſſent, integram (vt puto) & ingenuã in illo lectionem inueniſſent: in noſtro enim tam certa, & clara eſt, vt nihil in ea deſideretur: itaq; eam auidè arripuimus, eſt autem λάπισμα, καύχημα vt Heſychius etiã docet: & λαπισὴς καυχητὴς ψεύστης nõ credebat autem Cicero tantas copias habere Cęſarem, Matiumq; amicum illius eas nimis verbis augere, & glorioſe iactare putabat; Eſt igitur λάπισμα falſa quędam oſtentatio, & amplificatio rerum ſuarum.

440 Ludum ac vellem: Locum hunc valde corruptum & deminutum eſſe exiſtimamus ideo notam, quę mendum indicet adpoſuimus: antiquiores etiã codices nihilo hac parte meliores: alij conati ſunt rem difficilem, & periculoſam meo iudicio, ſuo ſcilicet ingenio hũc locum reſtituere, & ſupplere, quorum quia notę ſunt opiniones, nihil eas attinet explicare.

440 A λῆμμα video tibi non probari. Hoc loco parum diligenter librarij noſtri ſe geſſerunt, nam & latinam vocem, quę hanc gręcã pręcedere debebat, omiſerũt, & perperam orationẽ pupugerunt; poſt locũ autem
„ ex Platone citatum; altero principio facto (in aliam enim rem tranſit) ita ſcribere eos volebamus, Illa

ἀλίμενα video tibi nõ probari &c. Vocat autem ἀλίμενα loca quędam, quę portus non habebant: quare ea Atticus nõ probabat, ſe tamen de illis cogitaſſe Cicero dicit, quia occultationem eam, quam quęrebat, in illis habiturus erat, nec qui ea quę ſibi opus forent fideliter adminiſtrarent, ſuppeditarētq́; deſuturos ſperabat, quę omnia ſe alio celebri loco inuenire poſſe diffidebat: toto autē pectore hoc tempore de nauigatione cogitabat: verba autē Platonis dictione illa ἀνάγκαις, terminantur: ſunt autem accepta ex.vij.epiſtola, quę ſcripta eſt ad Dionis propinquos: Germanos quoq; hanc ſcripturā in ſuo antiquo exemplari credendū eſt reppeiiſſe, in margine enim eam adnotant.

440 Et occulte ſic omnem: Emendauimus OCCVLTATIONEM: antiqua autem ſcriptura, etſi aliquātulum inquinata eſt: adeo tamen huic, quam reſtituimus propinqua eſt, vt ſine temeritatis culpa uideatur ita potuiſſe corrigi: cū autem infra, ſed ibi occultatio nulla eſt, dicat, videtur omnis dubitatio ſublata eſſe: ex illis enim commodis, quę in locis importuoſis videbat, alterum omnino Brundiſij deficiebat, de altero non loquitur: nihil enim verendum de eo Brundiſij: In locis autem deſertis periculum erat, ne quę ſibi ad vſum neceſſaria erant, deeſſent, pręcipuè ſi vellet ibi occultè degere, quod tamen ipſe diligenter ſe prouidiſſe dicit.

440 Locum vberem vt hortos ędificaret: Nos auxilio veterum codicū LOCVM, VBI HORTOS AEDIFICARET: ſcripſimus: VBE tantum in illis, pro VBI legebatur, in reliquis nihil omnino peruerſionis: ſed qui in antiquis exēplaribus tractandis exercitati ſunt, huiuſcemodi errores ſæpe inuenerint neceſſe eſt: confunduntur enim hæ duo vocales et altera ſæpe alterius locum ſubit, vt à diligentiſſimis, & eruditiſſimis viris animaduerſum eſt.

441 Nihil Curione ſe duce facere: Manu ſcripti libri, CVRIONEM accuſandi caſu habent, quam lectionem & accepimus; & ſinceram eſſe exiſtimamus, vt ſe Syllę, Curionē Pompeio comparans dicat: Nihil Curionem facere ſe duce, quod Pompeius antea Sylla duce non fecerit: locus tam certus eſt (niſi fallor) vt nihil amplius eum oporteat confirmare, & declarare: videndum potius accuratius in verbis his quę ſequuntur, an uitium ſit. Ad ambitionem quibus exilij pœna &c. Ego enim valde dubito: nec tamē in manu ſcriptis vllam varietatem inueni.

441 Cōtra ſe mouerūt: Nos duas has vltimas voces deleuimus: nec enim neceſſarię ſunt: pulchreq́; itelligitur, quod deſideratur: & declarationem, paraphraſinq́; quandam illas fuiſſe arbitramur à recētiore, nec valde erudito factam: è regione ſequentis verſus notam, quæ deprauationem oſtendat, conſtitui iuſſimus: Quis enim ex his verbis HOMO NON INFANS SED QVIS VLLI NON DICAT: idoneum ſenſum vllum eliciat.

441 Illinc equidem Cn. profectum puto. Receptam hic lectionē conſeruauimus: in antiquiore tamen noſtro codice: ILLIM EQVIDEM: &c. Legimus: eadem ratione, qua antea multis locis obſeruaſſe nos expoſuimus, iſtim, pro iſtinc ſcriptū eſſe: Nam illi pro illic & Virgi. dixit: vt patet illi ianua læto: & in. II. Illi mea triſtia facta Degenerēq; Neoptolemū narrare memēto: ita enim exponit Ælius Donatus. Terentius. Interea, dum ſedemus illi, interuenit adoleſcens quidam lacrimās: & in Ecyra: Itaq; ineptus hodie dum illi ſedeo: huius autem aduerbij multa (vt puto) exempla inuenirentur, niſi paſſim illa ab aliquibus, qui corruptā ſcripturam credebant, deprauata, & contaminata eſſent.

441 Et primas eius actiones horreo: Nos ſinceriorem, & meliorem lectionem putauimus eſſe eam, quam reſtituimus inuentam à nobis in antiquis libris: Vt, prima, caput intelligat & principium: non enim actiones appellat, vt puto, quæ gerere debebat Cæſar in ſenatu, ſed quæ in congreſſu illo à ſe agenda, & tranctanda erant cum Cæſare.

441 Cum tu hæc leges, ego illū fortaſſe conuenero: Poſt hæc verba addidimus ex vetere codice τέτλα κύντερον: videtur autem & Germanorū antiquus codex, ex notis, quas illi pinxerūt eandem hanc ſcripturam habuiſſe: in noſtro tam integri ſunt, & rectè cōpoſiti hi caracteres, vt nō facile exiſtimandū ſit hunc locum corruptum eſſe, nec tamen, omni ſcrupulo vacuus eſt τέτλαθι ſępe dixit Homerus pro ſuſtine, perfer, per dura, quod à verbo τλῆμι, vt maxima pars grammaticorum putat, modo imperandi τλᾶθι & κατὰ ἀναδιπλασιασμὸν τέτλαθι formatū eſt: quidam non ignobilis grāmaticus cenſuit eſſe verbū τέτλημι vnde τέτλαθι ortum ſit, à cuius fortaſſe profecto τετλάω τέτλα formatū eſt eodem modo, & ſignificatu vel τέτλα per extremę ſyllabę abſciſionem à τέτλαθι factū eſt: ſeu vitium potius fuit librarij, qui τέτλαθι ſcribere debuit, & fortaſſe reliqua verba, quę inter hanc ſunt, & proſteriorem vocem in verſu Homeri, qui infra poſitus eſt: nam duo ſola illa verba vix poſſunt abſolutā ſentētiam reddere, nec ea memoria teneo me vnquam ita apud Homerū legiſſe: ſnīa ſanè eius verſiculi, quē pronunciat Vlyſſes videtur hic valde apta & accōmodata eſſe, & hęc cauſa fuit cur hanc lectionē probarem & reciperem: nam duo hęc gręca verba etſi rectè ſcripta ſunt in priſco exēplari, non tamen ita perfectā ſententiam, & certā rationem habent vt non aliqua dubitatio inſit: hortatur autem ſe ipſum vt forti animo congreſſum illum cum Cæſare ſuſtineat, quem maximè formidabat: ijſdē ferè verbis & Vlyſſes cor ſuum perferre iubet, pręſentia mala: difficiliorem fortunā quādoq; illud perpeſſum eſſe docens: eſt autē is verſus ab illo pronūciatus lib. ij. Odyſſeę. τέτλαθι δὴ κραδίη καὶ κύντερον ἄλλο ποτ' ἔτλης.

441 Vt ne Trebatiū quidem: vetus ſanè lectio Trabilium: Quā vocem cuncti quoq; formis excuſi libri olim habebant, nōnulli eam poſtea in TREBATIVM conuerterūt: vnde in omnibus nunc Trebatiū eſſe cœpit: Ego vt illius nominis nullā rationem, aut hiſtoriam adferre poſſum, quæ rem obſcurā aperiat,

ita tot

ita tot librorum conſenſum vix contemnendum eſſe puto: qui primi priſcam, & receptam lectionem condẽnarunt, ſi aliquo argumento caſtigationẽ ſuam confirmaſſent, ſtudioſis omnibus omne dubium exemiſſent: cum vero nihil eiuſmodi fecerint, mirari nõ debent, ſi maioris adhuc auctoritatis apud quoſdam eſt antiquorum exemplariorum fides, q̃ illorum iudicium.

441 Ἄλλα μὲν αὐτὸς: &c. Verba Homeri ex iij. lib. Odyſſeæ: quæ Minerua Mentorem referens pronunciat hortãs Telemachũ, vt abſq; timore Neſtorẽ alloquatur: Verebatur. n. adoleſcens ſapientẽ ſenectutẽ laudati viri: ipſe imperitus rerũ: & qui tunc primo pedes domo mouiſſet: ſic autem loquitur. Τηλέμαχ' ἄλλα μὲν αὐτὸς ἐνὶ φρεσὶ σῇσι νοήσεις, ἄλλα δὲ καὶ δαίμων ὑποθήσεται: adducitur hic locus à Platone li. ij. de Legibus. Iiſdẽ ferè verbis de eadem re ſollicitos bene ſperare iuſſit diſcipulos ſuos verus deus, & q nobis indigniſſima nece ſalutem, vitamq; procurauit, ſi diuina profanis commiſcere licet.

442 Vide q̃ ſit antiquorum: Caſtigauimus: VIDE QVAM SIM ANTIQVORVM HOMINVM: ideſt ſimplicis ingenij, & minime callidi, quales antiqui homines erant: Græci item ἀρχαίους appellãt rudes, & ſtultos homines, & pp eandem cãm ἀφελεῖς eoſdem quoq; vocant: miratur Cicero, ſeq; nimię ſimplicitatis damnat, quod Atticus iuſtam ſuã in Dionyſium iracundiã reprehenderit, ſeq; magnopere ſtultitia ſua, & nimia bonitate deceptũ dicit, putaſſe grauius illum laturũ, quæ Dionyſius improbè fecerat, quam ſe, duabus de cauſis, & quia amicum offenderat, debemus autem iniurijs amicorum cõmoueri: & quia iudicium ac teſtimonium quod de illo apud ſe fecerat, feſellerat.

442 Philargyro bñ: Sic oẽs veteres, & noui codices: quare nihil mutauimus, quãuis alij, DE PHILARGYRO legant: putamus aũt de Dionyſij iniuria adhuc Ciceronẽ loqui: cum. n. (ut opinor) de hac re Philargyrus ſermonem haberet cum Attico, Ciceronemq; fortaſſe accuſaret, planum ei fecit Atticus rem aliter ſe habere, atq; ille putaret, credebat enim Philargyrus Dionyſium eſſe relictum, & eiectũ, cum ipſe potius improbè Ciceronem reliquiſſet: ideoq; dicit illum habuiſſe cãm & veram, & bonam: res. n. ita ſe habebat: facile autem Ciceroni videbatur defenſio ſua ſuſcipi & ad exitum perduci poſſe, vt ſcilicet in eo negotio nihil culpę admiſiſſe probaret: exiſtimamus autem intelligi debere, reſpondiſti, ſeu aliquod ſimile verbum.

442 Sed qd præcipiat ſentiam: Antiqores libri, SED QVID PRAERIPI, STATIM &c. Cũ paulo ante ingreſſus eẽt diſputare, qd à ſe in eo congreſſu faciendũ eſſet, cito mutata ſnĩa quid p̃ripi, inquit. ſ. neceſſe eſt: ſtatim vt cũ eo locutus ero pſcribã quęcũq; fecero: nõ oportet hæc anticipare, & ante, quã geſta ſint, velle explicare: eodẽ hoc verbo, eodẽ ſignificatu vtitur prima ſequentis libri epiſtola: Niſi ſi tu aliter cen-

" ſeas, & hinc abero, & filij, ſed alterũ mihi eſt certius, nec præripiã tñ, expectabo tuũ conſilium. Vulgata aũt lectio ſenſum frigidum habet, & paruũ etiam ſermonis candorem.

443 Tardioris fore belli quod cũ ijs Sinueſſam nõ venerimus: Auxilio veteris noſtri libri hunc locum turpiter fœdatum purgauimus niſi fallimur: ſic aũt ſcribimus: TARDIORIS FORE RELIQVOS, SI IN HIS NON VENERIMVS: nullum aũt eſt vitium, niſi unius tantũ literæ in antiqua ſcriptura, pro RELLIQVOS, enim BELLIQVOS ſcriptum eſt: nam relliquos per duo ll· vt quãdoq; relligas credidit fortaſſe librarius ſcribi oportere, q̃ inepta aũt, & falſa vulgaris eſſet lectio nihil attinet dicere: qd. n. nunc de Sinueſſa loquatur, cũ exponat q̃relã Cęſaris, quã ſecũ habuerat, qd' ei negaſſet ſe ad vrbẽ venturum: qũo aũt hæc res tardius bellũ facere poterat: hæc ſunt tam inania, & ridicula, vt nihil ſupra dici poſſit: recte autẽ iudicabat Cæſar reliquos fore tardioris, ſi Cicero in illis non fuiſſet: omnes enim boni viri reprehenſionem eã fugere cupiebant: cum aũt vnus inuentus eſſet, qui fidenter negaſſet, illi quoq; difficilius cogi poterant: ſequitur autem ſermo huic ſententię conformis: tardioris autem accuſandi caſum numero multitudinis, quis non videat eſſe! non vnitatis generandi: quod fortaſſe non nihil occaſionis dedit ad errandum: in his autem, frequens eſt apud Ciceronem, ideſt unus ex his, vt in eis etiam: ll. xiij. Academicam oẽm quęſtionẽ libris. iiij. in eis, quæ erant cõtra ἀκαταληψίαν præclare collecta ab Antiocho Varroni dedi: Itẽ in eodẽ lib. Incidiſſemus etiam in illos, in eis in cognatum tuum.

443 Quæ vt tu ſoles dicere νέκυια: Sic locum reſtituimus auxilio meliorum codicum, in quibus adhuc hæc vox Græca inuenitur, etſi imperitia librariorum aliquantulum inquinata, non tamen ita, vt tota non agnoſcatur, nam ante etiam cum hac dictione vſus eſſet, vt de nomine prius ab Atti-

" co & ſæpe vſurpato locutus eſt: ita enim inquit: Quam illam νέκυιαν (vt tu appellas) timere:

" quod ita eſſe ſcimus ex epiſtola illa, in qua multa loca ex epiſtolis Attici citat, nã in vno ſic legimus:

" ita vt ſi ſaluus ſit Pompeius, & conſtiterit alicubi, hanc νέκυιαν relinquas: quid autem de hoc nomine ſentiamus ante diximus. quæ autem poſt hanc vocem ſequuntur verba, adeo conturbata ſunt, & peruerſa, vt nos rectum eſſe iudicarimus contra ea ſtellulam adponere: antiquam autem ſcripturam repoſuimus cum fide, & diligentia: ſiqua enim ſpes reſtat quandoq; ſinceram lectionem reſtitutum iri ex priſcis veſtigijs eam exprimi atq; erui poſſe ſperandum eſt: quidam AREA SCELERVM, legunt: Alij pro AREA græcam vocem ἅλως quæ tamen idem ſignificat, reponunt, alij etiam alijs modis, vt fit, cum veritas occulta eſt: nos nihil, quod certum eſſet videntes, inſtitutum noſtrum conſeruauimus, vt in tantis tenebris antiquorum codicum lucem etſi obſcuram, & tenuem, non dimitteremus.

443 Illa tñ κατωγῆς: Sic nonnulli legunt: quomodo autẽ exponãt, notum eſt: antiq ſanè codices KATAKIC

habent: ego puto vnam ſyllabam in medium reſtitui debere, quæ incuria librariorum omiſſa fuerit,
& ita κατάκρισις fieri & legi: quo uerbo etiam utitur lib. ij. harum epiſtolarum: ſed me κατάκρισις mea illa
cõmouet &c. Arbitror autẽ denunciationẽ illam hic intelligere, quam ipſe Cæſar in primo commenta
» rio de bello ciuili mitioribus uerbis à ſe factã eẽ tradit, inquit. n. Pro quibus orat, atq; poſtulat, ut rẽp.
» ſuſcipiant, atq; unà ſecum adminiſtrent: ſin timore defugiant, illi ſe oneri nõ defuturum, & per ſe remp.
» adminiſtraturum: nam neq; illic hoc nomen cõmuni ſignificatu ponitur.

443 Non fuit rogandũ. Nos cũ antiquis libris, NON FVIT NEGANDVM, legimus: conſtituerat omnino
hoc illi Cicero libere negare, quod tñ moleſtũ, & periculoſum erat, quum aũt hoc Cæſar quaſi perſpe-
xiſſet, vt honeſtiorem finem ſermoni imponeret vt deliberaret petijt; quare Cicero gaudens cõmodio-
rem exitũ, quã ſperabat ſermonẽ illum habuiſſe: non fuit negandũ inquit: in antecedente etiã epiſtola:
ergo ei negandũ inquit: quaſi dicat, hoc non niſi cum periculo fieri poteſt.

443 Inde expecto quidẽ ἀλλὰ πλίαν illam tuã: hęc eſt recepta lectio: quã cum ſententiã nullam habere exiſti-
mauerimus, eo cõfugimus, vt antiquos characteres potius deſcripſerimus, quã inania hęc verba, & in
erudita hic inutiliter iacere pateremur: vnũ aũt tantũ nomẽ, atq; id fœminino genere deſiderari ſuſpica
mur & ex hoc loco, & ex illo ẽt, qui eſt in ſecũda epiſtola ſequentis libri, qui in noſtro antiquiore valde
ſimiles huic notas habet, vt qui vnum purgarit, ambos reſtituerit.

444 Ille vero non Negatiuã particulã deleui, quippe quã in nullis antiquis libris inueni: exiſtimo aũt figurã
eſſe ἀποσιώπησιν vt magis accuſandus ſit Seruius, q̃ Pontius: nã is timoris cã id cõmiſit: turpior autem
res Seruiũ impulit ad id conſiliũ capiendũ: in quo aũt diſcrepat paulo ſupra antiquũ exemplar à vul-
» gata lectione quãuis id nõ receperim, celare nolo. in eo. n. ita legitur, ſed erit immitiſſimus Seruius, qui
filium miſit ad effligendũ Cn. Pompeiũ, aut certe capiendũ &c. Quod ſi effligere expellere ſignificaret,
& quaſi vi et preſſu quodam extrudere, quemadmodum apud gręcos ἐκθλίβεσθαι: quod latini (vt puto)
exprimere dicunt, nõ ineptum fortaſſe ſenſum hęc lectio haberet, eundemq; planum & apertum. ſed q̃a
de hoc mihi parum compertum eſt, ideo veterem lectionem repudiaui.

444 Et aliqñ ſñiam terminemus: Nulli manu ſcripti hoc extremũ verbum habent vt κατ' ἔλλειψιν hic locus p-
nunciatus ſit, qualis eſt ſermo iratorũ: cuiuſmodi hic eẽ Ciceronis, ex verbis ipſius liquido apparet.

EX LIB. X. EPIST. AD ATTICVM.

444 Nonis illis Decembribus: iuſſeram ego, vt dictio ILLIS bis ſcriberetur, nota figura in quo magna culpa
eſt librariorũ: qui ea, quę non ſine aliqua moleſtia, & labore indagaui, ipſi ſua negligentia omiſerũt: ſæ-
» pe ita locutus eſt Cicero, vt in, ij. lib. ad Atticum. Vectius ille, ille noſter index &c. & in primo. Noſti
» Caluum ex Nanneianis illum, illũ laudatorẽ noſtrũ; quã aũt vim & ἔμφασιν habeat hęc repetitio, vni-
cuiq; planum eẽ arbitror: quãtopere aũt ſolitus eſſet Cicero celebrare Nonas Decembres, quo die de cõ
iuratis ſuppliciũ ſumpſit, manifeſtũ eſt: nimius enim erat ille laudum ſuarũ iactator: vt amicis etiã ne
» dum alienis faſtidium tam crebra illarũ prędicatio gigneret. Brutus in epiſtola ad Atticum. An quia
» non oĩbus horis iactamus idus Martias ſimiliter, atq; ille Nonas Decembres ſuas in ore habet, eo me-
» liore condicione Cicero pulcherrimũ factum vituperabit, quã Beſtia, & Clodius reprehendere illius cõ
ſulatum ſoliti ſunt.

444 Quid nã ego quid ille: & locũ hunc auxilio veteris codicis antea corruptum, & deminutũ reſtitui: verba
aũt Græca Homeri ſunt. λ. χ. pronunciata ab Hectore: eoſdem verſus adducit Cicero in epiſtola, qua
Pręcilium Cæſari cõmendat; quo loco plenius eius ſñię vim, & excellentiam explicaui.

445 Me attractũ iri ſi de pace agatur. Vetus illud exemplar, ſi de ea re agatur, habet, ego tamẽ receptã lectionẽ
non ſpreui: qui vetere magis delectatur, poteſt nunc eam pro ſuo arbitrio reponere: nam quin de pace
intelligat, dubium eſſe non poteſt ex ſequentibus verbis.

445 Vt dum oratores cantent, rideant, quieſcat: tradunt Beroaldum ſic emendaſſe, EANT, REDEANT: quã
nos caſtigationem non improbauimus: nam & ſatis modeſta eſt & ingenua: & quę antea verba lege-
bantur, riſum vere vnicuiq; mouere poterant: in manu autem ſcriptis codicibus, QVIESCAT vnita-
tis numero legitur: nam in alijs nihil diſcrepant priſca, ac noua lectio, quem autem ſummarium appel
let, nobis ignotum eſt: eam vocem, etſi nonnulli attentare conati ſint, quia in cunctis manu ſcriptis eſt,
& nihil melius, neq; à nobis excogitari potuit, neq; ab alijs adhuc prolatum ſcimus, ut erat reliquũ⁹:
ſit ne autem corrupta, an non ſit, nihil compertum habemus.

445 ἐκφώνησις τόπτη: Poſteriorem Græcam vocem deprauatam eẽ credimus: Quid. n. ibi τόπτη faciat cũ pau-
lo poſt DELECTAVIT, ſcriptũ ſit: quod verbũ ſuperiorẽ ſẽtentiã cõcludit: Nos aũt aduerbiũ quod-
dam. uel ἐπίθετον vocis illius ἐκφώνησις deſiderari arbitramur: quod tamẽ quale ſit dicere nõ poſſumus:
Græcos autem characteres depinximus, vt alij veram ex illis lectionem, quę latet euocare poſſint: Qđ
cum omni ſtudio ipſi facere conati ſimus, adhuc prędſtare non potuimus.

445 Hęc eſt ἄλωσις in qua nunc ſumus mortis inſtar: veteres libri ἄλη habent, ideſt πλάνη, & erratio: animi ta-
men, nõ corporis errationem intelligere debemus: cum aliquis varijs grauibusq; cogitationibus diſtra
ctus in quo conſilio cõnſiſtat reperire nõ poteſt: quod magnam moleſtiam, vel vitę potius tędium gi-
gnit: Malè noſtri illi librarij per duo λλ hanc vocem ſcripſerunt.

Si acciderit

445 Si acciderit vt legaret: Legeret hñt manu ſcripti codices, vt in.iiij.ẽt li.teſtati ſumus: illic.n.eãdem locutionem reſtituimus: eſt aũt huic ille locus valde ſimilis, Meſſius defendebaẽ à nobis ẽ legatione reuocat⁹, nã cũ Cæſari legerat Appius: ſunt aũt lecti legati: nõ tñ vrbe exierunt: cũ Piſo ẽt ſocer apud Cæſarẽ offenderit, quod in ſenatu de ea re mentionẽ facere auſus ſit: Hoc ex Dione accepimus, quod hac legatiõe ſic loquiẽ καίτοι πλουτοῦν πρέσβεις ὑπέρ τε τῆς εἰρήνης καὶ περὶ τῆς ὁμονοίας σφῶν παραχρῆμα πρός τε τοὺς ὑπάτους καὶ πρὸς τὸν πομπήιον πεμφθῆναι ἐσηγήσατο: & paulo poſt. καὶ ἐκεῖνον ὑποτόπουν ἢ μάλιϛ᾽ ὅτι οἱ πρέσβεις οἱ τὰς καταλλαγὰς δῆθεν πρυτανεύοντες ᾑρέθησαν μὲν, οὐκ ἐξῆλθον δ᾽: ἀλλ᾽ ὅτι καὶ ἐμνήσθη ποτὲ περὶ αὐτῶν ὁ πίσων ὁ πενθερὸς αὐτοῦ αἰτίαν ἴσχεν.

445 Iam adeſt & animus ardet: Ante hæc verba græca dictio deſideratur: quã cũ ex priſcis characteribus intelligere nequiuerimus, illos diligẽter deſcripſimus: nullo autem modo μαίταμα legi poteſt, vt crediderũt Germani: nam & nullũ ſenſum hic ea vox habet, & fœmininũ eſſe debere iam ante docuimus in penultima pręcedẽtis libri epiſtolã: perſpicere autem poſſumus conſimiles noſtris omnino characteras eẽ in antiquo codice Germanoꝝ: quos ipſi dum ſtudent: eam vocẽ aliquẽ ſignificatum habere, aliquãtulum peruerterunt, ſed tñ non ita vt non retineant adhuc multum ſimilitudinis.

445 Alteram tibi eodem die epiſtola dictaui: Nos HANC repoſuimus ex manu ſcriptis exemplaribus: quæ vox culpa librariorum omiſſa fuit, cum eſſe debeat: locuti antea ſumus de hoc loco, vbi etiam plura exempla huius ſermonis adpoſuimus.

446 Quorum ſocietas, & ſceleratę cõſenſionis fides: Caſtior omnino, elegantiorq; antiqua lectio eſt, à me reſtituta quę SOCIETATIS habet: vt poſtea ſe quaſi corrigat: qui ſocietatem appellarit conſenſum, & coitionem eorum: cum potius ſcelerata, & nefaria conſenſio appellanda ſit, fidem autem ſocietatis dicit, quia illi cũ fide, quæ cogitauerant texerunt, & poſtea exercuerunt.

447 Quod intelligeret ſe apud ipſum legẽ offendiſſe de ærario. Nulla ſanè alia re diſcrepãt antiquiores codices, niſi qđ IPSAM, & nõ ipſum hñt: vt nunq̃ ferè fruſtra inſpiciaẽ: q, ſi & ipſi aliqua parte mẽdoſi ſũt, tñ aliquod veſtigiũ retinent verioris lectionis, vt hic accidit: putamus.n. nos pro LEGEM, PLEBEM legi debere, vt intelligamus Cæſarẽ perturbatũ eſſe, qđ intellexerit ſe in magnũ odiũ plebis veniſſe ĩ eo negotio de ærario: ærariũ.n. clauſum nõ ſine ſcelere, à q̃bus nõ debebat, apiri poterat: qđ ẽt inter magna " Cęſaris impedimẽta Cicero collocat li. vij. cũ inq̃t de illo: Non eũ reꝝ prolatio, nec ſenatus, magiſtra" tuũq; diſceſſus, nec ærariũ clauſum tardabit: Cũ igiẽ ille eius clauſtra fregiſſet, publicaſq; pecunias diripuiſſet, valde ab oĩbus reprehẽſus erat: & plebs violatũ ab eo Tribunũ, cõtra cuius voluntatẽ auſus fu" it id facere, iniquo aĩo tulerat: ſequenti aũt epiſtola idẽ his verbis affirmat. Curio mecũ vixit, iacere Cę" ſarem putans offenſione populari: Itẽ ſecunda ab hac epiſtola: Quippe qui florentis, ac nouos, vt vti" diebus ipſi illi egenti, ac pditæ multitudini in odiũ acerbiſſimũ venerit: etſi in primis verbis mendũ ſit: offendere aũt apud aliquẽ, ideſt odio illi eẽ alibi apud Ciceronẽ reperies, vt ad Q. Fratrẽ li. ij. Nã apud perditiſſimã illã atq; infimã fęcẽ populi pp Milonẽ, ſuboffendit, & boni multa ab eo deſiderant.

447 Atq; ego me receſſurũ, & ſolitudinẽ quærere: Emendauimus RECESSVM. Receſſum enim appellat loca ab hominum cœtu remota: ipſe li. xij. nam mihi receſſus, & ſolitudo prouincia eſt.

448 Atq; videbat: Reliquũ huius epiſtolę multis mendis ſcatet: ipſi in tantis pueſionibus conati ſumus quã tutiſſime potuimus oĩa ad antiquoꝝ codicũ fidem reuocare: multæ tñ reſtant maculæ, ut dici nõ poſſit q̃ male habita ſit hæc epiſtola: in vetuſtiore nr̃o exemplari ne illud quidẽ IVBEBAT integre legiẽ: ſed detrũcata, & lacera quędam uox IVLEBAT: quæ magis adnotamus, ut fidẽ faciamus mancum, & corruptũ eſſe totũ hunc locum, q̃ ut ullã opẽ adferant huic contextui verboꝝ: cum p̃ſidium illud, quo multa mẽda ſuſtulimus, nos penè deſeruerit: qd aliud facere poſſumus, q̃ deprauata loca indicare!

448 Et ſermonis Hirtiani. Lurtiani habent manu ſcripti codices: & infra Lurtio cõuento, ubi prius Hirtio: qđ quãuis nõ certã hiſtoriam faciat huius negotij, tñ à nobis receptum eſt: cur. n. non potius antiquis codicibus fidem habeamus, q̃ nouis, & contaminatis!

448 Tu optimos Terentię dabis: Ita ẽt hñt manu ſcripti codices nullo ſenſu: nos tñ Oppios legi poſſe arbitrati ſumus: nã in extremo ſequẽtis epiſtolę de eodẽ negotio agens (vt putamus) de Oppijs veliẽſibus (inq̃t) qd placeat, cũ Philotimo videbis: & li. vij. vbi loquiẽ de ęnigmate, quo vſus fuerat Attic⁹ in ſua " epiſtola inq̃t. Aenigma oppioꝝ ex uelia: & paulo poſt: Oppios.n. de Velia, &c. eſt aũt de nũmis (vt opi" nor) & pecunia ſemp ſermo. lib. ẽt. viij. ſic inq̃t, ad Philotimũ ſcripſi de viatico, ſiue à moneta, nemo.n. ſoluit, ſiue ab oppijs tuis contubernalibus: Hoc cauſæ fuit cur Oppios potius ſcribendũ eẽ exiſtimauerim, qui meliorem, certioremq; lectionẽ inuenerit, me facile in ſuam opinionem ducet.

448 Quod mihi mandas de quodã regendo ἀρκαδίαν: Hoc ẽt verbum gręcum in uetuſtioribus incertũ eſt, & deformatũ, ut puto: nã ibi ita legiẽ ΑΡΚΑΙΑΝ: Nos (ut in malis) nõ oĩno iepte (ut putamus) ἀρχαῖαν legi poſſe iudicauimus: ideſt ſimplex, & ſtultum, nam hęc uox Gręcis quemadmodum ANTIQVVS, latinis, ſępe non bene ſonat: Ariſtophanes νεφέλαις: ἀρχαῖά γε καὶ διιπολιώδη καὶ τεττίγων ἀνάμεστα: ſcio ſanè Eraſmum uiꝝ doctiſſimũ receptã lectionem ſequi: credereq; Ciceronem ad Gręcũ prouerbiũ alludere, qđ eſt ἀρκαδίαν μ᾽ αἰτεῖς, qđ nõ reprehendo: licet antiqua ſcriptura aliq̃tũ diuerſa ſit, & durũ mihi uideaẽ ſi prouerbiũ indicare uoluiſſet unũ tãtum uerbum poſuiſſe: Quãuis.n. ut plurimum Cicero truncata, & mutila prouerbia adſerat: hoc tamẽ mihi modum excedere videtur: vetuſtũ exemplar mihi hanc ſuſpicionẽ creauit: nam alioqui libenter optimè de latina lingua meriti iudiciũ ſecutus eſſem. Loquitur

autem, vt putamus, de Q. Cicerone filio: nam in fine ſequētis epiſtolę, cūm nominatim de illo ſupra
» egiſſet (inquit) quem tñ nos diſciplina regimus: itē ſupra in eadem epiſtola, cum de eodem ſermo eēt:
» vellem inquit ſuſcepiſſes iuuenē regendū: item nō multo poſt, cū dixiſſet, iuuenē noſtrū nō poſſum non amare, addit poſtea: ſed erit curæ, & eſt, „ vt regatur, vt fortaſſe pro QVODAM, Quinto, legendum ſit: quod tñ non adfirmo, nunq̄.n. tam incertus fui, q̄ ſum, in hac huius epiſtolę parte.

448 Reſcripſi & iſta madio ſi uis cum ioco tñ familiari: Noſter antiquior pro ISTA habet ISTO. Germani quoq; in margine ſui codicis ex vetuſto exemplari videnť adnotaſſe ISTOMACHO: quę.n. à notis q buſdam correctoribus nō acceperunt, ex veteri codice illos hauſiſſe poſſumus exiſtimare: ipſe RESCRIPSI EI STOMACHOSE, partim ex veteribus codicibus, partim ex rõne ipſa auſus ſum ſcribere: vt
» intelligat rem illā, quam poſtea apertius exponit, cū inquit. Vectenum mihi amicū, vt ſcribis, ita puto
» eſſe: cū eo (quod ἀποτόμως ad me ſcripſerat de numis curandis) θυμικώτερον erat: id tu ſi ille aliter accepe-
» rit, ac debuit, lenies: Monetali autē adſcripſi, quia ille ad me proconſulem &c. credo autē intelligere iocum familiarē, qđ monetalem eum appellauerat: nā ſimultatē inter illos interceſſiſſe ex hoc etiam loco declaratur dum certius aliquid reperitur, non incommodè ſic legi poſſe exiſtimo: nam & ſi coniecturis aliq̄tulum vſus ſum, eas tamen tam firmas arbitror, vt non omnino repudiandę ſint: numerum autem dierum, quo epiſtola data eſt, qui incommode in caput ſequentis epiſtolæ collapſus erat, in finem huius retraxi, hæc.n. ſua illorum verborum ſedes.

448 Et tñ recitet. Caſtigauimus: ET TAMEN RETICE, cū verba illa nihil ſignificati haberent: vt dixerit ſe omnino velle nauigare ad Pompeiū, conſiliūq; hoc ſuū aperte ſe exequi velle, nec exitū rerū Hiſpanarū ſe expectaturū: fiat in illis quidlibet q̄uis autē non callide hoc agere velit, tñ iubet, vt reticeat hoc ſuū cōſiliū, ne vlla rõne impediri poſſit: timuit.n. ne cū ſe qđ cogitaret palā facere velle dixiſſet: Atticus id nō tegeret: id āt cū vtilitatē nullā hēat, & icōmodi aliq̄d gignere poſſet, nullo mō vult Cicero diuulgari

449 Nec tñ in acie ſed militia, aut alio i loco: Nos caſtigauim⁹ pro militia MELITA: quæ inſula eſt, vicina. Siciliæ penè adhuc antiquū nomen ſeruans, de qua meminit Cicero in Verrinis. Pli. li. iij. cap. vij. & Strabo: vnde appellatos volunt Catulos Meliteos: eā nunc Hieroſolymitanæ religionis equites Rihodo pulſi muniunt, & ſedē reliquarū ſuarū fortunarum fecerunt: cogitauit aūt Cicero ibi manere donec bellū eſſet, quieto loco, & ab omni belli ſuſpicione remoto, vt in fine ſequentis epiſtolę narrat his ver-
» bis. Cū Antonio itē eſt agendū, ut cū Curione Melitę me velit eē: Itē nō multo poſt: Melitā igitur (opi-
» nor) ca peſſemus, dum qđ in Hiſpania, quod quidē propemodū videor ex Cęſaris literis ipſius volun-
» tate facere poſſe: quamuis igitur nō habeamus nobiſcū hoc loco veteres codices, ex poſterioribus tamē his locis videtur ſatis tuto poſſe mendum, quod illos etiam occupauit, deleri.

449 Cretenſi Curio: Hæc eſt vulgata lectio, q̄ quā falſa ſit dici non pōt: uetuſtior nr̄ codex. Fretenſi: nos admoniti ab antiqua ſcriptura, & hiſtoriæ veritatē ſectantes FRETO SICILIENSI, ſcripſimus: ſic.n. Cęſar ipſe primo lib. de bello ciuili de Curione loquens: Fretūq; Sicilię claſſe occupauerat: Itē in initio. ij.
» libri. Interim L. Naſidius ab Cn. Pompeio cū claſſe nauiū. xvj. in quibus paucæ erant ærat ę L. Domi-
» tio, Maſſilienſibusq; ſubſidio miſſus freto Sicilię, imprudente, atq; inopinante Curione pucitur: dicitur autem fretum ſicilienſe, ut prætura ſicilienſis. De natura deo℞ li. iij. Quid Chalcidico Euripo i motu idētidem reciprocando putas fieri poſſe conſtantius? quid freto ſicilienſi?

449 Quintū pue℞ accepi vehementer: male punctis diſtincta hæc oratio adeo confuſa erat, & tātas tenebras gignebat, vt qñq; hic locus immerito corruptiſſimus exiſtimatus ſit, in quibuſdamq; impreſſis aſteri
» ſco vt mancus, ſignatus: Accepi aūt vehementer, ſignificat grauiter accuſaui, & aſperioribus verbis re-
» prehendi: ſic loquiť & Coelius de Pompeio: accipitur ſatis male à Curione, & totus eius ſecūdus conſulatus exagitatur: nā ſępe ēt in bonā partem hoc verbū ſumi pro ſignificatu, & vi aduerbij, quod ei adiūgiť, notiſſimū eſt: Grçci eadē rõne τραχέως δέχεσθαι grauiter accuſare dicūt, & è cōtrario οἰκείως δέχεσθαι familiariter, & lęto animo recipere, utriuſq; locutiōis exemplū eſt. apud Plutarchum in vita.n. Craſſi, vbi de Mumio eius legato agit, qui cōtra Spartacum parū proſpere pugnauerat, ſic loquiť ὁ δὲ κράσσος αὐτόν τε τὸν μόμμιον ἐδέξατο τραχέως, καὶ τοὺς στρατιώτας ὁπλίζων αὖθις, ἐγγυητὰς ᾔτει τῶν ὅπλων ὅτι φυλάξουσι. i Cicerone aūt, cū de ipſo ſermo eſſet, qui pue℞ adhuc Octauium obuiā ſibi forte in uia factū accurate, & blande ſemp excipiebat, ſomnio de futura illius potentia admonitus, ita inquit. ἐκ τούτου φασὶ τὸν κικέρωνα τῷ παιδὶ κατὰ τὰς ἀπαντήσεις ἐντυγχάνειν φιλοφρόνως, καὶ κἀκεῖνον οἰκείως δέχεσθαι τὰς φιλοφροσύνας: & illum etiā, puerum ſcilicet Octauium blanditias illecebraſq; Ciceronis familiariter ſolitum eē accipere.

449 Quod fieri nō debet: duo poſtrema verba in manu ſcriptis libris nō inueniunť: alij codices excuſi pro illis DICITIS OPORTERE hñt: donec tñ videro ātiqorē codicē, q ea hēat, ſemp ſuſpicabor noua eē, & ąb aliquo iculcata, videndū potius an ſit figura ἀποσιώπησις vt qd itelligēdū ſit relinquat i aīs audito℞.

450 An ni ualde hic in abſentia: pABSENTIA, ABSENTIS, hñt cūcti manu ſcripti codices, primum autē uerbū ANNIBAL eē debere cenſuimus, adiuuante nō parum noſtram cōiecturā antiquo illo codice: cum autem de immitti atrociq; hoſte ſermo eſt, ſemper ſic loquitur, ut antea lib. vij. Vtrum de imperatore populi R. an de Annibale loquuntur: & in Philippicis: Annibal credo erat ad portas: quod ſi nō ita legatur, negare non poſſumus hunc locum corruptiſſimum eſſe.

450 Non hęc collegij noſtri ab Attico. Legimus, AB APPIO: ſcripſit autem Appius de diſciplina augurali
» librum, quod declarat M. Tullius in epiſtola quadam ad ipſum his verbis: Quod ego met multis iā ar-

gumentis

gumentis ante iudicaram:maximeq́ illo libro augurali,quē ad me amantiſſimè ſcriptū,ſuauiſſimū mi
» ſiſti:item Sex.Pompeius in dictione ſoliſtimum inquit.Appius pulcher in auguralis diſciplinæ lib.pri
» mo ait eſſe tripudium &c.Similitudo nominis decepit librarium:hoc.n.nomen quod ſæpe,imo in ſin/
» gulis paginis harum epiſtolaꝝ habetur,in errorem hominem induxit.

450 Quippe qui florentis ac nouos vt vti diebus &c.Hæc erat ferè omnium impreſſoꝝ codicum lectio,à qua
nihil diſcrepabat antiquior noſter liber:aiunt poſtea Beroaldum emendaſſe:quippe qui florens, ac no/
uus primis diebus &c.alij rectius putant:quippe qui florentibus,ac bonis veluti rebus ipſi illi &c. Vt
fit cum occulta veritate vnuſquiſq; in ſuam aliquā ſniam omnia conatur extorquere:Tutius igiť exi/
ſtimauimus in tam peruerſo, & deminuto loco veterem ſcripturam conſeruare,illiq́;mendi notā adpo
nere,quę tantiſper maneat,dum aliquid certius inueniatur.

450 Manſuetudinis in Metello,diuitiarū in Afranio:Nos,IN AERARIO legimus:vt idem Cæſaris factū,
nec manſuetū,nec diuitem(quod videri volebat)eū eſſe argueret:quomodo.n.manſuetus,qui Metel/
lum Trib.pl.occidi voluerit?nā ſi diuitias quas oſtentabat habuiſſet,quid opus erat ærariū clauſum,
vi,impediēte Trib.aperire,publicasq́; pecunias auferre?Non paruam anſam huic errori dediſſe puto,
qd ſępe in hoc codice F.litera pro E.ſumpta eſt:propter ſimilitudinē(vt puto)quā inter ſe habebant in
vetere ſcriptura hæ literæ:quid aūt de Afranio loquatur?q eo tpe legatus Pōpeij in Hiſpania erat.

450 Sedeo enim πλουτοδοκῶν:Hoc verbū græcū,cū antea qddam oīno deſiderareť nōnulli repoſuerūt acceptū,
vt apparet,ex manu ſcriptis,nec tñ ſatis purgatis libris,interptatiq́; ſunt:ditem expectans:quam nihil
aūt ad hunc locū faciat oēs facile videre poſſunt:antiqui codices vna minus ſyllaba πλουδοκῶν habēt,
quæ ſincera eſt,& vera lectio:πλουδοκῶν enim tempeſtatē,& nauigationē idoneam expectans ſignificat
cōpoſito verbo cum notiſſimo apud gręcos nomine,& quo vſum eē antea Ciceronē docuimus: nā in
li.xv.in vulgatis ēt codicibus legimus,hic aūt quātus πλοῦς;ſed videbimus:ob hoc igitur Cicero ſe di/
cit nō reperire qd ſcribat:qa cum oīa,quæ parari,cōficiq́; debebāt prouidiſſet:nauigatiōiq́; intētus ido/
neam tantū tempeſtatē expectaret,quę oī momēto tpis ſurgere poterat:qd amplius ſcribere attinebat?

451 Vt meam ipſe iam euocem:Sic erat in impreſſis codicibus inani aliq̄to ſpatio relicto:quod nři vete
ris auxilio expletur:legiť.n.in eo:ne meam ipſe συμπάθειαν euocem:adeo clare,vt mirer ab alijs non eſſe
id animaduerſum:quā aūt hic accōmodata ſit græca hęc vox dici non pōt:cum.n.de incredibili amo/
re in ſe Tulliæ ſupra locutus ſit,cito ex eo ſermone delabitur:ſentiebat.n.ſe iam cōmoueri,affectusq́; ſu
os excitari,quod nolebat:verbum hoc notū eſt:quod ſi tam facile exprimi poſſet verbo latino, quā uis
eius,ſignificatusq́; intelligitur,nihil laboraremus.Cicero id nomen ponit lib.ij.de diuinatione eiusq́;
» vim non vno verbo reddit:hęc illius verba ſunt.Aut.n.diuina vis quædam conſulens nobis ſomnioꝝ
» ſignificationes facit:aut coniectores ex quadam conuenientia,& cōiunctione naturę,quā vocant συμ/
» πάθειαν quid cuiq; rei cōueniat ex ſomnijs,& quid quāq; rem ſequatur intelligunt;&c. Verū hic diuer/
ſam vim συμπάθεια hře videtur ab ea quā in diuinatione habet,& potius eodē ſignificatu hoc loco ſum
pta eſſe,quo alibi verbū ab ea deductū Cicero vſurpauit,cū dixit Atticæ cōmotiunculis συμπάσχω.

451 Infamiā quoq; quā uis ſit falſa nauigio eſſe te iturū trans mare:Valde diuerſus eſt hic locus in antiqs co
dicibus:nec tñ eſt in illis integer,& incorruptus,ſed profecto mancus:nos dum aliqd certius;,meliusq́;
reperitur,quā maxime potuimus cautè,& parcè,cum caſtigauimus:antiq̄ tamē ſcripturā,vt teſtatā re/
linquamus,& vt quam nobis tutū uiſum ſit ab ea diſcedere,notū faciamus:ad firmamus,omnia, quæ
in noſtro leguntur in eis legi exceptis his verbis TE ITVRV'M: quæ cum in omnibus excuſis inueniſ
ſemus reliquimus,ut aliqs ſenſus elici ex hoc loco poſſet:de noſtro aūt nihil addidimus:ubi in impreſ/
ſis erat NAVIGIO,antiqui magno uel magni habebant:reliqua quę nunc in noſtro ſunt,eadē quoq;
in illis erant:ſi acute conſideres vulgatam lectionem,nihil ea ineptius:quid.n.nauigio addere oporte/
bat:quaſi aliter trans mare iri poſſet,nimis otioſa,& frigida(niſi fallimur)ea oratio fuiſſet:adhuc tamē
aliquid inueſtigandum puto:locus enim hic in manu ſcriptis ita deminutus eſt,ut niſi ex uulgatis TE
ITVRVM ſuppleas,imperfectus ſit ſenſus.

451 Si non fortunæ obſecutus fueris ut debes:Locus hic ex epiſtola Cęſaris aliter in antiqs legiť:quoꝝ lectio/
nē nos magis ꝓbantes in noſtrū eā trāſtulimus:VIDEBERE.n.ſeu VIDEBERIS eſt in illis,vbi vul/
gati,& excuſi oēs FVERIS VT DEBES hñt:paulo itē ſupra uerba hęc neglexim us,deleuimusq́; QD
MINVS PLACET:nā in nullis manu ſcriptis inueniunť,& inutiliter ab aliquo addita exiſtimamus.

453 Vide quā ad hæc Poſt hæc uerba ſpatiū inane relictū erat:τυραννικῶς ibi repoſuimus: nā ita ante
nos Germani in ſuo codice ſcripſerant,& ita unius tñ literæ tranſpoſitione in noſtro uetuſtiore legas:
quare ita ſcribendū eſſe cenſemus:poſt hanc gręcam vocem incipit epiſtola M.Antonij.

453 Quare parui refert me ꝓbare:Importune collocatū poſt dictionē PARVI punctū,qd pfectā orationē in/
dicat,fecit,ut credereť ea cē pteriti tpis,à pareo,ideſt qd iuſſit & impauit ille,feci,meq́; obediētē manda
tis illius pbui:cū debeat puncto ſublato,parui refert,legi:uoxq́; illa PARVI ſecūdo caſu nomē ſit, ſeu
potius aduerbiū hoc ſenſu:parui refert me probare cogitationē tuā,niſi mādata Cęſaris negligere uo/
lo:quāuis.n.ea probem,nihil in hoc tibi cōmodare poſſum:debeo.n.quas mihi Cęſar impoſuit ptes
ſuſtinere,& omni diligentia exequi:quare ad illum,cuius in arbitrio res eſt,& qui ius quod petis conce/
dendi habet,mittas cenſeo,à me.n.id impetrare non potes.

453 Tentabo audeam nihil properare:Hæc uerba ualde corrupta,& māca ſunt;cum igitur nihilo meliorem

hac antiquã ſcripturam inuenerim,ſed eandem penitus,& ſimili modo peruerſam , & laceram , contra hunc locum aſteriſcum figi iuſſi: Non me latebat:quoſdam hunc locum coniectura reſtituere tẽtaſſe; ſed quia parum illorum caſtigatiões ſincerę,& fideles mihi uiſæ ſunt,eas neglexi:in impreſſis CERTE, noſter antiquior CARTI habet:quod tam corruptum eſt,ut receptam eius loci lectionem nulla utilitate mutare noluerim.

453 Atq; utinam ad Curionem: Reſtituimus auxilio uetuſtioris exẽplaris uerba gręca,quę hic deſiderabant; quę & ſi in eo aliquantũ perturbata ſunt:non tamẽ adeo ſunt confuſa,ut non perſpiciatur in illis ſi diligenter attendas,noſtra lectio: Germanos quoq; adfirmarim conſimiles his, q ſunt in noſtro characteres,in ſuo codice inueniſſe,è quibus cum ſententiam exprimere uellent,ueram aſſequi non potuerunt; quam frequens ſit hic modus dicẽdi apud Gręcos auctores notum eſt:cum aũt de ſe magnum qddam loqui uellet,humanę infirmitatis memor,anteq̃ id proferret σὺν θεῷ τοι λέγω dixit:ideſt volente, & nõ aduerſante deo:ut nos etiam cum de nobis aliquid magnum pollicemur,ſemp hoc addimus ad minuẽdam arrogantiam. Ariſtophanes in Pluto οἴ μοι τί; οἴ μοι σὺν θεῷ δ' εἰρήσεται ταύτης ἀπαλλάξειν σε τῆς ὀφθαλμίας: Demoſthenes ẽt in Epiſtola ad Athenieſes,quam cum in exilio eẽt,ſcripſit οὐ μὴν ἀλλ' ἐὰν ἐθελήσητε ἀκοῦσαι σιγῇ καὶ παραμείνητε πάντα μαθεῖν οἴομαι καὶ σὺν θεοῖς εἰρήσεται αὐτός τε φανήσεσθαι μετὰ πάσης εὐνοίας τὰ δέοντα πρὸ ὑμῶν πράττων καὶ τὰ συμφέροντα ὑμῖν ἐμφανῆ δείξειν: multa huius locutionis exẽpla adducit in ſuis cõmentarijs admirabilis doctrinę vir Budæus:quę,qui ſcire volet,ibi legat:qui etiã latinos adfirmat, deum benignitate & dijs bene iuuantibus dicẽdo,idem expreſſiſſe: Eſt autem locus Homeri. λ. ι. σὺν θεῷ vbi vetuſtam declarationẽ hanc legimus τὴν λέγων τὸ ὑψηλὸν τῇ θείᾳ ξυνῇ λύει: ἐστὶ δὲ ὅμοιον τῷ, πειθόμενοι τεράεσι quod non incõmode hic adnecti poſſe iudicauimus: Nollẽ aũt noſtros librarios perfecto pũcto quæ ſequuntur verba ab his diſtinxiſſe: verba.n.quæ nimis contumaciter niſi mitigata eſſent, dicta fuiſſent,hæc ſunt:efficietur aliquid dignum nobis:quare nulla rõne ea ſeparare conuenit.

453 Tua mihi valde moleſta eſt: Inane ſpatium grecca quę deſiderabatur,voce repleuimus quę in vetuſtioribus codicibus integra eſt:dicit igitur ſe valde perturbatum,quod audierit cũ δυσουρίᾳ vexari: ſic.n.græci morbũ illum appellant,cũ ęgre lotium it:quem ẽt aut ei non diſſimilem στραγγουρίαν vocant:nã hæc medici accurate & minute vt ſuę artis vocabula diſtingunt,quæ ceteri eius imperiti inconſiderantius tradunt:ex illoꝝ aũt decretis diligentiſſime hoc docuit Marcellus Virgilius in ſuis ĩ Dioſcoridẽ à ſe cõuerſum eruditiſſimis annotationibus:qui igitur ſcire volet inde petat,vnde & nos hoc hauſimus,& ſiquid in humanis literis & his politioribus ſtudijs ſcimus:eo.n. doctore vſi ſumus & doctiſſimo & noſtri amantiſſimo,latini vrinæ difficultatem & ſtillicidiũ vocant:quod aũt mederi iubet dum eſt ἀρχῇ ad notiſſimum gręcũ prouerbiũ alludit,quo traditur ἀρχὴν ἰᾶσθαι πολὺ λῷον, ἢ τελευτὴν eſſe.

453 Septem prǽterea coniunctæ lecticæ amicarum hę ſunt amicoꝝ: Non parũ mihi ſuſpectus eſt hic locus: nam & in antiqore noſtro codice vox illa HAE, non legitur & multa obſcuritas prętera verſatur, niſi vulgari,& expoſito ſenſu contentus ſis,qui mihi parum ſatiſfacit.

453 Ego vero vehiculo ſi nauis non erit &c. Ego puto hunc locũ peruerſum,præter.n.q̃ ꝙ valde diuerſam veterem lectionem repperi:qui poteſt hic vſus eſſe vehiculi,cũ trans mare eundum eſſet:ſed alijs ẽt de cauſis valde inſulſa hæc mihi videtur lectio:ſiquem tñ ea delectat,is ſuũ iudiciũ ſequat,noſtrũ ſpnat:antiq codices ſic hñt: EGO VERO VELLVNT RIDICVLO SI NAVIS NON ERIT: &c.

454 De itinere & de ſorore quę ſcribis moleſta ſunt: Antiqua lectio D'E ITINE: Nos, DE IVVENE caſtigauimus,ſic.n.ſępe appellat Q. Filium:vt cũ inquit vellem ſuſcepiſſes iuuenem regendũ,& alijs multis locis:vt intelligat de ſimultatibus,rixiſq; quibuſdam inter eum, & matrem Pomponiam Attici ſororem:nam in matrem ẽt parũ pium hunc fuiſſe ex multis locis colligitur,vt li. xiij. cũ hæc ipſius verba
» recitaſſet: Ita minus multũ vna erimus,nam ego iſtam domũ videre non poſſum,qua de cauſa ſcis: Po-
» ſtea Cicero ſubdidit:hanc autem cãm pater odium matris eẽ dicebat:de hac re (niſi fallimur) nõ multo poſt ſic loquitur: De ſorore laudo:de Q. Puero datur opa,ſpero eẽ meliora:ſed hęc negotia obſcure dicuntur,quia ille hęc domeſtica vulnera,quantum poterat tegebat,ne in vulgus emanarent.

454 Sed ſi mihi quę ĩ hac mea fuga: Veteres codices: SED SI MIHI QVAE AXIVS IN HAC &c. emẽdauimus igitur Q. Axius: Nam infinitis locis vbi Q. eẽ debebat, QVAE inuenimus:quod eo factum exiſtimo,quia librarij cũ primam literã eius nominis (quã ſolam veteres ponebant,cũ Quintus ſignificare volebant) in exemplaribus inueniſſent,interpretari voluerint,utq; accidere par erat imperitis hominibus, QVAE ſignificare crediderint,itaq; ſcripſerint:qua alia cauſa hoc tam frequenter erratum accidere potuerit non video,omnino.n.peccatum eẽ puto:de Q. hoc Axio quod ſibi deberet,non multo poſt agit. Axius de.xij. milibus pudens.

454 Cũ audio exilio ſe vrgueri. Quis nõ videat,qui diligẽter attẽderit EX ILLO legi debere, vt ſint duę orationis partes,non exilio: nã ſupra ẽt CETER I,ubi ceteris erat caſtigauimus, ut ſit ſenſus,ſi alij ẽt qbꝰ debent ad tẽpus rñdere nõ poſſunt,utunt q; excuſatiõe tpis,ſoleo mirari cũ audio ex illo ſe uergueri de neſcio qs HS. xx. &c. Omnino excuſat fratrẽ,qd pecuniã quã Attico debebat,nõ ſolueret;cũ.n. ſępe ſecum q̃ſtus eẽt frater de illo,qd nulla publicę difficultatis habita rõne nimis ſe vrgueret, ſe hoc mirari dicit Cicero,nõ.n. deeſſe Quinto uolũtatẽ,eſſeq; à quo ſoluat,ſed pecunię anguſtijs illũ ĩpediri:hãc eãdẽ rẽ tractat iteꝝ hoc ipſo in libro his uerbis: de Q. Fratre ſcito eũ nõ mediocriter laborare de uſura: ſed adhuc nihil ab Egnatio expſſit;lib. aũt. vij. longius totã rem explicat,quo ẽt loco fratrẽ accurate defendit,

Vulteium

454 Vulteium mihi amicum, vt ſcribis, ita puto eſſe: Hæc vltima pars epiſtolę valde corrupta erat, & deminuta, eam nos reſtituiſſe nobis videmur adiuti ab eiſdem codicibus: primoq́; pro VVLTEIVM, Vectenum fecimus auctoritate priſcoꝝ exemplarioꝝ, vt ſit ille, de quo antea meminit, & ad quem ſe ſtomachoſe ſcripſiſſe dicit, cum ioco tñ familiari: vbi autem θυμικώτερον erat ἀποτόμως poſuimus: idq́; gręcum nomen in ſpatium, quod paulo infra vacuum erat, tranſtulimus: ſed anteq̃ ad alia veniamus, hæc explicemus. Cicero pecuniam debebat Vecteno: quam cũ ille ſibi ſolui vellet, literis eum admonuerat, vt Ciceroni viſum eſt, nimis acerbè & aſperè, ęgrè igitur tulit hoc Cicero, reſcripſitq́; ad eũ cũ ſtomacho, accuſauitq́; hominem quod ſecũ de illo negotio tam inhumaniter egiſſet, permixtis tñ iocis qbuſdam vt ſolebat: operam dabat Atticus, vt eos reconciliaret, & (vt coniectari poſſumus) leuiter Ciceronẽ reprehenderat, quod tam ſtomachoſe ad eum reſcripſiſſet, id ex alio loco colligimus, quo Cicero ſe purgans cũ Attico dicit. reſcripſi ei ſtomachoſe, ſi vis: quaſi diceret, mihi ſanè non viſus ſum, ſed quoniam tibi videor, fac me ſtomachoſe ſcripſiſſe, cum ioco tñ inquit familiari: De hac re iterum nũc agit: narratq́; originem, cauſamq́; inimicitiarũ: eram, inquit, illi aliquantulũ iratus, quod ad me præciſe, & duriter ſcripſerat, de numis curandis: quare ad eum reſcripſeram accuſans eum de hac iniuria mixtis expoſtulationibus iocis, vt nõ ille grauiter & iniquo animo ferre hoc debuerit: quod tñ ſi aliter ac debuit acceperit, lenies: Hanc eſſe ſententiam horũ verborum puto: ſuſpicari autem licet Germanos conſimiles noſtris characteras in ſuo antiquo libro inueniſſe, nam vocem quandam reſtituerunt, quæ retinet qddam ſimilitudinis cum noſtra, nam principium eius, & extremitas cõueniunt, media diſſident: voluerunt omnino illi vocem quæ aliquid certi ſignificaret, ponere, nec veram, & ingenuã inuenere, nullo magis proprio verbo ad id, quod volebat exprimendum vti poterat Cicero, quàm eo, quo vſus eſt: quod & ex vi ipſius intelligiť, & exemplo Plutarchi in Craſſi vita manifeſtũ eſt: nã cũ tradat Craſſum amicoꝝ anguſtias ſuis opibus ſæpe ſubleuaſſe, pecuniasq́; ſine fœnore illis cõmodaſſe, cũ præterijſſet tñ tẽpus, quod ſumptum eſſet, ſolitum illum inquit eas repetere ἀποτόμως qđ moleſtius ſæpe nõnullis erat (cũ tã ſubito reddere cogerenť) quam ſi vſura accepta commodius tempus expectaſſet: hæc eius ſunt verba καὶ τοῖς φίλοις ἐδάνειζεν ἄνευ τόκων ἀπῄτει δ᾽ ἀποτόμως τοῦ χρόνου παρελθόντος εἰς ὃν ἐδάνειζεν καὶ τὸ προῖκα πολλῶν ἐγίνετο τόκων ἐπαχθέστερον: ẽ ἀποτόμως τραχέως, σκληρῶς. Demoſthenes in Erotico pro abſolute & præciſe poſuit cum inquit: τοῖς δὲ καλῶς φρονοῦσιν οὐκ ἐπακολουθητέον εἶναι τῇ τούτων ἀπονοίᾳ μάλιστα μὲν ἐνθυμουμένοις ὅτι τῶν πραγμάτων οὔτε καλῶν οὔτε αἰσχρῶν ἀποτόμως ὄντων, ἀλλὰ παρὰ τοὺς χρωμένους τὸ πλεῖστον διαλλαττόντων ἄλογον μιᾷ γνώμῃ περὶ ἀμφοτέρων χρῆσθαι: ẽm aũt gręcũ verbũ, & elegans eſt, & valde itẽ huic loco accõmodatum. Polybius hiſt. li. iiij. ὁ δ᾽ ἄρατος χλευαζόμενος καὶ παροξυνόμενος ὑπὸ τῇ πλάνῃ τῶν αἰτωλῶν θυμικώτερον ἐχρῆτο τοῖς πράγμασιν ἅτε καὶ προϋπαρχούσης αὐτοῖς ἀλλοτριότητος ἐκ τῶν ἐπάνω χρόνων: & iterum eodem libro καὶ στρατηγὸς αἱρεθεὶς δορίμαχος ὃς παραυτίκα τὴν ἀρχὴν παραλαβὼν καὶ τοὺς αἰτωλοὺς ἀθροίσας μετὰ τῶν ὅπλων ἐνέβαλεν εἰς τοὺς ἄνω τόπους τῆς ἠπείρου καὶ τὴν χώραν ἐδῄου θυμικώτερον χρώμενος τῇ καταφορᾷ idest iracundius nam θυμὸν iracũdiam etiam, ĝræcis ſignificare nemo eſt qui neſciat.

454 Monetali aũt adſcripſi: Non ſolum ſic habent manu ſcripti cuncti codices, ſed ẽt maior pars excuſorum, vt non poſſim non mirari imprudentiam quorundam, qui ex MONETALI duo verba fecerunt, & MONEO: TALIA &c. ſcripſerunt, quam inepte, & peruerſe nihil attinet dicere: quę tamen in cunctos recentiorum impreſſionum libros, vt bona, & neceſſaria emendatio tranſlata eſt: nos nihil mutandum à vetere ſcriptura cenſemus, vt ſit hoc in quo familiariter ſibi cum eo iocatus eſſe videbatur: de quo nũc ſe purgat occaſionem ſibi illum huius rei dediſſe ſcribens, cum ante ad ſe procõſulem ſcripſiſſet: quod cum Cicero, vt ſe rideret, ſcriptum ab eo eſſe interpretaretur, pariter titulo hoc illum repungere voluit: in Monetę autem Iunonis æde publicę pecuniæ cudebantur: Cum igitur ille tam accuratè de nummis, & re pecuniaria ageret, à moneta monetalem appellauit, ſiue quod alicui negotio præfectus eſſet, quod ad monetam pertineret: hę. n. tam minutę res certo ſciri nequeunt: planum tamen eſt hoc nomẽ parum honorificum eſſe, cum vt ipſi notam aliquam turpitudinis inureret, hoc illi exprobet. De Moneta lib. viij. meminit: ad Philotimum ſcripſi de uiatico: ſiue à moneta (nemo. n. ſoluit) ſiue ab Oppijs tuis contubernalibus: & in principio. vij. Philippicę. Paruis de rebus, ſed fortaſſe neceſſarijs cõſulimur P.C. de Appia uia, & de moneta Conſules, De Lupercis Trib. ple. referunt: Suetonius etiam in Cæſare Dict. Prętérea monetæ publicisq́; vectigalibus peculiaris ſeruos præpoſuit: nec non T. Liuius lib. vj. Adiectę mortuo notæ publica una, quod cum domus eius fuiſſet ubi nũc ædes, atq́; officina monetæ, latum ad populum eſt, ne quis patritius in arce, aut capitolio habitaret.

454 Sed ſatis lacrimis: Ferè in cunctis excuſis poſt hęc verba ſpatium inane relictum erat: Germani παρεκβλητὴν ſcripſerunt parum niſi fallimur ſincere: Noſter antiquior codex, ſi diligenter animaduertas priſcos characteras παρεκπλωτὴν habet: quod coniungi debet cum ſequenti clauſula ſatis nota uoce, & quadrante ſentẽtia: eſt etiam in pandectis hoc verbum de Iudicijs. l. Heres. §. Siqs: Et quaſi à viatore emit uel ab eo qui παρέπλει.

455 Commeatum illũ delectũq́; habere cœpiſſe: Multo purgatior, & melior eſt antiquoꝝ libroꝝ lectio: q pro COMMEATVM habent COMMOTVM: reliquaq́, quemadmodum nos ſcripſimus: hoc ſenſu: ut ſiculi ad Catonem concurrerint, orauerintq́;, ut reſiſteret: Catonem aũt cõmotum concurſu ſiculorũ (nec. n. contẽnenda erat tam pręclara uoluntas, conſenſusq́; prouincię) delectum habere cœpiſſe, ideſt milites ſcribere quo pręſidio inſulam tueretur.

455 Nam & inuicti & diligẽtes ſunt: Locus parum certus in manu ſcriptis libris:noſtri probatiores VICTI habẽt,quod proculdubio corruptũ eſt:Germani IVNCTI adnotarunt:inuictos cur appellet, non video:nã ẽt ſi inuicti recte dici non poſſent,qd hoc ſigni erat,quod Hiſpaniæ ſe cõtra Cęſarẽ fortiter defenderent;quod aũt iuncti ſint Hiſpanijs,nec verũ eſt,nec antiq codices ita legunt:quęrenda igiẽ accõmodatior lectio,& verior:quod ſi cõiectura hęc inueſtigare liceret,libentius VICINI legerẽq̃ iuncti: Hoc tñ loco germanicã,& ſi nõ valde ꝓbemus lectionẽ,accepimus,cũ.n.vno omnino modo ſcribẽdũ foret;atq; ipſi nihil certi haberemus,aliorꝫ iudicio plus quã noſtro tribuere voluimus.

455 Odium aũt recte animaduertis ſignificãtiũ theatrũ:&c·Auxilio meliorꝫ exemplariorꝫ ita emendauimus, vt in noſtro libro ſcriptum vides:vt laudet acumen Attici,qui bene animaduerterit odium eſſe ſignificatum theatro;ideſt homines,qui in theatro erant,ſigna quædam dediſſe ꝙ odio Cæſarem proſequerentur,percurrit.n.difficultates,quas habebat Cæſar;ſequenti aũt ẽt epiſtola de duab.legionib·alienatis loquitur:qui ẽt de Duab.legionib.luculentos auctores eſſe dicebat.

455 Modo aliquid hoc ſit:duobus his verſibus tria inania ſpatia aut relicta erãt,aut laceris,& peruerſis dictionibus repleta:A nobis ſi alterũ Græcũ verbũ primę partis corrigere potuiſſemus, p̃clare(niſi fallimur) hic locus reſtitutus eſſet;quod tñ antiquis literis formatis,quale in antiquis inuenimus,oĩbus expoſuimus,vt vnus quiſq; in eo laboret:donec eo ẽt membro,hæc poſtrema epiſtolæ pars ſanetur; magna ãt cõtentio erat apud priſcos an virtus doctrina acquiri poſſet·Plutarchus ſcripſit cõmẽtariũ hoc titulo ὅτι διδακτὸν ἡ ἀρετή:eſt ẽt Platonis dialogus in nõ legitimis tñ eius auctoris numeratus,qui eandẽ diſputationẽ continet·Philoponus in cõmentarijs in primũ poſteriorꝫ Analyticorꝫ argumentis concludere conatur ὅτι διδακτὴ virtus eſt:oĩno de nulla re tam crebra mentio:ipſe Cicero in Topicis his verbis hãc quęſtionẽ complexus eſt:vt cũ quęritur natura an doctrina,poſſit effici virtus.Horatius quoq; ad hãc diſputationẽ alluſit cũ inquit in epiſtola ad Lollium. Virtutem doctrina paret,natura ne donet:erat ãt ſententia ſtoicorꝫ virtutem eſſe διδακτὸν quod Plutarchus ex Homero oſtendere vult illos hauſiſſe cũ dixit ἐστι τῶν στωϊκῶν φιλοσόφων δόγμα καὶ τὸ διδακτὸν εἶναι τὴν ἀρετὴν ἔχουσαν μὲν ἀρχὴν τὴν εὐγένειαν· ὁ καὶ ὅμηρος φησί. τοίου μὲν πατρὸς ὅκιν πεπνυμένα βάζεις:alibi quoq; quod græci ἦθος,indolem latine vertit Cicero: nã cum hæc Platonis verba ex Phędro interpretareẽ ἔτι δὲ ἤθει γεννικωτέρῳ κεκρᾶσθαι;ſic dixit in Oratore:Præterea ad virtutem maior indoles:in libro autem de vniuerſitate ſtatum vertit,cum ex Timæo locũ hũc exprimeret:καὶ ὁ μὲν δὴ ταῦτα πάντα διατάξας ἔμενεν ἐν τῷ ἑαυτοῦ κατὰ τρόπον ἤθει; atq; is quidem,qui cuncta compoſuit conſtanter in ſuo manebat ſtatu.

455 Poteris me de miſerijs:Si hanc lectionẽ probas,eripere,aut ſimile verbum intelligere neceſſe eſt.valde aũt diuerſa antiqua ſcriptura,non tñ adeo incolumis, vt perfecta inde ſententia elici poſſit:quę tñ pars ei⁹ integra eſt,non diſplicet:nos recepta lectione cõſeruata(quę tamen mihi aliquantulum ſuſpecta eſt,) quid in melioribus exemplaribus inuenerimus,notũ facere volumus,ſic enim in illo legitur: POTERIS NE DEMISERIS.vt huiuſcemodi ſñiam innuat:ſi igitur aliquid ad ſpem poteris, ne dimiſeris:nec.n.in vulgata lectione mihi ſatis probatur hic ſenſus:ſcribes aliquid mihi ad ſpem,quod ſi diligenter feceris poteris me de miſerijs eripere;nec,n.ſpes ſola alicuius boni euentus ſatis eſt ad extrahendum aliquem ex miſerijs:quare niſi veterem ſcripturã contẽnis,& noua mendoſiorem putas,ſuſpicandum eſt in antecedentibus dictionib.vitiũ eſſe,quod tñ vbi ſit non perſpicio:ſanè in ijſdem libris ALIQVAM ſuperius,vbi in cunctis excuſis ALIQVID eſt,legitur:quod tñ deprauatum putauimus,receptæq; lectioni maiorem fidem habuimus;nam & alibi ſic loquitur Cicero,vt in.xj·lib, ſemper.n. adſerunt aliquid mihi tuæ literę·

455 Tu Antonij leones pertimeſcas caue: Quod audierat(aut viderat fortaſſe)Atticus M.Antonium curru, rhedaue leonibus iuncta uehi ſolitum,ualde timebat:erat.n.id ei argumentũ feri, & immitis aĩ: quare conſolatur eum Cicero,iubetq; ponere timorem ſignis quibuſdã,iners Antonij ingeniũ voluptariũq; declarans,& ab omni crudelitate cõſilia eius abeſſe docens: falſus ẽ.n·diu in Antonij morib. naturaq; iudicãda Cicero;cũ ẽt li.xiiij·ſic de illo loquatur:odorare tñ Antonij διάθεσιν quem quidẽ ego epularꝫ magis arbitror rõnem habere,q̃ quicquã mali cogitare.Superbiã hanc,& arrogantiã eius plures hiſtoriæ ſcriptores tradiderunt,quod iugo ſcilicet primus leones ſubdiderit,ad currũq; iunxerit:ſed Plinius lib·viij.c.xvj.egregie,& luculenter hanc rem tractat:quare orta mihi ſuſpicio eſt locũ in·ij.Philippica mendoſum eſſe,cũ inquit.Sequebatur rheda cũ lenonibus:comites nequiſſimi;reiecta mater amicam impuri⁹filij tanq̃ nurũ ſequebatur:pro lenonibus.n.leonibus legendũ exiſtimo plurimis cõiecturis ductus:nec.n.veriſimile eſt in tam longa oratione hoc non aliq̃n exprobaſſe illi Ciceronẽ,qui omnia eius facta,quæ culpari poſſent,accurate perſecutus eſt,& quia hoc in oculis oĩum geſtum erat,ſatis ei fuit rem in memoriam eorꝫ,qui audierant,reducere,nec opus fuit pluribus verbis exagitare, nequis mireẽ Ciceronẽ tam improbũ facinus vno tantũ verbo indicatum pertranſiſſe·Rhedę aũt ab animantibus trahebanẽ,vt intelligitur ex multis locis,uno in his epiſtolis li.vj.cum inquit: Hic Vedius uenit mihi obuiã cum duobus eſſedis,& rheda eqs iuncta:pręterea quę ſequunẽ uerba:comites nequiſſimi,lenones,aleatores,& huiuſcemodi hoĩes complectunẽ:quos ſecu habebat,vt nõ debuerit lenones ſeparatim ponere,aut eodẽ caſu inferre oportuerit comitibus neqſſimis:poſſemus & alia nõ leuiora argumẽta afferre,q̃ noſtrã opinionẽ confirmarent: Verꝫ ſperamus diligentem lectorem p ſe ea cogitaturum.

455 Attende ἀρχῶν πολιτικῶν. Nos ex noſtro antiquiore libro πρᾶξιν potius legimus; qua voce non ſemel in his

epiſtolis

epiſtolis vtitur: & cuius ſignificatus, melius mihi huius loci ſententiæ quadrare videtur quàm eius nominis quod deleuimus.

455 Puella eius &c. Hic locus ineptè (niſi prorſus omni iudicio orbatus ſum) ante legebatur, auxilio ego meliorum codicum, AD VILLAM EIVS, caſtigaui: venire autē ad villam ſermo eſt ab eo vſurpatus, vt in penultima huius libri epiſtola: Cum ad uillam ueniſſem: &c. intelligo autē notis illis ad Horā tertiam, nō ad horas tris: ut oſtendat inertiā Antonij, qui ad quartā diei partē ſomnū duceret, ſic enim antiqui horas diei numerabant: ferè autem ſemper in antiquis libris, cū horā ſignificare uolunt H. inueni quod cū nonulli ſępe nō intelligerent, aut omiſerūt, ut in fine epiſtolę cuiuſdam ad Tironem: ſic enim in priſcis illis exemplaribus, quę apud me magnę auctoritatis ſunt, legitur: Etiam atq; etiam uale. III. idus. H. III. aut deprauarunt: ut lib. xiij. harū epiſtolarum: cum Balbo autē puto te aliquid feciſſe. H. in capitolio: Excuſi autem antea pro. H. ridiculè HS. habebant.

456 Videlicet aliquid atrocius &c. Nos totum hunc locū ad veterem ſcripturam reduximus: illud autem VIDELICET ita dictū puto, ut adfirmet id, de quo prius dubitauerat: Antonium ſcilicet parū certa fide ſecum agere: ut hęc ſententia ſit horū uerborum, intellectis etiam illis quæ ipſe per ἀποσιώπησιν reticet: uidelicet Antonius fallere me cogitat: ſignū enim eſt parum amici animi, quod ad me ne nunciū quidem miſerit: poſtea autē ſi hoc non eſt, ut de eius fide, & beneuolentia timendū ſit, cum cōſiderarit, quid eſſe poſſit quod ad ſe nō acceſſerit, interpretatur ob id accidere potuiſſe, quod cū ipſi aliquid atrocius à Cęſare imperatū ſit, coram ſibi negare noluerit: miratur igitur Cicero tam ſubitam in Antonio mutationem, cum enim antea valde ipſum obſeruaſſet, repēte omnia in illum officia deſeruit: quare iudicat aut parum ſincero animo illum antea ſecum ſe geſſiſſe, aut pudore deterritum ad ipſum nō aceſſiſſe, ne cogeretur ſibi coram negare, quę cōmodare nequibat.

456 Te quoq; à Curio impediri video: vetera exēplaria À CVRTO, quēadmodum etiā prius: Nos à Curtio caſtigauimus, vt intelligat eundē Poſthumū Curtiū, de quo ante longius egimus: omnino hoc nomen ſępius Curtus eſt, q̄ Curtius in manu ſcriptis codicibus, vt adhuc magis in eam opinionem delabar, locū illum in. ix. lib. ſic legi debere: Hęc qui in mea villa nō feram: Curtū in Curia potero ferre? non diſſecta voce in duo monoſyllaba CVR TVM vt in impreſſis ſcriptū eſt: de quo loco alibi ēt diximꝰ.

456 Etſi vt opinor habes. Hic inane ſpatiū relictū erat. Germani ἐκ τῶν ἀγώνων repoſuerūt: alij ἐκ τῶν πλησίων, Nulla tamē mihi harum caſtigationū valde probatur fatemur quidē antiquos caracteras non parū peruerſos eſſe: ipſi accuratè antiqua ſcriptura cōſiderata ſcripſimus: SCYTHA ὄνον: Ò VITAM MISERAM, &c. Vt alludat ad prouerbiū notum σκύθης ὄνον δ' ἄττα: vel σκύθης ὄνον nam vltima pars incolumis eſt in antiquis exēplaribus, etenim ONON Ò VITAM &c. In illis planè legitur: in priore verbo potius aliqua peruerſio eſt: quod rectius nobis viſum eſt, & antiquę lectioni vicinius id ſecuti ſumus: quod ſicui noſtra hęc caſtigatio nō ſatisfaciet, ſciat ne nos quidem illi penitus cōfidere: ea enim ſola certa putamus, quę in antiquis monimētis integra inuenimus.

456 Herẹs Philothimi: Cum manu ſcriptis libris EROS legimus: eſt autem ſerui nomen cuius ſæpe mentio facta eſt: quiq; rationes pecuniæ adminiſtrabat: putamus etiam in ſuperiore verſiculo mendum eſſe, ideoq; nota illi, quæ maculam indicet appoſita eſt: penitus autem locum quemadmodum in antiquioribus libris inuenimus, deſcripſimus.

457 Qui etiā Antonium confirmaſſe dicitur &c. Ante hūc locum verba quędam Gręca ex melioribus libris, pręcipueq; ex noſtro vetuſtiore reſtituimꝰ: quę & plana ſunt, & huic loco valdè accōmodata: exclamat autē contra ipſum Seruiū, qui parum generoſè, & ingenuè ſe gerebat, vt etiā eo deſcenderit, vt Antoniū per ſe in eam ſententiā inclinatum confirmaret, ne ſe ſineret ex Italia diſcedere: vt ipſe honeſtius, minoreq; infamia remaneret comite ſibi adiuncto Cicerone.

457 Me vero adiuuarēt ijs in anguſtijs ſeductos: In poſtrema hac voce mendū erat: nec etiā veteres codices ea parte ſatis purgati, & integri: eam autē retinēt lectionem, vt nō manifeſto intelligatur quomodo legendum ſit: eſſet enim obſcurus locus per ſe ſua breuitate etiam ſi nō inquinatus, & deprauatus foret: nunc addita ad eam, quam ſecum habēt obſcuritatē certę lectionis ignoratione, omnia plena erroris, & tenebrarū: ipſi dum aliquid certius meliorū librorum auxilio inueniatur, eam ſecuti ſumus lectionē, quę minus ab antiquis veſtigijs recedit: id enim, aut ſi fortè alicui magis placeat, SED DI ISTOS, ex priſca ſcriptura elicitur, vt intellecto verbo aliquo Deos illis aduerſos eſſe cū cupere intelligatur.

457 Ego dum naues, & cetera parātur: Melior (niſi fallor) antiqua lectio: Naues enim iam ante parauerat: nondum tamen omnia, quę ad nauigandū neceſſaria erant, prouiderat: quę dum cōparantur, vt fugę ſuſpicionem minueret, ſe in Pompeianū excurrere velle nunciat.

457 Hæc mecum Minnius noſter. Veteres codices NINNIVS habent: quę vera eſt lectio: intelligit enim L. Ninnium quadratum, quem collegā Clodij in tribunatu ualde amicum habuit, rerumq; ſuarum defenſorē: ante de hoc plenius locutus ſum.

458 Et ne dum morbum remouiſti: Ipſi vt in manu ſcriptis libris inuenimus: ET NOVVM MORBVM legimus, ea ratione dicendi, quam multis locis ex antiquis libris Ciceronem vſurpaſſe cognouimus, & aliàs notauimus à Gręcis maximè auctoribus acceptam.

458 Tullia mea peperit puerū &c. Hic locus antea mācus erat: nō nulla enim deerāt, quę ex antiquiore noſtro libro repoſuimus, nec enim mētio erat diei, quo peperiſſet: quē addimus, & omnino totū locum elegan

tiorẽ,& perfectiorẽ reddidimus ἐυτόκυσιν tamẽ perperam pro εὐτόκυσιν in noſtro ſcriptum eſt:quis enim
neſcit diphthongũ illam nullam auctionem tẽporis ſuſcipere?lętatur Tulliam facile peperiſſe; quãuis
plenum gaudiũ imbellicitate eius,quod natum eſt,non fuerit.

458 Furias nũc ſequimur.Locus adeo obſcurus,vt ab eo ita,ne ab alienis intelligeretur de induſtria prolatum
exiſtimem:ego FORMIAS, vt in melioribus libris inueni,ſcripſi:quãuis hęc immutatio nõ aperiat
ſentẽtiam,quę tecta eſt:in re tam incerta cur nõ potius antiquę ſcripturę fidem habeam,quã nouę,& for
taſſe inquinatę ab aliquo qui omnino hinc vellet aliquã ſentẽtiam eruere: & hãc ex ſequẽtibus verbis,
vbi de furijs ſermo eſt,excogitauerit?etſi in eiſdẽ libris numero potius vnitatis, EADEM NOS FOR
TASSE FVRIA, legatur:verbum tamẽ quod ſequitur,multitudinẽ pręſe fert, & in prioribus ver-
bis poſtulat,vt aut mendũ aliquod inſit,aut ſeptimo,& nõ primo caſu,furia accipi debeat:nihil igitur
adfirmo:omnia autẽ nota facere volui,quę eũ,qui verę lectionis reſtituẽdę ſollicitus ſit,iuuare poſſint.

EX LIBRO.XI. EPISTOLARVM AD ATTICVM

459 Ex multiſſimis,& miſerrimis curis: EX MVLTIS MEIS auxilio meliorũ codicum caſtigauimus:nam
in noſtro antiquiore copula ET nõ legitur: & Germani etiã ſic in ſuo illo vetuſto exemplari legiſſe vi-
dẽtur:ita enim & ipſi ſcribũt:putamus autẽ hinc ortum eſſe, vt ex multis meis, MVLTISSIMIS ab
imperitis librarijs fieret, quia nõ vno tantũ loco in priſcis exẽplaribus pro meis MIIS ſcriptum inue
» nimus: vt lib.xiij. Et ſis in tuis multo minus diligens,quàm in mijs. Et in epiſtola ad Catonem : Nihil
poteſt eſſe laudabilius,quàm ea tua oratio,quæ eſt ad me perſcripta à mijs neceſſarijs:ſcimus autẽ eru
ditos viros,& Ciceronis pręcipuos imitatores hac voce uſos eſſe, cuius hoc unũ tãtum exemplũ apud
hũc optimum auctorẽ arbitramur illos habuiſſe:quod ſi corruptũ fuiſſe conſtabit: uideãt illi quomo-
do latinitatẽ ſuam tueãtur,eos tamẽ non facilè exiſtimare poſſumus in culpa eſſe.

460 Iſta quam ſcribis abruptio:Locus(niſi fallor)mancus, deprauatusq́;: quod aũt alij ſcribunt, ISTA RE
QVAM SCRIBIS ABRVPTA: non eſt in manu ſcriptis libris,quare nouum puto ab illisq́; exco
gitatum,vt deminutam lectionem ſupplerẽt:in antiquiore noſtro codice ABRVPTO legitur:quod
adhuc magis confundit,ne dum locum inluſtret,aut explicet: Nihil in tãtis peruerſionibus permutare
tutum eſſe arbitratus ſum:quare omnium manu ſcriptorũ codicum ſcripturam cum multis etiam ex-
cuſis concordantẽ reſtitui,quãuis deminutam eſſe,iudicem.

460 Sit à me vt eſt: Ita omnes ferè & formis excuſi,& manu ſcripti codices habẽt:quare ipſi quoq; hanc eandẽ
lectionẽ ſecuti ſumus: alij autem quo emẽdarint notũ eſt : nos ſi aliquid imutãdum ſit,apud me pro a
me,potius legeremus:qui modus dicẽdi apud Ciceronẽ frequens eſt:vt ſit ſenſus: Res meę eodem ſta-
tu maneant:non dum enim perſpicere poſſum,quid maximè opus ſit, ſciam autem cum bellum tran-
ſactũ erit,ex cuius exitu quid mihi bonũ ſit,rebusq́; meis vtile iudicarẽ potero:& quod etiam magis mi
rum videatur, exponit ſe omnibus rebus egere, quare potius mutationem, quàm ſtatum ſuis rebus o-
ptare debuerit : Cum tamen omnia incerta eſſent , citoq́; ſperaret poſſe elucere , quid opus eſſet , in id
tempus vota ſua reſeruat:infra autem vbi OPINOR,antea legebatur, OPINANTES ſcripſimus,
quod ex antiquiore noſtro accepimus.

460 Luctu vt poſſum: Ipſe ope antiquioris codicis, HIC TVA emendaui,in illo enim LVCTVA legeba
tur:quare facile fuit mẽdum in prima parte illius cõpactę ex duabus dictionis animaduertere , & tolle-
re:ſentẽtia autem nũc tam clara eſt,& aperta,vt nulla egeat explicatione.

460 Me cõficit ſolitudo: Solicitudo habẽt vetuſta exẽplaria,quę vera,& ingenua eſt(vt opinor)lectio: Quod
autẽ tradit ex mœrore ſe in morbũ incidiſſe,vt in caſtris eſſe nõ potuerit cõfirmatur id à Plutarcho,qui
in ipſius vita docet illũ in Pharſalica acie propter infirmitatẽ corporis nõ fuiſſe: vt exiſtimare poſſimus
hanc epiſtolam nõ multo ante,quàm prelium factum ſit,ſcriptam . Quod autem Cn. Pompeium in
magna ſpe fuiſſe dicit potiũdę victorię,traditum eſt eum ex felici illa pugna,quam fecit, valde ſuis mi
litibus confidere cœpiſſe,omnesq́; illarum partium duces rem pręlio committere properaſſe,in tantam
» ſpem venerant: quod etiam paulo ſupra hac in epiſtola Cicero quoq; ſe ſperaſſe oſtendit , cum inquit:
Reliqua non videntur eſſe difficiliora:orationem autẽ aliter pupugimus:nam ante BRVTVS AMI
CVS, punctum conſtituendum cenſemus,intelligit autẽ M. Brutum,quem enixe Pompeianas partes
fouiſſe in Pharſalicoq́; pręlio contra Cęſarem pugnaſſe notiſſimum eſt.

461 Quę auerſiſſimo animo Patris fuit. Hic locus valde,antea corruptè legebatur : omnis autẽ error ex eo or-
tus erat,quod ĩfinitis locis in antiquioribus etiã codicibus QVAE pro quintus ſcriptum eſt:hoc au
tem alibi etiam teſtati ſumus. Patris autem ſecundum caſum nõ eſſe à recto PATER, quis nõ vide-
at?ſed aduerbialiter ſumptum locum ſignificare. Patrę enim vrbs achaię. in qua Q. Cicero pater man
ſit,vt ex multis locis colligitur,eisq́; maximè verbis,quę ex epiſtola cuiuſdã ad ſe miſſa Cicero in epi-
» ſtola ſua includit,his inquam:etſi ego(vt in malis)Patris ſum non inuitus,eſſem libentius, ſi frater tu
» us ea de te loqueretur,quę ego audire vellem: Hoc autẽ cognito, & reſtitutis ex manu ſcriptis libris À
ME, quę deſiderabantur,omnia perſpicua ſunt.

461 Quos ego nõ pauliſper: Valde vereor,ne locus hic corrupt⁹ ſit,cũ tñ nihil certi occurreret,eandẽq́; penitus
in antiqorib⁹ ſcripturã inuenerim,nihil mutare auſus ſum ; ſuſpicionẽ tãtum meã notam facere volui,

Quod

463 Quod ſcribis efflagitare:Meliores libri TE FLAGITARE habẽt:quare nos TERENTIAM FLAGITARE ſcripſimus:animaduertimus enim plurimis locis eius nominis primã tantum ſyllabã totũ nomẽ ſignificare: ſępe aũt de ea agit, verũ ſemp obſcurè queadmodũ ſolet domeſtica negotia tractare.

463 Furnius eſt illic mihi inimiciſſimus,qui miſit filium: Veteres codices pro QVI habẽt QVE: Nos igitur Q.Scripſimus,vt intelligatur Q.Cicero pater filiũ miſiſſe ad Cæſarẽ: nam de Furnio,qui illic erat loqui nõ poteſt:ſi enim cũ Cęſare erat quomodo ad eum filiũ mittere poterat?pręterea qui diligẽter cõſiderabit,manifeſto videbit ex inferioribus verbis de fratre ſermonem eſſe.

463 Noſti genus huiuſmodi hominũ:Poſtremę dują voces ideo deletę à nobis,quia in nullis manu ſcriptis inuentę ſunt:importunas igitur eſſe iudicauimus:intelligi autẽ arbitramur, ſermonũ, & maledictorum: Quo crebro genere Q.Ipſe vtebatur etiam in cõiunctiſſimas ſibi perſonas: id autem omne in ſe nunc conuerſum eſſe dicit M.Cicero:ita enim legimus ex veteribus codicibus, in me id eſt omne conuerſum non vt ante in peruagatis libris ſcriptum erat,ideſt omne illud virus ſuę acerbitatis à Q.in me effuſum eſt,quod conſueuerat in multos ſpargere.

464 Ex his quę de Q.Fratre ad me adferuntur:de.Q.Q.habẽt veteres libri,ideſt de Quintis: vt intelligat Cicerones patrem,& filiũ:ſic etiam ſcripſimus in titulo quodam epiſtolę ad Tironẽ,quod ex Mediceo libro accepimus: Tullius,& Cicero &.Q.Q.Tironi Sal.plur.dicunt.

464 Et alienata alia:Nos Italia ſcripſimus:id etiã antea Germani animaduerterant: qd aũt nõ multo infra ne intermittas legebatur,nos VT INTERMITTAS ſcripſimus cũ antiquis libris, nihil tamẽ mutata
» ſentẽtia:nam VT ſępe pro NE ponitur:queadmodum in epiſtola ad Caſſium: In mea poteſtate vt
» ſit ſpectrum tuũ:Item ad Cornificium:Non enim dubitabam,quin eas libenter lecturus eſſes: verebar
vt redderẽtur,ſic enim habet optimus ille codex Medicęę familię:& hoc ipſo in libro:Accepi enim à te
» literas,quibus videris vereri,vt epiſtolas illas acceperim,quas quidẽ vellem nunquã mihi redditas: ſed huius locutionis tam multa exempla paſſim obuia ſunt,vt hęc non neceſſaria fuerint.

465 Qui nõ dum cognoſcet:legimus cum antiquis codicibus, COGNOSSEM: qui nõdum planè inquit Cicero pcepiſſem,quę de me Q.ſcripſiſſet ad multos,quãuis multa pręſens in pręſentẽ & dixerat, & fecerat,tamẽ literas his verbis ad Cęſarem ſcripſi:quę infra poſuit:per L.enim literas intelligimus: poſtquã literam titubant antiqui codices vt mendum omnino in primis verbis poſt eam eſſe putẽ:eſt autẽ adeo peruerſa antiqua lectio, vt nihil ex ea boni elicere potuerim: locumq́; vt in vulgatis omnibus eſt, relinquere ſatius eſſe putauerim, quàm inquinatam ſcripturam magis contaminare.

466 Quod me audis erectiorẽ eſſe animo:Nos FRACTIOREM ESSE ANIMO, caſtigauimus:contrario enim penitus ſenſu ante legebatur:putamus autem anſam huic errori dediſſe quod ſępe E.pro F. poſita eſt,& cõtra ſed de hoc alias locuti ſumus:pclaras autẽ generi actiões, credimus eũ ironice dixiſſe.

466 Duco enim Curionem fuiſſe ſimplicem. Veterum codicum auctoritatem ſecuti: PVTO ENIM CRETIONEM SIMPLICEM FVISSE, ſcripſimus:quid autẽ ſit cretio, & quid Cernere hereditatẽ ſatis iam notum eſt:Cicero his vocibus ſępe vſus eſt.

466 Iis queadmodum flatu videbis:Nos pro FLATV, FIAT, legendũ eſſe ſuſpicamur: vt ſiue vltima vocali abundante FIAT, VIDEBIS: legatur, ſiue antecedente conſonãte conduplicata FIAT, TV VIDEBIS: Videndum tamen adhuc eſt accuratius an in ſuperioribus illis verbis mendum ſit:Neq; tamẽ mihi deſperaturi ita videbamur: nam & per ſe mihi ſuſpectus locus eſt, & in antiquioribus VIDEBANTVR, non VIDEBAMVR, legitur,ipſi tamẽ vulgatam lectionẽ conſeruauimus.

467 Quam videre,ſi vllo modo poteſt res enim,peruellem. Locus adeo corruptus,& lacer vt ſine meliorum librorum ope nullo pacto corrigi queat: vnum nõ ſignauimus,quod in veteribus,quos habuimus exemplaribus eſt: POST enim non POTEST in illis legitur,reliqua concordant cum noſtra hac ſcriptura:ſunt tamen adeo perturbata,vt nihil peruerſius,inquinatiuſq́; eſſe poſſit.

468 Itaq; ęmathiam cum primũ &c.Locus hic totus ita deprauatus eſt,& mancus, vt nullus ſenſus inde elici queat:in tantis igitur tenebris lucẽ videre non potuimus,ideoq́; locum,vt in manu ſcriptis libris inuenimus,conſeruauimus: qui eandem ferè lectionem habebant, quam excuſi, & vulgares:notam, quam ſolemus hic adpoſuimus,quę locum mẽdoſum indicet: Antiquior noſter codex EMATIAM habet in quo vno à noſtro impreſſo diuerſus eſt,in reliquis conſentiunt.

469 Ne profectum quidem illo quenquã poſt id:Mart.Antiquior codex ILLI, habet: vt ILLIM legendũ putem pro illinc:quo aduerbio ſępe vſum eẽ Ciceronẽ ex antiquis libris cognoſcimus: queadmodum obſeruauimus etiam ISTIM pro iſtinc multis locis eundẽ protuliſſe: nam illi,pro illic & Terẽtius,& Virgilius vſurparũt,quemadmodum alibi adnotauimus & ſanè veriſimilius eſt illim, ideſt ex Alexandria legi debere:quam illo,ideſt in ea loca ad Cęſarem:ex multis enim regionibus ſingulis diebus complures ad Cæſarem proficiſcebantur: nec tantopere adfirmare poterat nullos ad eum profectos,quàm neminem ab eo in Italiam veniſſe.

470 Nullam putãt ſe commoraturam: In omnibus ferè manu ſcriptis,& impreſſis codicibus COMMOTVRAM legimus:itaq; prorſus legendum eſſe iudicamus: opinio (inquit) eſt omnium nullam legionem ſe commoturam eſſe,nec vſquam iter facturam:quod etiam in ſequenti epiſtola confirmat his ver
» bis.Currunt ad illum pulſi à militibus,qui ſe negant vſquã niſi acceperint: vſquam ſcilicet ſe cõmotu
» ros:exercitum autem in Africam traijcere parabat, vt magnum illi impedimentum adferret conſenſus

militum,qui niſi ſtipendium ſibi perſolutum eſſet,loco,in quo erant,ſe mouere nolebant.

470 Negari quidem ſe paſſus eſt:Nos NE ROGARI QVIDEM, coniectura emendauimus: ſtatim(in-
» quit)quęcunque poſtulauit Q.Filius de patre impetrauit:ita facile,vt ne rogari quidem ſe paſſus ſit:ea-
dem ferè ſententia eſt in fine antecedentis epiſtolę:ſic enim inquit:quod ſcribis illum per me Q. fore pla
» catiorem,ſcripſi ad te antea eum ſtatim Q.F.omnia tribuiſſe,noſtri nullam mentionem.

470 Sic rem difficilem eſſe ſed vt malis.Sic omnes manu ſcripti habent: quam etiam lectionē retinebant cun
cti excuſi codices:Sed aiunt poſtea Beroaldū VT IN MALIS emendaſſe dixerim,an corrupiſſe?ego
ſanè vix poſſum tot librorum cōſenſum non probare: ſinceriorem autē ſenſum elici puto, ſi receptam
ſcripturā non permutes:nec enim MALIS nomē eſſe puto ſed verbū:vt hęc ſit ſententia horum verbo
rum:ſcio rem difficilem eſſe:ſed dummodo velis mihi obſequi,vinces omnes difficultates.

471 Sed cū à nullo accepiſſem literas deſideraui tuas:Accidit hoc in omnibus rebus, vt arbitror, vt cū aliquē,
ſincerę & ſpectatę fidei ſępe expertus fueris,nō facile poſſis eū mendacē exiſtimare: hoc quoque mihi for
taſſe euenit in hoc meo antiquo libro:nam cū eum multis locis fidelē animaduerterim, vix poſſe puto
illum fidem fallere:& ob hanc cauſam ea etiā quę non ſatis probo,haud facile mihi perſuadere poſſum
falſa eſſe:quēadmodum hoc:ſic enim ille ſcriptū habet. SED CVM À NILLO &c. Quāuis enim
receptam lectionē conſeruarim:nō tamen adeo hanc prauā & ineptam iudico,vt eam notam facere no
luerim:poſſet enim fortaſſe À NILO legi,vbi Nillo legitur: nam alibi in vetuſtis exēplaribus hoc no
men ſic ſcriptū inueni,corruptè vt arbitror,ſed nihil hoc refert:ſatis enim eſt oſtendiſſe antiquos libra-
rios ſic quandoque ſcribere cōſueſſe:rectè an perperā,nihil ad me qui eos in hoc non imitor: quod ſi ita le
geretur,poſſet intelligi de literis illis,quas Cicero à Cęſare dum adhuc Alexādriæ eſſet,accepit: vt ipſe
» tradit in oratione pro Ligario his verbis.Apud quem igitur hoc dico?nempe apud eū,qui cum hoc ſci
» ret,tamē me antequā vidit,reip.reddidit:qui ad me ex Ægypto literas miſit,vt eſſem idem qui fuiſſem:
vt dicat ſe magnopere deſideraſſe illis temporibus literas Attici & vehemēter admiratū eſſe eū ad ſe nō
ſcripſiſſe,cum propinquis in locis eſſet,& cōmodè hoc facere poſſet:Cęſar autē ad ſe à Nilo vſque,& è re
motiſſimis regionib.literas miſiſſet:nō facile poteſt certū aliquid de hac re ſtatui:nam tota epiſtola mē
dorum plena eſt:& vitiū etiam eſſe in ſuperioribus verbis puto.

471 Hic plures locos ſtellulis vt deprauatos,mācoſque ſignauimus, & ſanè extrema pars huius libri valde dimi
nuta,& mendoſa eſt:nec codices,quos habuimus manu ſcriptos ipſi etiā integri, incorruptique manēt,
etſi minus,quàm excuſi inquinati ſunt: quę igitur potuimus tuto caſtigare, libenter fecimus: reliqua
ad fidem antiquorum, meliorumque codicum, reuocauimus: aut enim ex illis vera lectio quandoque ex-
cudetur, aut in perpetuum hęc loca iacebunt: multis enim partibus ita contaminata ſunt hæc volu-
mina epiſtolarum,vt vix humano ingenio reſtitui poſſe videantur: niſi aliqua adhuc ſinceriora exem-
plaria in lucem prodierint.

EX LIBRO. XII. EPISTOLARVM AD ATTICVM

473 Quid garriat in ruſticatu:Nos meliorem,ſinceriorem que iudicauimus Germanorum lectionem: quę poſt
GARRIAT punctata oratione, SIN RVSTICATVR, infert:ſcribere autem debuit Atticus ad
Ciceronem quid garriat filia, ſi eam ſecum habuiſſet:quod ſi in aliqua villa,& ruri eſſet,quid ad ſe ſcri-
beret? delectabatur enim Cicero garritu puellarique ſermone Atticæ, & eius ſuaui ingenio, quod in
literis ipſius apparebat.

473 Nauis delatas in Vticam reflatu:ex antiquis codicibus,L.nauis delata in Vticam & cetera legimus: puta
mus autem intelligere nauem L.Scipionis illius Cn.Pompeij ſoceri, quæ aduerſo vento in Africam re
lata eſt,in hoſtiumque manus deuenit.

473 τὶ γὰρ αὐτῷ μέλει Dandi omnino caſu poni debet perſona illius, cui μέλει ideſt qui rem aliquā curat, & cui
negotiū illud cordi eſt:quare αὐτῷ legi debet: vt Balbum nihil curare, tanquā ſua nihil interſit, quid in
Hiſpania geratur,dicat: ſic in Epigrāmate Anacreontis οὔ μοι μέλει γύγαο, τοῦ σαρδίων ἄνακτος cum res de
qua nihil ſolliciti ſumus,ſiue quam ad nos valde pertinere arbitramur,& recto, & patrio caſu frequēter
ponatur:nam in verſiculo illo Rhintonis comici, quē Cicero.ij.li.ad Atticū adducit recto ponitur οἷς
δ' οὐδὲν μέλει: nec nō cum prępoſitione περὶ τούτου dicitur:exēpla adeo obuia,vt ea adiūgere nō neceſſariū
putē:in noſtro autē libro vitio librariorum τῷ pro αὐτῷ factum eſt.

473 Ego fructū puto:obſcuriſſimus locus eſt,& verbis: & ſentētia: ſit'ne aūt mendū in dictione FRVCTVM
alijs iudicandū relinquo:nobis certè nō parum ea vox ſuſpecta eſt nec tamen deprauatā eſſe aſſerimus,
ne omnia in dubium vocare videamur: manu ſanè ſcripti codices nihil à vulgata lectione diſcrepant.

473 Vnum te puto minus blandum eſſe,quam me: Hęc epiſtola valde lacera,& contaminata eſt: inuenimus
autem antiquiores codices non multo integriores:quę igitur illorum auxilio corrigere potuimus,reſti
tuimus:reliqua ad meliorū codicum fidem deſcripta alijs emēdanda relinquimus:nec enim vlla ratio-
ne quomodo tam peruerſa ſcriptura melior reddi poſſet vidimus: erat autē eadem hæc epiſtola in.xvj.
librum iterum inculcata,ſed ibi quoque nō minus male habita.

474 Angebar enim quod Tiro ἐμβριθέστερον te ſibi eſſe viſum dixerat:Magnū mendum in Greca voce hic locus
cōtinebat:quomodo enī potuiſſet Cicero angi quod Atticū ἐμβριθέστερον eſſe à Tirone audiſſet: ἐμβριθὴς

enim

enim grauem ſiue fortem & ϛιῤῥὸν ſignificat, à quo nomine ſecunda collatiõe vox illa formatur. Hippocrates in epiſtola ad ſenatũ Abderitanũ de Democrito loquens πυνθάνομαι γὰρ αὐτὸν ἐμβριθῆ καὶ ϛιῤῥὸν τὰ ἤθεα καὶ τῆς ὑμετέρης πόλιος εἶναι κόσμον: nos igitur ὑποϛιῤῥὸν quemadmodum eſt in noſtro antiquiore ſcripſimus, quod etiã Germani adnotarũt in margine ſui libri, ideſt aliquãtum rubrũ, vel rubicundi orem, id enim vox ea ſignificat: arguebat autem id febrim, aut morbi aliquid ineſſe, ideo Cicero dixit ſe anxiũ ſollicitumq́; de eius valetudine fuiſſe: Cum autem literis Attici poſtea certior factus eſſet nihil incommodi adeſſe, & mali, reſtitutum ſibi dixit diem feſtum, qui perturbatus erat malo illo nuncio de inflammatione Attici à Tirone allato: ſudas hoc nomine ſic exponit ὑπέρυθρος ἀντὶ τοῦ ἐρυθρὸς exemplumq́; eius dictionis hoc adducit τῷ χρώματι γινόμενος ὑπέρυθρος.

474 Qui lętetur luperco filio teſtario. Hic caſtigauimus qđ etiã Germani animaduerterũt, ET STATHIO: erat enim Stathius ſpecioſus libertus Q. Ciceronis: de duobus enim neceſſe eſt ſermo antea fuerit: cũ paulo poſt Philotimũ tertium appellet: prȩterea cõfirmatur etiam ex verbo DVPLICI: De Lupercis autem agit Cicero in oratione pro M. Coelio: cũ Coelio obiectum eſſet ab accuſatore quod in ea ſodalitate fuiſſet: quȩ nõ parum hunc locum illuſtrant: ea autem ibi leges.

474 Quod autem oſim hanc rẽ: Locũ hũc corruptũ eſſe arbitramur: nulla enim certa ſentẽtia ex his verbis elicitur, ideo notã illi appoſuimus, OSIN aũt legimus, quia ita inuentũ à nobis eſt, in manu ſcriptis codicibus, & q̃a illa, quȩ antea erat vox licet integrior videretur, nihil ptinebat ad reliquã orationẽ: arguit aũt hoc deprauatũ eſſe totum, & fortaſſe auxilio eſſe poterit ad ſinceram lectionem inueſtigandam.

474 Sed ad πειρήνην, cum veniſſe: Nos πειρήνην legimus. De Pirene autẽ fonte multa apud auctores reperiuntur: hȩc ſtrabo tradit lib. viij. de ſitu loquens Corinthi: ὑπὸ δὲ τῇ κορυφῇ τήν τε πειρήνην εἶναι συμβαίνει κρήνην: ἔκρυσιν μὲν οὐκ ἔχουσαν, μεστὴν δ' ἀεὶ διαυγοῦς καὶ ποτίμου ὕδατος: φασὶ δὲ καὶ ἐνθένδε καὶ ἐξ ἄλλων ὑπονόμων τινῶν φλεβίων συνθλίβεσθαι τὴν πρὸς τῇ ῥίζῃ τοῦ ὄρους κρήνην ἐκρέουσαν εἰς τὴν πόλιν ὥς' ἱκανῶς ἀπ' αὐτῆς ὑδρεύεσθαι ſed & alia quȩdam, quȩ nũc omittemus: quȩ autẽ ſequũtur Grȩca verba ex antiquo noſtro codice eruimus, ſunt aũt, excepta poſtrema dictione, cũcta ex Pindaro accepta, ſic enĩ incipit ode prima in Nemeis ἄμπνευμα σεμνὸν ἀλφεοῦ κλεινᾶν συρακοσσᾶν θάλος ὀρτυγία Memini me oſtendiſſe Cyriaco ſtrozȩ (quẽ ego vt ciuem & plurimis officijs mihi coniunctiſſimũ valde diligo) huius loci antiquã ſcripturã, qui ſtatim & ipſe verba Pindari agnouit, cũ enim prȩcipue poetã illẽ ſapienter admiratus eſt, & ad verbũ penè edidicit, quũ grȩcos omnes auctores ita ſtudioſe & aſſidue legerit, vt mirificã ex illis eruditionẽ hauſerit, & eam eius linguȩ ſcientiã vſumq́; habeat, vt medijs Athenis natus & educatus eſſe videatur: cum obſcurum atq; abſcõditũ ſenſum huius loci aperire nõ quiuerim, volui ſaltẽ lectionẽ quã reſtitui, verã & genuinã eſſe cõfirmare teſtimonio amiciſſimi, & eruditiſſimi iuuenis, qui eã ſuis oculis in priſco exẽplari inſpexit.

474 Etſi poteris tabulis & quo crimine: Antiquiores codices, TVBVLIS. Tubuli autem Romana familia: credimus hic cũ Cicero petat, vt Atticus tribunatũ etiã Tubulis det: itelligere rem illã, quã legimus in vita ipſius Pomponij: ſcribit enim Cornelius Nepos eum cũ eſſet antiquitatis admodum amator, illã totã in eo volumine expoſuiſſe, quo magiſtratus ornauit, & quod difficillimũ fuit ſic familiarũ orginẽ ſubtexuit, vt ex eo clarorum virorũ propagines poſſent cognoſci: nam quod iſert, QVO CRIMINE obſcurũ eſt, & deprauatũ videri poteſt: cũ autẽ adiungat Nepos eum verſibus, qui honore rerumq́; geſtarum amplitudine ceteros R. P. prȩſtiterunt, ex poſuiſſe, ita vt ſub ſingulorum imaginibus facta, magiſtratusq́; eorum non amplius quaternis quinisq́; verſibus deſcripſerit, diligenter conſiderandum eſt, an ad hoc reſpiciat pro crimineq́;, CARMINE legi debeat: quod tamen nec affirmamus, nec omnino nobis ipſis perſuaſimus: rem tantum alijs cogitandam proponimus, non penitus contemnendam (ni fallimur) in tam peruerſo, & incerto ſenſu.

474 Et puto me Bruti Fãniana. Fannium Romanã hiſtoriam ſcripſiſſe compertũ eſt etiam ex primo libro de legib. Brutumq́; Fannianȩ hiſtoriȩ epitomẽ feciſſe, ipſe paulo poſt tradit: quare hic vt in antiquiorib⁹ libris inuenimus EPITOME ſcripſimus: Delectabatur aũt Brutus hoc genere exercitationis, & multa antiquorũ ſcripta in compendium redigebat, & ea maximè, quȩ rerum geſtarum notitiam traderẽt: credo, vt ſibi vſui eſſent, memoriamq; ſuã adiuuarẽt: hoc autem ab alijs auctoribus accepimus, & Plutarchi maximè teſtimonio compertũ habem⁹, qui in eius vita ſcribit ipſum in caſtris Põpeianis, quod diei tempus cũ Pompeio nõ erat, totũ in ſtudijs conſumere ſolitum, vt eo etiã die, qui eũ prȩceſſit, quo pugnatũ eſt, cũ alij aut ſomno indulgerent (erãt enim maximi calores) aut ſolliciti de euentu pugnȩ in ea cogitatione toti eſſent, ipſe vſq; ad veſperam ſcripſerit componens epitomen Polybij.

475 Etſi Kalendȩ mutandȩ fuerũt, meaſſionũq; ἀρχέτυπα fugienda. Et hic veterè lectionem reſtituimus: quã & in noſtris melioribus inuenimus, & Germanos etiam in margine ſui libri adnotaſſe animaduertimus: Cur autẽ ſibi kalendas vitandas fuiſſe tradat, dicere nõ poſſumus: cũ tamẽ de tabulis cõficiendis agat, videndũ eſt an de perſcribendis vſuris loquatur: kalendis enim pecunias fœnerari moris erat: quod oſtẽdit Plutarchus in libello περὶ τοῦ μὴ δεῖν δανείζεσθαι qui diem illum omniũ auguſtiſſimũ dicit fœneratores reddere nefaſtũ, & odioſum ſua acerbitate: ſic enim inquit de fictilibus, quibus ipſe iubet vti diuenditis argenteis lancibus οὐκ ὄζει τόκου βαρὺ καὶ δυσχερὲς ὥσπερ ἰοῦ καθ' ἡμέραν ὑπεῤῥυπαίνοντος τὴν πολυτέλειαν. οὐδὲ ἀναμνήσει τῶν καλανδῶν καὶ τῆς νουμηνίας ἣν ἱερωτάτην τῶν ἡμερῶν οὖσαν ἀποφράδα ποιοῦσιν οἱ δανεισταὶ καὶ σύγχεον

" Horatius etiã docet, cũ inquit: Omnem relegit idibus pecuniã: quȩrit kalendis ponere: Nam quod idi

" bus ſoluerentur Cicero etiã innuit libro. iiij. ad Atticum: Ardet ambitus σῆμα δέ τοι ἐρέω fœnus ex trien

te idib. quintilib. factū erat beſſibus: Item lib. xiiij. Dolabellę pręclara, iam vel ſibi habeat nūmos modo numeret idib. NICASIONVM autē ſcripſimus eorūdem codicū auctoritati fideiq; hoc dantes: nā vox hęc rara eſt, & parū certi intellectus, nō tamen ob id à nobis repudianda: facile enim credimus, qd nobis nō ſatis cognitū ē alios pręclare ſcire. Cęcilius multis locis à Nonio Marcello adducit in comœdia noto Nicaſione: Nicaſio etiā nomen propriū eſt apud Ciceronē in verrinis: Audiſtis Theodorum, & Numiniū, & Nicaſionē legatos Ennenſes publice dicere.

475 Ain tu vnum hoc fui. Auxilio antiquorum codicum caſtigauimus: verum hoc fuit: quaſi dicat, ita ne facere oportet: verum enim ſępe à Cicerone pro iuſtum, & par ponitur: De finib. libro. iiij. Quibus natura iure reſponderit, non eſſe verum aliunde finem beatè viuendi, à ſe principia rei gerendę peti: Item in Lucullo: Nec verum eſſe vllam rationem diſputare cum his, qui nihil probarēt: exempla apud Ciceronem tā crebra ſunt, ut locos hos adduxiſſe neceſſarium nō fuerit: caſtigat autem Atticum familiariter, & iocoſè, quod ad Tirannionem ſine ſe acceſſiſſet.

475 Amo. n. πάνυ τὰ φιλόδημον: Gręca hęc verba in cūctis codicibus deerāt: Germani primi locū reſtituerūt: eandem & nos lectionē in noſtro antiquiore libro integrā inuenimus: intelligit autē φιλόδημον quaſi popularē eum, qui paruis, minutisq; quęſtionibus delectetur, omniaq; etiā tenuia, & humilia perſequatur.

475 Cremes tantum ne ab re tua eſt otij tibi: Alludit ad locum Terentij in heautōtimorumeno, alloquiturq; Atticū verbis, quibus Menedemus in ea fabula Cremetem alloquitur: quod autē Menedemus inquit, aliena vt cures, Cicero ſimili ſermonis forma infert, vt etiam oratorem legas.

475 Queſo illud tuū quod erat εὐτικὲς, & vrbanū: Gręcum hoc verbū diu deſideratū eſt in eiſdem ego exemplaribus repertū ſuo loco reſtitui: Intelligimus autē hic εὐτικὲς πεπινωμένον, nam quāuis πῖνος Sordes, humilitatēq; ſępe ſignificet, vnde πιναρὰ ſordida, tenuia, fœda, & humilia dicūtur, laudatur tamen in oratione πῖνος, vt Sudas etiam exēplo Damaſcij docet, qui ſic inquit ὁ δὲ ἦν καὶ λέγειν ἱκανὸς οὐ τοὺς νεωτέρους ἐκμιμησάμενος σοφιστὰς ἀλλὰ πρὸς τὸν ἀρχαῖον πῖνον τῆς λογογραφίας ἁμιλλώμενος & Cicero etiam de filio loquens in his epiſtolis ſcripſit: πῖνος literarum ſignificat doctiorem: eſt enim πῖνος forma & idea orationis quemadmodum aperte docet interpres Sophoclis in Aiace, cum. n. poeta dixiſſet, κακοπινέστατον τὸ ἄλημα στρατοῦ ſubiungit ipſe. τὸν πινὸν ποτὲ μὲν ἐπὶ τῆς ἰδέας, ποτὲ δὲ ἐπὶ τοῦ ἤθους: ὡς ταῦτα οὖν τὸν κακοήθη.

475 Deinde fore, vt ageretur: Nos, quod Germani etiam viderunt, ANGERETVR ſcripſimus: duo adferebat Cicero, quibus dehortaretur filium à conſilio proficiſcendi in Hiſpaniam: primum ipſe apertiſſimè narrat: alterum autem erat, quod illi oſtendebat fore, vt ipſe moleſte ferret, cū videret ſe à fratre familiaritate, & gratia vinci: ideſt Q. Ciceronem Cęſari magis familiarem, & apud eum magis gratioſum (gerebat aūt ille hoc tēpore bellum cōtra liberos Cn. Pompeij) vt ſatius eſſet hoc iter propter hoc etiā nō facere, ne in dolorē incideret, quē merito caperet, cū ſe videret in poſtremis haberi, & contemni.

476 Et ſi quid habet tollis ὑποδήμιον. Rectè fecerant meo iudicio, qui ad locum hūc olim ſtellulam adpoſuerāt: eſt enim lacer & deminutus: id igitur renouauimus: exiſtimamus enim mendo eum non vacare, ſiue potius aliquid in eo deſiderari: quod tamē in veteribus libris inuenimus COLLIS vbi antea TOLLIS erat, ſcripſimus: cum enim nec ex vulgata lectione ſententia vlla eliciatur, cur nō penitus antiquā effingamus opinione noſtra expoſita de nouę infidelitate & peruerſione.

476 Germanam ἀποθέωσιν habere videatur: Videtur oīno aliquid deeſſe, diminutusq; eſſe locus: Germani his verbis ſuppleuerunt: SED VEREOR NE MINOREM τιμὴν HABERE VIDEATVR: quos planè nō reprehendimus: quia tamen in nullis manu ſcriptis ea inuenimus, in noſtrū codicem traducere auſi nō ſumus, miſcuerūt enim illi multa, quę à recentioribus acceperūt interpretibus, & caſtigatoribus, cū eis, quę ex antiquo, & probo exēplari eruerunt, nulla diſtinctione facta, vt periculū ſit, ne quorūdam cōmenta, & cōiecturas ſępe pro ſinceris, & veris emēdationibus capias, ſi legitima ſint Ciceronis verba, perſpicua, & aperta ſunt, incipit aūt iam nunc agere de loco, vbi Tulliā filiam cōſecraret: De hac aūt inſula in Arpinati loquitur in. II. de legib. ſed ventum in inſulam eſt: hac vero nihil eſt amœnius, vt enim hoc quaſi roſtro finditur Fibrenus, & diuiſus ęqualiter in duas partes latera hęc alluit, rapidoq; dilapſus cito in vnū confluit, & tantū amplectitur, quantū ſit modicę paleſtrę loci: quo effecto tanquā id habuerit operis, ac muneris vt hanc nobis efficeret ſedē ad diſputandum ſtatim pręcipitat in lirem.

476 Non me hercule indulgente me: ſed tamen repugnante: Negatiuam particulam deeſſe arbitrati ſumus, eamq; repoſuimus, vt ſe dicat non ſanè indulgere dolori & fletui: non tamen magnopere repugnare, & reſiſtere: officiū enim ſuū eſſe exiſtimabat, obitū tam ſuauis, & carę filię fletu lacrimisq; decorare: quod ſi vim feciſſet dolori ita, vt a fletu omnino ſibi tēperaret, ſe non mediocriter peccaturum eē iudicabat: In eandem ſententiā & illa dicta ſunt: mœrorem minui: dolorem nec potui, nec ſi poſſem, vellem: Quāuis autem paulo poſt dicat, ſe fletui repugnare: cum inquit in hac mihi omnis ſermo eſt cum literis, cū tamē interpellat fletus, cui repugno, quoad poſſum: nō mirum videri debet: nec noſtrę caſtigationi aduerſatur: in tanto enim caſu nō certam quomodo ſe gereret ſententiā tenebat: quod & ipſe etiam docet his verbis: ad omniaq; nitor nō ad animum, ſed ad vultum ipſum (ſi queam) reficiendū: idq; faciens interdum mihi peccare videor: interdū peccaturus eſſe, niſi faciam. Itaq; noſtra emendatio ſtat, nec labefactari oppoſito eo loco, poteſt: quę enim ſentētia eſt vulgaris lectionis? niſi fallimur, ſic legere rectius eſt, vt ſe mediā quandam viam tenere dicat: neq; totum ſe tradere dolori, quod eſſet nimis imbecilli animi: neq; penitus illi repugnare, & vim facere, hoc enim inhumanā, & agreſtem naturam argueret.

Mihi

477 Mihi enim ante ędilitatē: Veteres codices: MIHI ANTE ENIM, quos nos ſecuti ita & ipſi ſcripſimus, animaduertimus autem multis locis ENIM poſt duas dictiones collocari, vt hoc ipſo in libro. Dru-
" ſia cupit enī vendere: & libro.xiij.nihil eſt.n.illis elegātius: etſi in ambobus locis corruptè antea legeba-
" tur: Item libro.xiiij.odioſa illa enim fuerant legiones venire: quod tamen in vulgatis etiam codicibus rectè ſcriptum erat, plura etiam exempla huius obſeruationis adferre facile potuiſſemus: ſed quę perſpicua ſunt, longa eſſe non debent.

477 Poteſt tamē videri: vereor ne hic locus deprauatus ſit: nā nec planus vllus ſenſus inde elicitur: & in antiquoribus exēplaribus aliter ſcriptus eſt: mēdoſè pſectio etiā in illis, & de minutè: ſed tamē quod ſuſpicionē creare, vel ortā augere poſſit, locū mēdo nō vacare, ita.n.in illis legit: POTEST TAMEN ETERI.

477 Placet enim mihi Cluati: ſic omnes noui, & veteres codices habent, exceptis Aldinis in quib⁹ Claudi per
" uerſē ſcriptum eſt: intelligo autem fanum: de hoc ipſo Cluatio iterum meminit hoc ipſo in libro his
" verbis: Etſi tibi placebit ſic agere de fano (vt cœpimus) velim cohortere, & exacuas Cluatium nam etiā
" ſi alio loco placebit, illius nobis opera, conſilioq; vtendum puto: quare videndum eſt, cum ſibi opera, conſilioq; illius vtendum eſſe dicat, an architectus is fuerit, qui fanum feciſſet: cuius generis etiam ſibi Cicero ędificari vellet: Cum autem tria eſſent de quibus conſultandum erat: an fanum faciendum eſſet: cuius generis facere melius eſſet: tertium vbi facere oporteret. De duobus primis ſibi conſtitutum eſſe: de loco tantum ſe adhuc dubitare dicit.

478 Sed tamen faciat illa quoad ego dabo. &c. Veteres libri QVOD non QVOAD habent: quare accuratè videndum eſt, an aliquid poſt eam dictionem deſit, quod priorem ſententiam expleat: Vt tandem ipſe Cicero Terentię calumnijs defeſſus in hanc vocem prorumpat: faciat illa, quod vult: ego dabo meum teſtamentum legendum cui voluerit: vt ei penitus omnem ſuſpicionem eximam: verum hoc non adſerimus: ſed talem aliquam ſentētiam eſſe huius loci arbitramur: vulgatam enim lectionem ſuſpectam habemus, parumq; integram, & ſinceram iudicamus.

479 Hoc quidem feciſſet etiā ſi Rannio admonitus eſſet. Hunc locū & ſententia, & verbis iudico eſſe obſcuriſſimū: quin etiam de aliqua peruerſione valde timeo: Nos quia in vetuſtioribus, & mihi probatioribus RARIO legimus, ideo ſic ſcripſimus: nihil tamē aliud habemus, quare hanc lectionē integriorem exiſtimemus niſi librorum illorū dignitatem & fidem: ſiquis certius aliquid attulerit, me facile in ſuam ſententiā traducet: Ne tamē aliquid prętermittamus, quod hunc locū iuuare poſſit, admonemus eſſe locū in.xiij.libro qui cū hoc non paruā ſimilitudinem habet, vt diligentius conſiderandū ſit, an eundem ſenſum retineant: quod tamē nobis ignotū eſt, neutrum enim ſatis intelligimus: ſed vetus maxime ſcriptura, & idem modus dicendi nō nihil ſuſpicionis creant, poſſe eandem ſententiā latere aliqua verborum
" peruerſione obſcuratā: eſt autē hic locus ille, de quo loquimur: omnia ſcilicet nūc minoris: ſed accedit
" cupiditas, in qua pręter Othonē non puto nos vllum aduerſariū habituros: ſed cum ipſum tu poteris
" monere, facilius etiam ſi canum haberes: o gulam inſulſam &c. veteres autem libri KANVM habēt vt fortaſſe non multum diſſimili forma literarum hic ſeptimo caſu KANO ADMONITVS ESSET: legendum ſit: quod tamen non adſerimus: quippe qui eius vocis ſignificatum, & rationem non valde deprehenſam habemus.

479 Si vero etiā à Falerio recedit: nihil ei negotij eſt: Dictionem EI deleuimus: in nullis enim antiquis codicibus inuenitur, & noſtro iudicio ſenſum cōturbat: de emptione inquit hortorū rationes meas noſti: quare quo progredi poſſim ſcis: quod ſi Faberius nobis nomē illud explicaret, omnia facilia eſſent, nec vllū laborē haberemus FABERIO enim nō FALERIO legendū eſt: quod manu ſcripti libri docent, & ex alijs locis colligitur, in quibus de hac re mētio facta eſt: vt hoc ipſo in libro, Poſſim autē aſſequi nec
" ne tu velim cogites, ſi enim Faberianum venderem, explicare, vel repręſentatione non dubitarem. Item
" libro.xiij. Reliquum eſt vt ſi Faberius nomen illud explicat: noli quęrere quanti, Othonem vincas vo-
" lo: ſed & alijs locis: Tātum nobis ſcrupulus quidam reſtat in ea voce RECEDIT: dubitamus enim ne illi mendum aliquod inſit: eandem tamen inuenimus lectionē in cunctis manu ſcriptis codicibus.

479 Venales certè ſunt Druſę. Hęc nomina hortorum, vt in melioribus libris ſcripta inuenimus, ita ſcripſimus: ſint'ne autē integra, nec ſcimus, nec adfirmare audemus: de huiuſcemodi locis nihil tutius eſſe exiſtimo, q̄ veterem ſcripturā, vt minus inquinatam conſulere, & deſcribere.

479 Ouiae Lęlij curāda ſunt, &c. antiquam lectionem reſtitui: de hoc autem nomine quod Ouię curari vole-
" bat, nō multo poſt, iterū agit: de ouia confice, vt ſcribis: Item tertio: Cū ouia quęſo quidē vt cōficiatur. Quod autem paulo poſt FORS legebatur mendoſum erat: pro FORS igitur EROS emendaui: is enim rationes numarias tractabat Ciceronis: origo huius deprauationis fuit, quod pro E. librarius F. legit: in hoc enim ſępe peccat.

480 Quę etiā ex Appollodoro puto poſſe inuenire. Ex Appollodori habent antiquiores codices, vt nos etiam ſcripſimus: intelligi autem putamus commentarijs & ſcriptis, eaq; ratione hoc dictum videtur, qua li-
" bro.xiij.dixit in Libonis: Eum video in Libonis prętorem L. Popilio P. Rupilio Coss. annis.xiiij.ante quam prætor factus eſt: deeſt enim annalib. & hoc ipſo in libro: Maxima eſt in ſcapulæ celebritas pro-
" pinqtas: itelligitur.n.hortis: & ad Q. Fratrē: per Varronis: pſertim cū tu neq; per Locuſtę, neq; per Varronis velles ducere: ſcilicet fundos: ſed alia ſunt apud Ciceronē ſic pronunciata: quę nos ne in re plana longiores ſimus, omittemus: ſunt autem ad imitationē Gręci ſermonis dicta, ex illorumq; copioſis fon

tibus in latinos campos deriuata,& traducta:ſic etiã uidetur locutus eſſe Vlpianus:ita enim hic locus in noſtris Pandectis legitur,de aqua,& aquę pluuię arcendę L.Si cui aqua pluuia·§·Idem aiunt aquã, pluuiam in ſuo retinere, vel ſuperfluentẽ ex vicini in ſuũ deriuare, dum opus in alieno nõ fiat omnibus ius eſſe:Non autem ex vicini fundo,ut eſt in peruulgatis codicib.

480 Habes T.in Oſtienſi Cotta.Habet in Oſtienſi legendũ:error eſt ortus,quod non viderũt librarij literã illã ſolitariam in locũ antecedẽtis ea deleta ſuccedere debere:In Oſtienſi autẽ agro intelligimus, vt loqui-
" tur etiam nõ multo poſt:de illo Oſtienſi nihil eſt cogitandum,ſi hoc non aſſequimur.

481 Auide ergo numerato:Antiqua lectio: vnde ergo numerato? quam & recepimus, & ſinceram eſſe iudicamus:cũ enim ſupra dixiſſet,ſe numerato malle quàm ęſtimatione,nunc ſecum ipſe loquitur,ſeq; interrogat:quomodo poſſit numerato,id eſt pręſenti pecũia Silio ſatiſfacere: deiceps rationẽ ſubducit,vnde eam pecuniã corradere poſſit,Numerato autẽ nomen eſt,quo paulo ante etiã vſus fuerat· Et in epiſtola quadam ad Rufum:quod ſi mihi expenſa iſta HS c. tuliſſes,tamen,quę tua eſt ſuauitas,quiq; in me amor nolles à me hoc tẽpore ęſtimationẽ accipere,nam numeratum ſi cuperem,non erat. "
"

481 Nam quod ſcribis ἐπίγραμμα actum iam de iſto eſt. ἐγγήραμα habent veteres codices : & ita ſanè legẽdum eſt:vtitur autẽ non ſemel hac voce in his epiſtolis:verum ea vbiq; corrupta erat: in ἐπίγραμμαq; ſemper verterat:intelligit autem locum,in quo ſenectus commodè tranſigi poſſit,& qui ſit requies, & oblectamentum eius ętatis:ſcripſerat autẽ Atticus(vt conijcere licet ex verbis Ciceronis)hortos pręterea Ciceroni fore requietem ſuę ſenectutis,quę iam aduentabat,vel potius aderat:quod nunc Cicero ſe quęrere negat,adeoq; mœroris,& deſperationis plenus eſt,vt de illo iam actum eſſe dicat,nec ſe videre quomodo ſibi in tantis malis,et tam graui caſu quies, delectatioq; vlla contingere poſſit·

481 Tuis occupationibus ignoſco:Antiqua exemplaria CVIVS OCCVPATIONIB. Quare & nos ita ſcripſimus:De Sicca autem adhuc loquitur,quem etiam infra oſtendit ſe deſiderare, ſecumq; eſſe cupere : promiſerat aũt ille literis ſe cito ad Ciceronem venturum,magniſq; ſuis occupationib.fieri docuerat,quod ab eo adhuc abeſſet.

482 Quod faciebã ſed intererat enim vbi acquieſcerẽ·Antiqua lectio SED INTVS: ERAT ENIM, &c. nos cõiectura ducti, SED INVITVS caſtigauimus:Cui iudiciũ noſtrum diſplicebit,is ex priſcis veſtigijs,quorũ nos illi copiam fecimus,aptiorem,veriorem q; lectionem eliciat.

482 De Triario bene interpretaris &c.In antiquiorib9 primę literę defectu, DE RIARIO, ſcriptũ eſt:Hãc licet paruã varietatem adnotare voluimus,quia ſatis obſcurum eſt hoc negotium.

482 Si Caſtricius Romam cupit:Locus hic olim corruptiſſimè legebatur:Nos, quod Germani etiam ante viderant: PRO MANCIPIIS emendauimus: PRO MANCVPIIS enim putamus olim ſcriptũ fuiſſe,vt antiquitus ſolebant: Non multo poſt de eodem hoc negotio iterum agens inquit : de manci-
" pijs Caſtricianis cõmodiſſimum eſſe credo tranſigere Egnatium.

482 Eamq; ſibi ſolui,vt nũc ſoluitur: Manu ſcripti libri : Eamq; ei ſolui &ce.retinent : vt enim quandoq; apud Ciceronẽ SIBI pro EI inuenitur:ſic contra EI pro SIBI, quẽadmodum credimus,hoc loco di-
" ctum eſt,& alijs etiam non paucis:vt libro.x·ad Atticum:Cum hęc ſcripſiſſem, à Curione mihi nun-
" ciatum eſt,eum ad me venire:venerat enim is in Cumanũ veſperi pridie,id eſt Idibus:erant & alia exem
" pla:quę nunc nos omittemus:Tranſierunt hic noſtri librarij vulgatam vocem à nobis circumſcriptã, & deletam:nec eam,quam pro illa reſtitueramus acceperunt:quare mancum hunc locum nobis ſua iniuria tradidere:Tu igitur corrigito.

483 Vetus illud ἐπίγραμμα quẽadmodum ſcripſiſti vel ἐπιτάφιον putato:Idem error, qui ſupra, nec ſolus: nam conſimilis etiã in altera gręca voce:ἐντάφιον enim pro ἐπιτάφιον & habent veteres codices,& legendũ eſt: inuenies ambas has voces apud Plutarchum in vita Catonis Maioris: Cũ enim diceret illum in ſenectute etiã,à rep.nõ diſceſſiſſe: nec ſe otio tranquillęq; vitę dediſſe, vt alij excellẽtes in rep.adminiſtrãda viri ſępe fecerant,infert ἀλλ' ὥσπερ διονύσιόν τις ἔπεισε κάλλιστον ἐνταφιον ἡγεῖσθαι τὴν τυραννίδα, κάλλιστον αὐτὸς ἐγ γήραμα τὴν πολιτείαν ἡγησάμενος ἀναπαύσεσιν ἐχρῆτο καὶ παιδιαῖς ὁπότε σχολάζοι τῷ συντάττεσθαι βιβλία καὶ γεωργεῖν: poſteriorem in Paulo Aemilio:cum dicit omnia illi adfuiſſe,quæ exiſtimantur beatam vitam cõficere καὶ γὰρ ἡ περὶ τὴν ἐκφορὰν πομπὴ θαυμασμὸν ἔσχεν καὶ ζῆλον ἀποκοσμοῦντα τὴν ἀρετὴν τοῦ ἀνδρὸς τοῖς ἀρίστοις καὶ μακαριωτάτοις ἐνταφίοις ταῦτα δ' ἦν οὐ χρυσὸς οὐδ' ἐλέφας οὐδ' ἡ λοιπὴ πολυτελία καὶ φιλοτιμία τῆς παρασκευῆς ἀλλ' εὔνοια καὶ τιμὴ καὶ χάρις οὐ μόνον παρὰ τῶν πολιτῶν ἀλλὰ καὶ τῶν πολεμίων.

483 Publia ad me ſcripſit . Publilia habent veteres codices:& paulo poſt PVBLILIO, pro Publio : eſt autem locus meo iudicio verbis obſcurior,& fortaſſe deprauatior: verbũ illud MORATVRAM quod in nullis paulo antiquioribus libris inuenitur, ſuperuacaneum iudicauimus, atq; deleuimus ; intelligiq; putamus oportere, VENTVRAM·

484 Ex quo intelligam te certũ illius profectionis diem nõ habere. Vetuſtius noſtrum exemplar ſic habet: EX QVO INTELLIGAM TE CERTITVDINEM ILLIVS PROFECTIONIS NON HABERE: quod tamẽ neglexímus:nec enim ſcimus Ciceronẽ alibi hac voce vſum eſſe: nolui tamẽ committere quin hoc(vt puto)peccatũ,& mendũ melioris illius codicis patefacerẽ, ſi non ob aliud,vt videant,ſciantq; omnes in antiquiſſimis, & probatiſſimis etiã codicibus quędam peruerſè legi,& barbarè.

484 Accepiq; ab Ægypta literas eodem die &ce. Antiqui codices, AB AEGYPTA L. EODEM DIE VT accuratius,attentiusq; videndũ ſit,an ab Ægypta liberto legendum ſit:alibi enim L.Libertũ ſignificat;

vt accepi

fuit,datam nobis eſſe occaſionem hanc rem tunc negligentius actam,retractandi.

423 Eo modo autē ambulat Cæſar,& iiſ diarijs:Ita enim ſcripſimus: cū ante impſſi HIS DICTIS hērent: Alij corrigunt: HIS TRIARIIS: quod nō probo: quid ſi HIS CONGIARIIS legas? omnino (niſi fallimur) locus mendoſus. DIARIIS autem ſcripſimus non quod ea lectione delectemur: ſed in tantis tenebris à luce veterum codicum deflectere timuimus:iuſſimus autem ad hūc locum ſtellulam poni:quę infra tribus verſibus importune poſita eſt:nihil enim mendi eſt in eo verſu,propè quē poſita eſt:& hic,vbi neceſſaria(noſtro iudicio)eſt,deeſt.

424 An maris adipiſcendi:Cum antiquiores codices APISCENDI habeant,vtaturq; hac voce Lucretius, Terentius, Tacitus: cur non debui & ego ita ſcribere? nam ſcimus quandoq; Ciceronem delectatum eſſe verbis antiquioribus:Ser.quoq; Sulpicius in epiſtola de obitu Tulliæ inquit:Magnamq; ex ea re laudem apiſci.

424 Nec me mouet(quod ſcribis)ionupſi meum:ſi diligenter animaduertas,Nihil ferè mendi habent hoc loco antiqui codices,vnde reliqui fluxerūt:vt mirer tātopere poſtea ab alijs(cū facile ante corrigi poſſet) deprauatū fuiſſe.Noſter antiquior IOVI IPSINICVM: quod ſi conſideraſſent C.& Q. Literas ſępe confundi,alteramq; pro altera capi,nullo labore quicquid reſtabat peruerſionis reſtituiſſent:nam cū duę ſint vocales ſibi herētes,ſępe altera ſupprimitur,& interit,vt paulo ſupra DIARIS, pro diarijs, in antiquo eſt ſcriptum,& eadem ratione infinitę penè voces:Nos igitur putamus IOVI IPSI INIQVVM ſcribendum eſſe:ideſt vehemēter iratum, & exaſperatum,vt nec dijs, nec hominibus parcat: ſic appellat in epiſtola ad Plancū,ſeruilium,qui actionibus ſuis aduerſabatur.Res in poſterū dilata,venit paratus Seruilius Ioui ipſi iniquus,cuius in templo res agebatur c.autem pro qu. in antiquis codicibus alibi ſcriptum obſeruaui.

424 Sed nihil deſero:Nos DESIDERO emendauimus:vt ſit ſenſus,nihil amplius opto:nam quod tibi placeat,& quod rectum ſit intelligo:cū enim de his duobus ante dubitaret,cupiebat ab Attico doceri,nūc ſe cognouiſſe dicit,nihilq; amplius deſiderare:ſuas nūc partes,vt ſibi honoriq; ſuo non deſit.

425 Vt res ſine ſanguine cōficeretur:Nos CONFIERET: ex antiquis codicibus caſtigauimus: quo etiam verbo vſus eſt Ser.Sulpicius in epiſtola,qua conſolatur Ciceronem de obitu filię:inquit enim. Propterea per quos ea confieri debent,propinquos,ac familiaris,ipſi pari moleſtia afficiūtur: Nam Virgiliū etiam hoc non repudiaſſe,vt vetus nimis verbum,notum vnicuiq; eſt.

425 Municipia vero adeunt:Sic antea in cūctis legebatur:eam nos lectionem improbauibus, veteremq; reſtituimus,credentes hanc eſſe ſinceram,& rectā,agit enim de honoribus Cęſari habitis,& oſtendit quem admodum omnes omnia facerēt,quo illum ſibi conciliarent,optimates enim occurrebant, & ſe ei venditabāt:municipia vero deum.ſ. faciebant,omniū honorum,& laudum genere in illum effuſo, & olim de ęgroto Pōpeio fecerant,deos orando, & vota nūcupando pro illius ſalute: ſic & alibi de hominibus loquendo, dicit Cicero:vt in epilogo orationis pro P.Seſtio. Video P. Lentulum cuius ego patrem & deum,& parentem ſtatuo fortunæ ac nominis mei, fratris, rerumq; noſtrarum &c. In.iij.item libro.de Orato.Quem deum (vt ita dicam) inter homines putant: ADEVNT autem multis de cauſis (niſi fallimur) probari non poterat.

425 Qui me exturbent,cum ipſi domi maneant:debuit declarare locū,vnde ſe exſturbarent,quare nos, QVI ME EXTVRBENT CVMIS caſtigauimus:ita enim fere habēt manu ſcripti codices: exturbare eſt de loco violenter mouere,& quaſi precipitem agere:ipſi autem domi manēat,otioſi omnibus commoditatibus circūfluentibus,in me autem ſeueritatem exercere volunt.

EX LIBRO. VIIII. EPIST. AD ATTICVM

426 Ac Theophani perſequamur.Animaduerte vulgatos etiā codices hoc loco Theophani ſecundo caſu habere à recto Theophanes,vt Achilli, Temiſtocli, Oronti, eadem ratione, qua alibi etiam notauimus. Diximus alias habere nos Terentium illum,qui olim Politiani fuit: locus igitur hic in Heauton.cum prima luci ibo hinc Me.de nocte cēſeo:aliter in eo legiť,ideſt,cū primo luci ibo hinc:eſtq; eius hęc locutionis declaratio ex antiquo exemplari ab Angelo deſcripta: Primo luci alterum ablatiui eſt, alterum genitiui:nam luci declinauit,vt Virgilius Orōti Achilli, & Vlixi:Etſi non latet me Ælium Donatum aliter eum locum legere,& fortaſſe verius, eodemq; caſu duas illas voces prolatas eſſe intelligere: tradit enim veteres maſculino genere lucem dixiſſe:ſi autem luci genitiuo caſu, vt interpretationis illius auctor cenſuit, dictum fuiſſet, poſſemus ſuſpicari à recto luces, deductum eſſe:nam in vſu etiam priſcis illis fuiſſe mirum videri non debet.

426 Prope ego vnus &c. Accepimus ab antiquiore noſtro,noſtri libri lectionem:numerat autē Fauſtum proquęſtorem cum illis,qui ius habebant,& iuſtam excuſationem mare cum Pompeio traſcundi: de Fauſto hoc,cum de Pompeij comitibus ageret, his item verbis alibi meminit: quid enim tu illuc Scipionem,quid Fauſtum, quid Libonem prętermiſſurum ſceleris putas? Quę autē eſſent recentium inimicitiarum cauſæ inter Appiū & Cæſarem aperit Plutarchus in Pompeio his verbis, πρὸς δὲ τούτοις ἄππιος ἀφίκετο κομίζων ἐκ γαλατίας ἣν ἔχρησε πομπήιος καίσαρι στρατιὰν καὶ πολλὰ μὲν ἐξεφαύλιζε τὰς ἐκεῖ πράξεις καὶ λόγους ἐξέφερε βλασφήμους περὶ καίσαρος, αὐτὸν δὲ πομπήιον ἀπείρως ἔχειν ἔφη τῆς αὐτοῦ δυνάμεως καὶ δόξης ἑτέροις ὅπλοις

vt accepi hic,pro audiui poſitum ſit,vt paſſim inuenitur apud hunc auctorem accepi ſcilicet Piliam, & Atticam planè bellè ſe habere:nam quin Aegypta libertus fuerit dubium non eſt:ſequẽti libro etiã ita eum appellat:inquit enim de Bruti aduentu eram factus certior:attulerat enim ab eo Aegypta libertus literas.Poteſt tamen recepta etiam lectio ex antiqua ſcriptura elici,nam L.quoq; literas ſignificare alibi animaduertimus.

485 κύρσαι mihi ſic placuit,vt cetera Antiſthenis.Antiqua ſcriptura aliquanto eſt confuſior non ita tamẽ deformata,vt non ex ea vel κύριος vel κῦρος parua omnino licentia erui poſſit:Pertinet ãt ea uox niſi fallimur ad inſequentem clauſulam:ſuperior enim perfecta eſt:ſcripſit autem Antiſthenes duo volumina, quorum vtrũq; Cyrus appellabatur.Athenæus δειπνοσοφ.lib.v.ἀντισθένης δὲ ἐν θατέρῳ τῶν κύρων κακολογῶν ἀλκιβιάδην καὶ παράνομον εἶναι λέγων καὶ εἰς γυναῖκας καὶ εἰς τὴν ἄλλην δίαιταν &c.ꝑterea Laertius in ei⁹ vita,cũ volumina ab eo ſcripta recenſeret τόμος τέταρτος ἐν ᾧ κῦρος,ἡρακλῆς ὁ μείζων,ἢ περὶ ἰσχύος.τόμος πέμπτος ἐν ᾧ κῦρος ἢ περὶ βασιλείας:ſcripſimus autem κύριος nullam aliam ob cãm,niſi quod non nihilo vetuſtis characteribus ꝓpinquior,ſimiliorq; illa vox hęc eſt:ſed ẽt ꝗa ſi κῦρος tm̃ ſcripſiſſet,dubiũ foret quẽ librũ itelligeret illũ ne ꝗ claudebaẽ quarto ſegmẽto,an illũ ꝗ de regno loꝗbaẽ,& in ꝗnto cõtẽtus erat:eſt.n. κύριος libri itidẽ titulus eiuſdẽ auctoris eodẽ Laertio teſte,qui in eodẽ catalogo librorũ inꝗt κύριος ἢ ἐρώμενος.

486 Et quidem mecũ habeo & ἀριστοτέλους πρὸς ἀλέξανδρον:Aliud Grecũ nomen quod poſt ἀριστοτέλους poni debebat,quia non intellexerant,olim omiſerant:Germani reddere id conati ſunt:quod tamẽ aſſequi nõ potuerunt:perperam enim διάγραμμα,(contaminata antiqua ſcriptura,repoſuerunt:Nos ex noſtris exemplarib.veram(vt putamus)lectionem eruimus,eam ſcilicet quam in noſtro impreſſo legis:Theopompus.n.ſcripſit ſuaſiones ad Alexandrum,auctore Athenæo li.vj. δειπνοσοφιστῶν,θεόπομπος δὲ ὁ χῖος ἐν ταῖς πρὸς ἀλέξανδρον συμβουλαῖς περὶ θεοκρίτου τοῦ πολίτου λόγον ποιούμενος:Citat ẽt eũdem in ep̃l'a ſcripta ad Alexandrum lib.xiij.θεόπομπος δ᾽ ἐν τῇ πρὸς ἀλέξανδρον ἐπιστολῇ τὴν ἁρπάλου διαβάλλων ἀκολασίαν φησὶν &c.

486 Non ipſum ea lego:ea ſcribo &c.Antiqui codices:NVNC IPSVM: quæ vera,& ingenua eſt lectio:ideſt hoc ipſo momento,& puncto temporis. Vtitur & alibi hac locutiõe Cicero,vt hoc ipſo in libro. Nũc tm̃ ipſum ſine te eſſe nõ poſſum:& lib.ẽt.x.cum exponit ſermonem à ſe habitum cum Curione: Quin nũc ipſum minime offendiſſes,ſi eius cauſa in Italia non fuiſſes.

486 Et quod tu ſcire volebas lego qñ ex hoc loco:Nos coniectura emendauimus EGO QVANDO:&c.exiſtimantes huic pronomini incõmode L.literam adcreuiſſe:nam ex illa lectione nullus,niſi ineptus ſenſus elicitur,ex noſtra vero egregius,vt nos arbitramur:Cum eum literis interrogaſſet Atticus, quãdo ex eo loco diſceſſurus eſſet:repetitis eius ferè verbis,exponit diligenter ſuorũ itinerum rationem, quod etiam nõ multo infra bis repetit:quæ loca clariorẽ,& certiorem hanc emendationẽ reddunt: primus ẽ: ego me hinc poſtridie exiturum puto:alter aũt hic:Ego poſtridie idus,vt ſcripſi ad te ante,Lanuuij manere cõſtitui:paulo autem ſupra apertiſſime his verbis docet Atticum quæſiſſe à ſe quam diu illic maneret:Quod quæris quam diu hic:paucos dies ſed certum non habeo:&c.

486 Scis ꝗ ſit φιλαίτιον συμφορά,minime uito quidem.Parũ conſtans reperiẽ in manu ſcriptis exẽplaribus hæc lectio:nonulli ẽt MINIME VITAE,quod mendoſum prorſus eſt legunt.eã igiẽ elegimus, quã in melioribus inuenimus,& ꝗ nobis magis ꝓbata eſt:hanc autẽ eſſe arbitramur ſn̄iam huius loci: Ardebat Cicero deſiderio fani faciundi:mandaratq; Attico,ut locũ fano ſibi videret:cum igitur hoc negotium lente procederet,incipit longe,tanꝗ leuiter accuſare eius negligẽtiã,vt eũ ad id magis exacueret, ſtimularetq;:quod ſi ingens acciderit,vt eo ẽt dolore impellar,vt te culpem,nihil mirari debes:ſcis enim ꝗ ſit φιλαίτιον συμφορά id eſt ꝗ facile de omnibus queranẽ,oẽſq; accuſent,qui in aliqua calamitate conſtituti ſunt:quãuis enim συμφορά vocabulum ſit ἐκ τῶν μέσων (ſignificat enim & proſperam,& aduerſam fortunam)tñ hoc loco miſeriã ſignificat:non tñ inquit in te:adhuc.n.te in nulla re accuſo:ſed tñ tam auide ſum affectus de fano,vt tibi quoq; nõ parſurus ſim,niſi fieri videro:ſed incurſabit in te dolor meus, & & cetera,quæ ipſe in hanc ſn̄iam infert:ꝗuis aũt genera repugnent in Græcis verbis,tñ mendo vacãt, vt intelligatur συμφορὰν vſitato dicendi mõ rẽ,& vitiũ quoddã eẽ,quod cupidè reliquos culpet,crimineturq; ideſt φιλαίτιον quo verbo vtitur ẽt in epiſtola quadã ad Appiũ:ſi aũt natura es φιλαίτιος illud nõ pficies,quo minus tua cauſa velim:&c.Qui autem in aliquẽ acerbũ caſum incidunt(quod acciderat Ciceroni)ab omnibus ſe deſtitutos putant:eaq; alios in ſe cõmittere exiſtimant,quia ſe negligant grauibus fortunę iniurijs perculſos:ideoq; de illis ſępe ẽt ſine iuſta cauſa queruntur.Niſi locus mancus eſt, vel deprauatus,hanc ex his verbis ſententiam elicimus.

487 Niſi hac æſtate abſolutũ erit quã rem vides integrã reſtare:Veteres libri REM non hñt:& ſanè vacat,uel potius conturbat oẽm ſenſum:per QVAM,enim æſtatẽ intelligimus vt oſtẽdat ei Cicero nullã ſe exiguitatis tp̃is excuſationẽ habiturũ,cũ ęſtas integra adhuc reſtet:vt ſatis ſpatij ille ad ędificandũ etiã ſi opus non vrgueat,habiturus ſit:paulo poſt de hac ipſa ędificatione loquens admonet item Atticum vt videat,ne æſtas effluat,quin & in prima ſequentis libri epiſtola inquit de hac re agens:cuius feſtinatiõem mihi tollis,quoniam de æſtate polliceris vel potius recipis.

487 Quod ſcies recte in illã rem fore leuamento:Hunc locũ corruptiſſimũ eſſe iudicaui, ideoq; notã ad eũ adpoſui,quę mendoſum indicaret:ſi ꝗd tñ hoc opis adferre illi põt,eã quã in veteribus, & probationibus codicibus lectionem inueni,deſcripſi & recepi,parum quidem illam à vulgari diuerſam quę tamẽ IN præpoſitionem non habeat,pro qua Germani MIHI ſcripſerunt:& paruis quibuſdam alijs rebus

cum illa diſcordet:ſed longe aliud eſt, quod totum hunc locum peruertit, nec intelligi ſinit.

488 Eũ Quirini malo q̃ ſalutis. Diu hic inane manſit ſpatiũ vnius dictiõis. Germani id explere conati ſunt: nec tamen veterem ſcripturam intellexerunt: Videntur autem ferè quos & nos characteres in vetuſto ſuo exemplari reppeririſſe: in noſtro antiquiore EVNNAON erat prima tantũ litera aliquantulum inquinata: σύνναον enim arbitramur legi debere: σύνναος autem aliquis alicuius dicitur, qui in eodẽ cum illo templo colitur. Syneſius in epiſtola quadam ad Nicandrum appellat poeticem Philoſophiæ σύνναον quaſi contubernalem: vt ipſe Cicero lib. xiij. cum hanc vocem latine exprimere vellet dicit (candem enim rem tractat). Quid tu hunc de põpa, Quirini contubernalem, his noſtris moderatis epiſtolis lætaturum ſperas? intelligit enim Cęſarem: quantũ autem ad hiſtoriam, quæ totam hanc rem aperiet, traditum eſt nobis Romanos Cæſaris dictatoris imaginẽ in templo Quirini dedicaſſe, quæ DEO INVICTO inſcriptum habebat: quod nunc Cicero breuiter tangit. Dion καὶ τότε μὲν ἀνδριάντα αὐτοῦ ἐλεφάντινον, ὕστερον δὲ καὶ ἅρμα ὅλον ἐν ταῖς ἱπποδρομίαις μετὰ τῶν θείων ἀγαλμάτων πέμπεσθαι ἔγνωσαν· ἄλλον τέ τινα εἰκόνα ἐς τὸν τοῦ κυρίνου ναὸν, θεῷ ἀνικήτῳ ἐπιγράψαντες καὶ ἄλλον ἐς τὸ καπιτώλιον παρὰ τοὺς βασιλεύσαντάς ποτε ἐν τῇ ῥώμῃ ἀνέθεσαν. Domũ aũt Attici ſcimus fuiſſe in colle Quirinali: quẽ P. Victor conſtituit in vi. vrbis regione: eam autem ille ſtatim poſt templum Quirini collocat, QVIRINO pro Quirini in noſtro codice culpa impreſſorum ſcriptum eſt.

488 Tantũmodo ocius &c. Quis non videat hunc locum perturbatum eſſe? quare nos etiam vt mendoſum eum notauimus: ſolum quod à melioribus exẽplarib. accepimus OCTIVS ex ocius variauimus: ſi forte id aliqua ratione (licet non minus inquinatum videatur) poſſet ad veram lectionem eruendam, aliquid opis adferre: quærendum aũt, cur ſibi nunc poſtq̃ vicit animum, facilius putet eſſe in Tuſculanũ accedere: nam non multo ante cum illuc ſe proficiſci velle dixiſſet, ſubiunxit: Contudi enim animum, & fortaſſe vici: ſi modo permanſero: an quod ibi aliquid eſſet, quod illi memoriam ſui doloris renouaret: niſi coniectura fallor aliquid erat, quod ad Tulliolę obitum pertinebat: Suſpicarer eam ibi diem ſuum obijſſe, niſi ſcirem Plutarchum hoc de ipſa dicere ἀπέθανε τίκτουσα παρὰ λέντλῳ; & Aſconium etiam tradere eam apud ſecundũ virũ mortuam eſſe ex partu. Verũ hi optimi auctores fortaſſe intelligere voluerunt, quod verũ eſt, eam quo tempore obijt, in coniugio Dolabellę fuiſſe: nam & alium coniugẽ habuit, vt ambo illi crediderunt piſonem, & fortaſſe duos, vt ex plurimis Ciceronis locis videtur colligi, & affirmari poſſe: neq; de loco intellexerunt, vt non repugnet, quin credi poſſit, eam in Tuſculano patris degentem morte correptam fuiſſe, preſertim cum peregre vir eſſet: eo enim tẽpore Dolabella in Hiſpania cum Cęſare aduerſus Cn. Pompeij liberos bellum gerẽte erat: neq; tñ hoc affirmo: ſed cum cogitarem quid eſſe potuerit, quod ei vulnus ſui doloris refricaturum eſſet, ſi eo proficiſceretur: nil aliud mihi occurrit, & hoc valde quadrare viſum eſt: Hæc.n. præcipue res dolorem renouare poterat, quæ eũ in maximo mœrore & luctu tenuerat: verũ eruditiores hoc diligentius inueſtigabunt.

488 Iſto.n. animo nihil agreſte: nihil inhumanum eſt: veteres libri EXTO: Nobis exculto viſum eſt ſcribere: nam vulgatam lectionem omnino deprauatam eſſe exiſtimamus: ex antiqsq; veſtigijs non incõmode, vt caſtigauimus, poſſe legi arbitrati ſumus: vt media ſyllaba negligenter à librario omiſſa ſit: Cuius generis errores frequenter eos cõmittere ſolitos ſciunt, qui in priſcis monimentis inſpiciundis aliquid operę poſuerunt. Excolere aũt ingeniũ, & animũ diſciplinis apud Ciceronẽ non ſemel legitur; vt in oratione etiam pro Archia dixit. Niſi animos noſtros doctrina excolamus.

489 Vel vna dies mihi erit vtilis quid dicam gratius? Vulgata hæc eſt lectio, niſi fallor inanis, & frigida: vetuſtiores codices, VEL VNVS DIES. ex quo perſpicitur etiam GRATVS eſſe legendum: cum .n. poſtulaſſet ab Attico, ut ſe reuiſeret, pronunciat illum non fruſtra eſſe uenturum: paruum .n. etiam temporis ſpatium ſibi utile futurum eẽ, nam quin gratum quoq; futurũ ſit, non oportet dicere: utile aũt, ga dolorem, animiq; ſui ęgritudinem leuabit.

489 Τοῦτο δὲ γνώσῃ: ex noſtro ꝓbatiore codice μηλώσῃ potius q̃ γνώσῃ eruimus: quod ẽt Germanus ex priſco illo exemplari adnotaſſe credimus: μήλη autem inſtrumẽtum quo chirurgi utuntur in vulnerum profunditate inueſtiganda, ex quo verbum formatum eſt quod perſcrutari, & attente inquirere ſignificat: quare huius lectionis hęc ſnia erit: hoc autem diligenter inueſtigabis.

489 Hoc metuere alterum in metu non ponere. Verſus hic eſt ſępius à Cicerone pronunciatus: auctorem aũt ignoramus: eundẽ adducit in penultima. xiiij. libri epiſtola: & in Topicis ad Trebatium; quo loco exẽplum ponit enthymematis, quod conſtat ex contrarijs.

489 Vtrum quando veneant: an ſint'ne uenales: Nos, QVANDO VENIAT, cum ueteribus libris ſcripſimus: hancq; putamus eſſe ueram lectionem: nam antea de ea, ut quæ Roma abeſſet, expectareturq; egerat: & ex hoc loco: ſcripſi tamen neſcio quid de Clodia, ubi ergo ea eſt, aut quando uentura? & illo etiã huic, quem in manibus habemus propinquiore. Sed quando Clodia Romę futura eſt, & quanti rem æſtimas eo prorſus expecto.

EX LIBRO XIII. EPISTOLARVM AD ATTICVM.

490 Totum in hunc ipſum perſequor æque amo, atq; illũ amaui. Nos aliter legimus ex antiquis codicibus;

totum autem in hunc ipſum effudi,& conuerti intelligimus:Cum igitur filium per ſe pari amore,quo
patrem proſequeretur,& amorem etiam,quo patrem dilexerat,eo extincto in hunc conuertiſſet, duplo
cum q̃ patrem fecerat, amabat.

490 Parochijs publicis:Antiquiores codices, PAROCHVS PVBLICVS: quo ſanè pacto ipſi quoq; le-
» gendum putamus:quis parochos diceretur à Non.Marcello declaratum eſt his verbis,Parochos à græ
» co tractum eſt nomen:quod vehiculo præeat: ochemata enim græcè latinè vehicula appellãtur : & eſt
officij genus,quod miniſtrantibus paret,&c.ex quibus Nonij verbis mendũ ſuſtulimus HOC SCHE
MATE enim falſo pro OCHEMATA ſcriptum erat in peruagatis exemplaribus:dubitamus etiã , ne
pro miniſtrantibus,MAGISTRATIBVS legendum ſit:nam ſi Acronis verba attendas peregrinanti
bus potius legendum iudicabis:is.n.hunc locũ Horatij & parochi quę debent ligna ſalemq;,ita inter
pretatur.Parochi genus officij,qui ſolent peregrinis ſalẽ,& ligna p̃bere,& ſignificat publicum curſum.

490 Expers aliquando factus eſſet &c.Nos PRAES legimus:quod etiam ante Germani adnotarant:ita enim
eſt in noſtro meliore:non tamen quod illi fecerunt FACTVS ES ſcripſimus:ſed receptam lectionem
ea parte retinuimus:cum ea enim faciunt antiqui libri:non tamen illorum lectionem contẽnimus:do-
ctiores,vtra potior ſit,iudicabunt.

491 Animus enim videtur in officio futurus: Veteres codices AVIVS habent:quam veram eſſe lectionẽ exi-
ſtimamus:nam & antea hoc ipſo in lib.Oppio,& Balbo epiſtolas deferri iubebis:& tamen Piſonem ſi-
cubi de Auio. q̃uis excuſi,vulgatiq; libri eo loco corrupti erant: vetuſtiores tamen,q[d] ẽt Germani ani-
maduerterunt, DE AVIO legunt.

491 De Criſpo & multis ſcilicet &c.De Criſpo,& Muſtela emendauimus:ſupra ẽt eoſdem coniunxit: De Cri-
ſpo & Muſtela videbis:& velim ſcire quæ ſit pars duorum.

491 Qui nuper eſt epiſtolas mihi pronunciabat verſiculis factas:Mihi non parum videtur hic locus eſſe de-
prauatus:nam ante dictionem EPISTOLAS,non nihil uidetur deſiderari:& pro FACTAS antiquio
res,probatioresq; codices FACIES habent.Nõnulli FACETIS corrigunt,quos nos,q̃m nihil melius
habemus,ſequimur:nec.n.peniteus probamus:quod niſi manu ſcripti codices reclamarent, receptam
ab alijs lectionem non damnaremus.

492 Velim cures eas titulum Oluestorꝶ.Ea eſt vetuſtioris noſtri exemplaris ſcriptura,ut qui obſeruaſſet, quã
ſępe in eo,E.pro F.poſitum ſit(cuius errati nos,multis locis,lectorẽ admonuimus)turpiſſime deprauа
tum locum facile corrigere potuerit CICVLVM enim,non titulum in eodem legitur,ut quin FASCI
CVLVM legendum ſit,dubium eſſe non poſſit:cetera autem recta ſunt,& integra in antiquis libris,vt
nos ſcripſimus:tam paſſim autem faſciculus hoc ſignificatu capitur,vt exemplis ad hoc oſtendendum
opus non ſit.

492 Ventum eſt tamen ad quæ:Non ſemel iam expoſui,crebro vel potius ferè ſemper in antiquis exẽplarib.
vbi Q.eẽ debebat:QVAE ſcriptum eẽ:cauſamq; huius erroris quam opinatus ſim eẽ non reticui : hoc
autem non paruas maculas,peruerſionesq; creauit,ut alibi oſtendimus:Hoc igitur itidem loco que(vt
eſt in meliorib.codicib.pro Q.perperam librarios ſcripſiſſe puto,exiſtimoq; ſermonẽ eẽ de Q. Cicero-
ne puero,cuius multa grauia ſcelera Dolabella narrabat perpetrata ab eo in caſtris,dum comes Cæſa-
ris eſſet contra liberos Cn.Pompeij bellum gerentis:quæ quidem appellat ἄφατα & ἀδιήγητα vt ea, quę
adeo turpia eſſent,vt recitari & narrari non deberent:inter quæ vnum eſſe dicit,quod excedit oẽm tur-
pitudinem;id autem ille ita palam fecerat,vt exercitus,qui illic eſſet,omnis ſcierit:& hic locus in noſtro
exemplari negligentia impreſſorum deminutus eſt,deeſt.n.QVINTVM:ita enim ſupra oſtendimus
legi debere ex QVAE: quare tu eum corrige & tantis eorꝶ peccatis q̃m aliud fieri non põt ignoſce.

492 Valde enim deſiderat Brutus ſiquid egerit &c.Nulli manu ſcripti codices eorũ,quos vidimus EGERIT
habent:& ſanè vacat ea dictio : totus autem locus male punctis diſtinctus erat:in noſtro volumine ac-
curatius ea collocata ſunt:Dolabella enim erat,qui valde deſiderabat à Cicerone aliquid fieri, quo lau-
» dem gloriamq; conſequeretur:vt etiam non multo poſt affirmat:cum, inquit: volo Dolabellæ valde
deſideranti:non reperio quid:Bruti voluntatẽ non dum perſpexerat:iubet igitur,vt videat,an is quoq;
deſideret,cui ſi cupiet,quam primum morem gerere vult:Eſt autem omnis Sermo de libris, quos hoc
Tempore valde multos ſcribebat Cicero:quo enim ſe verteret non habebat niſi id ſolatium ſui doloris
excogitaſſet:mittebat autem illos familiaribus,neceſſarijsq; ſuis qui monumentis illis celebrari, & fa-
mam adipiſci non mediocriter gaudebant:ut autem ad verba veniamus: Brutus inquit ſiquid: ſcilicet
deſiderabit fieri inquam,& ad ſe ſcribi,facies vt ſciam:miſit autem ei poſtea quinq; libros de finibus,cũ
certior factus eſſet ab Attico,idipſum non nolle:quod etiam Cicero non multũ poſt teſtatur.

493 De Brutiniana auctione: Veteres codices Brinniana(quæ vera lectio eſt) retinent.Brinnius quidam Ci-
ceronẽ multis cum coheredibus heredem reliquit:inter quos erat& eius libertus:vt ex verbis Ciceronis
» colligit. Sic enim ex antiquis codicibus locũ illum legimus: Brinnij libertus coheres noſter ſcripſit ad
me velle (ſi mihi placeret)coheredes Sabinũ Saluiũ ad me venire : nõ Brinna libertus: Si enim Brin
na coheres fuiſſet, omnia , quæ omnibus relicta bona erant , non debuiſſent ab eo Brinniana ap-
pellari, quemadmodum ſupra Brinnianam auctionem vocat : quare meliorem , & veriorem hac
quoque parte putauimus eſſe priſcam ſcripturam : iuxta finem huius libri eadem ratione Brinnia-
num fundum nominat:q̃ ambas has (ſi diligenter animaduertas) caſtigationes confirmat : eius loci

" hęc verba ſunt: Veſtorius ad me ſcripſit, vt iuberē mácipio dari ſeruo ſuo pro mea parte Heterio cuidā
" fundum Brinnianum: vt ipſe ei Puteolis rectè mancipio dare poſſet.

49 3 Id ei dereſtabat: Recte meo iudicio fecerant, qui olim huic loco mendi notam adpoſuerant: eſt enim pro culdubio peruerſus: noſter antiquior codex & ipſe aliquanto conturbatior eſt: ex eo nos, quam in noſtrum codicem contulimus lectionē, accepimus: quæ & ipſa maculas quaſdam habet: quas eluere non potuimus: qui autem IDEM EDERE RESTABAT legebant, lectionem nullius ſententiæ adamarūt: antiquę ſcripturæ magis conſentaneū erat, ID EI RESTABAT, legere: vt ID bis culpa librarij ſcriptū eſſet: nihil tamē adfirmam⁹ emēdauimus aūt pro QVAE INTELLEXERIS, QVEM INTELLEXERIS: ita enim habent manu ſcripti codices, & ſenſus (niſi fallimur) poſtulat: credimus. n. hanc eſſe ſententiam huius loci: vt Cicero magnopere ſcire cuperet, quo nam pacto Atticus ſenſiſſet velle, & cupere Varronem ſibi librum aliquem à Cicerone mitti: ſed illud multo magis, quem nam intellexiſſet à Varrone ζηλοτυπῆσθαι idest qui nam ille eſſet, cui Varro ζηλοτυπίαν haberet: non multo poſt
" de iiſdem his rebus iterum interrogat: Primū qui intellexeris eum deſiderare à me, cum ipſe homo πο-
" λυγραφώτατος nunquam me laceſſiſſet: Deinde quem ζηλοτυπῶν: multo Hortenſium minus, aut eos, qui de rep. loquuntur: cum multos ſuis ſcriptis illuſtraſſet Cicero, ſcire cupiebat, quis nā ille foret, cui Varro inuideret: num Brutus, cui ſcripſerat libros de Finib. Quod ſi non Brutus ab eo ἐζηλοτυπῆτο multo minus Hortenſium exiſtimabat ab eo poſſe ζηλοτυπῆσθαι, aut eos, quos induxerat loquentes in libris de rep. illi enim iam mortui, inuidemus autē viuis: quare petit ut accurate totam hanc rem inquirat, & ei explicet: libros aūt ſuos quos tantopē laudat credimus nos plurimis argumētis eſſe quinq; libros de Finib. etſi ſcimus quoſdam non inelegantes, nec ineruditos viros credidiſſe dicta ea eſſe de libris Academicis, qui in eo vereor, ne decepti ſint: nam nondum libri Academici, quos ad Varronem miſit confecti erant & abſoluti: vt ex inſequentib. verbis colligitur, inquit enim. Multo tamen hęc erunt ſplendidiora breuiora, meliora, Inchoati igitur erant & imperfecti, cum illis, de quibus ſupra loquitur & quos laudat, ſupremam iam manū impoſuiſſet: vt ex his eius verbis apparet. Libri quidem ita exierunt (niſi
" me cōmunis φιλαυτία decipit, vt in tali genere ne apud græcos quidem ſimile quicq̄. Intelligo autē exie
" runt, euaſerunt, & poſtq̄ abſoluti ſunt, ſe mihi oſtenderunt: quemadmodum Horatius in Poetica inqt. Amphora cœpit inſtitui currente rota, cur vrceus exit? Sed in alijs etiā rebus ab eius iudicio nos & ſnīa diſſentimus, de quibus ſuo loco accurate diſputabitur.

49 3 Tamen expecto nouas: Priſca lectio NONAS. eam nos recepimus, partim hoc fideli vetuſtati libri illius
" tribuentes, partim quia non multo infra inquit, Ego ad nonas quemadmodum dixi: quod omnem tollit ambiguitatem.

49 4 Non illa quidem ἀπαιδευσία ſed in his rebus ἀτριψία: Non nihil ſanè mendi habet antiquius etiam noſtrū exemplar in poſteriore gręca dictione ATPEIΨIA enim in eo ſcriptum eſt: ſed vſitatus illi error: ſæpe
" enim pro ſimplici I. eo dipthongo abutit̄: ἀτριψίᾳ igitur dandi caſu legendū putamus, vt dicat Academicam rōnem nobiliſſimis viris ignotam eſſe, non quod eſſent diſciplinarum expertes: erant enim illi eruditi optimis artibus, ſed quia eam tritam, & bene cognitam non haberēt: τρίβων apud Ariſtophanem in nubibus pro ἔμπειρος ponitur καὶ τῶν κρεμαθρῶν οὐ τρίβων τ᾽ ᾠδῶν; nec non apud Euripidē in Medea. σοφὸς γὰρ ἀνὴρ καὶ τρίβων τὰ τοιάδε, inde ἄτριψ alicuius rei ille dicitur, cui res ea bene cognita non eſt, ſed ignorata: Altera voce vtitur Plato in Eythydemo, pro ignoratione diſciplinarum πλέον οὖν ἴσως ἐγὼ τοῦ δέοντος ἀπεκρινάμην ὑπὸ ἀπαιδευσίας ἀλλὰ συγγίγνωσκέ μοι.

49 4 Ne viderer φιλόδοξος: Non ſolum manu ſcripti omnes, ſed etiam excuſi codices ante Aldinam editionem φιλένδοξος retinent: quæ lectio non video, cur repudiari debuerit: is enim φιλένδοξος eſſe poteſt, qui clarorum, & illuſtrium virorum cupide amicitiam, & gratiam ſectantur, eo enim ſtudio quęrere videtur, vt ab illis illuſtretur, & illorum beneficio famam adipiſcatur: fugiſſe Ciceronē in ſuis Dialogis. M. Varronem inducere, credidit fortaſſe Atticus, ne ſibi hoc aliquis vitio daret, quod beneuolentiam eius, vt clari in lr̄is viri ſibi conciliaret, vt eius ſcriptis celebraretur: quam tamen ipſe cauſam ſe in Varrone nō mouiſſe adfirmat: etſi vt culpā, & ſuſpiciōem oēm euitaret, libenter diſcedebat à talibus viris, qua de cā neminem olim eoꝝ, qui viuerent, in ſuis dialogis introducere ſtatuerat.

49 5 Erant enim λογικώτερα quàm inutilia de iſs omnia & iniqua viderentur: vt hic iam, fœde deprauatus erat locus, ita nunc planus, & integer legitur: ea ſunt in noſtro antiquiore ſinceræ lectionis veſtigia, vt parū omnino deſideretur, nec vllus mediocri ingenio prędītus illis ducibus non ad veram lectionem perueniret: Viderunt hoc etiam Germani, in margine enim ſui codicis hanc quoq; collocarūt: ſed cur nō vulgata lectione exploſa, & eiecta hanc in ſuam ſedem repoſuerunt? quis illi tam vitioſæ, & fœdæ hac reperta locus eſſe poteſt?

49 5 Sunt enim vehementer Antiochia: Gręcum diu verbum hic deſideratum eſt, ne ſpatio quidem illi relicto: libet autem exponere quàm parua peruerſio tam magnum incommodum attulerit, vt à doctiſſimis uiris, in quorum manibus, quantum illis commodum fuit, liber, quem nunc domi noſtræ habemus, manſit, intellectum & reſtitutum non ſit: ita enim in eo eſt ΠΙΟΑΝΑ vt ſi circulo illi punctum in medio, tanquam centrum colloces, quod à librarijs negligenter relictum eſt, omnes tenebras expuleris, lucemq; illi dictioni, & ſplendorem reddideris: Hęc autem poſtquam illuſtrata ſunt, tam clara, & aperta, magnas moleſtias exhibent, antequam intellecta ſint; nec nunc ideo hoc dicimus, quia

valde

valde nobis in his nugis placeamus: nam & Germani hoc ante viderāt, & minuta hæc eſſe, & leuia ſentimus, Antiochus autem hic Aſcalonita ueteris Academiæ ferè iam deſertæ patrocinium ſuſcepit, eamq́; totis ingenij viribus defenſitauit: fuit autem L. Lucullo valde familiaris, vt Plutarchus in eius vita tradidit, ſic āt de eo loq́t ἴδιον δὲ τῆς ἀκαδημίας ἐξ ἀρχῆς ἐρῶντα καὶ ζῆλον ἔχων οὐ τῆς νέας λεγομένης καίπερ ἀνθούσης τότε τοῖς καρνεάδου λόγοις διὰ φίλωνος· ἀλλὰ τῆς παλαιᾶς πιθανὸν ἄνδρα καὶ δεινὸν εἰπεῖν τότε προστάτην ἐχούσης τὸν ἀσκαλωνίτην ἀντίοχον ὃν πάσῃ σπουδῇ ποιησάμενος φίλον ὁ λούκολλος καὶ συμβιωτὴν ἀντετάττετο τοῖς φίλωνος ἀκροαταῖς ὧν καὶ κικέρων ἦν. Idem ferè de eodem loquitur in vita Bruti: Vides igitur ēt Plutarchum idem ſentire cum Cicerone, qui Antiochum πιθανὸν appellet, ideſt magnam habere perſuadendi vim ei⁹ orationem, & magno verboꝝ impetu pronunciari tradat.

495 Viden quā philoſophos aut tu nos &c. Legimus φιλοσόφως vt aduerbium ſit, intelligaturq́; ſentiam⁹, vel diſputemus; ſupra enim de ſama ex rõnibus philoſophoꝝ diſſeruerat: quaſi dicat vides ne q̄ in omni re philoſophia abutamur, & oēs noſtras cogitationes ad ipſius p̄cepta dirigamus, quod mirari nō debes, cum enim cotidie philoſophumena explicemus, videremur ea fruſtra tractare, niſi in vitæ rationib⁹ inſtitutis illis vteremur: Vbi aūt HAVT TV NOS legebatur antiquoꝝ codicū auxilio, AN TV NOS &c. emendauimus: Illud aūt græcum aduerbium frequenter græci auctores vſurpant Plut. in Catone maiore πρᾴως δὲ καὶ φιλοσόφως λέγεται τὴν συμφορὰν ἐνεγκεῖν: Græcis enim φιλοσόφως ſignificat, qđ nos vulgo philoſophice dicimus.

495 Διαδέχεσθαι te nollem quod nihil erat. Vetus lectio δεδῆχθαι: parua ſcripturæ varietate, magna ſententiæ: δεδῆχθαι ἀ δάκνω quod eſt mordeo vel δήκω potius, quod in vſu nō eſt, idem tamē ſignificat, deriuatur: hic eſt igitur ſenſus, Nollem te eo morſum eē (nam etiam latini verbum MORDEO ad animum transferunt) quod nullum erat: nec .n. debuit tam parua res te ſolicitum habere: vel (ſi patiendi verbum pro agendi ſumptum eſſe vis) momordiſſe te nollem id, quod nullum erat: vtunt̄ frequenter Græci ſuo verbo cum animi dolorem, & moleſtam acutamq́; ſolicitudinem ſignificare volūt, vt nutrix medeæ apud Euripidem de era loquens τί ποτ' ὀργάσεται, μεγαλόσπλαγχνος δυσκατάπαυστος δηχθεῖσα κακοῖσιν. Cicero etiā latino vſus eſt. Li. vj. ad Atticum. Qui ſcribis morderi te interdum, ꝙ non ſimul ſis.

495 Suſtineat currum equoſq́; &c. Mutato horum verboꝝ ordine integer eſt hexameter in antiquis codicib⁹: quod etiam Germani animaduertiſſe videntur in ſuo exemplari: quare nos quoq; id recepimus: cur .n. tot integerrimoꝝ teſtium fidem, & auctoritatem damnaremus? Poſt autē hęc verba SIMILEM FACIT, diu uerbum græcum deſideratum eſt: quidam ἐποχὴν ἑρμοδώρου reſtituerunt falſo: Quid .n. Hermodoro eſt cum aſſenſionis retentione? ita enim Cicero interpretatur ἐποχὴν: ſumptum autem eſt id p̄prium nomen ex prouerbio λόγοισιν ἑρμόδωρος ἐμπορεύεται quo paulo poſt Cicero vtitur ineptéq́; in hunc locum tranſlatum: ipſi ex iiſdem codicibus SIMILEM FACIT ἐποχῇ, ſcripſimus intelligimusq́; cum planius explicare vellet Carneades quid eſſet ἐποχὴ ſemper ſolitum eē ſimilitudine τῆς προβολῆς in pugile, & retentionis equoꝝ, in auriga eam declarare, & notam facere: Habent autem hæ res ſtatum, & firmitatem, ſed ad tempus vt maiore vi, & impetu hic in aduerſarium inferatur: ille vero dato ſigno prorumpat, & in curſum equos concitet: quid autem ſit προβολὴ ab erudito viro Budeo iam explicatum eſt: qui omnem vim & naturam huius nominis diligenter expoſuit: nec non locum ēt hunc Ciceronis adduxit, & quicquid de eo ſentiret, docte & ingenue pronunciauit: aperit autem non parum huius loci ſententiam, qui obſcurus eſt, & eruditionis plenus illa illius diſerti viri declaratio.

495 λόγοισιν ἑρμόδωρος integrum prouerbium ſenario clauditur. Seruat in hoc morem ſuum Cicero: partem enim ſupprimit: originem ſignificatūq́; eius Sudas exponit: Simplicius in cōmentarijs in primū phyſicorum narrat Hermodorum Platonis ſodalem librum ſcripſiſſe de decretis ipſius: vbi cum multas ei⁹ opiniones, tum quid de mat[illegible]a ſenſerit, explicarit: hoc autem tradere Dercyllidē, qui & ipſe multa volumina de Platonis philoſophia ediderit.

496 Ne & ἀδιόρθωτα habeat Balbus, & ἕωλα Brutus: Idem qui ſupra error maioris erroris cauſa extitit: ſi enim in antiqua ſcriptura in medio circuli, quo quinta vocalis apud illos effingitur punctum ſtatueris pro ΑΔΙΟΡΟΩΤΑ ἀδιόρθωτα feceris, quę vera, & ingenua eſt lectio, ideſt imperfecta, & ſi græcam vocem exprimere velis non dum correcta. Reprehendit leniter Atticum, quod parum diligenter quędam ex libris de finibus continuerit: ex hocq́; non parua incommoda naſci oſtēdit: nam cum Bruto, ſuaſore eo ipſo Attico, ij. libri deſponſi eēnt, non rectum videbatur, vt antea eos Balbus haberet, q̄ is, cui mitti debebant, eſſent enim iam obſoleti cum ad illum peruenirent, vt non grati, iucundiq́; eē poſſent: cui malo aliud etiam accedebat, quod inemendata, & inchoata ea ſcripta Balbus habebat: non dum enim ea abſoluerat, & quaſi ſupremam illis manum Cicero impoſuerat: Græcas has duas voces totidē latinis non incommode interpretatur, cum eandem hanc ſententiam paulo poſt pronunciat tantum nolebā
" aut obſoletum Bruto, aut Balbo inchoatum dari: nam paſſim imperfectum; & rude INCHOATVM appellare Ciceronem notum eſt: Prima græca uoce vtitur Simplicius in phyſicis 116 de Ariſtotele loquens, qui rudes, & mancas antiquorum ſententias de infinito corrigere aggrediebatur καὶ τὰς ἀδιορθώτους ἐννοίας τὰς περὶ τοῦ ἀπείρου ἐφεξῆς διορθῶσαι προτίθεται poſteriore ipſe Cicero in epiſtola ad Varronem: Etſi erat ἕωλος illa epiſtola &c. Deleuimus autem Paulo ſupra maculam, quę non mediocriter ſenſum fœdabat: pro QVICQVAM BRVTO enim caſtigauimus ab antiquis exemplaribus adiuti CVIQVAM ANTE QVAM BRVTO.

496 Sed ea timui foras dari: In antiquis codicibus ſincera lectio manet, hæc enim inquinata eſt: ſic autem in illis: SED EA TVM FORAS DARI: Redit aūt ad rem, de qua ſupra egerat: quod Atticus ſe inuirto quædam ex libris de Finibus edidiſſet: de quo Cicero familiariter cū eo queſtus eſt: affirmatq́; ſe valde velle ſua ſcripta apud eū eſſe, non tñ ea prius diuulgari, q̄ cōmuni conſilio ea edenda eſſe cenſuerint: quā falſa & rudis vulgata lectio eſſet, quiuis ſi diligēter attendat, videre poterit: nō omittendum omnino videtur, & ſi parua res ſit, quod in antiqore noſtro paulo poſt vbi in excuſis SATISFACIENDVM FVISSE legitur, SAT FACIENDVM eſt: nam id ēt in margine ſui codicis Germani adnotarunt: vt qui in vetuſto illo, quod habuerūt, exemplari legerint; quod enim in priſcis monimētis inuenerim⁹, non poſſumus animum inducere, vt penitus contemnamus,

496 Ad tribunos qđ appelles, valde ꝓbo: Veteres codices, ATTRIBVTOS QVOD APPELLAS VALDE PRDBE habent: longe diuerſa hac à noua lectione & ſnia, & verbis; eam ſanè ego recepi, quia in priſcis exemplaribus inueni, & quia ſinceriorem iudico: quāuis aūt vulgatam falſam dicere nō poſſim, non tñ ingenuā & huic loco aptam eſſe arbitror, nec.n. de ea appellatione hic agi puto, quę fit cum ad ſuperiorem poteſtatē quis cōfugit: ſed appellare hic ſignificare cenſeo, admonere de pecunia: quo ſignificatu Cicero frequenter illud vſurpat: appellareq́; attributos, vt appellare ſponſores dictū eſſe, diſſeruit Budeus in annotat. in Pandectas: ex Varrone & Cicerone diligenter de huius verbi origine & natura. Attributos ut adlegatos dictos exiſtimo, non quod idē vtriuſq; verbi ſignificatum eſſe cenſeam, ſed formatione tñ & à ſuo verbo conſimilē deriuationē. de quib. Cicero ad Q. Fratrem. Sed idē Nerius index
» edidit adlegatos Cn. Lentulū Vaciā, & C. Corneliū. & pro A. Habito. In quo inter adlegatos Oppia-
» nici nomen primū eē conſtabat: ſed vltimo ēt volumine de bello Gallico: ſiue illud Oppius, ſiue Hirti⁹ ſcripſit, eſt hoc nomē, & ſi de alia attributione video illic intelligi. Erat attributus Antonio Præfectus equitum C. Voluſenus Quadratus, qui cum eo hibernaret.

497 Quāq̄ iſta retentione oēs vt ait ei Trebatius: Hęc erat cōmunis lectio, quæ ſanè aut manca eſt, aut aliqd intelligi, quod ſniam perficiat, neceſſe eſt: certe obſcura eſt: quā nos lectionem ſecuti ſumus, eruimus ſanè eam ex antiquo exēplari aliq̄tulū ēt in illo contaminatam ſcripturā adiuuantes, modice tñ, & temperate: eſt ēt in re de qua loquitur obſcuritas, vt vix quicq̄ liquido aſſeri poſſit.

497 Noſti domū quā confice εὐλόγως; Quia in antiqua ſcriptura media litera gręcę dictionis defecit, vt ΕΥΑΓΩΣ legatur: quidā crediderūt debere εὐαγῶς legi: ita magnam aūt ſimilitudinē habet prima impermutabiliū cū prima totius Alphabeti, ſi maioribus formis eas conſcribas: quēadmodum in priſcis exēplaribus & monimentis ſcriptę ſunt, vt ſępe ab imperitis librarijs confundātur: hoc ēt ſuſpicati ſunt Germani, qui εὐαγῶς legunt: nos facile adducimur, vt credamus receptam lectionē probam eſſe: ideoq́; eam conſeruauimus: nam quod antiqua ſcriptura vna litera deminuta eſt, non mirū uideri debet: pręterea
» non multo ante huius aduerbij nomē vſurpat, cum vt mihi videtur, eandem hanc rem exponeret: locū inquiens hoībus nō ſane probo, qđ eſt deſertior: ſed habet εὐλογίαν: nam quod crebro hoc noīe vtaī, cū latinam vocē, quę id exprimeret non haberet, omnibus, vt arbitror, compertum eſt.

497 Quid eſt quod Hermogenes mihi Clodius &c. Obſcuritas tanta eſt rei de qua loquitur, tantaq́; breuitas verboꝝ, vt uerear, ne peruerſio mendūq́; aliquod inſit: non tñ receptam lectionē variaui, q̄uis antiqua exemplaria pro CORCYRAE, CVRRERE habeant: quod tñ non adeo neglexi ut ſilentio p̄terirem: Quis.n. in tantis tenebris hanc magis q̄ illā lectionem verā eē conuincere poteſt? Corcyrę Q. Puerum fuiſſe poſt deuictū Pompeium Magnū ſcimus: ſed quid hoc ad hunc locum, cum tanto tpis interuallo ante id fuerit? nos nihil, quo vlla ratione poſſimus huic loco lucem aliquam adferre habemus.

498 Quod enim aliud argumentū epiſtolę noſtrę, niſi colatia fuit? manu ſcripti libri COLACIA recte, nos tñ Græcis literis græcam uocē, ut rem clariorē faceremus, ſcripſimus, qui enim ſibi propoſuiſſet ea ſcribere in ea epiſtola quę illum uelle arbitrabatur, nihilq́; aliud ſpectaret, niſi ei placere, is argumentū epiſtolę ſuæ aſſentationem habebat: id enim propriū eſt adulatoris ad uoluptatem loqui, vt colax ille Teren-
» tianus: Negat quis, nego: ait, aio: poſtremo imperaui ego met mihi oīa adſentari: infra latino noīe utiī
» & ſe hoc cogi lamentatur his uerbis. De epiſtola ad Cæſarem (iurato mihi crede) nō poſſum: nec me
» turpitudo deterret (etſi maxime debebat) quā .n. turpis eſt aſſentatio, cū uiuere ipſum turpe ſit nobis, ſed ut cœpi, non me hoc turpe deterret: Nam quod aiunt Beroaldum COLLATIO emendaſſe: uix adduci poſſum ut credam uerum eſſe, non.n. ueriſimile eſt tam ineptam & falſam lectionem, non omnino rudem & imperitum uirum probaſſe.

499 Video nihil aut paucā aut ut balnearia &c. Totus hic locus fœde deprauatus erat, in imp̄ſſis codicib⁹, in manu ſcriptis multo integrior, ex qbus eā, quā ſecuti ſumus lectionē eruimus, quę aut recta eſt, & ingenua, aut illi ualde proxima niſi fallimur. Chryſippus aūt hic eſt architectus ille, de quo mentionē facit
» ad Trebatiū ſcribēs Chryſippus Vettius Cyri architecti libertus fecit ut te nō immemorē putarē mei, utebaī aūt hoc in ſuis ędificationibus li. xiiij. Sed qđ quæris qui arceſſerim Chryſippum, tabernę mihi duę corruerunt: &c. debebat aūt illud (ut opinor) CVIVS INSVLSITATEM BENE NORAM κατὰ περίνθιον legi, credo.n. īſulſitatē uillæ intelligere ut dicat in uilla ſe uideī nihil, aut pauca mutata.

500 Non ſanè quadratulo aliquem olympia: Locus adeo mutilus, & inquinatus, ut ſine meliorum codicū opę uix credam poſſe reſtitui: mihi non uiſum eſt à uetere ſcriptura diſcedere, ne, dum conarer corrigere, magis deprauarem.

De epiſtola

500 De epiſtola ad Cæſarem κιλπικὰ: Nos κιπφικὰ ſcripſimus: in vetere illo maxime probato quãuis non integre κιπφικὰ legatur, ea tñ eſt ſcriptura, vt nihil vicinius eſſe poſſit, vtitur & alibi Cicero in his epiſtolis ab eadem aue deriuata voce pro fatuus & ſtultus, ſed ego ipſe κίπφωμα quę ſit hæc auis parum compertum eſt, Theodorus fulicam interpretatur: Virgilius, & Cicero ex Arato videnť fulicam appellaſſe, quã ille ἐρώδιον vocarat, nullo modo vt quidã crediderunt Ciceronis fulix eſſe põt auis quam nos eodẽ penè nomine appellamus, illa·n. alba, nã dixit Cicero, cana fulix, hæc aũt nigra: ſed neqꝫ κίπφος (niſi fallor) eſt noſtra fulix: interpres. n. Arati tradit cepphon eſſe gracili admodum & minuto corpore, vt ferè nihil aliud ſit, vt ipſe inquit q̃ oſſa pinnæq́; noſtra autem pleno ac pingui eſt corpore, ſed hęc nõ eſt quæſtio huius loci: multa quæ tradunť de Cepphi inſulſitate non abſcondita eſſe poſſunt diligentibus.

500 Facilius ẽt ſi canum haberes. Kanum habẽt antiqores codices: de hoc loco ante locutus ſum mihi, vt ingenue fatear, non perceptũ eſt quæ ſit origo, & vis huius dictionis: ab alijsq́; libenter perdiſcerẽ: ijdem libri MOVERE habent, nõ MONERE: quam vis ex loco qui eſt li. xij. huic conſimili monere potius q̃ mouere videatur legendum: omnia tñ adeo incerta ſunt, & confuſa, vt nihil meo iudicio tutius, & melius fieri poſſe videatur, q̃ ab antiquis exemplaribus nõ multum deflectere.

500 πολιτικὸν non inuenio: τριπολιτικὸν habent manu ſcripti codices, quæ vera eſt lectio: ſcripſit enim Dicæarchus librum cui titulus erat τριπολιτικὸς ex quo quędam adducit Athenęus li. iiij. δειπνοσοφιστῶν. περὶ τοῦ τῶν φιδιτίων δείπνου δικαίαρχος τάδε ἱστορεῖ ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ τριπολιτικῷ: nam quod ante καταβάσεως dicit, alios eiuſdem libros intelligit, quos ſcripſit περὶ τῆς εἰς τροφωνίου καταβάσεως, hæc. n. integra eſt illius opis inſcriptio, de quo item Athenæus meminit lib. xiij. δικαίαρχος δ' ἐν τοῖς περὶ τῆς εἰς τροφωνίου καταβάσεως φησὶ, videndũ aũt accuratius, an quo loco ſupra mandat vtroſqꝫ ſibi Dicęarchi mitti περὶ ψυχῆς mendũ inſit: tres. n. arbitror de anima libros eũ ſcripſiſſe. Cicero in primo lib· Tuſculanarꝫ. Dicęarchus autẽ in eo ſermone, quẽ Corinthi habitũ tribus libris exponit, doctorꝫ hominũ diſputantiũ primo libro multos loquentes facit: duobus Pherecratẽ quendam Phthiotam ſenẽ· Eodem ẽt libro Acerrime aũt delicię meæ Dicearchus, is. n. tres libros ſcripſit, qui Lesbiaci vocantur qđ Mitylenis ſermo habeť, in quibus vult efficere, animos eſſe mortales: vt vtrũqꝫ horꝫ voluminum in quibus de anima loquitur, in tres libros diſtinctũ ſit, niſi aliud ẽt περὶ ψυχῆς volumen cõfecerit, quod duobus libris contentũ ſit. Sed potius Cicero cũ dixit Dicearchi περὶ ψυχῆς, vtroſqꝫ velim mittas, ſermones intellexit, non libros, illum ſcilicet, qui Corinthi eſt habitus, & illum, qui Mitylenis, quorꝫ vterqꝫ tribus libris exponebatur: quod ſanè uerius eſſe puto, vt cõſeruetur, recepta lectio, q̃uis in eo verbo aliquantulũ vetus ſcriptura contaminata ſit, quod dubitationem mihi attulit ne in hoc loco mendum aliquod ineſſet·

500 L. Popilio P. Rupilio Coſs. annis. xiiij· ante, q̃ ꝑtor factus eſt: Veteres codices coſs· non habẽt: vt diligẽter videndum ſit, an qñqꝫ breuitati cõſulentes id omitterent: intelligereturq́; nihilominus: nã quin ſępe in ſcribendo huiuſcemodi compendia ſectarentur, dubium non eſt: etenim in hac ipſa pagina id multis locis vſurpatum videbis, ſi antiquos libros inſpexeris. Nam & an, pro annis, & mag· pro magiſtrat⁹ in illis ſcriptum eſt: quæ tñ nõ neceſſe habuimus omnia recipere: ne imperitum lectorẽ nimis ꝑturbaremus: quædam tñ nõ diſſimulauimus· pro Quæſtor autẽ multis locis prima tñ eius nois litera poſita eſt, in epiſtola ẽt quadam ad Ampiũ BEN. pro BENEVOLENTIA ſcriptum eſt in mediceo codice, ſic. n. ibi hic locus legitur, nec ijs concedo, q̃ ſunt ſingulari in te ben. vt te ſaluũ malint, q̃ ego: Nã de TEM. pro TEMPORE alibi diximus: ſed alia eſt ratio horum compendiorꝫ, quibus librarij breuitatis ſtudioſi vtebantur, & illius, ſi ita legi debet, de quo ſupra diximus; nã id ſermonis erat, & vſus, qui aliquid intelligi malebat, q̃ proferri·

501 Memini enim tui: Veteres libri TVVM: vt intelligatur factum aut huiuſcemodi aliquid: ſæpe enim ſic loquitur, vt in prima Tuſculana de Socrate loquens· Sed ſuum illud, nihil vt affirmet, tenet ad extremũ: ſcilicet morem, vel conſuetudinem·

501 De vrbe augenda à ponte Miluio ad Tiberim &c. Hic locus fœdis maculis diu inquinatus manſit, quas, vt ſperamus. ſuſtulimus, meliorꝫ codicũ auxilio vſi: id aũt & Germani prius fecerant, q quidẽ in ſui libri margine eã, quę nobis probata eſt ſcripturã adnotarant: Nullã aũt rõnẽ, aut ſniam hñt vulgata verba: Q̃ũo. n. vrbs augeri põt à ponte Muluio ad Tiberim, q pons eſt ſupra Tiberim? ſed ne pluribus manifeſtũ mendũ argumentis refellamus, lux, claritasq́;, quã vetus ſcriptura ſecũ fert, ſatis eſt ad vulgarẽ lectionẽ conuincendã, ſeq́; cõfirmandã: abundat aũt in ea AD ꝑpoſitio, & ex PAVCI, duci faciendũ eſt: ſic aũt ſuis locis punctata oratione, oĩa certa & plana erunt: cũ. n. vrbem augere vellent: eorꝫ cõſiliũ erat Tiberim deriuare, & ſm mõtes Vaticanos ducere, ſumpto initio fluminis deducendi à Põte Muluio. Ducere aũt flumẽ dictũ eſt queãdmodũ ad Q. Fratrẽ ducere aquã dixit prima. iij· lib· epiſtola. Et ſimul M. Taurꝫ quẽ tibi audio promiſiſſe, qui nunc Romæ eſt de aqua per fundũ eius ducenda, rogabo: qđ autem Muluio non Miluio ſcripſimus, dedimus id priſcorꝫ codicum auctoritati & fidei, qui ſic & ipſi hoc loco habent: nam apud alios etiam auctores, & maxime Cornelium Tacitum inſpectis vetuſtis exemplaribus idem obſeruaui.

501 Te tñ in tua re cõfici minime volo: Antiq codices IN VIA CONFICI, hñt, quos ſecuti ſumus: ideſt dũ ad me accedis, in itinere nimiũ laborare, & defatigari, & cũ ſenex eẽt confici, & conſumi: Frequentius in hoc ſignificatu capitur hoc verbum, q̃ ut id exemplis docere oporteat: eademqꝫ de cauſa credimus nos eũ Dionyſio ẽt ignoſcere, quod ad ſe nõ veniat, quod nollet cum nimis in via defatigari & cõfici.

ſ 92 Poſſe in diē tertium differre: Sincerior eſt (niſi fallimur) antiquoꝝ codicū lectio, IN DIEM DIEM DIFFERRI: ideſt proferri auctionem: quod ſi ad eum diem, qui propoſitus erat nondum Cęſar adueniſſet: diem illū deſtinatum in aliū diem differri: & ita donec Cęſar adeſſet: paulo autē poſt in verbis Q. Ciceronis pueri (quę nos, vt facilius diſtinguantur, maioribus literis conſcripſimus) illa nō leguntur in antiquioribus libris: NON PROBO: quod culpa, vt puto, librarij cōmiſſum eſt: niſi imperfectā, & mancā clauſulā adduxit, vt verbū, quo oratio illa cōcluderetur, in parte, quæ relicta ſit, omiſſum fuerit, ſuppleta aūt poſtea ſit ab aliquo, qui quod deſiderari credebat inieceriт: cū tamē idem verbū à Cicerone repetatur, videntur potius negligenter eſſe in deſcribendo illæ voces relictę.

ſ 92 Bruti noſtri cotidianis &c. Locus hic mancus, deprauatuſq; eſt: nec melior ſanè eſt aut integrior (vt videtur) antiqua lectio: quā tñ hic omnibus proponemus, ſi forte alicuius induſtria in integrum deletis maculis, & peruerſionibus, quæ eam occuparunt reſtitui poſſit. QVAE BRVTI NOSTRIS COTIDIANIS ASSIDVISQ; LAVDIBVS NE QVAS AB EO DE NOBIS HABERI PERMVLTI MIHI RENVNCIAVERVNT &c.

ſ 92 Πότερον ἢ σκολιαῖς ἀπάταις; Vetera exemplaria verā, & ingenuam lectionem retinent: quę tñ vſq; ad hoc tēpus iacuit difficultate gręcos characteras legendi: nihil aūt deſideratur in ea ſi diligentius attēdas: qđ tñ manifeſtius nunc apparet, poſtq̃ veritas eluxit: rę nondū perſpecta, & cognita omnia obſcuritatē augent. Verba ſunt Pindari ſolita pronūciari ab ijs, qui incerto animo ſecum deliberant, qua potiſſimū via ſibi ingrediendū ſit ad aliquid agendū. Apud Platonē ea legimus, qui & ipſe ſimili de cā ea adducit eſt aūt locus. ij. lib. πολιτείας: ὥσπερ ἐπιτιθέμενοι συλλογίσασθαι ἐξ αὐτῶν ποῖός τις ἂν ὢν καὶ πῇ πορευθεὶς τὸν βίον ὡς ἄριστα διέλθοι λέγοι γὰρ ἂν ἐκ τῶν εἰκότων πρὸς αὑτὸν κατὰ πίνδαρον ἐκεῖνο τὸ, πότερον δίκας τεῖχος ὕψιον ἢ σκολιαῖς ἀπάταις ἀναβὰς καὶ ἐμαυτὸν οὕτω περιφράξας διαβιῶ exponit autem ipſe quid per prima verba intelligat, id eſt vtrum apertę hominem aſperner, & reſpuam ἢ σκολιαῖς ἀπάταις. Sic.n. legimus generandi caſu vt eſt etiā ſi diligenter attendas in latinis antiquioribus exemplaribus: & vt legitur apud Platonem, vt ſuperiori caſui reſpondeat, pendeatq; pariter ac δίκας à nomine illo τεῖχος: eſt autem Doricus Sermo, vt cetera ferè eius poetæ,

ſ 92 Et maxime φαῦλον ſic ferè omnes excuſi deminutę, & corruptę. Germani locum reſtituere tentarunt: neſcio tñ an id conſecuti ſint, ſic.n. legunt: & maxime φαῦλον περὶ ἐὰν ἂν τῆς λαΐδος, arbitror aūt conſimilē noſtrę illos in ſuo exemplari ſcripturam inueniſſe: ſed vereor ne ſuus ſenſus eos & coniectura fefellerit: nullam .n. cōmodiorem ſententiā ex ea lectione elicio: nos quod potuimus non temere auſi ſumus exprimere: cetera potius depinximus: ſi enim ex o facimus θ, in quo ſupra oſtendimus ſæpe librarium peccaſſe, punctum illud, quod centri inſtar in medio eius literę eē debet, omittētem: cetera nulla correctiōe egēt: librum tamē Phædrum (vt verū fateamur) hoc titulo ſcripſiſſe non legimus. De poſteriore Gręca voce quid dicam nō habeo, nihil.n. adhuc reperio, in quo acquieſcam,

ſ 92 Vbi igitur φιλοτέχνημα illud tuum: Adeo inquinatus eſt, & lacer hic locus, ut nihil deprauatius eē poſſit: nam & in ſuperioribus latinis verbis turpes apparent maculę, & de hac ipſa gręca voce nihil certi pronunciari poteſt: in codice certe noſtro antiquiore φιλοτέχνημα ſcriptum eſt, alio, & longe diuerſo ſignificatu: φιλότεχνοι appellantur induſtrij homines in artibus excogitandis, & exercendis; τέχνημα enim artificium: Plato in Protagora: ἢ καλὸν ἦν δ' ἐγὼ τέχνημα ἄρα κέκτησαι σὺ γε ἀλλ' ὅτι πρὸς σὲ ἀφίονται ἡ ἀστῶν νεῶς nos tñ receptam lectionē retinuimus, quia videtur nobis eſſe integrior.

ſ 92 Quod vidi in parthenon cala & Brutū: Nihil deformatius hac parte huius paginę: Germani in parthenone Alani: quod nos (qm̃ melius non habemus) ſecuti ſumus: nihil enim confirmamus: Antiquior ille noſter codex cum recepta lectione conſentiret niſi ꝙ T. aſpiratum non habet: vnam autem tantum huic loco ſtellulam adpoſuimus, quæ mendoſum illū eſſe ex omni parte oſtenderet, ſi.n. cunctis eius peruerſionibus adponi debuiſſet, pluribus opus fuiſſet.

ſ 93 At vellem aliquid deguſtaſſe de fabulis. Nihil ſanè diſcrepant antiqui codices ab impreſſis hac parte: Videndum tñ accuratius, an tabulis legendum ſit: nam ante, quum de Bruto itidem ſermo eſſet, ita inqt:
" Nec enim ad tabulam eum deſideraturus eram: in tali enim negotio cur tu vnus non ſatis es! Nihil tamen contra antiquā ſcripturam decernere auſim.

ſ 93 Ad ſaxa acrimonia; Scripſimus ex melioribus codicibus AD SAXA ACRVNOMA: vt ſit loci nomē: non tamē in regionum ſcriptoribus inuenimus locū illum ſic appellari, quod meminerimus, q̃uis aūt non oīa certa in hac lectione habeamus, tñ eā longe vulgatę ꝓponimus: nihil enim illa frigidius.

ſ 93 Tum.n. mentio canai: Arbitror hunc locū corruptum eſſe: Nihil aūt opis adtulerunt veteres codices, qbꝰ prorſum cū excuſis conuenit; ſententia etiam non mediocriter obſcura eſt, & incerta.

ſ 93 Fatur μιακουκορδου antiqua exemplaria, EATVR: Quę aūt ſequunť gręca verba depinximus cū fide & diligentia; ex his, n. quæ circūferunť lectionibus, nulla eſt cui plane acquieſcamus: nihilq; à nobis excogitari potuit, quod mediocriter ſatis faceret: Quod igitur (vt in malis) reſtabat, fecimus, vt antiquā ſcripturam omnibus conſiderandam, & excutiendam proponeremus.

ſ 93 Vel de toto: Nōnulli ſunt manu ſcripti codices, qui de Cota habent. Athenęus in fine. vij. libri, quo loco de parſimonia Romanoꝝ loquiť, meminit de Cota quodā Iulij Cæſaris legato in Gallia, qui volumē ediderit de rep. Romanoꝝ quod gręca lingua ſcriptum ſit, hęc eius verba ſunt ἰούλιος δὲ καῖσαρ ὁ πρῶτος τῶν πάντων ἀνθρώπων περαιωθεὶς ἐπὶ τὰς βρεττανίδας νήσους μετὰ χιλίων σκαφῶν τρεῖς οἰκέτας τοὺς πάντας συνε-

πήγετο

ηὔγετο ὡς κόσμος ἱερεὺς ὁ τότε ὑποστρατηγῶν αὐτῷ ἐν τῇ πόλει τῆς ῥωμαίων πολιτείας συγγράμματι ὁ τῇ πατρίῳ ἡμῶν γλώττῃ φωνῇ.

§ 03 Ne victoria quidē plauditur. Omnes antiquiores codices. VICTORIAE QVIDEM PLODITVR: quos deſerere nolui: ſcio equidē doctiſſimum uirū Budęum receptam lectionē probare: & Gręci ſermonis exēplo confirmare, ut uictoria plauditur, ideſt plauſu excipitur, intelligatur: queadmodū apud illos οὐδ' ἡ νίκη κροτεῖται cū tamen alibi à Cicerone hoc uerbū ſic uſurpatū nō inuenerim, & ueteres codices reclament: antiquā potius lectionē ſecutus ſum: Quod autē ploditur in ea pro plauditur ſcriptū eſt, non mendum eſſe puto: nam ita quoq; legit Acron in uerſu illo Horatii. Cole ſuburbano qui ſiccis creuit in hortis: ſubditq;: cole, hoc eſt caule, vt clode pro claude, ſorices pro ſaurices, coda pro cauda: vide igitur in quot nominibus AV trāſierit in O. vt idem quoq; in hoc verbo quandoq; factū eſſe mirum videri nō debeat, quin & li. v. harū epiſtolarum loreolā in ijſdem codicibus ſcriptū eſt eo loco: In codē Ama
» no cœpit loreolam in muſtaceo quęrere: at ille cohortē primam totam perdidit.

§ 94 Lepta enim de ſua vi in Curionē laborans: Quā fœdè corruptus eſſet hic locus dici nō poteſt: quomodo enim nūc de Curione ſermo eſſe poteſt, qui tanto ante in Aphrica à Iuba Rege cū exercitu interfectus fuerat? veteres codices IN CVRATIONE, habēt: quę vera lectio eſt: cupiebat enim Lepta ſibi tradi curationē ludorum, quos Cęſar parabat ex Hiſpania reuertens: vtebaturq; opera Ciceronis: qui cum Balbo, & Oppio familiaribus Cęſaris cōficeret, vt hoc negotiū ſibi cōmitteretur: de quo agit etiam in epiſtola ad Leptā ipſum ſcripta, quę eſt in libro ad A. Torquatū his verbis. De curatione aliqua mune-
» rum regiorū cū Oppio locutus ſum: nam Balbū poſtea quā tu es profectus nō vidi, tantis pedum doloribus afficitur, vt ſe cōueniri nolit: omnino de tota re, vt mihi quidem videtur, ſapiētius faceres, ſi non
» curares; quod enim eo labore aſſequi vis, nullo modo aſſequere: &c. cū autē de ſua vi in curatione laborans dicat: vidēdum diligētius, an iam hoc impetraſſet Lepta, ad eumq; delata eſſet curatio regiorū munerum, laboraretq; ille poſtea de poteſtate & vi: quā magnam ille ſibi tradi vellet in eo negotio: ſic enim
» loquitur libro primo de Oratore. Philoſophi deniq; ipſius, qui de ſua vi ac ſapiētia vnus omnia penè
» profitetur, eſt tamē quędā deſcriptio: vt is, qui ſtudeat omniū rerum diuinarum, atq; humanarū vim, naturam, cauſaſq; noſſe, & omnē benè viuēdi rationē tenere, & pſequi nomine hoc appelletur: cū enim oſtendere vellet nullam eſſe ſcientiam, aut artē, quę non definiri poſſet, atq; id exemplo imperatoris, & iuriſconſulti ante declaraſſet, docet etiā philoſophi naturā deſcribi, & explanari poſſe, quāuis ille de ſua facultate, & natura omnia teneat, & omnia ſe poſſe explicare profiteatur. Paulo ſupra hūc locum erratū eſſe animaduerti in noſtro codice: vbi enim NEGLECTIORES eſt, NEGLIGENTIORES eſſe debet: verebatur enim Cicero ſi ipſe ad numos illos cū coheredibus diuidendos, & ad auctionem faciēdam nō acceſſiſſet, quāuis diligentē & officioſum hominē cui negotiū illud imponeret, elegiſſet, ne negligentior in re familiari tuenda videretur, & nimis fugitans laboris ac moleſtiarum.

§ 94 Cluuiū autē Attico Hordeonio legare, & Terētiæ: &c. Meliores codices habent À TITO, HORDEONIO LEGARE. &c. vt Cluuius Hordeonio & Terentię, itēq; ſepulchro & alijs reb⁹ legaret HS IↃↃↃ. Quā pecuniam Titus heres illis ſoluere, & curare teneretur: à Cicerone autē, qui item heres eſſet, nihil legaret, neminiq; vllā pecuniā eum dare teſtamento ſuo iuberet: pręter autē antiquorū codicum fidem, verba illa À ME AVTEM NIHIL: à Tito legi debere oſtendunt, nō Attico. Modum hunc loquēdi frequēti in vſu eſſe apud Iuriſconſultos notiſſimū eſt, Ciceronis tamē exemplum in Topicis adferemus, quia hic valde accōmodatum eſt; ſi pater familias vxori ancillarum vſumfructum legauit à filio, neq; à ſecundo herede legauit, mortuo filio, vxor vſumfructum non amittet, paulo autem ſupra, vbi LIBERALIVS in cunctis, quos vidimus manu ſcriptis, & impreſſis codicibus ſcriptum, Germani contrario ſenſu illiberalius ſcribunt: quod non admiſimus contra tot librorū conſenſum, & rem ipſam ni fallor: aliorū tamen de hac re iudicium ſit.

§ 04 Deos mihi doleo. Caſtigauimus ex vetuſtis codicibus DE COSINIO: quod etiam Germani adnotarunt, vt queratur de obitu huius, quem, vt ait, dilexerat.

§ 04 Poſtea quā abs te Agamēnon vt venirem &c. In veteribus codicib. AGAMEMNO NON, rectè: negatiua enim particula omnino neceſſaria eſt, & ſine ea, ſentētia diminuta eſt: quod autem Agamēno ſcriptum in illis eſt, mendoſum nō eſt. Docet enim Priſcianus libro. vj. quod antea licet breuius, tradiderat Quintilianus libro primo antiquos ſolitos eſſe hęc nomina ablata N, proferre, & ſecundū latinorum regulam in O, terminantiū quod vbiq; Terētius facit, declinare; exemplaq; plura huius rei ex Cicerone
» adducit, vt in frumētaria. Tum iſte venerius magna voce imperat vt Xeno audiret, pro ξένων: de ſuppli
» cijs Bexo Tyndaritanus homo nobilis, pro Bexon, & pro Murena zeno, pro zenon pfert: & huius ipſius nominis Statij exēplum adfert in primo Achilleidos Conclamant danai, ſtimulatq; Agamemno volentes; vt eadē ratione ſic hoc loco à Cicerone dictū ſit; quod autem paulo poſt erat: SED VT SCRIBEREM FECIT vt in noſtro antiquiore erat, ſcripſimus. SED VT SCRIBEREM TETIGIT. Germani uero pluribus uerbis additis ſic reſtituunt. Sed ut ſcriberē tetigit aures nuncius extēplo inſtituta omiſi: ea &c. Quæ nos in nullo manu ſcripto inuenimus, ideoq; nō recepimus.

§ 96 Quippe hominum CCCCM. Quis non uidiſſet hūc numerum contaminatum eſſe? quæ enim ſtultitia eſt credere Cæſarem tantum comitatum ſecum duxiſſe? In manu ſcriptis exemplaribus ſunt notæ de quibus ſępe iam diximus; ſignificant autem hominum duo milia, quę Ciceroni nimis magna mul

titudo uidebatur,uerebatur enim ne eam ſua uilla capere poſſet.

506 Ad.viij.Non.nec quẽq̃ admiſit. Mirum eſt quã multis peruerſionibus inquinata eſſet hæc ualdè bella,& ſuauis epiſtola:cum in uetuſtis exẽplaribus,ut arbitror,integra,& incorrupta maneret: In illis eſt, AD H.VII. Ideſt ad horam ſeptimam:& paulo poſt ubi in uulgatis erat. POST HAEC IN BALNEVM: eadem exemplaria habebant: POST H.VIII. IN BALNEVM: factę autem ſunt hę maculæ ab illis,qui omnia quę nõ intelligebant,ſubuertebant.

5 6 Sed benè cocto & condito,ſermone bono & ſi quęris libẽter:Exiſtimo hęc eſſe uerba Lucilij poetę:Nam ſi diligẽter attendas,agnoſces eſſe phraſim numeroſam, mihi ſanè uidetur integer eſſe hexameter, & duo poſtremi pedes prioris verſus:dictionẽ enim CONDITO facio initium pfecti verſus,quattuorq́; antecedẽtes,ſpondeum ſcilicet illum & dactylũ finem pręcedẽtis,qui totus adductus non eſt: Nam q̃ ,s, intereat in verbo QVAERIS frequẽs eſt apud priſcos poetas,qui impolitiores erant:Eadem ferè Cicero in II. de finib.adducit.Semper Lęlius bene,quid bene?dicet Lucilius:horto condito:ſed cedo caput cenę:ſermone bono:quid ex eo,ſi quęris libẽter:veniebat enim ad cenã,vt ſatiaret deſideria naturę an autem aliquid in alterutro mẽdi ſit,facilius ſuſpicari poſſum,quam in vtro id ſit oſtendere.

506 Hoſpes tamen nouis qui diceres : Parua omnino res fuit , quæ anſam dedit librarijs errandi quod ſcilicet QVI dandi caſu ſic ſcriptum in priſcis exemplaribus erat propter earum literarum affinitatem ſolitis antiquis ſępe alteram pro altera capere:nullę autẽ erant in illis maculę:nam NON IS habebant,vbi excuſi libri mendoſè NOVIS: ſed vno quãuis paruo mẽdo,& errato producto plura paulatim, & magna gignũtur:ſenſus horũ verborum tam planus,& apertus eſt,vt declaratione nõ egeat:neq; hęc caſtigatio,vt arbitror,cõfirmatione:ſolemus & nos quibus delectamur hoſpites , quiq́; nobis cari ſunt, his ferè verbis abeũtes rogare vt cũ per ea loca iter faciãt,hoſpitij memores ſint: ad noſq́; domũ reuertãtur.

EX LIBRO.XIIII.EPISTOLARVM AD ATTICVM

507 Cum pro Deiotaro Nicęę dixerit: Narrat etiã in oratore Cicero Brutũ defendiſſe cauſam Deiotari Regis: quare videtur mendũ occupaſſe Gręcos Plutarchi codices is enim Bruto tradit illũ ſuſcepiſſe patrociniũ Lybię regis,cauſamq́; eius cõſtanter egiſſe:quẽ cum innocentẽ oſtendere non potuiſſet,magnitudine q́; criminum regis victus eſſet,precibus tamẽ, & interceſſionibus conſeruauit illi nõ paruam partem regni,hęc ipſius verba ſunt καὶ δὴ καὶ τῷ τῶν λιβύων βασιλεῖ προσηγορῶν μὲν ἥττητο τοῦ μεγέθους τῶν κατηγοριῶν, δεόμενος δὲ καὶ παραιτούμενος περὶ τούτου πολὺ αὐτῷ διέσωσε τῆς ἀρχῆς: nec enim Africa regem habuit:nec qui erant eius regionis Reges cauſam capitis dixerunt apud Cęſarem,quod ſciam.

507 Quod autem ad te ſcripſeram obſecro fortaſſe &c.Nos legimus OBSCVRÈ, quod Germani etiam ex vetuſto illo codice adnotarant:ex vulgata lectione nullum idoneum ſenſum eliciebamus:nec verba ſatis,niſi fallimur,inter ſe coherebant:explicat apertius quod ſupra obſcurè & ἀσαφῶς narrauerat.

507 Torumbus Balbi nullus adhuc:Locus ſentẽtia,& verbis obſcurus:vetuſtiores codices,quod etiã Germani adnotarũt CORVMBVS: nõ tamen quẽ intellectũ hęc verba habeant,liquido affirmarim. Interpres Thucididis cũ hunc locum è primo libro exponeret ἐνέρσει κρωβύλου: de qbuſdam capillorũ plicaturis Corymbũ eſſe tradidit plicaturã eam,quę mulierũ eſſet,hęc eius verba. κρωβύλος δ' ἐστὶν εἶδος πλέγματος τῶν τριχῶν ἀπὸ ἑκατέρων εἰς ὀξὺ ἀπολῆγον ἐκαλεῖτο δὲ τῶν μὲν ἀνδρῶν κρωβύλος, τῶν δὲ γυναικῶν κόρυμβος; τῶν δὲ παίδων, σκορπίος an de huiuſcemodi capitis ornatu,& corymbo,hic ſermo ſit ignoro.

508 Quoniam quidẽ ἰσίγησας quã leuiter cõmotus: Cum diu Gręcũ verbum deſideratũ eſſet inani ſpatio relicto,Germani primi ἐσίγησας reſtituerũt, quos nõ reprehendimus,cum ipſi etiã id fecerimus : & ſanè ita ferè habent noſtri antiquiores codices:in illis enim eſt ICEIΓHCAC vt,ſi ita legendũ eſt, in prima tantũ litera peccatũ ſit:Nam vt nõ multo ante admonuimus, ε ſępe in latinis exẽplaribus pro . I . poſitum inuenitur,vt hic iam vſitatus error minus perturbare debeat,ſed quod magis cõſiderandũ eſt, cur gręca hic voce vſus ſit non videmus: animaduertimus enim nunquam ferè Ciceronem Gręcas voces in romano ſermone vſurpare,niſi cum latinas non habet, quę id quod vult plenè & perfectè exprimãt: poterat autẽ hoc egregiè latino verbo explicare,& reddere:pręterea ſenſus parum nobis planus,& apertus videtur:cuius rei cauſam fortaſſe in ſe habet peruerſio aliqua in hac ipſa dictione:quod tamen non adfirmamus:placuit tamẽ ingenuè fateri,quod nobis nõ paruum ſcrupulum iniecit.

508 Ab aleatore φυρμὸς πολύς: Ita habent cuncti & excuſi,& manu ſcripti codices,quos vidimus exceptis Germanicis,qui, À BALNEATORE habent : nos cũ in nullis ita ſcriptum antiqoribus inuenerimus, receptam lectionem,mutare noluimus:error tamen facilis in alterutram ex altera dictionem: ſi compertum nobis eſſet,quem intelligeret,poſſemus fidentius ex eius vita,& moribus confirmare,quę ſincerior lectio ſit:quod cũ ignoremus vtranq; voluimus teſtatam relinquere: vt cum hoc certius factum fuerit, poſſit,vnuſquiſq; eam,quę magis congruens illi eſt,eligere.

508 Cui certè ſi poſſem mederi odiſſe nõ deberem: veteres codices DESSE NON DEBEREM: Nos caſtigauimus DEESSE: animaduertimus enim in infinitis penè locis ex duabus vocalibus coniũctis alteram ſuppreſſam eſſe:Huius rei plura habemus exẽpla,vnum non longè petitum,nam in hac ipſa epiſtola CVSTODIS pro cuſtodijs ijdem codices habebãt:quod cum aliquis nõ animaduertiſſet CVSTODES caſtigauit,an corruppit?quis.n.nõ videat antiquis maximè exẽplaribus ſuffragãtibus CVSTODIIS

STODIIS

STODIIS legendũ eſſe:Fatetur ſuum officiũ fuiſſe,ſi mederi poſſet,nõ deeſſe reip. & illi rerum tumori,
qui excitatus eſſet:quã tamen remedia difficilia ſint explicat:ſępe ſic loquitur,vt hoc ipſo in libro,cum
» eandẽ ſentẽtiam exponeret:Impendentis periculi nõ nihil vitare videor, ſed caſurus in aliquã vitupera
» tionẽ,quod reip.defuerim tam graui tpe: ex vulgata lectiõe nihil niſi ineptũ & frigidũ intelligi poterat.

508 Nam de Octauio ſcis quę expecto.Antiqui etiã noſtri SVSQVE DEQVE habent:nam hoc ante nos
Germani animaduerterũt:volui m⁹ tamẽ noſtrorũ etiã codicũ cõſenſum,& auctoritatẽ producere, quo
pluribus quaſi teſtibus vulgata,& corrupta lectio cõuincatur,& penitus deleatur:ſuſq; deq; Sex. Pom-
peius,plus,minus ue ſignificare tradit:quo modo alij nõ ineruditius exponant,notũ,& manifeſtũ eſt.

508 Nam quoniã Fundis ſum cũ Ligure noſtro ſtructore &c. Nos ex antiquis exẽplarib⁹ legimus CVM LI-
GVRE NOSTRO, DISCRVCIOR SESTVLII FVNDVM &c.Erat enim fortaſſe hic Seſtulij
fundus in illis locis, vt animo ęquo videre non poſſet illũ à verberone Curtilio iniuſtè poſſideri: DE-
SCRVCIOR tamẽ potius eſt in illis:quod etiã in alijs vocibus obſeruauimus: vt in deuerſorium,&
deuertor:ita enim ſemper in antiquis libris ſcriptũ offendimus:quod cum factum eſſet in prima huius
libri dictione(Deuerti enim in illis eſt)diu Reuerti,mendoſè lectũ eſt:contra in iiſdem dilectus,pro de-
lectus,cũ de delectibus militum ſermo eſt ſcriptum repperi.Quod autẽ Seſtulij fundum legendum ſit,
» confirmant etiã hęc uerba:nõ multo poſt poſita·At ego cũ tibi de Curtilio, ſeſtulianoq; fundo ſcripſi,
de Cenſorino,de Meſſala,de Planco,de Poſthumio,de genere toto,&c.

509 Is mihi de Matio & de rep.&c.Antiqua exẽplaria DE MARIO quã ſinceram eſſe lectionẽ puto:Huius
hiſtoriã narrat Valerius Maximus li.ix.cap.de Herophilo medico equario:paulo ſupra:quid de Mario?
» quẽ quidem ego ſublatũ rebar à Cęſare:Item in prima Philippica: Liberat⁹ cędis periculo paucis poſt
» diebus ſenatus:vncus impactus eſt fugitiuo illi,qui in C.Marii nomen inuaſerat.

509 A Cicerone mihi literę πεπυκνωμέναι & bene longę:Caſtigauimus auctoritate vetuſtorum codicum πεπιγ-
νωμέναι & paucis poſt dictionibus πῖνος:quod ſentiremus de hac dictione ante diximus:vbi locus etiam
Damaſcij adductus eſt,quem Sudas citat.

510 Cum à ſe Catilius circumſederetur:ſcribendũ CAECILIVS: quod etiã Germani ex vetere(vt opinor)
ſuo codice viderũt:intelligit autẽ C.Antiſtiũ veterem,qui literas ad Balbum miſit:quibus loquebatur
de bello,quod contra Cęcilium Baſſum gerebat in Syria, quis autẽ hic fuerit Cęcilius diligẽter narrat
Dion libro Romanarũ hiſtoriarum. XXXXVII. et qua ratione cũ ex aduerſo prælio Põpeij fugiſſet,
in Syriã venerit,magnasq; ibi copias pararit,& iuſti exercitus dux factus ſit:Tradit tamen Alchando-
nium Arabem eũ ex obſidione exemiſſe,illũ,qui cõtra Parthos Luculli rebus fauit:Parthos aũt,quam-
uis & ipſi à Baſſo acciti cũ magnis copijs ad eũ veniſſent;nihil tamen memoria dignũ feciſſe : paruoq;
tempore propter hyemẽ manſiſſe:Huius Baſſi meminit Cicero in Oratione pro Deiotaro : etſi Cęlius
deprauatè pro Cęcilius ibi ſcriptum eſt: Inter alia aũt crimina dixerat accuſator Regem ad eum nun-
» cios miſiſſe:verba Ciceronis hæc ſunt.At miſit ad Cęcilium neſcio quem,ſed eos quos miſit, quod ire
» noluerunt,in vincula coniecit:infra:ſed tamen cum ad Cęcilium mittebat, vtrum cauſam illam victã
» eſſe neſciebat,an Cęcilium iſtum magnum hominem putabat? quem profecto is, qui optimè noſtros
» homines nouit:vel quia nõ noſſet,vel ſi noſſet contemneret:Pręterea D.Brutus in epiſtola ad Brutum
» & Caſſium.Quia vbi conſiſtamus nõ habemus,pręter Sex.Pompeium & Baſſum Cęcilium, qui mi-
» hi videntur hoc nuncio de Cęſare allato firmiores futuri.

510 Redeo ad Theobaſſos,Sueuos,Francones,Quã nos lectionẽ ſecuti ſumus ex antiquis exemplaribus erui
mus.Opinio aũt noſtra eſt hęc eſſe nomina veteranorũ,qui ex haſta, & largitiõe Cęſaris magnas opes
ſibi acquiuiſſent:& in fundos,poſſeſſionesq; aduerſariorũ inuaſiſſent: quorũ amittendi metu remp. tur-
bari cuperẽt:& omnia potius cõmiſceri quã pati opimam illã prędam ſibi è manibus eripi.

510 Sed vt ſcribis ἐιζόθιμιν magnam cum Antonio: vna tantum litera diuerſa eſt antiqua lectio:quãuis eam
quoq; aliquãtulum vitioſam eſſe putẽ,nam vulgata,& ipſa mihi parũ ſatiſfacit. Videndum eſt,an de-
beat emendari ἐκξόθιμιν, vt ſignificare voluerit concertationẽ Octauij cũ Antonio de Cęſaris hęredita
te,cuius ille magnam partem auerterat:nam antequã armis cõtenderunt,iure & legibus diſceptarunt,
probat hic igitur Cicero,(ſi ita legas)iudicium Attici, qui inter illos magnã litem erupturã ſcripſerat:
ſiue fortaſſe per hoc verbũ rem ad arma venturã, & contemptis fractisq; legibus, armis illos dimicatu-
ros ſignificarat,& orituram inter eos iuris fractionẽ & diſſolutionem:Multa ſanè cõponunt & compli-
cant nomina cũ hac voce græci:nam ἐκξίφορον dicunt & ἐκξίνοσα & ἐκξίφλοια: quare nõ mirum eſſet eos
etiam ἐκξόθιμιν formaſſe:in eam tamen adhuc nõ incidi,nec vllam rem certiorem adferre poſſum,ſiue de
ſinceritate,ſiue de ſententia huius aut illius lectionis.

511 Nam rem non fecit deteriorem:Antiqua exemplaria VNA. Nos coniectura ducti ſenſu optimè(niſi fal
lor)quadrante ex veteribus vt minus inquinatis veſtigijs RVINA caſtigauimus,vt intelligat ruinã
tabernarũ,quas ita reędificare Cicero cogitabat,vt dãnum, quod ruina importarat, ſibi quęſtum ad-
» ferret:ita enim ſupra inquit,cũ de inſtauratione earum ageret,ſed tamẽ ea ratio ędificandi initur (conſi
» liario quidem,& auctore Veſtorio)vt hoc damnũ quęſtuoſum ſit.

511 Pręter lętitiam & odij pœnã & doloris:Germani quoq; POENAM legunt: pręterea cũcti manu ſcripti
PENAM: ſine diphthongo tamen,ita etiã noſter melior, ſed mendoſè,vt puto, PLENAM enim le
gendũ omnino exiſtimo,pendereq; hoc nomẽ à voce illa LAETITIAM cum queratur cędem Cęſa

ris nihil ipſi s attuliſſe pręter lętitiã,ſed nec eã̄ ſincerã meramq́;,verum plenã odij,& doloris: rem autẽ qua aliquis refertus eẽt ſecũdo,& non ſeptimo caſu,vt poſtea cœptum eſt, ſolitũ eſſe Ciceronẽ ponere, teſtatur Quintilianus lib.ix.vt diceret plenũ vini,& nõ vino,ex vulgata,& recepta lectione nullũ paulo commodiorem ſenſum elicere poſſumus:qui poteſt,ipſe nos doceat,paulo autem poſt ISTIM habent veteres codices,vbi excuſi iſtinc:quod quãuis plurimis locis in priſcis epiſtolarum exemplaribus obſeruarimus(vt non facile in eadem voce ſemper vitium eſſe credendum ſit):tamen nunquã ita ſcripſimus: de hoc autem alibi longius locuti ſumus.

511 Verũtamen autẽ ecce Antonius &c· Pulcherrimũ ſenſum,& elegantẽ modũ dicendi,à Ciceroneq́; crebro vſurpatũ,perturbatus ordo duarum dictionum fœdabat:eum purgauimus:ad auctoritatẽ veterum codicum ratione etiã accedente:Ecce autem de rebus magnis,& repentinis ſolitum dici notum eſt, & ab antiquis grãmaticis declaratũ:quare de hoc inane eſſet amplius verba facere:Illud potius adnotandũ eſſe admonemus: VERVMTAMEN hic alio ſignificatu ſumptum eſſe,quã paſſim capiatur:Hic enĩ hanc vim habet:cũ antea expoſuerit Siculis Cæſarẽ multa cõmodauiſſe,neq; ſe inuito:gaudebat enim eos qui ſecum aliqua neceſſitudine cõiuncti eſſent,beneficiis cumulari:quãuis,inquit,latinitas erat nõ ferenda:verũtamen:Quaſi dicat cũ Cæſar ita facere animũ induxerit,illisq́; omnino gratificari voluerit,ęquo animo ferendum:aliquidq́; ei,cui reſiſti non poteſt, concedendum : cum verò poſtea , ECCE AVTEM, infert,docet Cæſaris beneficia in Siculos præ Antonij effuſione quaſi nihil eſſe: Inuenitur
» etiam alijs locis ita locutus eſſe Cicero,vt lib.xvj.De Q.Filio gaudeo tibi meas literas prius à tabella-
» rio meo,q̄ ab ipſo redditas,q̄q̄ te nihil feſelliſſet:verũtamen.Sed expecto quid ille tecum:dixiſſet enim ſi plenè locutus eſſet:verũtamen hoc melius & cõmodius fuit:eſt autẽ hic modus dicendi , in quo multa
» ſupprimuntur,& reticentur:hoc etiã libro non multo antea : De Bruto ſemper ad me omnia perſcribi-
» to:vbi ſit,quid cogitet:quẽ quidẽ ego ſpero iam tutò,vel ſolum tota vrbe vagari poſſe:verũtamen.De
» rep.&c.tanquã enim ſe corrigit,quod tutò Brutum tota vrbe vagari poſſe aſſeuerasſet,vt ſi dixiſſet , de
» hoc melius cogitandũ eſt,nec ſe tanto periculo fortaſſe cõmittẽdũ.In prima etiã epiſtola.xiii.lib.Tuas
» literas hodie expectabam:nihil equidem vt ex his noui:quid enim!Verũtamen.Oppio , & Balbo epiſtolas &c.nam & hic etiã aliquid intelligitur:quãuis,inquit,nihil ex tuis literis noui exſpectabã:verũtamen ſiquid forte accidiſſet præter opinionẽ meã ſcire volebã , quãuis enim exiſtimẽ te nihil habere,tñ quis ſcit,an aliqd ortũ ſit!ideo nõ penitus ſpe excludebar fore in illis aliqd noui : Sed huius ſermõis alia nec pauca haberemus exẽpla,quæ nunc omittemus,ſatis enĩ hæc eẽ arbitramur ad declarãdã eius vim.

511 An ambulatione ἀλιτενῆ delecter:valde mancus quondã hic locus legebatur:deficiente hic gręca voce , & paulo infra tribus Homericis verſibus:Ipſi penè integrum,& incorruptum in vetuſtioribus exemplaribus eũ inuenimus:inerant enĩ in carminib.Homeri minutæ quædã peruerſiones,vel illuſiones potius, quæ facile tolli poſſent,& corrigi,vt mirer tandiu illũ iacuiſſe,& intellectũ nõ eſſe:Germani tamẽ & ipſi animaduerterunt,primiq́; locũ reſtituerunt,quorũ lectio cũ noſtra antiqua penitus congruit:Quęſierat autẽ à Cicerone Atticus rem,de qua ipſe valde anceps erat,vbi maior ſcilicet delectatio eẽt,in tumulis,proſpectuq́;:an in ambulatione ἀλιτενῆ, fatetur Cicero vtriuſq; loci tantã eſſe amœnitatem,vt ipſe quoq; dubitet vtra anteponẽda ſit,nõ tamen hanc eſſe quęſtionẽ eius tẽporis docet,tantis enim malis vrgeri rempub.& tam grauia pericula optimo cuiq; inſtare,vt penitus ſibi ex animo & villę,& huiuſce modi delectationes exciderint:accõmodat autẽ ad hanc ſentẽtiã egregiè verba Vlyſſis pronunciata ab eo . λ . ι . Cũ enim miſſus eſſet orator ab Agamẽnone cũ Phęnice,& Aiace ad Achillẽ,vt eũ illi reconciliarẽt,& ita afflictis rebus grecorꝫ ſubuenirent:viſa Achilles,& ſalutata tam nobili legatione , iuſſit Patroclũ maioribus poculis vnicuiq; miniſtrare:ipſe quoq; magna vi carnis deprõpta : & aſſata menſam multis dapibus onerare,& refertã habere cœpit: Vlyſſes aũt inde initium orationis ſuæ ſumpſit:laudata enim eius copia,& ſplẽdore inquit ἀλλ᾽ οὐ δαιτὸς ἐπηράτου ἔργα μέμηλεν. Quamuis inquit ſplendidæ ſint epulæ,non tñ nobis dulcis conuiuij opera curæ,& cordi ſunt,ſed cum magnũ detrimentum , ingensq́; exitium vicinum videamus,timemus,indubioq́; ſumus de ſalute,vel interitu nauium,totiusq́; claſſis: Quẽadmodum igitur Vlyſſes tunc tẽpus non eſſe dicit inſtruendarũ epularum,nec ſe animũ ad dapes applicare poſſe:ita hic Cicero ſe nihil de honeſtis illis voluptatibus,delectationibusq́; hoc tempore cogitare poſſe propter ingruentia mala,& pericula affirmat:illa enim tranquillũ tẽpus requirere,hoc autẽ eſſe turbulentiſſimũ:ἀλιτενὲς autẽ humilis:quẽadmodum mare dicitur ἀλιτενὲς, quod profunditatẽ nõ habet.Polybius lib.iiij·hiſtoriarum καλεῖται δὲ τὸ μὲν τῆς μαιώτιδος στόμα κιμμερικὸς βόσπορος ὃ τὸ μὲν πλάτος ἔχει περὶ τριάκοντα στάδια, τὸ δὲ μῆκος ἑξήκοντα στάδια, πᾶν δ᾽ ἐστιν ἀλιτενὲς Appianus οἱ δὲ καρχηδόνιοι ἐξέδραμον ἐπὶ τὰ τῶν ῥωμαίων μηχανήματα οὐ κατὰ γῆν (οὐ γὰρ ἦν δίοδος)· οὐδὲ ναυσίν, ἀλιτενὴς γὰρ ἦν ἡ θάλασσα ἀλλὰ γυμνοὶ οἱ μὲν ἄχρι τῶν μαζῶν βρεχόμενοι οἱ δὲ διένεον: humilis autem,planaq́; regio,& ambulatio opponitur tumulis,locisq́; proſpectum habentibus.

513 Iterandum eadem iſta mihi·Cum Cicero ſit,qui interroget:Atticusq́; certiorem eum fecerit de hac re:iterandum ſcilicet tibi eſt eadem iſta intelligo,ideſt oportet vt iteres,& eadem iſta repetas:Sic loquitur in ij.lib.Tuſculanarũ.Iterandum eadem iſta mihi:non enim intelligo quid ſummũ dicas eſſe , quid breue.Parilibus autem Romam eſſe conditam notum,eſſeq́; eum diem ad.xij.kal.Maij.Ludosq́; ea die celebrari ſolitos vrbano populo , & peregrinis etiam per vrbem vagantibus coronatis cum tibijs, cymbalisq́; & omni genere luſus laſciuiæq́;·Docet hoc Athenæus viij. δειπνοσοφιστῶν his verbis: τούτων ἐπ

πολλῶν

πολλῶν λεγομένων τὸ πεξάκουσεν; ἐγίνετο κατὰ πᾶσαν τὴν πόλιν αὐλῶν βόμβος καὶ κυμβάλων ἦχος ἔπι τε τυμπάνων κτύπος μετὰ ᾠδῆς ἅμα γινόμενος. ἔτυχε δὲ οὖσα ἑορτὴ τὰ παρίλια μὲν πάλαι καλούμενα νῦν δὲ ῥωμαῖα τῇ τῆς πόλεως τύχῃ ναοῦ καθιδρυμένου ὑπὸ τοῦ πάντ' ἀρίστου καὶ μουσικωτάτου βασιλέως ἀδριανοῦ: ἐκείνην τὴν ἡμέραν κατ' ἐνιαυτὸν ἐπίσημον ἄγουσι πάντες ἑορτὴν οἱ ῥώμην κατοικοῦντες καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες τῇ πόλει.

§ 14 Fac id potuiſſe aliquo modo fieri:quā nos ſecuti ſumus lectionē,eam auxilio vetuſtorū codicū reſtituim⁹: in quibus poſtremę harū dictionum nullum veſtigiū: ex noſtra hunc elicio ſenſum valde accommodatum,vt arbitror,& elegantem:cū enim dixiſſet:quis potuit Liberalibus in ſenatū non venire? quaſi hoc fuerit valde durum, & acerbum tantopere cogi ſenatores,vt nullus etiā verę excuſationi locus eſſet:veruntamen cōcedamus inquit,id oportuiſſe,& rectum fugiſſe,quod grauius,& violentius fuit: num etiā cum veniſſemus libere potuimus ſententiam dicere? ex vulgata nō adeo planum, & verum, niſi nos fortaſſe nimis noſtra,vel antiqua potius,& incorrupta amamus.

§ 14 Nec me hercule Rauduſculus mouet. Veteres codices ME RAVDVSCVLVM MOVET. prorſus incertū eſt quid intelligat:ſemper de hac re breuiter,& obſcure loquitur:diximus quędam de hac voce lib.iiij.harum epiſtolarū in illo loco. Nam de Rauduſculo μήπω μέγαν εἴπῃς πρὶν τελευτήσαντ' ἴδῃς: nihil
” aliud adhuc habemus,quod hoc negotiū aperiat,& explanet.

§ 15 Quis enim audeat violare propoſita cruce aut ſaxo:Hęc eſt recepta lectio:quam vetere meliorē iudicauimus:illa autē LAVDARE habet:quod etiā Germani reperiſſe in antiquo codice videntur, adnotāt enim eam in ſui libri margine:vitioſos igitur hac parte omnes antiquos puto.

§ 15 Herodi autē mandatum vt mihi κναμάχτων ſcriberet:Hęc eſt vulgata lectio:Antiqua autem, MANDARAM VT MIHI KATAMITΩN: omitto quēadmodum alij emēdarint: qui veterib⁹ libris aut nō inſpectis,aut neglectis eam quā huic ſententię lectionem quadrare arbitrati ſunt, reſtituerūt: multi enim in hoc laborarūt:omnes autē has turbas, difficultatesq; peperiſſe iudicamus vnius literę peruerſionem:ſi enim o, paruū in poſtrema ſyllaba,& nō magnum,vt perperā factū eſt,poſitum fuiſſet,omne mendum abfuiſſet,& eadem ſententia ex veris Ciceronis verbis elici potuiſſet: κατὰ μίτον autem λεπτῶς ſignificat,quaſi filatim: μίτον enim filum. Adducit Varinus in magno illo ſuo lexico Pherecratem,qui ita locutus ſit κατὰ μίτον τὰ πράγματα ἐκλογίζομαι: Hoc pacto conſeruatur priſcorum exemplariorū auctoritas:nam etiā Germanica KATAMITΩN habere certū eſt:illi enim ita in margine codicis,quē excuderūt,adnotarūt:& ſenſus pręclare conuenit,& cū multorum iudicio cōcordat qui aut κατὰ λεπτὸν, aut ſimili quopiam modo nō incommodè ſi ſententiā tantum ſpectes emendabant.

§ 15 Nec ſero quodammodo dependatur: Ea eſt omnino in antiquioribus quos vidimus codicibus lectio, vt modica immutatione NE PRO SE QVODAMMODO caſtigari poſſit: quod fecimus vulgatæ peruerſione,& maculis offenſi:vnius enim tantū literę ſeriem permutauimus,& ita hanc meliorem, niſi fallor,& ſinceriorē lectionem confecimus.

§ 16 Qui valetudinis cauſa in hęc loca veniant. In libro etiam ad M. Varronem hęc & lepida & grauis epiſtola,ad Dolabellam Cos.incluſa eſt:ex diſſimillimo enim genere eſt conflata:nam & iocatur cum eo familiariſſime & acutiſſimis ſtimulis ad virtutē & dignitatem cohortatur:primis aūt eius verſibus nō parua varietas eſt in ea,quā ad Dolabellam ſcripſit,& in hac, quod eius exemplū eſt ad Atticū miſſum, vt ipſe quoq; legeret:neutram mihi placuit lectionē repudiare:nam vtraq; à me in veterrimis & ꝓbatiſſimis exēplaribus inuēta eſt,& vtranq; elegantem & ſplendidā puto, & quę magis verbis q̄ ſententia diſcrepēt: Cur autē huius magis libri teſtimonio quā illius fidē haberem? cū vtrunq; fidelem expertus ſim & vtrunq; etiā,& ſi rarius,tamen quādoq; fallere: res omnino nō magni eſt momenti, ne tamen aliquis hoc negligentia à nobis cōmiſſum exiſtimaret,hoc narraſſe volui: locus ipſe de quo loquimur, ne nūc longiores nulla neceſſitate ſimus,eas interſe conferentibus patebit.

§ 17 O hominē impudentē. Veteres libri PVDENTEM: quod ἠθικῶς dictū eſſe oportet,nā quod & opem ab eo petierit,dixit,alludit ad ingentē illam vim pecunię publicę, quā Cōſules diſſiparūt ex ęde Opis,
” de qua in Philippicis his verbis:ſcelerū magnitudo cōſcientia maleficiorū,direptio eius pecunię,cuius
” ratio in ęde opis cōfecta eſt hāc tertiam decuriā excogitauit: ſed & alijs quibuſdā locis hanc rem tāgit.

§ 17 Sed cū Dolabellę aritia &c. Nos AVARITIA legimus:nam ſupra queritur Dolabellā nomen,quod ſibi debebat,nolle diſſoluere:ſępiuſq; de hoc negotio loqtur,erat autē hoc auaritię:nam ne ARISTIA legas,repugnat vt arbitror illud, quod ſe magna ob eam rem deſperatione affectū eſſe dicit: delectabat
” enim Ciceronē mirificè,nō offendebat ἀριστεία Dolabellę,eamq; ille ſummis laudibus in cœlum ferebat:
” inqt enim ὦ Dolabellę noſtri magnā ἀριστείαν:quāta eſt ἀναθεώρησις: cōtrariū igitur eſſet ſentētię ipſius.

§ 18 L.Antonij horribilis contentio:emendauimus CONCIO, multis argumentis ad hoc inducti,poſterio
” re etiam ſequentis libri epiſtola inquit:L.Antoniū concionatum eſſe,cognoui tuis literis vt alijs ſordi
” de:ea etiā verba quę ſequūtur·Dolabellę pręclara iam &c.id confirmāt:cum enim hic concionē pręclaram intelligat,nō dubium quin etiam ſupra horribilis concio intelligi debeat:nec enim rectè (vt arbitror) pręclara cōtentio appellaretur:& nō multo poſt hac ipſa ep̄l'a de Dolabellę concione loqtur. Dolabellę & prima illa actio,& hęc contra Antonium concio mihi profeciſſe permultum videtur: quod autem paulo infra inquit:Expecto ſi,vt putas,L.Antonius produxit Octauiū,qualis concio fuerit: & hic etiam de concione ſermonem habitum eſſe oſtendit.

§ 18. De Cęſare illo· Omnes in hoc codices conſentire video ueteres ac nouos; & tamen ſuſpicor aliqd mendi

ab illis diſcrepantes in noſtro antiquiore inuenimus,& in noſtrum codicem quam maximè potuimus illis ſimiles contulimus,: cum enim à nobis nō intelligeretur,fore puto, vt aliquis acri ſtudio in hoc poſito nobis felicior, & eruditior, hoc ei ſuppeditato auxilio hunc quandoq; locum reſtituat, & tenebras quę ipſum occupauerunt,repellat:nam quoniam in antiquioribus omnibus,probatioribusq; codicibus eodem pacto ſcriptus inuenitur,ſcire licet etſi aliqua in eo macula,peruerſioq; verſetur,non tamen à vera tantopere lectione diſtare,vt deſperandum ſit de illius reſtitutione.

521 Vt nihil poſſit vltra ego tamen:in antiquiore noſtro codice ea, quam ipſi reſtituimus potius lectio inuenitur, ideoq; nos ipſam vulgatæ prętulimus: nam ſenſus ex vtraq; idem ferè elicitur: ex noſtra tamen cōmodior,& elegantior,vt puto.

521 Quāquam vereor ne cognomine tuo lapſus ὑπαττικὸς ſis in iudicādo: Manu ſcripti omnes HYPERATTICVS habēt:quę prorſus vera eſt lectio,miror autē quomodo tam diu latuerit. Germani tamen eā viderunt:quā inepta autem,& frigida vulgata eſſet,nihil attinet dicere: Credebant plerią; eius temporis oratores,quos ſemper Cicero redarguit,Atticum dicendi genus ſubtile,& ſedatum eſſe: quare veretur Pomponij iudicio hoc cōmittere, timens ne ille cognomine ſuo lapſus,tenui,& tranquillo ſtilo magis delectaretur,q̃ concitato & quaſi ardenti,tanquā ipſe Atticus appellatus,Atticū etiam ſtilum amare deberet: In oratore etiā eandem hāc ſententiā perſequitur:qui autem aliter dixerunt,hoc aſſequi non potuerūt,ita facti ſunt repente Attici,quaſi vero Trallianus fuerit Demoſthenes,cuius nō tam vibrarēt fulmina illa,niſi numeris contorta ferrentur: ὑπὸ autem in cōpoſitione augere notū eſt. Ab hoc nomine verbū fingit Simplicius in cōmentarijs in Phyſica Ariſtotelis ὑπεραττικίζειν idest nimis ſtudioſe elegātias & flores eius lingue ſectari:inuehitur autē vt ſolet in Alexandrū κάλλιον οὖν οἶμαι ἀληθεύειν ἢ ὑπεραττικίζειν:Emendauimus item paulo poſt,pro Attico tota: ἀττικώτατα vt nō ſolum Atticè dici poſſe cōfirmet, ſed etiam Atticiſſimè,vt ita dicam,quod ipſe proferre noluit:apud Gręcos autem id vſitatiſſimum eſt: quod hic aptiſſimè nunc Cicero vſurpauit.

521 Quod puto tantū enim odium video &c. Locum hūc deprauatū,mancumq; eſſe puto:ea vox ODIVM in antiquioribus non inuenitur:qua propter nos eam deleuimus:notam autem,quæ mendum ſubeſſe indicaret,illi adponi iuſſimus,quia ſine melioris codicis copia corrigi poſſe deſperauimus: VICTORI autem eſt in illis non VICTVRI, ne nihil prætermittatur à nobis, quod nō teſtatum relinquamus: ſępe tamen in antiquis monimētis hę duę poſtremę vocales inter ſe permutantur.

522 Tabula Demonici quod tibi curę eſt gratum:de malo ſcripſi &c. Quod punctis male diſtincta erant hęc verba,induxerunt nonnullos,vt ſinceram ſcripturam contaminarent:de Matioq; ſcriberent inconſiderate:poſt voces illas DE MALO pungi debet oratio,vt gratum de malo id ſibi eſſe dicat: quo modo dicendi ſępe vtitur;ſed hęc tam perſpicua,vt nulla egeant argumentatione, quo magis confirmentur: quędam etiam paulo poſt ex ijſdem exemplaribus melius,vt puto,ſcripſimus.

522 De Q.F. quod ſcribis ad me ad Q. De patre. Quis nō videat in his verbis vitiū eſſe! ita autē excuſi fermè omnes habēt:neſcio an antiquā ſcripturā deprauatiorem dicere debeam:nihil certè illa cōturbatius,& confuſius, non verebimur tamen eam proferre, alijsq; conſiderandam tradere; ſi fortè alicuius ingenio aliquid, quod lucem huic loco adferat ex ea erui, & excogitari poſſit: eſt autem hæc. DE QVE FIL SCRIBIS A. M. C. DE PATRE CORAM AGEMVS, vt videatur greca quępiam dictio deſiderari,cuius quędam partes,& reliquię ſuperſint.

522 X.Kal. Iunij ferè ea quę à Fuſio; &c. Eam, quam hic reſtituimus lectionem,ab antiquiore noſtro accepimus,nulla,ne parua quidem immutatione facta, VIII. autem hora intelligimus:ita enim ſępe appellare ſolitos illas notū eſt à numero ſcilicet,ſuppreſſo horę nomine: quod item menſis nomē reticet breuitatis gratia vſitatū eſt,ſiquidem & infra unam.xi.alterā.x.kalen. eadem ratione dictum eſt: erāt enim in tam vicinis locis,vt plures dies in itinere literę manere non poſſent:non igitur menſem,quo ſcriptæ eſſent adponere neceſſe erat,ignorari enim non poterat. Loquitur autē de Q. Fuſio Caleno, cui ſemper aduerſarius fuit.paulo autem poſt grauiſſimę inter illos inimicitię exortę ſunt,cum cauſam ille Antonij in ſenatu defenderet. Dion autem orationē,in qua cuncta Ciceronis crimina colligit,et vitā, actioneſq; Antonij contra Philippicas tuetur, ab hoc pronunciari facit.

522 Quoniam caret Buthrotis:rides ab Cordilio &c. Hęc verba valde deformata ſunt, & diminuta, vt puto, Nos diligenter cōſiderata,& perſpecta vetere ſcriptura,eam quā in noſtro codice vides lectionem,ex illa eruimus:quā tamen nō ita amamus,vt ſi meliorē videremus,hanc non deſereremus:nulli enim magnopere confidimus,quę cōſtituta,& ſuffulta ſit noſtra,aut alicuius induſtria,eſt igitur hęc vetus QVONIAM CARETVR BVTHROTIS RIDES APS CONDOLEO NON MEA POTIVS &c. Quātopere autem cuperet in hoc negotio Attico ſatiſfacere,ex multis locis in his epiſtolis clarum eſt,nec non ex epiſtolis in fine.xvj.libri ad Plancum & Capitonem ſcriptis,quibus cauſam, remq; Buthrotiam illis diligentiſſimè commendat.

523 De oratione Bruti prorſus contendis,mecumq; iterum tam multis verbis agis. Antigores codices habēt PRORSVS CONTENDIS COMMITTERE TAM MVLTIS: &c. ideſt omni ſtudio conaris nos inter nos cōmittere,vt quodāmodo certemus:quis argumentum,cauſamq; illā pulchrius,elegantiusq; explicet! queēadmodum cōmitti dicūtur gladiatores,à Gręcis συμβάλλεσθαι hoc dicitur.

523 Quę di mortuū perdant tu vt noſtra &c. Monoſyllabum TV interiectū totum ſenſum perturbauit:quo

ſublato omnia plana,& perſpicua fiunt:putamus id conflatũ eſſe ex poſtrema antecedentis dictionis li tera,& prima ſequẽtis imprudenter compactis,ſiquidem nullus ei hic,locus eẽ poteſt:accidunt autẽ ni mis ſępe huiuſcemodi errores:reliqua ex antiquis codicibus reſtituimus:hui⁹ autem clauſulę prolixi tas,quæ tot inculcatis nec ſemel κατὰ παρένθεσιν verbis facta eſt, obſcuritatem quendam induxit, quæ totum hunc locum occupauit.

523 Sanum putas ἀνθράκινε: Veſtigia alterius grçcæ dictionis in antiquis exemplaribus reperiuntur: quę to ta hic deſideratur. Germani ita ſe in ſuo codice inueniſſe teſtantur ὅτι ναὺς ἄνθρακες valde huic conſimi lem ſcripturam nos quoq; in noſtro antiquiore deprehendimus: quã diligẽter animaduerſam ſic puta uimus non incõmodè poſſe reſtitui ὁ θησαυρὸς ἄνθρακες Prouerbiũ id eſſe nemini ignotum eſt:profertur de his,qui cũ de aliqua re potiũda in magnam ſpem venerint,ſe poſtea deluſos, ſpeq; fruſtratos ſenſe rint·Sud.de illis pronunciari ſolitum tradit,qui cum bona ſperaſſent,detrimento affecti ſint,ex illis re bus,à quibus erat ipſis cõmodorum ſpes:quibus hęc noſtra caſtigatio nõ probabitur,ipſi operã dent, vt meliorem ex mutila illa,& deminuta dictione eliciant.

523 De prouincia Bruti & Caſſij per ſcita.Locus proculdubio mendoſus. Quidam PERCITA legunt nõ minus perturbata, & incerta lectione : alios etiam alijs modis hanc maculam delere conari nouimus: nos PER S. C. legimus,nulla dempta,aut addita litera:tantum diſtinctis tribus vocibus,quæ te merè,vt coniecimus,in vnam coaluerant:veterem autẽ ſcripturam cũ noua conſentire obſeruauimus, vt nullam ex ea opem expectare potuerimus.

523 Non modo florui cum ſumma fama &c.Poſtremũ verbum ſuperuacaneum eſt:quare id deleuimus:intel ligitur enim DIGNITATE, quę vox infra eſt.& huic etiã loco ἀπὸ κοινοῦ ſeruit: eſt autem ſi ita legas cum veteribus codicib.elegantior,& non paulo ſuauior lectio.

524 Vt(illius enim ſtatum odi) abeſſem· Sic excuſi omnes habẽt , longè à veteribus codicibus ODI enim (ut de alijs varietatibus taceam)in antiquis nõ eſt:Nos illis auctoribus ita vt in noſtro vides,emenda uimus:quę ſi proba eſt,(vt confidimus)lectio,nulla amplius declaratione eget : vnicuiq; enim plana, & cognita ſua facilitate eẽ poteſt: Initiũ etiã hui⁹ epiſtolę eorundẽ codicũ auctoritate nixi mutauim⁹.

524 Ne quod callidius ineant conſilium &cc. Antiqua exemplaria & hic & paulo poſt iterum CALIDIVS. Non.Marcellus,Calidum ferox, & inconſultũ etiam ſignificare tradit: citatq; hęc M.Tullij verba è li » bro primo de officijs. Sic reperias multos, quibus periculoſa, & calida conſilia quietis cogitationibus » ſplendidiora & maiora videantur,quod ſi diligẽter Donati Terẽtiani interpretis verba cõſideres, vide bis hunc Terẽtij locum in Eunucho ſic quondã multos legiſſe. Vide ne nimiũ calidum hoc ſit modo: ille enim periculoſum exponit , quãuis melius callidũ legi adfirmet:erat autem ibi callidis, & vafris cõ ſilijs locus,omnia enim à ſeruis doloſè aguntur,& in eo precipuè negotio aſtutia, & malitia opus erat: hic vero nullus:ſermo enim de clariſſimis,& fortiſſimis viris,qui omnia virtute gerebant,quorũ pericu loſa,& ferocia conſilia Hirtius metuebat: eodem autem ſenſu idem appellat acerrima conſilia: nos rece ptam lectionem nõ mutauimus:verum tamen poſt tot exempla reperta,quæ veterem lectionem corro borant,magis hac lectione delectamur,eamq; veriorem ducimus:qui ergo his argumentis,auctorita tibusq; perſuaſi erunt,poterunt cõmuni deleta,hanc etiam nunc reponere: nobis enim non ſolum con ſentientibus ſed etiam auctoribus id facient.

524 Seruius vero pacificatus cũ librariolo ſuo &c· Locus nõ parum obſcuritatis cõtinens:valde autem diuer ſa ſcriptura eſt in antiquis codicib.quorũ nos,quamuis nõ magnopere certam lectionẽ maluimus ſe qui,q̃ eam quę eſt in excuſis libris nõ minus obſcuram, & incertam,cur enim nõ potius fidem habea mus veterum,& incorruptorũ codicum teſtimonio quã nouorũ & pluribus de cauſis ſępe mentientiũ! puto autẽ fore vt à nobis reſtituta lectio ſincerior eſſe quandoq; cognoſcatur:poſſet aliquis fortaſſe ſu ſpicari à Liber,(ſic enim quãdoq; veteres vnitatis numero filium appellaſſe cõpertum eſt) ὑποκοριστικῶς liberiolum formatũ eſſe,quẽadmodum à filius filiolus:cõſtat enim Seruium filiũ habuiſſe ſatis cõtuma cem,de quo ſępius in his epiſtolis meminit : vt vltima.ix.libri epiſtola : ſed erit immitiſſimus Seruius, qui filium miſit ad affligendũ Cn.Pompeium , aut certe capiendum cũ Pontio Titiniano : ſed & alijs etiam,quę ne longiores ſimus nulla vtilitate omittemus: nouũ hoc ſanè & durum , & parum omnino mihi veriſimile:quis tamẽ poteſt confirmare,in aliena lingua et iamdiu extincta hoc non vt alia multa formari potuiſſe! Hęc igitur leui quadã coniectura motus nõ quod ita omnino eſſe crederem dixi:nam locum valde ambiguũ & incertum eſſe fateor, & tamen nõ contemnendum eſſe veterẽ ſcripturam arbi tror:certiorẽ enim & veriorẽ rationem ea habere poteſt:quã eruditiores fortaſſe explicabunt.

524 Et illæ quæ plures videndę.Et hic etiam valde deprauatus, & mancus, quẽ nullo pacto corrigere tentaui, quũ ne magis adhuc corrũperem vererer:ſcio ſanè quo modo alij emẽdare conati ſint:verũ illa mihi pa rum ſatiſfaciũt:in veteribus ſic inueni: VT ILLE QVE PLVRES VIDENDAE: ne aliqd omit tamus,quod aliquãdo locũ hunc adiuuare poſſet: quin & paulo poſt verbũ POLLICETVR in no ſtro antiquiore nõ eſt:fuerit autẽ hoc erratum librarij,an vero ab aliquo ita ſuppletũ ſit, cũ quiddã deſi derari appareret,doctorũ virorũ volumus eſſe iudiciũ: à nobis, cum nihil aliud poſſimus contentus ſit clemens,ingenuuſq; lector,ueteris lectionis,qualis qualis eſt ſibi poteſtatem factam.

524 Quã illa Perſei porticus.Ea eſt obſcuritas in his verbis:ſiue ea ab aliqua ſcripturę peruerſione oriatur,ſi ue à dicti ambiguitate,quod cõtinent,vt me nõ intelligere fatear vim,& ſignificatũ eorum ; nolo enim

quod

quod neſcio,ſcire videri,atq; hoc magno ſtudioſoꝶ dãno cõmittere.Quod reſtabat cū fide,& diligentia,veterē lectionē deſcripſi,illam.n.minus corruptam arbitror,quo minus cõtaminata eſt. Videndū eſt etiā,an in hac voce LEGATARIAM mēdum quoq; inſit:mihi certe,illa valde ſuſpecta eſt. Veteres ꝑterea paulo diuerſius eam habent:LEGATORIAM enim eſt in illis.

525 Nec iam poſſunt,nec audent:Nos veterē lectionē ſecuti ſumus:nec audient inq̄t:id eſt nõ potero illis hoc ꝑſuadere,nec cõſilijs meis parebūt:ſe.n.timere ne fidē hēat apud illos ēt paulo poſt his verbis declarat, poſſum id negligere ꝓficiēs:NEC POSSVM:ita ſanè eſt in veteribus codicibus ſed ſi POSSVNT legeret,nõ repħēderem:nā & paulo poſt,Caſſius querit̃ amiſſas occaſiones:ſed nõ põt de his firmiter conſtitui & decerni quomodo ea legenda ſint:ex vtraq;.n.lectione non ineptus ſenſus elici poteſt.

525 De Decijs Gracchis noſtris:GRECEIS ferè eſt in antiquiore noſtro,& ſanè ita legendum puto.Greceius » aūt vnus ex interfectoribus Cæſaris,de quo antea meminit:Greceius ad me ſcripſit C.Caſſiū ſibi ſcripſiſſe hoīes cõparari &c.ꝓ DECIIS aūt(quod corruptū oīno eſt,Decimus.n.ꝑnomē Caſſij fuit. Decij aūt nobilis & illuſtris familiæ nomen) D.tm̄ in antiquo eſt,quod Decimo ſignificat:cum Decimis vt Greceis dicendū foret:duob⁹ aūt DD.opus fuerat(vt opinor)ſi Decimis interꝑtandū eſſet:vt alibi duo QQ.Quintos patrē ſcilicet filiūq; ſignificant:quāuis enim Decimos,Greceiosq; appellet ſingulares homines intelligit,vt multis locis loquitur:videndum igitur accuratius,an alterum D.à librario relictum temere fuerit,ſiue potius cum Decimis ſcriptum ante fuiſſet,librarius breuitati conſulens D. imperitè ſcripſerit,putans ita quoq; Decimis ſignificari.

525 Sed poſſum id negligere proficiſcens. Veteres codices PROFICIENS habent:quā lectionē verā eſſe arbitramur:ſupra oſtendimus metuiſſe Ciceronē,ne fruſtra illis cõſilia daret,q̄ ipſi nõ eſſent audituri:qđ ēt nunc veret̃: cur igitur rē quæ ſibi periculū importaret aggrederet̃,cū nihil ſe profecturū crederet!

525 Matrem ſpectare dicere:Dici non põt quā eſſent hac parte ignati impreſſi codices:in veteribus ſincera adhuc,& integra lectio ꝑmanſerat,quā in noſtrum exemplar traduximus:in epiſtola quadā ad Q.Fra» trem eandem ſn̄iam Gręcis verbis pronūciat:ſed minatur tm̄,in primiſq; κῆρ πνίων Q. Scæuola:ſumptus eſt aūt ex Homeri poeſi modus hic dicendi,vbi fremere,& toto pectore vim bellicā effundere ſignificat:verſiculus aūt eſt alicuius poetæ,quē dicit à Caſſio pronunciatū,quo oſtendit illū contēnere,& repudiare curationē frumenti:cū nos ad fidem antiquoꝶ codicū reduximus:quod ſi integra ſn̄ia nõ apparet,& aliq̄d intelligere opus eſt,nõ debet hoc mirū videri:quæ.n.tunc plana,& perſpicua erant, cum ſcripta eoꝶ poetaꝶ in manibus erant,& cotidie audiebant̃,nunc iniuria tempoꝶ amiſſis illis,obſcura,& incerta ſunt:appellat etiā infra Cicero ex hoc verſu curationem hanc frumenti beneficium Antonij cõtumelioſum:de Bruto,Caſſioq; loquens,quos appellat Antiatas,quod Antij tunc eſſent, vt antea etiam indicat,cum ſe Antium ad illos veniſſe dicit.

525 Nec tamen illum locū attingere quemq̄ &c.Hic vitioſi ſunt omnes codices,niſi fallor,nam veteres nihilo meliores inueni,ſed prorſus cū vulgatis cõcordātes:adeo aūt perturbata ē meo iudicio hæc lectio, vt deſperarim ex ea me vllam idoneam ſn̄iam poſſe elicere,aut aliquo pacto maculas,quibus reſperſa,& fœdata eſt eluere.

526 Quæ ſi ſtetiſſet reſp.bonis non ſumere &c. Veteres codices BOVIS SI MEAM EVERSA &c. Qui in priſcis monimentis frequēter B.pro V.ſcriptū eſſe animaduerterit,nõ paruū aditū habebit ad hui⁹ loci caſtigationē:qđ nos infinitis locis in hoc ēt epiſtolaꝶ volumine obſeruauimus,vt(ne lõgius exēpla petamus)paulo ſupra,ne antea quidē dubitabi.& nõ multo poſt:Dolabella me ſibi legabit.Reliq̄s igitur literis parū diſcrepātibus ſn̄ia,& ſtructura verboꝶ optime cõgruēte coniecimus NOVISSEM, EA ME,&c.legendū eſſe:& ita ſcripſimus:hac aūt conſtituta,& confirmata lectione,ſenſus eius ita planus,& facilis eſt,vt nulla amplius egeat declaratione.

526 Sed βλασφιμίαν mittamus: Veteres codices diuerſo genere eodē ſignificatu βλάσφημα habēt, ſic aūt appellat,quod cõtrahi mihi negotiū vr̃,dixerat:repħendit aūt ſe ipſum q̄a quodāmõ malū ſibi,reiq; p. ominetur,cū.n.ſupra ꝓpoſuiſſet ſibi iuris quinquēnij licētiā,ſtatim ſe ipſum correxerat,qđ tm̄ tp̄is ſpatiū ſecuritatem ſibi promiſiſſet,cū res in anguſtū adduci videret̃,vicinūq; iā periculū,& infortunium eſſet.

526 Noſter vero Brutus in Aſiā: Antiquior noſter codex κὰι μάλα σιμνὸς pro BRVTVS habet:ita recte,& ordine ſcriptū,vt prima tm̄ eius vocalis in poſtrema voce græca deſideretur:ꝑ pronomen autē NOSTER Brutus intelligit̃:ſic.n.eundē alibi appellat:vt nõ multo antea:& noſter cito deiectus ē de illo inani ſermone:licet eo quoq; loco ab impitis librarijs Bruti nomē additū foret,quæ declaratio potius eius ꝓnominis erat,& in ſeriem verboꝶ Ciceronis incõmode tranſlata fuerat:carpit aūt his gręcis verbis,vt opinor,Brutū,qui æquiore animo iter illud ſuſciperet,nec cogitaret q̄ ſibi inhoneſtū,eſſet id negotiū:inq̄t.n.illum ita in Aſiā proficiſci,grauitatem præ ſe ferentem,quaſi ea res ipſi dignitatem adferret, ob eāq; magis honorifice īcederet:is enim σιμνὸς eſt,qui dignitate aliqua,& honore ornatus magnopere ob id ſibi placet.Sic de Cicerone loquitur Plutarchus cum ſumpto de coniuratis ſupplicio ab optimatibus comitatus:viris pro foribus lumina faceſq; figentibus,mulieribus autem ex tectis,quacunq; iter faceret,prelucentibus,domum valde honeſte,& maxima cum dignitate redijt:verba eius hæc ſunt. τὰ δὲ φῶτα πολλὰ κατέλαμπε τοὺς στενωποὺς λαμπάδια καὶ δᾶδας ἱστάντων ἐπὶ ταῖς θύραις, αἱ δὲ γυναῖκες ἐκ τῶν τεγῶν προὔφαινον ἐπὶ τιμῇ καὶ θέᾳ τοῦ ἀνδρὸς ὑπὸ πομπῇ τῶν ἀρίστων μάλα σιμνῶς ἀνιόντος.

526 O negotia nõ ferenda,quæ ferunt̃ tm̄.Poſt hęc verba gręce quędam dictiones legunt̃ in priſcis exempla-

ribus;eas nos vt in antiquiore noſtro inuenimus,ſcripſimus,quamuis non certa ſit ſententia earű:nec Ciceronis ne ſint, an cuiuſpiam poetæ,quod veriſimilius videtur,valde cõſtet:Germani & ipſi videntur in vetuſto ſuo codice non diſſimiles characteras noſtris reppeariſſe, quos tamen aliter reddiderunt: nullum tamen etiam ex illis ſenſum huic loco ſatis accommodatum elicere potuimus: quare rectius viſum eſt,quam fieri poteſt maxime antiquam ſcripturam exprimere,& effingere,quod cũ cura & diligentia à nobis factum eſt.

526 Si præcipit noſtro noſtri &c.Locum hunc inquinatum,mendoſumq́; eſſe olim etiam eſt animaduerſum ſiquidem in impreſſis quibuſdam codicibus mẽdi nota ad eum adpoſita erat:eum nos in his quos vidimus manu ſcriptis libris ita etiam eſſe obſeruauimus:fuere autem nonnulli qui emendare eũ adgreſſi ſunt,neq; hi vni,neq; vno pacto id tentarunt,quibus parum noſtro iudicio,ſucceſſit:nobis tutius viſum eſt,poſtquam maculas,quæ apparent,eluere poſſe deſperauimus,nõ committere, vt magis illum contaminemus,

526 Sed quando illum diem tu tuendum putes.Quis non videat hunc locum vitioſum eſſe:eum nobis viſi ſumus caſtigaſſe,ope quidem antiquorum codicum:nec tamen ſinceram illi lectionem retinebant ſed eius nõ parua quædam veſtigia,ſiquidem ita eſt in illis: SED QVANDO ILLVM DIEM CVM TVENDAM PVTES: legimus igitur: CVM TV EDENDAM PVTES:vt de oratione ea loquatur de qua li.xvj.in eandem ſententiam ſic loquitur.Atq; vtinam eum diem videam , cum iſta oratio ita libere vagetur,vt etiam in ſiccæ domum introeat:videtur autem ſcripta fuiſſe in Antonium ex hoc poſteriore loco,ſi verba quæ ante ea,quæ citauimus ſcripta ſunt,accuratius conſideres:optat autẽ venire tempus,quo tuto illa edi poſſit,eo.n.tempore periculum adportaſſet,ſi emanaſſet, ſed etiã hoc in libro nõ multo poſt.Hæc cum ſcriberẽ tantum quod exiſtimabam ad te orationem eſſe perlatã, quam timeo quid exiſtimes,& ſi quid ad me:quę non ſit foras proditura niſi rep.recuperata,de quo, quid ſperem non audeo ſcribere.

526 Legationes duas Brundiſium veniſſe.Legiones legendum eſt:intelligit enim de legionibus quas Cæſar in Græciam præmiſerat,quibus bellum Parthis inferre parabat:hæ enim ibi aliquod tempus manſerunt:eò ad illas acceſſit Antonius,vt eas ſibi pecunia conciliaret,quarum etiam fortiſſimos centuriones iugulauit.De his ſæpius in his epiſtolis ſermo eſt vt libro.xvj.Brundiſium cogito,facilior enim & exploratior deuitatio legionum fore videtur,q̃ piratarum & eodem libro.Iter illud Brundiſiũ (de quo dubitabam) ſublatum videtur,legiones enim aduentare dicuntur. BRVNDISIVM autem ſcripſimus,quia ita in multis antiquiſſimis codicibus ſcriptum obſeruauimus,vt in Tacito etiã illo, in quo conſeruati ſunt quinq; primi libri eius hiſtoriæ,ex eoq́; exemplari in lucem editi:quod etiã Beroaldus ille iunior qui editioni illi præfuit probauit,cuſtodiuitq́;: Βρεντήσιον hanc urbẽ Græci vocant: quo modo etiam eam Scæuola appellauit de verborum obligationibus.L.Qui Romę.§.Callimachus mutuam pecuniam nauticam accepit à Sticho ſeruo Seij in prouincia Syria,ciuitate Beryto vſq; ad Brenteſium:Sic.n.in noſtris Pandectis ſcriptum eſt.Grę cum igitur nomen magis q̃ latinum amauit Scæuola,nam ſemper hanc vrbem in ea lege ſic appellauit.

526 Quãquam ſceleſte quidem egerit:Veterem lectionem reſtituimus ſinceram:vt arbitramur:eſt autem ὑποσιώπησις quaſi:enim reprehendit ſe ipſum,quod tam bene de Clodio ſentiat,ſicq́; ſignificat aliquid ſubeſſe,de quo dubitandum ſit,quo animo fecerit:non nulli cum ἔλλειψιν eſſe vidiſſent figurã , familiarẽq́; loquendi modum Ciceroni eſſe,non animaduertentes,quod deſiderari credebant,addiderunt,& vt parcius feciſſe videretur,verba ipſa à ſe non intellecta ſubuerterunt:CLOELIVM autem nõ CLODIVM habent antiqui codices,quod teſtari voluimus,ſępe autem accidit vt in nominibus proprijs ea varietas ſit,vt quod ſequare neſcias,nec aliquo argumento hoc magis,q̃ illud repudiare poſſis.

527 Sed Seliciam veniſſe M.Scaptium &c.Alij alijs modis corruperunt potius,q̃ correxerunt hunc locũ:Veteres codices SELICIA habent,quam ingenuam eſſe lectionem puto,vt ſit mulieris nomen, intelligaturq́;,dicebat:Confirmatur hoc ex verbis,quę paulo poſt ſunt poſita:inquit enim:interea narrat eadẽ Baſſi ſeruum veniſſe &c.vt de muliere prorſus ſermonem antea fuiſſe appareat:Intelligit autem Cæcilium illũ Baſſum,qui exercitum in Syria comparauit,de quo nos ante ex Dione plura narrauimus,cuius autem mater,vxor ue eſſet Selicia hæc,nõdum compertum habemus:neq;.n.eadem diligentia ſcriptores mulierum nomina,qua virorum tradunt.

527 Nos hic φιλοσοφούμεθα quid.n.aliud?In veteribus codicib.φιλοσοφούμενα legimus vt participium ſit,nõ verbum:quod à verbo EXPLICAMVS, pendeat:in epiſtola ad Matium eadem voce vtitur,cum etiam (meminiſti)vt hæc φιλοσοφούμενα ſcriberẽ:tu me impuliſti.

528 Auctoritate,& auxilio tuo tutam velis eſſe:Legimus TECTAM:Quam ſæpe autem tegere pro defendere,ac tueri vſurpet Cicero nihil attinet exemplis docet,omnib.enim notum eſt.

528 Acta eius cõmemorare ſine magno dolore non poſſum:Primę duæ dictiones in antiquis libris non ſunt, quare eas deleuimus:intelligimus aũt Ciceronem ſuperbiã ipſius reginę(qua vſa eſt cũ in hortis eẽt,) ſe cõmemorare non poſſe,vt verba illa ab his ſuppleta inſulſe ſint,qui ſtructuram horũ verborũ,interiectis quibuſdam κατὰ παρένθεσιν longiorem inuenire non poterant.

528 Quod idipſum perſpicaciam aliquam ſignificaret:Legimus προκοπὴν ex antiquis codicibus :quod etiam Germani adnotarunt:προκόπτειν autem proficere eſt,& procedere in virtute exquo προκοπὴ ꝓgreſſus;quo

nomine

noīe ſæpe vtitur Plutarchus in cōmētario cui titulus πῶς ἄν τις αἴσθοιτο ἑαυτοῦ προκόπτοντος ἐπ' ἀρετῇ vt in initio ſtatim τίς τῶν λόγων ὦ σόσσιε συνεχῶν σώσῃ τὴν ἑαυτοῦ βελτιουμένου πρὸς ἀρετὴν συναίσθησιν εἰ μηδεμίαν αἱ προκοπαὶ ποιοῦσι τῆς ἀφροσύνης ἄνεσιν. Idem iudicium facit de Cicerone filio ex literis item ab eo ad ſe ſcriptis lib. xiiij. his verbis. A Cicerone mihi literę ſanè πεπινωμέναι & bene longæ: cetera autem vel fingi poſſunt: πῖνος literarum ſignificat doctiorem: nam cum doctiorem illum eſſe dicit, indicat eum προκοπὴν in ſtudijs feciſſe: quam aptè autem græca hęc vox hoc loco poſita ſit, dici non poteſt, vt mirer illos, qui latinam eius loco inculcarunt, quę etiam ſi à Cicerone vſurparetur, parum tamen ſententiam Ciceronis exprimeret: nec defuere, qui hunc locum, vt planè mendo vacuum citarent, tantum incommodi pariunt corrupta, & deprauata exemplaria.

528 Τοπογραφία ripulæ. Antiqua exemplaria ῥωπογραφίας: ῥῶπες dicuntur virgulta ſtirpesq́; vnde: ῥωπήϊα etiā loca arboribus plena, & denſa ſylua. Homerus λ. χ. ἐλδόμεναι πεδίοιο διὰ ῥωπήϊα πυκνά: Ripas autem fluminum populis, virgultisq́; abundare notum eſt, ea autem ita deſcripta erāt ſeu natura, ſeu arte, vt non parum delectarent: ſperabat tamen Cicero eius delectationis, quæ ex ita diſpoſitis plantarum ordinibus oriretur, fore celerem ſacietatem: nos lectionem hanc doctam, & valde accōmodatam, integrā à nobis repertam in vetuſtis codicibus cur repudiaremus, cauſam non habuimus.

528 Quid tu autem tamen διδόμενα: Pro TAMEN τὰ μὲν ſcribendum eſt: ſed vtinam q̄ facile fuit hoc corrigere, ita integrum prouerbium à nobis inuentum eſſet, vt quæ latet ſententia erui poſſet: morem hunc habuit Cicero deminuta & manca huiuſcemodi prouerbia adducendi: primas enim tātum dictiones profert, adeo tunc nota erant, & vulgata. quorum quædam nunc, tot auctoribus vetuſtate amiſſis incognita ſunt, & incerta: totidem eiuſdem verba adducit lib. vj. cum inquit, meq́; obiurgauit vetere prouerbio τὰ μὲν διδόμενα: ſed quid ego verear me hoc neſcire fateri? cum Eraſmus vir doctiſſimus, qui cūctos latinę & grææ linguæ auctores, qui ſuperſunt, legit, vt ꝓuerbia inde colligeret, ex quibus copioſa illa, & docta volumina confecit ingenue falſus ſit ſe integrum prouerbium nullibi legiſſe.

529 Auctoritate vel vi: Mirifice nobis hic locus ſuſpectus ē, cui noſtrę ſuſpicioni ſuffragatur antiqua ſcriptura, quamuis corrupta, & lacera, ita tamen à vulgata diuerſa, vt non ſine cauſa exiſtimem veterem tātopere ab illa diſſentire: argumenta autem plurima ſunt, quę id nobis ſuadent, quę omnia exponi nō poſſunt: ab illis tamen qui diligenter animaduerterint, perſpiciētur: mendum autem in his tribus, quę propoſuimus verbis ineſſe puto, quod poſſe nos tollere deſperauimus: ſi ante illa perfectum punctum collocaretur, fortaſſe non peccaretur, vt verbo DETERREBIS ſuperior ſententia clauderetur: amicus aūt erat M. Antonio Atticus, eius igitur auxilio ſperabat Cicero poſſe L. Fratrem deterreri, ne Buthrotijs moleſtus eēt, quod faciebat: erat autem L. Antonius VII vir agris diuidēdis, quod ex Philippicis patet deinde incipit, vt opinor, de alia re agere, de nummis ſcilicet Arpinatiū, de quo negotio non multo ante multis verbis egit: volebat autem eos L. Fadio ſi petijſſet, reddi, pręter eum, nemini: epiſtolam autem qua, quid de hac re geri vellet, expoſuerat, non dum dicit illum accepiſſe, vt quę ſua de ea re volūtas eēt ſcire poſſet: in eandem autem ſententiam quędam verba addit, in quibus DEDERAS erat quod non habent manu ſcripti codices, ideo q́; à nobis deletum eſt: debere autem intelligi putamus reddas, vt de nummis, quemadmodum ſupra ſermo fit: pro AVCTORITATE autem antiqui codices ANTRONI habent: quod verbum q̄ peruerſum ſit, & inquinatum vides: receptam lectionē retinuimus, de qua, vt quiſq; volet, exiſtimet: nos eam parum ſinceram iudicamus.

529 Niſi explicato A. nihil cogito. Deſcripſimus hoc loco, ſeu potius depinximus veteres codices ſiue autem A, vt in excuſis, ſiue A. vt in manu ſcriptis ſcriptum ſit, fatemur nos ignorare, quid ea nota ſignificet: non multo autem poſt, cum eandem ſententiam ijſdem penè verbis perſequeretur, niſi explicata ſolutione dixit: quid autem de hoc ſtatuendum ſit, alij doctiores viderint.

529 Vt eas vel in agro ſic audeam legere. Veteres, IN AGRO ASI, quare ACROASI legimus: laudans filij literas inquit, eas ita amanter, & grauiter ſcriptas eſſe, vt eas multis audientibus tāquam lectionem aliquam recitare audeat, nihil enim in illis quod non laudari debeat, vel quo audito non doctiores fiant, qui auſcultarint, quid ἀκρόασις ſit notum eſt: acroama dicebatur id, quod delectationis cauſa in conuiuijs pronunciabatur. Cicero actione VI in Verrē. Hic quaſi feſtiuum acroama ne ſine Corollario de conuiuio diſcederet, ibidem conuiuis inſpectantibus emblemata auellenda curauit: item pro Archia. Themiſtoclem illum ſummum Athenis virum dixiſſe aiūt, cum ex eo quęreretur, quod acroama, aut cuius vocem libentiſſime audiret, eius à quo ſua virtus optime prędicaretur: Gręci ab auſcultantibus nomen acroaſi impoſuerunt: latini à legentibus eandem rem nominauerunt vnde ἀκροαματικὰ libri Ariſtotelis, qui ea continebant, quę legitimis tantum diſcipulis, ijsq́; nō rudibus expoſuiſſet: latini auſcultatorios dixerunt. Libri item, qui rerum naturalium principia declarant τῆς φυσικῆς ἀκροάσεως inſcripti ſunt. Ciceronis ſenſus huius loci, ſimilis eſt illi, quem non multo ante de promiſſis Ammonij luculenter ſcriptis profert: quę quidem promiſſorum eius erant φιλόλογα & dignitatis meæ, vt vel in concione dicere auderem, vt ferè idem in concione valeat, quod hic in acroaſi.

529 Et in lacuna vigilarem: Sic omnes fermè excuſi, à quibus etiam non diſſentiunt manu ſcripti codices, maculoſi & ipſi (niſi fallor) hac parte: aiunt Beroaldum in lacu nauigarem, emendaſſe, ſuo ſenſu, vt arbitror, & coniectura ductum, quod mihi tamen ita placuit, vt eum ſecutus ſim, & ſic in meo ſcripſerim:

eſſe:vt aliam fortaſſe originem hoc nomen habeat:de hoc autem accuratius videndum eſt.

53 1 Tabellarius quem ad eum miſeram &c.Ex veterib.exemplarib. AD BRVTVM ſcripſimus: quod mihi argumentum eſt,eſſe hanc aliā à ſuperiore epiſtolam:ſi.n.eadem ſit AD EVM potius dixiſſet,cum paulo ante Bruti nomen poſitum eſſet:prӕterea de eodem negotio bis in eandem prorſus ſententiā mutatis tantum verbis non egiſſet:nam id nulla vtilitate facere importunum eſſet.ſupra enim inquit, Siliū expectabam cui ὑπόμνημα compoſitum:infra vero paulo poſt:Silius ad me nō venerat,cauſam compoſui:aliud etiam eſt quod hoc loco valde conſiderandū puto:vbi BRVTVM HIS PROFECTVM: ſcriptum eſt,in quo mēdum eſſe prorſus credimus:omnes tamen & noui,& veteres codices inter ſe concordant, quare nihil mutare auſi ſumus:ne tamen hoc ſilentio prӕtereamus, arbitramur non inepte BAIS PROFECTVM poſſe legi,nam tanta eſt harum vocum ſimilitudo,vt non temere credi poſſit in hoc librarium peccaſſe:accedit huic ſuſpicioni,quod circa hӕc loca Brutus eo tempore morabatur: nō multum prӕterea ab antiquis veſtigijs diſcederes ſi CVMIS PROFECTVM legeres: in re.n. incerta,& vbi leuibus tantum quibuſdam coniecturis certari poteſt,nihil vehementer affirmamus,ne dum nimium pertinaces in noſtra opinione tuenda eſſe velimus.

53 1 Et tu etiam ſcire quo die olympia:Locus hic vt puto mēdoſus eſt:tota etiam extrema pars huius libri crebris maculis confecta eſt:contra veterum codicum fidem,in tantis tenebris,nihil mutare auſi ſumus: vbi aūt paulo poſt,DVBITEMVS IGITVR,ſcriptum eſt:antiquiores codices DVBITEM HIS IGITVR habent:nam quod ENIM ἀρχτικῶς hic legimus,ab illis accepimus, rarum id quidem apud hos auctores,ſępe tamen ab Aelio Donato in Terentio obſeruatum:hic autem periculū eſt,ne ita mēdoſe ſcriptum ſit,cum in cōiunctis verbis vitium eſſe appareat:alijs aūt locis ita poſitum eē in his epiſtolis animaduertimus:de his rebus noſtram fidem in nullam partem aſtringimus:quӕ tantū in melioribus libris obſeruauimus,cum fide exponimus.

53 1 An fidem infirmet Silio mandibili:Obſcuriſſimus,& vt arbitror,deprauatiſſimus locus:nos ex vetere codice hūc locum deſcripſimus,cur.n.in tantis tenebris non potius certum,& optimū ducem ſequamur, q̄ malum,& crebro in aliquo offendentem:nihil autem aliud habemus,quod nobis hanc potius q̄ illā probam eſſe lectionem fidem faciat,pręter antiquorum codicum teſtimonium: quibus item auctoribus pro ταβελογράφως ταβελλογράφῳ S.C.ſcripſimus,quod ſincerum,& rectum eſſe putamus:id ēt Germani adnotarunt,quo certius id habeatur.

53 1 In quibus vnum alienum ſumma tua prudentia & cetera.SVA habent manu ſcripti codices ideſt Bruti, qui literas eas ſcripſerat,quibus petierat à Cicerone,vt ludos ſuos ſpectaret: quod Cicero puerile eſſe dicit,indignumq; ſua in alijs rebus prudentia.Plutarchus etiam in Bruto de magnificentia ludorū ipſius agens narrat illum ad Cicerone ſcripſiſſe,vt ludis ſuis omnino intereſſet:verba eius hӕc ſunt: ἔγραφε καὶ κικέρωνι πάντως παρατυχεῖν ταῖς θέαις.

53 1 M.Aelium cura libera vis me pauca ſpe &c.Locus hic inquinatiſſimus erat:ipſi ope meliorum codicum nō paruas eius ſordes eluimus,nam totum nos purgaſſe,non audeo dicere:ſpecus etiam genere maſculino dici oſtendit Non.Marcellus exemplo Varronis rerum diuinarū lib.iiij.& Ennij lytris his verbis,
» Inferum vaſtos ſpecus:nam ſpecus etiam illos appellari,quibus aqua deducitur notū eſt:Cęſar in cōmentario de bello Alexandrino.Alexandria eſt fere tota ſuffoſſa ſpecusq; habet ad Nilum pertinentes,
» quibus aqua in priuatas domos inducitur,quę paulatim ſpatio temporis liqueſcit,ac ſubſidet:non nihil mendi mihi reſtare videtur in his verbis APVD TALE QVID HABITVROS: quod delere nulla ratione potuimus:nihilo aūt hac parte meliores,aut integriores vetuſtos libros inuenimus.

53 1 Octauam partem tuli luminarium &c.Locus hic magnopere corruptus eſt:ad eum igitur,vt deſperatum mendi notam adpoſuimus:veterem autem lectionem licet deformatam,& mancam cum fide in noſtrum librū contulimus,ſperantes ex ea vt minus cōtaminata facilius poſſe maculas deleri:audiui quoſdam TVLLIANARVM AEDIVM legere,coniectura potius ductos,vt arbitror, q̄ certiore aliquo argumento,vt ita emendarent:nullius nos induſtriam & ſolertiam damnamus non tamen nobis tutū viſum eſt,niſi ſentētiam ſuam illi rationibus,& argumentis comprobarint,ita ſcribere: quia tamen ea caſtigatio neſcio quid boni in ſe habere videbatur,nec ab antiqua ſcriptura prorſus aliena erat eo voluimus illam notam facere.auctore ipſius,cum nobis etiam ignotus ſit, non prolato.

53 1 Memineris excuſare tarditatem mearū literarum & modū iſtum:Antiqui codices copulam non habēt:pterea pro MODVM ISTVM, MVNDVS ISTVM legunt, vt nos quoq; ſcripſimus, non quia eam lectionē ſinceram eē ſciamus,ſed(vt in malis)cum vetuſtis potius codicibus errare volentes: nam excuſos omnes cōtaminatos,corruptosq; eſſe exiſtimandum eſt:in extremo tamē huius voluminis,de Mundo ſi quid ſcies,inquiens videtur non nihil,quod hanc lectionem adiuuet innuere,obſcurū tamen adeo eſt hoc negotium,vt nihil de illo proferre poſſimus.

53 2 Excudam aliquid ἡρακλείδειον quod lateat in theſauris tuis:qui hic aliquid πάνυ φιλοσόφως legunt,non mediocriter meo iudicio peccant:duxerunt autem has voces(vt arbitror)è ſuperiore loco,vbi aptè,& accōmodatè collocatӕ ſunt:huc tn̄ importunè & peruerſe cōiectę:ī antiqs certe codicibus,ἡρακλείδειον ſcriptum eſt:quod etiam teſtati ſunt Germani,quos nō latuit vera lectio:quāuis illi non tantum tribuerint,quātum oportebat:nam vulgatam etiam lectionem nō ſua ſede manere paſſi ſunt, contenti vetere

rem lectionem indicaſſe: vtitur ſequenti libro ter hoc nomine, cum ſemper idem (niſi fallor) ſignificare velit: ἡρακλείδειον enim cum appellare credimus egregium aliquod σύνταγμα & librum vel à ſe, vel ab alio ſcriptum ab Heraclide Pontico deducto nomine, vt etiam in his epiſtolis ἀρχιμήδειον πρόβλημα vocat acutum, & ſubtile, qualia erant Archimedis Syracuſani problemata: multos enim elegantiſſimosq́; ſermones ſcripſiſſe hunc Laertius tradit in eius vita: in ijs non pauca de vita, & moribus: magnum etiam huius nomen apud latinos auctores fuiſſe notum eſt: nam illum imitatum eſſe quandoq; Ciceronem eo etiam loco declaratur, qui eſt in epiſtola ad Q. Fratrem: Preſertim cum non ſim Heraclides Pōticus, ſed conſularis: ſępe etiam in M. Varronis locis à Nonio Marcello citatis fit huius mentio: vt Varronem quoq; hunc accurate legiſſe, & imitatum eſſe conijci poſſit, vt non ſine cā etiam Cicero librū Varronis, quē expectabat ἡρακλείδειον appellet: cum narrat, ſe illū ab eo nondū auferre potuiſſe.

532 De Planco Memio: Attica iure queritur: Ex veteribus codicibus legimus: de Planco memini·intelligit, ni fallor, de negotio Buthrotio, qđ cōmendauit per literas L. Planco, q̄ in fine.xvj. voluminis poſitæ ſunt: illi.n. negotio is pręfectus à Cæſare dictatore erat: vt Atticus fortaſſe admonuerit Ciceronē, vt ad eum ſcriberet: valde.n. ea cā Attico cordi erat, quare plurimis locis de ea agi minime mirū videri debet: laborauit aūt vehementer Cicero pro Buthrotijs, vt Attico rem gratam faceret, quē ſciebat ſalutis eoꝝ ſtudioſiſſimū eſſe: præter antiquoꝝ codicum auctoritatē non parum hanc lectionē confirmat, quod non multo poſt inquit: & de Herode, & Metio meminero, & de omnibus quę te velle ſuſpicor: declarat.n. ſe ante pollicitū eſſe fore, vt de aliquo negotio meminerit: erāt aūt non parū hęc q̄ citauimus verba ꝑuerſa in vulgatis libris: de Erote·n·in illis erat: nos aūt de Herode ſcripſimus, cuius ſæpe mentionē facit, vt li·xiiij. Herodi aūt mandaram vt mihi κατὰ μίτον, ſcriberet· Plutarchus item in Cicerone narrat ad hūc gręcas eſſe Epiſtolas Ciceronis, verba ipſius adſcripſimus ἐπιστολαὶ δὲ παρὰ τοῦ κικέρωνος εἰσὶ πρὸς ἡρώδην: ſequenti item libro iterum pro Herode. Erote mendoſe ſcriptum erat, quod nos correximus: De Herode factum, vt mandas.

532 Et ei tamen confirmes me minime totum amorem, &c· Antiqua ſcriptura hoc loco valde cōturbata eſt, vt nihil ferè ex illa boni erui poſſit: quod potuimus, fecimus, reliqua, vt erant, a nobis conſeruata: receptæ lectioni non valde confido.

532 De Tulliano ſemiſſe maximam adhibebis: Nos ueterem lectionem reſtituimus, exiſtimamusq́; Maxianam mulieris nomen eſſe, quam Cicero Atticum iubet de eo negotio cum agit, in conſilium adhibere, & cum ea quid gerendum ſit, conferre: plenum eſt adhibere in cōſilium, quomodo multis locis loquit: Adhibere etiam aliquem alibi vſurpatum ab eo eſt.

532 Ait hic mihi Iuliam nō uelle amplius ferre: iam ſupra teſtati ſumus poſtremam huius libri partem multis mendis deformatam eſſe: hunc locū ualde in antiquis exemplaribus diuerſum inuenimus, quoꝝ auctoritatem in re ancipiti, & dubia libenter ſequimur: nam eam ēt lectionem non penitus certā eſſe animaduertimus: quo tñ potius in tantis tenebris me conuertā non habeo: nōnulli, q manu ſcriptos quoſpiam libros uidentur habuiſſe ita corrigunt: AIT HIC HVNC VIX IVLIAM FERRE: nam & illi tria ſimul poſita verba omittunt, quod nos quoq; fecimus: in prima parte diſſentiunt à noſtris melioribus libris, à quibus nos, ne tantulum qdem hoc loco declinauimus: qui noſtram igitur lectionem uidet, is ſe antiqua exemplaria ante oculos poſita hře putet, & de ea, ut de uetere ſcriptura conſtituat.

EX LIBRO.XVI.EPISTOLARVM AD ATTICVM.

533 Itane nobis Iulijs: ſic excuſi fermè omnes. Ipſi NONIS IVLIIS emendauimus: Item non multo poſt: quicq̄ ne turpius, q̄ Bruto Iul: ideſt Iulijs: ubi ante nil, unius literæ peruerſione, legebatur: ſic.n. in antiquis libris ſcriptum eſt: eſt ſanè obſcurum initium huius epiſtolę & fortaſſe inquinatum: ſi tamen hęc lectio ſincera eſt, ut nos putamus, hic ſenſus ex ea elici poteſt: ut Cicero Atticum rephendat, qđ Nonis Iulijs ad Brutū ſcribens dixerit, quaſi honores Cęſari ob timorem à ſenatu decretos confirmaret, cum Quintilibus dicere debuerit: ea.n. quæ per uim, & factionem uoluerat ſibi decerni, irrita eē debebāt illo interfecto, hoc ipſo in libro eandem hanc rē, niſi fallor, tangit, cum inquit. Quintus.n. altero die ſe aiebat in Neſida. viij. Id. ibi Brutus: quam ille doluit de Nonis Iulijs, mirifice eſt cōturbatus. ꝑcipue autē ita menſem illū appellans Brutū, reliquosq́; lędebat: qui ſi honores Cęſari decreti, ut clariſſimo ciui, & optime de rep. merito manerent, ſicarij, parricideq́; iudicarent, neceſſe erat: legimus tñ apud Dionē nullo. S·C. ſancitū eſſe, ut menſi huic priſcum nomen redderet: multosq́; ita eum appellare non dubitaſſe timore multitudinis, ne magis exaſperaretur: uerba eius adpoſuimus ἐπειδή τι οὖν τι τοῦτο τῆς φόβῳ τοῦ ὁμίλου ἐκώλυσε οὕτω δὴ καὶ ἄλλα τινὰ τῶν ἐς τὴν τοῦ καίσαρος τιμὴν προσδεδογμένων ἐγίνετο τόν τε γὰρ μῆνα τὸν ἰούλιον ὁμοίως ἐκάλεσαν καὶ ἱερομηνίαις τισὶ ἐπινικίοις ἡμέραν ἰδίαν ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἐβουθύτησαν: quod aūt Brutus in Neſide cāpanię hoc tpe manebat, teſtat Cicero hoc ipſo i libro ſępius: & in.x·Philippica ſic inquiēs de Bruto. At hunc his ipſis ludoꝝ diebus uidebam in inſula clariſſimi adoleſcentis Luculli ꝓpinq ſui, nihil niſi de pace, & concordia ciuiū cogitantē: quo.n. uniuerſę nomine uocant, inſulam ibi appellat, quā hic ſuo ipſius inſulæ, & ꝓprio noīe Neſida appellat, à græca uoce νῆσος ὑποκοριστικῶς ꝓp inſulæ paruitatem deducta noīatione: qđ ēt in uetuſtis oībus exēplaribus in principio huius epiſtolæ diuerſum eſt,

quāuis

quãuis corruptum exiſtimẽ,libet teſtari:FLENS.n.pro IENS in illis ſcriptum eſt:hoc aũt participiũ & is ẽt modus dicendi apud hunc auctorem alibi eſt:vt lib.iij.harũ epiſtolarũ. Ante diẽ.iiij.Kal.Maiens in Põpeianũ bene mane hęc ſcripſi,vt vix iã dubitari poſſit,qn ita legẽdũ ſit.

533 Redeo ad meum igitur ἰλθωμεν:in gręca dictione exiſtimo mendũ eſſe:nã & in priſcis exemplaribus diuerſi characteres ab his ſunt,& ex hac lectione nullũ ſatis idoneũ,& cõmodum ſenſum elicio:nec tamẽ potui unq̃ ex vetere ſcriptura aliquid quod probarẽ eruere:eã igitur proponã,vt oẽs ingenij ſui neruos in hoc loco corrigendo intẽdere poſſint,eſt aũt hæc,nã in latinis vocibus nihil diuerſũ eſt: ΕΤΕΩΜΕΝ quã potuimus maxima cura,& diligentia antiquas notas expreſſimus,& effinximus.

533 Diemachos agro pulſos &c.Locũ hunc veterũ codicum auxilio videmur nobis correxiſſe. Dyme vrbs eſt Achaiæ,cuius ciues Dymęi appellantur:in ea Põpeius cõſtituit maiorem partem,quos vicerat,piratarũ,ibiq; habitare iuſſit:penẽ.n.icolis ſpoliata erat:multũq; & fertilẽ agrũ hẽbat:tradit hoc Plutarchus in Pompeio his verbis τοῖς δὲ πολλοῖς οἰκητήριον δίδωκι δύμην τὴν ἀχαΐδα χηρεύουσαν ἀνδρῶν τότε γῆν δὲ πολλὴν καὶ ἀγαθὴν ἔχουσαν: Hi igitur,cũ ipſis ager ereptus eſſet,denuo piraticã exercere cœperunt:quod veriſimile erat eos facturos,poſtq̃ eo,quẽ colebant agro pulſi eſſent,ad antiq̃ vt artem,vitãq; redirent: Notandũ aũt eſt qũo clauſulã hanc Cicero in hunc locũ inculcarit,anteq̃ ſuperiorem ſnĩam expleſſet: qđ.n.infertur,videndũ eſt,vt manſio laudetur:cũ ſuperiore ſnĩa cõnexum eſt,& illam perficit:non tñ ſeriem horum verborꝫ immutandã cenſeo:arbitror.n.cũ MEAM PROFECTIONEM LAVDARI GAVDEO dixit,non dũ ipſi in mentẽ veniſſe,quod poſtea ſuccurrit,addere,& ob id ad aliã rem trãſiſſe,qua expoſita tum demũ cogitaſſe illud ſupiori ſnĩę adfigere:quod in epiſtolis non mirum videri debet.

533 Ευφμοτία Bruti vř &c.Ita in cũctis impreſſis legitur deprauate:antiqui libri multo integriores,in quibus penẽ incorrupte ἐν ὁμοπλοίᾳ ſcriptum eſt:nã ita legendũ eſſe,nemo (niſi fallor) negabit:ſnĩa.n.optime q̃drat:& hac ipſa voce nõ ſemel hoc in libro vtiř cũ de hoc ipſo negotio Cicero agit,vt cũ inqt: Hęc aũt nauigatio hẽt quaſdã ſuſpitiões periculi:itaq; cõſtituebã vti ὁμοπλοίᾳ,paratiorẽ offendi Brutũ,q̃ audiebã:& nõ multo poſt:Bruto cũ ſæpe inieciſſem de ὁμοπλοίᾳ,nõ pinde accipe viſus ẽ,atq; ego putarã.Qui aũt vnà nauigãt,vt facilius ſe à piratis tueanř, ſaluosq; pſtent,hi ὁμοπλοίαν facere dicũř nr̃i tp̃is nautæ cõſeruã facere appellãt,qa illi,q ita nauigant,mutuã ſe ſalutẽ procurare pmittãt,fidẽq; dent, ſe p his,ſi oportuerit,pugnaturos,eadẽq;,quę ſocij picula ſubierint,ipſi quoq; ſubire nõ recuſaturos:quia ãt Brutus Claſſis nõ nihil hẽbat:iõ Cicero cũ eo ĩ gręciã nauigare cupiebat,vt tutius,quo volebat pueniret.

533 Ob ius.n.recenſes multa &c.Nemo nõ confeſſus eſt hunc locũ deprauatum eſſe:alij aũt alijs modis corrigere tentarunt:nobis rectius viſum eſt veterem ſcripturam deſcribere,notamq; quę mendũ indicet,adponere,nihil.n.nobis in mentem venit,quo poſſimus maculas has eluere,& quæ ab alijs adhuc excogitata ſunt,violenta nobis,& inania videntur.

533 Sed Xenonem perexigue & κατακερματίζειν præbere.Spatiũ longo tp̃e hic inane mãſit:græca.n.dictio,deſiderabatur:nõnulli κατακερματίζειν repoſuerũt,nõ cõſultis antiquis exemplaribus quę eius dictiõis,ne vmbram quidem habent,Germani primi recte,& noſtris manu ſcriptis cõuenienter γλίσχρως reſtituerunt:nullo.n.magis proprio,& apto verbo vti poterat.ut Xenonis puſillum,& ſordidum animum exprimeret,qui nimis parce,& illiberaliter pręhebat,quæ Ciceroni filio attribuere debebat:qn & nos vocem habemus noſtro in ſermone à gręca hac vt arbitror,deductã,paulũ tñ ĩmutatam,qua ſordidũ,& puſilli animi hominẽ appellamus,aduerbiũq; ab ea formatum,qđ in ſignificatu huic mirifice rñdet.

534 Loco quidem meo ſi tibi videbiř poteris.Quàm deprauatus,inquinatusq; multis fœdis maculis hic locus eſſet,dici uix põt:qui cũctos hactenus imp̃ſſos libros in manus capiẽt facile id pſpicient: cũ tñ ope melioris,& antiqoris noſtri codicis nobis purgaſſe,& reſtituiſſe uidemur,ita claro, & manifeſto ſenſu, ut nulla ferè cõfirmatione indigeat:ueterẽ aũt ſcripturã hic ponere uiſum eſt:ne aliqs à nobis hãc fictã, aut nimis extortã putet,eſt aũt hæc. LOCI QVO MEO SI TIBI VIDEBITVR POTERIS EVM &c.Reliqua.n.nullã ullius induſtriam deſiderabant,cũ integra,& optime ſcripta in eo eſſent, q̃uis in uulgatis corruptiſſima:nos prima duo uerba,quę puerſionis aliq̃tũ hẽbant ita parce caſtigauimus: LOQVI CVM EO:&c.quã ſæpe obſeruauerim⁹ ĩ hoc codice,& in Mediceo illo ẽt C. p Qu. ſcriptũ eſſe,aut alibi teſtati ſumus,aut nihil attinet dicere,eſt.n. id crebrũ & vſitatũ:unum tñ locũ adducem⁹ ex fine antecedentis libri,ubi COAD pro quoad ſcriptũ eſt eodẽ modo quo hic LOCI pro loqui:quouſq; inqes!coad erit integrũ:erit uſq; dũ ad nauem:ſed quũ idẽ hoc uerbũ eodẽ pacto ſcriptũ eẽ li. xvj. nobis nũc ĩ mentẽ ueniat,cur nõ id quoq; exemplũ adponamus,quo clarius ſit quod dicimus!ſermo ẽ de Octauiano:atq; à me poſtulat primo ut clã conlocař mecum,uel Capuæ.Quõ aũt pro cũ ferè ſemper ſcriptum in antiqs eſt,ſed potius cum tp̃is aduerbium eſt q̃ cum prępoſitio,ut hoc in loco.

534 Sed in laudando cõſumere:Germani in plaudendo legunt:Nos tñ receptã lectionem ſecuti ſumus, ſic.n. in cunctis,quos uidimus manu ſcriptis legimus:repręſentare improbitatem μεταφορικῶς dictũ nã proprie ſignificat pſentem pecuniã ſoluere:ut Cicero ſæpe utiř in his epiſtolis:q̃uis ẽt tranſlatio huius verbi ad alias res frequens ſit,& apud hunc & alios optimos quoſq; auctores:ut,Cęſarẽ commẽtario primo de Bello Gallico,itaq; ſe quod in longiorem diẽ conlaturus fuiſſet,repręſentaturũ,& pxima nocte de quarta uigilia caſtra moturũ.Verba aũt illa quæ paulo poſt legunř:dũmodo doleant aliqd,doleãt qdlibet:Afranij comici ſunt parũ immutata:eundẽ uerſum ſępe adducit Cicero ut li.iiij.Tuſculanaꝝ: ex quo illud eſt è uita ductum ab Afranio:nã cum diſſolutus filius,heu me miſerum dixiſſet:tũ ſeuerus

pater:Dūmodo doleat aliquid,doleat quodlibet.Nec multo poſt eundem verſum repetit.
534 Sed qm̄ furore illo extrudimur:q̄ inqnatus eēt hic locus,oēs perſpicere pn̄t:ea aūt ē in antiqoribus lectio,
vt ſi,qđ ſępe obſeruauimus,in mentē tibi reducas E.ſcilicet in F.mutatū eſſe poſſe, maculas penè oēs
deleueris,& locū vt arbitror reſtitueris,qa animaduertimus crebro in hoc ab eo q nr̄m antiqorē librum
deſcripſit,peccatū eſſe,iō hic ēt vitiū illū feciſſe exiſtimauimus,idq; correximus,nāq; cū in villa māſiſſe
intelligiť ēt ex his verbis,quæ aliq̄to poſt legunť:at mihi cū ad villā rediȷſſem Cn. Lucceius,q multum
» vtiť Bruto &c.narrat aūt ſe qm̄ cū nauib⁹ in ſtatiōe ad villā in qua erat manere nō poterat Euro illi mo
leſto Brundiſiū in tutiorē portū velle ꝓficiſci:nā illinc ēt nauigationē in græciā expeditiorē,& ſine peri
culo fore,q̄uis legiones,quæ illic erāt,nō nihil timoris adferrēt: infero aūt mari piratis,obſidentib⁹ ſine
claſſis p̄ſidio nō tutū eſſe nauigare:putamus aūt itelligere villā P. Valerij,de qua ſic in pria Philippica.
» Cū aūt me ex Sicilia ad Leucopetrā,qđ eſt agri Rhegini promōtoriū,venti detuliſſēt: ab eo loco cōſcē
» di,vt trāſmitterē:nec ita multū ꝓuectus reiectus Auſtro ſum in eū ip̄m locū vn̄ cōſcenderā,cūq; intēpe
» ſta nox eſſet,māſiſſemq; in villa P. Valerij comitis,& familiaris mei,poſtridieq; apud eundē ventū expe
» ctans manerē &c.his aūt ipſis penè verbis hoc in libro vtitur cum eandem rem exponeret.
534 Quod verò ſine munuſculo ſcribis &c.Credimus SINE MVNVSCVLO abūdare,& ex inferiore loco
huc importune trāſlatas ambas has dictiones:in quo ēt cōcordes Germanicos libros hēmus: vt ēt i eo,
qđ O TITE,pro,OTIO ſcripſimus:nec tn̄ adhuc mihi penitus purgata recepta lectio vř, vereor āt ne
deminuta,& māca ſit,qđ corrigere nō poſſumus:vnum tamen p̄terea volumus diligētē lectorē admo
nere, in noſtro illo ꝓbatiore codice vocem hāc,ADDIS,non legi,quod ꝑturbatiorē adhuc intellectum
facit:& niſi hoc culpa librarij acciderit magis mutilū eſſe hūc locū arguit:hoc tamen nō recepimus cō
tenti id admonuiſſe.
535 Quāq̄ te nihil fefelliſſet:verūtamē expecto &c. Veteres codices SED EXPECTO,hūt,quā lectionē ꝓba
uimus,vt VERVMTAMEN,eo quo ſupra ſignificatu ſępe à Cicerone accipi docuimus,hic ēt ſum
» ptū ſit:oñdimus aūt id li. xiiij.in eo loco.Scis q̄ diligā ſiculos,& q̄ illā clientelā honeſtā iudicem, multa
» illis Cæſar,neq; me inuito,etſi latinitas erat nō ferenda:verūtn̄.Ecce aūt Antonius &c.Hic aūt cum ſe
gaudere dixiſſet illi ſuas literas ante à tabellario redditas,q̄ à Quinto F.(illæ.n.Atticū admonebant,
ne crederet lr̄is ſuis,quas Q.puer ad eū adlaturus erat,eas.n.ſe arbitratu illius patriſq; ſcripſiſſe:nec ma
gnopere illis quæ pollicebať puer,fidē hře) tm̄ tn̄ ſe dicit cōfidere prudentię Attici, vtſi priores ēt illæ
peruenissent,nō tn̄ id aliqd incōmodi adlaturū fuerit.qđ pulchre ipſe animaduerſurus eēt,cogitaturuſq;
ſe hoc petenti puero negare(quo minus.ſ.illius probitatis ſpōſor apud Atticū fieret),nō potuiſſe: non
tn̄ vt id ex aīo,& quod ita ſentiret ſcripſerit,ſe ſperare,unq̄ illū crediturū fuiſſe quod q̄ male de puero illo
exiſtimaret,ſciret:intulit aūt VERVMTAMEN:quaſi diceret q̄q̄ ſperē te nō facile decipi potuiſſe, tn̄
cōmodius fuit ita accidere,vt priores.ſ.illę redderentur,quę totam rem aperirent:ita.n.facilius cogita
re poteris,quid agendum ſit:reliqua ita perſpicua,vt nulla declaratione egeant.
535 Relinqmus,n.pacē vt ad bellū reuertamur.Hęc pluribus modis vatē,diuinūq; Ciceronē fuiſſe arguūt:nā
& ita accidit,ut ariolatus ē:& crimini ipſi datū ē ab inimicis eū Roma fugiſſe,q tranqllū illū ſtatū ciui
tatis ferre nō poſſet:turbatis aūt reb⁹,neglectis ſpecioſis illis cauſis,quas tūc iactabat libēter ad tumul
tū,& bellū aduolaſſe.Q.aūt Fuſius Calenus apud Dionē,q cuncta Ciceronis crimina aucupať, in ea,
quā cōtra ip̄m orationē habet,dū Antonium tueť,accuſationibuſq; Ciceronis rn̄det,hoc ēt his verbis
ei exprobat· ἢ οὐχ ὁρᾶτε ὅτι καὶ μετὰ τὸν τοῦ καίσαρος θάνατον ὅτι μὲν τὰ πράγματ' ὑμῶν δι' αὐτὸν εἴη μάλιστα (ὡς
οὐδ' αὐτὸς ἀρνήσασθαι δύναται) κατέστη ἀπεδήμησε καὶ ἀλλότριον καὶ ἀκίνδυνον ἑαυτῷ τὸν τῆς ὁμονοίας ὑμῶν βίον εἶναι
νομίζων ἐπεὶ δὲ τὰ πράγματα αὖθις ἤσθετο μακρὰν χαίρειν τῇ τε γῇ καὶ ταῖς ἀθήναις φράσας ἐπανῆλθεν.
535 Et qd amas Deiotarū & nō amas Erā:quia veteres oēs,nouoſq; codices cōcordare animaduerti,nō viſum
eſt aliqd īmutare,q̄uis exiſtimē HIERAM potius legendū eſſe:ſic.n.hunc appellat(vt arbitror) in ora
tione ꝓ Deiotaro,in qua ſæpe eū noiat:fuit.n.is Regi amiciſſimus,eiuſq; opa Rex in magnis rebus ſp
vſus eſt:quē ēt cū alijs ad Cæſarē ꝑ ſalute ſua dep̄cāda miſit: cū apud eum abſens Deiotarus cauſam
» dixit. Verba Ciceronis in ꝑoratione hęc ſunt. Corpora vero ſua ꝑ ſalute regū ſuorū hi legati tibi regij
» tradūt Hieras,& Bleſamius,& Antigonus tibi,nobiſq; oībus iā diu noti:eadēq; fide, & virtute p̄ditus
Doryalus,q nuper cum Hiera legatus eſt ad te miſſus cum regū amiciſſimi,tum tibi ꝓbati,vt ſpero.
536 Etſi cū proceſſerimus exploratiora videbunť,& teſtibus vtemur:Hunc locū inquinatum eſſe omnes vide
re poſſunt:quid.n.nauigationi cum teſtibus! Veteres codices habent TESTIS: nos TECTIS caſtiga
uimus,ut de tectis nauibus intelligas: modice vt vides,& parce à priſcę lectionis veſtigijs declinantes:
quia tn̄ falli potuimus antiq̄ ſcripturam teſtatam reliquimus.
536 Bruto cū ſpem inieciſſem de ὁμοπλοίᾳ &c.antiqui libri SAEPE:vbi excuſi ſpē habent: veterē aūt lectionē
ſinceriorem iudicamus:inijcere hic ſignificare videť inter loquendū,quędā breuiter proferre,quę deſide
riū noſtrum ſi acute,vt dicta ſunt,accipianť,indicent:quēadmodum hoc verbum vſurpat Trebonius
» in epiſtola ad Ciceronem,vbi de Cicerone filio loquiť:qui cum mihi in ſermone inieciſſet ſe velle Aſiā
» viſere,nō modo inuitatus,ſed ēt rogatus eſt à me,vt id potiſſimum nobis obtinentibus prouinciam,
faceret:Miratur igiť Cicero,cum ſæpe in ſermone Bruto inieciſſet ſe cupere cum eo in Græciā nauiga
re,illum non cupide id arripuiſſe:nā vbi ACCIPERE antea legebatur, ARRIPERE emendauimus
auctoritate veterū codicum adducti,& verbi huius elegantia.quod optime hic cōuenit: nā & æquum

cēſebat

cenſebat pro ſua dignitate ſe quæ ſua voluntas eſſet leniter admonere,& Brutum vix percepto eius ſenſu non modo id facile pati,ſed ẽt libenter,& cupidè expetere debere,ſeq; eius nauigationis ſociũ offerre ſic dictum eſt illud à Cherea in Eunucho; Submonuit me Parmeno ibi ſeruus,quod ego arripui. Cicero de Orat.lib.ij.Magiſtrum aũt,quem vellet eligeret,me quidem ſi audiret,L.Craſſum,quod iſte arripuit,& ita ſe facturum confirmauit.

536 De legionibus ſtatuerunt vt quidã arbitrantur &c.Corrupti hac parte erant oẽs formis excuſi libri:nos ingenuam,vt putamus,lectionem auxilio vetuſtorum codicum reſtituimus:nã DE LEGIONIBVS partẽ putamus eẽ ſuperioris clauſulę:vt,& ibi ideſt venuſię expectem nunciũ de legionibus,intelligamus:ſtatimq; inferat:ſi aberunt ipſæ legiones,vt nõnullorum eſt opinio,Hydruntem ſcilicet proficiſcar: ſi neutrũ erit ἀσφαλὲς ideſt ſi nec Hydrũtẽ petere,nec Venuſiæ manere periculo vacabit, eodẽ reuertar: legiones aũt Brundiſij,& circa ea loca adeſſe rumor increbuerat,quas oĩno vitare pp quaſdã ſuſpiciones periculi volebat Cicero,queãdmodũ ex multis locis colligit̃:vt ex hoc,q nõ multo ante eſt. Iter illud Brundiſium,de quo dubitabã.ſublatum videt̃,legiones.n.aduentare dicunt̃:quãuis aũt aliquantulũ cõtaminata ſit vetuſta etiã lectio,non tñ tales eam maculę occuparunt,vt non facile elui poſſint.

536 Atq; vtinã te illis: Illic habẽt veteres codices,quos ſecutus ſum,hæc.n.recta eſt (vt opinor) lectio: vt illic ideſt Athenis intelligas:ſpem.n.ei proficiſcenti dederat Atticus,ſe ante,q̃ illinc Cicero diſcederet,Athenas venturũ:nã prius inquit·Deinde tu iã,vt ſpero,& vt pmittis,aderis:quod qdem ſi acciderit,oĩa nobis erunt meliora:& nõ multo ante:mihiq;,aut ſcribe,aut,quod multo malim,adfer ipſe.

536 Cupidius ille meorum.Legimus interrogantis geſtu: CVPIDVS ILLE MEORVM! Giæcam aũt vocẽ,quæ diu deſiderata eſt,Germani primi reſtituere:eandem incorruptã habent noſtri antiquiores libri: quare non dubitandũ,quin recta hęc ſit lectio:ſignificatus eius planus eſt,& notiſſimus.

536 Ego adhuc videbo &c.Poſtremã hanc vocẽ manu ſcripti codices paulo antiquiores nõ hñt:& ſanè ſuppleta eſt ab his,qui ſtructuram horum verborum non percipiebãt:quod ſi quæ κατὰ παρένθεσιν legenda ſunt,notes,nihil hac lectione clarius,& planius erit,intelligesq; dictionem illam VIDEBO non ſolũ inanẽ,& ſuperuacancã eſſe,verũ etiam oẽm horum verborum ſenſum conturbare.

537 Sed putabã cũ Rhegiũ ueniſſem fore,vt ſi &c·Diu iacuit hęc ſnĩa,cũ plura græca verba deſiderarent̃,ſine qbus impfecta erat:ea primi Germani reſtituere ex veteribus codicibus:eandẽ aũt nos lectionẽ in nr̃is exẽplaribus repperimus:ſunt ãt verba Homeri ex Odyſſeę.iij.libro,à Neſtore pnũciata cũ Telemacho loquẽte ἔνθ' ἄλλα μὲν αὐτὸς ἐπιφράσσεαι... Eſt aũt tã uariũ Homeri poema queãdmodũ oẽs ſciunt,vt nihil ferè dici,excogitariq; poſſit,qđ verbis ipſius exprimere nõ facile ſit ei,q in ipſius lectione attente verſatus ſit:olim aũt Romanis hoĩbus,ne dũ Græcis tã familiare,& tritũ,ut oẽs eius ſnĩas memoria tenerent,& cũ uſus illis erat in ſermone proferrent,& ad oẽm ſuũ ſenſum patefaciendũ accõmodarent:qđ tam planũ eſt,& vnicuiq; notũ,vt id cõfirmare non oporteat,ſiquidẽ in his epiſtolis,& alijs ẽt ſuis libris Cicero crebro tãq̃ prouerbia,& ſnĩas maxime ratas,teſtimonia eius adducit,quod à pleriſq; alijs ſcriptoribus ẽt uſurpatum eſt:ut Suetonio,qui Homericis uerſibus cõcepta mentis ſæpe exprompſiſſe Romanos Cęſares narrat:multis aũt hoc locis facit,è quibus unũ adducemus,q deprauatus eſt,nec patiemur,q̃uis nunc aliud agamus cũ diutius ingnatũ manere: eſt aũt in Caligula cũ inquit. Interdũ cum Capitolino Ioue ſecreto fabulabatur,modo inſuſurrans,ac prębens inuicem aures,modo clarius,nec ſine iurgijs:nam uox cõminãtis audita eſt ἤ μ' ἀνάειρ' ἢ ἐγὼ σέ: Sic enim legendũ eſt,nõ vt in cunctis excuſis codicibus ſcriptum eſt εἰς γαῖαν Δαναῶν περάσω: Huius autẽ lectionis (ne aliquis hæc nos fingere fortaſſe exiſtimet) ea ueſtigia ſuperſunt in vetere codice, qui eſt in Diui Marci bibliotheca,vt qui dilig̃ẽter ea animaduerterit,queat hanc agnoſcere,& ex notis illis ingenuam eſſe iudicare:ſed ut omnis dubitatio tollatur,Dion de Caligula loquens,eandemq; rem diligenter exponens locum illũ Homeri eum pronunciaſſe tradit:hæc ipſius verba ſunt τάς τε βροντὰς ἐκ μηχανῆς τινὸς ἀντεβρόντα καὶ τὰς ἀστραπὰς ἀντήστραπτε καὶ ὁπότε κεραυνὸς καταπέσοι λίθον ἀντηκόντιζεν ἐπιλέγων ἐφ' ἑκάστῳ τὸ τοῦ Ὁμήρου ἤ μ' ἀνάειρ' ἢ ἐγὼ σέ: Vt autem diligentia remedioq; pluribus uulneribus medeamur quamuis pręter conſuetudinem noſtram longius euagemur,monemus corrigendum eſſe locum apud Senecam libro primo de Ira:vbi relicto inani ſpatio uerba eadem deſiderantur:ſic enim legi debet:Eloquent̃ aliqd,qđ tu magni putes,ſicut C.Cæſar,q iratus cœlo quod obſtreperet pãtomimis,quos imitabatur ſtudioſius,q̃ ſpectabat,quodq; commeſſatio ſua fulminibus terreretur prorſus parum certis: ad pugnam uocauit Iouem:& quidem ſine intermiſſione Homericum illum exclamans verſum ἤ μ' ἀνάειρ' ἢ ἐγὼ σέ quanta demẽtia fuit:putauit aut ſibi noceri ne à Ioue quidem poſſe.aut ſe nocere etiam Ioui poſſe:ſunt ãt λ. ψ. pnunciata ab Aiace Telamonis filio cum deſcendiſſet in certamẽ cum Vlyſſe: in ludis quos Achilles in Patrocli inferijs faciebat:cum enim inter eos diu certatum eſſet: ad neutrumq; uictoria inclinaret,eaq; res iam Achiuis tędium adferret, impatiens more Aiax, furoriſq; plenus, ut id cito certamen finem haberet ita Vlyſſem allocutus eſt: διογενὲς λαερτιάδη πολυμήχαν' Ὀδυσσεῦ ἤ μ' ἀνάειρ' ἢ ἐγὼ σέ· τὰ δ' αὖ Διὶ πάντα μελήσει: Eſſe autem hunc vnum ex Homeri verſibus, qui tanquã prouerbia in ore omnium verſari ſoliti eſſent,declaratur etiam ex epiſtola quadam Philoſtrati, in qua hęc verba ſunt. ὁ δὲ ἐντιμίαν ὑπέχει πικρὰν τὰ ἔργα... καὶ χαμαικοιτίαι καὶ ἡ πρὸς θάλπος καὶ χειμῶνα ἀντίταξις καὶ ἤ μ' ἀνάειρ' ἢ ἐγὼ σέ.

538 Qui ἀθανασίαν bene relinqs patriam.Neſcio an in his Attici verbis mendũ aliquod ineſſe dicã,ſiue poti-

us ipſa ſcrupuli aliq̃tulũ hřc,quia totũ locũ nõ adducat Cicero:idq; obſcuritatẽ hanc procreet:nã cer-te nõ nihil ſubeſt,qđ nõ parũ moleſtũ eſt,& ſniam perturbat:nec.n.mirũ videri deberet,ſi ex paucis ver-bis ex aliqua epiſtola citatis,cũ ea,quæ antecedebãt,aut cõſequebant̃ ignota ſint,iteger ſenſus nõ col-ligeret̃:alij mendoſum locũ prorſus eſſe putãtes corrigere conati ſunt:cũ his igit̃ anguſtijs p̃meremur, tutius viſum eſt antiq̃ lectionẽ reddere,& exſcribere:quare pro,relinques, RELINQVE legimus,ne à vetuſtorũ codicũ fide in re dubia diſcederemus:cũ.n.vulgata ẽt lectio ſuſpecta ſit,& incerta,cur non ad illorũ potius auctoritatem cõfugiamus,q̃ recentẽ,& eã parũ firmã lectionẽ tueamur?ſed aliud ẽt in pxi-mis verbis Ciceronis diuerſum eſt ab impreſſis in iiſdem codicibus,quod tamen omiſimus, ne veterẽ quoq; lectionem cogeremur corrigere,nam niſi eam adiuues,prorſus inepta eſt,& falſa,vbi.n. PROHIBEBAS alij habent,in illis IVBEBAS eſt:quod ſi velles è duabus poſteriorem negationem tollere,for-taſſe non male faceres:Eſt.n.q̃n aliqua quempiam agere iubemus,hortamurq;,quæ nõ probamus, ſed illi,periculi,& incõmodi alicuius vitandi cauſa,vt ea faciat,auctores ſumus.

538 Apud Heletem fretum:Fluuiũ legendum eſt:cuius quidem lectionis non parua veſtigia ſunt in probatio-re noſtro exemplari:Heletem autem fluuium eſſe notiſſimum eſt:cuius ẽt in quadam ad Trebatiũ epi-
» ſtola his verbis mentionem facit:Neq; Heletem nobilem amnem deſeres.

538 Deſperatiõis ac religionis reip.Nõ ipſi primi deprauatũ hunc locũ eſſe cenſuimus:ſiqdẽ aiunt Beroaldũ doctũ uirũ RELICTIONIS REIP.ſolitũ legere:nos magis vitiũ,& maculã aliq̃ ſubeſſe adfirmare au-demus,q̃ quõ caſtigari,& elui poſſit proferre:tã nouũ.n.auribus meis hoc nomẽ eſt,vt id temere recipe-,& probare hereã: in antiquiorib.exẽplarib.eadẽ ferè lectio eſt,vna tñ litera imutata RELIGIONIS ĩ illis legit̃:nõ multũ diſſimilis emẽdatio eẽt,ſi REIECTIONIS legeres,nec magis à priſca ſcriptura de-clinaret,ſi queadmodũ capeſſere rẽp.ita ẽt reijcere rẽp.Cicero alias dixiſſet.i.abijceſ curã reip.& totũ ſe ab eius adminiſtratiõe remouere:videndũ ẽt accuratius,an in verbo illo quod ſequit̃ FLENTES mẽdũ ſit(vt puto)cogitandũq; attentius eſt,an EVNTES caſtigari debeat:hac quoq; parte vetuſtiores codi-ces nihilo recentibus excuſiſq; ſinceriores ſunt:quãuis ab illis deſtituti ſilere ſoleamus:tñ hic iterũ quid in mentem incidiſſet,cum hæc cõmentaremur,proferre non veriti ſumus.

538 Prouides ſicui qd debet̃:PROVIDE legi debere putaui,eſſeq; hũc locũ ex epiſtola Attici iiſdẽ verbis repe-titũ:quare maioribus cũ literis,vt neminẽ amplius fallat,ſcripſi.Atticus.n.erat,q Ciceroni famã ſuam cõmẽdabat:cũ.n.Romæ eẽt,quę parãdę,cõficiẽdęq; pecuniæ difficultas eẽt,videbat,vt diligẽter iube-at illũ prouidere,vt cũ dies pecunię ſoluẽdę venerit,ſit vnde par pari rñdeatur:q aũt accuratius,quæ in-feruntur verba attenderit,perſpiciet,ea quæ Attice eſſe dico,à Cicerone prolata eẽ non poſſe: maxime
» cũ conſiderabit,verbis ẽt quibuſdam nedum ſuię ipſi reſpõdere,vt cum inquit:ut quid poſſem prouide-re in mentem mihi nõ veniret:ita.n.primo huius clauſulæ verbo reſpondet.

538 Piliam πειρᾶσθαι παραλύσει:Nõnulli q̃uis non ſolum vetuſti,ſed ẽt noui excuſiq; codices ita ſcriptũ recte hřent,hunc tñ locũ deprauarunt:ex noı̃eq; qđ dandi caſu à priore verbo regebat̃,verbum infiniti tp̄is effecerunt:ſtultiſſimeq; TENTARE DISSOLVERE,interp̄tati ſunt:cum πειρᾶσθαι hic quo ſignifi-catu ſæpe latini elegãtiſſimi auctores tẽtari capiũt,acceptũ ſit:hi ſũt Lucretius,Horatiꝰ,Cicero multis locis:nec nõ Cęſar li.iij.de bellis ciuilibus:q ſic inqt & grauis autũnus in Apulia, circũq; Brundiſium
» ex ſaluberrimis Gallię,& Hiſpaniæ regionibꝰ oẽm exercitũ valetudine tẽtauerat.Sed & græci quoq; eo-dẽ ſignificatu græco hoc ipſo verbo vtunt̃.Strabo li.xvj. πειραζομένης δὲ τῆς στρατιᾶς ἐπιχωρίοις πάθεσιν &c.

539 Quingentos denarios dat.Melius QVIGENOS,vt habent manu ſcripti codices:qđ aũt hic Cicero de-narios,Dion cum hanc rem lib.xliiij.narraret.drachmas dixit:ita.n.inquit ὁ καῖσαρ τοῦ ἀντωνίου δὲ ἐς τὸ βρεντέσιον πρὸς τοὺς στρατιώτας τοὺς ἐκ τῆς μακεδονίας προπεμφθέντας ἀφορμήσαντος ἐκεῖσε μὲν ἔπεμψε τινὰς μετὰ χρημάτων ὅπως σφᾶς σφετερίσωσι προκαταλαβόντες,αὐτὸς δὲ μέχρι καμπανίας ἐλθὼν πλῆθος ἀνδρῶν ἐκ τῆς καπύης μάλιστα τι καὶ παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ὡς τιμωρεῖν ἔλεγε τήν τε χώραν καὶ τὴν πόλιν ἀληφότων ἤθροισεν ὑπισχνεῖτο τε σφίσι πολλὰ καὶ ἐδίδου εὐθὺς τότε κατὰ πεντακοσίας δραχμάς.

539 Fugiam Romã,ne deſideremur:nõ poſſum me cõtinere quin ſuſpicionẽ meã narrem:ualde.n.timeo,ne in his verbis aliquid mendi lateat:quã n.FVGIAM ROMAM vim habere poſſit non video,aut qui lo-cus fugæ Roma illi eſſe potuerit,pręcipue cum inferat,ne deſideremur:quis.n.ſic loqueretur,ne dum la-tini ſermonis parens potius,q̃ optimus auctor?eſt omnino neſcio quid,quod me lędit, perturbatq;: id autẽ magis cogitare,q̃ exponere,& pronunciare poſſum:in veteribus codicib.parum omnino diſcrimi-nis,ſed tñ nõ nihil eſt:FVGAM,enim vbi reliqui FVGIAM habent:id quãuis magis corruptum eſſe videatur,tamẽ adnotare debui,ſicunde lux,quę tenebras has pelleret,effulgere poſſet.

539 Centurias Capuæ,dinumerat.Longe diuerſius,& melius antiqui codices hñt: CENTVRIAT CAPVAE; DINVMERAT:Centuriare enim eſt milites in centurias diuidere:diſtribuebat.n.Cãpanos co-lonos in centurias:iiſq; pecunias dinumerabat:hoc & alibi verbo utitur,ego cum homines in tribuna-li Aurelio palàm conſcribi, centuriariq; uidiſſem &c.

539 Vi.Arpinum ueni.Ad.iiij.in Sinueſſanũ.Antiqua lectio valde diuerſa,quã tñ nõ recepimus,qa aliq̃tulũ ingnata eſt:nec tñ eam penitus dãnamus,nã utra ſincerior ſit,iudicari uix põt:vocis illius ARPINVM, in ea ueſtigiũ nullũ,ita.n.ẽ.VI.VENI AD ME IN SINVESSANVM:qđ ſi pro ueni,VENIT lege-retur,ut cũ ſupiore clauſula cõnecti poſſet,de tabellarioq; ſermo adhuc eẽt,fortaſſe nõ peccaretur certe uetuſtiori ſcripturę magis propinqua hęc caſtigatio eẽt,& fortaſſe ſententię non minus cõgruens.

Haſta

540 Haſta eã egre me tenui. Nos aliter hunc locum legimus, & niſi fallimur verius, vt ſic caſtigaremus inducti non paucis argumentis, & tamen non ſine veterum librorum auxilio, qui etſi aliquantulum hac parte corrupti ſunt, minus tamen ſunt, quàm ceteri inquinati: quomodo autem alij emendare cõati ſint, q volent facile videbunt, omnes.n. hunc locum vitioſum eſſe exiſtimauerũt. Probat Attici iudicium de ſicca, pollicetur q; ſe non aliter, q̃ ipſi viſum ſit facturum: fatetur tamen, vix potuiſſe ſe continere, quin, dum Antonij vitam, moreſq; perſtringeret, ſiccam quoq; accuſaret: putamus.n. de oratione aliqua intelligere, quam in Antonium ſcripſerit: & quã poſtea in.ij. Philippicam iniecit: licet ne emanaret omni
» diligentia tunc cauerit: nãq; in ea Antonio exprobat, quæ hic ſe in illum dicturum eſſe cõminatur, vt
» cum inquit. Sed hoc idcirco cõmemoratum a te puto, vt te infimo ordini cõmendares, cũ omnes recor-
» darentur libertinum generũ, & liberos tuos nepotes Q. Fadij libertini hominis fuiſſe: quãuis in præno mine, quod vitio librariorum potuit accidere in alterutro erratum ſit. Sed etiam in.iiij. eandem rem, vt
» arbitror, & ſi obſcurius tangit. Quæ porro amẽtię ſunt, cum dicere aliquid de vxorum ignobilitate cu-
» ius pater Numitoriam Fregellanã proditoris filia habuerit vxorẽ, ipſe ex libertini filia ſuſcepit liberos.

540 Tantũ vt ſciam παῖδες παίδων ſine vallo Lucullano &c. Pluribus maculis hic locus inquinatus erat, quas quãtum in nobis fuit, deleuimus, atq; id antiquorum codicũ auctoritate ſuffragante: παῖδες παίδων p poſteris frequenter vſurpari ab optimis ſcriptoribus notiſſimum eſt: nam Plato plurimis locis eo puerbio vtitur, & Ariſtoteles primo libro πολιτικῶν: Originem aũt duxiſſe ex Homeri hoc verſu λ. γ. arbi-
» tramur καὶ παῖδες παίδων τοί κεν μετόπισθε γένωνται: quem fortaſſe Virgilius interpretari voluit cũ inquit, Et nati natorum, & qui naſcentur ab illis: Lucilium aũt in ſuis Satyris ſumma libertate nobiles etiam homines maledictis inſectatum eſſe quis neſcit? vnde ab eo qui illum æmulatus eſt, dictum fuit: Seruit Lucilius vrbem te Lupe, te Muti &c. Dicit igitur Cicero nihil opus fore ſtilo Lucilij, vt poſteri ſciant Antonium ex C. Fadij filia liberos ſuſcepiſſe, ſine eo.n. orationem ſuam effecturam vt hoc futuris gen-
» tibus innoteſcat. eadem forma dicendi vtitur Varro in ſermonib. de agricultura: non'ne item L. Albu-
» tius homo vt ſcitis, adprime doctus, cuius Luciliano charactere ſũt libelli, dicebat, &c. In antiqoribus codicibus VALLO quoq; legitur vt in impreſſis, quod ſolum mihi moleſtiam exhibet, reliqua noſtræ lectioni conueniunt. id nos q̃ potuimus parciſſime caſtigauimus.

540 Moriar niſi facete: Locus vti videtur, mancus, & deminutus. In veteribus ſic legit̃ MORIAR FACETE NISI: ab ijs deſtitutus, quorum ope in dubijs rebus plurimum vtor, quid faciam non habeo optandũ vr̃, vt integriores aliqui codices reperiãt̃, aliter non video quomõ huiuſcemodi loca reſtitui poſſint.

540 Εἷς μοι μυρίων: Sincerior lectio eſt, quam ego ex antiquis exemplaribus hauſi ita recte in illis conſeruatam, vt prorſus omni macula vacet: eadem aũt hęc ſententia eſt atq; illa, quam lib.ij. harũ epiſtolarum latinis verbis ſic exprimit de Catone loquens: qui mihi vnus eſt pro centum milibus.

540 Quod vereris ne &c. Diu vox græca hic deſiderata eſt, vacuaq; illi ſedes relicta quo recipi poſſet, ſi quãdo inueniretur: gręci characteres, qui in antiquis libris reperiuntur conturbati, & peruerſi ſunt, eoſdẽ quos nos aut valde ſimiles ſuſpicor Germanos in ſuo antiquo codice habuiſſe ex his vocibus, quas ſcripſerunt, nec tamen probo illorum caſtigationem. ſic.n. legunt διδῶς λίσχες: Ipſe potius ἀδολίσχης legi debere iudicaui: ita enim loquax, nugaxq; appellatur: timebat.n. Atticus, ne Ciceroni loquax videretur quod longiores epiſtolas ſcriberet, quod negat Cicero: verũtamen quia veterem ſcripturam aliquantulũ deformatam emendare opus fuit, volui illam, vt eſt in antiquioribus tradere, itaq; cum fide eam deſcripſi, vt ſi forte in hoc deceptus eſſem, poſſet ab alijs doctioribus hic locus felicius corrigi: eſt aũt hęc ΔΙΔΟ, ΕΛΕCΧΟC. Quomodo à librarijs peccatum eſſe iudicarim, nunc omnes videre poſſunt: valde autem ſimilis eſt primę literæ forma quartæ in antiquo noſtro exemplari: nec mirum in hoc græcæ linguę rudes librarios erraſſe: ſi.n. quæ media latera ſecat, lineam, ad extremas ipſorum partes deduxeris, ſicq; latera ipſa coniunxeris, ex alpha triquetrum feceris, qua figura quarta apud gręcos litera notatur, ſi maiores literas quibus priſci illi vſi ſunt, quibuſq; ſemper in antiquioribus latinis libris gręcę voces ſcriptæ inueniuntur conſideres.

540 Quo Rubriana potius, q̃ quo Scipionis. Locus valde obſcurus, & (vt arbitror) deminutus: ſunt autẽ niſi fallor plures maculæ in his paucis verſibus, quę vix elui poſſunt ſine meliorũ codicũ auxilio: nam vbi paulo poſt CONTRA CIVIS IN ACIE: in antiquis exemplaribus PER CONTRA ſcriptum ẽ: quod potius arguit laceros: & male habitos eſſe oẽs hac parte libros, q̃ vllã opẽ afferat, quo facilius vera lectio inueſtigari poſſit: nõ veritus ſum hoc ẽt notum facere: q̃uis abſurdum, & manifeſto deprauatũ ſit: raro.n. inueni in antiquiore & probatiore illo huiuſcemodi labes lapſuſq;, quin aliquid in vulgari lectione vitij eo loco ſit: nam alioqui eſt etiam interrupta, & vndequaq; ſuſpecta recepta lectio.

540 O Tite tibi prodeſſe lætor. Nihil diſcrepãt ij, quos vidi antiq codices, ab excuſis, nec aliqd deſiderari arbitror, q̃q̃ alij ante hęc verba tres dictiones addiderint, ſic legentes: Librũ illũ meũ o Tite &c. Integrã igit̃ eſſe receptã lectionẽ puto: ſniamq; hãc ex ea elici nõ inelegantẽ, neq; inſuauẽ, vt cũ ab eo Atticus q̃ſiſſet qui eſſent illi, q tantope Antonio familiares eſſent, his verbis ipſi rñdeat, O Tite tibi pdeſſe lętor. i. magnã capio voluptatẽ cũ aliqua rõne tibi pſum, & volũtati tuæ morẽ gero ſtatimq; exponat, quod Atticus ſcire cupiebat, de Anagninis illis, de qbus ẽt loquit̃ in.ij. Philippica his verbis: preſertim cũ duos
» ſecũ Anagninos haberet Muſtelã, & Laconẽ, quorum alter gladiatorum eſt princeps, alter poculorum.

340 Viſum eſt non ἀοικεῖον: ſic legendum ſine dubio eſt. Olim hic etiam locus deminutus erat græcæ vocis defectu: quàm primi Germani reſtituerunt, & nos quoque in noſtro antiquiore libro inuenimus: οἰκεῖον proprium, accõmodatumque ſignificare nemini ignotum eſt, cõtrarium autem, ἀοικεῖον, quare hoc loco viſum eſt non ἀοικεῖον, viſum eſt accõmodatum ſignificat, & maxime congruens. Ariſtoteles etiã libros de moribus ad Nicomachum filium miſit: Græca hac voce vtitur Plutarchus in commentario, quo Apollonium conſolatur de obitu filij pro incõmodum, & importunum, ſic enim inquit τότε μὲν οὖν ὑπὸ τὸν τῆς τελευτῆς καιρὸν ἐντυγχάνειν σοι καὶ παρακαλεῖν ἀνθρωπίνως φέρειν τὸ συμβεβηκὸς ἀοικεῖον ἦν παρειμένῳ τό τε σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν ὑπὸ τῆς παραλόγου συμφορᾶς.

340 De M. Cœcilio dilucide. Veteres codices DE MYRTILO: quod etiam Germani obſeruarunt: de hoc ipſo, vt puto, in antecedente libro agit. Sed perſcribe quæſo quæ cauſa ſit Myrtilo pœnas quidem illũ pependiſſe audiui &c. nihil autem de eo amplius inueni.

341 Si Valerius Mitres ad me nomina gratioſorum miſerit. Sunt ſanè in hoc etiam nomine antiqui codices deminuti, ita tamen, vt non paruum ſinceræ lectionis veſtigiũ retineant: ſic enim habent IN TRES: quare interpres emendaui. De Valerio hoc interprete etiam primo libro harum epiſtolarum agit. De eo mihi Valerius interpres nunciat &c.

341 Meque Torquato &c. Hic locus deprauate in impreſſis legitur, ſed in manu ſcriptis non recte, ita tamen vt ſi primam literam tantum permutes, cum lectione quam in noſtro vides, eorum ſcriptura conueniat: nam Torquati ſecundo caſu in illis etiam eſt: mihi ſic caſtigare tutius viſum eſt, q̃ vt alij fecerunt, q tõtis permutatis dictionibus ſniam lõge diuerſam excogitarunt, & vt arbitror nõ valde hic accõmodatã.

341 Bonam enim vnde ἡρακλήδιω &c. Nos BONVM ANIMVM accedẽtibus noſtrę opinioni eruditis quibuſdam viris emendauimus, nam quæ ſequuntur, vt inuenimus in antiquis libris, ita ſcripſimus: appellat autem negotia ſalſa, plena ſalis, & facetiarum.

341 Ecce tibi altera, qua ortaris παρ' ἠνεμόεντα Μίμαντα: Primi Germani locum hunc reſtituerũt, cum antea inane ſpatium relictum in impreſſis eſſet: vbi grecę voces eſſe debebant: quo firmius autem credantur vera eſſe verba quæ reſtituta ſunt, & huius loci legitima, teſtamur & nos ea in noſtro codice inueniri: ſumpta ſunt ex Odyſſeę libro .iij. vbi à Neſtore pronunciantur cum Telemacho loquente: narrabat autem ille reditum grecorum à Troia: ea nunc Cicero, vt mos ipſi eſt, ad ſuam ſententiam accõmodat, nõ ſeruãs ordinem quo apud Homerum dicitur, ſed vt cõmodum ſibi fuit pronũcians: verba Neſtoris hæc ſunt ὀψὲ δὲ δὴ μετὰ νῶϊ κίε ξανθὸς Μενέλαος. ἐν Λέσβῳ δ' ἔκιχε δολιχὸν πλόον ὁρμαίνοντας, ἢ καθύπερθε Χίοιο νεοίμεθα παιπαλοέσσης, νήσου ἔπι Ψυρίης, αὐτὴν ἐπ' ἀριστέρ' ἔχοντες, ἢ ὑπένερθε Χίοιο παρ' ἠνεμόεντα Μίμαντα: Deſcripſerat autem Ciceroni Atticus iter quod tenere debebat, cum Romã veniret, vt pericula vitaret: ubi autem in Homero αὐτὴν. eſt, ipſe Appiam poſuit, quæ autem loca intelligat per ea nõia difficile (vt arbittor) ẽ ſcire.

343 Nos autem eius voluntatem ante Id. Decemb. ſciemus &c. Antiqui codices vulgatis mendoſiores videntur, cum tamen (quãuis aliquãtulum contaminati ſint) ſincerę lectionis veſtigia non parua retineant: PERSCIEMVS enim habent: cum PERSPICIEMVS (niſi fallor) legendum ſit: quod qui diligenter attenderit facile animaduertet: quod autem ſeqtur IN CASCA: male alij cum ĩſequẽti clauſula coniungebant, cum huic hęrere debeat. Nos inquit videbimus Octauiani voluntatem in Caſca ideſt in negotio Caſcæ: nam ſi Caſcę fauiſſet, vt tribunatum, quem à Cęſare dictatore habuerat, gereret, bene omnino de illo exiſtimari poſſe iudicabat: magnum enim eſſe putabat Cicero argumentum, ſignumque præclari eius in remp. animi, ſi hoc feciſſet: nam paulo ſupra dixit in hanc ſententiam: certiſſimum eſſe video diſcrimen Caſcæ noſtri tribunatum: indignum autem videbatur Cæſarianarum partium hominibus Caſcam honores illos gerere, quos ab eo obtinuerat, in quem poſtea tam ingratus, & crudelis fuiſſet: exprobauit autem hoc Antonius in epiſtola, quam ſcripſit Hirtio, & Cęſari, quod Caſcam ſcilicet Tribunatum gerere paſſi eſſent.

343 Non potui vt conſueueram reſcribere. Antiqui hic codices CONSVERAM habent: hoc enim verbũ nõ ſolum poetę ſed etiam qui proſa oratione ſcripſerunt ſæpe κατὰ συγκοπὴν pronunciant: id ego nõ ſemel in manu ſcriptis libris obſeruaui: ſunt etiam proxima verba parum purgata, & integra vt puto: ea multi multis modis conati ſunt emendare, ipſe vulgatam lectionem, quãuis ſuſpecta mihi ſit, retinui, eandem enim in manu ſcriptis inueni: quare non temerè reiciendam cenſui.

EX LIBRO QVI LVCVLLVS INSCRIBITVR.

MAgnum ingenium L.Luculli &c. Subtiliter,& eleganter diſputatum eſt
à diſerto,& eloquente viro in epiſtola quadam ſua,quomodo inſcribẽdi
ſint libri Ciceronis,in quibus quęſtiones Academicę explicãtur. Quid
autem ille poſtea de eo ſtatuerit,omnes ſcire arbitror,ego tamen non ſtu
dio concertandi,ductus,neq; quo ab aliquo libenter diſſentiam, ſed veri
inueniendi cupiditate incenſus,non veritus ſum ab illius iudicio leuiter
declinare:itaq; librum,quem ipſe primę editionis ſecundum appellauit,
Lucullum vocandum cenſui,me autem hoc non temere feciſſe, nunc co
nabor oſtendere. Primum nõ ſolum omnes manu ſcripti codices pro me
ſunt,ſed etiam multi impreſſi,in quibus Lucullus hic liber nominatur: eo
rum autem magni apud me ponderis ſemper auctoritas fuit, non con
temnendis preſertim rationib. comprobata:prætcrea Cicero ipſe teſtatur ſe librum ſcripſiſſe Lucullum
appellatum.cuius procemium laudes ipſius contineret,qui locus eum cum ſtudioſe plures epiſtolarũ
libros ob hoc euoluiſſet,pręterijt:nam ſi ab ipſo animaduerſus eſſet,perſpicuè vidiſſet hoc legitimum
eſſe huius libri nomen,nec ei opus fuiſſet primam,& ſecundam editionem excogitare:hęc enim Cice
» ronis verba ſunt libro.xiij.ad Atticum. Torquatus Romæ eſt,iuſſi,vt tibi daretur,Catulum & Lucul
» lum (vt opinor) antea:his libris noua procemia ſũt addita,quibus eorum vterq; laudatur. Quomodo
autem vir aliquis magnificentius laudari poſſit,q̃ Lucullus his paucis paginis exiſtimare nõ poſſum:
quod verò Catulum,& Lucullum dicit,ambos hos libros coniungens,Catulumq; ante Lucullum col
locans,cognoſcitur ex multis locis ex hoc libro,quem Lucullum debere appellari adfirmamus, hũc po
ſteriorem ſermonem fuiſſe:alium autem,qui hunc præcederet priore die à Catulo in ſua villa eſſe habi
tum,quem item Cicero literis mandauit,& Catulum (vt opinor) appellauit:interijt tamen ille,& gra
uiore fortunę condicione vſus eſt,q̃ germanus ſuus frater:inſcripſiſſe autem multos libros Ciceronem
more Platonis,& omnium ferè veterum,nomine eorum,qui in libris illis diſputabant,compertum om
nes habere puto:nam omni ratione,qua potuit,ſemper amicos ſibi homines,neceſſariosq; celebrare,&
illuſtrare non deſtitit: quin & à mortuis etiam laudatis viris,nec Romanis modo, ſed etiam Græcis,
eos quandoq; nominauit: nam Ciceronem teſtem citatum in Protagora memini me legiſſe: Plutar
chus autem in vita Luculli apertius adhuc, manifeſtiusq; totam hanc rem docet, narrat enim eum
valde vetere Academia delectatum eſſe: ſummaq; diligentia amicum ſibi, familiaremq; feciſſe Antio
chum illum Aſcalonitam, qui valde ſcriptis Ciceronis celebratur, quem tunc ea ratio, & diſci
plina acerrimum defenſorem, & patronum habuerit, & à quo inſtructus Lucullus Ciceronis, ce
terorumq; Philonis auditorum in diſputationibus impetus ſuſtinebat: Philo enim nouę acade
miæ amore tenebatur, quæ tunc maxime eius ingenio florebat. Ciceronem etiam pulcherrimum
librum idem ſcripſiſſe tradit, qui has diſputationes complecteretur, in quo induxerit Lucul
lum ſuſcipientem defenſionem καταλήψεως, quam ipſe perceptionem aut cognitionem vocat:
quum ſibi contrarias partes impoſuiſſet, nomenq; illi Lucullo eſſe apertiſſime declarat, eſſe autem
hunc de quo diſputamus, librum, quem Plutarchus intelligit dubitari non poteſt, niſi ab eo qui
eũ non legerit: multis enim & perſpicuis argumentis id manifeſtum eſt. Quintiliani quoq; teſtimoni
» um non mediocriter hanc rem confirmat: cuius in.iij.libro hęc ſunt verba, & M. Tullius non du
» bitauit aliquos ſuos libros iam editos, alijs poſtea ſcriptis ipſe damnare, ſicut Catulum, atque Lu
» cullum, & hos ipſos, de quibus modo ſum locutus artis Rhetoricæ: ſperauit autem ſe Cicero du
os hos poſſe extinguere, & abolere, quare cum illos antea Catuli, & Luculli nomine inſcripſiſſet, po
» ſteaq; ad Varronem tranſtuliſſet inquit Catulo, & Lucullo alibi reponemus, videbatur enim ſibi il
lis iniuriã feciſſe, cum id quod iã eis tribuerat, quodq; eorum quaſi iure factum erat,eripuiſſet. quam
uis enim alij quoque in illis libris nobiliſſimi homines inducerentur, vt ipſe de Hortenſio teſtatur,
hi tamen duo pręcipue in hoc nouo Ciceronis conſilio damnum faciebant, quibus deſponſi,& con
ſecrati libri ipſi erant, & à quibus denominabantur. ſed aut difficultate illos abolendi victus eſt Ci
cero,aut non incommode quoque eos in vita poſſe verſari cogitauit, quare nihil neceſſe fuit nouos
libros ſcribere, quibus Catulum & Lucullum compenſaret, ſed illos potius concinnauit, ac quibus
rebus potuit,expoliuit:nam noua illis procemia adtexuit,quibus eorũ vterq; (vt ipſe inquit) laudare
tur. Voluiſſe autem primo Ciceronem duos illos libros, quos non probabat,tollere,nemini dubium
» eſſe poteſt,nam ipſe ad Atticum ſic ſcripſit:tu illam iacturam feres ęquo animo, q; illa,quę habes de
» Academicis fruſtra deſcripta ſunt:cum ipſe met tamen non multo poſt,mutato conſilio eoſdem illos
nouis tantum procemijs auctos, deſcribendos dare nõ dubitauerit, quod manifeſtum fit ipſius ver
bis, quæ ſupra adduximus. Hæc omnis mea eſt de hac re opinio: magna autem laude, meo

iudicio dignus eſt (quicunq; ille fuit) qui tam erudite, & belle de his libris in epiſtola ſua diſputauit, is .n. primus ſtudio, & diligentia ſua ordinem & tempora illorum aperuit, atq; explicauit, cum antea omnes in turpi eius rei ignoratione verſarentur, ꝙ ſi tria trium locupletiſſimorum teſtium dicta notaſſet, quæ à me recitata ſunt, & quæ perſpicuè docēt, quod in eius diſputatiōe deſiderari poterat, oēm ſanè huius rei veritatem luculenter indagaſſet.

17 Parmenidem Zenonem. Vetus lectio potius XENOPHANEM: ſed & hoc ipſo in libro cum ſermoni Luculli Cicero reſpondet, eoſdēq; veteres phyſicos, quos ille nominatim expoſuerat, appellat, poſt Parmenidē Xenophanē ponit: Parmenides, Xenophanes minus bonis q̃q̃ verſibus, ſed tamē illis verſibus increpāt eorum arrogantiam, quaſi irati, qui cum ſciri nihil poſſit, audeant ſe ſcire dicere: Præterea ſcimus ex Laertio in vita Pyrrhonis, qui hanc philoſophiam acerrime defenſitauit & nouæ familiæ à ſe nomen impoſuit ſolitos eius ſectæ æmulos Xenophanem Colophonium hunc in ſuis numerare, cũ his verbis certi aliquid homines ſcire poſſe rogaſſet καὶ τὸ μὲν οὖν σαφὲς οὔτις ἀνὴρ ἴδεν οὐδέ τις ἔσαι εἰδὼς. Sed illi etiam Zenonem Eleatem pro ſe ſtare affirmabant: quid.n. hic habere explorati potuit, cum motum ſuſtuliſſet: auditor aũt fuerat Parmenidis hic Zenon: quare ſi Colophonium intelligas, & non Citieum illũ principem ſtoicorũ, cuius crebra eſt mentio, poteſt etiã vulgaris lectio defendi. Cicero itidē alibi in hoc libro Zenonem Parmenidi ſubiungit, ego tñ priſcã ſcripturã ſinceriorem iudicaui.

87 Quia nobiſmetipſis modo ceruleum videbatur, mane flauũ; Nōnulli exiſtimauerunt in his verbis mēdũ eſſe, ꝙ animaduertiſſent apud Non. Marcellum in dictione RAVVM citari Ciceronis è lib. quarto Academicorum locum, qui eandem penitus ſententiam retinet, aliquãtulum immutatis verbis & maxime ꝙ ibi RAVVM pro FLAVVM ſumptum eſſet: maiorem.n. fidem Nonio habendam eſſe cenſebant, qui ea parte vix deprauatus eſſe poterat, & qui falſo exemplum illud Ciceronis adpoſuiſſe exiſtimandus non eſt: q̃ contaminatis, & laceris Ciceronis exemplaribus, nemo tamen receptam Ciceronis lectionem aboleuit, quam ego quoq; conſeruaui, quia in cunctis manu exaratis ita ſcriptum eſſe obſeruaueram, vt tamen hunc ſcrupulum, qui multis moleſtus fuit, coner auellere quid ſentiam de hac re exponam: planum iam factum eſt bis omnem academicam quæſtionem Ciceronē libris ſuis explicaſſe, primo duobus, iterum quattuor libris de ea confectis, in quibus tamen eędem res, ſentētięq; tractarentur, ſed in poſteriorib. vt ipſe refert, breuius, melius, ſplendidius: Potuit igitur fieri, vt, cum idē locus in ambabus editionibus tractandus eſſet, aliquantulum variatis verbis expoſitus fuerit, & vt hic locus qui eſt in Lucullo, de quo diſſerimus, quemadmodum eſt in omnib. nouis, veteribuſq; codicib. ita legi debeat, & Nonius cum citet, qui in illis, quos ad Varronem miſit, incluſus fuerit: nam ſi vlla fides haberi poteſt Marcelli ipſius vulgatis exemplaribus in. iiij. Academicoꝝ exēplum, quod ipſe adducit eſſe traditur. Sic puto defendi poſſe receptam in Lucullo lectionem, & teſtimoniũ Nonij non improbari.

45 Sed vbi Socrates, vbi Ariſtoteles iſta tetigit: Nullo modo SOCRATES legi poteſt, aduerſatur enim ei, quod paulo ſupra dixit: non ꝙ mihi diſpliceant, ſunt enim Socratica pleraq;: nihil autē Socratem ſcriptum reliquiſſe quis neſcit? Quare cum antiquis libris XENOCRATES legendum eſt: hi enim duo Platonicæ diſciplinæ Vicarij extiterunt: Academici ab hoc, ab Ariſtotele Peripatetici cognominati ſunt: aperit adhuc magis hoc, ꝙ inquit, Hos enim quaſi eoſdem eſſe vultis: nam illos ex eodem fonte ortos leuiter inter ſe diſſentientes multi idem re ſentire exiſtimabant, Cicero in hoc libro de Platone loquens, Alter quia reliquit perfectiſſimam diſciplinam, Peripateticos, & Academicos nominibus differentes, re congruentes.

E LIBRIS DE FINIBVS BONORVM ET MALORVM.

103 Hæc verba libri. iiij. de finib. ſic leguntur in codicibus ab Aſulano impreſſis, qui putant̃ ceteris emendatiores, cumq; duæ ſint artes, quibus perfecte ratio, & oratio compleatur vna inueniendi, altera diſſerendi, hanc poſteriorem & Stoici, & Peripatetici, priorem autem illi egregie tradiderunt, Stoici omnino ne attigerunt quidem: cum in cunctis manu ſcriptis & in reliquis ferè formis excuſis vbi illi habēt STOICI OMNINO &c. HI OMNINO legatur, quod ab illis factum arbitror qui libros eos correxerunt, cum enim alibi neq; apud latinos, neq; apud Græcos fortaſſe auctores hanc locutionem obſeruaſſent, & duriuſculam iudicaſſent, deprauatam eē exiſtimarunt, quod ſcilicet per ILLI peripateticos intellexerit: quę dictio propinquior erat, & de quibus poſtremo locutus fuerat: per HI vero Stoicos, quę remotior. cum contra plerumq; fieri ſoleat; nam quin ita verba illa intelligi debeant dubium eē non poteſt. Quis enim neſcit Stoicos diſſerendi rationem ideſt dialecticam diligenter perſecutos eſſe: inueniendi vero artem ideſt Topicam totam reliquiſſe? docet hoc etiam Cicero in initio ſtatim Topicorum, vt alios nunc auctores taceam: ego cum rectam eſſe iudicem, antiquam lectionem in ſuum locum reuocaui. animaduerti enim ſępe ſic luculentos ſcriptores dixiſſe, vt Ciceronem pro Roſcio Comœdo. Quid eſt ꝙ negligenter ſcribamus aduerſaria? quid eſt ꝙ diligenter conficiamus tabulas? qua de cauſa? quia hęc ſunt menſtrua, illæ æternę: hęc delentur ſtatim, illę ſeruantur ſanctæ, hæc parui temporis memoriam, illę perpetuę exiſtimationis fidem, & religionem amplectuntur, hæc ſunt deiecta, illę in ordinem confectę, & Terentium Phormione. Quia non recte accipitri tenditur, neq; miluo, qui

malefaciunt

malefaciunt nobis:illis,qui nihil faciunt,tenditur, quia enim in illis fructus eſt, in his opera luditur. Grçcos vero auctores ſi diligenter attendens,paſſim inuenies ita eſſe locutos, duo nunc Ariſtotelis exẽpla proferam,quæ mihi notaui dum libros eius de anima quos Franciſcus verinus doctiſſimus.& ſanctiſſimus ſenex interpretabatur,ſtudioſe audirem:libro ſecundo. ἔστι δὲ ὡς ἤδη λέγομεν ἐπιστήμονα τὸν ἔχοντα τὴν γραμματικήν· ἑκάτερος δὲ τούτων οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον δυνατός ἐστιν ἀλλ' ὁ μὲν ὅτι τὸ γένος τοιοῦτον καὶ ἡ ὕλη ὁ δὲ βουληθεὶς δυνατὸς θεωρεῖν ἂν μή τι κωλύσῃ & libro.iij. διατὶ νοῦς οὐχ ἕξει ἢ νοῦς τῇ ψυχῇ βέλτιον ἢ τῷ σώματι νῦν δὲ οὐδέτερον ἡ μὲν νοῦς οὐ μᾶλλον νοήσει, τὸ δὲ οὐδὲν ἴσως μᾶλλον δι' ἐκεῖνο.

133 Quem Tyberina decurſio feſto illo die tanto gaudio affecit &c. Meliores codices DISSENSIO non DECVRSIO habent. Sed quid prodeſt hoc animaduertiſſe,cum locus ſit adhuc corruptiſſimus? Quare recte fuit in Aſulana editione,vt deprauatus,& mancus,notula ſignatus:agitur autẽ de re (vt opinor) obſcura,& parum ab antiquis auctoribus(quod ſciam)pertractata. Quid enim iuxta Tyberim,quod tantopere delectaret,gaudioq; afficeret,gereretur,non mihi valde compertum eſt:declaratur autẽ verbis Ciceronis magnas omnino corporis voluptates eo loco capi ſolitas,& eas quidem certo quodam die,quem feſtum ob eam rem agebant,exiſtimo ſanè poſſe fieri,vt aliquis.qui maiore ſtudio, diligentiaq; ritus,& mores antiquorum obſeruarit,aliquid,quod hunc locum illuſtret,inuenerit,& hæc cauſa fuit,cur adnotarẽ:propoſita enim hac queſtione,aut qui hoc deprehenderit,alios docere animum inducet,aut aliquorum ingenia ad id inueſtigandum excitabuntur:Epigramma quoddam (vt qđ ego hactenus indagaui,in medium proferam) ſatis argutum,& elegans,ſed parum integrum , & purgatũ Virgilij nomine legitur,in quo ſignificatur turpes quaſdam,& obſcœnas voluptates propè Tyberim exerceri ſolitas eſſe,vt de eadem fortaſſe re hic intelligi debeat,quod tamen non adfirmo,nihil enim mihi de hoc compertum eſt:verſus eius epigrãmatis in quibus de obſcœno hoc luſu mentio fit,hi ſunt.

Non me vocabis pulchra per Cotyttia
  Ad feriatos faſcinos,
Nec dein mouere lumbos in rotulam
  Prenſis videbo altaribus
Flauum prope Tyberim,& olentis nauticum
  Vocare:vbi adpulſæ rates
Stant in vadis cœno retentę ſordido
  Macraq; luctantes aqua.

Cotyttia autem ſacrificia fuiſſe à dea Cotye,quam Thraces precipue colebant à Politiano quondam declaratum eſt,cui nocturnis peruigilationibus operabantur:fuerunt autem ea ab Athenienſib. recepta: neſcio tamẽ an Romę quoq; coli,celebrariq; ſint ſolita:Paulum autem Aemilium ab expeditione cõtra Perſen Macedonum regem redeuntem Romam Tyberi intraſſe cum omni pompa,tanq̃ ſi triũphũ ageret diligenter docet Plutarchus extrema parte eius vitę,q̃uis locus ille mutilus, fractusq; ſit.

EX LIBRO PRIMO TVSCVLANARVM QVAESTIONVM.

142 Emori nolo,ſed me eẽ mortuum nihil ęſtimo. Grçcum verſiculum Epicharmi,qui non valde diſſimilem ſententiam habet repperi:an autem ſit,quem hic Cicero expreſſit,affirmare non audeo:nec tamen vehementer negauerim:is eſt apud Sex. Empiricum cap. quo diſſerit ὅτι τὸ περὶ τοὺς ποιητὰς καὶ συγγραφέας μέρος τῆς γραμματικῆς ἀνυπόστατόν ἐστιν:eſt autem ſermo de Epicuro: τὸν δὲ θάνατον ὅτι οὐδέν ἐστι πρὸς ἡμᾶς Ἐπίχαρμος αὐτῷ προσμεμήνυκεν εἰπών, ἀποθανεῖν ἢ τεθνάναι οὔ μοι διαφέρει: poſterior certe pars non potuit elegantius, aut fidelius reddi:priorum verborum intellectus aliquantum à græca ſententia diuerſus eſt: potuit eã ſententiam Cicero magis amare,vt ſibi tunc aptiorem:nec enim tanta religione è grçco ille vertebat, q̃ta faciunt huius ætatis interpretes,qui ita ſententijs & verbis eius auctoris,quem in latinum conuertunt,addicti & conſecrati ſunt,vt tantulum ab illis declinare nefas eſſe putent,& fortaſſe recte in multis auctorib. q̃uis non in omnib. nec. n. omnia eodem modo tractari debent.

143 Si aer eſt fortaſſe diſſipabitur. Sermo eſt de animo id eſt περὶ ψυχῆς: exponit autem varias diuerſorum opiniones de eius natura:quãuis igitur ſententia eadem ſit:quia tamen alia ab hac recepta,vetuſta eſt lectio,viſum eſt hoc non pręterire:pro AER. n. ANIMA eſt in manu ſcriptis:quod ſanè ſincerum eẽ puto:animaduerti enim in laceris illis partib. quę reſtant libri de vniuerſitate animam etiã pro aere ſumptam eſſe:ſed hoc in antiquis exemplaribus perſpexi,nam in vulgarib. idem,quod hic mendum inolerat,in illis autem ſic legitur. Quod tum eueniet,cum illa,quæ ex igni,aqua,anima, atq; terra turbulenta,& rationis expertia inſederint,ratione depulerit. Capi autem ibi animam pro aere dubium eſſe non poteſt,cum quattuor ea,quę appellantur elementa nominenť:ſed ex gręco præcipue codice manifeſtũ fit,vbi illa eodẽ ordine exponunť,& nõ multo infra in iiſdem: Particulas ignis , & terrę & aquę,& animę à mũdo,quas rurſus redderent,mutuabantur:cũ autem aer græca vox ſit, quamuis vſu recepta poſt fuerit à latinis,veriſimile eſt ſuam etiam , & propriam quandam eos habuiſſe, qua illud elementum appellarent ante,q̃ hanc à Gręcis mutuarentur,eam autem ego exiſtimo hanc fuiſſe , cuius fortaſſe vario multipliciq; ſignificatu offenſi, Græca vti maluerunt ; quamuis autem omnibus notum

" eſſe poſſit aerem græcum nomen eſſe, vt tamen certius hoc ſit docet Cicero libro. ij. de Natura deo-
" rum his verbis. Principio enim terra ſita in media parte mundi circũfuſa vndiq; eſt hac animali, ſpira-
" bíliq; natura, cui nomen eſt aer: Græcum illud quidem ſed receptum tamen vſu à noſtris, tritum eſt
– enim pro latino. Item in particula primi libri quæ reſtat librorum Academicorum ad Varronẽ. Itaq;
aer quoque (vtimur enim pro latino) ignis, aqua, & terra prima: adeo autem iam tunc inualuit græ-
cum huius elementi nomẽ, vt ſæpius græco, q̃ latino Romani vterentur, nunc autem latinũ adeo anti
quatum eſt, & inuſitatum, vt ferè ab omnibus, vt ignotum repudietur, & deleatur: Animum autem ſæ-
pius, q̃ animam τὴν ψυχὴν appellari à Cicerone compertũ eſt: & ſic in antiquis exemplaribus locus ille
" in. iij. de Natura deorum legitur. At. n. quærit apud Xenophontem Socrates vnde animum arripue-
rit, ſi nullus fuerit in mundo.

155 Eius autem, quem dixi Egeſiæ liber eſt ἀποκαρτερῶντος: Vetuſta lectio ἀποκαρτερῶν, quam genuinam eſſe puto, nam etiam interpretatio Ciceronis ipſi egregie reſpondet: quæ nullo modo (niſi fallor) alteri le-ctioni accõmodari poteſt, is eſt. n. ἀποκαρτερῶν qui à cibo abſtinet, & per inediam vitam finit. Plut. in Pericle: καὶ μὲν τοί γε λέγουσι τὸν ἀναξαγόραν αὐτὸν ἀσχολουμένου περικλέους κεῖσθαι συγκεκαλυμμένον ἤδη γηραιὸν ἀποκαρτεροῦντα, Idem in Symp. 856. διὸ καὶ πολὺν ζῶσιν χρόνον ἔνιοι τῶν ἀποκαρτερούντων ἂν ὕδωρ μόνον λαμβάνωσιν: Callimachi autem epigramma de quo paulo ſupra loquitur eſt apud Hammonium in commẽ-tarijs in libellum Porphyrij, inquit enim κλεόμβροτος γοῦν ὁ ἀμβρακιώτης ὀνόματι ἐγκύψας τῷ τοῦ πλάτωνος φαίδωνι καὶ ὅτι μὲν δὴ τὸν φιλόσοφον θάνατον μελετᾶν γνούς; ὅτῳ δὲ τρόπῳ δὴ μὴ γνούς, ἀνελθὼν ἐπὶ τεῖχος ἑαυτὸν κατεκρήμνισε; τούτου μαρτύριον ὁ εἰς αὐτὸ τὸ ἀμβρακιώτην μειράκιον ἐκείμενος ἐπίγραμμα ποιητὴς φησὶ γάρ,

Εἴπας ἥλιε χαῖρε κλεόμβροτος ἀμβρακιώτης,
ἥλλατ' ἀφ' ὑψηλοῦ τείχεος εἰς ἀΐδην
ἄξιον οὐδὲν ἰδὼν θανάτου κακὸν, ἀλλὰ πλάτωνος
ἓν τὸ περὶ ψυχῆς γράμμ' ἀναλεξάμενος:

158 Qui cum coniectus in carcerem triginta iuſſu tyrannorum venenum, vt ſitiens, obbibiſſet. cuncti vete-res codices OBDVXISSET habent: quin & Germani ita quoq; & ipſi adnotant, vt qui ex aliquo anti quo exemplari id hauſerint: tanta eſt autem varietas huius verbi ſignificatorum, vt mirum etiam vide-ri non debeat, hic pro, celeriter abſorpſiſſet (ut puto) poſitum eſſe: cur enim credendum facile ſit in om-nib. libris idem mendum inſediſſe? alijs autem fortaſſe locis eandem vim habere verbum id inuenies: nam lib. xvj. ad Atticum neſcio quid ſimile omnino ſonat, cum inquit. viij. Kal. igit ad Sicam, ibi tan-
" quam domi meę ſcilicet, itaq; obduxi poſterum diem: tantopere enim ſe ibi delectatum eſſe, & tã com mode dicit manſiſſe, vt poſterum etiam diem penè contra voluntatem ſuam ibi conſumpſerit: omni-no exiſtimo locum ita legi debere, & hanc rectam eẽ lectionem, olet enim ea quiddam ſincerũ prorſus, & elegans, quãuis aperte vim, & rationem eius explanare non poſſim. hic autem miſerabilis Therame-nis exitus accurate narratur à Xenophonte libro. ij. de rebus Grecorum: nam & ille hominem admira-tur, qui tam forti, & lęto animo de vita diſceſſerit, vt iocari etiam in extremo ſpiritu potuerit. Quare non inutile eſſe arbitror cum eundem locum ambo hi pręclariſſimi auctores diligenter pertractent ver ba hic Xenophõtis adponere, quę ſũt hæc καὶ ἐπεί γε ἀποθνήσκειν ἀναγκαζόμενος τὸ κώνειον ἔπιεν τὸ λειπόμενον ἔφασαν ἀποκοτταβίσαντα εἰπεῖν αὐτὸν, κριτίᾳ τοῦτ' ἔστω τῷ καλῷ. ᾧ τοῦτο μὲν οὐκ ἀγνοῶ ὅτι ταῦτα ἀποφθέγματα οὐκ ἀξιόλογα ἐκεῖνο δὲ κρίνω τοῦ ἀνδρὸς ἀγαστὸν τὸ τοῦ θανάτου παρεστηκότος μήτε τὸ φρόνιμον μήτε τὸ παιγνιῶδες ἀπολιπεῖν ἐκ τῆς ψυχῆς: quod autem Grœci vno uerbo comprehendunt τῷ ἀποκοτταβίζειν ſcilicet (nam propter hoc etiam non incommodum fuiſſe puto hos locos contuliſſe) Cicero ipſe coactus eſt plurib. uerbis exprĩ mere: erat autem luſus quidam in conuiuijs Gręcorum, quem κότταβον appellabant, talis, collocabant vas in medio, & reliquum vini quod erat in poculo cum biberant, ita in illud proijciebãt, ut magnum ſonum ederet. Pleni ſunt Gręcorum libri huius nominis, & moris: Athenęus libro. x. δειπνοσοφιστῶν à Si culis hoc genus luſus fluxiſſe tradit: inquit. n. ἔσται δὲ τῶν ἀκράτων ἐπιχύσεως, ὥς φησι θεόφραστος ἐν τῷ περὶ μέθης, οὐ παλαιὰ, ἀλλ' ἦν ἀπ' ἀρχῆς τὸ μὲν σπένδειν ἀποδιδόμενον τοῖς θεοῖς ὁ δὲ κότταβος τοῖς ἐρωμένοις: ἐχρῶντο γὰρ ἐπιμελῶς τῷ κοτταβίζειν ὄντος τοῦ παιγνίου σικελικοῦ καθάπερ καὶ ὁ ἀνακρέων ὁ τήιος πεποίηκε σικελικὸν κότταβον ἀγκύλῃ δαΐζων: ἀγκύλην autem poculi genus fuiſſe ad hunc luſum exercendum accommodatum docet Heſychi
" us, qui etiam exponit quanta induſtria, & artificio id facerent, inquit enim. Qui cottauos eiciebãt, dex
" tram manum curuabant, in orbem ipſam quãmaxime fieri poterat decenter formantes: ob hoc tanquã
" ob pręclaram, & honeſtam quampiam rem ſibi placentes: libabant igitur à primo hoc merum pueris, quos amabant, vnde Theramenes (ut opinor) inquit pulchro hoc Critiæ propino: nam Athenęus ci-tat etiam eo loco Pindarum, qui ἀγάθωνι δὲ καλῷ κότταβον dixit: quamuis Cicero uidetur aliter hunc lo-
" cum intellexiſſe, cum morem eum exponens dicat: Gręci enim in conuiuijs ſolent nominare cui po-culum tradituri ſint; ſed ſi attentè conſideres Xenophontis, & Pindari uerba, & primum ortum huius luſus à Theophraſto traditum, non inelegantius fortaſſe putabis alluſiſſe Theramenem ad antiquam conſuetudinem amoribus, & delicijs ſuis hoc merum libandi: cur enim & Theramenes ipſe & Pinda-rus καλῷ addidiſſent, niſi hoc innuere voluiſſent?

159 Dic hoſpes ſpartæ &c. Grœcos Simonidis uerſus, quos Cicero ſic iterpretatus eſt, legimus in oratiõe qua dam Lycurgi aduerſus Leocratem, ſunt autem hi.

ὦ ξεῖν'

ὦ ξεῖν᾽ ἀγγέλλειν λακεδαιμονίοις ὅτι τῇδε
κείμεθα τοῖς κείνων πειθόμενοι νομίμοις

Sed & in volumine epigrammatum ſunt, quamuis paulum immutati: in verbis, quę ſequuntur: Quid ille dux Leonidas dicit? Vereor ne mendum ſit: nam manu ſcripti codices LEONIDAS non habent, ſed pro illa vocem parum ſinceram (vt arbitror): SEMIDEA ſcilicet, è qua ſané ego nihil elicere vlla ratione potui, quod hic accõmodatum videretur; nec tamen occulere volui hanc omniũ quos vidi paulo antiquiorum librorum, licet inquinatam lectionem: nam & per ſe recepta verba non parum mihi ſuſpecta ſunt, ſi enim proprium nomen ponere voluiſſet, non dixiſſet (vt opinor) ILLE DVX: cũ autem ſic loquatur, videtur potius illum deſcribere, & innuere voluiſſe, q̃ nominare: quare adpoſitũ potuit, tertium illud nomen eſſe, quo certius Leonidas ſignificaretur: ſæpe enim claras, & illuſtres perſonas ſic innuit Cicero: non poterat autem obſcurum eſſe, quem intelligeret ex eius dicto, quod ſubiungit à plurimis auctoribus celebrato, in quibus Plutarchus ſic illud exponit in libello, quo ſpartanorum apophthegmata complexus eſt τοῖς δὲ στρατιώταις παρήγγειλεν ἀριστοποιεῖσθαι ὡς ἐν ἅδου δειπνοποιησομένους: eſt omnino quiddam, quod fortaſſe exprimere neſcio, quod me valde dubitare facit, ne locus contaminatus ſit, cui accedit veterum librorum fides non parui apud me ponderis, ſæpe.n. & illi quamuis deprauati ſint, quum valde diſſonant ab impreſſis, argumento eſſe poſſunt: vitium aliquod ſubeſſe in vulgata lectiõe, q̃uis ea plana prima ſpecie videat: An merito hęc ſuſpicio mihi orta ſit, eruditiores cẽſebũt.

162 Nam nos decebat &c. Quia Creſphõtes fabula Euripidis, vt multę alię eiuſdem ita ſapientis poetæ, vt ſcenicus Philoſophus vulgo appellatus ſit, vetuſtate & hominum negligentia perijt, non iniucũdum fore arbitror, ſi Græcos eius verſus quibus hanc ſententiam expreſſit, adpoſuero, inuentos à me apud Sex. Empiricum li. iij. cap. τίς ἐστιν ἡ λεγομένη τέχνη περὶ βίον ſic enim inquit; ἔνιοι δὲ καὶ βέλτιον εἶναι τὸ ἀποθανεῖν τοῦ ζῆν ἡμᾶς ὑπολαμβάνουσιν ὁ γοῦν εὐριπίδης φησὶν

ἀλλ᾽ ἐχρῆν ἡμᾶς σύλλογον ποιουμένους
τὸν φύντα θρηνεῖν εἰς ὅσ᾽ ἔρχεται κακὰ
τὸν δ᾽ αὖ θανόντα καὶ κακῶν πεπαυμένον
χαίροντας εὐφημοῦντας ἐκπέμπειν δόμων

Fabulam autẽ de Sileno capto à Mida Rege Ariſtoteles multis verbis expoſuit, in libro cui titulus erat Eudemus, vel de animo, quem totum locum Plutarchus accepit, in conſolatione ad Apollonium: poſtremam tantum hic eius partem adfigam nam & valde hic apta, & egregie ab eo narrata eſt; τοῦτο μὲν ἐκείνῳ τῷ μίδᾳ λέγουσι δήπου μετὰ τὴν θήραν ὡς ἔλαβε τὸν σειληνὸν διερωτῶντι καὶ πυνθανομένῳ τί ποτ᾽ ἐστὶ τὸ βέλτιον τοῖς ἀνθρώποις καὶ τί τὸ πάντων αἱρετώτατον τὸ μὲν πρῶτον οὐδὲν ἐθέλειν εἰπεῖν ἀλλὰ σιωπᾶν ἀῤῥήτως ἐπειδὴ δέ ποτε μόλις πᾶσαν μηχανὴν μηχανώμενος προσηγάγετο φθέγξασθαί τι πρὸς αὐτὸν, οὕτως ἀναγκαζόμενον εἰπεῖν: δαίμονος ἐπιπόνου καὶ τύχης χαλεπῆς ἐφήμερον σπέρμα, τί με βιάζεσθε λέγειν ἃ ὑμῖν ἄμεινον μὴ γνῶναι; μετ᾽ ἀγνοίας γὰρ τῶν οἰκείων κακῶν ἀλυπότατος ὁ βίος ἀνθρώποις δὲ πάμπαν οὐκ ἔστι γενέσθαι τὸ πάντων ἄριστον οὐδὲ μετασχεῖν τῆς τοῦ βελτίστου φύσεως ἄριστον γὰρ πᾶσι καὶ πάσαις τὸ μὴ γενέσθαι τὸ μέντοι μετὰ τοῦτο καὶ τὸ πρῶτον τῶν ἄλλων ἀνυστὸν δεύτερον δὲ γενομένους ἀποθανεῖν ὡς τάχιστα: Sed & cõſequentem fabulam de Eliſio Terinæo (à patria autem ita ille appellatus eſt: nã Terina vrbs fuit in agro Crotonienſi) in eodẽ cõmẽtario Plutarchus ꝓlixe narrat: quare ne longior ſim eam omittam: poteſt, qui diligentius ipſam explicatam videre vult, ibi eam legere: tres tantum verſiculos, quos Cicero & ipſe verſib. reddit adponam: etſi mendoſiores ſunt (niſi fallor) in excuſis Plutarchi codicib. ſunt autem hi;

ἦ που νήπιοι ἠλύσιοι φρένας ἀνδρῶν
εὐθυνόος κεῖται μοιριδίῳ θανάτῳ
οὐκ ἦν γὰρ ζώειν καλὸν αὐτῷ οὔτε γονεῦσιν

exiſtimo aũt LETO ſine diphthongo in ipſorum interpretatione ſcribi debere, vt potitur leto, mortuus eſt ſignificet, munere autem fatorum, quia mors illa fatalis fuerit, & non præter naturam, præterq; fatum, quemadmodum ille ſuſpicabatur, nam ſic expreſſiſſe Ciceronem credendum eſt verba hæc poſterioris verſus κεῖται μοιριδίῳ θανάτῳ.

EX LIBRO SECVNDO.

176 Nam cum ex renibus laboraret: Sermo eſt de Dionyſio illo, quem Græci appellarunt μεταθέμενον tãquam tranſfugam, ꝙ Stoicos deſeruiſſet, & ad Cyrenaicos ſe tranſtuliſſet, cauſam ei fuiſſe huius inconſtantiæ Cicero hic tradit morbum renum, diſſentiens & à ſe ipſo, & à Diogene Laertio: nam & ipſe in vltima » parte. v. libri de finib. ſic ſcribit. Nobis Heracleotes ille Dionyſius flagitioſe deſciuiſſe videtur à Stoicis » propter oculorum dolorem: & Laertius in vita Zenonis, cum eius auditores recenſeret, inquit διονύσιος ὁ μεταθέμενος εἰς τὴν ἡδονὴν διὰ γὰρ σφοδρὰν ὀφθαλμίαν ὤκνησεν ἔτι λέγειν τὸν πόνον ἀδιάφορον οὗτος ἦν ἡρακλεώτης: nec non in vita Erilli idẽ confirmauit διονύσιος δὲ ὁ μεταθέμενος τέλος εἶπεν τὴν ἡδονὴν διὰ περίστασιν ὀφθαλμίας: quod autem Cicero varie de eodem tradiderit, accidere potuit, quia fortaſſe alij etiam Gręci auctores aliter de eo locuti ſint; vel fuit μνημονικὸν ἁμάρτημα cuiuſmodi errores & parui omnino momenti ſunt, & ab eo, qui multa ſcribat, ęgrè vitari poſſunt.

E LIBRO TERTIO.

181 Nec abſurde Crantor ille &c. Verba greca Cratoris ex aureolo illo(vt puto)libello de luctu inueni apud Plutarchum in commentario quod ſcripſit ad Apollonium conſolans illum de acerbo obitu filij, quæ adducere operæ pretium mihi viſum eſt,ſunt enim & polita,& diſerta,& noſtram lectionem corroborant, quæ vna & eadem eſt atque Aſulana:ab eo enim quicunque ille fuit, qui hos libros caſtigauit locus hic reſtitutus eſt:cum in alijs omnibus flagitioſe deprauatus antea legeretur: & ſi vereor adhuc ne aliquid mendi inſtet ea parte NE EGROTVS SIM, INQVIT, SED SI FVERIM SENSVS ADSIT: ſed quod magis verba contaminet,q̃ ſententiam immutet:nam ſic potius legitur in antiquis exemplaribus. NE EGROTASSIM,SIN QVID FVERIT, SENSVS ADSIT: hęc autem lectio magis congruit gręcis verbis,vt videbis,& cum paulo ſupra INQVIT dixiſſet, q̃d attinuit hic iterum inutiliter repetere:gręca verba hæc ſunt: μὴ γὰρ νοσοῖμεν φησὶν ὁ ἀκαδημαϊκὸς κράντωρ· νοσήσασι δὲ παρείη τὶς αἴσθησις εἴτ᾽ οὖν τέμνοιτό τι τῶν ἡμετέρων εἴτ᾽ ἀποσπῷτο, τὸ γὰρ ἀνώδυνον τοῦτο οὐκ ἄνευ μεγάλων ἐγγίνεται μισθῶν τῷ ἀνθρώπῳ, τεθηριῶσθαι γὰρ ἐκεῖ, ἐκεῖ μὲν σῶμα τοιοῦτον, ἐνταῦθα δὲ ψυχήν: eundem finem habent vtrę citationes,non idem tamen principium:primam enim ſententiam omiſit Plutarchus quæ à Cicerone poſita eſt,vel potius ſex verſus ſupra,cum non dum Crantoris mentionem feciſſet collocauit: exiſtimo enim eius illa verba eſſe,quę Plutarchus vt ſua protulit,ideſt nõ citato auctoris nomine,quæ tamen facile cuius eſſent cognoſci poterant:in manib.enim omnium erat mirabiliter probatus libellus ille,quemadmodum narrat etiam Laertius in eius vita his verbis θαυμάζεται δὲ αὐτοῦ μάλιστα βιβλίον περὶ πένθους, intelligo autem hęc οὐ γὰρ ἔγωγε συμφέρομαι τοῖς τὴν ἄγριον ὑμνοῦσιν καὶ σκληρὰν ἀπάθειαν ἔξω καὶ τοῦ

" δυνατοῦ καὶ τοῦ συμφέροντος οὖσαν: quis .n. non videat verba hæc Ciceronis. Minime aſſentior his,qui iſtã

" neſcio quam indolentiam magnopere laudant,quę nec poteſt eſſe vlla,nec debet,de ſuperiorib. Græcis expreſſa eſſe:nec enim fidelius,aut elegantius eorum ſententia reddi potuit:quãuis autẽ Plutarchus μὴ νοσοῖμεν φησὶν dixit,ego autem ſupra cẽſuerim illud INQVIT illinc tollendum eſſe(in latina dico interpretatione)non aduerſatur id opinioni meę,cum illic omnino poni debuerit,vbi auctoritas Crantoris adducebatur:quare cum Plutarchus eo loco teſtimonium Crantoris produxerit,recte ibi collocauit. Cicero vero qui à ſuperiore ſententia initium fecerat,debuit, vbi verba eius recitare incoepit, illic ſolum ponere.

184 Nam qui hæc audita a docto meminiſſem viro. Gręcos Euripidis verſus,quos hic Cicero elegantiſſime interpretatur,reppeti apud Plutarchum in conſolatione ad Apollonium:eas hic adponere volui: nec enim in ijs,quę reſtant eius poetę fabulis,memini hos vnquam legiſſe:& valde vtile eſſe puto huiuſce modi loca à Cicerone conuerſa,cum græcis conferre:digni autem ſunt illi,qui à prudentiſſimis,& clariſſimis auctoribus vehementer laudentur,& ad vitam inſtituendam adducãtur:tam ſapiens enim eſt eorum ſñia,vt merito iudicet Cicero illos Euripidẽ protuliſſe ex Anaxagoræ opinione & mente:ſic Plutarchus καλῶς γὰρ ὁ παρὰ τῷ εὐριπίδῃ εἰσθεὶς παρασκευάζεσθαι φαίνεται πρὸς τὰ τοιαῦτα ἐκεῖνος γάρ φησιν,

ἐγὼ δὲ παρὰ σοφοῦ τινος μαθὼν
εἰς φροντίδας, νοῦν συμφορὰς ἐβαλλόμην
φυγάς τ᾽ ἐμαυτῷ προστιθεὶς πάτρας ἐμᾶς
θανάτους τ᾽ ἀώρους καὶ κακῶν ἄλλας ὁδούς
ἵν᾽ εἴ τι πάσχοιμ᾽ ὧν ἐδόξαζον φρενί
μή μοι νεωρὸν προσπεσὸν μᾶλλον δάκνοι.

186 Solent enim iſti negare nos ĩtelligere,q̃d dicat Epicurus,hoc dicit,& hoc ille græculus me audiente Athenis ſenex Zeno iſtorum acutiſſimus &c. Poſſum falli,quid tamen ſentiam qui hoc loco reticere nolo: ego puto in dictione illa GRAECVLVS vitium eſſe,atque id quidem non paruum, nec quod facile tolli queat,non enim illum contemnit,& irridet,vt ob id gręculum appellet,quem acutiſſimum ẽẽ tradit,& cuius auctoritatem adducit,vt planum faciat,ſe optimè ex eius verbis & declaratione tenere q̃d ſentiat Epicurus de voluptate:Multos vidi manu ſcriptos codices qui omnes hac parte inquinati ſũt, ſic enim ferè habent AGRICOLVS,quo nihil deprauatius prima ſpecie eſſe poſſe videtur: aliqui aũt exiſtimarunt(ut opinio mea eſt) vocem illam corrigi poſſe,ſi ex ea græculus fieret (à quibus vehementer diſſentio)vnde nunc in oĩbus impreſſis ita legitur:quis non valde eam probem,libet tñ ſuſpicionẽ quandam proferre: Videndum eſt an ACROCHOLVS potius legi debeat. ita enim appellat homo iracundior,& qui propter paruam offenſam in iram cõmouetur, & deniq; pręter alios eſt Oxycholus & aſperioris naturę. Verbum hoc apud græcos frequẽs eſt,& notiſſimum: Ariſtophanes in equitibus νῦν γὰρ ἐστι δημότης ἄγροικος ὀργὴν κυαμοτρὼξ ἀκρόχολος: fecerunt me hoc ſuſpicari verba, quę ſtatim infert CONTENDERE ET MAGNA VOCE DICERE SOLEBAT, hoc enim ſignum eſt talis ingenij,in diſputationib⁹ vehementer iraſci,& clamores tollere:ſed & Cicero in .j. de legib. de Attico loquẽs,

" qui ei rationi deditus erat,& iſtorum familiariſſimus:atqui cauendum eſt:ſolent enim id quod virorũ bonorum eſt,admodum iraſci:cum tamen non facile ſoleat vti Cicero in latino ſermone verbis gręcis non poſſum valde hanc emendationem probare:quod potui ad hunc locum adiuuãdum in medium protuli:ſiquis acutiora excogitarit,ſiue in vulgari & recepta lectione tuenda, ſiue in meliore reſtituẽda,

is ea

Is ea reliquos docere animum inducat.

187 Αὐλῶν hortabere vt audiat voces potius q̃ Platonis? Sic habent veneti codices: Germanici HYDRAVLORVM: antiquiores quoſcunq; vidi HYDRAVLEOS retinent: quam puto multo ſinceriorē eſſe lectionem: nomen autem hoc eſt nobiliſſimi inſtrumenti muſici, cuius Cteſibius Alexādrinus repertor fuiſſe traditur, ita appellati, q̄ eius fiſtulę ab aqua flatum acciperent, nam in aquā ima parte verſę erāt, qua commota, & perturbata ab adoleſcentulo quopiam in illas ſpiritus effundebatur, qui ſuauiſſimū ſonum reddebat. Deſcribitur hoc accuratiſſime à Vitruuio, & omnino valde ſimile fuiſſe perſpicitur ei, quod nūc nos communi omnium muſicorum inſtrumētorū genere vulgo organū appellamus, niſi q̄ in noſtro nullus aquæ eſt vſus. Atheneus libro. iiij. δειπνοσοφιστῶν diligēter & ipſe de eo agit, & ſuauem, iucundumq; admodum ſonum edere tradit: adducit præterea Ariſtoclis ex libro περὶ χορῶν diſputationem quandam, inter quę referri debeat inſtrumentum hoc, inter ea ne, quæ muſici appellabant ἐμπνευστὰ an inter ea, que ἐντατὰ dicebantur: nam quia ex vtroque genere conſtare videbatur, de hoc magna quæſtio erat: docet autem ibi ille eius formam, & nonnulla alia, quæ qui ſcire volet, apud eum poterit legere.

188 Pſaltriam adducamus, cedrum incendamus: Aliter habent veteres libri, nec manu ſcripti tantum, ſed etiā primarum impreſſionum, HEDYCHRVM enim non CEDRVM retinent, quæ vox cum aliquanto ignotior ſit, ſublata fuit culpa, vt puto, eorum, qui cuncta, in quę non paſſim incidunt, deprauata eſſe cenſent: cum enim non multo ante legiſſent, incendes odores, & ſertis redimiri iubebis: & lib. etiam v. Aderant vnguenta, coronæ, incendebantur odores: ſic ſemper crediderunt eſſe legendum: cum veriſimile ſit aliquando etiam Ciceronem orationem variare voluiſſe. non poſſum autem cogitare, quomodo hoc nomen in antiquioribus omnib. exemplaribus integrum inueniatur, & vnde huc obrepſerit, niſi legitimum ſit huius loci, non enim eſt vulgi verbum, vt facile credi debeat huc ab aliquo inculcatū, ſed & græcum, & elegans: ſolum non parum ſcrupuli adfert, q̄ inter vnguenta potius q̃ odoramēta hedychrum à medicis recenſetur, vnde ita appellatum volunt q̄ gratam aſpectu, ſuauemq; & nitidam cutem redderet, ac bonitatem coloris prēſtaret.

190 Nec ſiletur illud potentiſſimi Regis Anapęſtum, qui laudat ſenem, & fortunatum eſſe dicit &c. Intelligit Agamēnonem: eſt autem hoc carmen apud Euripidem Iphigenia in Aulide: cum enim ſenex Agamemnoni fideliſſimus vidiſſet illum ſilente nocte ſolum ambulantem extra tētorium, miratur rei nouitatem, & hortatur vt intra tectum ſe referat, cui ſic Agamemnon reſpondet ζηλῶ σε γέρον ζηλῶ δ' ἀνδρῶν ὃς ἀκίνδυνον βίον ἐξεπέρασ' ἀγνὼς ἀκλεὴς τοὺς δ' ἐν τιμαῖς μᾶλλον ζηλῶ quem locum hic Cicero eleganter expreſſit: ζηλῶ autem quomodò reddat (quod verbum non facile poteſt vno latino verbo exprimi) planū eſt: ζηλῶ σε enim (niſi fallor) eſt: qui tu es, ego eſſe velim, & beatum te iudico, qui in iſta conditione vitę ſis: ita etiam reſpondet nutrix Medeæ apud eundem poetam pædagogo, cum ille oſtendiſſet ſe putare infortunia Medeę terminum iam habere: ſic enim inquit ζηλῶ σ', ἐν ἀρχῇ πῆμα, κοὐδέπω μεσοῖ: ideſt quàm vellem in ea quà tu es huius rei ignoratione verſari, & fortunatum te iudico, qui hęc mala neſcias, eſt autem familiariſſimus modus dicendi, vt nos etiam conſueuimus dicere, ò te beatum, qui ita ſentias. Euripidis Senarios, qui paulo poſt ſunt à Cicerone latini facti citat Plutarchus in conſolatiōe ad Apollonium, eorūq; ſententiam laudat οὐ φαύλως γὰρ ἂν δόξειεν ὁ παρὰ τῷ ποιητῇ ἀμφιάρεως παραμυθεῖσθαι τὴν ἀρχεμόρου μητέρα δυσχεραίνουσαν ὅτι νήπιος ὢν ὁ παῖς καὶ ἄγαν ἄωρος ἐτελεύτησε φησὶ γὰρ οὕτως: ἔφυ μὲν οὐδεὶς ὅστις οὐ πονεῖ βροτῶν καὶ θάπτει τέκνα χἄτερα κτᾶται νέα αὐτός τε θνήσκει καὶ τάδ' ἄχθονται βροτοὶ ἐς γῆν φέροντες γῆν ἀναγκαίως δ' ἔχει βίον θερίζειν ὥστε κάρπιμον στάχυν καὶ τὸν μὲν εἶναι, τὸν δὲ μή τί ταῦτα δεῖ στένειν ἅπερ δεῖ κατὰ φύσιν διεκπερᾶν δεινὸν γὰρ οὐδὲν τῶν ἀναγκαίων βροτοῖς tres autem poſtremos verſiculos non interpretatur Cicero.

È LIBRO IIII. TVSCVLANARVM.

199 Voluptati maleuolentia lętans malo alieno: Sic in omnibus priſcis nouisq; quæ vidi exemplarib. Non. tamen Marcellus pro lætans, lactans legit: cum verbum lactare (quod ei eſt inducere vel mulcere, vel decipere) exponeret, hunc locum adducens: nec tamen contēnenda eſt recepta lectio: nam cum ex opinione ſtoicorum Cicero loquatur, qui quattuor genera perturbationum eſſe dicerent, his nominibus ab ipſis appellata λύπην, φόβον, ἐπιθυμίαν, ἡδονήν. (ipſe quomodo nominet planum eſt) & ſingulis generibus partes plures ſubijcerent, vt alias nunc omittam ἡδονῇ ideſt voluptati (quamuis quandoq; lætitiam Cicero interpretetur) ſubijciebant κήλησιν, ἐπιχαιρεκακίαν, τέρψιν, διάχυσιν vt docet Laertius in vita Zenonis: potuit igitur reddere, verbum è verbo ducens, ἐπιχαιρεκακίαν, maleuolentiam lætantē malo alieno: nec tamen lectionem Marcelli propter eius auctoritatem improbo: quamuis verėor, ne multis locis deprauatum ſit exemplar, quod in manibus omnium eſt: ita enim legit & exponit nōnullos locos Ciceronis, vt vix videantur illo modo poſſe intelligi, niſi omnia mendorum, & peruerſionum plena ſunt.

200 Diligentia libido rerum ipſarum eſt: videtur omnino INDIGENTIA legendum eſſe: cum enim partes libidinis expoſuiſſet, iram, excandeſcentiam, odium, inimicitiam, indigentiam, deſiderium: alio etiam pacto eoſdem (Stoicos inquam) has res diſtinguere dicit, ut neceſſe ſit res ſupra explicatas iterum tra-

ętate:dixerat autem indigentiam eſſe libidinem inexplebilē: reddideratq; indigentiã (niſi fallor) quã illi appellabant σπάνιν ſicq; definiebant auctore Laertio σπάνις ἐστὶν ἐπιθυμία τις ἐν ἀποτεύξει καὶ οἷον κεχωρισμένη ἐκ τοῦ πράγματος τεταμένη δὲ διακενῆς ἐπ' αὐτὸ καὶ σπωμένη: Quare ex hac ipſius etiam gręca definitione mihi videtur,ſic,vt emendauimus omnino locus ille legi debere:quem enim ſenſum hic DILIGENTIA habere poterat!

È LIBRO V. TVSCVLANARVM.

218 Vitam regit fortuna non ſapientia:Gręcum verſum,qui hanc ſententiam continet,& quem Theophraſtus mirifice laudabat,videor mihi repperiſſe,hunc enim eſſe puto τύχη τὰ θνητὰ πράγματ' οὐκ εὐβουλία: aduerſus quem Plutarchus grauiſſimus auctor,accuratè commentarium ſcripſit: propoſito enim illo ſummo ſtudio eius ſententiam refellere conatur:eſt etiam inter ſenarios eos variorum poetarum, quos Menander neſcio quis collegiſſe videtur ad humanam vitam inſtituēdam,q̃ pręcepta,& officia quędam tradant hominibus non inutilia:nunc autem quia pueris eos more quodam legunt magiſtri,à reliquis negligunt. Theophraſtum in Calliſthene adducit Alexander Aphrodiſienſis in fine poſterioris libri de anima:inquit enim φανερῶς τοίνυν δὲ Θεόφραστος δείκνυσι ταὐτὸν ὂν τὸ καθ' εἱμαρμένην τῷ κατὰ φύσιν ἐν τῷ Καλλισθένει: verba etiam græca Metrodori,quę Cicero non longè ab hoc loco ſic interpretatus eſt,occupaui te fortuna,atq; cepi,omneſq; aditus tuos intercluſi,vt ad me aſpirare non poſſis, adducit Plutarchus in cōmentario de tranquillitate animi,quãuis auctorem cælet:nam & ipſe quemadmodum Cicero,ſententiam probat,dolet tamen,vt ſuſpicari licet,ab eo dictam,quem non amabat,ſunt autem hęc: προκατείλημμαί σε ὦ τύχη καὶ πᾶσαν τὴν σὴν ἀφῄρημαι παρείσδυσιν.

220 Neq; enim lætabitur vnquam: Initium eſt hoc duorum ſenariorũ,quos vt facilius animaduerti & diſtingui poſſint,ſeparatim imprimendos curauimus:fuit enim hæc ſententia vetus (nam vt prouerbium ferebatur) quam Plato hic adduxit,& numeris comprehenſa erat:ideoq; Cicero etiam totidem verſiculis eam expreſſit: παροιμίαν autem Cicero præceptum interpretatus eſt,ſic enim eſt apud Platonem πείσεται τῇ παροιμίᾳ, οὔτε γὰρ χαίρων οὔτε λυπούμενος ἄγαν φανήσεται διὰ τὸ αὑτῷ πεποιθέναι:ſed neq; in gręco Platonis codice diſtincti ſunt,aut aliqua nota indicati:numeris tantũ & in gręco & in latino ſermone verſus eſſe,qui præceptum illud continebant,declarabatur.

222 Et ea quæ Euryclia laudat Vlyſſi pedes abluens: In cunctis manu ſcriptis codicibus,& in nonnullis etiam impreſſis ANTICLIA legitur:ſic autem appellabatur Vlyſſis mater:ſed ea nuſquam neque apud Homerum,neq; alium vllum poetam(quod ſciam) inducitur filij pedes abluere:quare aut erratũ hoc fuit librariorum aut μνημονικὸν ἁμάρτημα Ciceronis cuiuſmodi quędã alia ab alijs animaduerſa ſunt: huiuſcemodi erratum eſt in Plinij libro.x.cap.xvj.ſiue illud memoriæ lapſu ab auctore commiſſum ſit, ſeu poſtea librariorum imperitia ortum , quod potius puto:nam vetuſtos vidi codices, qui rectam lectionem retinebat,nunc tamen (quod miror) etiam qui creduntur caſtigatiores,id mendum habēt: Hæc illius verba. Nota etiam Homero fuit: Trogete vocatur,ab alijs Thya:hãc igitur inter odores vri tradit in delicijs Circes,quam deam volebat intelligi,magno errore eorum,qui odoramenta in eo vocabulo accipiunt,cum preſertim eodem verſu cedrum laricemq; vnà tradat,in quo manifeſtum eſt de arboribus tantum locutum: Locus autem Homeri,quem Plinius intelligit eſt in libro.v. Odyſſeę, ſic enim inquit πῦρ μὲν ἐπ' ἐσχαρόφιν μέγα καίετο τηλόσε δ' ὀδμὴ κέδρου τ' εὐκεάτοιο θύου τ' ἀνὰ νῆσον ὀδώδει,δαιομένων: Calypſonis igitur non Circes legendum,ibi enim de ea ſermo eſt: id autem tam manifeſtum , vt amplius declarare non oporteat:quod autem Plinius argumentatur eſſe Homero Thyon arborem nõ odoramentum,quia eodem verſu Cedrum Laricemq; vnà tradat, explicare me non poſſe fateor: nec enim (vt patet)eo verſu,aut alio,qui circa ſit mentio vlla fit de Larice:locum autem illum in eo poeta corruptum eſſe non facile mihi perſuadeo:ſit ne igitur in hoc etiam Plinij memoria culpanda,aut potius de librariorum negligentia querendum,apud me conſtituere non poſſum: Euryclia autem(vt ad Ciceronem redeam) quemadmodum nunc legitur,nomen eſt Vlyſſis nutricis,quę in.xix.libro Odyſſeę iuſſu Penelopes eius pedes abluit,quo in miniſterio illum ex cicatrice agnouit,verũ ea nullibi hæc in eo laudat,quę Cicero hic dicit ipſam laudare,quare credendum eſt hoc ipſum ab alio poeta accepiſſe, q̃ hoc traderet,nec.n.hic Homeri vlla mentio,quamuis plerũq; Cicero ſoleat, cum huiuſcemodi res tractat ex Homeri poemate accipere,& vt ab illo narratæ ſunt,exponere.

222 Conſilijs noſtris laus eſt &c.Epaminondas Thebanus non ſolum belli artibus clarus,ſed etiã in liberalibus ſtudijs & philoſophia excellens,elegos quoſdam verſus ſcripſit,quibus res à ſe geſtas celebrabat, q̃ poſtea in baſi ſtatuę,quę ei erecta eſt inſculpti ſunt:primus erat: ἡμετέραις βουλαῖς Σπάρτα μὲν ἐκείρατο δόξαν quem hic Cicero fideliter in latinum conuertit:Gręcus eſt apud Plutarchum in commentario, cui titulus eſt:quod nemo poteſt iucunde viuere ſequens pręcepta Epicuri,inquit enim ἀλλ' οὖν ταύτας φήσει τις εὐφροσύνας καὶ χαράς, σκόπει τὰς ὑπερβολὰς τῶν ἡδονῶν ἐκείνων:ἡμετέραις βουλαῖς &c. Pauſanias in Bœoticis non hunc ſolum adducit,ſed tres deinceps alios,cum enim multa de fortitudine & clementia eius locutus eſſet ſic infert: τῷ δὲ ἀνδριάντι τοῦ Ἐπαμινώνδου καὶ ἐλεγεῖα ἔπεστιν ἄλλα τε ἐς αὐτὸν λέγοντα καὶ ὅτι Μεσσήνης γένοιτο οἰκιστὴς καὶ τοῖς Ἕλλησιν ὑπάρξαι ἐλευθερίαν δι' αὐτοῦ καὶ οὕτως ἔχει τὰ ἐλεγεῖα:

ἡμετέραις βουλαῖς Σπάρτα μὲν ἐκείρατο δόξαν,
 Μεσσήνη δ' ἱερὰ τέκνα χρόνῳ δέχεται
Θήβαις δ' ὅπλοισι μεγάλη πόλις ἐστεφάνωται
 αὐτόνομος δ' Ἑλλὰς πᾶσ' ἐν ἐλευθερίᾳ

226 Tardis enim mentibus virtus non facile committitur: Manu ſcripti codices (vt arbitror) melius, & elegãtius habent pro COMMITTITVR, COMITATVR: ideſt tardorũ ingeniorum raro virtus comes eſt, atq; ea ſectatur: Vtitur alibi etiam Cicero hoc modo dicendi, ſed vt omnis ſcrupulus tollatur, adducemus locum in hoc ipſo libro ex Platone expreſſum, ex quo quam vim hoc verbum hic etiam habeat facile perſpici poterit. inquit·n· Ceteraq; quę comitantur huic vitę, cum hęc ſint verba Platonis in epiſtola ad Dionis propinquos quæ ille interpretatur καὶ ὅσα τούτων ξυνέπεται τῷ βίῳ: quare exiſtimare poſſumus hunc locum deprauatum fuiſſe ab aliquo, qui cum ſincerę lectionis intellectum non percepiſſet falſò illam vitioſam putauit.

232 Nemo de nobis vnus excellat &c. Gręca verba quæ Heraclitus pronunciauit, recitat Strabo li. xiiij. cum .n. Epheſios claros viros numeraret, inqt καὶ τῶν παλαιῶν Ἡράκλειτος ὁ σκοτεινὸς καλούμενος καὶ Ἑρμόδωρος περὶ οὗ ὁ αὐτὸς οὗτος φησίν: ἄξιον Ἐφεσίοις ἡβηδὸν ἀπάγξασθαι οἵτινες Ἑρμόδωρον ἄνδρα ἑωυτῶν ὀνήιστον ἐξέβαλον φάντες, ἡμέων οὐδὲ εἷς ὀνήιστος ἔστω εἰ δὲ μὴ, ἄλλῃ τε καὶ μετ' ἄλλων: eadem ferè leguntur in vita Heracliti apud Laertium: ſimilem ſententiam vulgo traditur apud nos per pręconem pronunciare ſolitos Nurſinos rudẽ admodum gentem, cum ſuum Senatum cogunt, iubent enim omnes litteris excultos & ſapientia pręſtantes viros Curia exire: nec tamẽ aliunde tantum aduerſus illos odium oritur, niſi ꝙ ijs ſuſpecta ſunt meliora ingenia. & libero homine dignæ artes: timent enim ſtulte quidem, ſed tamen timent ne ornata corũ oratione & prudenti, de recta, & vtili ſententia ſępe deducantur, exercent hi (vt qui magis corporis, q̃ ingenij viribus valent) in vrbibus Italię artem quã olim in Gręcia Ægyptij, ferendorũ ſcilicet onerũ, quod genus hominũ Gręci ἀχθοφόρους appellabãt: nam Ariſtophanes cum immodicũ pondus, & qđ nullis penè virib. ſuſtineri poſſet, oſtendere vellet, ne centum quidem ęgyptij ferrent, inquit.

233 Aſclepiadem ferũt non ignobilem, nec inexercitum philoſophum. Mirum profecto eſt tam turpe mendum tanto tempore hunc locum fœdaſſe, & à nullo animaduerſum & ſublatum fuiſſe: nam prærerq̃ ꝙ nullam hoc auctore dignam ſententiam ea verba prę ſe ferebant, nomen illud INEXERCITVS pro imperitus vix capi poſſe puto: frequens autem eſt eo ſignificatu quo Virgilius dixit Nate iliacis exercite fatis. Manu ſcripti etiam libri ab hac tam rudi lectione diſſentiebant, quamuis & ipſos non nihil vitij occupauerat: id tamẽ facile corrigi potuit ab eo, qui diligenter & attente locum conſideraſſet: nõnulli enim, eorum habent pro NEC EXERCITVM, metricum: alij verò heretieum: quare emendaui vt vides parua mutatione facta ERETRICVM: fuerunt enim philoſophi qui Eretrici ſiue Eretriaci (qđ tñ idem eſt) appellati ſint, de quib. Cicero multis locis egit, ſed in. iij. de Oratore his verbis· Fuerunt ẽt alia genera philoſophorum, qui ſe omnes ferè Socraticos eſſe dicebant, Eretricorum, Erilliorum, Megaricorum, Pyrrhoneorum &c. Aſclepiadem autem hunc eius ſectæ fuiſſe docet Laertius in vita Phædonis his verbis καὶ τρίτοι ἀπ' αὐτοῦ οἱ περὶ Μενέδημον τὸν Ἐρετριέα καὶ Ἀσκληπιάδην τὸν Φλιάσιον μεταγαγόντες ἀπὸ Στίλπωνος καὶ ἕως μὲν τούτων, ἠλιακοὶ προσηγορεύοντο, ἀπὸ δὲ Μενεδήμου, Ἐρετριακοί.

E LIBRO PRIMO DE NATVRA DEORVM.

239 Tanquam modo ex deorum concilio & ex Epicuri intermundijs deſcendiſſet: Hęc ſanè recta eſt lectio: de ea igitur ſiluiſſem, niſi vidiſſem in multis codicibus INTERNVNCIIS mendoſè legi, nec ijs tantum impreſſis, veium etiam quibuſdam manu ſcriptis, & antiquioribus, quare eijcienda penitus & conuincenda falſa illa fuit: vtitur & alibi Cicero hac voce, interpretaturq; ipſa μετακόσμια vt opinor, quod uerbum erat Epicuri, & eorum, qui innumerabiles mundos eſſe dicebant, ſic enim appellabant ſpatia & interualla, quę inter mundos illos inania relicta erant: Epicurus ipſe in epiſtola quam ad Pythoclem περὶ τῶν μετεώρων ſcripſit, accurate hoc nomen expoſuit ὅτι δὲ καὶ τοιοῦτοι κόσμοι τὸ πλῆθος ἐστὶ καταλαβεῖν, καὶ ὅτι καὶ ὁ τοιοῦτος δύναται κόσμος γίνεσθαι καὶ ἐν κόσμῳ καὶ ἐν μετακοσμίῳ ὃ λέγομεν μεταξὺ κόσμων διάστημα ἐν πολυκένῳ τόπῳ καὶ οὐκ ἐν μεγάλῳ εἰλικρινεῖ κενῷ &c· ponit autem ipſam Laertius in eius vita, cum docere uellet, quæ ipſius opinio & ſententia de rebus ſublimibus fuiſſet: quomodo autem melius Diogenes potuit rõnem illam & decreta explicare, q̃ auctoris ipſius uerbis ac cõmentarijs, quod ſanè ſtudioſe ille fecit, ut qui ab ea ratione, q̃tum ſuſpicari licet, non valde abhorrebat.

254 Orphicum carmen Pithagorici ferunt cuiuſdam fuiſſe cerdonis. Poſtrema hęc dictio in manu ſcriptis inquinatior eſt: habent enim meliores CERCONIS: alij autem adhuc deprauatius. Legi apud Sudã in dictione, ὀρφεὺς cum de his uerſibus loqueretur, hæc verba: λέγονται δὲ εἶναι θεογνίτου τοῦ θεσσαλοῦ· οἱ δὲ κέρκωπος τοῦ πυθαγορείου quare & ex antiquis ueſtigijs & ex græcorum teſtimonio CERCOPIS non CERDONIS puto eſſe legendum.

E LIBRO II. DE NATVRA DEORVM.

266 Quę tum eſt aquilonalis, tum auſtralis: Inueni in cunctis manu ſcriptis libris, quorum duo erant antiq

quiſſimi & mihi valde probati, AQVILENTA pro AQVILONALIS: animaduerti et Germanos, ꝙ ſic fortaſſe & ipſi in aliquo exemplari legiſſent, eandem vocem in margine ſui codicis adnotaſſe, nec tamen eam recepi, non enim alibi apud hunc auctorem repperi: ſcio recentiorum pleroſq; eā vſurpaſſe eruditos viros, vt nō temere eos id feciſſe exiſtimādum ſit. Cicero Aquilonius alibi dixit, quid de hoc loco conſtituendum ſit non dum planè perſpexi, vix puto poſſe omnes codices antiquos in eodem errore verſari.

279 Cedit equi partis properans ſubiungere cetis. Antiqui quidam libri CHELIS non CETIS habēt: quod rectum eſſe puto: nam & Arati verſus, quem interpretatur ita habet, ἱππουραῖ δ' ὑπὸ σφίσι χηλαὶ ἔχουσιν: & ſanè non pauca menda de his carminibus ex Arato conuerſis ſuſtulimus: nec tamen neceſſe eſſe duxi nunc omnia repetere: nam quędam certiora & illuſtriora ſunt quam, vt oporteat illa aut confirmare vllis auctoritatibus, aut magis declarare.

281 Vomitione canis purgare aluos ibes ęgyptię curant. Hic locus deprauatus mihi viſus eſt, neq; enim vllā certam ſtructuram, aut ſententiam horum verborum eſſe puto, & in veteribus etiam exemplaribus nō parum ab hac diuerſam lectionem inueni: quamuis neq; in illis etiam, ea integra & ſincera ſit: talis eſt tamen, vt indicio eſſe poſſit in hoc loco vitium ſubeſſe, & peruerſionem aliquam. Duo ſunt remedia, quæ medici à beluis (ut ferūt) didicere, & vtraq; ad corpa purgāda accōmodata, vnū ſcilicet vomitus, quod à canibus, cum eos herbula quadam perpurgari conſpexiſſent, acceperunt: alterum clyſter, ab Ibi ęgyptia videntes eam marina aqua per inferiores partes ſe abluere: exponebat igitur ea nunc Cicero: ſed in hac, quam habemus, ſcriptura confuſa ſunt, & perturbata omnia: itaq; rectius eſſe putaui hūc locum quemadmodum in priſcis libris eſt, deſcribere: cum tamen corruptum eſſe conſtet, ad eum notam quæ mendum indicet, adpoſui. Plut. in commentario, quo diſputat, vtra ſint animantia prudentiora terrena'ne, an aquatilia, vtrāq; hiſtoriam tradit his verbis κύνες δὲ πόᾳ τινὶ καθαίροντες ἑαυτοὺς χολῶντας & paulo infra: τῆς τε ἴβιδος τὸν ὑποκλυσμὸν ἅλμῃ καθαιρομένης αἰγύπτιοι συνιδεῖν καὶ μιμήσασθαι φασίν.

È LIBRO. III DE NATVRA DEORVM.

299 Dioſcuri etiam apud Graios multis modis nominantur: Primi tres qui appellanť anactes Athenis: emēdaui ANACES: hoc enim eſt verum Dioſcurorum nomen: vnde ἀνακεῖον illorum templum dicebatur: traduntur multæ rationes & cauſę à græcis auctoribus huius appellationis, vel à verbo ἀνάσσω vel ab aduerbio ἀνακῶς ideſt humaniter & diligenter, ꝙ ſe ita geſſerunt erga Athenienſes: magnis.n. copijs in vrbe exiſtentibus, ſua intereſſe illi arbitrati ſunt, ne quiſquam omnino ciuis iniuriam à militibus pateretur, atq; id ſūmo ſtudio procurauerunt: vel ab ἄνω καὶ ἵκω quod cuſtodiunt nauigantes cum ſint ſtellę, & ſupra nos ſtent: nam duo hæc aduerbia componentes ἀνακῶς Athenienſes ſolebant dicere: & has, & alias etiam huius nominis deriuationes exponit Plurarchus in vita Theſei: ſic enim inquit. καὶ τιμὰς ἰσοθέους ἔσχον ἄνακες προσαγορευθέντες ἢ διὰ τὰς γενομένας ἀνοχὰς ἢ διὰ τὴν ἐπιμέλειαν καὶ κηδεμονίαν τοῦ μηδένα κακῶς στρατιᾶς τοσαύτης ἔνδον οὔσης: ἀνακῶς γὰρ ἔχειν τοὺς ἐπιμελουμένους ἢ φυλάττοντας ὁτιοῦν καὶ τοὺς βασιλεῖς ἴσως ἄνακτας διὰ τοῦτο καλοῦσιν εἰσὶ δὲ οἱ λέγοντες διὰ τὴν τῶν ἀστέρων ἐπιφάνειαν ἄνακας ὀνομάζεσθαι τὸ γὰρ ἄνω τοὺς ἀττικοὺς ἀνέκας ὀνομάζειν καὶ ἀνέκαθεν τὸ ἄνωθεν Anactes generale nomen erat omnium Regum, vt nonnulli putant (in quibus etiam Plutarchus eſt) ab eodem aduerbio, quo Anaces deducto nomine, ꝙ cuſtodirent ſumma cura & diligentia ſalutem eorum quibus pręeſſent.

È LIBRO PRIMO DE DIVINATIONE.

311 Quis eſt qui ranunculos hoc videre ſuſpicari poſſit? ſed ineſt mirè & ranunculis natura quædam &c. Antiquiora exemplaria diſcrepant ab hac lectione, ſunt tamen & ipſa non parum inquinata: nam in peruulgatis quoq; vereor ne ſit mendum: præter.n. q̄ quod valde diuerſam habent lectionem ab antiqua, qđ ſemper mihi ſuſpectum eſt, quia ſine cauſa hoc accidere non arbitror: eam etiam quam habent, per ſe parum ſinceram iudico: Quid enim MIRE ibi faciat, & quam vim habeat hoc loco id aduerbium nō video: omnino neq; plana, neq; elegans mihi ſtructura videtur: cum quid dubitem potius, q̄ quid ſententiam expoſuerim, volo nunc veterem ſcripturam notam facere, quę eſt hęc. SE,D INEST IN RIVIS ET RANVNCVLIS &c. Vt poſſint eruditiores an merito ſuſpectū hūc locū habeam, videre, & vnde tanta orta ſit de hoc loco inter antiquos, & nouos codices diſſenſio, cogitare: Diligentius igitur conſiderandum, an & ex antiquis veſtigijs, & ex Gręco verſu Arati rectè poſſit IN GYRINIS emèndari,
" nam gyrinos & græci, & latini appellant ranarum partus, Plin. lib. ix. cap. ij. pariunt minimas carnes ni
" gras, quas gyrinos vocant, oculis tantum, & cauda inſignes mox pedes figurantur, cauda fundente ſe in poſteriores: & Aratus in Phœnomenis ἢ μᾶλλον δειλαὶ γενεαὶ ὕδροισιν ὄνειαρ αὐτόθεν ἐξ ὕδατος πατέρες βοόωσι γυρίνων: cuius etiam interpres de illis ſic loquitur γυρῖνοι δὲ λέγονται οἱ ἀδιάπλαστοι βάτραχοι τουτέστι τὰ γινόμενα τῶν βατράχων ἀδιάπλαστα γὰρ τίκτονται καὶ ἄποδα ὡς ἐπὶ τῆς ἄρκτου: receptam lectionem conſeruaui, oram autem mihi ſuſpicionem quāuis leuem, & fortaſſe inanem aperire non malum duxi, cauſas etiam quæ me ad hoc impulerint, ſupra expoſui.

Materia

351 Materia deinde quid iuuaret, niſi confectionis eius fabricam haberemus? Meliores libri CONFECTIONIS habent, quemadmodum etiam libro ſecundo de Natura Deorum: arborum autem confectione
" omniq́; materia & culta & ſiluestri partim ad calefaciendum corpus igni adhibita, & ad mitigandum
" cibum vtimur &c. Eſt autem varius & multiplex huius verbi vſus apud optimos auctores, quemadmodum omnibus notum eſt, emendauimus etiam, quod nunc mihi ex proxima allegatione ſuccurrit, eorundem librorum auctoritate moti in ſecundo libro huius operis MITIFICATO CIBO, vbi antea MODIFICATO legebatur: vides enim ex hoc loco etiam mitigare cibũ concoquere ſignificare.

È LIBRO II DE DIVINATIONE.

354 L. quidem Tarutius Firmanus familiaris noſter ĩ primis chaldaicis literis eruditus: Veteres libri, CHALDAICIS RATIONIBVS habent: quod recepi: liber etiam Democriti phyſici χαλδαϊκὸς λόγος inſcriptus erat, vt tradit Diogenes Laertius in vita ipſius.

È LIBRO DE FATO.

364 Cognouimus ex antiquis exemplaribus hunc librum quemadmodum multis ſui partibus vetuſtate lacer, & mutilus eſt, ita etiam principio carere: quod ex peruulgatis quoque libris, ſi diligenter prima eius verba conſiderata eſſent, animaduerti potuit, quamuis nonnulli, vt hoc vitium tegerent, pro ILLI: GRAECI ſcripſiſſent, quę vox manifeſto docet de græcis ſupra etiam mentionem eſſe factam, ſed non eſſe hoc ſatis idoneum, & concinnum libri initium multis modis perſpici poteſt: ſcripſit etiam Plutarchus librum περὶ ἡμαρμένης qui non diſſimilem fortunam ſortitus eſt: nam & ipſe ex maiore ſui parte perijt. Alexander autem Aphrodiſienſis meliore fato librum de fato ſcripſit, namque integer ille, & incorruptus in vita permanſit: in hoc quædam caſtigauimus ope meliorum codicum: ſed vnum non parui omnino momenti (vt opinamur) PERCEPTA ſcilicet multis locis, vbi PRAECEPTA antea ſcriptum erat: ita enim θεωρήματα Cicero interpretatur, docte ſanè, & eleganter, nam θεωρήματα quamuis & ipſa protendantur, tamen cognita iam, & ſpectata ſunt, vnde ſolent Mathematici in fine eorum demonſtrationis ſemper dicere, QVOD OPORTVIT OSTENDISSE cum problematibus explicatis ſubijciant, QVOD OPORTVIT FECISSE: & in hoc maxime differant theoremata à problematibus, ꝙ in theorematibus ratio tantum reddi debeat, cur ita ſit, cum ſint illa iam percepta, & ſpectata, in illis autem fabricandę ſint deſcriptiones: ſed hę non ſunt huius temporis quęſtiones: qui tamen hęc ſcire cupit Proclum Lycium adeat diligentiſſimum Euclidis interpretem, hęc enim ille copioſe, & erudite tractat: quomodo autem pręcepta θεωρήματα reddi potuerint, neſcio: ſed hoc tam multis locis in priſcis exemplaribus nomen eſt ſemper recte ſcriptum, præterq̃ quod egregium ſignificatum habet, vt vix credi poſſit erratum eſſe librarij: ſed (vt arbitror) nouitas huius vocis, & rei, rationiſq; ipſius ignoratio induxit aliquem recẽtiorum, vt eam deleret, & hanc, quę in omnibus nunc impreſſis inoleuerat, reponeret.

È LIBRIS DE LEGIBVS.

Libros de legibus dici non poteſt q̃ laceros, & corruptos habeamus: nec tamen deſtiti veteribus quibuſdam codicibus comparatis videre an poſſem aliquibus illorũ vulneribus meo labore, & diligentia mederi: quid præſtiterim eruditiores iudicabunt: non enim mihi videor penitus omnem operam perdidiſſe, neq; etiam multum (vt verum fatear) perfeciſſe: quædam eorum, quę mihi viſus ſum correxiſſe nũc recenſebo, non nulla vt certa, & plana omittam.

382 Nec vero ferent ſi audierint te primum capitulum optimum prodidiſſe. Sunt ſanè inquinatiores & antiqui libri hac parte, ea tamen eſt in illis ſcriptura, vt tuto corrigi poſſe putem, CAPVT LIBRI OPTIMI: Intelligit autem niſi fallor librum Epicuri, qui continebat appellatas ab ipſo κυρίας δόξας ideſt ſententias maxime ratas, vt Cicero interpretatur, nam multis locis de illis mentionem facit: Primum eius libri caput erat hoc, cuius ſententiam nunc Cicero breuiter exponit, τὸ μακάριον καὶ ἄφθαρτον οὔτε αὐτὸ πράγματα ἔχει οὔτε ἄλλῳ παρέχει ὥστε οὔτε ὀργαῖς οὔτε χάρισι συνέχεται ἐν ἀσθενεῖ γὰρ πᾶν τὸ τοιοῦτον: alibi
" autem diligentiſſime his verbis interpretatur. Quod ęternum, beatumq́; ſit, id nec habere ipſum nego
" tij quicquam, nec exhibere alteri: itaq; neq; ira, neq; gratia teneri, ꝙ quæ talia eẽnt, imbecilla eſſent omnia: colligitur hoc ex Laertio, qui ſuum librum, vitamq́; Epicuri his maxime ratis ſententijs claudit, inq̃t enim καὶ φέρε οὖν δὴ νῦν τὸν κολοφῶνα, ὡς ἂν εἴποι τις, τοῦ παντὸς συγγράμματος καὶ τοῦ βίου τοῦ φιλοσόφου τὰς κυρίας αὐτοῦ δόξας παραθέμενοι καὶ ταύταις τὸ πᾶν σύγγραμμα κατακλείσαντες τέλει χρησάμενοι τῇ τῆς εὐδαιμονίας
" ἀρχῇ, & primam hanc ſententiam ponit: caput hoc ſignificatu alibi à Cicerone vſurpatum eſt, vt in
" Lucullo. Ita nobis tacentibus ex vno Epicuri capite, altero veſtro, perceptio, & comprehenſio tollitur: Prodere autem caput (vt opinor dixit quẽadmodum in eodem ipſo libro, Prodere decretũ. Sapientię

» uero quid futurum eſt? quæ neque de ſe ipſa dubitare debet, neque de ſuis decretis, quæ philoſophi ap» pellant δόγματα quorum nullum ſine ſcelere prodi poteſt: cum enim decretum proditur, lex veri, rectique proditur.

384 Vnde etiam illa Pythagorea vox τὰ τῶν φίλων κοινά: Græcas has voces nulli manu ſcripti codices retinent: duo autem qui ſunt in Diui Marci bibliotheca ſatis antiqui, vnus latinis, alter longobardicis literis exaratus illarum loco habent hęc verba DE AMICITIA LOCVS: quam adnotatiunculam quandam fuiſſe in margine ab aliquo collocatã credimus, poſtea autem ab imperitis librarijs in ordinem verborum Ciceronis importune tranſlatam. Gręca tamẽ verba vbi inuenimus, reliquimus: quãuis certi non ſimus, an illa ſint, quę Cicero intelligit: acutioribus igitur ingenijs hoc iudicandum relinquemus: utramq; tamen Pythagoræ fuiſſe ſententiam, & ab illo primum pronunciatam à Laertio in eius vita didicimus, qui Timæum hoc tradere his verbis adfirmat εἶπέ τε πρῶτος, ὥς φησι Τίμαιος, κοινὰ τὰ φίλων εἶναι, καὶ φιλίαν ἰσότητα.

E' LIBRO II DE LEGIBVS.

400 Diuiniſſima autem dona habes, & formæ &c. Sic non pauci impreſſorum codicum habent, in alijs autem (qui meliores putantur) adhuc deprauatius eſt: DONA HABENT ET FORMAE legẽdum eſt ex Platone, vnde totus hic locus ſumptus eſt, AVES ET FORMAE: Quare prior lectio veræ propinquior, abundante ferè tantum in ea aſpiratione: nam B. pro V. frequenter capiebatur. Hæc ſunt verba Platonis in libro. xij. de legibus · quæ Cicero elegantiſſime interpretatur: γῆ μὲν οὖν ἑστία τε οἰκήσεως ἱερὰ πᾶσι πάντων θεῶν· μηδεὶς οὖν δευτέρως ἱερὰ καθιερούτω θεοῖς. χρυσὸς δὲ καὶ ἄργυρος ἐν ἄλλαις πόλεσιν ἰδίᾳ τε καὶ ἐν ἱεροῖς ἐστὶν ἐπίφθονον κτῆμα, ἐλέφας δὲ ἀπολελοιπότος ψυχὴν σώματος οὐκ εὐαγὲς ἀνάθημα. σίδηρος δὲ καὶ χαλκὸς πολέμων ὄργανα, ξύλου δὲ μονόξυλον ὅτι ἂν ἐθέλῃ τις ἀνατιθέτω καὶ λίθου ὡσαύτως πρὸς τὰ κοινὰ ἱερά, ὑφὴν δὲ μὴ πλέον ἔργον γυναικὸς μιᾶς ἔμμηνον· χρώματα δὲ λευκὰ πρέποντ' ἂν θεοῖς εἴη καὶ ἄλλοθι καὶ ἐν ὑφῇ, βάμματα δὲ μὴ προσφέρειν ἀλλ' ἢ πρὸς τὰ πολέμου κοσμήματα. θειότατα δὲ δῶρα ὄρνιθές τε καὶ ἀγάλματα ὅσαπερ ἂν ἐν μιᾷ ζωγράφος ἡμέρᾳ εἷς ἀποτελῇ· καὶ τἆλλα ἔστω κατὰ τὰ τοιαῦτα ἀναθήματα μεμιμημένα.

E' LIBRO III DE LEGIBVS.

405 Cenſores populi, ciuitatis ſoboles, familias, pecuniasq; cenſento. Veteres libri, POPVLI AEVITATES SOBOLES & cetera. Sed neque hic tantum, ſed alijs etiam locis in hac lege hoc nomen reſtitui» mus, cum ſemper in eundem errorem incidiſſet librarius, vt paulo poſt, exin pecunias ęuitates, ordines partiunto: cum antea CIVITATIS eẽt. Aeuitas autem pro æuo in vſu fuit apud antiquos, aucto» re Non. Marcello de proprietate verborum, qui etiam adducit Varronis Tithono vel περὶ γήρως, hunc locum: qua voluntatem æuitatis extima attigit metam æuitas: ſtudioſe autem in hac lege deſcribẽda Cicero priſca verba ſectatur.

407 Mirabiliter doctrinam ex vmbraculis eruditorum, otioq;, non modo in ſolem, atque puluerem ſed in ipſum diſcrimen, aciemq; produxit: Antiqua exemplaria quadam parte horum verborum valde deformata ſunt & corrupta ibi, ſcilicet OTIOQ;: ſic enim habent, EX VMBRACVLIS ERVDITORVM QVAE HODIEQ; NON MODO &c. quibus verbis nihil inquinatius dici, aut cogitari poteſt: & tamen cum tantopere recepta lectio à vetere diſſentiat, dubitãdum eſt, an in noua inſit vitium, & an ſuppoſita ſit ab aliquo, ne locus hic tam turpiter fœdatus appareret, cum antiquam ſe poſſe corrigere ille deſperaſſet: quod mihi etiam accidit, nihil enim vnquam ſinceri elicere potui ex tam peruerſa lectione: nec tamen committendum fuit, vt hęc quamuis perturbata veſtigia delerentur. ſi forte ab aliquo illis ducibus poſſet quandoque genuina lectio, indagari: & ob hanc cauſam ipſa teſtata hic eſſe volui: nam receptam lectionem non variaui, quamuis aliquantulum ob hoc mihi ſuſpecta eſſet: Locus ẽ in Bruto, vbi eadem ferè de Phalereo pronunciat, & parum omnino mutatis verbis: nec tamen hoc » quoque auxilio potui veram & legitimam lectionem excogitare, ita enim de illo loquitur. Phalereus » enim ſucceſſit eis ſenibus adoleſcens, eruditiſſimus ille quidem horum omnium, ſed non tam armis in» ſtitutus q̃ paleſtra: itaq; delectabat magis Athenienſes, quàm inflammabat, proceſſerat. n. in ſolem, & » puluerem, non vt è militari tabernaculo, ſed vt è Theophraſti doctiſſimi hominis vmbraculis: alter autem (non tamen huic tam ſimilis) locus eſt in epiſtola ad Brutum. quę ante παράδοξα legitur, qui videtur communem lectionem adiuuare: Ego vero illa ipſa, quę vix in gymnaſijs & in otio Stoici probant ludens conieci in communes locos: quare in ea fortaſſe acquieſcendum.

E LIBRO DE VNIVERSITATE.

530 Omnis enim orbis eorum quaſi facilitatis inflexione vertebatur. Minus corrupta eſt antiqua lectio, quã-uis non nihil maculę etiam in ipſa inſederit: VERTEBAT autem ea habet: non VERTEBATVR, quod rectum eſt: nam voces illæ OMNIS ORBIS accuſandi caſu multitudinis numero, non nominandi capi debent: omnis igitur error & macula reſtat in dictione illa FACILITATIS, quę deprauatiſſima eſt: ſinceræ vocis, quæ meo iudicio ibi eſſe debet conſeruata ſunt quædam parua omnino veſtigia in priſcis exemplaribus, ſic enim eſt in illis FELICITATE: quare & ex ijs & ex Gręco codice, vnde veritas huius rei exculpi melius poteſt iudicaui HELICAE eſſe legendum, vt quod erat in Platone ἕλικα idest κατὰ ἕλικα Cicero helicae inflexione dixerit, totus locus hic eſt: πάντας γὰρ τοὺς κύκλους αὐτῆς στρέφοντα ἕλικα &c. quam ſit autem lacer, & diuulſus hic liber nihil attinet dicere vnuſquiſq; hoc & ex gręco codice & ex peruulgata eius interpretatione facile videre poteſt: ego ſanè quantum diligentia & ſtudio meo potui, conatus ſum non paruas maculas, quæ eam partem, quæ remanſit, occupauerant, eluere, membra illa, quę ab ipſo temporis iniuria ablata erant, ei reſtituere non potui.

531 Alterum quod ante mouit inquam partem à conuerſione eiuſdem & ſimilis pelleretur. Quam deprauatus antea eſſet hic locus facile cognoſci poteſt, nam in eo nec verborum ſtructura, nec ſententia vlla idonea inueniebatur: Acciderat autem hoc incommodum vt arbitror imperitia librariorum, qui priſcæ ſcripturæ rationem non tenebant: nam in antiquioribus, niſi ab hoc fallare, omnia ſe rectè habent, ſic enim eſt in illis, ALTERVM QVOD IN ANTIQVAM PARTEM À CONVERSIONE &c. Non ſemel autem in his caſtigationibus admonuimus in veteribus libris ſæpe C. pro QV. & è contrario QV. pro C. inueniri, cuius rei quamuis paruæ ignoratio ſæpe magnas peperit deprauationes: hinc ortum arbitramur vt aliqui QVOTIDIE ſcribant, alij COTIDIE, & ne longiores in re perſpicua ſimus in multis hoc nominibus accidit. Quãquam nemini dubium eſſe iã poterat, quin hęc ſincera eſſet lectio, tamen vt res planior, manifeſtiorq; adhuc ſit, adponemus Græca Platonis verba, quæ omnem omnibus ſcrupulum eximant: ſunt autem hæc, vt perfectam, & abſolutam ſententiam adducamus κινήσεις δὲ δύο προσῆψεν ἑκάστῳ, τὴν μὲν ἐν ταὐτῷ κατὰ ταὐτὰ περὶ τῶν αὐτῶν ἀεὶ τὰ αὐτὰ ἑαυτῷ διανοουμένῳ, τὴν δὲ εἰς τὸ πρόσθεν ὑπὸ τῆς ταὐτοῦ καὶ ὁμοίου περιφορᾶς κρατουμένῳ: quod igitur Plato dixit εἰς τὸ πρόσθεν Cicero vertit, in anticam partem: quemadmodum autem Poſticum dicitur quod eſt poſt nos, ita Anticum quod eſt ante nos: declarat hoc Sex. Pompeius accuratiſſime, & M. etiam Varro.

È LIBRO PRIMO DE OFFICIIS.

119 Ea negare interdum, & non ſeruare ſit iuſtum: omnes antiquiores libri pro NEGARE MIGRARE habent: quam rectam eſſe lectionem cenſeo, vt migrare hic agendi vim, & ſignificatum habeat, poſitumq; ſit pro tranſgredi, & tranſilire: quemadmodum etiam idem verbum vſurpauit in iij. li. de finib. cum inquit. Quoniãq; ea natura eſſet hominis, vt cum genere humano quaſi ciuile ius intercederet, qui id conſeruaret, eum iuſtum, qui migraret iniuſtum fore. Sic autem legitur in peruulgatis etiam codicib. quamuis nonnulli deprauare eum quoq; locum tentauerint, eandem pro illa vocem, quæ huc ẽt irrepſerat, reſtituentes. Quare puto, cum alibi etiam inueniatur Cicero ſic locutus, hic omnino, vt ẽ in priſcis exemplaribus, MIGRARE, non NEGARE legendum eſſe.

634 Qui voce freti ſunt Epigonos, Medeamq;. Vetuſta lectio, quam Probo MEDVMq; habet ita enim appellata eſt Pacuuij tragedia: Nonnulli, qui hoc ignoraſſent hac exploſa, & deleta voce MEDEAM repoſuerunt, cum ſcirent maxime Medeæ caſus, immanitatemq; eius aduerſus filios in theatris agitatam eſſe: nec cogitaſſent fieri poſſe etiam, vt aliqua tragedia Medi eius filij nomine ſcripta fuerit. Non. Marcellus in dictione ILICO adducit Pacuuium Medo. Iohannes autem Pierius & Probus, & Eruditus vir, ac ſupra omnes in literis accuratus in ſuis in. iij. Aeneidos caſtigationibus adducit Fl. Soſipatri grammatici locum, vbi mentiõem ille facit huius tragedię his verbis. Pacuuius in Medo cum oſtenderet à Medo Medeę filio matrem quęri ait. Te ſol inuoco, vt mihi poteſtatẽ duis inquirẽdi mei parentis: quare teſtimonio & auctoritate priſcorum codicum ita cenſeo eſſe legendum.

È LIBELLO DE AMICITIA.

490 Partim fugiendas eſſe nimias amicias &c. Noui hanc queſtionem diligentiſſime à Philoſophis quibuſdam eſſe tractatam, qui omnino πολυφιλίαν damnarunt, & multis de cauſis fugiendam eſſe exiſtimauerunt: ſed tamen Euripides in Hippolyto coronato ita acutè & eleganter hanc ſententiam perſequitur, vt putem illinc Ciceronem hunc locum accepiſſe, ita enim ibi loquitur Phædrę nutrix.

χρῆν γὰρ μετρίας εἰς ἀλλήλους

φιλίας θνητοὺς ἀνακίρνασθαι
καὶ μὴ πρὸς ἄκρον μυελὸν ψυχῆς·
εὔλυτα δ᾽ εἶναι στέργηθρα φρενῶν
ἀπό τ᾽ ὤσασθαι καὶ ξυντεῖναι·
τὸ δ᾽ ὑπὲρ δισσῶν μίαν ὠδίνειν
ψυχὰν χαλεπὸν βάρος· ὡς κἀγὼ
τῆς δε ὑπὲρ ἀλγῶ
βιότου δ᾽ ἀτρεκεῖς ἐπιτηδεύσεις
φασὶ σφάλλειν πλέον ἢ τέρπειν
τῇ τ᾽ ὑγιείᾳ μᾶλλον πολεμεῖν
οὕτω τὸ λίαν ἧσσον ἐπαινῶ
τοῦ μηδὲν ἄγαν
καὶ συμφήσουσι σοφοί μοι

Emendauimus ſanè non pauca,& in hoc libello & in Catone etiam maiore,quę quia ſatis firma & plana arbitrati ſumus,nunc retractare neceſſarium eſſe non exiſtimauimus.

IN PARADOXIS.

517 Quam delicatas aliorum pateras. Veteres omnes libri FILICATAS,itaq; & ipſe ſic ſcripſi: Sex. Pōpeij
» ſunt verba. Filicata patera dicta, ꝙ ad filicis herbę ſpeciem ſit celata.

520 Sed dementem & inſanum rebus addicam neceſſarijs. Inquinatus adeo eſt hic locus,vt quemadmodum
» corrigi poſſit nō viderim,optimus omnium quos tractaui codicum,ita habet,ſed mendoſe vt opi-
» nor & ipſe: Ego vero te non ſtultum,vt ſępe,non improbum vt ſemper, ſed de mentem rebus ad victū
» neceſſarijs: eſſe inuictus poteſt ſapientis animus magnitudine conſilij,tolerantia rerum humanarum, contemptione fortunę &c. Quare receptam lectionem ſua ſede nō moui, & tamen veterem ſcripturā, qualis qualis eſt teſtatam relinquere volui.

520 Serui atrienſes ac tu pari ſtultitia. Vetus lectio ATRIENSES AC TOPIARII STVLTITIAE TVAE quam & recepi & ſinceram iudico: nihil autem peruulgata dici poteſt deprauatius: multitudo ſeruorum,quam antiqui poſſidebant.facultatem illis dabat,vt vnicuiq; officio & miniſterio ſuos,& peculiares ſeruos imponerent,eosq; appellarent à negotio illo,quod eorum curæ cōmiſſum & traditū erat: quare opulenti illi & beati,quibus viridaria erant,ſeruos qui opera topiaria facerent,habebant: in Pandectis de inſtrum.vel inſtrum.leg. L.inſtrumento fundi.§.Cōſeruandi qualia ſunt dolia,licet defoſſa non ſint,& cupę quibuſdam in regionibus accedunt inſtrumento,ſi villa cultior eſt,etiam atrienſes, ſcoparij, ſi etiam Viridaria,Topiarij,ſi fundus,ſaltus,paſtionesq; habet,greges pecorum, paſtores ſal-
» tuarij. Cicero etiam libro tertio epiſtolarum ad Q. Fratrem eandem hanc rem ſignificauit, quamuis
» non tam aperte,inquit.n.vt deniq; illi palliati topiariam facere videantur,& ederam vendere. Niſi fallor,huic loco reddita ſua integritas eſt: quæ autem prius erat lectio & falſa,& rudis admodum erat, ſententia nunc & plana,& elegans.

Non negligentia aut laboris fuga commiſſum eſt humaniſſime lector,ꝙ in omnibus his, qui oratorem inſtituunt libris,pauca admodum à me caſtigata ſunt,cum enim vetera exemplaria ſummo ſtudio ac diligentia non mea ſolum,ſed etiam amicorum perquiſita,nullibi inuenta fuerint,quid in hac re facere aut prçſtare potui? Benedictus Lampridius,qui me ſingulari quadam naturæ ſuæ bonitate non meis vllis meritis incredibiliter amat,me mihi non defuiſſe grauiſſimus teſtis erit,qui & ipſe vt deſiderio meo ſatisfaceret plures bibliothecas excuſſit,ac per alios etiam huic negotio aptos homines (floret.n. ille amicitia illuſtrium,ac doctorum virorum) plura loca,vbi aliquid reperiri poſſe ſperabat, diligenter perſcrutatus eſt,nec tamen aliquid,quod mediocrem opem vllam adferret,inuenire potuit: quin etiam cum ſuperiore anno Benedictus Varicenſius eruditiſſimus,ac mihi amiciſſimus iuuenis officij cuiuſdam gratia ſe Patauium contuliſſet,de hac ipſa re mandato meo egit cū ſummo Oratore, omnibusq; doctrinis exculto viro Lazaro Bonamico,renunciauitq; mihi poſtea dixiſſe illum valde aſſeuerāter, nō eſſe in hoc vllo pacto elaborandum,nullum enim tota Italia exemplar eorū librorum extare, quod ab excuſis magnopere diſcreparet,ſeq; antea illos ipſos omnib.locis diu multumq; fruſtra perquiſiuiſſe: Io hannes autem Gaddius,qui cunctis egregijs rebus pro ſumma ſua elegantia ſplendoreq; abundat,trium de Oratore librorum bina exēplaria manu ſcripta mihi Romā valde amanter miſit vt eſt natura munificus ac liberalis: illic autem ea laudari audieram,ob eamq; cauſam ipſum popoſceram,quæ tamē nihilo vulgatis à me diligenter tractata meliora inuenta ſunt: quomodo autem ſe res habeat, ꝙ nullum horum librorum ſatis vetuſtum exemplar inuenitur, ipſi tamen minus quàm ceteri Ciceronis libri (quantum iudicari poteſt) corrupti ſunt affirmare non audeo, quid tamen ſuſpicer proferre non alienum puto. Opinor omnes & formis excuſos, & manu ſcriptos codices, quos nunc habemus ab vno fluxiſſe, qui multos ab hinc annos Laude Pompeij, quemadmodum plures eius

temporis

temporis auctores, tradunt, inuentus eſt, inter quos Blondus Forliuienſis libro .iiij. Romæ inſtauratæ quomodo id acciderit, diligenter narrat, rectum autem eſſe puto, cum huius rei cognitio multum hic
» apta ſit, & ſcriptor ille non valde celebris ipſius verba adponere. Vbi id maxime adiumentum ſtudijs
» eloquentiæ attulit, q̃ repertus Laude à ſummo viro Gerardo Landriano tunc ibi epiſcopo multis ma
» ximiſq; in ruderibus codex Ciceronis peruetuſtus, & cuius literas vetuſtiores pauciſſimi ſcirent lege-
» re, ad eius perueniens manus interitum euaſit, continebat is codex prçter rhetoricorum nouos & ve-
» teres qui habebantur, tres quoq; de Oratore integerrimos, Brutum de Oratoribus claris, & Oratorē ad
» Brutum M. Tullij Ciceronis, vnde liberatus eſt bonus ipſe vir Gaſparinus ingenti quem aſſumpſerat,
» labore, ſupplendi quoad poterat librorum de Oratore defectus, ſicut diu antea in Quintiliani inſtitu-
» tionibus multo labore ſuppleuerat, & cum nullus Mediolani eſſet repertus, qui eius vetuſti codicis lite-
» ras ſciret legere, Coſmus qdā egregij ingenij Cremonenſis .iij. de Oratore libros primus tranſcripſit, mul
» tiplicataq; inde exempla omnem Italiam deſideratiſſimo codice repleuerūt. Nos vero cum publicis pa
» triç tractandis negotijs adoleſcentes Mediolanum adiſſemus Brutū de Claris Oratoribus primi om-
» nium mirabili ardore ac celeritate tranſcripſimus, ex quo primum Veronam Guarrino poſt Leonardo
Iuſtiniano Venetias miſſo omnis Italia exemplis pariter eſt repleta. Quod etiam eo libentius feci, vt videant omnes id de quo ſçpius queſti ſumus verum eſſe, quomodo ſcilicet ſuperiores illi librorum cor rectores in hac prouincia ſe gerere ſoliti ſint, quemadmodumq; conſueuerint totas quandoq; ſentētias & integra etiam loca, nedum ſingula verba, ſicubi res exigere videretur, de ſuo addere, cognoſcantq; eorum temporum atq; hominum errorem, qui rectum putarent ſcripta antiquorum vetuſtate dilapſa & fracta à nouis ingenijs ſuppleri & reſtitui: nec mirentur me quandoq; verba quædam parum illuſtria non reperta in priſcis exemplaribus ſuſpecta habuiſſe, & à iunioribus his ſuppoſita eſſe exiſtimaſſe: qđ autem nonnulli libri certis quibuſdam locis cuncti inquinati & manci ſint, ne id quoq; debet mirū videri, cum eorum exemplaria quandoq; ſingularia extiterint, vt quod vitium in ipſis forte fuerit, neceſſario etiam in ea, quç inde deſcripta ſunt manauerit: eo autem rem deductam eſſe atq; ita morti propinquos quandoq; optimos auctores fuiſſe, vt ſi vnum exemplar, quod fortunæ potius beneficio q̃ hominum diligentia conſeruatum eſt, perijſſet, nullum eorum veſtigium permanſurum fuerit & teſtimonio Blondi in his ipſis, & alijs quibuſdam antiquorum voluminibus, & aliorum etiam fideliſſimorū ſcriptorum manifeſtum omnibus eſſe debet. Quare ſi cogitarimus nos in maximo periculo quondam fuiſſe, ne funditus his egregijs monimentis orbaremur, non male omnino nobiſcum actum putabimus, q̃ ea, q̄uis diminuta & manca habemus.

E LIBRO IIII. RHET. AD HERENNIVM.

14 Non tā cito Sariſſæ Græcia potitæ ſunt: aut idē gallos ſignificās dicat: nec tam facile ex Italia armatura tranſalpina depulſa eſt. Vetuſta lectio MATERIS TRANSALPINA quā rectā eē puto: Eſt.n. Materis telū, quo vtebant̄ galli. Non. Marcellus de genere armorū hæc duo loca Siſennæ citat, in qbus hui⁹
» teli mētioē Siſennç hiſtoriarū li. iij. Gallia materibus, Sani lāceis cōfigunt. Idē li. iiij. alij matcribus aut lanceis tn̄ mediū perturbant. Per hoc aūt telum Gallos intelligi vult, quorū peculiare erat, vt p̄ Sariſſas ſuas Macedonas. Quia ignotius inuentuq; rarius erat hoc verbum, ideo hinc deletum fuiſſe puto: qđ etiam ei contigerat in .vij. libro hiſtoriarum T. Liuij vbi prælium cum Gallis factum narratur, ſic enim
» legi debet ſtetitq; ſuppreſſo impetu Romanus: & quia iterum feſſis ſubeunda dimicatio erat, & q̃ Cos.
» dum inter primores incautus agitat læuo humeri materi propè traiecto ceſſerat parumper ex acie, non
» MACHERA, vt in cunctis impreſſis libris olim erat. Germani autē nuper eum locum reſtituerūt, qui T. Liuij libros, quos temporis vetuſtas & hominum incuria non abſumpſit ſumma cura, & diligentia emendatos ediderunt: vidi etiam ipſe priſcum Liuij exemplar, quod eam vocem incorruptā retinebat.

E LIBRO I. DE ORATORE AD Q. FRATREM.

15 Pœanem aut Munionem citarimus. Nemini hic dubiū eſſe poteſt, quin de pedibus intelligat: qui tamē pes munio ſit, ſanè mihi ignotum eſt, Audiui à ſtudioſo & fide digno viro codicem inueniri non planè nouum, nec malum, in quo MVNYCHIONEM legatur, omnes tamen quos ego vidi, manu ſcripti, receptam lectionem habent: Munychionem menſis nomen fuiſſe notiſſimum eſt, apud nullos autem inuenire potui ex his, qui de pedibus & numeris agunt, hoc nomen, tractaui autem non paucos, & maxime Epheſtionem, qui libellum de metris ſcripſit. Varijs ſanè hi nominibus appellabantur, vt notum vnicuiq; eſt, & valde inter ſe diuerſis, vt non abſurdum ſit credere quempiam etiam munychionē appellatum. Munychiam etiam vocatum eſſe à Munycho quodam collem propè Athenas in peninſulæ ſpeciem, qui tris illos portus continebat, traditum eſt ab auctoribus, in quo etiam erat Dianæ templum Munychiæ cognominatç: nihil habeo, quo poſſim caſtigationem hanc cōfirmare, & vulgatam lectionem falſam & inanem puto: quare ſatis ſtudioſis ſit, me hoc tradidiſſe quod etiam ab alio accepi: Ipſi vero dent operam, vt aliquid certius inueſtigent.

E LIBRO II. DE ORATORE.

209 Feriunt enim aures hominum,cum illa quæ iucunda & grata,tum etiam illa,quæ mirabilia ſunt,in vir-
tute laudari. Niſi valde fallor,non paruum vitium eſt in his verbis,nec tamen id auſus ſum corrigere,
veritus receptam lectionem ſine teſtimonio veterum codicum condemnare,in eiusq́; locum meo inge-
nio excogitatam ponere:quod igitur de hac re meum iudicium ſemper fuerit,nunc exponam, Arbitror
pro FERIVNT, legendum eſſe FER'VNT, dictionemq́; illam AVRES primo multitudinis ca-
ſu capi debere,tertiam vero ab ipſa ILLA ſcilicet,quarto,contra ac antea neceſſe erat facere, nec ali-
ter rectam vllam ſtructuram eſſe puto,aut ſententiam horum verborum,vt dicat magis eſſe accõmo-
datas laudationibus,iocundasq́; auditu primas illas virtutes,nec tamen omittendam eſſe explicatio-
nem earum,quæ magis in animis eorum,qui audiunt,admirationem procreant q̃ iucunditatem:faci-
lè enim patiuntur aures hominum,cum prima illa,quę iucunda & grata,tum ſecunda etiam,quæ ad-
mirabilia ſunt,in virtute laudari. Res nunc tam manifeſta eſt,vt non opus eſſe putem eam alijs argu-
mentis,quę ſanè non deeſſent,confirmare.

E BRVTO.

248 Eisq́; nos metipſi ad rerum naturalium memoriam comprehendẽdã impulſi,atq; incẽſi ſumus: credimus
vocem illam NATVRAL'IVM vacare,nec vllo pacto ibi ſtare poſſe,vt intelligat Atticus (is enim
eſt qui loquitur) librum quem ſcripſit de antiquitate.dicatq́; ſe libris Ciceronis de rep. excitatum, &
impulſum fuiſſe ad illius libri confectionem,cuius Cicero multis locis mentionem fecit, vt paulo ante
» cum Brutum ſic loquentem inducit. Nempe cum dicis,inquit,quo iſte omnem rerum memoriam bre-
» uiter,& vt mihi quidem viſum eſt perdiligenter,complexus eſt. Sed etiam Cornelius Nepos in eius vi-
» ta his verbis. Moris etiam maiorum ſummus imitator fuit,antiquitatisq́; amator. quam adeo diligen-
» ter habuit cognitam,vt eam totam in eo volumine expoſuerit,quo magiſtratus ornauit &c. Comple-
xus igitur eſt hiſtoriam,& memoriam temporum Atticus ſuo libro,non rerum naturalium ſcientiam,
quomodo autem recte appellari poſſit memoria rerum naturalium non video,cum eodem modo ſem-
per illæ ſe habeant,& nunquã ceſſent rurſus gigni,& interimi:memoria verò de illis rebus dicat, quas
ex hiſtoria factas ſcimus.

255 Ludis luctatijs. Liber quẽ habui manu eruditi & perdiligentis viri Nicolai Nicoli ſcriptus, pro LVCTA-
TIIS, IVENTATIS habet:quę lectio oculos mihi aperuit ad ſinceram lectionem indagandam, in
quo ſanè parum laboraui:obſeruauerã enim multis in locis (vt alias teſtatus ſum) in dictionibus, quæ
per duo v. nunc ſcribuntur,alterum in priſcis exemplaribus ſuppreſſum eſſe, quemadmodum iuare,
pro iuuare:vt vocis huius affinis exemplum adferam,nam in alijs etiam eadem macula inſedit. Eſt in
iij. libro Taciti hic locus,qui ab eo,qui hoc obſeruaſſet facile corrigi potuit, Fruſtra vulgatum dictitãs
» non licere Dialibus egredi Italia,neq; aliud iuſſum q̃ Martialium Quirinaliumq́; flaminum. IVS SV-
VM enim pro IVSSVM legendum eſt. Iuuentatis igitur ſtatim ſuſpicatus ſum eſſe legendum. Iuuẽ-
tatem autem deam eius ętatis,non Iuuentutem dici iam antea mihi cognitum erat, quemadmodum
» etiam emendaueram libro primo de Natura Deorum in illo loco. At poetę quidem nectar, Ambroſiã,
» epulas comparant,& aut Iuuentatem,aut Ganymedem pocula miniſtrantem; exemplum mihi ſolũ
ex vetere memoria,quod rem confirmaret & patefaceret,ſtatim non occurrebat,cetera q̃tum coniectu-
ris credi poteſt,non deerant:quare cum alijs de cauſis Romam ad Marcellum Ceruinum ſciberem iu-
uenem doctrina,ingenio,& humanitate clarum,viſum eſt illum de hac mea opinione certiorem face-
re,ſimulq́; quid ſentiret de hac re,ipſum interrogare:ille autem mihi reſpondit ſibi hanc caſtigationem
valde probari,& quo certior ea haberetur,protulit locum hunc T. Liuij è libro. xxxvj. qui omnem rem
» declarat. Item Iuuentatis ędem in Circo Maximo C. Licinius Lucullus Duumuir dedicauit: vouerat
» eam. xvj. annis ante M. Liuius Cos. quo die Aſdrubalem,exercitumq́; eius cecidit:idem Cenſor eã faci-
endam locauit:de hac igitur voce amplius non eſt dubitandum,vulgataq́; lectio explodenda, vt falſa,
& inepta. Reſtat ſolum accurratè conſiderare,q Cicero dicit ludos illos uouiſſe Liuium Senẽſi pręlio,
an in eo nomine SENENSI ſit adhuc mendum,vt puto,legiq́; debeat SENONENSI, vna ſyllaba au-
cta dictiõe,quam incuria fortaſſe librarius omiſit:cum enim Aſdrubal cum exercitu cęſus ſit iuxta me-
taurum amnem à Senonibus Gallis,qui eam regionem iam antea occuparant, à ſeq́; nominauerant,
potuit id prælium Senonenſe Cicero appellare,nam Senogallia urbs in uicinis locis ſita,ab illis etiam
condita,& ſic uocata fuit.

271 Quod is in dicẽdo ornatior,acriorq́; eſſet. Nõnulli pro ORNATIOR legunt FORTIOR, quos pla-
nè non reprehẽdo: Idẽ codex & ipſe hac parte inquinatus eſt,ſic enim habet AD'ORTOR ACRI-
ORq́. eſt aũt ſignum,quod ſupra eã vocẽ eſt in eo libro more Græco nota aſpirationis: Priſtina lectio,
quæ ORNATIOR habebat,nullo modo mihi placet,quæ poſtea reſtituta eſt,multo melior videtur,
nec tamen veſtigijs quæ reſtant ſincerę & veræ ſcripturę reſpõdet: nihil ego autem ex illis,quod magis
quadraret,elicere potui,& tamen teſtata relinquere ea volui.

257 Scriptores illos male multatos exiſſe cum Galba: Codex ille Nicolai de quo ſupra locutus ſum, MVLCATOS habet, quam lectionem valde probo: Hoc verbo uſus eſt Tacitus, & Terentius etiam Eunucho, Male mulcabo ipſam. Item Adelphis, Ipſum dominum, atque omnem familiam mulcauit uſque ad mortem: ſed alios etiam optimos auctores frequenter id uſurpaſſe arbitror: ſed quia aliquanto ignotius, & obſcurius erat, à recẽtioribus illud correctoribus ſublatum (vt opinor) fuit & pro illo MVLCTATVM repoſitum: quis enim uerbum in ſermone pronunciare uereatur, quo Terentius latini ſermonis candidiſſimus auctor vſus ſit? hoc quod ego ſuſpicor veriſimile eſſe iudicari poteſt, quod in vulgatis codicibus nuſquam legitur: debere autem in locis quos ſupra adduximus eſſe ex priſcis exemplaribus cognoſcitur. nam ꝙ in Taciti impreſſis etiam exemplarib. ita legatur, factum eſt ſtudio, & diligentia Beroaldi illius, qui priores quinq; libros ex vetermmo eo codice, qui tunc è tenebris erutus erat, deſcripſit & edidit, non dũ enim in manus venerat eorũ, qui huiuſcemodi loca contaminare ſolent, quare quantum coniectura iudicari poteſt, exiſtimo illum etiam locum Ciceronis in li. vj. in Verrem ita legi debere: Clamor à vigilibus faniq; cuſtodib. tollitur, q primo cum obſiſtere, ac defendere conarentur male mulcati clauis, ac fuſtib. depelluntur, nõ MVLTATI ut in omnib. eſt impreſſis: & omnino niſi fallor, non eſt hoc verbum ex illis, quę propter vetuſtatem à pleriſq; repudiabantur, & iam obſoleta erant, potius puto ipſi vicinitatem literarum, quam habet cum alio verbo MVLTO obfuiſſe: cum enim multi q̃ diuerſam verba hæc vim habeant, ignorarent, confuderũt, è duobusq; vnum fecerunt: paulo ſupra locus eſt meo iudicio deprauatus: quare notam ad eum adpoſui, & hoc rectius cẽ putaui, q̃ quemadmodum alij fecerunt emendare.

281 Quo magis expurgandus eſt ſermo, & adhibenda q̃ obtruſa ratio quæ mutari non poteſt: Vereor ne in his verbis aliqua inſit macula, nam & per ſe illa mihi non parum ſuſpecta ſunt, & in illo ſatis probato codice diuerſam quamuis perturbatam lectionem inueni, eam hic adponam: ET ADHIBENDA QVANTVM OBRVSSA RATIO, &c. Signata autem erat ea vox vt deprauata in vetere illo nota quadam, qua qui librum cum deſcripſit mendoſa loca indicare conſueuerat.

EX ORATORE.

227 Itaq; ſe purgans iocatur Demoſthenes; negat in eo poſitas eſſe fortunas Græcię in hoc in eum, huc an illuc manum porrexerit. Non paruum mendum in priore dicto eſt: quis enim vllum idoneum ſenſum ex tam perturbata lectione elicere queat? eandem tamen ſcripturam in meliorib. manu ſcriptis inueni: nonnulli autem eruditi viri, ex Græcis (vt arbitror) Demoſthenis verbis, non incommode hunc locũ ſic reſtituerunt. NEGAT IN EO POSITAS ESSE FORTVNAS GRAECIAE, HOC AN ILLVD, HVC AN ILLVC MANVM PORREXERIT. Omnino, ſi ita legas, ſnia integra eſt: mihi tñ tutius viſum eſt, antiqua lectione conſeruata, locũ vt vitioſum, nota qua ſoleo, indicare, vt inſtitutum meum ſeruem non temerè priſcam ſcripturam peruertendi: nimis enim id lubricum, & periculoſum puto: diſcedit enim ſatis libere à priſcis veſtigijs ille caſtigator: nam ſententia Demoſthenis ex eius verbis præclare intelligi poteſt, ſiquis eam quęrit: potius deſiderandum erat videre, quibus verbis eam Cicero expreſſiſſet.

EX TOPICIS.

340 Additur etiam deſcriptio quam Gręci καταγραφὴν vocant. Vetuſta lectio, quam probo χαρακτῆρα retinet, ſic etiam illam appellauit in Oratore, cum dixit. Sed iam ipſa forma reſtat & χαρακτὴρ ille, qui dicitur, qui qualis eſſe debeat, ex ipſis quæ ſupra dicta ſunt, intelligi poteſt: & li. ij. epiſtolarum ad Q. Fratrem. Dic mihi verum, num aut res eum, aut χαρακτὴρ non delectat? nihil eſt quod vereare.

FINIS.

AD LECTOREM.

HÆc ſunt quæ in meis caſtigationib. mihi aliqua explicatione egere viſa ſunt: reliqua vero haud his ſanè pauciora per ſe patebunt, ac niſi fallor eruditis probabuntur, hæc autẽ ipſa penè vt nunc edidi olim in marginib. mei libri cum attentius illum legerem adnotaram: cum. n. nunc longius mihi tempus dari non, poſſe ſcirem, quomodo ſatis ſpatij habuiſſem ad tot Ciceronis volumina relegẽda, nedum accuratè conſideranda? Accedebat eo quod alijs poſtea literis deditus hęc ex animo dimiſeram, vt ſatius fuiſſe putarim ad eas me cogitationes & iudicia referre, quę tunc, cum hęc acriore ſtudio & diligentia pertractabam, de his locis feceram, quàm nunc poſt tot annos penè in his ſtudijs nouus aliquid non ſatis maturè cogitatum adferre: Eo autem ſermone hæc expoſui qui mihi ex ore fluxit, quod quidem facilè me omnibus probaturũ puto, nihil. n. minus mihi elaborandum eẽ exiſtimaui, ꝙ quibus verbis hęc enarrarem, dummodo illis quod vellem, complecterer, quæ tantiſper in vita permanſura putarim (atq; ita velim) donec fidẽ meã liberauerint, ac (ſi modo id facere potuerint) lectionem à me inductam comprobarint, nec. n. vllam ea reconditam eruditionem cõtinent, aut alia quapiam re cõmendantur vt valdè amari, caraq́; haberi debeant, ob idq́; etiam cum ſuum munus peregerint, lõgius detineri: propter hoc autem ſcripta ſunt, q̃a neminem volui in hoc meo negotio falli, qui aut nimis crederet, aut magis ꝙ oporteat, contra veritatẽ pugnax eſſet, & hæc cauſa fuit, quod ſemper teſtimonia veterum codicum produxi, exempla quę caſtigationes cõfirmare viderentur protuli, atq; omnes deniq; rationes & argumenta in medium attuli, vt aut illis crederetur, aut qui eis non moueretur, minimeq́; ea digna exiſtimaret, quibus fides haberetur, poſſet aliam, quę magis idonea viſa eſſet, lectionẽ ſequi: nõ nulla ſanè ex his, ac multa fortaſſe ab alijs quoq; animaduerſa eſſe potuiſſe non nego, nec. n. occultis quibuſdam auxilijs vſus ſum, ſed vetera exẽplaria, quę mihi præcipue adiumento fuerunt, ſemper omnibus in promptu fuere: quędam. n. eorum ſunt in nobili illa & nunq̃ ſatis laudata Mediceæ familię bibliotheca, quam ampliſſimi illi ac ſapientiſſimi viri Coſmus & Laurentius Medices plurimis è Gręciæ ruinis Italięq́; latebris non ſine ingenti labore & ſumptu erutis libris, confecerunt, quæ etſi nondum explicata eſt, ſtudioſorum tamen commodis priuatim ſeruit: Reliqua verò in Diui Marci altera nõ minus priſcis voluminibus referta, quę omnibus omni tempore patet, vno tãtum ex priuata domo vſi ſumus: quod tamen & ipſum eruditiſſimi & accuratiſſimi quidam viri habuerunt, quantumq́; ſibi commodum fuit tractauerunt: Ceteris verò, quę in huiuſcemodi negotio neceſſaria ſunt, quemlibet paratiorem eſſe puto. Vtinam autem qui ea, quæ me pręterierunt, præſtantibus ſuis ingenijs inueſtigarint (ſi vlli ſunt, quemadmodum ego ſuſpicor) velint ea ceteris impertire, ſic. n. ſuus huic ſcriptori ſplendor quandoq; reddetur, & cum à multis nunc cupidè legatur, maiore adhuc voluptate in eo vndiq; purgato & nitido ſtudioſi omnes commorabuntur; nam ego tantum abeſt, vt offendar, ſi aliquis plura & meliora attulerit, & me quoque vbi opus fuerit, refellerit, vt tum deniq; labores, quos in hac re ſuſcepi. largè compenſatos putem: ſi quẽadmodum ego nonnullos ſtudio & opera mea ex errorib. in quibus erãt eripui, ſic ipſe in quibus deceptus ſim, quæq́; non viderim, amicè & beneuole docear, ſcire. n cupio, nec res vlla eſt, in qua, ſi iuuer tantopę gaudeam. In collatione autem veterum librorum vſus valde ſum fideli diligentiq́; Ludouici Bonaccurſij opera eruditi ſanè iuuenis, & in arte grammatica, quam publicè hic Florentiæ maxima cum laude profitetur, acutiſſimi: Cum igitur ipſum huius mei negotij ſocium habuerim nec inſuauem nec inertem, multaq́; ille, vt mihi inſeruiret, incommoda in hoc perpeſſus ſit, meas partes eſſe exiſtimaui, hoc teſtimonio ſtudium, operamq; eius commẽdare, vt ſiqua ipſi laude ex noſtro hoc labore digni ſumus, ipſe quoq; debitam ſibi inde partem auferat.

INDEX CARTHARVM.

A B C D E F G H I K Omnes ſunt quaterni.

Venetijs in Officina Lucęantonij Iuntę Florentini
Anno dñi. M. D. XXXVII.
Menſe Ianuario.

AD LECTOREM

RElegimus has noſtras adnotationes poſt excuſionẽ, inuenimusq́; nõnulla librariorũ ocu-
los fugiſſe, quę ſic corrige: ſimulq́; attẽde, an poſteriores noſtrę cogitationes duobus tri-
bus ue in locis ſapiẽtiores ſint: nam tales illę eſſe uetere puerbio dicebantur. fo. 5. b. ver-
ſu. 12. AT QVAESTOREM. 5. b. 32. maiorũ ipſi⁹ dignitatẽ. 6. b. 47. vt enim appa
ret ex multis. 6. b. 50. cõgruere animaduerterimus. 8. b. 60. Confectas & cõſolidatas, &c.
Nuper cũ Mediceũ codicem accuratius ſuper hac caſtigatione conſulerẽ (nunquã enim mihi illa peni-
tus ſatiſfecit) cognoui veterem ſcripturã me fefelliſſe: Quare cum ea tantum nixus cõſolutas legerim,
& ipſa quoq; titubet, diligentius eſſe puto totam rem conſiderandam, & fortaſſe ad priorem lectionem
redeundum: antiquam hic ponemus, quę ſanè valde manca & incerta eſt, nam & copula deeſt, quę vi-
det tamen eſſe neceſſaria. RATIONES CONFECTAS CONSOLATAS DEPONEREMVS.
10. b. 22. vt φιλίππῳ iure. 10. b. 31. M. ORFIVM. 10. b. 41. ille autem familiam ducere dicitur. 12.
b. 1. TANTVMQVOD. nota. 12. b. 22. CATONIANOS. 13. b. 1. cũ iubet de naui. 14. a. 33.
è tenebris eruantur. 15. a. 7. elegantemq; admodum. 16. b. 4. ne quid hic. 16. b. 50. CASSATRA.
17. a. 56. factum eſt tam obſcœnum. 17. b. 11. qui mollita cera. 17. b. 51. TV VERO. 20. a. 36.
ΠΛΑΤΩΙ quę. 22. a. 50. ſic ΟΙΟ, vt nota eſſet. 22. b. 53. quis nõ videat hũc. 23. a. 18. ſed ignoſci ſibi
vult. 25. a. 25. & ſi eo etiam. 25. b. 58. Quod aũt pro Meſſala. 26. b. annotatione. 28 8. Erãt omnia
iam formis excuſa, cum incidi in locum quendam ex epiſtola ad Varronem, de quo non incõmodum
eſſe puto, hic agere: non diſſimilem autẽ ille huic vim ſignificatumq́; (vt opinor) habet: verba quidem
certè eadem vtriuſq; ſunt. NVNC QVVM CONFECTA SVNT OMNIA DVBITANDVM
NON EST QVIN EQVIS VIRIS. ita enim ſcriptum eſt in antiquis libris, quãuis excuſi fermè
omnes priorem vocem corruptam habeant: nonnulli aũt, neq; hi peiores, ſinceram ſanè eam, ſed poſte
riorem immutatã, deprauatam dicere nõ audeo: arbitror autem ſic vt in illis eſt conformatã eſſe dictio
nem illam ab aliquo, cui Eraſmi caſtigatio valde probaretur: cum tamen omnes codices antea ambo-
bus in locis eandem lectionẽ retinerent: conſiderandum eſt diligentius, an EQVIS VIRIS potuerit
eſſe prouerbiũ: quod & ipſum ſummo ſtudio & omni apparatu ſignificarit: non enim video cur tam fa
cile duobus locis VIRIS, in VELIS conuerti debeat: Quod ſi ingenuè quod quiſq; ſentit, ac libe
rè proferre debet, admoneo eruditũ lectorẽ vt accuratè videat, an eodem hoc prouerbio fuerit in. VIII.
Philippica Cice. vſus, cum idem ſignificare vellet, quod in cunctis tamen excuſis libris eo etiã loco cor
ruptum, & inquinatũ ſit, adeo omnia mendorũ plena ſunt: ac pro VIRIBVS legendum ſit VIRIS,
» qua in voce vitium manere ſuſpicor: ita aũt illi habent. Putabam fore vt omnes inflammati odio, exci
» tati dolore armis, equis, viribus D. Bruto ſubueniremus. Quod ſi cui (quia eius ratio obſcura eſt, nec
facile explicari poteſt, quomodo equi & viri cõiuncti ſint) hoc prouerbiũ parum certum eſt, ſciat is, me
quoq; nihil de eo compertum habere: nollem tamen veterem ſcripturam cõmutaſſe: q; ſi tunc hęc ani-
maduertiſſem, profectò non feciſſem: nihil autem difficilius eſſe puto, q̃ velle obſcuriorũ quorundam
prouerbiorum originem aperire: nam multa antiquorũ truncata adducuntur, & cauſam, ortumq́; etiã
noſtra tempeſtate noua quędam ſępe eum habent, quem ęgrè poſſit aliquis omni ſtudio inueſtigare:
Quod ſi neceſſe eſt QVADRIGIS POETICIS inferiorib⁹ verbis adnectere, cogitandũ eſt, an hoc
prius prouerbio vſus fuerit in epiſtola ſua Quintus: cui parti literarũ ob hãc cauſam Marcus etiã ip-
ſe ſuperiore illo prouerbio reſpondere voluerit: nam habere hęc verba, de quibus nunc agimus, prouer
bij vim, notius, clariusq́; eſt, quã ut declarari debeat. 26. b. 27. Λ, autem & A, tam. 27. b. 17. ſemper
exagitarẽt. 28. b. 48. noſter TAVTOMATON habebat. 29. b. 49. formauit Sullaturit. 31. a. 2. & ab
ſurdam eſſe. 33. a. 27. eundem eſſe illũ & hunc. 34. a. 48. vocat, ſiue potius lora & corigias librorũ. 34.
b. 19. quę ſunt itidem verba. 37. b. 40. in medio gręcę dictionis. 39. a. 27. quod cãtoris nomen. 41.
a. 44. tutiusq́; ſibi eſſe putat: 42. a. 7. verba conſiderarit. 42. a. 22. videndũ tamen accuratius. 43. b. 3.
ad nos venit. 49. a. 24. nihil culpę admiſiſſe probaret. 50. a. 4. qui de hac legatione. 51. b. 19. σῶι ἐπῶ
ἀπολώλαμεν vbi. 51. b. 19. legimus τῶν λόγων. 52. b. 3. rectè dici poſſent. 55. a. 8. hoc nomen ſic exponit.
56. b. 40. ſua incuria tradidere. 58. a. 53. nõ multo poſt. 58. b. 41. quam minima fieri potuit. 59. b.
18. verbo conſimili deriuatione. 60. b. 50. locũ vllum ſic appellari. 61. b. 37. ἐν ἱερου κρωβύλον: loquens
de. 69. a. 46. vt autem eadem diligentia. 71. b. 12. ſcire poſſe negaſſet. 27. b. adnotat. 158. Ad confir-
mandam caſtigationem illa primi libri Tuſculanarum, 158. quã ego nimis fortaſſe lentè ac faſtidio-
ſè probaui, valent hęc duo optimorũ auctorum exẽpla, qui & ipſi eo verbo eodem ſignificatu vſi ſunt.
Horatius lib. primo odarũ. Hic innocẽtis pocula Leſbij Duces ſub vmbra. Plaut⁹ Amphitrione. Mer.
Cadus erat vini, inde impleui cirneam. Sos. ingreſſu'ſt iam. Mer. eam ego, vt matre fuerat natum, vi-
ni eduxi meri. 72. a. 42. ἀθύνατ' αὐτῷ. 73. b. 6. mendi reſtet. 73. b. 41. de hoc loco reticere. 75. b. 60.
τὰ νεύματα τῶν βατράχων.

L A